

Arealna distribucija leksika morske faune u srednjoj Dalmaciji

Bazina, Hrvoje

Doctoral thesis / Doktorski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:904173>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-11**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZADRU

POSLIJEDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ
HUMANISTIČKE ZNANOSTI

Hrvoje Bazina

**AREALNA DISTRIBUCIJA LEKSIKA MORSKE
FAUNE U SREDNJOJ DALMACIJI**

Doktorski rad

Zadar, 2024.

SVEUČILIŠTE U ZADRU
POSLIJEDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ
HUMANISTIČKE ZNANOSTI

Hrvoje Bazina

**AREALNA DISTRIBUCIJA LEKSIKA MORSKE
FAUNE U SREDNJOJ DALMACIJI**

Doktorski rad

Mentor
prof. dr. sc. Nikola Vuletić

Zadar, 2024.

SVEUČILIŠTE U ZADRU

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

I. Autor i studij

Ime i prezime: Hrvoje Bazina

Naziv studijskog programa: Poslijediplomski sveučilišni studij Humanističke znanosti

Mentor/Mentorica: prof. dr. sc. Nikola Vuletić

Datum obrane: 5. prosinca 2024.

Znanstveno područje i polje u kojem je postignut doktorat znanosti: humanističke znanosti, filologija

II. Doktorski rad

Naslov: Arealna distribucija leksika morske faune u srednjoj Dalmaciji

UDK oznaka: 811.163.42'286(497.581)

Broj stranica: 668 (Svezak I. 487 / Svezak II. 181)

Broj slika/grafičkih prikaza/tablica/karata: 17/7/3/162

Broj bilježaka: 49

Broj korištenih bibliografskih jedinica i izvora: 88

Broj priloga: 0

Jezik rada: hrvatski

III. Stručna povjerenstva

Stručno povjerenstvo za ocjenu doktorskog rada:

1. prof. dr. sc. Dunja Brozović Rončević, predsjednica
2. prof. dr. sc. Lucija Šimičić, članica
3. dr. sc. Martina Bašić, viša znanstvena suradnica, članica

Stručno povjerenstvo za obranu doktorskog rada:

1. prof. dr. sc. Dunja Brozović Rončević, predsjednica
2. prof. dr. sc. Lucija Šimičić, članica
3. dr. sc. Martina Bašić, viša znanstvena suradnica, članica

UNIVERSITY OF ZADAR
BASIC DOCUMENTATION CARD

I. Author and study

Name and surname: Hrvoje Bazina

Name of the study programme: Postgraduate doctoral study in Humanities

Mentor: prof. dr. sc. Nikola Vuletić

Date of the defence: 5 December 2024

Scientific area and field in which the PhD is obtained: Humanities, Philology

II. Doctoral dissertation

Title: Areal distribution of the lexicon of marine fauna in Central Dalmatia

UDC mark: 811.163.42'286(497.581)

Number of pages: 668 (Vol. I. 487 / Vol. II. 181)

Number of pictures/graphical representations/tables/maps: 17/7/3/162

Number of notes: 49

Number of used bibliographic units and sources: 88

Number of appendices: 0

Language of the doctoral dissertation: Croatian

III. Expert committees

Expert committee for the evaluation of the doctoral dissertation:

1. Professor Dunja Brozović Rončević, PhD, chair
2. Professor Lucija Šimičić, PhD, member
3. Senior Scientific Associate Martina Bašić, PhD, member

Expert committee for the defence of the doctoral dissertation:

1. Professor Dunja Brozović Rončević, PhD, chair
2. Professor Lucija Šimičić, PhD, member
3. Senior Scientific Associate Martina Bašić, PhD, member

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Hrvoje Bazina**, ovime izjavljujem da je moj **doktorski** rad pod naslovom **Arealna distribucija leksika morske faune u srednjoj Dalmaciji** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 6. prosinca 2024.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	14
2. OPĆI TEORIJSKI OKVIR.....	17
2.1. Lingvistička geografija kao samostalna disciplina.....	17
2.1.1. Početak lingvističke geografije i interpretativni potencijal discipline.....	17
2.1.2. Leksička tipizacija	21
2.1.3. Dijalektometrija	25
2.2. Prethodne spoznaje o leksiku morske faune u hrvatskim govorima	35
3. PRIMJENA TEORIJSKOG OKVIRA.....	41
3.1. Upitnik.....	41
3.2. Mreža punktova	45
3.3. Prikupljanje građe.....	48
3.4. Izbor ispitanika	49
3.5. Cilj istraživanja i hipoteze	49
3.6. Načela leksičke tipizacije i izrada dijatopsko-etimološkog rječnika.....	50
3.7. Matrica leksičkih tipova i kartografski model.....	53
3.8. Dokumentacijske praznine u bazi podataka	56
4. KOMENTIRANE LEKSIČKE KARTE	59
001. Mačka mrkulja (<i>Scyliorhinus stellaris</i>)	59
002. Mačka bljedica (<i>Scyliorhinus canicula</i>)	60
003. – 007. Uvodni komentar uz nazive za morske pse	61
003. Morski pas općenito	62
004. Veliki morski pas općenito	64
005. Pas kostelj (<i>Squalus acanthias</i>)	66
006. Pas mekuš (<i>Mustelus mustelus</i>)	67
007. Pas modrulj (<i>Prionace glauca</i>).....	69
008. Sklat (<i>Squatina squatina</i>)	70
009. Drhtulja (<i>Torpedo torpedo</i>)	71

010. Raža modropjega (<i>Raja miraletus</i>).....	73
011. Volina (<i>Dipturus oxyrinchus</i>).....	75
012. Žutuga (<i>Dasyatis pastinaca</i>).....	77
013. Golub glavan (<i>Myliobatis aquila</i>).....	80
014. Srdela (<i>Sardina pilchardus</i>).....	81
015. Papalina (<i>Sprattus sprattus</i>)	82
016. Čepa (<i>Alosa fallax</i>)	83
017. Incun (<i>Engraulis encrasicolus</i>)	84
018. Jegulja (<i>Anguilla anguilla</i>)	85
019. Ugor (<i>Conger conger</i>)	86
020. Poskok (<i>Scomberesox saurus</i>).....	87
021. Sabljan (<i>Xiphias gladius</i>)	88
022. Šilo (<i>Syngnathus acus</i>)	89
023. Mol (<i>Merluccius merluccius</i>)	90
024. Pišmolj (<i>Merlangius merlangus</i>).....	91
025. Ugotica (<i>Trisopterus minutus</i>).....	92
026. Tabinja (<i>Phycis sp.</i>)	93
027. Ugorova majka (<i>Gaidropsarus mediterraneus</i>)	94
028. Kovač (<i>Zeus faber</i>)	95
029. Kanjac (<i>Serranus cabrilla</i>)	96
030. Vučić (<i>Serranus hepatus</i>)	97
031. Pirka (<i>Serranus scriba</i>).....	99
032. Kirnja (<i>Epinephelinae</i>)	100
033. Lubin (<i>Dicentrarchus labrax</i>)	101
034. Kaiš (<i>Cepola rubescens</i>).....	102
035. Lica (<i>Lichia sp.</i>).....	103
036. Gof (<i>Seriola dumerili</i>)	104

037. Šarun (<i>Trachurus trachurus</i>).....	106
038. Lampuga (<i>Coryphaena hippurus</i>)	107
039. Kavala (<i>Sciaena umbra</i>)	108
040. Koraf (<i>Umbrina cirrosa</i>)	109
Uvodni komentar uz karte 041. 042. i 043.	110
041. Trlja općenito (<i>Mullidae sp.</i>).....	111
042. Trlja kamenjarka (<i>Mullus surmuletus</i>)	111
043. Trlja blatarica (<i>Mullus barbatus</i>).....	112
044. Komarča (<i>Sparus aurata</i>)	113
045. Nedorasla komarča	114
046. Pagar (<i>Pagrus pagrus</i>).....	115
047. Bukva (<i>Boops boops</i>).....	116
048. Nedorasla bukva	117
049. Zubatac (<i>Dentex dentex</i>).....	118
050. Šarag (<i>Diplodus sargus</i>)	119
051. Fratar (<i>Diplodus vulgaris</i>)	120
052. Ovčica (<i>Lithognathus mormyrus</i>).....	121
053. Ušata (<i>Oblada melanura</i>)	122
054. Batoglavac (<i>Pagellus acarne</i>)	123
055. Kantar (<i>Spondyliosoma cantharus</i>)	125
056. Gira oblica, manula (<i>Spicara smaris</i>).....	126
057. Muška gira oblica, muška manula (<i>Spicara smaris</i> ♂)	127
058. Lužina, gira oštrulja (<i>Spicara flexuosa</i>)	128
059. Tragalj (<i>Spicara maena</i>).....	130
060. Knez (<i>Coris julis</i>)	131
061. Ženka kneza (<i>Coris julis</i> ♀).....	132
062. Smokva (<i>Labrus bimaculatus</i>).....	133

063. Vrana (<i>Labrus merula</i>)	134
064. Drozd (<i>Labrus viridis</i>)	135
065. Lumbrak (<i>Symphodus tinca</i>)	136
066. Manje <i>Labridae</i>	138
067. Paukovke općenito (<i>Trachinidae</i>)	141
068. Bežmek (<i>Uranoscopus scaber</i>)	142
069. Skuša (<i>Scomber scombrus</i>)	143
070. Nedorasla skuša	144
071. Palamida (<i>Sarda sarda</i>)	145
072. Glavoč općenito (<i>Gobiidae</i>)	146
073. Babica općenito (<i>Blenniidae</i>)	147
074. Babica dubinka (<i>Blennius ocellaris</i>)	148
075. Škaram (<i>Sphyræna sphyraena</i>)	149
076. Cipal općenito (<i>Mugilidae</i>)	150
077. Gavun (<i>Atherina hepsetus</i>)	151
078. Oliga (<i>Atherina boyeri</i>)	152
079. Škrpina (<i>Scorpaena scrofa</i>)	153
080. Škrpun (<i>Scorpaena porcus</i>)	155
081. Škrpinica (<i>Scorpaena notata</i>)	156
082. Kokot (<i>Triglidae</i>)	157
083. Patarača (<i>Citharus linguatula</i>)	158
084. Romb (<i>Scophthalmidae</i>)	159
085. Iverak (<i>Platichthys flesus</i>)	160
086. List (<i>Solea solea</i>)	162
087. Bucanj (<i>Mola mola</i>)	163
088. Grdobina (<i>Lophius piscatorius</i>)	164
089. Rarog (<i>Homarus gammarus</i>)	165

090. Zezalo (<i>Scyllarus arctus</i>).....	166
091. Kanoča (<i>Squilla mantis</i>)	167
092. Mala kozica (<i>Palaemon serratus</i>).....	168
093. Mužjak velike rakovice (<i>Maja squinado</i> ♂).....	169
094. Ženka velike rakovice (<i>Maja squinado</i> ♀)	170
095. Mala rakovica (<i>Maja crispata</i>)	171
096. Šušša (<i>Pachygrapsus marmoratus</i>).....	172
097. Zeleni rak (<i>Carcinus maenas</i>)	173
098. Grmalj (<i>Eriphia verrucosa</i>).....	174
099. Muzgavac (<i>Eledone moschata</i>)	176
100. Sipica (<i>Sepiola rondeletii</i>).....	177
101. Lignjun (<i>Todarodes sagittatus</i>)	178
102. Školjka iz pijeska općenito	179
103. Petrovo uho (<i>Haliotis tuberculata</i>).....	180
104. Priljepak (<i>Patella</i>)	181
105. Ogrc (<i>Phorcus turbinatus</i>).....	182
106. Gamburata (<i>Clibanarius erythropus</i>)	183
107. Vretenjača (<i>Cerithium vulgatum</i>)	184
108. Kvirgavi volak (<i>Hexaplex trunculus</i>)	186
109. Bodljikavi volak (<i>Bolinus brandaris</i>).....	187
110. Kunjka (<i>Arca noae</i>)	188
111. Dagnja (<i>Mytilus galloprovincialis</i>).....	189
112. Prstac (<i>Lithophaga lithophaga</i>).....	191
113. Lostura, periska (<i>Pinna nobilis</i>)	192
114. Jakobova kapica (<i>Pecten jacobaeus</i>).....	193
115. Kopito (<i>Spondylus gaederopus</i>)	194
116. Kamenica (<i>Ostrea edulis</i>).....	195

117. Srčanka (<i>Cardiidae</i>) općenito.....	196
118. Šljanak (<i>Solen capensis</i>).....	197
119. Brbavica (<i>Venus verrucosa</i>)	198
120. Rumenka (<i>Callista chione</i>).....	199
121. Kapica, vongola (<i>Ruditapes decussatus</i>).....	200
122. Dupin (<i>Delphinus sp.</i>).....	201
123. Sredozemna medvjedica (<i>Monachus monachus</i>)	202
124. Morska kornjača (<i>Caretta caretta</i>).....	203
125. Morska zvijezda (<i>Asteroidea</i>).....	204
126. Pjegavi jež (<i>Sphaerechinus granularis</i>)	205
127. Trp (<i>Holothuroidea</i>)	206
128. Morsko jaje (<i>Microcosmus sabatieri</i>).....	207
129. Koralj (<i>Anthozoa</i>)	208
130. Smeđa vlasulja (<i>Anemonia viridis</i>).....	209
131. Meduza općenito (<i>Scyzophoa</i>).....	210
132. Obična spužva (<i>Spongia officinalis</i>).....	211
133. Crv perjaničar (<i>Sabella spallanzanii</i>).....	212
5. DIJALEKTOMETRIJSKA ANALIZA.....	213
5.1. Matrica podataka	213
5.2. Algoritmi jezične sličnosti i udaljenosti	214
5.3. Karte sličnosti.....	216
S1. Bol (47)	218
S2. Hvar (54)	218
S3. Lovište (72)	219
S4. Vrboska (59).....	219
S5. Korčula (70)	220
S6. Račišće (69).....	220

S7. Split (16).....	221
S8. Vranjic (15)	221
S9. Trogir (11).....	221
S10. Supetar (45).....	222
S11. Podgora (26).....	222
S12. Sućuraj (64).....	223
S13. Sumartin (51).....	223
5.4. Parametarske karte.....	225
P1. Aritmetička sredina	225
P2. Iskošenost.....	226
P3. Standardna devijacija	226
P4. Maksimalna vrijednost	227
5.5. Klasteriranje.....	228
5.5.1. Optimalan broj klastera	228
5.5.2. Hijerarhijsko klasteriranje	231
HK1. Hijerarhijsko klasteriranje (k = 2).....	231
HK2. Hijerarhijsko klasteriranje (k = 3).....	232
HK3. Hijerarhijsko klasteriranje (k = 4).....	232
HK4. Hijerarhijsko klasteriranje (k = 5).....	233
HK5. Hijerarhijsko klasteriranje (k = 6).....	233
HK6. Hijerarhijsko klasteriranje (k = 7).....	234
HK7. Hijerarhijsko klasteriranje (k = 8).....	234
6. ZAKLJUČAK.....	236
7. DIJATOPSKO-ETIMOLOŠKI RJEČNIK.....	241
8. KAZALO.....	405
LITERATURA	478

1. UVOD¹

U hrvatskoj dijalektologiji velika se važnost pridaje glasovnim i morfološkim pojavama, no sveobuhvatnih i sustavnih leksikoloških studija, napose kada je riječ o kulturnom leksiku, gotovo da i nema. Iznimku čini leksik morske faune, koji je vrlo dobro dokumentiran, ali do danas nije primjereno valoriziran u dijalektologiji, dijelom vjerojatno i zato što ne omogućuje usporedbu primorskih i otočnih govora s onima u unutrašnjosti. S druge strane, naše je obalno stanovništvo u velikoj mjeri okrenuto životu na moru, a upravo leksik morske faune, kao specifični kulturni leksik, odražava iskustvo takvoga života (usp. Vuletić/Skračić 2020: 800). U tome smislu slobodno možemo reći da je leksik ovoga semantičkog polja možda i najpodatniji za proučavanje uzajamnih odnosa hrvatskih jadranskih govora. Usprkos velikom broju romanskih i grčkih posuđenica u kojima se odražava proces mediteranske akulturacije Slavena, najveći dio hrvatskih naziva za morske stanovnike slavenskog je porijekla (usp. npr. Vinja 1986.; Vuletić/Skračić 2020: 800). Zahvaljujući ponajprije akademiku Vinji (1986), naši su talasozoonimi zavidno dobro opisani i istraženi s aspekta semantike i etimologije. U svojim se radovima Vinja razmjerno često osvrtao i na prostornu distribuciju pojedinih leksičkih tipova, no ta mu je komponenta prvenstveno služila kao dopunsko sredstvo pri utvrđivanju etimologije. Primjerena geolingvistička analiza i izrada svojevrsnoga atlasa leksika morske faune istočnojadranskih govora (usp. Vinja 1958) tako je ostala nedovršen posao. U novije vrijeme leksiku morske faune pristupa se metodama lingvističke geografije, a dosadašnji rezultati istraživanja, napose u sjevernoj Dalmaciji (Vuletić/Skračić 2018, 2020), pokazuju da prostorna distribucija autohtonih leksičkih kreacija iz slavenskoga fonda, ali i posuđenica do određene mjere, može ukazati na starost i relativnu stabilnost pojedinih areala. Na tragu tih istraživanja u ovom ćemo se radu posvetiti geolingvističkoj analizi leksika morske faune u srednjoj Dalmaciji i vidjeti ukazuje li njegova prostorna distribucija na postojanje arealno i povijesno uvjetovanih leksičkih zona. U tu je svrhu pomoću jedinstvena upitnika prikupljen leksik morske faune u 71 naselju, a građa je potom tipizirana i kartirana. Analizom karata u prvom redu ćemo utvrditi postoji li specifično srednjodalmatinski leksik morske faune, a zatim ispitati u kojoj se mjeri distribucija određenih leksičkih tipova poklapa s povijesnim jedinicama (splitska općina, trogirski općina, hvarska komuna, Poljička Republika, Dubrovačka

¹ Ova disertacija napisana je u sklopu Projekta razvoja karijere mladih istraživača: izobrazba novih doktora znanosti (DOK-2020-01-4840), povezanog sa projektom LinGeH (HRZZ 3688). Oba projekta financirana su sredstvima Hrvatske zaklade za znanost.

Republika). Pokušat ćemo pritom odrediti relativnu starost i središta iradijacije pojedinih leksičkih tipova, odnosno ona mjesta iz kojih se širi leksik morske faune te proniknuti u odnos ruralnih i urbanih govora. Drugim riječima, vidjet ćemo u kojoj se mjeri ruralni govori prepuštaju inovacijskim strujama referentnih središta, a koliko se takvom utjecaju odupiru, te postoje li područja izraženoga leksičkog posuđivanja koja ukazuju na tzv. afinitetne zone. Rad je strukturiran u dva sveska. Prvi svezak sadrži teorijski i metodološki aparat, kvalitativnu i kvantitativnu analizu građe, zaključak, dijatopsko-etimološki rječnik i kazala, a u drugome svesku se nalaze interpretativne leksičke karte, dijalektometrijske karte i dendrogrami, koji su instrument analize. Glavni dio prvoga sveska strukturiran je u četiri poglavlja. U poglavlju *Opći teorijski okvir* donosi se pregled metodoloških smjernica i heurističkih načela za geolingvističku interpretaciju karata, a zatim se definira postupak leksičke tipizacije i daje pregled triju modela na primjeru dvaju europskih geolingvističkih projekata (ALEPO² i EHHA³) i jednom domaćem recentnom leksičkom atlasu (MILA), koji sadrže iscrpan opis tipizacijskih načela. Cijelo potpoglavlje posvećeno je dijalektometriji, ponajprije zato što se njezine metode dosad u hrvatskoj dijalektologiji nisu često koristile, a napose ne na ovako veliku broju leksičkih varijabli jednoga semantičkog polja. U tom se potpoglavlju daje pregled metodologije dviju najznačajnijih škola dijalektometrije, salzburške i groningenke, te se obrazlaže primjena određenih statističkih parametara (aritmetička sredina, iskošenost, standardna devijacija i maksimalna vrijednost) u lingvističkoj geografiji i ukazuje na njihov interpretativni potencijal. Sljedeće potpoglavlje sadrži prethodne spoznaje o istraživanjima leksika morske faune u našoj dijalektologiji, u kojem se najvećim dijelom osvrćemo na rad akademika Vinje. Budući da su neki naši jezikoslovci (usp. npr. Kovačec 2001b: 263) ukazivali na to da se Vinjina građa bez poteškoća dade prikazati u obliku atlasa, u ovom potpoglavlju donosimo sažetu analizu uzorka njegove građe iz srednje Dalmacije te argumentiramo zašto ta građa nije podatna za geolingvističku analizu i zašto smo se odlučili za pristup koji se koristi u novijim istraživanjima maritimnoga leksika (Vuletić/Skračić 2018; JAPRK). Slijedi zatim poglavlje *Primjena teorijskog okvira*, koje sadrži iscrpan pregled metodologije prikupljanja, obrade i analize građe u ovome radu. Poglavlje *Komentirane leksičke karte* zauzima središnje mjesto rada i predstavlja niz od 133 geolingvističke analize interpretativnih leksičkih karata. Ne treba napominjati da je prilikom čitanja komentara uputno pratiti stanje na kartama koje se

² *Atlante Linguistico ed Etnografico del Piemonte Occidentale* je regionalni atlas koji ima za cilj dokumentirati i kartirati jezičnu i etnografsku građu iz manjinskih galoromanskih govora zapadnoga Pijemonta. Od 1980-ih naovamo objavljeno je pet svezaka atlasa.

³ *Euskararen Herri Hizkeren Atlas*, atlas baskijskoga jezika.

nalaze u drugome svesku rada. Premda smo svakoj karti pristupali zasebno, jasno je da se u komentarima u svrhu što preciznije analize i uočavanja obrazaca arealne distribucije razmjerno često osvrćemo na prostorni razmještaj leksičkih tipova na drugim kartama. Kvalitativna analiza proširena je dijalektometrijskom analizom u kojoj se odnosi među istraživanim govorima sagledavaju agregatno, na temelju ukupne građe, a dijeli se na interpretaciju karata sličnosti, parametarskih karata i karata hijerarhijskoga klasteriranja, neizostavnih alata salzburske škole dijalektometrije. Budući da je u načelu moguće izraditi onoliko karata sličnosti koliko je punktova u mreži istraživanja, što nadilazi potrebe ovoga rada, odlučili smo se na ilustrativnu analizu onih karata na kojima se prikazuju vektori leksičkih sličnosti u odnosu na značajnija referentna urbana i ribarska središta (Hvar, Korčula, Split, Trogir, Vrboška, Podgora) te karata na kojima se prikazuje leksičko ponašanje preseljeničkih govora (Lovište, Račišće, Sućuraj i Sumartin). U zaključku se sažeto prikazuju najvažniji rezultati istraživanja, kako oni koji se tiču metodološkoga doprinosa rada, tako i oni koji proizlaze iz analize same građe. Ukazuje se, primjerice, na leksičke tipove koji su karakteristični za geografske odrednice (karakteristično srednjodalmatinski i južnodalmatinski tipovi, obalni i otočki tipovi) te već spomenute povijesne jedinice. Po zaključku slijedi dijatopsko-etimološki rječnik u kojem je sva prikupljena građa raspoređena po leksičkim tipovima i etimološki obrađena, a rječnik prati pomoćno kazalo u kojem su svi oblici zabilježeni na terenu poredani abecedno. U kazalu je svakom nazivu pridružena znanstvena identifikacija, nakon čega se u maloj kapitali upućuje na leksički tip kojemu određeni oblik pripada.

2. OPĆI TEORIJSKI OKVIR

Teorijski okvir podijelit ćemo u dva potpoglavlja: *Lingvistička geografija kao samostalna disciplina* (2.1) i *Prethodne spoznaje o leksiku morske faune u hrvatskim govorima* (2.2.). U prvom ćemo se baviti prvim jezičnim atlasima i načelima interpretacije jezičnih karata (2.1.1.), leksičkom tipizacijom (2.1.2.) i razvojem dijalektometrije (2.1.3.). U drugom potpoglavlju (2.2.) osvrnut ćemo se na dosadašnja istraživanja leksika morske faune u hrvatskim govorima, s posebnim naglaskom na rad Vojmira Vinje koji je izložen u dvama svescima pod naslovom *Jadranska fauna. Etimologija i struktura naziva* (dalje: JaFa I, II). Drugim riječima, pred nama je razložiti koje mogućnosti nudi lingvistička geografija za istraživanje jezika, napose leksika, te što je dosad u nas učinjeno po pitanju analize leksika morske faune kao specifičnoga kulturnog leksika, a koja su pitanja ostala netaknuta. Time ćemo razjasniti i što podrazumijeva analiza arealne distribucije leksika morske faune. Konkretnim pitanjima koja se tiču metodologije dokumentiranja, kartiranja i analize građe u ovoj disertaciji bavit ćemo se u poglavlju *Primjena teorijskog okvira*.

2.1. Lingvistička geografija kao samostalna disciplina

2.1.1. Početak lingvističke geografije i interpretativni potencijal discipline

Na samome početku treba reći da se ovdje nećemo opsežno baviti poviješću lingvističke geografije (ili geolingvistike) i pregledom njezina razvoja u različitim nacionalnim tradicijama jer to nadilazi potrebe ovoga rada. Za nas je važnije istaknuti metodološke smjernice i znanstveni potencijal ove discipline, a za to nam ne treba ići dalje od Gilliéronova *Atlas linguistique de la France* (ALF) te Jabergova i Judova *Sprach- und Sachatlas Italiens und der Südschweiz* (AIS). Većina kasnijih atlasa, napose onih koji pripadaju tipologiji tzv. lingvističko-etnografskih atlasa, polazi od njihovih metodoloških postulata pa smatramo da ih je ovdje suvišno prikazivati.⁴ Uz njih, dotaknut ćemo se interpretativnih načela lingvističke geografije koja su implicitno sadržana ponajprije u Gilliéronovim i Terracinijevim studijama, a onda i u radovima nekih njihovih nasljednika, jer su ona važna za našu analizu arealne distribucije leksika. Može nam se, naravno, prigovoriti da smo se time ograničili samo na

⁴ Koliko bi opširan bio već i pregled sveden na osnovne podatke o brojnim jezičnim atlasima, zorno pokazuje, na primjeru romanističke tradicije lingvističke geografije, svezak *Gli atlanti linguistici della Romania* (Cugno/Massobrio 2010).

romanističku tradiciju lingvističke geografije, ali treba znati da je do opetovanih pokušaja da se dijakronijskoj interpretaciji građe jezičnih karata dade čvrst teorijski i metodološki okvir došlo samo u romanistici. Općenito govoreći, lingvistička geografija javlja se kao reakcija na mladogramatičare koji su smatrali da se glasovne promjene mogu objasniti strogim i beziznimnim zakonima, a ono što tim zakonima izmiče dade se tumačiti djelovanjem analogije (usp. Grassi 2001, Kovačec 2001)⁵. U toj se reakciji vjerojatno kriju i razlozi izostanka jasno definirana teorijskog okvira, kakav je, s druge strane, bio karakterističan za mladogramatičarsku školu (usp. npr. Telmon 2016 [1989]). Treba naglasiti da lingvistička geografija nije puko prikazivanje jezičnih pojava na kartama, pa u tome smislu možemo ponoviti s Jabergom (1955: 7) da „odlučujući korak od *tehlike* prema *znanosti* činimo kada se granice prostiranja jezičnih pojava međusobno usporede i dovedu u vezu s topografskim, političkim, kulturnim i povijesnim granicama. U tom trenutku lingvistička kartografija postaje lingvistička geografija.“ Lingvistička je geografija, dakle, znanstvena disciplina koja interpretira distribuciju jezičnih obilježja. Radni instrument lingvističke geografije je jezični atlas, koji predstavlja tehnički *prius* za interpretaciju arealne⁶ distribucije jezičnih pojava. Prema funkciji atlas se mogu podijeliti na one s primarnim podacima, na kojima je prikupljena građa u prostor najčešće projicirana u sustavu fonetske transkripcije koji je korišten na terenu i tek treba biti podvrgnuta analizi, i interpretativne atlase, u kojima je primarna građa naknadno obrađena i tipizirana ovisno o razini jezika koja je predmet analize (usp. Girth 2010: 101)⁷. Po obimu se jezični atlas obično dijele na nacionalne ili „velike“ i regionalne ili „male“ atlase. Takvoj podjeli izmiče tipologija višejezičnih nadnacionalnih atlasa, kao što su *Općeslavenski jezični atlas* (OLA), *Atlas linguistique roman* (ALiR) ili *Atlante linguistico mediterraneo* (ALM). No, i onkraj toga, spomenute su kategorije neprecizne i problematične (usto i kulturno specifične), kako je pokazao razvoj lingvističke geografije. Primjerice, *Slovenski lingvistični atlas* (SLA) neosporno je „nacionalan“, ali je po prostoru koji pokriva višestruko „manji“ od *Atlas Lingüístico y Etnográfico de Andalucía* (ALEA) koji se bez ostatka svrstava u regionalne atlase (usp. npr. Cugno/Massobrio 2010). Jaberg (1955) je radije govorio o „grossräumige und kleinräumige Sprachatlanten“, pri čemu bi prva kategorija idealno odgovarala nacionalnim a

⁵ Paradoksalno, zametak lingvističke geografije pripisuje se germanistu Georgu Wenkeru, mladogramatičaru koji se krajem 19. st. među prvima dao u sustavno prikupljanje građe s ciljem izrade jezičnih karata, a sve kako bi dokazao da se fonetski zakoni odražavaju u jasnim i preciznim dijalektnim granicama. Međutim, karte su Wenkeru pokazale upravo suprotno od onoga što je očekivao – izoglose su se vrlo rijetko prostorno poklapale i postalo je jasno da se jezične granice ne mogu utvrditi prema fonetskim zakonima te da je općenito teško precizirati koji govori pripadaju kojoj skupini, što se napose tiče prijelaznih govora (usp. Kovačec 2001).

⁶ Termin *areal* shvaćamo kao područje prostiranja neke jezične pojave.

⁷ U ovom radu služimo se interpretativnim leksičkim kartama pa iz toga proizlazi i potreba za leksičkom tipizacijom građe (usp. 3.6.).

druga, opet idealno, regionalnim atlasima, no njegova podjela u prvom redu počiva na metodološkim razlikama. Nacionalni atlas, nerijetko „grossräumige“, obično teže omogućiti opći, sinoptički uvid u dijalektnu raznolikost jednoga jezika i ne smjeraju na opis svih aspekata jezičnoga djelovanja. To ograničenje s jedne strane proizlazi iz činjenice da je svaki atlas prikaz sinkronijskoga stanja na terenu, što podrazumijeva imperativ prikupljanja građe u što kraćem roku. U nacionalnim je atlasima stoga mreža punktova relativno rijetka. S druge strane, kako je temeljno načelo lingvističke geografije usporedivost prikupljene građe, vrlo je teško sastaviti jedinstveni upitnik koji bi obuhvatio sve aspekte prostorne varijacije jednoga jezika, a napose one koji se tiču kulturno specifičnih repertoara. Regionalni atlas, često „kleinräumige“, usmjereni su pak na jezične osobitosti neke povijesno definirane regije, prostora koji je u pravilu kulturno kompaktniji od nacionalnoga, što uz gušću mrežu punktova omogućuje i uporabu upitnika koji je bolje prilagođen dokumentiranju kulturnoga leksika.

Počeci lingvističke geografije u pravome smislu vežu se uz Julesa Gilliérona, švicarskoga dijalektologa i utemeljitelja ALF-a, u suštini atlasa galoromanskih govora. S ciljem prikupljanja usporedive građe iz 619 punktova, izradio je jedinstveni upitnik od 1920 pitanja, koji sadrži koncepte za analizu govora na svim jezičnim razinama: fonetici, morfologiji, leksiku i sintaksi. Za razliku od Wenkera, koji je prikupljanje građe povjerio učiteljima, Gilliéron je smatrao da građu treba prikupiti jedan istraživač, nelingvist istančana sluha, koji će zapisivati odgovore ispitanika onako kako ih čuje, koristeći se prethodno usvojenim sustavom fonetske transkripcije. Tu je ulogu povjerio Edmondu Edmontu, trgovačkom putniku koji je pokazivao izrazit talent za dijalektologiju. Edmont je također dobio i precizne upute o izboru idealnih ispitanika, koji su morali biti starosjedioci, što manje školovani i bez govornih poteškoća. U obzir nisu dolazili župnici i učitelji, koji su uglavnom dolazili iz drugih sredina i bili pod velikim utjecajem standardnoga jezika. Gilliéron je također na svaki mogući način težio ublažiti utjecaj istraživača na prikupljanje podataka, pa tako Edmont nije uzastopce istraživao susjedne govore, da ga spoznaje o njima ne bi potakle na naknadno ispravljanje građe. Premda joj se s odmakom vremena i razvojem novih pristupa u prikupljanju građe za jezični atlas može štošta prigovoriti, stroga *žiljeronovska* metodologija rezultirala je objavom dvanaest svezaka atlasa u relativno kratkome roku (1902. – 1912.). Gilliéronov metodološki okvir u bitnom je unaprijeđen u okviru Jabergova i Judova AIS-a. Najprije treba reći da su voditelji projekta odlučili prikupljanje građe povjeriti većem broju istraživača, provjerenim dijalektolozima⁸, i tako ubrzati provedbu

⁸ Najveći dio istraživanja obavio je Paul Scheuermeier, a uz njega su građu prikupljali Gerhard Rohlfs i Max Leopold Wagner.

terenskih istraživanja. Cugno i Massobrio (2010) ističu da su Jaberg i Jud bili savršeno svjesni opasnosti da će rad više istraživača djelomično kompromitirati usporedivost građe, ali njihov izbor bio je pitanje praktične naravi, više nego metodološkoga načela. Pravi metodološki napredak duguje se utjecaju pokreta *Wörter und Sachen* (Riječi i stvari), koji počiva na postulatu da se za razumijevanje *riječi* nije dovoljno referirati na apstraktni pojam, kao što je činila tradicionalna onomasiologija, već je potrebno imati neposredno znanje o objektu, o *stvari* (usp. Grassi 2001). Stoga su Jaberg i Jud (1987 [1928]) prilikom sastavljanja upitnika pokušali što bolje shvatiti kako funkcionira mentalitet ispitanika i prilagoditi mu se. To je, dakako, značilo i prilagođavanje rasporeda pitanja, koja su sada strukturirana prema semantičkim poljima, za razliku od Gilliéronova upitnika, gdje su pitanja bila poredana abecedno. U sklopu AIS-a prvi su put u istraživanje uključene i urbane sredine, što je omogućilo analizu odnosa prestižnih govora i sociolingvistički podređenih ruralnih varijeteta. Posebno vrijedi istaknuti način na koji je uklonjen problem između težnje za maksimalnom usporedivošću podataka, koja u bitnome ograničava upitnik, i želje da se zabilježe kulturno specifične jezične pojave. Kako bi odgovorili ovim dvama ciljevima, a da se pritom atlas ne pretvori u niz manjih regionalnih atlasa, Jaberg i Jud su izradili tri upitnika: 1) temeljni upitnik sastojao se od 2000 pitanja i činio je osnovu istraživanja; 2) prošireni upitnik sadržavao je otprilike dvostruko više pitanja, a služio je tome da bi istraživači bolje shvatili etnojezičnu stvarnost koju ispituju; 3) reducirani upitnik koji se koristio uglavnom u gradovima sjeverne Italije, odnosno ondje gdje bi iz objektivnih razloga svakako nedostajao dio građe. Od 1928. do 1940. objavljeno je osam svezaka atlasa. Vidimo da je u prvim atlasima, napose u AIS-u, velika pažnja bila posvećena metodološkim pitanjima koja se tiču pripreme upitnika, utvrđivanja mreže punktova, izbora ispitanika i prikupljanja građe, no slika je sasvim drukčija kada je riječ o interpretativnom potencijalu lingvističke geografije. Treba reći da su u radovima Gilliérona i njegovih učenika, Jaberga, Juda i Terracinija⁹, načela interpretacije mahom implicitna i razvijaju se iz detaljna proučavanja pojedinih karata. U tome smislu prva desetljeća lingvističke geografije u bitnome karakterizira odsutnost eksplicitna teorijskog okvira, na stranu Bartolijev pokušaj uspostavljanja tzv. arealnih normi, koji je naišao na žestoke kritike (usp. npr. Kovačec 2001: 69–73). To ne znači da Gilliéron i ostali spomenuti geolingvisti nisu formulirali neka vrlo korisna interpretativna načela, od kojih su za nas osobito važni princip isključivih semantičkih areala vitalnoga leksičkog tipa i princip raspršenih semantičkih areala leksičkoga tipa u povlačenju (Jaberg

⁹ Mislimo ponajprije na studiju o leksičkoj stratifikaciji Sardinije, koja se temelji na građi ALI-ja (Terracini/Franceschi 1964).

1935: 45, 47). No tek su ih Terracinijevi sljednici nastojali sintetizirati u neku vrstu koherentna teorijsko-metodološkog aparata za interpretaciju jezičnih karata (Grassi 2001, Telmon 2016 [1989]). Za našu su analizu osobito korisni principi vitaliteta govora, reaktivnoga karaktera, geografske koherencije, lateralnih zona, afinitetnoga područja, prestiža i povijesnoga kontinuiteta. Koncepti vitaliteta kod Gilliérona i Terracinija bitno se razlikuju. Gilliéron vitalitet promatra kao otpor prema prestižnom govoru, a Terracini kao specifičnu aktivnost jezika ili govora koji ne izumire, nego se samo mijenja u odnosu na drugi jezik ili govor. Pritom se razumije da jezična vitalnost znači i kulturnu vitalnost. Stupanj progresivnosti vitaliteta ovisi o aktivnosti govornika, a možemo govoriti o potpunoj vitalnosti, kada jezik otvoreno grabi iz velikoga izvora jezičnih dodira i o pasivnoj receptivnosti, kada je jezik izrazito konzervativan, u smislu da pokazuje slabu sklonost inovacijama. Inovacije i pasivna receptivnost važni su i za princip reaktivnosti, koji se odnosi na jezično ponašanje punktova koji se nalaze na dodiru dvaju snažnih i aktivnih areala. Ta su dva areala najčešće suprotstavljena, a između njih se, kao reakcija, javljaju izolirane jezične pojave, bilo inovacije ili konzervacije, koje obično nemaju značajan potencijal širenja. Princip geografske koherencije pretpostavlja da je prostorno izolirana jezična pojava prethodnica ili odstupnica stanja u susjednim govorima, u smislu da predstavlja ostatak nekada šireg areala. Princip lateralnih zona razmatra scenarij kada se na karti opažaju dva ili više nepovezanih područja iste jezične pojave, između kojih se javlja druga jezična pojava. U tom slučaju možemo pretpostaviti da rubna područja predstavljaju stariju fazu i da je središnja zona u prošlosti također pripadala rubnoj jezičnoj pojavi. Pritom se ne misli na prostorne odrednice periferije i centra, nego na odnose središta koje širi inovacije i periferije koja se tim inovacijama opire ili ih prima. S principom lateralnih zona djelomično je povezan i princip povijesnoga kontinuiteta, pri čemu se današnje stanje promatra kao potencijalan trag neke jezične pojave s obzirom na kulturno-povijesnu vezu dvaju područja. Princip afiniteta podrazumijeva zajednički kulturni prostor u kojem dolazi do čestoga posuđivanja, bez određenoga središta inovacija. S druge strane, načelo prestiža promatra kako se ruralni ili sociolingvistički podređen govor ponaša u odnosu na onaj prestižni. Navedena načela bit će u dovoljnoj mjeri oprimjerena u našim komentarima karata.

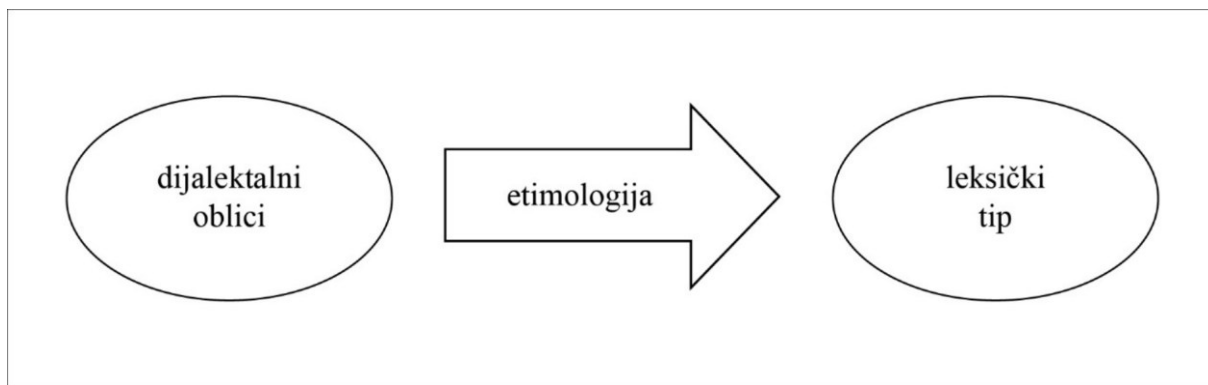
2.1.2. Leksička tipizacija

Tipizacija je jedan od temeljnih postupaka pri izradi interpretativnih atlasa, u kojima se putem različitih modela vizualizacije na kartama suprotstavljaju areali određenih jezičnih fenomena, fonetskih, morfoloških, leksičkih itd. Jasno je, u tome smislu, da se *tip* u lingvističkoj geografiji

ne tiče samo leksičkoga tipa, nego i fonetskoga, morfološkoga, motivacijskoga, semantičkoga i sl. U skladu s predmetom našega istraživanja i onomasiološkom prirodom upitnika, mi ćemo ovdje prvenstveno govoriti o leksičkome tipu. Iako najranije interpretativne leksičke karte počivaju na određenome vidu generalizacije dijalektnih oblika (usp. Gilliéron/Mongin 1905), a proces tipizacije predstavlja značajan metodološki i analitički korak u lingvističkoj geografiji, definiranje načela prema kojima se dijalektni oblici grupiraju u tipove ostalo je izvan okvira teorijskoga i metodološkoga aparata prvih jezičnih atlasa (npr. ALF, AIS). Bez namjere da iscrpimo sve mogućnosti leksičke tipizacije, ovdje ćemo se osvrnuti samo na neke pristupe ovom problemu za koje smatramo da su važni za naše istraživanje i vidjeti što im je zajedničko, a u čemu se razlikuju. Osim ovih postoje i drugi modeli tipizacije (npr. OLA, ALE), ali ovdje ih nismo uzeli u obzir, zato što s jedne strane nisu usmjereni isključivo na leksik¹⁰, a s druge strane proces tipizacije često nije popraćen teorijskim i metodološkim smjernicama.

O aspektima leksičke tipizacije iscrpno su raspravljali suradnici ALEPO-a (Regis/Cerruti 2008, Regis 2019), koji za početak definiraju *leksički tip* kao nadređenu formu na koju se svodi N različitih oblika na osnovu etimološke veze, što je shematski prikazano na slici 1. Tipizacija se provodi u četiri koraka (Regis/Cerruti 2008: 21): (1) izbor dijalektnih oblika za tipiziranje, pri čemu se vodi računa o bliskosti po značenju i referentu; (2) kao pertinentan atribut uzima se etimologija; (3) verifikacija ispravnosti grupiranja na prvoj razini kroz etimološku analizu; (4) identifikacija N leksičkih tipova preko intra- i/ili interjezične usporedbe koetimoloških oblika. Proces tipizacije, dakle, počiva na komparativnoj metodi, a leksički tip je rezultat redukcije zabilježenih podataka na jednu formu. Razlikuju se tipizacijski modeli u užem i širem smislu. Prvi su usmjereni na identifikaciju leksičkoga tipa koji je koetimološki oblicima koji su podvrgnuti tipizaciji, a drugi se temelje na formalnoj sličnosti oblika koji se zatim okupljaju oko jedne sintetičke forme. Iako oblici koji su svedeni na jednu sintetičku formu u pravilu polaze od istoga etimona, tip koji počiva na formalnoj sličnosti nije rezultat etimološke analize, nego fonetske normalizacije. U tipizacijskim modelima u širem smislu moguće je, dakle, da formalno udaljeni koetimološki oblici budu pripisani različitim tipovima, ali nikada se ne događa da oblici različite etimologije budu pripisani istomu tipu.

¹⁰ Na interpretativnim kartama u OLA-i (*Općeslavenski lingvistički atlas*) se, primjerice, prikazuju leksičko-tvorbeni, a na kartama ALE-a (*Atlas Linguarum Europae*) etimološko-motivacijski tipovi.

Slika 1. Shema procesa leksičke tipizacije (usp. Regis/Cerruti 2008: 21).

Tipizacija u ALEPO-u počiva na praksi AIS-a u kojem tip nije identificiran samo u funkciji etimologije, nego je izražen leksemom iz jezika-krova kojem su podređeni govori iz kojih dolaze oblici koji se tipiziraju. Drugim riječima, ako su određeni dijalektni oblici potvrđeni u talijanskim, odnosno italomanskim govorima, onda se svode na formu koja je prihvaćena u talijanskom jeziku, čak i onda kada su oblici dijakronijski ili dijatopski konotirani. U slučaju da nije bilo moguće prepoznati talijanski tip, odgovarajući leksem uzima se iz drugih jezika, napose francuskoga, zbog jezičnih i kulturnih karakteristika zapadnoga Pijemonta. Na trećoj razini, kada nije bilo moguće utvrditi ni talijanski ni drugi tip koji bi pripadao određenom jeziku krovu, dijalektni oblici se, na temelju usporedbe i frekvencije, svode na sintetički dijalektni tip, koji se ponekad poklapa s većinskom realizacijom, ali u nekim slučajevima dovodi do leksičkoga tipa koji formalno nije potvrđen na terenu¹¹. Potonji je tip rezultat apstrakcije te povezuje i predstavlja zabilježene dijalektne realizacije, a nijednoj od njih ne daje prednost. Nadalje, na različit način se pristupa izvedenicama, složenicama, odrazima paretimologije i ukrštenicama. Slijedeći načelo ekonomičnosti, prema kojem treba izbjegavati proliferaciju leksičkih tipova, Regis i Cerruti (2008: 35) ističu da tretman izvedenica i složenica pretpostavlja promišljanje značenja. Drugim riječima, ovim se realizacijama daje status leksičkoga tipa samo ako je njima izrečeno novo značenje¹². S paretimološkim oblicima postupa se kao i sa složenicama, a ukrštenice se uvijek ostavljaju na dijalektnoj razini, budući da ih je nemoguće analizirati kao spoj jasno utvrdivih elemenata.

¹¹ Primjerice, oblici [ser'ent], [ser'ent], [ser'ento], [sar'enta], [sar'onta], [sar'at:a], [sar'onta], [ser'ento] i [ser'entes], koji označavaju različite vrste jela (*Abies*), svedeni su na naddijalektni oblik #serenta#. Napominjemo da se znak # u praksi ALEPO-a koristi za označavanje leksičkoga tipa, za što mi koristimo tipizacijske navodnike (' ').

¹² Tako su, recimo, #nèspolo# i #nèspola# dva leksička tipa, zato što jedan označava stablo (*Eryiobotria japonica*), a drugi plod.

Nešto se drukčije postupa u baskijskome atlasu (Aurrekoetxea 2002), gdje se građa na kartama donosi u tzv. *superlemama*, koje predstavljaju isto što i leksički tip. Smatrajući da čitatelj karte ne može istovremeno percipirati više od šesnaest različitih boja, autori atlasa ograničili su broj superlema. One se najčešće formalno podudaraju s nekim oblikom koji je potvrđen na terenu ili bi to prema lingvističkim kriterijima mogao biti, ali u slučaju izrazite fonetske i morfološke varijacije, poseže se za apstraktnom formom koja sadrži pomoćne grafičke znakove¹³. Pritom izbor superlema u prvome redu ovisi o etimološkoj analizi, ali vodi se računa i o karakteristikama koje bi mogle biti zanimljive s aspekta geolingvistike (Aurrekoetxea 2002: 67). U *Malom istarskom leksičkom atlasu* (MILA 25-26) načela tipizacije u bitnome su određena primarnim ciljem atlasa kojemu je namjera ukazati na različite obrasce i uzroke¹⁴ leksičke dinamike na jezično specifičnome prostoru hrvatskoga dijela Istre. Tako se, primjerice, za leksički tip najčešće odabire većinski dijalektni oblik, ali u slučaju da su oni posuđeni iz nekoga standardnog jezika (najčešće talijanskoga), tip je predstavljen oblikom iz odnosnoga standardnog jezika. Kada glasovne varijante slavenskih oblika odražavaju procese prvotne dijalektne diferencijacije, tip je predstavljen praslavenskom rekonstrukcijom¹⁵, odnosno apstraktnim likom koji okuplja glasovno različite oblike, ali ne predstavlja nužno praslavensku rekonstrukciju. U ostalim slučajevima slijedi se načelo bliže etimologije¹⁶, čime se želi ukazati na dinamične kontakte među govornicima varijeteta različitih jezika. Kao i u baskijskome atlasu, leksički tipovi u MILA-i mogu sadržavati grafičke znakove koji upućuju čitatelja na prisutnost morfološke varijacije¹⁷. Također, u slučaju velikoga broja tipova, oni lokalnoga značaja svode se pod kategoriju *ostali tipovi*.

Premda ne postoji jedan sustav načela tipizacije koji bi bio primjenjiv na sve interpretativne atlase, sva tri prikazana modela tipizacije počivaju na etimološkoj analizi koja se uzima kao osnovni kriterij za određivanje leksičkih tipova. U obzir se uzimaju i semantički aspekti, u

¹³ Prisutnost/odsutnost određenoga glasa u različitim oblicima istoga tipa bilježi se zagradama (npr. superlema *ot(h)e* obuhvaća varijante *ote* i *othe*). Prisutnost/odsutnost morfema bilježi se znakom „(-)“, koji čitatelja upućuje na to da superlema obuhvaća realizacije koje mogu biti sastavljene od osnovnoga leksema ili od osnovnoga leksema i dodatnoga morfema (npr. *aramu(-)* obuhvaća leksem *aramu* i derivacije *aramontoki*, *aramusara*, *amosara*, *amosare*, *aremusara* i *aramutela*). Znak „(-)“ može se naći na početku i/ili na kraju superleme, ovisno je li riječ o prefiksnoj, sufiksnoj ili prefiksno-sufiksnoj varijaciji. U slučaju da leme istoga tipa sadrže dodatne morfeme, a na terenu nije potvrđen osnovni leksem, superlema sadrži znak „(+)", koji označava prisutnost različitih morfema. Znak „/“ koristi se u slučaju da su na terenu zabilježene dvije morfološki različite varijante (npr. superlema *lantza/et* obuhvaća oblike *lantza* i *lantzet*).

¹⁴ Jezične, kulturne, povijesne, prostorne i sl.

¹⁵ Primjerice, čakavske varijante *sēcanj*, *sīčun*, *sīčanj*, *siēcan*, *šēčon* svedene su na tip ^f*sēčъnjъ¹.

¹⁶ Primjerice, mletačke posuđenice u hrvatskim govorima svode se pod mletački leksički tip itd.

¹⁷ Pritom se koriste formule *osnova/+*, kada tipovi okupljaju izvedenice osnovnoga oblika različitim morfemima, a najčešće sufiksima (npr. ^f*zqbat/⁺ obuhvaća oblike *zobatka*, *zubatka*, *zobatica* i *zubatica*), i *osnova(+)*, kada se tipovi realiziraju i u osnovnome obliku i u izvedenicama (npr. ^fjavor(+)¹ obuhvaća varijante temeljnoga leksema (*javor*, *jarov*) i oblike *javorika*, *javorinka*, *javorička*, *jagorinka*, što su sve izvedenice od *javor*).

smislu da jedan tip u pravilu okuplja koetimološke oblike istoga značenja¹⁸, a izvedenicama se daje status leksičkoga tipa samo u slučaju da nose različita značenja u odnosu na leksičku bazu. U praksi se, međutim, pokazalo da načela tipizacije u znatnoj mjeri ovise o funkciji atlasa i jezičnoj specifičnosti prostora istraživanja, a jednim dijelom i o tehničkim ograničenjima kartografije, čemu se duguju razlike u izboru formi koje predstavljaju leksičke tipove. S jedne se strane teži izboru leksema iz jezika-krova, a dijalektni oblici su tek sekundarni izbor (ALEPO), dok se s druge strane prednost daje većinskim dijalektnim oblicima, a za standardnim likovima ili rekonstrukcijama poseže se tek u specifičnim situacijama (EHHA, MILA). U slučajevima izrazite varijacije, napose morfološke, u svim se modelima ostavlja mogućnost uvođenja apstraktnih likova koji nisu potvrđeni u organskim govorima. Budući da izbor leksičkih tipova ovisi o onome što se kartama želi pokazati, leksička je tipizacija odraz ljudskoga faktora u analizi i kao takva uvijek podložna kritici.

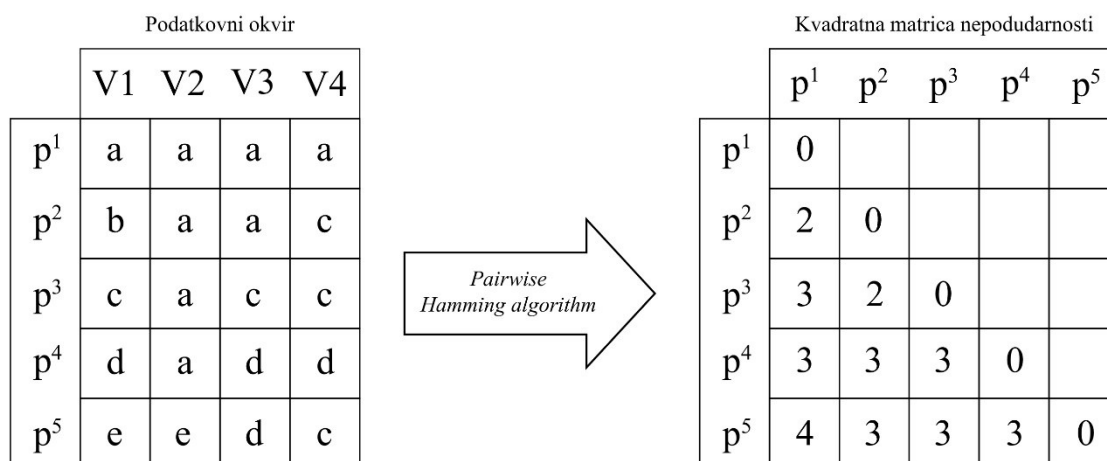
2.1.3. Dijalektometrija

Pišući o recepciji ALF-a u francuskoj lingvistici, Goebel (2010: 435) ističe da su se još desetljećima nakon objave atlasa istraživači bavili prostornom distribucijom *pojedinih jezičnih obilježja* i njihovim opisom, što se velikim dijelom duguje uvjerenju o neraskidivom jedinstvu francuskoga jezika. Međutim, razvojem brojnih tehničkih alata i pojavom novih kvantitativnih metoda, koje se prvenstveno razvijaju u okviru prirodnih i društvenih znanosti (usp. Goebel 2010), u drugoj polovici 20. st. u lingvističkoj geografiji, napose romanističkoj, javlja se težnja da se dijalektna varijacija utvrdi na temelju *ukupnosti jezičnih pojava* i da se na taj način izbjegne pristranost istraživača, u smislu arbitrarnog izbora nekoliko jezičnih varijabli. Pojam dijalektometrije u lingvističku geografiju uvodi Jean Séguy (1973) koji prvi sustavno koristi matematičke i statističke operacije za analizu dijalektne varijacije i jezičnih odnosa, želeći ponuditi što objektivnije rezultate.¹⁹ Koristeći Hammingov algoritam udaljenosti, Séguy je na uzorku građe *Atlas Linguistique et Ethnographique de la Gascogne* mjerio kolike su razlike među organskim govorima, a te je kvantitativne odnose vizualizirao na kartama na kojima su, primjerice, linije različitih debljina simbolizirale razinu jezične udaljenosti među govorima. Od

¹⁸ Jedinstvo forme i sadržaja leksičkoga tipa proizlazi iz onomasiološke prirode upitnika i interpretativnih karata u navedenim atlasima. Na semasiološkim kartama načelno je moguće govoriti i o značenjima istoga tipa, ali u tom slučaju tip ne predstavlja odraz lingvističke analize, nego formu kojom se opisuje objekt analize. Tipizacija se na semasiološkim kartama može provoditi na značenjima pa bismo u tom slučaju govorili o semantičkim tipovima.

¹⁹ Napominjemo da su se prva istraživanja dijalektne varijacije na kartama u vidu akumulacije izoglosa u snopove javila znatno ranije (Haag 1898), ali te analize nisu počivale na statističkoj obradi podataka koji su prikupljeni metodama lingvističke geografije.

Séguya naovamo dijalektometrija se razvijala u više smjerova, a danas u načelu možemo govoriti o dvama pristupima: salzburškom i groningenkom. Oba pristupa počivaju na izračunu jezičnih sličnosti, odnosno udaljenosti, i u tome su smislu vrlo bliski Séguyu (usp. Nerbonne 2010: 478), ali među njima postoje i znatne razlike koje se u najkraćim crtama odnose na: (1) izbor algoritma za izračun jezične udaljenosti i grupiranja govora, (2) kartografsku vizualizaciju podataka i (3) temeljne ciljeve istraživanja, odnosno interpretativni potencijal. Izbor algoritma velikim dijelom ovisi o teorijskoj podlozi istraživanja (Goebel 2010: 439). Salzburška škola, okupljena oko Goebela, uz značajne prilagodbe nastavlja Séguyevu tradiciju korištenja Hammingova algoritma udaljenosti, koji počiva na binarnom sustavu – ako se dva govora prema određenoj varijabli podudaraju, bilježi se 0, a ako se ne podudaraju, bilježi se 1. Stoga je za identifikaciju broja nepodudarnosti među dvama govorima prikupljenu građu, odnosno onu ekscerptiranu iz atlasa, nužno pretvoriti u usporedive kategoričke podatke, što se postiže korištenjem postupka tipizacije (usp. 2.1.2.). Tipizirani podaci zatim se strukturiraju u podatkovni okvir, u kojem stupci predstavljaju varijable, a retci punktove, te se korištenjem iterativnog Hammingovog algoritma (*Pairwise Hamming algorithm*) računa broj nepodudarnosti po parovima govora. Drugim riječima, u prvom koraku računa se broj razlika između punktova p^1 i p^2 , zatim između p^1 i p^3 , p^1 i p^4 , p^1 i p^5 itd. Shematizirani postupak izvođenja nepodudarnosti iz matrice podataka prikazan je na slici 2. Konačan rezultat postupka je simetrična kvadratna matrica koja sadrži broj razlika među svim mogućim parovima punktova. Jednostavnim postupkom iz ove se kvadratne matrice daje izvesti matrica koja sadrži broj varijabli u kojem se odnosni govori podudaraju. Pritom vrijedi da je broj podudaranja jednak razlici između ukupnoga broja uspoređivanih varijabli među dvama govorima i broja nepodudarnosti među njima, što je važno i s aspekta tretiranja dokumentacijskih praznina. Naime, u slučaju da u nekom govoru određeni podaci izostaju, bilo zbog toga što ispitanicima referent nije poznat ili za njega nemaju posebna naziva, ta se varijabla pri izračunu udaljenosti za odnosni par govora isključuje. Ne trebamo napominjati da uspjeh analize u tome smislu velikim dijelom ovisi o reprezentativnosti podataka i da svaka dijalektometrijska analiza teži što manjem broju dokumentacijskih praznina. Goebel (*in litteris*) ističe da bi praznine u građi trebalo ograničiti na maksimalno 7-8% odnosnih punktova.

Slika 2. Shema izračuna broja nepodudarnosti prema tipiziranom podatkovnom okviru pri korištenju iterativnog Hammingovog algoritma.

Na temelju broja (ne)podudarnosti računaju se koeficijenti udaljenosti odnosno sličnosti. Koeficijent udaljenosti jednak je udjelu (ne)podudarnosti u ukupnom broju varijabli koje su uspoređene za određeni par govora. U tu svrhu Goebel (2010: 439) je razvio RIV (*Relative Identity Value*) i RDV (*Relative Distance Value*) algoritme pomoću kojih se računa postotak sličnosti odnosno udaljenosti među govorima, što je prikazano sljedećim formulama²⁰:

$$RIV_{jk} = 100 \sum COI(i)_{jk} / \sum COI(i)_{jk} + \sum COD(i)_{jk}$$

$$RDV_{jk} = 100 \sum COD(i)_{jk} / \sum COI(i)_{jk} + \sum COD(i)_{jk}$$

Varijable u formuli nismo prevodili, a njihova značenja donosimo u tablici 1, koja je izrađena prema onoj koja se donosi u Goebel (2010).

Varijabla	Značenje
$COI(i)_{jk}$	Podudaranje varijanti jedne jezične varijable (na karti i u atlasu, za punktove j i k)
$COD(i)_{jk}$	Nepodudaranje varijanti jedne jezične varijable (na karti i u atlasu, za punktove j i k)
i	Jedna od karata atlasa, odnosno jezična varijabla

²⁰ Osim ovih, Goebel (2010) je razvio i algoritam koji sadrži funkciju ponderiranja varijabli, što lingvistu ostavlja mogućnost da, temeljem prethodnih spoznaja i iskustva, odredi koje su varijable važnije za utvrđivanje jezične udaljenosti/sličnosti.

j	Referentni punkt
k	Punkt koji se uspoređuje s referentnim punktom j

Tablica 1. Značenje varijabli u formulama za izračun jezične sličnosti (RIV) i jezične udaljenosti (RDV).

Iteracijom ovih formula na svim mogućim kombinacijama govora dobije se simetrična kvadratna matrica sličnosti/udaljenosti koja ima istovjetnu strukturu kao i matrica nepodudarnosti na slici 2.

S druge strane, groningenška škola koristi Levenshteinov algoritam (usp. Nerbonne/Heeringa 2010) koji ne zahtijeva podatkovni okvir tipizirane jezične građe, već se kao ulazna informacija najčešće koristi građa u fonetskoj transkripciji.²¹ Algoritam se temelji na usporedbi dvaju podataka *glas za glas* te se računa broj gubljenja, umetanja i zamjena glasova, odnosno broj operacija koje su potrebne da se jedna riječ pretvori u drugu. Prosjek svih operacija među dvama govorima predstavlja njihovu jezičnu udaljenost. Kondrak (2002) i Heeringa (2004) su unaprijedili algoritam i omogućili poravnavanje dvaju fonetskih zapisa na način da se, osim u određenim slučajevima²², u načelu ne uspoređuju vokali s konsonantima.²³ Kao i kod Goeblova algoritma, ovdje je također moguće ponderirati određene varijable i na taj način izravno utjecati na rezultate, temeljem kvalitativnih lingvističkih spoznaja, a određeni se fenomeni mogu potpuno isključiti iz izračuna. To se, recimo, odnosi na nesustavne promjene (poput metateze, disimilacije i sl.), koje u dobroj mjeri utječu na iskrivljenu sliku nepodudarnosti (usp. Heeringa 2004: 125–126). Promotrimo rezultate Levenshteinova algoritma na temelju primjera naziva za drozda (*Labrus viridis*) koji sadrže nesustavnu disimilaciju:²⁴

$\begin{array}{cc} d & r & o: & z & g \\ g & r & o: & z & d \\ \hline 1 & & & & 1 \\ 2 & / & 5 & = & 0.4 \end{array}$	$\begin{array}{ccccc} d & r & o & z & g & \tilde{e} & j \\ d & r & 'o & z & g \\ \hline & & & & & & 1 & 1 \\ 2 & / & 7 & = & 0.29 \end{array}$

²¹ Često se iz dijalektometrijske analize isključuju neka suprasegmentalna obilježja, ali napredna verzija Levenshteinova algoritma u principu omogućuje i analizu tih obilježja. Kako ovaj rad polazi od analize leksika, tim se dijelom ovdje nećemo dalje baviti. Za više informacija o tome usp. Heeringa (2004).

²² Primjerice, kada je riječ o različitim odrazima sonanta r u dočetnom položaju, koji se u nizozemskom može realizirati kao [ə] (niz. *vier* 'četiri' u nekim se govorima realizira kao [fi:ə] pored [fi:r]).

²³ Aurrekoetxea et al. (2020) razvili su Bilbao algoritam, inačicu Levenshteinova algoritma koja uspješno nadilazi problem višestrukih odgovora, što je relativno česta pojava u terenskoj građi.

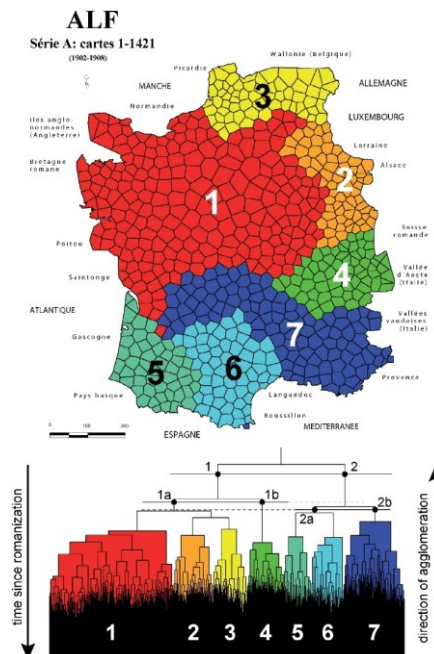
²⁴ Primjeri su iz naše građe leksika morske faune u srednjoj Dalmaciji.

Prvi primjer, u kojem se uspoređuju nazivi za drozda u Hvaru i Sutivanu, koji se razlikuju samo prema rezultatima disimilacije ($[d] - [d] > [d] - [g]$ pored $[d] - [d] > [g] - [d]$), pokazuje znatno veću nepodudarnost među odnosnim govorima nego drugi primjer, u kojem se uspoređuju nazivi u Bolu i Lovištu, koji se ponajprije razlikuju prisustvom/odsustvom sufiksa *-ej*. Jasno je, dakle, da i korištenje Levenshteinova algoritma počiva na prethodnoj lingvističkoj analizi građe i da je algoritam potrebno prilagođavati ovisno o poredbeno-povijesnim okolnostima govora koji su predmet istraživanja. Iako Nerbonne (2010) ističe da je riječ o sofisticiranom načinu izračuna jezične udaljenosti, koji je osjetljiv na najmanji trag nepodudarnosti među govorima, algoritam uvelike ovisi o kvaliteti transkripcije koja je provedena *in loco*, prilikom prikupljanja podataka²⁵. To je, doduše, djelomično problem i kod Goeblova algoritma, ako se vrši dijalektometrijska analiza na razini fonetike, ali proces tipizacije omogućuje nam da bez poteškoća analiziramo barem morfologiju i leksik.

Dva se pristupa, groningenski i salzburški, razlikuju i po modelima grupiranja govora. Salzburški model koristi aglomerativno hijerarhijsko klasteriranje²⁶, što rezultira dendrogramom koji nastaje sukcesivnim grupiranjem govora na temelju vrijednosti iz kvadratne matrice udaljenosti (usp. Goebel 2010). Dendrogram u načelu predstavlja naprednu verziju genealoškoga stabla koje je u poredbeno-povijesnoj lingvistici u uporabi još od 19. st. Postoji nekoliko metoda klasteriranja koje se razlikuju u načinu utvrđivanja grupa (metode *jednostruke veze*, *potpune veze*, *prosječne udaljenosti*, *Wardova metoda* itd.), od kojih je najčešće korištena Wardova metoda (usp. Goebel 2010: 453). Razumije se da je za lingvističku geografiju primarno rezultate hijerarhijskoga klasteriranja prikazati na karti, da bi se skupine govora mogle interpretirati prema prostornim, povijesno-političkim i drugim okolnostima. Na slici 3. paralelno se prikazuju rezultati klasteriranja na dendrogramu i na karti. Vizualizacija ovisi o izboru broja klastera, a korištenjem drugih statističkih metoda, poput metode siluete, moguće je utvrditi i optimalan broj klastera, odnosno onaj koji pokazuje najbolje rezultate grupiranja prema ulaznim podacima. Međutim, uporaba takvih metoda u dijalektometriji nije dosad često korištena (usp. Sciarretta 2024).

²⁵ To se ograničenje ponajprije očituje ako se želi analizirati građa starijih atlasa (ALF-a, AIS-a), jer za njih ne raspoložemo snimkama s terenskih istraživanja. Iako je riječ o nezanemarivom nedostatku, razumije se da problem ne možemo pripisati dijalektometriji, budući da uspjeh svake analize ovisi o kvaliteti raspoloživih podataka. Rekli bismo prije da nove metode zahtijevaju i novu terensku građu. U tome smislu, vrijedi uputiti na pokušaje da se ova metoda primijeni izravno na zvučnim zapisima (usp. Heeringa et. al. 2009).

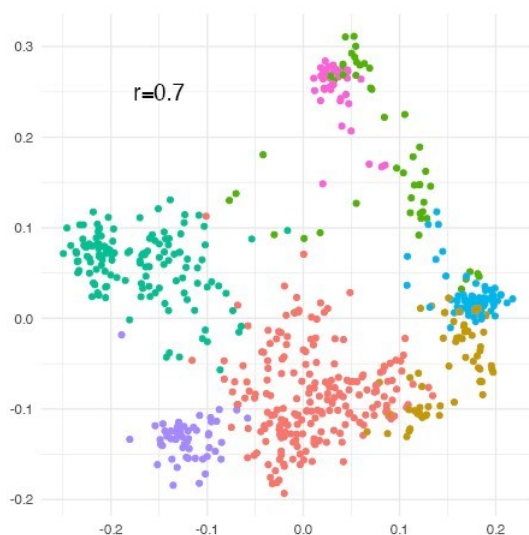
²⁶ Klasteriranje podrazumijeva grupiranje punktova prema sličnosti, po principu da su svi pripadnici jednoga klastera međusobno sličniji u odnosu na pripadnike drugih klastera. Za razliku od divizivnog hijerarhijskog klasteriranja, aglomerativno klasteriranje u principu predstavlja induktivno grupiranje, pri čemu se pojedinačni govori grupiraju u klastere sve dok se na koncu svi istraženi govori ne stope u jedan klaster. Divizivno klasteriranje polazi od jedne grupe svih govora, koja se potom razdvaja na manje skupine.

Slika 3. Prikaz dendrograma i kartografske vizualizacije hijerarhijskoga klasteriranja 641 punkta ALF-a u sedam klastera (Goebel 2010: 463).

Najveći nedostatak hijerarhijskoga klasteriranja je taj što male promjene u tipiziranoj građi mogu rezultirati velikim promjenama u formiranju klastera (Nerbonne 2010: 485), stoga su istraživači groningenške škole skloniji uporabi metode višedimenzionalnoga skaliranja (MDS), koja je s jedne strane otpornija na manje promjene u ulaznim jezičnim podacima, a s druge strane omogućava uvid u preklapanje klastera. Za razliku od Goeblova pristupa, u kojem dendrogrami i kartografske vizualizacije klastera uvijek impliciraju postojanje strogih granica među skupinama govora, na grafu višedimenzionalnoga skaliranja punktovi su smješteni proporcionalno jezičnoj udaljenosti (Embleton 1991, Embleton et. al. 2013). Prednosti metode MDS jasno se vide na slici 4. na kojoj boje predstavljaju klastere dobivene hijerarhijskim klasteriranjem, a razmještaj točaka prikazuje jezične udaljenosti koje su rezultat Bilbao algoritma. Rezultati višedimenzionalnoga skaliranja mogu se prilagoditi za vizualizaciju dijalektnoga kontinuuma na karti, na način da se izračuna udio vrijednosti triju najznačajnijih dimenzija MDS-a u odnosu na referentne maksimalne vrijednosti po dimenziji, odnosno rasponu između minimalne i maksimalne vrijednosti (usp. Nerbonne et. al. 1999, Nerbonne/Heringa 2010, Wieling/Nerbonne 2015, Shim/Nerbonne 2022). Na primjer, vrijednost 0 na skali od -2 do +3 predstavlja 0.4, odnosno 40% raspona između minimalne i

maksimalne vrijednosti. Udjeli prema trima najznačajnijim dimenzijama MDS-a za odnosni punkt uzimaju se kao vrijednosti inteziteta RGB spektra boja, što je prikazano na slici 5.

Slika 4. Graf višedimenzionalnoga skaliranja na kojem boje prikazuju rezultate hijerarhijskoga klasteriranja nizozemskih govora, a razmještaj punktova jezičnu udaljenost na temelju rezultata Bilbao algoritma. Rezultati MDS-a reducirani su na dvije najznačajnije dimenzije varijacije (Shim/Nerbonne 2022).

Slika 5. Kartografska vizualizacija dijalekatnog kontinuuma njemačkog jezika prema rezultatima MDS-a. Tri najznačajnije dimenzije MDS-a pretvorene su u različite vrijednosti RGB spektra boja (Nerbonne/Heeringa 2010: 499).

Groningenska škola razvila je, također, i objektivne metode utvrđivanja važnosti jezičnih pojava prilikom klasteriranja (usp. Wieling/Nerbonne 2008, Wieling/Montemagni 2016). Važnost (V) jezične pojave jednaka je umnošku njene reprezentativnosti (R) i distinktivnosti (D)²⁷ za odnosni klaster. Reprezentativnost je relativna frekvencija jezične pojave unutar klastera i predstavlja udio onih punktova u klasteru u kojima je zabilježeno određeno jezično obilježje. Primjerice, ako se u klasteru A, koji se sastoji od 10 punktova, u šest govora bilježi ikavski odraz jata, onda je reprezentativnost ikavskoga odraza jata jednaka $6/10$, odnosno 0.6 . S druge strane, distinktivnost jezičnoga obilježja predstavlja odnos relativne pojavnosti (R_p) jezičnoga obilježja u klasteru i relativne veličine (R_v) klastera. Relativna pojavnost jezičnoga obilježja je odnos frekvencije jezičnoga obilježja unutar klastera A i frekvencije istoga obilježja u svim istraženim punktovima. Analogno tomu, relativna veličina klastera predstavlja odnos između broja punktova unutar klastera i ukupnoga broja punktova. Premda ova metoda značajno pomaže u objektivnom utvrđivanju primarnih jezičnih obilježja koja utječu na grupiranje govora, odnosno izoglosa, vrijedi napomenuti da se u praksi može dogoditi da ta obilježja nisu autohtona u danom klasteru pa rezultati izračuna važnosti moraju nužno biti popraćeni kvalitativnom lingvističkom analizom.

Oba pristupa (salzburški i groningenski) u pravilu najčešće koriste kartografski model koropletn²⁸ karte izrađen teselacijom pomoću Voronojevih poligona. Sličan je pristup u izradi karata izoglosa koristio Haag (1898)²⁹. Proces poligonizacije može se opisati u tri koraka: (1) povlače se simetrale među svim punktovima; (2) sjecišta simetrala predstavljaju kutove poligona; (3) dužine između sjecišta predstavljaju stranice, odnosno granice poligona. Na taj se način svakome punktu dodjeljuje jedan poligon koji obuhvaća sve koordinate koje su bliže referentnome punktu u odnosu na položaj ostalih punktova. Za detaljan proces konstrukcije Voronojevih poligona usp. Goebel (1983). Danas se takvi kartografski modeli izrađuju korištenjem funkcija ugrađenih u GIS softvere (kao što su ArcGis, Qgis), koje kao ulazni

²⁷ Wieling i Nerbonne (2008) u početku su vrijednost važnosti računali kao aritmetičku sredinu između reprezentativnosti i distinktivnosti. Nasuprot tome, Wieling i Montemagni (2016) važnost računaju množenjem reprezentativnosti i distinktivnosti. Prednost ovog pristupa je to što se visoke vrijednosti važnosti ne mogu pripisati jezičnim obilježjima koja su karakteristična za sve punktove istraživanja, dakle ona koja pokazuju nivelaciju govora. Usto, visoke vrijednosti važnosti ne mogu se pripisati ni obilježjima lokalna značaja, dakle onima koja su karakteristična samo za jedan punkt, osim ako odnosni punkt ne čini zaseban klaster.

²⁸ Koropletna karta podrazumijeva kartografsku vizualizaciju na kojoj su podaci prikazani unutar teritorijalnih jedinica (usp. Kraak/Ormeling 2010: 140), koje su najčešće administrativne, ali mogu biti i apstraktne, kao u primjeru Voronojevih poligona. Za simbolizaciju na takvim se kartama obično koriste stupnjevi iste boje, spektar različitih boja ili uzorci.

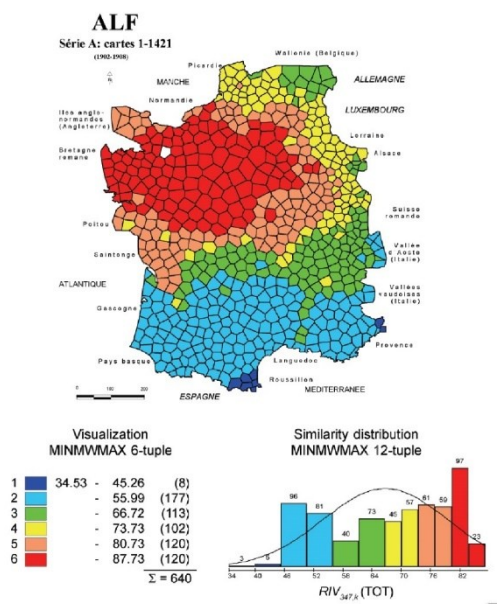
²⁹ Haagov model bliži je tzv. Goeblovu *modelu saća* (2010: 448), koji u suštini također počiva na teselaciji pomoću Voronojevih poligona, ali za vizualizaciju se koriste granice poligona, a ne njihove površine.

podatak zahtijevaju georeferencirani točkasti sloj mreže punktova, a program zatim samostalno, povlačenjem simetrala među svim punktovima, formira mozaik poligona. Za nedostatke ovih funkcija i potencijalno rješenje usp. 3.7. Prednost ovoga modela je pravilno raspodijeljen mozaik poligona koji omogućuje lakše uočavanje arealne distribucije promatranih jezičnih pojava na karti te matematičku preciznost izoglosa. Pritom pravilnost mozaika ovisi o gustoći mreže punktova i triangulaciji. U idealnom slučaju, Euklidova distanca jednaka je među svim parovima punktova, ali jasno je da u stvarnom prostoru, s obzirom na niz različitih parametara (gustoću naseljenosti, prirodne granice kao što su planinski lanci i vodene površine, izbor punktova koji su relevantni za određeno jezično istraživanje itd.), mreža punktova nikada ne izgleda savršeno. No, više od formalnih obilježja kartografskoga modela, za lingvističku geografiju važniji je interpretativni potencijal karata. Goebel (2010: 441) ističe da je karta ikonička reprezentacija brojevnih vrijednosti jezičnih udaljenosti, odnosno sličnosti, i u tome smislu način vizualizacije ima presudnu ulogu u prijenosu informacija korisniku. Karte izrađene prema metodologiji groningske škole u pravilu ciljaju na klasifikaciju govora i uočavanje dijalektnoga kontinuuma (usp. sliku 5). S druge strane, salzburška škola razvila je nekoliko vrlo vrijednih načina vizualizacije koji imaju interpretativni potencijal vjeran teorijskom okviru koji je nastao prvenstveno u okviru romanističke tradicije lingvističke geografije. Za ovu priliku govorit ćemo o kartama sličnosti (*similarity maps*), kartama prostorne blizine (*proximity maps*) i parametarskim kartama, odnosno onima na kojima se u različite svrhe prikazuju vrijednosti različitih statističkih parametara.

Karte sličnosti pokazuju vrijednosti jezične sličnosti³⁰ dobivene uporabom algoritma RIV (v. gore), a u načelu je moguće generirati onoliko karata koliko je i punktova. Naime, svaka karta sličnosti prikazuje vrijednosti u odnosu na izabrani referentni punkt. Vrijednosti jezične sličnosti obično su prikazane pomoću spektra duginih boja, pri čemu su više vrijednosti simbolizirane toplijim bojama (crvena, narančasta, žuta), a niže hladnijim bojama (zeleno, plava, modra). Primjer karte sličnosti donosimo na slici 1. Goebel (2010: 443) ističe da bi svaka interpretacija karata sličnosti trebala krenuti od toplijih ka hladnijim bojama. U načelu, karte sličnosti pokazuju komunikacijski potencijal referentnoga punkta u prostoru. Ove se karte mogu koristiti za vizualizaciju utjecaja prestižnih govora urbanih središta, a posebno su korisne pri utvrđivanju jezičnoga ponašanja preseljeničkih govora, odnosno govora koji su iz bilo kojih razloga izolirani u odnosu na okruženje (usp. Goebel 2010: 444). Treba napomenuti da raspored

³⁰ Napominjemo da je zbroj vrijednosti *jezične sličnosti* i *jezične udaljenosti* uvijek 100 (usp. Goebel 2010: 440).

boja na kartama sličnosti uvijek ovisi o rasponu vrijednosti jezičnih sličnosti za referentni punkt.

Slika 6. Karta sličnosti na kojoj su prikazane vrijednosti jezične sličnosti referentnoga punkt Dompierre (bijeli poligon) u odnosu na ostale punktove u mreži ALF-a (Goebel 2010: 459). U donjem lijevom uglu karte nalazi se legenda na kojoj su prikazani intervali jezične sličnosti u šest klasa (algoritam klasifikacije: MINWMAX), a u donjem desnom uglu karte vrijednosti sličnosti prikazane su na histogramu.

Karte prostorne blizine (*proximity maps*) funkcioniraju na isti način kao i karte sličnosti, samo se na njima, kao ulazni podatak, prikazuju vrijednosti Euklidove distance među punktovima. Usporedbom karte sličnosti i karte prostorne blizine za referentni punkt vizualno se utvrđuje postojanje korelacije između dviju navedenih vrijednosti, odnosno uočava se utječe li prostorna udaljenost na jezičnu. Korelacija jezične i prostorne udaljenosti može se prikazati i na modelu linearne regresije, iz kojega se mogu izvoditi generalni zaključci o odnosu tih dviju varijabli (usp. Huisman et. al. 2021). Za razliku od karata sličnosti, parametarske karte (*parameter maps*) sinoptički prikazuju vrijednosti statističkih parametara kao što su iskošenost, standardna devijacija, maksimalna vrijednost i prosječna vrijednost, a koje se računaju na temelju vrijednosti jezičnih sličnosti zasebno za svaki punkt. Parametarske karte iskošenosti, odnosno odmaka od normalne distribucije³¹ jezične sličnosti, služe za utvrđivanje perifernih zona koje imaju slabije jezične veze s ostatkom područja. Drugim riječima, punktovi u kojima se bilježe više razine iskošenosti jezične sličnosti u manjoj mjeri koriste makroarealna jezična obilježja.

³¹ Normalna distribucija jezične sličnosti podrazumijeva simetrični raspon vrijednosti za referentni punkt. U slučaju normalne distribucije, isti se broj punktova nalazi ispod i iznad prosječne vrijednosti sličnosti.

U slične svrhe koriste se i parametarske karte standardne devijacije (σ), na kojima visoke vrijednosti σ pokazuju centripetalnu tendenciju punktova, odnosno distinktivne jezične zone. Ove karte, između ostaloga, služe i za utvrđivanje područja na kojima se nalaze središta iradijacije jezičnih pojava, ali vrijedi napomenuti da su rezultati ove analize u tome smislu indikativni. U praksi se najviše vrijednosti standardne devijacije mogu bilježiti u manjim ruralnim govorima u okolini referentnih centara, što se napose događa kada se σ računa na temelju leksičke sličnosti (usp. Scherrer/Stoeckle 2016). Međutim, takvi su rezultati donekle očekivani budući da su gradski govori u pravilu inovativniji i dinamičniji od ruralnih. Parametarske karte maksimalnih vrijednosti jezične sličnosti služe za utvrđivanje dijalektnih jezgri i prijelaznih zona (Goebel 2010: 447), a osim toga mogu poslužiti kao indikator uočavanja reaktivnih područja, pri čemu se razumije da više razine maksimalnih vrijednosti bilježimo u govorima koji se bolje uklapaju u okolinu. Na kartama prosječnih vrijednosti sličnosti prikazuje se koliko odnosi govor komunicira s okruženjem. Više prosječne vrijednosti se u načelu bilježe u središtu istražena prostora, a niže vrijednosti na periferiji (usp. Goebel 1984, Scherrer/Stoeckle 2016). Usprkos njihovom očiglednom geolingvističkom interpretativnom potencijalu, čini se da su navedene metode u novije vrijeme bez razloga zanemarene. Svakako vrijedi spomenuti da su se u hrvatskoj lingvistici kvantitativne metode za izračun jezičnih udaljenosti koristile još 80-ih i 90-ih godina prošloga stoljeća (usp. Sujoldžić et. al. 1983, 1984, 1990), premda ti radovi nisu nastali u okviru lingvističke geografije.

2.2. Prethodne spoznaje o leksiku morske faune u hrvatskim govorima

Struktura, stratifikacija i arealna distribucija maritimnog leksika relevantan je istraživački problem u europskoj, napose mediteranskoj geolingvističkoj tradiciji. *Lingvistički atlas Mediterana* (ALM), usmjeren na prikupljanje i poredbenu analizu maritimnog leksika u mediteranskim jezicima, jedan je od najstarijih međunarodnih projekata u području lingvističke geografije. Deanović i Folena, dugogodišnji voditelji ALM-a, uvjerljivo su pokazali važnost proučavanja maritimnog leksika za spoznaje o jezičnim dodirima i načinu širenja jezičnih inovacija, koji na moru funkcioniraju bitno drukčije nego na kopnu, ne pokoravajući se logici prostornoga kontinuiteta (usp. Deanović/Folena 1959: 7, 9). Taj projekt ostao je, nažalost, nerealiziran, a nakon zastoja ALM-a³², geolingvistička istraživanja maritimnog leksika na

³² U posljednje vrijeme projekt pokušavaju revitalizirati *Centro di studi filologici e linguistici siciliani* i Zaklada Giorgio Cini, u sklopu čega je 2023. godine objavljen i prvi svezak (ALM I). Građa se ondje donosi u obliku popisa i čini se da se od izrade karata, nažalost, odustalo.

Sredozemlju odvijaju se u nacionalnim ili regionalnim okvirima.³³ U hrvatskoj lingvistici najbolje je istražen leksik morske faune koji je dobrim dijelom obradio još Skok u svojim etimološkim radovima.³⁴ Dijalektni rječnici, neujednačeni s obzirom na obim građe i kvalitetu obrade, vrijedan su izvor spoznaja, ali ne mogu nadomjestiti sustavne leksikološke studije. Najistaknutije mjesto u tome smislu pripada Vojmiru Vinji (JaFa I, II), koji je pedesetih godina 20. st. primjenom upitnika prikupio nazivlje za morske životinje u gotovo 180 točaka na hrvatskoj i crnogorskoj obali i otocima. Njegova građa predstavlja polazište za svaku analizu leksika morske faune naših govora, a napose za geolingvistička istraživanja, tim više što je Vinjina prvotna zamisao bila izraditi lingvistički atlas morske faune, koji bi bio popraćen etimološkim rječnikom. Međutim, još je tijekom terenskih istraživanja napustio ideju o izradi atlasa u korist sveobuhvatne semantičko-motivacijske i etimološke analize³⁵ prikupljena nazivlja (usp. JaFa I: 8–9)³⁶, pa je pitanje u kojoj se mjeri Vinja koristio metodama lingvističke geografije, koje su mu sigurno bile poznate.³⁷ Pred nama je, dakle, da se osvrnemo na geolingvistički potencijal Vinjina rada i u tome smislu utvrdimo je li moguće njegove popise iskoristiti za izradu atlasa, onako kako to zahtijeva tradicija lingvističke geografije. Uz to, vrijedi uputiti i na novija istraživanja leksika morske faune, koja tek čekaju primjerenu geolingvističku obradu.

Svrha Vinjina istraživanja izložena je na početku prvoga poglavlja (JaFa I: 17), gdje autor postavlja šest temeljnih pitanja: 1) kako se u našim govorima zovu pripadnici morske faune; 2) odakle ti nazivi potječu; 3) što je potaklo imenovanje; 4) u kakvom su međusobnom odnosu; 5) kako su raspodijeljeni po jadranskoj obali i 6) u kakvoj su vezi prikupljeni nazivi s nazivima za iste koncepte u stranim nomenklaturama. Vinjina namjera, bila je, dakle, proniknuti u tipologiju motivacijskih procesa leksika morske faune te na prostornoj osi ustanoviti koliko određeni leksički areali prelaze jezične, administrativne i druge granice, a na vremenskoj opisati kako su pojedini nazivi preživjeli etničko i jezično nadslojavanje na našoj obali (JaFa I: 25–26). Drugim riječima, eksplicitno se ističe da je cilj istraživanja opisati leksik morske faune na vertikalnoj i horizontalnoj ravni (što prikazujemo na slici 1), pri čemu je motivacija od presudna značaja za etimološku analizu i kao takva je predmet dijakronijske i sinkronijske analize.

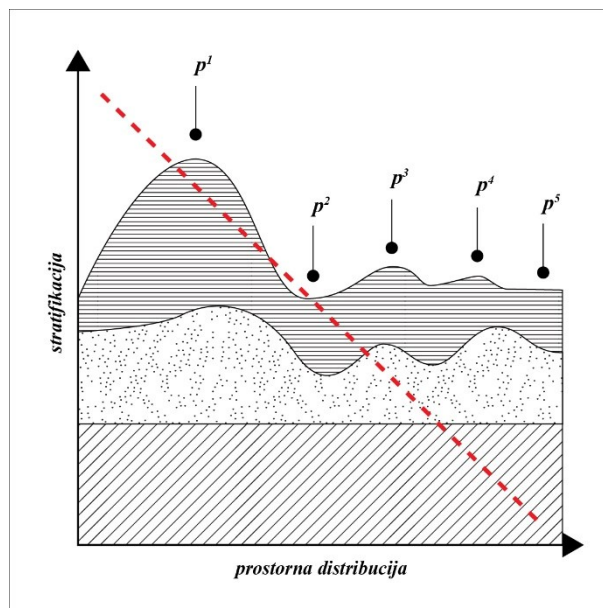
³³ Primjerice, *Nouvel Atlas Linguistique de la Corse* (NALC) ili *Atlante Linguistico della Sicilia* (ALS).

³⁴ Kada su u pitanju naši ihtionimi, sasvim je izvjesno da se Skok nije služio samo potvrdama iz dostupne literature, nego je građu prikupljao i na terenu. O tome najbolje svjedoči velik broj potvrda iz Boke Kotorske.

³⁵ O vrijednosti semantičko-etimološke i motivacijske analize u Vinjinu radu nema spora. Možemo slobodno reći da je takva studija o leksiku jednoga semantičkog polja raritet, ako ne i iznimka, u svjetskim razmjerima.

³⁶ Taj se obrat prema svemu sudeći nije dogodio prije 1958., kada Vinja još uvijek piše o projektu *Atlas linguistique et biologique de la faune marine de l'Adriatique orientale* (Vinja 1959).

³⁷ U predgovoru *Jadranske faune* (JaFa I: 7) ističe da se uz Skoka „upoznao s Gilliéronovim Atlasom, Jaberg-Judovim AIS-om i Bartolijevom prostornom lingvistikom“.

Slika 7. Grafički prikaz odnosa prostorne distribucije, jezične stratifikacije i motivacije. Vertikalni redoslijed različitih uzoraka predstavlja jezično nadslojavanje, a točke simboliziraju prostorni razmještaj jezičnih fenomena po punktovima (p). Isprekidana crvena linija označava motivacijske procese.

Vinja razmjerno često poseže za izrazima koji su dio interpretativnog repertoara lingvističke geografije (primjerice, *proširenost areala*, *skućeni areal*, *usitnjeni areal*, *(ne)znatni areal*, *areal* [određena] *tipa*, *konkurentski nazivi* i sl.), no takvi su komentari sekundarni i na neki mu način služe kao pomoćni metodološki instrument za utvrđivanje motivacijskih obrazaca i etimologije (usp. JaFa I: 31).³⁸ To se dobro vidi i na jedinom primjeru jezične karte u njegovoj *Jadranskoj fauni*, na kojoj su suprotstavljeni areali tipova *ušata*, *oćada* i *ukjata* (JaFa I: 444), a koji služi kao pertinentan argument u prilog tezi da se tip *ukjata* duguje posredstvu južnotalijanskih dijalekata.³⁹ U mjeri u kojoj se Vinjin interes okrenuo etimološkoj strukturi leksika i tipologiji motivacijskih procesa, usporedivost građe iz različitih punktova više mu nije bila na prvome mjestu, čime je zapostavljeno jedno od temeljnih načela lingvističke geografije. Drugim riječima, Vinji su bili važni strukturno-motivacijski, a ne prostorni odnosi između potvrda. Sustavna analiza prostorne distribucije, u smislu promatranja leksičke dinamike među različitim govorima, utvrđivanja iradijacijskih i gravitacijskih središta i relativne starosti ponajprije slavenskih leksičkih inovacija je izostala.

Još je Kovačec (2001b: 263) pisao o tome da se Vinjini popisi naziva mogu lako prikazati u obliku atlasa. U namjeri da utvrdimo je li tome tako, iz Vinjine građe izdvojili smo nazive za

³⁸ Termin *tip* u Vinje se implicitno razumijeva kao *leksički tip*, iako nigdje nisu iznesena načela leksičke tipizacije.

³⁹ Za drukčije mišljenje v. u *Rječniku* etimološku raspravu pod UKJATA.

referente koji se nalaze u našem upitniku (usp. 3.1.)⁴⁰, a zabilježeni su u punktovima koji su dio i naše mreže (usp. 3.2.). Tablica 2. prikazuje odnos broja referenata, punktova i dokumentacijskih praznina prema građi iz uzorka. Na temelju izdvojene građe izrađen je podatkovni okvir koji sadrži nazive za 145 referenata, zabilježenih u 38 punktova, a u takvoj mreži potvrda 2667 puta javljaju se dokumentacijske praznine. Uzmemo li da je u idealnim uvjetima u svakom mjestu bilo moguće zabilježiti najmanje jedan naziv po referentu, što bi značilo 5510 potvrda, analiza uzorka pokazuje da u 48% slučajeva na terenu nije zabilježen nijedan naziv.

Referent (<i>a</i>)	145
Punkt (<i>b</i>)	38
Praznine (<i>d</i>)	2667
Udio praznina (<i>d</i> / <i>ab</i>)	0.48

Tablica 2. Odnos broja referenata, punktova i dokumentacijskih praznina na uzorku Vinjine građe iz srednje Dalmacije.

Pritom je relativno velik broj punktova na našem terenu zastupljen sa svega nekoliko odgovora (Vranjic 23, Omiš 22, Vinišće 8, Trogir 5, Blace 2, Pučišća 1), što predstavlja problem prilikom geolingvističke obrade i interpretacije arealne distribucije naziva. Dokumentacijske praznine bilježe se na prilično neočekivanim referentima i ne ovise o tome je li riječ o ekonomski vrijednim ili nevrijednim vrstama. Primjerice, u brojnim mjestima nedostaju nazivi za komarču (*Sparus aurata*), škrpinu (*Scorpaena scrofa*), ugora (*Conger conger*) i sl. Te se praznine svakako duguju spomenutoj promjeni istraživačke orijentacije, pri čemu je Vinju zanimala raznolikost leksika, ali ne i dosljedno bilježenje glasovnih i prozodijskih značajki. Stoga se svaki pokušaj prezentacije Vinjine građe na jezičnim kartama suočava s dvama problemima: prazninama u mreži potvrda i izostankom primjerene dijalektološke obrade građe. Iako se Vinjina metoda prikupljanja građe pomoću upitnika⁴¹ dobrim dijelom uklapala u tradiciju lingvističke geografije, konačan rezultat njegovih istraživanja ostao je izvan okvira ove discipline, kako na dokumentacijskoj, tako i na interpretativnoj razini. Prikupljeno nazivlje ne

⁴⁰ Iz uzorka smo isključili nazive koji u Vinje nisu nedvojbeno identificirani, što se posebno odnosi na nazive za plosnatice i neke školjkaše.

⁴¹ U predgovoru prvoga sveska (JaFa I: 9) Vinja ističe da se „Pitanje strogo ograničenog kvestionara nije [...] postavljalo“, međutim, pažljiv čitatelj primijetit će da je težište rečenice upravo na *strogo ograničenom*, u smislu da su, između ostaloga, prikupljeni i nazivi za referente koji nisu bili dio upitnika. Ta je praksa s jedne strane česta u terenskom radu u lingvistici, i polazi od naravi znanstvenika koji želi u datom trenutku zabilježiti što više podataka, a s druge strane se velikim dijelom duguje spomenutoj Vinjinoj promjeni orijentacije.

može, dakle, poslužiti za geolingvističku interpretaciju leksika morske faune vjernu teorijsko-metodološkim okvirima lingvističke geografije, ali svakako predstavlja dragocjen indikator stanja u tome segmentu našega leksika polovicom 20. stoljeća. Vinja je ipak uočio neke vrlo zanimljive obrasce prostorne distribucije kojima ćemo se i mi u komentarima karata povremeno vraćati, premda nisu od presudne važnosti. Tu prije svega mislimo na tipologiju proširenosti naziva prema ekonomskoj i gastronomskoj vrijednosti, veličini vrste i načinu lova (u smislu masovnog ili pojedinačnog ulova) te o utjecaju trgovačke i ugostiteljske prakse na širenje pojedinih naziva.

S druge strane, Vuletić i Skračić su od 2011. do 2018. godine prikupili leksik morske faune u sedamdeset i trima naseljima sjeverne Dalmacije. Rezultati tih istraživanja objavljeni su u obliku dijatopsko-etimološkog rječnika (Vuletić/Skračić 2018). Usprkos brojnim osvrtima na prostornu distribuciju prikupljena nazivlja u sklopu pojedinačnih etimoloških rasprava, autori su tek najavili da će drugi dio studije sadržavati interpretativne karte, uz primjerenu geolingvističku interpretaciju (Vuletić/Skračić 2018: 7).⁴² Za nas je osobito važno uputiti i na *Jezični atlas pomorske i ribarske kulture Dalmacije i Kvarnera* (JAPRK), projekt koji su 2015. godine također pokrenuli Vuletić i Skračić. Primarni cilj JAPRK-a je dokumentacija i očuvanje maritimnoga leksika na prostoru od Kvarnera do Boke kotorske, a dugoročno se planira i primjerena geolingvistička interpretacija arealne distribucije leksika (usp. Vuletić et. al. 2022). Istraživanje JAPRK-a na sjeverozapadu se nastavlja na prostor istraživanja LAPTIG-a (Filipi/Buršić 2013), atlasa koji u obliku popisa sadrži pučku pomorsku terminologiju dvadeset i dvaju punktova u Istri i na Kvarneru. Konačna mreža JAPRK-a sadrži sedamdeset punktova, a u istraživanje su, osim ruralnih govora, uključeni i govori većih urbanih središta (Zadar, Šibenik, Split, Dubrovnik). Terenska istraživanja JAPRK-a su pri kraju i pred autorima je važan zadatak obrade i kartiranja prikupljene građe. Materijal je prikupljen korištenjem jedinstvena upitnika, uz popratni slikovni materijal i malakološku zbirku. Treba naglasiti da su se prilikom prikupljanja građe istraživači u dobrom broju mjesta koristili čakavskim govorima i regiolektima, što je bitno umanjilo njihov utjecaj na ispitanike. Njihov materijal odlikuje gusta mreža terenskih potvrda, poštivanje metodoloških načela lingvističke geografije, u smislu inzistiranja na maksimalnoj usporedivosti građe iz različitih punktova te na dosljednom

⁴² U kojem će smjeru ići njihova analiza, pokazali su na drugom mjestu (Vuletić/Skračić 2020) gdje su upravo na primjeru leksika morske faune utvrdili leksičke tipove karakteristične za pojedine zone (npr. zadarska, šibenska, paška) s jedne strane, a s druge one čija se distribucija više-manje poklapa s prostiranjem dijalektnih blokova (južnočakavski, srednjočakavski).

bilježenju glasovnih i prozodijskih obilježja. Ta su načela, uz određene prilagodbe, osnova našega terenskog rada.

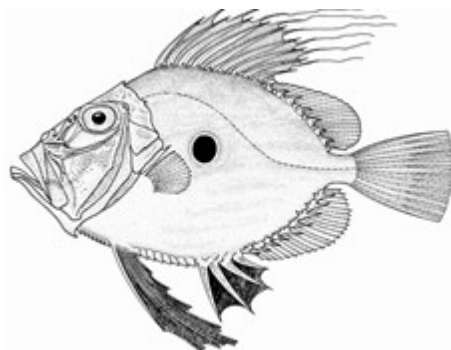
3. PRIMJENA TEORIJSKOG OKVIRA

Metodološka pitanja artikulirana su prema trima glavnim fazama istraživanja: izrada upitnika i utvrđivanje mreže punktova; terensko istraživanje; lingvistička obrada i analiza građe. U ovom poglavlju bavit ćemo se dakle konkretnim pitanjima o metodologiji dokumentiranja, kartiranja i analize građe u ovoj disertaciji te iznijeti ciljeve i hipoteze istraživanja.

3.1. Upitnik

Upitnik pomoću kojega smo prikupljali građu skrojen je prema dijelu upitnika za JAPRK koji se odnosi na leksik morske faune. Razlike u odnosu na predložak upitnika tiču se isključivanja određenih pitanja i promjena u rasporedu te na postavljanje slikovnog prikaza referenta. U predlošku se, primjerice, nalaze opća pitanja o kategorijama ribljih vrsta (bijela riba; plava riba; divlja riba, landovina) i pitanja o morfologiji morskih stanovnika (ljuske; škrge; peraje; kliješta u rakova; glava hobotnice i sl.), koja na terenu nismo sustavno ispitivali, premda smo u većem broju punktova zabilježili i odgovore na ta pitanja. Međutim, taj smo dio prikupljene građe isključili iz analize želeći maksimalno opravdati načelo usporedivosti podataka. Iz upitnika smo ispustili i pitanja na koja u velikoj većini istraženih govora nismo uspjeli dobiti odgovor, ponajprije zato što je riječ o referentima koji su glavnini naših ispitanika nepoznati. Takvi su recimo štrljun (*Sturio sturio*) ili čaška (*Glycimeris glycimeris*). Zadirali smo i u strukturu upitnika. Naime, već su prva terenska iskustva pokazala da ispitanici pojedine referente grupiraju prema određenim zajedničkim morfološkim obilježjima, bez obzira na to što i sami znaju da je riječ o potpuno različitim vrstama životinja, što su opetovano naglašavali. Tako smo, recimo, nazive za sabljana (*Xiphias gladius*) nakon prvih nekoliko anketa počeli prikupljati zajedno s nazivima za iglicu (*Belone belone*) i poskoka (*Scomberesox saurus*), zato što se pokazalo da ispitanici na slikama prvo uočavaju izduljenu gornju vilicu ovih riba, koja je uostalom i motivirala veći broj naziva za ove vrste, kao i da za poskoka daju nazive koje koriste za puno većeg sabljana, ne znajući da se nazivi za sabljana prikupljaju u kasnijem dijelu upitnika. Bilo je stoga uputno pitanja o nazivima tih triju riba grupirati i tako omogućiti ispitanicima da bez pretjerana napora i nedvosmisleno ponude svoje odgovore. Na isti smo način postupili i s konceptom *Gamburata* (*Clibanarius erythropus*), za koji smo nazive prikupljali paralelno s nazivima za puževe, jer je riječ o račiću koji često nastanjuje njihove napuštene kućice. U upitnik smo, gdje god je to bilo moguće, uključili i slikovni prikaz odnosnoga referenta, u svrhu maksimalnoga smanjenja utjecaja na ispitanike, a za lakšu

identifikaciju i prikupljanje naziva za školjkaše služili smo se ujedno i popratnom malakološkom zbirkom. Slikovni prikazi preuzeti su iz kataloga FAO-a (usp. sliku 8.).

Slika 8. Kovač, *Zeus faber* (FAO).

U konačnici, upitnik temeljem kojega je prikupljena građa za disertaciju sadrži sljedeće referente:

I. Ribe

Mačka mrkulja (*Scyliorhinus stellaris*)

Mačka bljedica (*Scyliorhinus canicula*)

Morski pas općenito

Veliki morski pas općenito

Pas kostelj (*Squalus acanthias*)

Pas mekuš (*Mustelus mustelus*)

Pas modrulj (*Prionace glauca*)

Sklat (*Squatina squatina*)

Drhtulja (*Torpedo torpedo*)

Raža kamenica (*Raja clavata*)

Raža modropjega (*Raja miraletus*)

Volina (*Dipturus oxyrinchus*)

Žutuga (*Dasyatis pastinaca*)

Golub (*Myliobatis aquila*)

Srdela (*Sardina pilchardus*)

Papalina (*Sprattus sprattus*)

Ćepa (*Alosa fallax*)

Inćun (*Engraulis encrasicolus*)

Jegulja (*Anguilla anguilla*)

Murina (*Muraena helena*)

Ugor (*Conger conger*)

Iglica (*Belone belone*)

Poskok (*Scomberesox saurus*)

Sabljan (*Xiphias gladius*)

Morski konjić

(*Hippocampus hippocampus*)

Šilo (*Syngnathus acus*)

Mol (*Merluccius merluccius*)

Pišmolj (*Merlangius merlangus*)

Ugotica (*Trisopterus minutus*)

Tabinja (*Phycis sp.*)

Ugorova majka

(*Gaidropsarus mediterraneus*)

Kovač (*Zeus faber*)

Kanjac (*Serranus cabrilla*)

Vučić (*Serranus hepatus*)
 Pirka (*Serranus scriba*)
 Kirnja (*Epinephelinae*)
 Lubin (*Dicentrarchus labrax*)
 Kaiš (*Cepola rubescens*)
 Lica (*Lichia sp.*)
 Gof (*Seriola dumerili*)
 Šarun (*Trachurus trachurus*)
 Lampuga (*Coryphaena hippurus*)
 Kavala (*Sciaena umbra*)
 Koraf (*Umbrina cirrossa*)
 Trlja općenito (*Mullidae sp.*)
 Trlja kamenjarka (*Mullus surmuletus*)
 Trlja blatarica (*Mullus barbatus*)
 Komarča (*Sparus aurata*)
 Nedorasla komarča
 Pagar (*Pagrus pagrus*)
 Bukva (*Boops boops*)
 Nedorasla bukva
 Zubatac (*Dentex dentex*)
 Špar (*Diplodus annularis*)
 Šarag (*Diplodus sargus*)
 Fratar (*Diplodus vulgaris*)
 Pic (*Diplodus puntazzo*)
 Ovčica (*Lithognathus mormyrus*)
 Ušata (*Oblada melanura*)
 Arbun (*Pagellus erythrinus*)
 Batoglavac (*Pagellus acarne*)
 Salpa (*Sarpa salpa*)
 Kantar (*Spondyliosoma cantharus*)
 Gira oblica, manula (*Spicara smaris*)
 Muška gira oblica, muška manula
 (*Spicara smaris* ♂)
 Lužina, gira oštrulja (*Spicara flexuosa*)
 Tragalj (*Spicara maena*)
 Crnelj (*Chromis chromis*)
 Knez (*Coris julis*)
 Ženka kneza (*Coris julis* ♀)
 Smokva (*Labrus bimaculatus*)
 Vrana (*Labrus merula*)
 Drozd (*Labrus viridis*)
 Lumbrak (*Symphodus tinca*)
 Manje Labridae
 Paukovke općenito (*Trachinidae*)
 Bežmek (*Uranoscopus scaber*)
 Skuša (*Scomber scombrus*)
 Nedorasla skuša
 Lokarda (*Scomber japonicus*)
 Tunj (*Thunnus thynnus*)
 Trup (*Auxis rochei*)
 Luc (*Euthynnus alletteratus*)
 Palamida (*Sarda sarda*)
 Glavoč općenito (*Gobiidae*)
 Babica općenito (*Blenniidae*)
 Babica dubinka (*Blennius ocellaris*)
 Škaram (*Sphyræna sphyræna*)
 Cipal općenito (*Mugilidae*)
 Gavun (*Atherina hepsetus*)
 Oliga (*Atherina boyeri*)
 Škrpina (*Scorpaena scrofa*)
 Škrpun (*Scorpaena porcus*)
 Škrpinica (*Scorpaena notata*)
 Kokot (*Triglidae*)
 Patarača (*Citharus linguatula*)
 Romb (*Scophthalmidae*)
 Iverak (*Platichthys flesus*)
 List (*Solea solea*)
 Bucanj (*Mola mola*)

Grdobina (*Lophius piscatorius*)

II. Ljuskari

Jastog (*Palinurus vulgaris*)

Rarog (*Homarus gammarus*)

Zežalo (*Scyllarus arctus*)

Kanoča (*Squilla mantis*)

Mala kozica (*Palaemon serratus*)

Mužjak velike rakovice

(*Maja squinado* ♂)

Ženka velike rakovice (*Maja squinado* ♀)

Mala rakovica (*Maja crispata*)

Šušna (*Pachygrapsus marmoratus*)

Zeleni rak (*Carcinus maenas*)

Grmalj (*Eriphia verrucosa*)

III. Mekušci

Hobotnica (*Octopus vulgaris*)

Muzgavac (*Eledone moschata*)

Sipa (*Sepia officinalis*)

Sipica (*Sepioloa rondeletii*)

Lignja (*Loligo vulgaris*)

Lignjun (*Todarodes sagittatus*)

Školjka iz pijeska općenito

Petrovo uho (*Haliotis tuberculata*)

Priljepak (*Patella*)

Ogrc (*Phorcus turbinatus*)

Gamburata (*Clibanarius erythropus*)

Vretenjača (*Cerithium vulgatum*)

Kvrgavi volak (*Hexaplex trunculus*)

Bodljikavi volak (*Bolinus brandaris*)

Kunjka (*Arca noae*)

Dagnja (*Mytilus galloprovincialis*)

Prstac (*Lithophaga lithophaga*)

Lostura, periska (*Pinna nobilis*)

Jakobova kapica (*Pecten jacobaeus*)

Kopito (*Spondylus gaederopus*)

Kamenica (*Ostrea edulis*)

Srčanka (*Cardiidae*) općenito

Šljanak (*Solen capensis*)

Brbavica (*Venus verrucosa*)

Rumenka (*Callista chione*)

Kapica, vongola (*Ruditapes decussatus*)

IV. Ostale morske životinje

Dupin (*Delphinus sp.*)

Sredozemna medvjedica

(*Monachus monachus*)

Morska kornjača (*Caretta caretta*)

Morska zvijezda (*Asteroidea*)

Ježinac (*Arbacia lixula*)

Ženski ježinac (*Paracentrotus lividus*)

Pjegavi ježinac (*Sphaerechinus granularis*)

Trp (*Holothuroidea*)

Morsko jaje (*Microcosmus sabatieri*)

Koralj (*Anthozoa*)

Smeđa vlasulja (*Anemonia viridis*)

Meduza općenito (*Scyphozoa*)

Obična spužva (*Spongia officinalis*)

Crv perjaničar (*Sabella spallanzanii*)

3.2. Mreža punktova

Kao kod svih regionalnih geolingvističkih istraživanja, mreža punktova mora biti relativno gusta jer se tako umanjuju neizbježni problemi reprezentativnosti i validnosti građe (usp. König 2010: 499). Već je Vinjina mreža potvrda u srednjoj Dalmaciji bila takva, no iskustva iz sjeverne Dalmacije (Vuletić/Skračić 2018) pokazuju da u prostorno-demografskom i kulturnom kontekstu naše obale i otočja ima smisla težiti još gušćoj mreži. Shodno tome, istraživanje smo proveli u gotovo svim mjestima koje je Vinja posjetio, što omogućuje usporedivost građe u dijakronijskoj dimenziji, a mrežu punktova usitnili smo prije svega na Makarskom primorju, gdje je Vinjina mreža najrjeđa. Konačna mreža punktova sastoji se od 68 istraženih govora i 3 kontrolna punkta (Rogoznica, Dubrovnik i Cavtat). Izbor kontrolnih punktova temelji se na prethodnim spoznajama. Naime, uvidom u leksik morske faune sjeverne Dalmacije (Vuletić/Skračić 2018) i građu JAPRK-a, postalo nam je jasno da su neki leksički tipovi u punktovima na rubovima našega terena odraz utjecaja središta koja se ne nalaze u srednjoj Dalmaciji. Stoga smo za punktove na krajnjem jugoistoku (Korčula, Lastovo, Pelješac) za kontrolne punktove izabrali Dubrovnik, kao referentno urbano središte, i Cavtat. S druge strane, može nam se prigovoriti što smo se pri odabiru kontrolnoga punkta iz sjeverne Dalmacije odlučili za Rogoznicu koja nije ni urbano ni referentno središte. Međutim, s obzirom na to da ovaj punkt nastavlja niz sjevernodalmatinskih tipova i onih koji su karakteristični za širu šibensku zonu, smatramo da je izbor opravdan. Premda smo istraživanje planirali provesti u još tri naselja (Stobreč, Lokva Rogoznica, Pisak), to iz različitih razloga na koncu nismo uspjeli učiniti. U tome smislu, mreža punktova može biti još reprezentativnija, napose kada je riječ o potezu između Omiša i Brela. Prostorni raspored punktova prikazan je na karti A., na kojoj sivi kvadratići simboliziraju geografski položaj odnosnoga punkta, a broj (10 – 77) označava šifru pomoću koje korisnik može na interpretativnim kartama vidjeti o kojem je punktu riječ. Podsjetimo da je u regionalnim atlasima uobičajena i poželjna praksa u određenoj mjeri proširiti mrežu i na neke punktove susjednih regija. Zato smo istraživanje proveli i u punktovima koji geografski ne pripadaju srednjoj Dalmaciji, u prvom redu, na Korčuli, gdje je, između ostaloga, zanimljivo vidjeti u kojoj se mjeri preseljenički govor Račišća asimilirao susjednim čakavskim govorima, a u kojoj je mjeri sačuvano stanje iz stare postojbine Račiščana na Makarskom primorju. Na Pelješcu smo se odlučili za preseljenički govor Lovišta, da bismo ispitali njegov odnos prema punktovima na Hvaru, zatim za Kućište, koje se nalazi nasuprot gradu Korčuli i još tri starinačka govora na sjevernoj strani poluotoka (Trpanj, Sreser i Luka), da bismo utvrdili

postoje li možda izoglose karakteristične za punktove u Neretvanskom kanalu. Kontrolni su punktovi na kartama označeni slovima (A = Rogoznica, B = Dubrovnik i C = Cavtat).

A. Mreža punktova

Legenda

- punkt
- ~ rijeka
- kontrolni punkt

LESIK MORSKE FAUNE U SREDNJOJ DALMACIJI

©Hrvoje Bazina
 Mreža punktova
 71 punkt istraživanja
 HTRS96

10 Vinišće	28 Igrane	46 Postira	64 Sućuraj
11 Trogir	29 Živogošće	47 Bol	65 Vela Luka
12 Kaštel Stari	30 Drvenik	48 Pučišća	66 Blato
13 Kaštel Kambelovac	31 Brist	49 Povelja	67 Brna
14 Kaštel Sućurac	32 Gradac	50 Selca	68 Zavalatica
15 Vranjic	33 Komin	51 Sumartin	69 Račišće
16 Split	34 Blace	52 Komiža	70 Korčula
17 Podstrana	35 Drvenik Veli	53 Vis	71 Lumbarda
18 Krilo	36 Okruk Gornji	54 Hvar	72 Lovište
19 Duće	37 Arbanija	55 Brusje	73 Kučišće
20 Omiš	38 Slatine	56 Milna H	74 Trpanj
21 Brela	39 Maslinica	57 Sveta Nedjelja	75 Sreser
22 Baška Voda	40 Grohote	58 Stari Grad	76 Luka
23 Promajna	41 Stomorska	59 Vrboska	77 Lastovo
24 Makarska	42 Gornje Selo	60 Ivan Dolac	A Rogoznica
25 Tučepi	43 Milna	61 Jelsa	B Dubrovnik
26 Podgora	44 Sutivan	62 Zavala	C Cavtat
27 Drašnice	45 Supetar	63 Zastrazišće	

3.3. Prikupljanje građe

Uporaba upitnika, kao osnovnoga mehanizma osiguravanja usporedivosti građe iz većega broja punktova, predstavlja ujedno i glavni rizik za pouzdanost građe, zbog neizbježna utjecaja istraživača na ispitanike. Može se reći da prevladava stav po kojemu se kod geolingvističkih istraživanja ta dilema mora rješavati u korist zahtjeva za usporedivošću građe (usp. npr. Seiler 2010: 511–513). Tome usprkos, treba težiti da se takav rizik svede na najmanju moguću mjeru. Ankete smo stoga proveli putem unaprijed pripremljena slikovnog materijala koji je dijelom upitnika (usp. 3.1.), a ne postavljanjem izravnih pitanja, kada god je to moguće. Premda uporaba slikovnih materijala doprinosi reprezentativnosti građe, moramo napomenuti da smo prilikom prikupljanja naziva za srodne ili morfološki slične vrste vrlo često morali intervenirati, napose zato što se na zadanom formatu upitnika nisu jasno razlučivale dimenzije referenata. Iskustvo ranijih anketa u okviru projekta JAPRK pokazalo je da je u etnolingvističkim istraživanjima korištenje govora iz osobnoga repertoara istraživača izrazito produktivno i da ujedno umanjuje utjecaj istraživača na ispitanike. Stoga smo se tijekom terenskoga rada služili regiolektom. Za pripremu terenskih istraživanja koristili smo Vinjine popise (JaFa I, II) te leksikografsku građu. Budući da smo željeli zabilježiti što stariji sloj leksika, kod višestrukih smo odgovora prepustili ispitanicima da odluče kojem će odgovoru dati prednost. Oni su nositelji leksika morske faune u svojim zajednicama te vrlo dobro znaju koji su nazivi u njihovim govorima recentni, koji su stalni, a koji arhaični. S dvostrukim odgovorima suočili smo se u trideset slučajeva, a s obzirom da su ukupno postavljena 10792 pitanja⁴³, to čini zanemarivih 0.28% postavljenih pitanja. Odgovore ispitanika bilježili smo impresionističkom transkripcijom *in loco*, a naknadno smo građu digitalizirali. Prozodijska smo obilježja pritom zapisivali simbolima koji su u našoj dijalektologiji uobičajena praksa: ˘ (kratkosilazni), ˆ (dugosilazni), ˘ (kratkouzlazni), ˆ (dugouzlazni), ˜ (neoakut) i ˘ (prednaglasna, odnosno zanaglasna duljina). U mjestima u kojima smo naišli na odobravanje ispitanika, terenska su istraživanja ujedno i snimana pomoću digitalnoga snimača, no te smo materijale koristili samo za korekciju eventualnih pogrešaka nastalih prilikom prikupljanja građe. S obzirom na prirodu jedinstvena upitnika, ankete su rijetko trajale više od dva sata, što nam je omogućilo da u relativno kratkome roku provedemo sva terenska istraživanja, pri čemu treba reći da građa iz kontrolnih punktova potječe iz JAPRK-a. Većina istraživanja financirana je sredstvima projekta *Lingvistička geografija Hrvatske u europskome okružju (LinGeH)*⁴⁴, voditeljice prof. dr. sc. Dunje Brozović Rončević.

⁴³ 152 pitanja * 71 punkt istraživanja.

⁴⁴ Projekt je pri Sveučilištu u Zadru financirala Hrvatska zaklada za znanost, pod brojem HRZZ 3688.

3.4. Izbor ispitanika

Izbor ispitanika implicitno je određen predmetom istraživanja. Naši su ispitanici, silom prilika, uglavnom muškarci, budući da su ribari tradicionalno muškarci pa su samim time i glavni nositelji leksika morske faune. Samo su u Vrboskoj, Kućištu i Brni u istraživanje bile uključene i žene. Većina ispitanika starija je od 65 godina, a u dobrom broju mjesta istraživanje smo proveli s ribarima starijima od 80 godina. Budući da se malo ribarstvo velikim dijelom razvilo u obiteljskim okvirima, u nekim su istraživanjima sudjelovali pripadnici više generacija. S obzirom na obim terenskoga rada i objektivno vremensko ograničenje, ispitanike smo pronalazili na različite načine. Ponekad smo bili primorani tražiti ispitanike tek po dolasku u određeni punkt, ali najčešće smo ih nalazili preko poznanstava i lokalnih kontakata. Po prirodi svoje djelatnosti, ribari iz različitih naselja nerijetko se vrlo dobro poznaju, pa su nam u brojnim punktovima, napose otočkima, oni sami sugerirali izbor sugovornika i uputili nas na iskusne ribare iz susjednih mjesta. Možemo slobodno reći da je broj ispitanika velikim dijelom ovisio o angažmanu zajednice. Na koncu smo upitnik proveli s ukupno 133 ispitanika, ali naglašavamo da broj ispitanika po punktu varira od jednog do sedam. Za geolingvistička istraživanja tipičan je rad s manjim brojem ispitanika, što nesporno otvara problem njihove reprezentativnosti (usp. König 2010: 500–501). Međutim, treba reći da je istraživanje provedeno u manjim, mahom ruralnim naseljima, u kojima je, s obzirom na broj stanovnika i slabiju društvenu diferencijaciju, jezična uporaba relativno homogena, a društveno-pragmatički parametri jezične varijacije manje izraženi (usp. König 2010: 498, 500). U tome smislu, problem reprezentativnosti ispitanika u ovom je slučaju sveden na neizbježan minimum.

3.5. Cilj istraživanja i hipoteze

Cilj istraživanja je dvojak: na dokumentacijskoj razini, primjenom jedinstvena upitnika prikupiti reprezentativan uzorak leksika morske faune u srednjoj Dalmaciji, po uzoru na recentna istraživanja u sjevernoj Dalmaciji (Vuletić/Skračić 2018); primjenom analitičkih alata suvremene lingvističke geografije, provesti analizu arealne distribucije leksika morske faune u srednjoj Dalmaciji, utvrditi obuhvat, starost i stabilnost pojedinih leksičkih zona te identificirati iradijacijska središta pojedinih leksičkih tipova. Pitanje odnosa areala i dijalekta, u smislu prostorne interferencije kontaktno i genetski uvjetovanih jezičnih činjenica, jedno je od temeljnih teorijskih pitanja lingvističke geografije (usp. npr. Vuletić/Skračić 2020). S obzirom na to, važno je utvrditi u kojoj mjeri distribucija pojedinih leksičkih tipova ovisi o povijesnim iradijacijskim središtima, a u kojoj se mjeri podudara s prostiranjem dijalektnih i poddijalektnih

blokova. Ovo istraživanje unaprijedit će spoznaje o prostornoj dinamici hrvatskoga leksika morske faune, napose u srednjoj Dalmaciji te doprinijeti zanemarenim leksikološkim studijama u našoj dijalektologiji. Posredno, omogućit će uvid u glasovne i prozodijske značajke govora koji dosad nisu primjereno istraženi i opisani, a time dati i svjež pogled na jezičnu sliku prostora srednje Dalmacije. Istraživanje polazi od hipoteze da će prostorna distribucija leksika morske faune u srednjoj Dalmaciji pokazati postojanje arealno i povijesno uvjetovanih leksičkih zona. Ta hipoteza počiva na dosadašnjim geolingvističkim istraživanjima i radovima zadarskoga Centra za jadransku onomastiku i geolingvistiku posvećenih leksiku drugih hrvatskih regija (usp. pogotovo Vuletić/Skračić 2020 i MILA), u kojima se izdašno upućuje na relevantnu međunarodnu bibliografiju i metodološke uzore u arealnoj analizi leksika.

3.6. Načela leksičke tipizacije i izrada dijatopsko-etimološkog rječnika

Preduvjet za kartiranje prikupljene građe i analizu arealne distribucije leksika je leksička tipizacija. Podsjetimo da je leksički tip nadređena forma na koju svodimo prikupljene oblike na osnovu etimološke veze (Regis/Cerruti 2008, Regis 2019) i da ne postoji jedan sustav načela tipizacije primjenjiv na sva istraživanja. Stoga smo tipizaciju proveli paralelno s izradom dijatopsko-etimološkoga rječnika. U tome smislu, slobodno se može reći da je rječnik instrument lematizacije, odnosno tipizacije. Sam rječnik omogućuje uvid u realne oblike zabilježene na terenu, pri čemu se uz svaku realizaciju navodi popis mjesta u kojima je odnosni oblik zabilježen. Naime, s obzirom na to da na karte ne stanu toponimi, a postoji potreba da korisnik vidi što se komentira, ovakav popis u obliku rječnika je nužan. S druge strane, sam rječnik predstavlja doprinos dokumentaciji kulturnoga leksika hrvatskoga jezika općenito. Napomenimo samo da se u njemu gotovo dvjesto puta javlja sintagma *nema potvrda*, bilo da je riječ o nazivima koji dosad nisu potvrđeni u mjestima koje smo obišli, bilo da pojedini nazivi dosad uopće nisu bili zabilježeni. Kao takav, sigurno će biti od koristi i dijalektolozima koji su usmjereni na istraživanja drugih jezičnih razina, napose fonetike i morfologije. Dijatopsko-etimološki rječnik velikim dijelom je inspiriran rječnikom Vuletića i Skračića (2018) i počiva na semasiološkom modelu. S druge strane, u abecednom kazalu na kraju rječnika građa je popraćena zoološkom definicijom i uputom na lemu, što omogućuje uvid u semantičke odnose zabilježenih potvrda. U nastavku donosimo načela kojih smo se držali prilikom tipizacije prikupljene građe i objašnjavamo strukturu rječničkoga članka. Premda smo se u najvećoj mjeri trudili ta načela provesti u praksi, čitatelj ne treba tražiti mehaničku dosljednost u rezultatima

leksičke tipizacije, budući da je ona odraz ljudskoga faktora u analizi i, prema tome, podložna svakoj kritici.

Građu smo tipizirali prema sljedećim načelima:

- (1) Leksički su tipovi u komentarima karata i drugdje u tekstu bilježeni u tipizacijskim navodnicima (npr. 'komarča'). U legendama karata 001. – 133. tipizacijski su navodnici uklonjeni, a na pomoćnim kartama I. – IV. uvode se samo u podnaslovima legende, ne i u pojedinačnim elementima.
- (2) Svi oblici istoga tipa polaze od iste bliže etimologije. U slučaju da je etimološka analiza pokazala da dvije formom slične realizacije ne počivaju na istoj bližoj etimologiji, razdvajaju se u zasebne tipove. Tako, primjerice, oblici tipa 'škrpun' ne pripadaju tipu 'škrpina', jer su prvi naše domaće tvorbe i ne bilježe se nigdje drugdje, a drugi su romanske posuđenice.
- (3) Svaki je leksički tip semantički jedinstven. Primjerice, 'ćukov' 'pas kostelj (*Squalus acanthias*)' i 'ćukov' 'pas mekuš (*Mustelus mustelus*)' nisu isti tip. Ipak, napominjemo da u komentarima karata u svrhu interpretacije relativno često posežemo za različitim značenjima koji su predstavljeni istom formom leksičkoga tipa.
- (4) Tip je predstavljen većinskim dijalektnim oblikom, uz uklanjanje prozodijskih obilježja i normalizaciju nekih rjeđih glasovnih realizacija (diftonga, reduciranih vokala i sl.). Pritom treba naglasiti da oblike s delateralizacijom nismo normalizirali jer su takve realizacije na našem terenu uobičajene (primjerice 'crnej', 'kostej', 'sabja', 'škarpuja' itd.). Kada bismo prostor istraživanja proširili, bilo bi potrebno prilagoditi ova načela.
- (5) U slučaju da je na terenu potvrđen oblik za koji smatramo da je u etimološkom smislu primaran, a nije većinski, leksički tip je predstavljen tim oblikom. Na primjer, većina je naših naziva za bucnja (*Mola mola*) izvedena iz osnove *buc-*. Ipak, etimološka analiza pokazala je da je primarni oblik *butac* koji se bilježi samo u jednom govoru i zato su svi pripadajući nazivi svedeni pod tip 'butac'.
- (6) Množinski oblici svode se pod tip u množini samo u slučaju da u drugim punktovima nazive toga tipa nigdje nismo zabilježili u jednini. Primjerice, lik *ćôrke* dolazi samo u Povoljima na Braču gdje označava manje *Labridae*. Kako u nijednom drugom punktu ne bilježimo koetimološke oblike u jednini, tip je predstavljen likom u množini. Nasuprot tomu, kada se uz množinske oblike bilježe i jedninski, tip je predstavljen likom u jednini. Na primjer, lik *gôvna*, koji u Kominu dolazi kao oznaka za manje *Labridae*, u Splitu i Vranjicu dolazi u jednini (*gôvno*) i označava druge pripadnike usnača. Ti su likovi svedeni pod tip 'govno'.

- (7) U slučajevima izrazite morfološke varijacije leksički tipovi su predstavljeni apstraktnim formama koje nisu zabilježene na terenu. Primjerice, tip ¹trn/+¹ obuhvaća likove *tarnjāča*, *tarnŭja*, *trnak*, *trnjâfkina* i sl. Pritom znak „/+“ upućuje čitatelja da odnosni tip dolazi samo u izvedenicama. U slučaju da je potvrđen neizvedeni lik, bez obzira na bogatu morfološku varijaciju, njemu je dodijeljen status leksičkoga tipa. Primjerice, tip ¹križ¹ realizira se neizvedenim likom *krîž*, ali i brojnim izvedenicama kao što su *krîžic*, *krîžanica*, *krîžela* itd. U jednom slučaju koristili smo i znak „(+“¹, koji stoji za fakultativan morfem. Tako ¹(+)prst/+¹ znači da sve realizacije toga tipa sadrže sufiks, ali samo neke imaju prefiks.

Struktura rječničkoga članka određena je ovako:

- (1) Lema ili natuknica, pisana u maloj kapitali, predstavljena je leksičkim tipom na koji su svedene varijante zabilježene na terenu. Izbor leksičkoga tipa za lemu određen je primarnom funkcijom dijatopsko-etimološkog rječnika, koji u ovoj disertaciji predstavlja instrument lematizacije.
- (2) Iza leme slijedi većinski oblik, odnosno onaj koji smo zabilježili u najviše govora. Od toga kriterija odstupali smo onda kada smo smatrali da većinski oblik ne predstavlja i polazni oblik. Primjerice, pod lemom ŠAL prvenstvo je dato trogirskom liku *šāl*, zato što je većinski oblik *sālak* izvedenica.
- (3) Većinski oblik prati oznaka morfološke kategorije (m. – muški rod, f. – ženski rod, n. – srednji rod, coll. – zbirna imenica), a potom u zagradama slijede mjesta u kojima je zabilježen odnosni oblik te, konačno, semantička definicija. Ostale varijante poredane su prema sljedećim kriterijima: a. abecedno; b. prema mjestu naglaska – od početka prema kraju riječi; c. prema kvaliteti naglaska – od uzlaznih prema silaznima; d. prema kvantiteti naglaska – od dugih prema kratkima.
- (4) Nakon semantičke definicije znakom → upućuje se na druge tipove istoga značenja.
- (5) U slučaju da su istom formom tipa pokrivena i druga značenja, terenske potvrde donose se u istom rječničkom članku, a uvode se brojevima (2., 3. itd.). Kada više homofonih koetimoloških oblika različita značenja počiva na različitim motivacijskim impulsima, odijeljeni su u zasebne članke. Pritom se u lemama služimo brojevima u eksponentu (npr. TOVAR¹ i TOVAR²). Iznimno, u različitim člancima dolaze i homofoni oblici istoga postanja koji počivaju na sličnoj motivaciji, ali označavaju bitno različite morske stanovnike. Konkretno, oblici pod lemom ZLATUJA¹ označavaju petrovo uho (*Haliotis tuberculata*), a oblik pod lemom ZLATUJA² dolazi kao oznaka za kaiša (*Cepola*

rubescens). Nazivi oba tipa motivirani su zlatnom, odnosno sjajnom bojom referenata, no posve je neočekivano da bi naziv sa školjkaša prešao na ribu i obratno, pa smatramo da ih je opravdano odijeliti u zasebne članke.

- (6) Zatim se pod znakom **L** upućuje na broj popisa u JaFa II i to samo ako je Vinja zabilježio potvrde istoga tipa u srednjoj Dalmaciji. Također, u slučajevima kada su Vinjine potvrde odnosnoga tipa značajno brojnije ili pak siromašnije u odnosu na stanje koje smo zatekli na terenu, u svrhu usporedbe u zagradama donosimo bilješke o frekvenciji i ubikaciji likova. Primjerice, pod **LOJKA** bilježimo da je Vinja nazive toga tipa zabilježio samo u Makarskoj, dok smo mi zabilježili znatno više potvrda.
- (7) Znakom **■** upućuje se na izvedenice osnovnoga lika. Znakom **◇** uvode se višechlani nazivi koji pripadaju istomu tipu. Remotivacije i paretimološke prilagodbe donose se pod znakom **□**. Ne treba napominjati da su ove tri kategorije fakultativne i njihovo pojavljivanje u rječničkom članku ovisi o tome jesu li odnosne varijante zabilježene na terenu.
- (8) Na koncu članka pod znakom **●** se donosi etimološka rasprava. Unutar rasprave upućujemo na Skokove i Vinjine radove, najčešće na ERHSJ, JaFa i JE, te na Vuletićev i Skračićev rječnik (2018).

3.7. Matrica leksičkih tipova i kartografski model

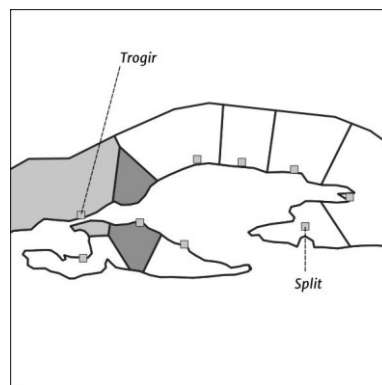
Prije kartiranja građe potrebno je izraditi matricu leksičkih tipova. Matrica je u principu jednostavna tablica izrađena u Excel-u, u kojoj su koncepti, odnosno referenti raspoređeni u stupce, a punktovi iz mreže u retke. U svaki se stupac upisuju pripadajući leksički tipovi prema punktovima. Obvezni element matrice je stupac koji sadrži proizvoljne jedinstvene šifre za svaki punkt koje su ključne za povezivanje tipizirane građe s kartografskim modelom. Tako izrađena matrica ima strukturu kakva je prikazana na slici 9.

PUNKT	KOD	<i>Spicara maena</i>	<i>Coris julis</i> ♀	<i>Symphodus tinca</i>
Arbanija	37	modrak	policjot	lumbrak
Baška Voda	22	tragaj	dugnja	lumbrak
Blace	34	modrak	vrana	vrana
Blato	66	tragaj	knez	lumbrak
...	...	...	...	...

Zastražišće	63	tragaj	knez	sonjača
Zavala	62	tragaj	dugnja	sonjača
Zavalatica	68	tragaj	knez	lumbrak
Živogošće	29	tragaj	dugnja	sonjača

Slika 9. Isječak matrice leksičkih tipova.

Kartografski model služi kao podloga za kartiranje prikupljene i obrađene građe. U lingvističkoj geografiji dosad su korišteni različiti tipovi modela interpretativnih karata (usp. Girnth 2010). Svaki od njih ima svoje prednosti i nedostatke, a izbor modela ovisi o svrsi kartiranja. Budući da je velik dio ovoga rada posvećen dijalektometrijskoj analizi leksika morske faune, priklonili smo se modelu Voronojevih poligona koji je u geolingvistiku u širu uporabu ušao upravo pojavom dijalektometrije (usp. 2.1.3.). Za izradu modela koristili smo Qgis, program za prostorne analize koji je u otvorenom pristupu. Budući da je za teselaciju ulazna informacija točkasti sloj, prije izrade modela potrebno je georeferencirati punktove istraživanja. Pritom je poželjno da atributna tablica izrađenoga točkastog sloja sadrži ojkonime, odnosno imena mjesta, informacije o administrativnoj ili upravnoj jedinici te iste jedinstvene šifre koje se nalaze u matrici leksičkih tipova, pomoću kojih povezujemo bazu sa slojevima u Qgis-u i projiciramo leksičke tipove na karte. No, moramo priznati da smo se već na početku suočili s poteškoćama. Nakon što smo u sučelje programa učitali točkasti sloj koji sadrži georeferencirane lokacije analiziranih punktova i za izradu teselacije pokrenuli funkciju *v.voronoi*, na tako dobivenom modelu uočili smo značajne nedostatke. Pokazalo se, naime, da ova funkcija nije prikladna za teselaciju punktova koji su odijeljeni vodenim površinama, napose za one kakvi se nalaze na dalmatinskom tipu obale. Naime, kako teselacija primarno počiva na sjecištima simetrala između svih parova georeferenciranih točaka, u smislu da ta sjecišta predstavljaju kutove poligona, a zadana funkcija ne omogućava određivanje barijera, naši su obalni poligoni u prvoj inačici modela bili segmentirani, odnosno projicirani na obližnje otoke i obratno. Na slici 10. nalazi se isječak prvotnoga modela koji prikazuje kako se poligon koji predstavlja Trogir projicira na Čiovo te kako se poligon koji predstavlja Arbaniju na Čiovu projicira na obalu.

Slika 10. Isječak prve inačice modela koji prikazuje ograničenje funkcije *v.voronoi* u Qgis programu prilikom teselacije punktova na dalmatinskom tipu obale.

Budući da bi korištenje takvoga modela za posljedicu imalo pogrešan prikaz arealne distribucije leksičkih tipova, bilo je potrebno izraditi prilagođenu verziju funkcije za izradu Voronojevih poligona.⁴⁵ Prije korištenja funkcije potrebno je u atributnu tablicu sloja georeferenciranih točaka dodati stupac u kojem se kategorički određuje pripada li odnosni punkt obali ili otoku. Ako je riječ o otočkom punktu, u polje treba navesti ime otoka. Na temelju tako pripremljena ulazna podataka, funkcija prvo izrađuje Voronojeve poligone napose za obalu i svaki otok i siječe ih vodeći računa o vodenoj površini. Time smo riješili problem miješanja obalnih i otočkih punktova, ali još je bilo potrebno pripojiti eventualne segmentirane površine koje se javljaju na suprotnim krajevima uvala i zaljeva. Funkcija stoga samostalno locira takve površine koje ne sadrže georeferenciranu točku i na koncu ih pripaja susjednom poligonu veće površine koji sadrži georeferenciranu točku. Rezultat teselacije je poligonski sloj čija atributna tablica sadrži sve elemente iz atributne tablice točkastoga sloja, a time i stupac u kojem su popisane šifre punktova. Korištenjem funkcije *Join* u postavkama sloja povežemo matricu leksičkih tipova s kartografskim modelom, a zatim biramo varijable i simbolizaciju za koropletnu kartu (usp. 2.1.3. n. 28.). Detaljan opis postupka izbora boja, postavljanja legende i ostalih pomoćnih elemenata karte nadilazi potrebe ovoga rada. Važno je reći da smo karte podijelili kako slijedi: 1) interpretativne karte na kojima je prikazana arealna distribucija leksičkih tipova za pojedini referent označene su brojevima 001.–133.; 2) pomoćne karte koje služe za prikaz distribucije iste forme leksičkoga tipa neovisno o značenju označene su rimskim brojevima I.–IV.; 3) dijalektometrijske karte sličnosti označene su šiframa S1.–S13.; 4) parametarske karte označene su šiframa P1.–P4.; 5) karte na kojima se prikazuje podjela punktova u klastere

⁴⁵ Funkcija *Constrained Voronoi* izrađena je za potrebe disertacije i nije testirana na drugim obalama dalmatinskoga tipa. Beta verzija je dostupna na upit.

označene su šiframa HK1.–HK7. Svaka karta sadrži pomoćne informacije o geografskoj projekciji, mjerilo i metodu izrade karte ili simbolizacije. Pritom su na kartama 001.–133. leksički tipovi u legendi poredani prema frekvenciji, a većinski leksički tip najčešće je prikazan svijetloplavom bojom. Da bismo olakšali usporedbu više karata na kojima se nalaze leksički tipovi iste forme, od toga smo načela u nekoliko slučajeva odstupili. Na to upozoravamo u napomeni komentara. Sustavno smo vodili računa i o simbolizaciji kategorija „b.o.“ (bez odgovora) i „–“ (nepoznat referent). Prva je uvijek prikazana poligonom bijele boje, a druga poligonom sive boje. Na nekim je kartama razmjerno velik broj leksičkih tipova lokalna značaja. U slučajevima u kojima smo procijenili da bi njihovo prikazivanje otežalo uvid u prostorne odnose većega arealnog dosega, tipove koji ne prelaze granice jednoga govora svrstali smo u kategoriju *ostali tipovi*, što znači da su na karti prikazani istom bojom (usp. karte 054., 066., 107. i 109.). No, to, naravno, ne znači da smo ih zanemarili u pripadajućim komentarima. U nekim smo slučajevima na karte uveli pomoćne točkaste slojeve u svrhu prikaza arealno obilježenih podtipova, morfoloških tipova i sl. (usp. kartu 010.). Na to također upozoravamo u napomeni pripadajućega komentara. Na modelima Voronojevih poligona u lingvističkoj geografiji uobičajeno je kontrolne punktove priključiti mozaiku poligona. Mi smo od toga odstupili i zbog lakšega uočavanja kontrolnih punktova prikazali smo ih pomoću krugova. Kako smo kontrolne punktove isključili iz dijalektometrijske analize, tako smo ih i na pripadajućim kartama uklonili. Detaljnije objašnjenje vizualizacije dijalektometrijskih karata priloženo je uz komentare (usp. 5.3., 5.4., 5.5.2.). Na svaku smo kartu dodali kodove punktova. Budući da je većina punktova smještena na samoj obali, da bi se izbjeglo preklapanje kodova i obalne linije, kodovi su pozicionirani unutar poligona. Za prostorni raspored punktova s georeferenciranim točkama usp. kartu A.

3.8. Dokumentacijske praznine u bazi podataka

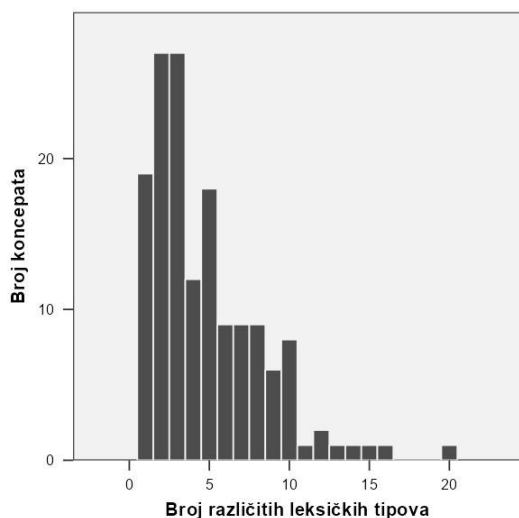
Preduvjet za kartiranje građe je izrada matrice leksičkih tipova koja je strukturirana na način da su punktovi iz mreže poredani u retke, a koncepti iz upitnika u stupce. Uz tipiziranu građu, u matricu je potrebno uvesti šifre pomoću kojih bazu povezujemo s kartografskim modelom. Već smo spomenuli da je za relevantnu geolingvističku interpretaciju od presudne važnosti usporedivost prikupljene građe. To se u prvom redu odnosi na broj dokumentacijskih praznina, koje velikim dijelom otežavaju utvrđivanje prostorne proširenosti određenih leksičkih tipova. U poglavlju 2.2. pokazali smo da Vinjina građa iz srednje Dalmacije sadrži 2667 dokumentacijskih praznina, odnosno 48% potencijalnih odgovora. Tablica 3. prikazuje odnos

broja referenata, punktova i dokumentacijskih praznina u našoj bazi podataka, koja sadrži tipiziranu građu za 152 koncepta, odnosno referenta, i 71 punkt istraživanja. Ako uzmemo da je u svakome punktu bilo moguće zabilježiti minimalno jedan odgovor, na mogućih 10792 odgovora, suočili smo se sa 744 praznine, odnosno 6,9% potencijalnih odgovora. Spomenimo da je odnos gotovo jednak (6,8%) i na temelju baze u kojoj smo, za potrebe dijalektometrijske analize, isključili građu iz kontrolnih punktova (usp. 5.2.).

Referent (<i>a</i>)	152
Punkt (<i>b</i>)	71
Praznine (<i>d</i>)	744
Udio praznina (<i>d</i> / <i>ab</i>)	0.069

Tablica 3. Odnos broja referenata, punktova i dokumentacijskih praznina u našoj građi.

Ukupno smo zabilježili 728 različitih leksičkih tipova, što je statistički 4,79 tipova po konceptu. što je otprilike 5 tipova po konceptu, odnosno po referentu. Kada usto uzmemo u obzir i nizak udio dokumentacijskih praznina, ovakva varijacija sugerira da je prikupljena građa pogodna za arealnu analizu i utvrđivanje leksičkih zona. Najveći broj referenata spada u raspon od 1 do 10 tipova, a osam ih ima više od 10 različitih leksičkih tipova (usp. sliku 11.). Kako vidimo na donjoj tablici, riječ je mahom o ribama i školjkašima koji nisu predmet intenzivna lova, pa možemo ponoviti s Vinjom (JaFa I: 26) da je varijacija naziva veća kada je riječ o gospodarski manje vrijednim vrstama.

Manje <i>Labridae</i>	20
Bodljikavi volak (<i>Bolinus brandaris</i>)	16
Batoglavac (<i>Pagellus acarne</i>)	15
Vretenjača (<i>Cerithium vulgatum</i>)	14
Ženka kneza (<i>Coris julis</i> ♀)	13
Vučić (<i>Serranus hepatus</i>)	12
Knez (<i>Coris julis</i>)	12
Babica dubinka (<i>Blennius ocellaris</i>)	11

Slika 11. S lijeve strane nalazi se histogram na kojem je prikazan odnos broja koncepata i broja leksičkih tipova. Najveći broj koncepata ima između jednoga i pet različitih tipova. S desne strane je tablica u kojoj su prikazani koncepti, odnosno referenti koji imaju više od deset različitih tipova.

Najveću varijaciju zabilježili smo u nazivima za manje *Labridae* (20). To, međutim, ne znači *a priori* da ovih osam koncepata nisu zanimljivi za geolingvističku interpretaciju i da neki od leksičkih tipova ne zauzimaju kompaktnije areale. Naime, može se dogoditi da od velikoga broja leksičkih tipova nekoliko njih zauzima šire areale, a da su ostali sasvim lokalna značaja, pa interpretativni potencijal karte treba utvrditi od slučaja do slučaja. S druge strane, od 152 koncepta iz upitnika u 19 slučajeva (12,5%) stanje na terenu je ujednačeno, u smislu da svi punktovi imaju isti leksički tip.⁴⁶ U komentarima koji slijede te smo karte iz očitih razloga isključili iz kvalitativne analize, no one će biti dio kvantitativne analize (usp. 5.1.).

⁴⁶ Devetnaest je takvih koncepata: Raža kamenica (*Raja clavata*) – 'ražā¹, Murina (*Muraena helena*) – 'murina¹, Igljica (*Belone belone*) – 'jaglica¹, Morski konjić (*Hippocampus hippocampus*) – 'konjić¹, Špar (*Diplodus annularis*) – 'špar¹, Pic (*Diplodus puntazzo*) – 'pic¹, Arbut (*Pagellus erythrinus*) – 'arbut¹, Salpa (*Sarpa salpa*) – 'salpa¹, Crnelj (*Chromis chromis*) – 'crnej¹, Lokarda (*Scomber japonicus*) – 'lokarda¹, Tunj (*Thunnus thynnus*) – 'tunj¹, Trup (*Auxis rochei*) – 'trup¹, Luc (*Euthynnus alletteratus*) – 'luc¹, Jastog (*Palinurus vulgaris*) – 'jastog¹, Hobotnica (*Octopus vulgaris*) – 'hobotnica¹, Sipa (*Sepia officinalis*) – 'sipa¹, Lignja (*Loligo vulgaris*) – 'lignja¹, Ježinac (*Abracia lixula*) – 'jež¹ i Ženski ježinac (*Paracentrotus lividus*) – 'jež¹.

4. KOMENTIRANE LEKSIČKE KARTE

001. Mačka mrkulja (*Scyliorhinus stellaris*)

Građa je podijeljena u dva tipa: 'mačka' i 'sidrenjača'.

U srednjoj Dalmaciji dominira tip 'mačka'. Glasovnim varijantama koje svodimo pod leksički tip 'mačka' pridružujemo i višečlane nazive koji se dadu podijeliti u dvije skupine. Prvu skupinu čine višečlani nazivi koji imaju strukturu *mačka + oznaka staništa*. Takvi su primjeri zabilježeni u Sumartinu (*măška od kămena*), Supetru (*măška ol škrăpe*) i Vrboskoj (*măška ol šporkêga*). Drugu skupinu višečlanih naziva čine nazivi koji imaju strukturu *mačka + fizička karakteristika / fizička karakteristika + mačka*, primjerice, u Bolu (*cărno măška*), Kućištu (*măška p̀rlava*) i Račišću (*măška t̀grasta*). U govorima u kojima su u uporabi nazivi koji imaju strukturu *mačka + oznaka staništa*, nazivi za mačku bljedicu (*Scyliorhinus canicula*) također imaju istu strukturu (v. komentar karte 002.). Nazivi koje smo sveli pod leksički tip 'sidrenjača' dosad nisu zabilježeni. Ovaj tip zauzima kompaktno područje donjega Makarskog primorja (Brela, Baška Voda, Promajna, Makarska, Tučepi, Podgora, Drašnice, Igrane). Odraz suglasničke skupine *čk > šk* u preseljeničkom govoru Sumartina je posljedica leksičke difuzije i kontakta sa susjednim bračkim govorima te ne može biti dokaz da su govornici Sumartina tip 'mačka' primili od Bračana. Drugim riječima, ne možemo znati jesu li govornici Sumartina po dolasku na otok imali leksički tip 'sidrenjača' ili tip 'mačka'. Prema tome, ne možemo znati ni je li tip 'sidrenjača' u govorima donjega Makarskog primorja inovacija nastala prije ili poslije migracije štokavskog stanovništva na otoke.

002. Mačka bljedica (*Scyliorhinus canicula*)

Građa je podijeljena u dva tipa: 'mačka¹ i 'ruset¹.

U gotovo svim mjestima bilježimo glasovne varijante koje lako svodimo pod tip 'mačka¹. Ova se vrsta u narodu prvenstveno percipira kao manja od mačke mrkulje, što pokazuju izvedenice tipa *māškica* (Hvar), *măčkica* (Baška Voda, Drvenik Veli, Makarska, Tučepi), *măčkica* (Sućuraj) ili višečlani naziv *mōlo māška* (Bol). Ovdje smo također svrstali i višečlane nazive koji imaju strukturu mačka + oznaka staništa (Sumartin – *măška od fānga*; Supetar – *măška ol fānga*, Vrboska – *măška ol sarbūnă*). Tip 'ruset¹ u Ivan Dolcu je lokalna inovacija, što ukazuje na vitalitet samoga govora.

Na terenu smo sustavno prikupili pučke nazive za tri vrste morskih pasa s kojima se naši ribari najčešće susreću: kostelja (*Squalus acanthias*), mekušca (*Mustelus mustelus*) i modrulja (*Prionace glauca*). Prikupili smo također i hiperonime za morske pse, kao i opće nazive za velike i opasne vrste. Tipovi koji pripadaju ovim dvjema kategorijama općih naziva ponajprije ovise o tome koje vrste ribari poznaju i love te o generalizaciji koja je u podlozi pučke taksonomije. Razumije se pritom da je rezultat generalizacije opći naziv koji uvijek slijedi logiku imenovanja KONKRETNO → APSTRAKTNO, odnosno POZNATO → NEPOZNATO. U gotovo svim govorima zabilježili smo više naziva za različite vrste, a do potpunoga ujednačavanja došlo je samo u Sumartinu, gdje je leksički tip 'pas' dosegao maksimalnu semantičku ekstenziju te označava morske pse općenito, ali i pojedine vrste morskih pasa. Drugim riječima, u Sumartinu se svaki morski pas označava tipom 'pas'. Suprotno tomu, na kompaktnu području gornjega Makarskog primorja, doline Neretve i Pelješca leksički tip 'pas' ne postoji u lokalnoj ihtionimiji. Izuzetak su Komin, gdje je 'pas' oznaka za psa modrulja (*Prionace glauca*), i preseljenički govor Lovišta, gdje je taj leksički tip u funkciji hiperonima i zacijelo je donesen sa Hvara. Kako je leksik morske faune u hrvatskim govorima oblikovan sukcesivnim kulturno-jezičnim utjecajima (usp. JaFa I: 36–37), tako se dogodilo da su stariji nazivi u nekim slučajevima promijenili značenje, što je neizbježno dovelo do sinonimije. To najbolje pokazuje karta I. na kojoj je prikazana distribucija tipa 'drkona' neovisno o značenjima.

003. Morski pas općenito

Napomena: Budući da oblici *kučak* i *kucîn* pripadaju istoj osnovi, ti bi se nazivi mogli svesti pod jedan tip, ali zbog specifične arealne distribucije ovih tvorbenih varijanata, odijelili smo ih u zasebne leksičke tipove.

Građa je podijeljena u šest leksičkih tipova: 'ćukov¹', 'drkona¹', 'kučak¹', 'kucin¹', 'pas¹', 'pena¹'. Kada je riječ o nazivima za morske pse, Vinja (JaFa I: 52–53) u semantičko-etimološkoj analizi prvo tretira nazive koji redom počivaju na slici sadržaja 'pas'. Kako vidimo, u srednjoj Dalmaciji su četiri takva tipa ('ćukov¹', 'kučak¹', 'kucin¹' i 'pas¹'). Većinski leksički tip 'pas¹' zauzima gotovo cijelo istraženo područje, a konkurentni leksički tipovi koncentrirani su na krajnjem jugoistoku. Na proširenost tipa 'pas¹' možda je utjecao i standardni naziv *morski pas*. Tip 'ćukov¹' karakterističan je za punktove gornjega Makarskog primorja (Brist, Drvenik, Gradac) i doline Neretve (Blace, Komin). U Igranima je ovaj tip zacijelo ostatak starijega stanja. Naime, Vinjina potvrda u Sumartinu (JaFa II: 206), pokazuje da se tip 'ćukov¹' nekada vjerojatno prostirao većim dijelom Makarskog primorja te se povukao pred leksičkim tipom 'pas¹'. U Sumartinu danas nema traga leksičkoga tipa 'ćukov¹', ali preseljenički govor Račišća je po tom pitanju otporniji. Ondje bilježimo jedinstvenu tvorbu *ćukas*, koju smo također sveli pod tip 'ćukov¹'. Ovamo je ovaj leksički tip zacijelo donesen s kopna. Račišće tako pokazuje reaktivni karakter, budući da s jedne strane odolijeva pritisku dominantnoga leksičkog tipa 'pas¹', a s druge strane pruža otpor gradskom govoru Korčule. U Trpnju na Pelješcu bilježimo tip 'kučak¹'. Kako pokazuje građa JAPRK-a, taj je karakterističan za šire dubrovačko područje (Cavtat, Koločep, Molunat, Šipanska Luka), dok je u Dubrovniku danas u uporabi lik *pàs*. Tip 'kucin¹' deminutivna je tvorba iste osnove kao i *kučak* 'pas' (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *kucîn*). Iako je sufiks *-in* u apelativima živ diljem Jadrana, zanimljivo je da ovaj tip na istraženom terenu bilježimo u govorima pod izrazitijim mletačkim utjecajem (Komiža, Vis, Supetar, Lastovo, Korčula), što potvrđuje Vinjino mišljenje o hibridnoj hrvatsko-mletačkoj tvorbi (usp. JE II, s.v. *kucin*). To nam ne govori ništa o vremenskom odnosu leksičkih tipova 'kučak¹' i 'kucin¹', budući da su oni u pučkoj ihtionimiji mogli nastati neovisno jedan o drugome, ali možemo pretpostaviti da su oba tipa nastala na terenu gdje se i kopnena životinja *Canis lupus familiaris* označava nazivima iste osnove. Kako vidimo na karti, areal tipa 'kucin¹' rascjepkan je na manje segmente što nas navodi na pomisao da je ovaj leksički tip nekada zauzimao znatno veći prostor, barem ostatak Korčule i neke govore Hvara i Brača. Upravo na tom terenu leksikografija mahom potvrđuje postojanje osnove *kuc-*: *kučäk* 'pas, psić', *kučîn* 'psetance' (Dulčić/ Dulčić 1985: 513); *kučäk*

‘kućak, pas’ (Benčić 2014: 256); *kućin* 1. ‘Canis canis’ i 2. ‘Carcharias glaucus’ [sic!]⁴⁷ (Vuković 2001: 181–182). Ako je to točno, možemo s pravom reći da je leksički tip ‘pas’ mlađa faza koja je areal tipa ‘kucin’ svela na manja područja. U Zavalatici je starija faza ‘kucin’ očuvana samo kao opći izraz za sve morske pse, a potiskuje ga tip ‘pena’ koji obuhvaća značenja ‘veliki morski pas’, ‘pas mekuš, *Mustelus mustelus*’ i ‘pas kostelj, *Squalus acanthias*’ (usp. karte 004., 005. i 006.). Potvrda u Kućištu može biti odraz prestiža gradskoga govora Korčule, ali u to ne možemo biti sigurni. Tim više što je i na Pelješcu prisutna osnova *kuc-*, a leksički tip ‘kucin’ u Sreseru označava *Mustelus mustelus* (usp. kartu 007.). Zanimljivo je primijetiti da Lastovo, koje je dugo bilo u sastavu Dubrovačke Republike, također ima tip ‘kucin’, čime se otima utjecaju Dubrovnika i priklanja Korčuli. Tip ‘drkona’ danas označava različite vrste morskih pasa. Na istočnom dijelu Pelješca (Luka, Sreser), ovaj tip se koristi i kao hiperonim. Za prostornu distribuciju tipa ‘drkona’ neovisno o značenju usp. kartu I. Hiperonim ‘pena’ u Postirama je odraz ribarske prakse. Ovdje je, naime, ‘pena’ ujedno oznaka i za *Mustelus mustelus*, a kako je to vrsta morskog psa koja se najčešće lovi, tako je ovaj naziv proširio značenje.

⁴⁷ Riječ je o psu modrulju, za kojeg je danas prihvaćena oznaka *Prionace glauca*. Mi, doduše, u Selcima bilježimo samo *modrŕij*. Pomalo neočekivano, u Postirama je deminutivni oblik *kućin* opći naziv za opasnog morskog psa (usp. kartu 004.), što ide u prilog našoj pretpostavci o nekadašnjoj proširenosti areala tipa ‘kucin’, ali i potvrđuje da su tipovi ‘kućak’ i ‘kucin’ u našoj ihtionimiji nastali neovisno jedan o drugome.

004. Veliki morski pas općenito

Građa je podijeljena u osam tipova: 'ćukov', 'drkona', 'kanja', 'kucin', 'pas', 'pena', 'pešekan' i 'pešekanja'.

Leksički tip 'pas' zauzima gotovo cijeli obalni potez od Vinišća do Drvenika, gdje se ribari objektivno manje susreću s većim vrstama morskih pasa. Leksički tipovi 'ćukov', 'kucin' i 'pas' ujedno se koriste i kao opći nazivi za morske pse. Kako smo istaknuli u komentaru karte 003., tip 'kucin' u Postirama zacijelo je prvo bio hiperonim, a zatim se, uslijed posuđivanja lika *pěna*, njegovo značenje promijenilo. Specifični leksički tipovi su mahom posuđenice. U Podgori, Sućurju, Blacama i Sreseru bilježimo dalmatoromanski leksički relikv tipa 'drkona', koji se danas koristi za označavanje različitih vrsta morskih pasa (za distribuciju tipa 'drkona' neovisno o značenju usp. kartu I.). U govoru Zavalatice došlo je do zanimljive generalizacije – leksički tip 'pena', zacijelo odraz utjecaja dubrovačke zone (usp. distribuciju leksičkog tipa 'pena' na karti 006.), koristi se za označavanje vrsta *Mustelus mustelus* i *Squalus acanthias* te za označavanje velikog morskog psa, ali kao opći naziv za sve vrste pasa ondje se sačuvao leksički tip 'kucin' (usp. komentar karte 003.). Leksički tip 'pešekan' (od mlet. *pesse can*) bilježimo mahom na vanjskim otocima (Hvar, Vis, Lastovo), gdje se ribari češće i susreću s većim vrstama morskih pasa. Kako pokazuje Vuletić (2019), ovaj tip je i u sjevernoj Dalmaciji zabilježen na vanjskim otocima na kojima su Mleci za vrijeme vladavine ustanovili mornaričke luke. Od ostalih punktova leksički tip 'pešekan' imaju Rogoznica, Drvenik Veli, Maslinica, Supetar i Luka na Pelješcu. Kako je Luka zadnje mjesto gdje bilježimo naziv *drkona* (usp. kartu I.), ondje je tip 'pešekan' vjerojatno odraz nekadašnjeg stanja u Dubrovniku (v. dalje). Na međusobno udaljenim točkama (Slatine, Bol, Brusje, Korčula, Cavtat) bilježimo leksički tip 'kanja' (od tršć. *cagna*). U građi JAPRK-a ovaj tip dolazi još u Cavtatu. Diskontinuirana distribucija tipa 'kanja' ukazuje na više središta iradijacije. Pritom potvrde u Slatinama, Bolu i Brusju vjerojatno odražavaju nekadašnje stanje u obližnjim urbanim središtima. Ovu pretpostavku temeljimo na prostornom odnosu leksičkih tipova 'pešekan', 'kanja' i 'pešekanja'. Naime, leksički tip 'pešekanja' recentna je inovacija nastala križanjem starijeg 'pešekan' i mlađeg 'kanja', što nam evidentno pokazuje i arealna distribucija tipa 'pešekanja'. Taj se tip često javlja upravo na dodiru areala tipova 'kanja' i 'pešekan'. Potvrde u Trogiru i Dubrovniku ukazuju na to da je do inovacije tipa 'pešekanja' došlo upravo u centrima iradijacije tipa 'kanja'. To objašnjava i leksički tip 'pešekan' u Luci na Pelješcu. Neočekivano je, međutim, da su Slatine, koje povijesno i administrativno pripadaju Splitu, jedino mjesto na Čiovu koje čuva nekadašnje trogirsko stanje. Mi smo u Splitu uspjeli zabilježiti samo opći naziv 'pas', ali nam

zato dijalektna leksikografija donosi potvrdu *pešekànj* ‘vrsta morske ribe (morski pas)’ (Matoković 2004: 696). Taj podatak je vrlo vrijedan iz dva razloga. Prvo, razjašnjava porijeklo tipa ‘kanja’ u Slatinama i drugo, otvara mogućnost da su potvrde tipa ‘pešekan’ u Splitskom i Bračkom kanalu (Drvenik Veli, Maslinica i Supetar) odraz kontakta sa Splitom i Trogirom. Konačno, dinamiku odnosa leksičkih tipova ‘pešekan’, ‘kanja’ i ‘pešekanja’ najbolje oslikava situacija u Hvaru. Naime, Benčić (2014: 232) ondje bilježi likove *kànja* i *pešekànja*, a mi smo zabilježili lik *pešakònt*. U Hvaru je, dakle, također došlo do kolebanja između odraza mlet. *pesse can* i novijeg tršć. *cagna*, pa je posve jasno da je bruško ‘kanja’ odraz hvarskog utjecaja. Kada je riječ o leksičkom tipu ‘pešekan’, značajno je, također, da je *pišikònt*⁴⁸ u Brusju oznaka za biljku *Taraxacum officinale*, koja se kod nas najčešće naziva *maslačak*. Takva homonimija je govornicima bila nepodnošljiva, pa leksički tip ‘pešekan’ ondje nije preživio. Zbog specifične geografske izoliranosti Bola i njegove orijentacije na Hvar, izgledno je da je i ondje tip ‘kanja’ posljedica kontakta s Hvaranima.

⁴⁸ Dijalektna leksikografija na ovom terenu bilježi i lik *pišakòn* ‘vrsta jestivog divljeg zelja’ (usp. Dulčić/Dulčić 1985: 591; Benčić 2014: 353). Mi smo u Brusju zabilježili samo lik *pišikònt*, koji donose i Dulčići.

005. Pas kostelj (*Squalus acanthias*)

Građa je podijeljena u devet tipova: 'ćukov', 'drkona', 'kanja', 'kosteј', 'kucin', 'kućak', 'pas', 'pena' i 'sivac'.

Vuletić i Skračić (2018, s.v. *kostîlj*) temeljem Vinjine građe i vlastitih podataka iz sjeverne Dalmacije navode da je središte iradijacije tipa 'kosteј' u sjevernoj Dalmaciji. Naše istraživanje pokazalo je da je leksički tip 'kosteј' vrlo dobro zastupljen i u srednjoj Dalmaciji. Na karti zapažamo dva relativno kompaktna areala koja su međusobno odijeljena uskim prostorom koji zauzima leksički tip 'pas'. U terminima konfiguracije izoglosa (Girnth 2010), govorimo o modelu cijevi, pri čemu uski koridor tipa 'pas' predstavlja stariju fazu u odnosu na leksički tip 'kosteј'. Prvi areal tipa 'kosteј' je koncentriran oko urbanih središta Splita i Trogira s krajnjim dosegom na obližnjim otocima Šolti i Braču. Pritom je zanimljivo da tip 'kosteј' nije zahvatio obalne govore u okolici Splita (Vranjic, Podstrana), čime ti govori pokazuju konzervativni karakter. Drugi veći areal tipa 'kosteј' čine govori donjega Makarskog primorja. Poseban slučaj predstavljaju oblici s jotiranom osnovom *košć-*, koje bilježimo u Bolu, Blatu, Hvaru i Veloj Luci. Zanimljivo je da u preseljeničkim govorima Sumartina i Sućurja bilježimo opći naziv tipa 'pas', što upućuje na to da je tip 'kosteј' na Makarskom primorju inovacija koja se proširila poslije migracija uzrokovanih turskim prodorima. Dalmatoromanski leksički prežitak tipa 'drkona' zauzima gotovo cijeli Pelješac, s izuzetkom preseljeničkoga govora Lovišta. Bilježimo ga i u govorima Makarskog primorja (Drvenik, Brist), što pokazuje da je tip 'kosteј' u Gradcu posljedica kontakta s govorima donjega Makarskog primorja i također ukazuje na to da je leksički tip 'kosteј' novijeg postanja.

Kako smo već naglasili u komentaru karte 003., leksički tip 'kucin' je u povlačenju. Bilježimo ga samo na Visu, Lastovu i istoku Korčule (Korčula, Lumbarda).

Dva su leksička tipa rezultat leksičke generalizacije. U Brusju je *kanja* opći naziv za velike morske pse, a ujedno se koristi i za označavanje *Squalus acanthias* i *Prionace glauca*.⁴⁹ Kako smo u ranijim komentarima istaknuli, u Zavalatici je leksički tip 'pena' oznaka za velike morske pse, a koristi se i za označavanje vrsta *Squalus acanthias* i *Mustelus mustelus*. U Račišću je tip 'pena' zacijelo primljen po dolasku na Korčulu, budući da ga na Makarskom primorju ne bilježimo kao oznaku za *Squalus acanthias*. Lokalnog je značaja tip 'sivac' u Omišu.

⁴⁹ Opći nazivi za velike morske pse u govorima srednje Dalmacije često se koriste i za označavanje vrste *Prionace glauca* upravo zato što je to kod nas najčešća vrsta velikog morskog psa (usp. karte 004. i 007.).

006. Pas mekuš (*Mustelus mustelus*)

Građa je podijeljena u deset tipova: 'bilač', 'ćukov', 'drkona', 'gluhi pas', 'kosteji', 'kucin', 'mekiš', 'pas', 'pena' i 'sivac'.

Prevlast ima leksički tip 'pas', koji u većini punktova funkcionira kao hiperonim za morske pse (usp. kartu 003.). Na karti opažamo da gustoća distribucije tipa 'pas' postupno opada kako se krećemo od sjeverozapada prema jugoistoku. Najbolje se to zamjećuje na obali, gdje ovomu tipu pripadaju svi istraženi govori od Rogoznice do Podstrane, a zatim je taj kontinuitet narušen pojavom više mikroarealnih tipova. Leksički tip 'bilač' je recentna inovacija koju bilježimo na potezu od Čiova do Omiša. Pod ovaj tip sveli smo i višečlani lik *bīli pās*, koji bilježimo u Krilu. Naziv je zacijelo nastao u kontaktu ribara koji love morske pse u Splitskom i Bračkom kanalu. Tip 'ćukov' ima izrazito štokavsku distribuciju. Bilježimo ga u punktovima gornjega Makarskog primorja (Brist, Gradac) i doline Neretve (Blace). Na otocima se čuva samo u preseljeničkim govorima Sućurja i Račišća. U čakavskom Lovištu je to zacijelo posuđenica, primljena vjerojatno u kontaktu sa Sućuranima, možda i prije doseljenja na Pelješac. Svakako, mislimo da do posuđivanja tipa 'ćukov' nije došlo u kontaktu s ribarima u Račišću budući da ondje bilježimo jedinstvenu tvorbu *čūkas*. Na karti zamjećujemo da leksički tip 'pena' ima dominantno južnu distribuciju (Komin, Korčula, Lastovo, Pelješac). Na Korčuli ga bilježimo u Blatu, Brni, Zavalatici i Lumbardi, a kao drugi odgovor dolazi i u samom gradu Korčuli. Na Pelješcu ga imaju Kućište, Trpanj i Luka. Kako pokazuje stanje u kontrolnim punktovima, središte iradijacije tipa 'pena' treba tražiti u Dubrovniku. Potvrde na Braču (Supetar, Postira) i u Podgori vjerojatno su odraz transverzalnoga kontakta među ribarima. U povlačenju je tip 'kucin' koji bilježimo samo u Visu i Sreseru. Također, distribucija tipa 'pena' na ovoj karti značajno korelira s distribucijom tipa 'kucin' na karti 003., na kojoj su prikazani opći nazivi za morske pse. U sedam od osam govora u kojima bilježimo opći naziv tipa 'kucin', *Mustelus mustelus* se označava likovima koje smo sveli pod tip 'pena' (uz napomenu da 'pena' u Korčuli dolazi kao drugi odgovor). Možemo stoga zaključiti da je tip 'kucin' izvorno označavao *Mustelus mustelus*, a zatim je uslijed širenja tipa 'pena' promijenio svoje značenje. Leksički tip 'mekiš' je inovacija nastala na prostoru donjega Makarskog primorja. Bilježimo ga u Promajni, Makarskoj i Tučepima. Distribucija tipa 'gluhi pas' ukazuje na to da mu je središte iradijacije u hvarskoj komuni. Bilježimo ga u većim ribarskim središtima (Hvar, Vrboska, Jelsa, Komiza). U Korčuli je tip 'gluhi pas' odraz longitudinalnoga kontakta s Visom (usp. distribuciju tipa 'kucin' na karti 003.). Tip 'drkona' u Igranima je posljedica leksičke generalizacije. Lokalnog je značaja tip 'sivac' u Drveniku. Leksički tip 'kosteji' u Brelima označava *Mustelus mustelus* i

nastavlja se na areal tipa 'kosteji' u značenju *Squalus acanthias* (usp. kartu 005.). Sami ispitanici u Brelima navode da se nisu često susretali s vrstom *Squalus acanthias* pa su jednostavno njima poznati naziv dodijelili referentu s kojim se češće susreću, što upućuje na to da je tip 'kosteji' u ovom značenju ondje sasvim recentan.

007. Pas modrulj (*Prionace glauca*)

Građa je podijeljena u sedam tipova: 'drkona', 'kanja', 'konjata', 'modruj', 'pas', 'pešekan', 'pešekanja'. *Prionace glauca* najčešća je vrsta većih morskih pasa u Jadranu, pa stoga ne čudi da se neki leksički tipovi istovremeno koriste i kao hiperonim za velike morske pse i kao oznaka za psa modrulja. Izuzev tipa 'pas', koji je u većini punktova hiperonim za morske pse (usp. kartu 003.), četiri su takva tipa: 'drkona', 'kanja', 'pešekan' i 'pešekanja'.

Kako pokazuje Vinja (JaFa I: 53), nazivi tipa 'modruj' motivacijski prate nazive u većini sredozemnih i europskih nomenklatura. Na karti se jasno vidi dominacija ovoga tipa, koji je na prostoru srednje Dalmacije ujedno i jedini specifični naziv slavenskoga postanja za vrstu *Prionace glauca*. Ovakvu proširenost duguje recentnim ribarskim praksama, na što upućuje i morfološka ujednačenost zabilježenih potvrda. Svi likovi tvoreni su sufiksom *-ulj*, uz očekivane odraze fonema /j/. Distribucija leksičkog tipa 'pešekan' prati distribuciju istoga tipa na karti 004., s određenim pomacima koji ukazuju na to da je ovaj tip u povlačenju pred tipom 'modruj'. Posebno se to vidi na otoku Hvaru gdje na karti 004. svi punktovi izuzev Brusja i štokavskog Sućurja imaju tip 'pešekan', dok je na ovoj karti koherentnost tipa 'pešekan' narušena širenjem tipa 'modruj'. Naime, tip 'pešekan' dobro se sačuvao u sjevernim govorima središnjeg dijela otoka (Stari Grad, Vrboska, Jelsa), a na južnom dijelu dolazi u Milni i Svetoj Nedjelji, koji odražavaju stanje u Hvaru prije širenja tipa 'modruj'. Ostali južni govori središnjeg dijela otoka (Ivan Dolac i Zavala), čije stanovništvo u većoj mjeri dolazi iz unutarnjih dijelova otoka (Svirče, Vrisnik, Pitve), mahom imaju tip 'modruj'. Kako smo istaknuli u komentaru karte 004., leksički tip 'pešekanja' predstavlja hibridnu tvorbu likova *pešekan* i *kanja*. Ovaj tip u značenju 'pas modrulj, *Prionace glauca*' nalazimo u Korčuli i Dubrovniku. Iako je sasvim jasno da je riječ o recentnoj inovaciji, ove potvrde svjedoče o nekadašnjoj proširenosti mletačkog tipa 'pešekan' koji je očito bio u uporabi i na prostoru Dubrovačke Republike. Na to upućuje i lik *pešikān* 'veliki morski pas općenito' u Luci na Pelješcu (usp. komentar karte 004.). Tip 'kanja' u Brusju rezultat je leksičke generalizacije (usp. karte 004. i 005.). U Trpnju bilježimo dalmatoromanski leksički ostatak tipa 'konjata'. Istom sloju pripada i tip 'drkona', koji je u ovom značenju zabilježen u Luci. Ta dva leksička tipa pokazuju da je predslavensko stanovništvo na ovom području imalo razrađenu pučku taksonomiju za *Squalidae*. Tip 'pas' bilježimo samo u tri punkta, od kojih Postira i Komin koriste ovaj tip samo u značenju 'pas modrulj, *Prionace glauca*', a u preseljeničkom Sumartinu je ovaj tip rezultat leksičke generalizacije i pokazuje da lokalni ribari nisu usmjereni na izlov i ekonomsku eksploataciju morskih pasa.

008. Sklat (*Squatina squatina*)

Građa je podijeljena u tri leksička tipa: 'buj', 'sklat', 'sokol'.

Na karti se opaža prevlast leksičkog tipa 'sklat', što je dalmatoromanski prežitak od lat. *SQUATULUS. Leksički tipovi 'buj' i 'sokol' u našoj su mreži posve izolirani, ali dinamika njihove distribucije daje se analizirati prema potvrdama koje nam donose drugi izvori. Tip 'buj' u Trpnju također je dalmatoromanski (< lat. BOS, BOVEM 'vol'). Vinja (JaFa II: 218) nazive ovoga tipa bilježi diljem Pelješca (Duba, Trpanj, Drače, Hodilje) kao oznaku za vrstu *Raja oxyrinchus*, a konceptualne paralele pronalazi u našim nazivima koji pripadaju tipu 'volina' (za distribuciju usp. kartu 013.). U našoj mreži to smo značenje zabilježili u Sreseru, gdje se *Raja oxyrinchus* naziva *būina*. U posljednjih sedamdesetak godina (od Vinjinih istraživanja naovamo) u Trpnju je došlo do promjene značenja te se lik *būj* koristi kao oznaka za sklata. Do takvog semantičkog pomaka moglo je doći zato što se sklat u narodu često percipira kao raža, zbog specifične fizionomije prednjih peraja. Odras ove dalmatoromanske posuđenice bilježimo i u Lumbardi, gdje se zbirna imenica *būjač* koristi kao opći naziv za hrskavičnjače, ali ondje nisu potvrđeni odrazi lat. BOS, BOVEM kao nazivi za određenu vrstu ribe. Ne znamo, dakle, je li u Lumbardi tip 'buj' označavao sklata, volinu ili koju drugu vrstu, ali ova potvrda svjedoči o nekadašnjoj proširenosti areala ovoga tipa te o semantičkoj dinamici dalmatoromanskih ostataka od lat. BOVEM. Sličan proces generalizacije vidimo na Pagu (Novalja, Stara Novalja), gdje se kao opći naziv za hrskavičnjače bilježi lik *sklatovina* (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *sklat*). Leksički tip 'sokol' dolazi samo u Visu i naizgled je posve lokalnog značaja, međutim, dijalektna leksikografija ovaj naziv potvrđuje za Hvar (Benčić 2014: 422) i Brusje (Dulčić/Dulčić 1985: 661), pa je lako moguće da je riječ o inovaciji koja je nastala na prostoru nekadašnje hvarske komune i koja se povukla pred većinskim leksičkim tipom 'sklat'.

009. Drhtulja (*Torpedo torpedo*)

Građa je podijeljena u četiri leksička tipa: ¹[drhtuja], ¹[treskavica], ¹[trn/+], ¹[trpavica].

Terenska građa potvrđuje Vinjinu tezu da su svi naši nazivi motivirani karakterističnim električnim organima drhtulja (usp. JaFa I: 72), međutim, teško se možemo složiti s opaskom da su areali naziva za drhtulju skućeni. Ovakav zaključak vjerojatno je plod Vinjinoga metodološkog obrata (usp. 2.2.), jer već i njegova građa dijelom pokazuje da su nazivi za drhtulju arealno obilježeni (usp. JaFa II: popis [10]). Kako ćemo vidjeti u nastavku, za jasniju sliku o arealnoj distribuciji naziva, napose onih koji pripadaju tipu ¹[drhtuja], u Vinjinom popisu nedostaje građe. Novija građa iz sjeverne Dalmacije (Vuletić/Skračić 2018), koja je prikupljena istom metodologijom kao i naša građa, na gustoj mreži punktova, također pokazuje postojanje leksičkih zona. U srednjoj Dalmaciji dominira leksički tip ¹[trn/+], koji zauzima glavninu otočkih govora i veći dio Makarskog primorja. Bilježimo ga i u preseljeničkom govoru Lovišta, koje tako pokazuje konzervativni karakter naspram tipova ¹[drhtuja] i ¹[trpavica], koje bilježimo na ostatku Pelješca. Potvrde ovoga leksičkog tipa dadu se morfološki raščlaniti na nekoliko arealno obilježenih tvorbi: a) *trn-ak* (govori Makarskog primorja, izuzev Brista i Drvenika), b) *trnj-ača* (hvarski govori, izuzev Sućurja; korčulanski govori; govor Visa), c) *trnj-ev-ača* / *trn-ov-ača* / *trn-av-ača* (govori na Čiovu i u okolici Trogira; šoltanski govori), d) *trn-ulja* (brački govori). Tvorbu na *-ulja*, s očekivanim odrazima fonema /l/ bilježimo na kontaktu areala leksičkih tipova ¹[trn/+] i ¹[drhtuja], pa je ona zacijelo odraz komunikacijske dinamike. U Sumartinu je [ʎ] štokavski hiperkorektizam prema čakavskom odrazu fonema /l/. Konkurentni leksički tipovi ¹[drhtuja] i ¹[trpavica] tvore kompaktne areale. Leksički tip ¹[drhtuja] karakterističan je za šire splitsko područje. Na zapadu prati kopnenu granicu nekadašnje splitske komune, a na istoku prodire sve do donjega Makarskog primorja, uključujući Bašku Vodu, Brela i Makarsku. Moguće je da je ovaj tip na Šolti recentan budući da Vinja u Grohotama bilježi lik *trnjavača*. Očigledno je, dakle, da je Split središte iradijacije tipa ¹[drhtuja], međutim, to ne bismo mogli zaključiti prema građi iz Vinjinog popisa (JaFa II: 214) jer u njemu nema potvrda iz Splita, Vranjica i Kaštel Kambelovca. Kako pokazuje građa JAPRK-a, punktovi na dubrovačkom području mahom imaju lik *tʀn* (Cavtat, Koločep, Molunat, Šipanska Luka), te je tip ¹[drhtuja] u Dubrovniku sasvim sigurno novijeg postanja. Prema tome, izolirane potvrde u Kućištu i Lastovu su odraz recentnoga dubrovačkog utjecaja. Leksički tip ¹[trpavica] imaju svi pelješki govori u našoj mreži, izuzev Kućišta (¹[drhtuja]) i preseljeničkoga govora Lovišta, koji čuva leksički tip ¹[trn/+]. U Blacama je tip ¹[trpavica] posuđen s Pelješca.

Povaljski tip ¹treskavica je lokalna inovacija nastala na dodiru areala tipova ¹drhtuja i ¹trn/+, čime se povaljski govor opire utjecaju dvaju dominantnih areala i pokazuje reaktivni karakter.

010. Raža modropjega (*Raja miraletus*)

Napomena: tip 'barakula' načelno se može podijeliti u dva podtipa, *barakula* i *barakokula*, pri čemu je ovaj drugi rezultat prilagodbe prema *barakokula* 'marelica'. Nismo ih odijelili u zasebne tipove jer je do spomenute prilagodbe zacijelo došlo samo na osnovu glasovne sličnosti dvaju izraza. Zanimljivo je pritom da su obje riječi u našim govorima mletačke posuđenice. Dva podtipa pokazuju prostornu pravilnost, a da bismo to pokazali bilo je nužno na kartu uvesti novi sloj. U tu svrhu, crvene točke u svijetloplavim poligonima pokazuju u kojim govorima se koristi podtip *barakokula*.

Građa je podijeljena u sedam leksičkih tipova: 'barakula', 'raža', 'leptirica', 'vištica', 'pašara', 'pizdin pokrivač', 'pinta'.

Na našem terenu dominira leksički tip 'barakula'. Bilježimo ga na velikom obalnom potezu od Rogoznice do gornjega Makarskog primorja, na svim otocima i u gotovo svim istraženim govorima na Pelješcu. Ta je dominacija tipa 'barakula' u bitnome narušena na jugoistoku istraženog terena. Nešto je slabije zastupljen na Korčuli (Vela Luka, Brna, Korčula i Lumbarda), a otimaju mu se također Lastovo i kontrolni punkt Dubrovnik. Potvrđen je u Cavtatu, ali prema građi JAPRK-a, tipu 'barakula' na širem dubrovačkom terenu pripada još samo Molunat (*barakokula*), pa ne možemo reći je li ondje 'barakula' novijeg postanja ili uzmiče pred inovacijama.

Kako smo napomenuli, leksički tip 'barakula' može se podijeliti u dva podtipa, *barakula* i *barakokula*. Podtip *barakokula* širi se neovisno o tome je li u određenom govoru potvrđeno korištenje toga izraza u značenju 'marelica'. Također, na terenu nigdje nismo zabilježili da bi eventualna homonimija dovela do konflikta i nesporazuma. Podtip *barakula* bilježi se samo na otocima te u Kućištu i Trpnju. Podtip *barakokula* najbolje je zastupljen na obali, gdje zauzima kompaktan areal od Rogoznice sve do Igrana na Makarskom primorju, a kao drugi odgovor bilježimo ga i u Drveniku. S obale se širi prema otocima, gdje bilježimo nemali broj potvrda. Izuzev Korčule, gdje se *barakokula* bilježi s kraja na kraj otoka, distribucija na drugim otocima pokazuje očiti utjecaj s kopna. Naime, podtip *barakokula* imaju mahom govori na priobalnim otocima, Čiovu, Drveniku Velom, Šolti i na sjevernoj strani Brača. Na Hvaru se pak bilježi samo sporadično, gdje ga osim štokavskog Sućurja imaju Stari Grad i Sveta Nedjelja. To, dakako, pokazuje da se podtip *barakokula* širi i na vanjske otoke, ali oni se u velikoj mjeri još uvijek opiru tome utjecaju, sigurno jednim dijelom i zbog češćih povijesnih dodira s čozotskim kočarima. S druge strane, leksičkom tipu 'barakula' odupiru se govori gornjega Makarskog

primorja, doline Neretve i Sreser na Pelješcu, koji su se okrenuli vlastitim inovacijama. Leksički tip 'vištica' karakterističan je za govore gornjega Makarskog primorja (Drvenik i Gradac), ali podaci pokazuju da je riječ o vrlo nestabilnom arealu. Naime, u Drveniku kao drugi odgovor dolazi tip 'barakula', a u Bristu bilježimo usamljeno 'pinta'. Dolina Neretve i Sreser izdvajaju se tipom 'leptirica' i time pokazuju reaktivan karakter u odnosu na konkurentne tipove u okolini. Usamljeni su tipovi 'pašara' u Komiži i 'pizdin pokrivač' u Grohotama, koji se duguju prijenosu naziva s plosnatica (usp. karte 083., 085. i 086.). U Grohotama bi 'pizdin pokrivač' mogao biti i rezultat procesa popunjavanja prazne kućice poznatim nazivom, jer se ondje danas ne bilježi ni u jednom drugom značenju.

011. Volina (*Dipturus oxyrinchus*)

Građa je podijeljena u osam leksičkih tipova: 'buj', 'golub', 'klinka', 'kjunčica', 'sokol', 'raža', 'ražun'.

Većinski tip 'volina' zauzima gotovo čitav istraženi prostor. Areal ovoga tipa dijeli se u dva vrlo kompaktna bloka koje razdvajaju u prvom redu mikroarealni tipovi ('klinka', 'raža') i tipovi koji su danas sasvim lokalnog značaja ('buj', 'golub', 'sokol', 'ražun'), a zatim i punktovi u kojima nismo zabilježili posebna naziva, bilo zbog toga što tamošnji ribari ne poznaju referent ili zbog toga što ulov voline nije dijelom njihove ribarske prakse. Prvi blok tipa 'volina' seže od Vranjica i Splita i prati obalnu liniju sve do Komina u dolini Neretve, a drugi tvore otočni govori, smješteni mahom na udaljenijim otocima (Bol na južnoj strani Brača, hvarski, viški i korčulanski govori). Tip 'volina' bilježi se i na sjeverozapadnom (Šolta, Drvenik Veli, Rogoznica) i na jugoistočnom (Trpanj) rubu našeg terena, s potvrdom iz Cavtata, čime njegov areal poprima eliptičan oblik unutar kojega djeluju konkurentni leksički tipovi. Glavnina preseljeničkih govora (Maslinica, Sućuraj, Lovište, Račišće) također pripada tipu 'volina', što dijelom pokazuje da je riječ o starijem slavenskom tipu u odnosu na ostale tipove koji se ne duguju dalmatoromanskom posredstvu. Tip 'buj', dalmatoromanski leksički ostatak od lat. BOS, BOVEM 'vol' (JaFa I: 80), u ovom značenju dolazi samo u Sreseru, čime taj govor pokazuje konzervativni karakter u odnosu na okolne govore koji pripadaju većinskom tipu 'volina'. Starost ovoga tipa ogleda se u čestim promjenama značenja (kao i kod tipa 'drkona', usp. kartu I). Bilježi se u Trpnju, kao oznaka za sklata (usp. kartu 008.), i u Lumbardi, gdje lik *būjač* dolazi kao opći naziv za hrskavičnjače. Očigledno je, dakle, riječ o leksičkom tipu u povlačenju. Tipovi 'kjunčica' i 'ražun' lokalnog su značaja i pokazuju vitalitet govora Zavale i Zastrazišća. Pritom je tip 'ražun' domaća tvorba od *raža*. U Povoljima bilježimo 'sokol', koji na Visu i Hvaru dolazi kao oznaka za sklata (*Squatina squatina*) odnosno žutugu (*Dasyatis pastinaca*), a u kontrolnom punktu Cavtatu kao oznaka za goluba (*Myliobatis aquila*). Usp. karte 008., 012. i 013. Kako nazivi za raže često počivaju na slici sadržaja 'ptica' (usp. 'golub', 'krlatun', 'viža' i sl.), nije isključeno da je riječ o starijem slavenskom nazivu za raže, čije se značenje mijenjalo uslijed dinamičnih semantičkih odnosa između dalmatoromanskih prežitaka ('raža', 'buj') i brojnih slavenskih inovacija ('volina', 'klinka', 'golub', 'šiba' i sl.). Nešto veći prostor zauzima tip 'klinka', koji se bilježi u Trogiru, Sutivanu, Supetru i Postirama. Riječ je, dakle, o mikroarealnom tipu koji se širi u dodiru ribara Splitskoga i Bračkoga kanala. Time ovi govori pokazuju reaktivni karakter, ponajprije u odnosu na Split kao prestižno urbano središte, a zatim i na ostale punktove koji pripadaju tipu 'volina'. Tip 'raža' formira dva međusobno vrlo udaljena

mikroareala. Prvi dolazi u punktovima Kaštelanskog i Trogirskog zaljeva (Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Vinišće) i u obližnjim Grohotama na Šolti, a drugi na jugoistočnom rubu našega terena, gdje ga bilježimo u Lumbardi i Lastovu. Taj se tip duguje generalizaciji naziva *raža*, zbog toga što je ribarima jasno da je volina vrsta raže, ali nije dio njihove ribarske prakse. Sasvim je lokalnog značaja 'golub' u Kaštel Starom i vjerojatno je novijeg postanja, budući da se u ovom značenju ne bilježi u drugim govorima. Međutim, teško je reći je li riječ o recentnom prijenosu naziva s vrste *Myliobatis aquila*, koja se u Kaštel Starom označava nazivom tipa 'golub', kao uostalom i u većini ostalih punktova (usp. kartu 013.), ili je riječ o generalizaciji budući da je tip 'golub' vjerojatno pokrивao golubovke i žutuge općenito (usp. komentar karte 012.).

012. Žutuga (*Dasyatis pastinaca*)

Napomena: tip 'žutuga' može se prema tvorbi podijeliti u dva podtipa, *žutuga/žutiga* i *žutulja*, a njihova se distribucija uvelike dužuje različitim središtima gravitacije i iradijacije. Kako je ta podjela važna za argumentaciju o relativnoj starosti areala tipa 'žutuga' u odnosu na druge tipove, za ovu smo priliku na kartu uključili i sloj crnih točaka, koje pokazuju prostiranje podtipa *žutulja*. Svijetloplavi poligoni tipa 'žutuga' u kojima crna točka izostaje pripadaju podtipu *žutuga/žutiga*.

Građa je podijeljena u osam leksičkih tipova: 'golub', 'kosir', 'krlatun', 'sokol', 'šiba', 'viža', 'volina', 'žutuga'.

Leksički tip 'žutuga' pokriva glavninu našega terena, ali, kako smo napomenuli, može se načelno podijeliti u dva podtipa, *žutuga/žutiga* i *žutulja*, od kojih je prvi karakterističan za veći dio govora na Makarskom primorju, preseljeničke govore Sućurja i Lovišta, Pelješac, glavninu govora na Korčuli i kontrolne punktove Dubrovnik i Cavtat. Građa JAPRK-a ovaj podtip potvrđuje i u drugim punktovima južne Dalmacije (Babino Polje, Šipanska Luka), što njegov areal čini relativno kompaktnim arealom u odnosu na areal podtipa *žutulja*, čija je kompaktnost narušena konkurentnim leksičkim tipovima 'golub' i 'viža' te tipovima mikroarealnog ('sokol', 'šiba') i lokalnog karaktera ('kosir'). Tip 'golub' dolazi na relativno kompaktnom arealu koji čine punktovi Splitskoga i Bračkoga kanala. Bilježi se, naime, u dvama govorima na Čiovu (Okruk Gornji i Slatine), Kaštel Starom, u glavnini šoltanskih govora (Gornje Selo, Grohote, Stomorska) i u svim punktovima naše mreže koji pripadaju nekadašnjoj Poljičkoj Republici (Podstrana, Krilo, Duće, Omiš), odakle je zacijelo posuđen i u Brela. Pritom je zanimljivo da punktovi na sjevernoj strani Brača mahom pripadaju tipu 'žutuga' i tako čine usko grlo između dviju relativno kompaktnih zona tipa 'golub'. Sasvim su izolirane potvrde ovoga tipa u Lombardi i Kominu. Odnos dvaju dominantnih tipova 'žutuga' i 'golub' može se gotovo idealno shematski prikazati pomoću kvadratne mreže na kojoj se zorno vidi njihova pravilna izmjena na vertikalnoj i horizontalnoj osi:

OBALA I OTOK ČIOVO	ʽžutugaʼ	ʽgolubʼ	ʽžutugaʼ	ʽgolubʼ	ʽžutugaʼ	ʽgolubʼ
OTOCI UNUTARNJEG NIZA (ŠOLTA, BRAČ)		ʽgolubʼ		ʽžutugaʼ		
HVAR I BOL NA BRAČU		ʽžutugaʼ		ʽgolubʼ	ʽžutugaʼ	
OTOCI VANJSKOG NIZA (VIS, KORČULA) I PELJEŠAC	ʽžutugaʼ			ʽžutugaʼ	ʽgolubʼ	ʽžutugaʼ

Slika 12. Shematski prikaz odnosa leksičkih tipova ʽžutugaʼ i ʽgolubʼ.

Rasuta distribucija ovih dvaju tipova ne pomaže nam pri određivanju njihova kronološkog odnosa, jer se oba areala načelno mogu promatrati kao ostaci nekada kompaktnih područja. Ipak, u oko upada to što je leksički tip ʽgolubʼ lišen referentnog urbanog centra, izuzev Omiša, koji sigurno nije prestižni govor u odnosu na, recimo, čakavske govore na Šolti i Hvaru koji pripadaju istomu leksičkom tipu. Sva ostala povijesna gradska središta (Trogir, Split, Vis, Hvar, Korčula i Dubrovnik) pripadaju tipu ʽžutugaʼ i dadu se podijeliti na središta visoke razine iradijacije (Split, Korčula, Dubrovnik) i niske razine iradijacije (Trogir, Hvar, Vis). Pritom se utjecaj Splita, koji u znatnoj mjeri uvjetuje širenje podtipa *žutulja* na susjedne govore, odražava u Kaštel Sućurcu i sjevernim bračkim punktovima (Sutivan, Supetar, Postira, Pučišća), a ostali mu se punktovi u okolici na različite načine odupiru. Nekoliko govora u Splitskom kanalu i Kaštelanskom zaljevu (Kaštel Kambelovac, Arbanija, Drvenik Veli i preseljenički govor Maslinice) pripadaju mikroarealnom tipu ʽvižaʼ, a lokalnog je značaja tip ʽkosirʼ u Vranjicu, koji također svjedoči o vitalitetu i reaktivnom karakteru tamošnjega govora. S druge strane, gradovi Vis i Hvar pokazuju vrlo nisku razinu iradijacije, pa je ondje tip ʽžutugaʼ zacijelo novijeg postanja, bez obzira na njihove povijesne veze u smislu pripadnosti hvarskoj komuni. Naime, tip ʽžutugaʼ izostaje u svim ostalim hvarskim punktovima, izuzev preseljeničkoga govora Sućurja (u kojem dolazi jugoistočni podtip *žutuga*), a nema ga ni u Bolu koji često pokazuje utjecaj hvarskih govora. Prije će dakle biti da su na Hvaru u prošlosti međusobno konkurirali tipovi ʽgolubʼ i ʽsokolʼ, a zatim se povukli pred inovacijama tipa ʽšibaʼ i ʽžutugaʼ. To u prvom redu pokazuju potvrde tipa ʽgolubʼ u Vrboskoj, Zavalu i Bolu, a onda i izolirane potvrde tipa ʽsokolʼ (Brusje, Ivan Dolac), za koji smo već utvrdili da dolazi i u drugim

punktovima nekadašnje hvarske komune (usp. komentar uz kartu 008.), a bilježimo ga također u Povljima i Cavtatu (usp. karte 011. i 013.).

Čini se, dakle, da barem neke zone u kojima bilježimo tip 'golub' predstavljaju ostatke arhaična areala koji su zaobišle inovacijske struje. Pitanje je, međutim, koliki je prostor taj tip zauzimao, jer su na njegovu proširenost djelovale brojne inovacije. Možemo pretpostaviti scenarij u kojem su nazivi tipa 'golub' nekada označavali golubovke i žutuge općenito, koje su karakteristične po opasnoj bodlji na repu, da bi se zatim, uslijed leksičkih inovacija, napose tipa 'žutuga', koji se očigledno širi iz većih urbanih središta, u određenoj mjeri semantički reducirali na vrstu *Myliobatis aquila* (usp. kartu 013.). Indikativno je pritom da nazivi tipa 'žutuga' nikada ne označavaju vrstu *Myliobatis aquila* i da u sredozemnim nomenklaturama nisu zabilježeni nazivi za *Dasyatis pastinaca* koji predstavljaju izvedenice od pridjeva *žut* (usp. JaFa I: 83; Rječnik, ŽUTUGA). Lokalnog su značaja tipovi 'volina' u Blacama i 'krlatun' u Lastovu. Prvi je nastao procesom popunjavanja prazne kućice poznatim nazivom jer volina (*Dipturus oxyrinchus*) ribarima u Blacama nije poznata, a drugi predstavlja rezultat leksičke generalizacije jer tip 'krlatun' u Lastovu dolazi i kao oznaka za goluba glavana (usp. kartu 013.).

013. Golub glavan (*Myliobatis aquila*)

Građa je podijeljena u četiri leksička tipa: 'golub', 'krlatun', 'miš' i 'sokol'.

Gotovo cijelo istraženo područje pokriva tip 'golub'. Samo na krajnjem jugu bilježimo sasvim izolirane tipove: 'miš' u Brni, 'krlatun' u Lastovu i 'sokol' u kontrolnom punktu Cavtatu. Kako smo utvrdili ranije (usp. primjerice 008. i 011.), tip 'sokol' u Cavtatu vjerojatno je arhaični ostatak koji je u prošlosti mogao označavati različite vrste *Rajidae*.

014. Srdela (*Sardina pilchardus*)

Građa je podijeljena u dva tipa: 'sardila' i 'srdela'.

Tip 'sardila' karakteristično je južne distribucije, bilježimo ga u trima punktovima na Pelješcu (Kućište, Trpanj, Sreser), u Lastovu i kontrolnim punktovima Dubrovniku i Cavtatu. Ovaj tip prema građi JAPRK-a dolazi i drugdje na južnom terenu (Babino Polje, Šipanska Luka) te je središte iradijacije ovoga tipa sasvim sigurno Dubrovnik kao jedini referentni centar. Nazivi oba tipa povezani su s lat. *SARDĚLLA, ali postoje prijepori oko neposrednog jezika davatelja. Skok (ERHSJ III, s.v. *srdjela*) drži da su naši nazivi mahom dalmatoromanski ostaci, ali Vinja (JaFa II: 370–371) u njima vidi mletačke posuđenice. Vuletić i Skračić (2018, s.v. *srděla*) pak dodaju da bi se očekivalo da je naziv za ekonomski važnu srdelu posuđen prije mletačkog utjecaja, premda se, zbog izražene mletačke regulacije lova i soljenja sitne plave ribe, ni taj utjecaj ne može isključiti. Kao radnu hipotezu, može se prihvatiti Ligorijev (2014: 229–230) prijedlog da su barem odrazi tipa *sardila/srdjela/srděla* dalmatoromanske posuđenice, jer pokazuju zamjenu lat. ě > rom. /ɛ/ jatom. To bi značilo da je samo na području nekadašnje Dubrovačke Republike došlo do očekivanih odraza jata (na zapadu Pelješca *i*, a u ostalim punktovima *je*, kojima pripadaju i varijante s jotacijom), dok se u varijantama tipa *srdela/sardela* (v. SRDELA) odraz jata ne vidi. Postavlja se, međutim, pitanje, je li navedena promjena zahvatila cijeli prostor nekadašnje Dubrovačke Republike ili su pelješki ikavski odrazi kasniji hiperkorektizmi prema jekavskim odrazima referentnoga centra.

015. Papalina (*Sprattus sprattus*)

Građa je podijeljena u tri tipa: 'grangoliš', 'papalina', 'srdelina'.

Dva konkurentna tipa, 'papalina' i 'srdelina', zauzimaju gotovo podjednak teritorij, a njihova rasuta distribucija uvelike otežava geolingvističku interpretaciju. Zamjetno je da je tip 'papalina' nešto zastupljeniji na obali od Trogira do Komina u dolini Neretve, što se sasvim sigurno u velikoj mjeri duguje utjecaju referentnih centara (Trogir, Split, Omiš i Makarska) koji redom pripadaju ovom tipu. Zanimljivo je da Vinja (JaFa II: popis [18]) nazive tipa 'papalina' u srednjoj Dalmaciji bilježi samo u tri mjesta (Krilo, Supetar, Povlja), dok ga mi bilježimo na znatno širem arealu, što ne znači da je u ostalim mjestima riječ o recentnom tipu, nego samo pokazuje značajne praznine u Vinjinoj građi (v. 2.2.). Ovomu tipu pripada i gradski korčulanski govor, odakle se vrlo vjerojatno proširio i na ostale govore u okolici (Zavalatica i Blato na Korčuli, Kućište na Pelješcu i Lastovo). Korčulanski govori, u kojima se prostorno pravilno izmjenjuju tipovi 'srdelina' i 'papalina', općenito pokazuju želju za međusobnim razlikovanjem. Dubrovnik pripada tipu 'srdelina', koji u mreži JAPRK-a dolazi i u drugim punktovima južne Dalmacije (Šipanska Luka, Molunat), pa je tip 'papalina' u Cavtatu očito novijeg postanja. Na Hvaru je tip 'papalina' bolje zastupljen na južnoj strani otoka (Milna, Sveta Nedjelja, Ivan Dolac, Zavala), a na sjevernoj strani dolazi u Starome Gradu i Brusju. Ostala ribarska središta (Hvar, Vrboska, Jelsa), s potvrđama u preseljeničkom Lovištu, Visu i Bolu, koji često pokazuje utjecaj hvarskih govora, ukazuju na to da je na Hvaru tip 'srdelina' vjerojatno u povlačenju. Indikativno je da preseljenički govori Sućurja, Sumartina i Račišća imaju tip 'srdelina' pa se ne može isključiti ni da je taj tip bio znatno zastupljeniji na Makarskom primorju. Potpuno je izoliran 'grangoliš' u Trpnju, dalmatoromanski leksički prežetak od grč. ἔγγραυλις, i sva je prilika da je riječ o tipu pred izumiranjem.

016. Čepa (*Alosa fallax*)

Građa je podijeljena u šest leksičkih tipova: 'čepa¹, 'divja srdela¹, 'haringa¹, 'lojka¹, 'sardun¹, 'srdelun¹.

Većinski tip 'čepa¹, odraz istoznačnog mlet. *chiepa*, zauzima gotovo sav istraženi teren. Bez konkurencije se prostire cijelim obalnim potezom od Brela do Blaca u dolini Neretve, a sporadično se bilježi i u ostalim obalnim punktovima. Tip 'lojka¹ Vinja (JaFa II: popis [19]) bilježi samo u Makarskoj i napominje da je nekoć sigurno zauzimao veći prostor. Mi ga u Makarskoj nismo uspjeli zabilježiti, ali naši podaci pokazuju da ovaj tip tvori relativno kompaktan areal od Vinišća do Vranjica. Zanimljivo je pritom da se ovi punktovi otimaju utjecaju dvaju referentnih središta (Trogir i Split) koji pripadaju tipu 'čepa¹. Kako je 'lojka¹ odraz lat. HALICE, i stoga bez sumnje predstavlja stariju fazu u odnosu na 'čepa¹, govori Trogirskog i Kaštelanskog zaljeva koji čuvaju tip 'lojka¹ pokazuju pasivnu reaktivnost u odnosu na prestižne gradske govore Splita i Trogira. Utjecaj gradskih govora odaju čiovski govori, ali budući da intenzivnije naseljavanje Čiova počinje tek u 15. st., s dolaskom mletačke vlasti, ovi govori vjerojatni i nisu pripadali tipu 'lojka¹. Tip 'srdelun¹ zauzima relativno kompaktan mikroareal na južnom i zapadnom dijelu Hvara (Ivan Dolac, Sveta Nedjelja, Brusje, Hvar), a sporadično se bilježi i u drugim punktovima (Supetar, Dubrovnik). Prema građi JAPRK-a razvidno je da tipovi 'čepa¹ i 'srdelun¹ konkuriraju i na prostoru južne Dalmacije. Tip 'srdelun¹ se, dakle, dijeli na više rasutih areala i jedan kompaktniji hvarski areal i prema tome se zorno vidi da je riječ o tipu u povlačenju. Potvrđuje nam to i dijalektna leksikografija, jer se nazivi ovoga tipa bilježe u Visu (Roki 1997: 479) i Zavali (Barbić 2011: 287), gdje mi danas imamo samo 'čepa¹. Ostali tipovi su mahom lokalnog značaja: recentni tip 'haringa¹ je izoliran u Krilu, a tip 'divja srdela¹ bilježi se u Omišu i Grohotama na Šolti. Osim njih, lokalnog je značaja i tip 'sardun¹, koji dolazi samo u preseljeničkom govoru Račišća, ali budući da je riječ o odrazu mlet. *sardón*, izvjesno je da su ga Račišćani posudili iz gradskoga korčulanskog govora, gdje se nije zadržao.

017. Inćun (*Engraulis enchrasicolus*)

Građa je podijeljena u dva tipa: 'inćun¹' i 'minćun¹'.

Dva konkurentna tipa lako bi se mogla svesti pod jedan leksički tip ('inćun¹'), zato što je 'minćun¹' remotivacija od 'inćun¹' pomoću mlet. *minchiòn* 'glupan, budala'. Mi smo ih ipak izdvojili u zasebne tipove, s jedne strane zato što je do remotivacije došlo samo u hrvatskim govorima, koji tako pokazuju zavidnu razinu vitaliteta, a s druge strane zato što su oba tipa strogo arealno obilježena. Tip 'minćun¹' zauzima kompaktan areal čakavskih govora na Visu, Hvaru i Braču, koji prodire duboko u areal tipa 'inćun¹'. Dolazi i u preseljeničkom govoru Sumartina, gdje je očito primljen iz susjednih bračkih govora. Bilježi se još u Gornjem Selu na Šolti i u Podgori. Tip 'minćun¹' dolazi i na krajnjem jugu našeg terena (Luka na Pelješcu) te u kontrolnom punktu Cavtatu. U građi JAPRK-a bilježi se i u drugim punktovima južne Dalmacije (Babino Polje, Šipanska Luka), pa je u Luci zacijelo odraz utjecaja južnih govora. Tip 'inćun¹' zauzima gotovo upola više punktova od tipa 'minćun¹' (47 : 24), a dolazi i u preseljeničkim govorima Sućurja, Lovišta i Račišća. Zanimljivo je da od svih bračkih govora samo Sutivan ima 'inćun¹', čime pokazuje afinitet prema Splitu kao referentnom centru. Možemo, dakle, biti sigurni da je tip 'inćun¹' nekada zahvaćao cijeli istraženi teren. Čini se da je 'minćun¹' inovacija koja je dosegla maksimalni potencijal širenja, budući da obalni govori, napose oni u okolici Splita i Trogira, ne pokazuju značajan utjecaj otočkih govora koji pripadaju ovomu tipu. S druge strane, na otpornost tipa 'inćun¹' utječe svakako i trgovačka praksa.

018. Jegulja (*Anguilla anguilla*)

Građa je podijeljena u tri leksička tipa: 'anguja', 'bižata' i 'jeguja'.

Nazivi tipa 'anguja' i 'jeguja', sve različiti odrazi lat. ANGUILLA, dijele istraženi teren na dva podjednaka dijela. Tip 'anguja' dominira na zapadnom, a tip 'jeguja' na istočnom dijelu. Pritom je zanimljivo da 'anguja' dolazi samo na području koje je prije velikih promjena dijalektne slike pripadalo čakavskom narječju. Ovomu tipu pripadaju i preseljenički govori Maslinice i Sumartina i sasvim je sigurno da su ga posudili tek po doseljenju. Na terenu na kojem dominira 'anguja' sporadično se bilježe i nazivi tipa 'jeguja' (Slatine, Gornje Selo), koji dijelom svjedoče i o nekadašnjoj proširenosti toga tipa, budući da je 'jeguja' starija faza u odnosu na 'anguja' (v. Rječnik, JEGULJA). Tipu 'jeguja' pripada cijeli obalni potez od ušća Cetine (Omiš) do ušća Neretve (Blace), punktovi na južnoj i istočnoj strani Hvara, gotovo svi korčulanski i pelješki govori te Lastovo. Dolazi i u preseljeničkim govorima Sućurja, Lovišta i Račišća. Ovaj tip bez konkurencije zauzima i kontrolne punktove Dubrovnik i Cavtat, a građa JAPRK-a isto stanje pokazuje i u drugim punktovima južne Dalmacije (Babino Polje, Koločep, Molunat, Šipanska Luka). Izoliran je tip 'bižata' u Supetru, koji je puno bolje potvrđen u sjevernoj Dalmaciji (Vuletić/Skračić, 2018, s.v. *bižät*), ali ni ondje zasad nije uspio prevladati starije nazive za jegulju.

019. Ugor (*Conger conger*)

Građa je podijeljena u dva tipa: 'gruj' i 'ugor'.

Većinski tip 'ugor' dominira gotovo cijelim istraženim terenom. Bez konkurencije zauzima obalni potez od Rogoznice do Blaca u dolini Neretve, Drvenik Veli, Čiovo te sve šoltanske, bračke, hvarske i viške govore. Ovaj je tip, dakle, karakterističan za južnočakavske i podbiokovske štokavske govore (Vuletić/Skračić 2020: 803–804). Tip 'gruj' dominantan je na južnom terenu gdje ga imaju kontrolni punktovi Dubrovnik i Cavtat, a građa JAPRK-a pokazuje da istomu tipu pripadaju i ostali punktovi južne Dalmacije (Babino Polje, Koločep, Molunat, Šipanska Luka). Najstarija potvrda ovoga tipa, koliko nam je poznato, zabilježena je u korespondenciji Aldrovandija i Sorkočevića iz 16. st., gdje se donosi lik *gru* (Grmek/Balabanić 2000: 38). Iz južne Dalmacije ovaj se tip širi prema sjeverozapadu gdje zauzima kompaktan areal na području korčulanskih i peljeških govora. Tip 'gruj' dolazi kao drugi odgovor u Omišu i Brelima, ali čini se da je riječ o recentnom utjecaju ribarskih praksi jer naši ispitanici kažu da se u njihovim mjestima tip 'ugor' koristi od starine, a da se 'gruj' javlja tek u novije vrijeme. Očigledno je, dakle, da je središte iradijacije ovoga tipa Dubrovnik, no zanimljivo je da se tomu utjecaju otima Lastovo, gdje dolazi tip 'ugor', čime taj govor pokazuje reaktivni karakter. No budući da Mikalja (1649 – 1951: 716) bilježi samo *ugor*, izgledno je da stanje na Lastovu nije recentno i da predstavlja ostatak areala tipa 'ugor', prije širenja tipa 'gruj'. Izvanredan otpor utjecaju tipa 'gruj' pokazuju i preseljenički govori Lovišta i Račišća, koji također čuvaju tip 'ugor'.

020. Poskok (*Scomberesox saurus*)

Građa je podijeljena u pet leksičkih tipova: 'jaglica', 'jaglund', 'muštravenat', 'poskok' i 'škaram'.

Većinski tip 'jaglica' bilježi se gotovo na cijelom istraženom terenu, ali nije svugdje jednako zastupljen. Nešto je kompaktniji na Čiovu, Šolti i Braču, gdje dolazi u svim punktovima izuzev Sutivana, Bola i Sumartina. Bilježi se također i u više korčulanskih govora (Blato, Brna, Račišće i Lumbarda). Distribucija tipa 'jaglica' znatno je narušena širenjem konkurentnih tipova 'jaglund' i 'poskok'. Prvi dolazi u Visu i Komiži, odakle se pruža prema govorima središnjega i zapadnoga dijela Hvara, s izuzetkom Milne i Svete Nedjelje, a drugi dolazi na kompaktnom području od Brela do Blaca u dolini Neretve te u Trpnju i Sreseru na Pelješcu. Na Makarskom primorju areal tipa 'poskok' prekida se samo u Živogošću ('jaglica') te Bristu i Gradcu, koji ostaju bez odgovora. Nema ga, međutim, ni u preseljeničkim govorima Sumartina, Sućurja i Račišća, pa je sasvim izvjesno riječ o inovaciji nastaloj nakon velikih migracija pred Turcima. Za naše ispitanike u Kominu poskok nije dio ribarske prakse. Tipu 'jaglund' pripada i nekoliko obalnih punktova u okolici Splita i Trogira (Kaštel Stari, Podstrana i Krilo), ali ondje dolazi neovisno o kompaktnoj zoni koju čini veliki broj govora nekadašnje hvarske komune. Naime, ova dva areala tipa 'jaglund', kao oznaka za poskoka, duguju se različitim procesima imenovanja. Hvarski i viški areal nastao je procesom popunjavanja prazne kućice poznatim nazivom, jer je tip 'jaglund', koji u srednjoj Dalmaciji primarno označava puno većega sabljana, u nekoliko govora na ovom terenu (Komiža, Vis, Hvar, Brusje i Ivan Dolac) ostao bez referenta uslijed prodora drugih naziva za sabljan, bilo posuđenica, bilo recentnih domaćih inovacija. Za distribuciju tipa 'jaglund' 'sabljan, *Xiphias gladius*' i konkurentnih tipova v. kartu 021. S druge strane, obalni mikroareal u okolici Splita i Trogira duguje se vrlo vjerojatno težnji da se poskok razlikuje od vrlo slične iglice (*Belone belone*). Pritom se u Podstrani bilježi polisemija (*iglun* 'poskok' pored *iglun* 'sabljan'), koja ne predstavlja problem zato što je riječ o ribama značajno različitih dimenzija, a u Kaštel Starom je polisemija dokinuta promjenom sufiksa (*iglan* 'poskok' pored *iglun* 'sabljan'). Tip 'škaram' dolazi u Splitu i Sutivanu. Tip 'muštravenat' je metafora prema mletacizmu *muštravenat* 'konopčić za utvrđivanje smjera vjetra', ali kako ovaj ihtionim dolazi samo na našoj obali, ukazuje na vitalitet sućurajskoga govora.

021. Sabljan (*Xiphias gladius*)

Građa je podijeljena u tri tipa: 'jaglun', 'pešešpada' i 'sabja'.

Kako vidimo na karti, tip 'jaglun' dominira gotovo cijelim istraženim terenom. Bez konkurencije zauzima čitavu obalu s Pelješcem i otoke Čiovo, Drvenik Veli, Šoltu, Brač i Lastovo. Ovomu tipu pripada i glavnina hvarskih i korčulanskih govora pa možemo bez sumnje reći da je riječ o starijoj fazi u odnosu na tipove 'pešešpada' i 'sablja'. Značajno je da se tip 'pešešpada' bilježi uglavnom samo u urbanim središtima (Vis, Hvar, Korčula i Dubrovnik) i nije se uspio nametnuti okolnim ruralnim govorima. U dvama hvarskim punktovima (Brusje i Ivan Dolac) dolazi tip 'sabja', ali čini se da je domaći samo u Brusju (*sābja*), jer u Ivan Dolcu bilježimo oblik *sābljarka*, s neočekivanim odrazom /ɹ/.

022. Šilo (*Syngnathus acus*)

Građa je podijeljena u četiri leksička tipa: 'gušćerica', 'konjić', 'šilo' i 'zmijica'.

Leksički tip 'šilo' zauzima gotovo sav istraženi teren. Dolazi bez konkurencije na svim otocima, izuzev Lastova, gdje bilježimo sasvim izolirani tip 'gušćerica'. Tip 'konjić' bilježi se na dvama međusobno udaljenim arealima. Prvi čine Podstrana i Krilo, a drugi govori gornjeg Makarskog primorja (Gradac, Živogošće), odakle prodire u rubne govore donjega Makarskog primorja (Drvenik, Igrane). Naime, u drugim mjestima donjega Makarskog primorja bilježi se samo tip 'šilo', a imaju ga i referentni centri (Makarska kao gradsko središte i Podgora kao ribarsko središte). Lokalnog je značaja tip 'zmijica' u Blacama.

023. Mol (*Merluccius merluccius*)

Građa je podijeljena u tri tipa: 'mol', 'murluc' i 'tovar'.

Većinski tip 'mol' bilježi se diljem istražena terena. Bez konkurencije zauzima obalni potez od Vinišća do Blaca u dolini Neretve te otoke Drvenik Veli, Čiovo i Šoltu. Bilježi se i u većini govora na ostalim otocima, premda je ondje kompaktnost areala ovoga tipa narušena distribucijom konkurentnih tipova 'tovar' i 'murluc'. Tip 'murluc' je mlađa faza koja zauzima punktove nekadašnje hvarske komune (Hvar, Komiža, Stari Grad, Vrboska, Zavala). U Bolu je ovaj tip zacijelo odraz utjecaja hvarskih govora. S druge strane, leksički tip 'tovar' većim je dijelom koncentriran na jugoistočnom rubu istražena područja (Blato, Račišće, Lastovo, Luka), a bilježi se i u kontrolnim punktovima Dubrovniku i Cavtatu. Proširenost ovoga tipa zacijelo se duguje utjecaju Dubrovnika, jer se tip 'tovar' bilježi i u ostalim punktovima južne Dalmacije koji su dio mreže JAPRK-a (Babino Polje, Šipanska Luka). Njegova raspršena distribucija ukazuje na to da je 'tovar' u prošlosti mogao zauzimati i nešto kompaktniji prostor. Budući da ne dolazi u punktovima Makarskog primorja, izgledno je da su stanovnici Račišća tip 'tovar' primili tek po dolasku na Korčulu. U Rogoznici je ovaj tip sasvim usamljen u odnosu na ostale punktove sjeverne Dalmacije (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *tovâr*²), a na našem terenu dolazi još u Brusju, gdje ga bilježi i lokalna leksikografija (Dulčić/Dulić 1985: 696). Budući da se brojni drugi nazivi za *Merluccius merluccius* upiru na metafori slike sadržaja 'magarac', ostaje nejasno jesu li nazivi tipa 'tovar' prevedenice nekoga romanskog elementa ili su se razvili samostalno, kao slavenska inovacija u ihtionimiji.

024. Pišmolj (*Merlangius merlangus*)

Građa je podijeljena u dva tipa: 'mol' i 'pišmolj'.

Gotovo sav istražen teren zauzima tip 'pišmolj' koji dolazi u velikom broju obalnih punktova, svim šoltanskim, bračkim i viškim govorima te u većini hvarskih punktova. Nazivi ovoga tipa u većini se govora realiziraju s dočelnim *-l*, što se duguje utjecaju naziva za srodnoga mola (*Merluccius merluccius*). U Vinjinoj građi (JaFa II: [32]) iz 50-ih god. 20. st. ovaj tip dominantno zahvaća kvarnerski teren, a u srednjoj Dalmaciji dolazi u svega pet punktova (Baška Voda, Jelsa, Krilo, Maslinica, Milna), pa možemo pretpostaviti da je proširenost tipa 'pišmolj' na našem terenu recentna i da se duguje kočarskoj praksi. Slična je situacija i u sjevernoj Dalmaciji (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *pišmôlj*). Kompaktnost tipa 'pišmolj' narušena je na jugoistočnom dijelu terena (Korčula, Lastovo, Pelješac), gdje je ova vrsta ribarima gotovo nepoznata. S druge strane, tip 'mol' na našem terenu bilježimo samo u četiri punkta. U Milni na Hvaru lik *môl* označava i srodnoga mola, a u drugim govorima (Kaštel Stari, Vinišće, Zastrazišće) bilježimo deminutive tvorene pomoću sufiksa *-eta*. Ta je tvorba znatno bolje potvrđena u sjevernoj Dalmaciji (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *môl*) pa je moguće da su nazivi na našem terenu ostaci nekada prostranijeg areala.

025. Ugotica (*Trisopterus minutus*)

Građa je podijeljena u šest leksičkih tipova: 'golica', 'marmolica', 'mol', 'tenera', 'tovar' i 'ugotica'.

Većinski tip 'ugotica' zauzima obalni potez od Rogoznice do Omiša i veći dio šoltanskih, bračkih i hvarskih govora. Kompaktnost mu narušava distribucija tipa 'golica', koji je mikroarealna karaktera. Bilježi se u trima bračkim govorima (Sutivan, Supetar, Postira) te u Zastrazišću na Hvaru, gdje dolazi kao izvedenica u m.r. (*golàc*). Teško je očekivati da se na Hvaru ovaj tip duguje utjecaju spomenutih bračkih govora, jer nema drugih ekskluzivnih izoleksa koje bi ih povezivali, pa možemo reći da je ovaj tip nekada vjerojatno zauzimao nešto veći prostor. Na Makarskom primorju konkuriraju dva tipa, 'marmolica' i 'mol'. Pritom je tip 'marmolica' karakterističan za punktove donjega (Promajna, Makarska, Tučepi, Podgora, Igrane, Drašnice), a tip 'mol' za punktove gornjega Makarskog primorja (Drvenik, Brist) i doline Neretve (Komin, Blace). Potvrda iz Gradca sugerira da se tip 'marmolica' nekada prostirao znatno južnije, tim više što se ondje nazivi tipa 'mol' tvore pomoću različitih deminutivnih nastavaka (*-ica, -eta, -uša*), bez pravilne arealne distribucije. Na dodiru ovih dvaju areala javlja se inovacija tipa 'tenera', čime Živogošće pokazuje reaktivni karakter. U dobrom broju mjesta ribari ne poznaju ovu vrstu, što se napose odnosi na punktove jugoistočnoga dijela istražena terena (Pelješac, Korčula, Lastovo). Sličnu situaciju vidimo kod naziva za ugotici srodna pišmolja (karta 024.), gdje praznine bilježimo u gotovo istim mjestima.

026. Tabinja (*Phycis sp.*)

Građa je podijeljena u tri tipa: 'smačina', 'tabinja' i 'ugorova majka'.

Cijelim istraženim područjem dominira tip 'tabinja', a lokalnog su značaja tipovi 'smačina' (Podstrana) i 'ugorova majka' (Komin). Pritom 'smačina' u ihtionimiji dolazi samo kao oznaka za tabinju, a 'ugorova majka' je rezultat leksičke generalizacije, jer češće označava tabinji srodnu ugorovu majku (v. kartu 027.).

027. Ugorova majka (*Gaidropsarus mediterraneus*)

Građa je podijeljena u četiri tipa: 'grujova majka', 'miš', 'tabinja' i 'ugorova majka'.

Većinski tip 'ugorova majka' najbolje je zastupljen na obalnom potezu od Rogoznice do Blaca u dolini Neretve te u govorima unutarnjih otoka Čiova, Šolte i Brača. U drugim otočnim govorima bilježi se znatno rjeđe (Lastovo, Vis, Zavala, Zastrazišće). Na Hvaru je tip 'ugorova majka' vjerojatno novijeg postanja, jer ne dolazi u preseljeničkom govoru Sućurja. Međutim, potvrda iz preseljeničkoga govora Lovišta sugerira da je 'ugorova majka' na središnjem i istočnom dijelu Hvara starija od naseljavanja Pelješca hvarskim stanovništvom. Naime, u ostalim pelješkim i obližnjim korčulanskim govorima nema potvrda ovoga tipa. Važno je, usto, reći da se tip 'ugorova majka' bilježi samo na terenu gdje se vrsta *Conger conger* označava tipom 'ugor' (usp. kartu 019), dok 'grujova majka' na našem terenu dolazi isključivo u Sreseru, gdje se *Conger conger* naziva *gruj*. Čini se ipak da tip 'grujova majka' nema značajan potencijal širenja, jer se na južnom terenu koji pripada arealu tipa 'gruj' bilježe još samo dvije potvrde ovoga tipa, u Moluntu (građa JAPRK-a) i Prožuri (JaFa II: [36]). S druge strane, u sjevernoj Dalmaciji distribucija tipova 'gruzja mati' i 'ugorova mati' znatno bolje prati distribuciju tipova 'grug' i 'ugor' (usp. Vuletić/Skračić 2018, ss.vv. *grüg*, *üğor*). Tip 'tabinja' na našem je terenu gotovo isključivo otočki i južnodalmatinski tip, a tek se sporadično bilježi na obali (Baška Voda, Drvenik Veli, Podstrana, Promajna, Vinišće). Kako su tabinja i ugorova majka morfološki vrlo slične, ali i srodne vrste, moguće je da se nazivi za ugorovu majku duguju prijenosu naziva s tabinje ili da su nazivi tipa 'tabinja' inače označavali obje vrste. Distribucija ovoga tipa, čiji areal na našem terenu ima zvjezdastu konfiguraciju, sugerira da je riječ o starijoj fazi u odnosu na većinski tip 'ugorova majka'. Nekoliko punktova pritom pokazuje karakteristike pasivne reaktivnosti: Podstrana u odnosu na prestižni govor Splita te Vinišće i Drvenik Veli u odnosu na referentni centar Trogir. Pritom je izvjesno da se čuvanje tipa 'tabinja' u Drveniku Velom duguje vezama s Vinišćem. Isto tako, u Bolu je ovaj tip odraz utjecaja hvarskih govora. Tip 'miš' danas se bilježi samo u Hvaru, ali prema Vinjinu popisu (JaFa II: [36]) ovaj je tip nekada bio karakterističan barem za zapadne hvarske govore (Brusje i Zračće) i u tome smislu radi se o recesivnom tipu. Ipak, prema stanju u središnjim hvarskim govorima i u Bolu na Braču, izgleda da je 'miš' mlađa faza u odnosu na tip 'tabinja' i da je do danas preživio samo u središtu iradijacije. Ovakav odnos tipova 'miš' i 'tabinja' još je jedan dokaz da je 'ugorova majka' na Hvaru relativno recentan tip.

028. Kovač (*Zeus faber*)

Građa je podijeljena u dva tipa: 'kovač' i 'šampjer'.

Tip 'šampjer' zauzima gotovo sav istraženi teren. Bez konkurencije dolazi na obalnom potezu od Vinišća do Komina u dolini Neretve te u svim čiovskim, šoltanskim, hvarskim, korčulanskim i pelješkim govorima. Imaju ga i kontrolni punktovi Dubrovnik i Cavtat, a građa JAPRK-a pokazuje da 'šampjer' dominira i u ostatku južne Dalmacije. Što se tiče tipa 'kovač', teško je na temelju ovako raspršene distribucije reći da je riječ o ostacima nekada većeg areala, tim više što ovomu tipu ne pripada nijedan referentni centar. Međutim, treba reći da je situacija u sjevernoj Dalmaciji obrnuto proporcionalna, jer ondje dominira tip 'kovač', zabilježen u 68 punktova (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *kovâč*). Ovaj areal nastavlja se sve do Rogoznice, a prijelazom u srednju Dalmaciju kompaktnost mu se naglo prekida.

029. Kanjac (*Serranus cabrilla*)

Građa je podijeljena u dva tipa: 'kanj' i 'pirka'.

Tip 'kanj' zauzima cijeli istraženi teren, izuzev Blaca u Neretvi, gdje je 'pirka' rezultat generalizacije. Naime, ondje lik *p`rak* pokriva sve pripadnike *Serraninae*. Za distribuciju izvedenica u m.r. od *pirka* v. kartu 031.

030. Vučić (*Serranus hepatus*)

Napomena: Distribucija tipa 'ćućin' na ovoj karti prati distribuciju istoga tipa na karti 066. Manje *Labridae*. Budući da je prostorno poklapanje ovih areala iznimno važno za geolingvističku interpretaciju, korisnika upućujemo da se prilikom čitanja paralelno služi i kartom 066. Za lakše čitanje, na objema kartama tip 'ćućin' prikazan je žutom bojom.

Građa je podijeljena u dvanaest leksičkih tipova: 'bahić', 'ćućin', 'gudin', 'ižerić', 'kanj', 'mezopirka mezokanjac', 'miš', 'pikolo', 'pirka', 'prasac', 'puh' i 'vučić'.

Veliki broj leksičkih tipova svakako se duguje činjenici da je vučić izrazito nevrijedna riba. Premda ovdje do izražaja dolazi leksička kreativnost naših govora, to nam ujedno otežava i geolingvističku interpretaciju. Na karti se može primijetiti da je mnoštvo leksičkih tipova lokalna karaktera i da samo areali tipova 'ćućin', 'kanj' i 'miš' zauzimaju nešto veći prostor. Leksički tip 'miš' bilježi se na relativno kompaktnom obalnom pojasu i na središnjem dijelu Hvara. S obzirom na to da na Braču 'miš' dolazi samo u Postirama, a da je na Makarskom primorju kompaktno zastupljen, u Sumartinu je ovaj tip vjerojatno preseljenički. S druge strane, areali tipova 'ćućin' i 'kanj' izrazito su fragmentirani. Prostiranje tipa 'ćućin' duguje se utjecaju različitih središta. Jedno je središte iradijacije ovoga tipa svakako Split, odakle se širi prema kaštelanskim (Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac) i šoltanskim govorima (Gornje Selo, Stomorska). Zanimljivo je pritom da 'ćućin' u ovom značenju na zapadnoj obali ne prelazi granicu stare splitske komune, no usporedimo li stanje na karti 066., vidjet ćemo da je ovaj tip u značenju 'manje *Labridae*' kompaktno zastupljen i u okolici Trogira. U tom značenju dolazi također u punktovima stare Poljičke Republike (Podstrana, Omiš). Premda je teško reći koje je izvorno značenje naziva tipa 'ćućin', zanimljivo je da različiti semasiološki tipovi na ovom dijelu terena gotovo idealno prate nekadašnju administrativnu podjelu. Ovom se tipu otima vranjički govor koji i na brojnim drugim primjerima pokazuje izrazit vitalitet. Ipak, vrijedi spomenuti da se uz tip 'vučić' u Vranjicu danas koristi i 'ćućin', ali u znatno manjoj mjeri. Većina ispitanika ističe upravo tip 'vučić' kao autohtoni vranjički tip. Budući da ovaj tip dolazi u Sutivanu na Braču, moguće je također da se radi o recesivnom tipu koji se na ovom terenu povukao uslijed širenja tipa 'ćućin'. Drugo bi središte iradijacije mogao biti gradski govor Korčule, premda potvrda u preseljeničkom govoru Račišća može biti i starija od doseljenja, s obzirom na to da se 'ćućin' bilježi u Gradcu na Makarskom primorju. U svakom slučaju, u Lovištu je sigurno riječ o recentnom tipu, jer se ne bilježi u nijednom hvarskom govoru. Distribucija tipa 'kanj', sugerira nam da je riječ o recesivnom tipu koji se povlači pred tipom

ʼmišʼ, premda nije isključeno ni da je riječ o leksičkoj generalizaciji (prijenos naziva sa slične i srodne ribe). U međusobno udaljenim punktovima Komiži i Trpnju dolazi tip ʼmezopirka mezokanjacʼ. Te su dvije potvrde očigledno nastale neovisno jedna o drugoj. Situacija na Braču je osobito kompleksna. Na devet istraženih punktova dolazi sedam različitih leksičkih tipova. Mikroarealnog je karaktera tip ʼpuhʼ u Milni i Supetru, dok se njegova prisutnost u Baškoj Vodi sasvim sigurno duguje kontaktu s ribarima u Bračkom kanalu. Motivacijski su bliski tipovi ʼbahićʼ u Pučišćima i ʼgudinʼ u Povljima. Čakavski govor Bola se inovacijom tipa ʼižerićʼ opire svim okolnim utjecajima. Preostali su sasvim usamljeni tipovi: ʼpikoloʼ, ʼpirkaʼ i ʼprasacʼ. U Blacama je ʼpirkaʼ rezultat leksičke generalizacije, jer taj tip ondje označava i druge pripadnike *Serraninae* (usp. karte 029. i 031.).

031. Pirka (*Serranus scriba*)

Napomena: tip 'pirka' zbog arealne obilježenosti načelno se može podijeliti u dva podtipa, *pirka* i *pirak*, od kojih je drugi izvedenica m.r. Na kartu smo stoga uveli sloj crvenih točaka, koji pokazuje distribuciju podtipa *pirak*.

Građa je podijeljena u dva tipa: 'pirka' i 'burača'. Većinski tip 'pirka' zauzima gotovo cijeli istraženi teren. U Kaštel Starom i Kaštel Kambelovcu dolazi tip 'burača', odraz reaktivnoga karaktera ovih dvaju govora prema referentnim centrima Splitu i Trogiru. Premda na ostatku terena u svim punktovima bilježimo tip 'pirka', taj se načelno dijeli na dva podtipa: *pirka* i *pirak*, pri čemu potonji zauzima kompaktan areal svih viških i hvarskih govora te govora Makarskog primorja i doline Neretve. Imaju ga i preseljenički govori Sumartina, Račišća i Lovišta, što također pokazuje da nije riječ o recentnoj inovaciji. Pravo je pitanje što je utjecalo na širenje ovoga podtipa. S jedne strane bilježi se u govorima koji su pripadali nekadašnjoj hvarskoj komuni (viški i hvarski govori), a s druge dolazi u svim punktovima Makarskog primorja, koji su do 14. st. pripadali hvarskoj biskupiji. Za ovaj su teren karakteristične i neke druge izvedenice u m.r., kao što su *oštruj*, pored *oštruja*, i *švoj*, pored *švoja* (usp. karte 058. i 086.). Indikativno je da na ovim kartama izvedenice uvijek zauzimaju kompaktno područje Makarskog primorja, a u drugim se govorima javljaju od slučaja do slučaja, što nas navodi na to da središte iradijacije ne tražimo u govorima stare hvarske komune.

032. Kirnja (*Epinephelinae*)

Građa je podijeljena u dva tipa: 'kirnja¹' i 'štringa maringa¹'.

Tip 'kirnja¹' dolazi u svim punktovima srednje Dalmacije. U kontrolnom punktu Rogoznici dolazi izolirani tip 'štringa maringa¹', odraz vitaliteta toga govora, a ostali punktovi sjeverne Dalmacije mahom pripadaju tipu 'kirnja¹' (usp. Vuletić/Skračić, 2018, s.v. *kêrna*).

033. Lubin (*Dicentrarchus labrax*)

Građa je podijeljena u tri tipa: 'dut¹, 'lubin¹ i 'smudut¹.

Istraženi teren podijeljen je na dva prilično stabilna areala. Srednjom Dalmacijom dominira tip 'lubin¹, dalmatoromanski leksički prežitak od lat. LUPUS, koji dolazi i u preseljeničkom govoru Lovišta. S druge strane, širenje tipa 'smudut¹, koji je karakterističan za južnu Dalmaciju, duguje se svakako utjecaju Dubrovnika kao referentnog centra. Zanimljivo je, međutim, uočiti da se tim silnicama otimaju pelješki punktovi Sreser i Luka, koji imaju tipično srednjodalmatinski tip 'lubin¹ te da je preseljenički govor Račišća od okolnih punktova primio tip 'smudut¹. U kontrolnom punktu Rogoznici dolazi tip 'dut¹. Građa iz sjeverne Dalmacije pokazuje da je riječ o tipu karakterističnom za šibensku zonu (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *dūt*). U samom Šibeniku tip 'dut¹ dolazi kao arhaizam, a danas prevladava tip 'brancin¹ (građa JAPRK-a).

034. Kaiš (*Cepola rubescens*)

Napomena: Nazive *māca* (Milna) i *mlac̆ić* (Vis), koji pokazuju konceptualno naslanjanje na sadržaj 'čekić', mogli smo izdvojiti u zasebne tipove. Međutim, smatramo da se te remotivacije duguju čakavskim realizacijama naziva tipa 'mač' i zato ih ovdje svodimo pod taj tip. U brojnim mjestima nismo zabilježili posebne nazive, što pripisujemo činjenici da je riječ o vrsti koja se najčešće lovi kočom.

Građa je podijeljena u sedam tipova: 'kaiš', 'kurdela', 'mač', 'šalpa', 'ugorova majka', 'zlatuja' i 'zmijača'.

Većinski tip 'kaiš' u dobroj je mjeri zastupljen i u obalnim i u otočkim govorima, a konkuriraju mu tipovi 'mač' i 'kurdela'. Areali potonjih dvaju tipova izrazito su raspršeni. Tip 'kurdela' nešto je bolje potvrđen u govorima Makarskog primorja, a u Vinjinoj građi (JaFa II: [91]) iz 50-ih godina zabilježen je i u Podgori. Premda se u tome smislu može govoriti o tipu u povlačenju, jer Podgora danas ima 'kaiš', prije će biti da se 'kurdela' pokušava nametnuti iz gradskih središta, no danas više ne pokazuje potencijal širenja. To nam, s jedne strane, sugerira i usamljenost tipa 'kurdela' na Korčuli. S druge strane, stanje u preseljeničkim punktovima (Sućuraj, Sumartin i Račišće) pokazuje da je tip 'kaiš' na Makarskom primorju stariji u odnosu na 'kurdela'. Teško je reći u kojoj je mjeri 'kaiš' zahvaćao i punktove gornjeg Makarskog primorja, jer ovdašnji govori mahom nemaju naziva za ovu vrstu. Areal tipa 'mač' razdvojen je na dva relativno kompaktna dijela bez jasna središta iradijacije. Prvi zauzima Vis, Stari Grad i bračke punktove Milnu i Bol, a drugi govore u okolici Trogira (Vinišće, Okruk Gornji, Slatine). Kako se 'mač' bilježi u blizini značajnijih gradskih središta (Hvar, Trogir, Split), koji danas mahom imaju tip 'kaiš', u ovim raspršenim segmentima vidimo ostatke nekada znatno šireg areala. Od punktova koji gravitiraju navedenim centrima, u Vinjinu popisu (*loc. cit.*) 'mač' se bilježi u Grohotama, Krilu, Maslinici, Milni, Okruku i Sutivanu, ali dolazi također u Sućurju i Gradcu. Mogli bismo, dakle, reći da je 'kaiš' noviji tip barem u punktovima oko Trogira i Splita (kaštelanski, šoltanski i brački čakavski govori), te u nekim hvarskim punktovima. U tim dinamičnim izmjenama tipova 'kaiš' i 'mač' javljaju se lokalne inovacije koje su jednim dijelom sigurno odraz reaktivnog karaktera pojedinih govora. Tu u prvom redu mislimo na Gornje Selo, koje se izdvaja tipom 'zmijača', i Krilo, gdje se javlja tip 'zlatuja'. Na ušćima Cetine i Neretve, u Omišu i Blacama, bilježi se tip 'ugorova majka', a potpuno je usamljen tip 'šalpa' u Veloj Luci.

035. Lica (*Lichia* sp.)

Napomena: Da bismo zašli u dijakronijsku perspektivu tipa 'bilizma¹', na kartu smo uveli pomoćni točkasti sloj koji pokazuje u kojim smo govorima nazive ovoga tipa zabilježili u drugim značenjima. Pritom bijeli trokuti simboliziraju značenje 'nedorasli gof', a crveni kružići obuhvaćaju značenja koja idu od različitih uzrasta lice do drugih srodnih vrsta. Kako su i sami ispitanici nesigurni u identifikaciju, za nas je bilo važnije prikazati prostiranje lika *bilizma*, nego utvrditi o kojim je konkretno vrstama riječ. U tu smo svrhu izradili i pomoćnu kartu II., na kojoj je prikazana distribucija tipa 'bilizma¹' neovisno o značenju.

Građa je podijeljena u dva tipa: 'bilizma¹' i 'lica¹'.

Tip 'lica¹' zauzima gotovo sav istražen teren. Proliferacija značenja tipa 'bilizma¹' sugerira nam da se radi o starijoj fazi i pokazuje na koji način jedna riječ pokušava opstati uslijed širenja nove riječi. Danas je ovaj tip sveden na ostatke, a stanje u preseljeničkim govorima Maslinice i Sućurja također ide u prilog tezi da je riječ o starijoj fazi. Zanimljivo je da se 'bilizma¹' čuva na zapadnom dijelu Brača, napose u Sutivanu, koji na drugim kartama pokazuje izrazit afinitet prema Splitu. Na Makarskom primorju konkuriraju oba tipa. Pritom 'lica¹' dominira na donjem, a 'bilizma¹' na gornjem primorju, što se jednim dijelom sigurno duguje stanju u dolini Neretve i pelješkim punktovima Trpnju i Sreseru. Na donjem Makarskom primorju ovaj se tip čuva samo u Promajni, a u drugim punktovima (Makarska, Tučepi, Živogošće) označava druge ribe iz roda *Lichia*. U dobrom broju mjesta *bilizma* dolazi u značenju 'nedorasli gof', pa se čini da je tip 'bilizma¹' nekoć zauzimao znatno veći dio našega terena. Pitanje je koliko je ovaj tip zalazio u južnu Dalmaciju. Danas ga ondje nema, ali Vinja (JaFa II: [88]) u Zatonu Malom bilježi *bilizma* za manje primjerke lice. Na Korčuli je potpuno prevladao tip 'lica¹'. U sjevernoj Dalmaciji (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *bilizma*) 'bilizma¹' dolazi samo u Betini i Murteru, a ni Vinja (JaFa II: [88]) ga ne bilježi dalje od šibenske zone (Skradin, Jadrtovac). Danas je, dakle, ovo isključivo šibenski i srednjodalmatinski tip. Spomenimo da se *Belisma* kao šibenski naziv za licu bilježi još u Aldrovandijevim rukopisima s kraja 16. st. (usp. Grmek/Balabanić 2000: 166).

036. Gof (*Seriola dumerili*)

Napomena: Budući da u upitniku nismo predvidjeli koncept ‘nedorasli gof’, nismo sustavno prikupljali nazive za različite uzraste *Seriola dumerili*. Na terenu se, međutim, pokazalo da je za naše ispitanike često ta razlika vrlo važna jer su nam u brojnim punktovima nudili nazive za nedorasle primjerke. Neki su od tih naziva koetimološki s neodređenim nazivima koje ovdje svodimo pod tip ¹orhan¹. Stoga smo u svrhu dijakronijske analize na ovu kartu uveli sloj crvenih kružića koji pokazuju u kojim se punktovima tip ¹orhan¹ koristi kao oznaka za nedorasle primjerke gofa.

Građa je podijeljena u tri leksička tipa: ¹felun¹, ¹gof¹ i ¹orhan¹.

Gotovo sav istraženi teren zauzima većinski tip ¹gof¹. Areal tipa ¹orhan¹ danas je koncentriran na jugoistočnom rubu terena, gdje dolazi u svim starinačkim pelješkim govorima, većini čakavskih punktova na Korčuli, u Lastovu i kontrolnim punktovima Dubrovniku i Cavtatu. Građa JAPRK-a pokazuje da se ovaj tip prostire i južnije. Ovakvo se stanje jednim dijelom sigurno duguje utjecaju Dubrovnika, kojem se na otoku Korčuli opiru Vela Luka, Račišće i sam grad Korčula. Koetimološke oblike naziva ovoga tipa bilježimo i na donjem Makarskom primorju, gdje čine kompaktan areal od Brela do Tučepa. U tim govorima ¹orhan¹ dolazi kao oznaka za nedorasle primjerke gofa. Za konkretne realizacije upućujemo na etimološku raspravu u Rječniku (ORHAN). Vinja (JaFa II: [86]) bilježi ¹orhan¹ i južnije (Podgora, Drvenik, Gradac), kao neodređeni naziv za gofa, a istom su tipu pripadali i preseljenički govori Lovišta i Račišća. U tim je dvama govorima danas stanje potpuno suprotno i naši podaci pokazuju da ondje nema traga tipu ¹orhan¹. Lovište, koje vrlo često pokazuje otpor prema pelješkim i korčulanskim nazivima, ima ¹gof¹ i smatramo da je ondje taj tip preseljenički. S druge strane, broj potvrda tipa ¹orhan¹ na Makarskom primorju svakako privlači pažnju i sugerira da bi Vinjina potvrda u Račišću mogla biti autentična. Treba reći da između Makarskog primorja i Dubrovnika nisu dokumentirane uže povijesne veze pa u tome smislu prostiranje tipa ¹orhan¹ u Podbiokovlju ne možemo smatrati eventualnim odrazom dubrovačkog utjecaja. Prema tome, čini se da su ovdje nazivi tipa ¹orhan¹ dio neretvanskog fonda predmletačkih romanizama (usp. ¹drkona¹ i ¹grangoliš¹ na kartama I i 015.) i da predstavljaju naslijeđeni leksički sloj. Ovo je ujedno teren na kojem se susreću dva dalmatska prežitka, ¹gof¹ i ¹orhan¹. Prema Vinjinom popisu (*loc. cit.*) i građi iz sjeverne Dalmacije (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *gòf*), vidimo da je prvi karakterističan za sve jadranske punktove do južne Dalmacije, a drugi zahvaća punktove

južne Dalmacije i prostire se obalom sve do sjeverozapadne granice Makarskog primorja. Spomenimo također da Vinja u Splitu bilježi *gof* i *orva*, ali naši su ispitanici ondje potonji odlučno odbacili, ističući ga upravo kao karakteristično južni naziv. Tip 'felun' dolazi samo u Korčuli i duguje se vjerojatno leksičkoj generalizaciji, jer se na tom otoku uglavnom bilježi kao oznaka za manje primjerke gofa.

037. Šarun (*Trachurus trachurus*)

Napomena: U Splitu tip 'sarun' bilježimo kao drugi odgovor. Premda je to značajno za interpretaciju distribucije ovoga tipa, prednost smo ipak dali tipu 'šnjur' zato što je oblik *sceronem*, koji pokazuje da se disimilacija $o-\bar{o} > i-\bar{o}$ mogla dogoditi već u jeziku davatelju, povijesno potvrđen upravo u Splitu.

Građa je podijeljena u dva tipa: 'sarun' i 'šnjur'.

Nazivi oba tipa polaze od lat. SAURŌNE, ali analiza je pokazala da im je bliža etimologija različita (v. Rječnik, SARUN i ŠNJUR). Tip 'šnjur' dominira cijelim istraženim terenom, a 'sarun' je ograničen na širu splitsku i trogirsku okolicu. Kako smo već naveli, u Splitu kao drugi odgovor bilježimo tip 'sarun' pa se prostiranje ovoga tipa zacijelo duguje utjecaju referentnih centara Splita i Trogira. Primijetimo ujedno da tipu 'sarun' pripadaju i punktovi nekadašnje Poljičke Republike i da areal ovoga tipa završava upravo na ušću Cetine.

038. Lampuga (*Coryphaena hippurus*)

Građa je podijeljena u tri tipa: 'lampuga', 'lančeska' i 'špada'.

Gotovo cijeli istraženi teren zauzima većinski tip 'lampuga'. Tipovi 'lančeska' u Starome Gradu i 'špada' u Blatu su sasvim lokalnog značaja i pokazuju reaktivni karakter tih govora. Zanimljivo je, međutim, istaknuti da ispitanici u drugim hvarskim punktovima uglavnom ne znaju za starigradski tip 'lančeska', što pokazuje da je riječ o inovaciji koja zasad nema potencijal širenja.

039. Kavala (*Sciaena umbra*)

Građa je podijeljena u dva tipa: 'kavala' i 'krb'.

Gotovo sav istražen teren zauzima većinski tip 'kavala'. Kako pokazuje stanje u kontrolnim punktovima Dubrovniku i Cavtatu, tip 'krb' u Luci na Pelješcu duguje se dubrovačkom utjecaju.

U Krilu je 'krb' odraz leksičke generalizacije, budući da u srednjoj Dalmaciji češće dolazi kao oznaka za kavali srodnog korafa (usp. kartu 040.).

040. Koraf (*Umbrina cirrosa*)

Građa je podijeljena u dva tipa: 'kavala¹ i 'krb¹.

U brojnim mjestima ispitanici ne poznaju ovu vrstu. Širenje tipa 'kavala¹ duguje se zacijelo leksičkoj generalizaciji, budući da je riječ o dvjema morfološki vrlo sličnim, a i srodnim vrstama. Distribucija tipa 'krb¹, međutim, pokazuje da je stanje u prošlosti vjerojatno bilo bitno drukčije. Ovaj tip bilježi se u nekoliko punktova u okolici Omiša, na središnjem dijelu Hvara i na samom jugu terena gdje se i kavala označava nazivima tipa 'krb¹. Sporadično dolazi i na Makarskom primorju i u dolini Neretve. Međutim, Vinjin popis (JaFa II: [83]) pokazuje da je 'krb¹ polovicom prošloga stoljeća na ovom terenu imao bitno veći značaj, jer je zabilježen u Podgori i u preseljeničkom govoru Sućurja. Današnje stanje sugerira nam, dakle, da je barem na istočnom dijelu Hvara i u Makarskom primorju tip 'krp¹ u povlačenju.

Uvodni komentar uz karte 041. 042. i 043.

Upitnikom smo predvidjeli tri koncepta: opći naziv za trlje (*Mullidae*), trlja kamenjarka (*Mullus surmuletus*) i trlja blatarica (*Mullus barbatus*). Nazivi za *Mullus surmuletus* i *Mullus barbatus* uglavnom se tvore prema formuli *opći naziv za trlje* + *oznaka staništa*, premda ima i drugih determinanata. Takvi se višočlani nazivi u svakodnevnoj uporabi koriste samo kada se želi naglasiti opreka prema manje cijenjenoj trlji blatarici. Vodeći se načelom ekonomičnosti, te smo determinante prilikom tipizacije odlučili zanemariti. Njihova bi sistematizacija, ako je uopće i moguća, dovela do nepotrebne proliferacije leksičkih tipova. Nakon što smo determinante zanemarili, pokazalo se da se nazivi za *Mullus surmuletus* i opći nazivi za trlje prostorno potpuno poklapaju, što se velikim dijelom duguje trgovačkoj praksi. Stoga analizu distribucije tih tipova donosimo u objedinjenom komentaru, a nakon komentara prikazujemo obje karte. Za konkretne realizacije čitatelja upućujemo na Rječnik. Sasvim je druga situacija kod naziva za trlju blataricu, gdje se i pored uklanjanja determinanata javljaju neki drugi tipovi. Tu kartu i prateći komentar donosimo zasebno (v. 043.).

041. Trlja općenito (*Mullidae sp.*)

042. Trlja kamenjarka (*Mullus surmuletus*)

Građa je podijeljena u tri tipa: 'barbun¹, 'trigja¹ i 'trija¹.

Većinski tip 'trija¹ dolazi na cijelom obalnom potezu od Rogoznice do Komina, izuzev Splita. Bez konkurencije zauzima i otočke govore Čiova, Šolte, Hvara i Korčule te Drvenik Veli. Areal tipa 'barbun¹ širi se iz dva središta, Splita i Dubrovnika, pri čemu prvi okuplja oblike u m.r. (*barbun*), a drugi u ž.r. (*barbona*). Čini se, međutim, da ovaj tip nema značajan potencijal širenja, barem kada je riječ o ovim dvama konceptima (usp. kartu 043.). Na širem splitskom području ne bilježi se nigdje drugdje osim u Supetru i Postirama, a na južnom rubu našega terena dolazi samo u Lastovu. Nešto je drukčije stanje u nazivima za trlju blataricu (v. kartu 043.). Tip 'trigja¹, za koji Vinja smatra da se duguje južnotalijanskim dijalektima, bilježi se na dvama međusobno udaljenim područjima, pri čemu je nešto kompaktniji na Pelješcu (Kućište, Sreser, Luka).

043. Trlja blatarica (*Mullus barbatus*)

Građa je podijeljena u pet leksičkih tipova: 'barbun¹', 'kopač¹', 'trigja¹', 'trija¹' i 'trijun¹'.

Većinu terena prekriva areal tipa 'trija¹'. U odnosu na prethodne dvije karte, na ovoj karti areal tipa 'barbun¹' zauzima nešto veći prostor, ali u suštini ne pokazuje značajno veći potencijal širenja. Na karti se jasno vidi da je 'barbun¹' zastupljen uglavnom u gradskim središtima (Split, Omiš, Dubrovnik). Od ruralnih govora na potezu od Splita do Omiša dolazi još samo u Dućama, a na unutarnjim otocima samo u Postirama na Braču. Ostali se punktovi na tom dijelu terena otimaju utjecaju gradskih središta. U Trpnju je 'barbun¹' sigurno odraz dubrovačkog utjecaja. Zanimljivo je pritom da se ovaj tip ne javlja u korčulanskim govorima koji tako pokazuju otpor prema referentnom centru. Preseljenički govori Račišća i Lovišta inovacijom tipa 'kopač¹' pokazuju reaktivni karakter u odnosu na tipove 'trija¹', 'trigja¹' i 'barbun¹' u okruženju. Prema Vinjinu popisu (JaFa II: [80]), ovaj je tip zastupljen i na Pelješcu (Brijesta). Na dvama međusobno udaljenim arealima javlja se tip 'trijun¹', koji se bilježi samo na našoj strani Jadrana. Prvu relativno kompaktnu zonu čine središnji hvarski punktovi (Vrboska, Jelsa, Ivan Dolac) i Brusje, a potvrde u Rogoznici i Drveniku Velom nastavljaju areal istoga tipa u sjevernoj Dalmaciji, gdje ga u pravilu imaju južnočakavski govori (usp. Vuletić/Skračić 2020).

044. Komarča (*Sparus aurata*)

Građa je podijeljena u tri tipa: 'komarča', 'orada' i 'ovrata'.

Većinski tip 'komarča' zahvaća cijeli obalni potez od Vinišća do Gradca na Makarskom primorju, a bez konkurencije dolazi i na svim otocima izuzev Korčule i Lastova. U Lovištu na Pelješcu 'komarča' je preseljenički tip. Ostatak Pelješca, istočni dio Korčule (Zavalatica, Korčula, Lumbarda) i Lastovo priklanjaju se dubrovačkoj zoni tipa 'ovrata'. Ovaj tip dolazi i na sjeverozapadnom rubu našeg terena, u kontrolnom punktu Rogoznici, što je krajnja točka šibenske zone tipa 'ovrata' (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *ovrät*). U samom Šibeniku danas je prevladao tip 'orada', ali starija faza sačuvala se u okolnim ruralnim govorima. Dva se međusobno udaljena područja tipa 'ovrata' razlikuju po gramatičkom rodu: šibenski je podtip *ovrat*, a dubrovački *ovrata*. Zanimljivo je, međutim, da se čakavski govori na zapadu otoka Korčule priklanjaju arealu tipa 'komarča', a preseljenički govor Račišća pripada tipu 'ovrata'. Pitanje je jesu li odrazi tipa 'komarča' na Korčuli odraz recentnog transverzalnog kontakta među ribarima ili starija faza koja se uspjela oduprijeti širenju tipa 'ovrata'. U Veloj Luci i Blatu bilježimo oblike s protetskim *s*, a takve su proteze ispred velara u odnosnim govorima relativno česte (usp. npr. *skavèc* i *skomūcānjē*, Milat-Pandža 2015: 387–388). Na dodiru areala 'komarča' i 'ovrata' javlja se mletacizam tipa 'orada', čime govori Brne na Korčuli te Blaca i Komina u dolini Neretve pokazuju reaktivni karakter. Takvo leksičko preslagivanje sugerira nam da je 'ovrata' na Korčuli relativno novijeg postanja u odnosu na tip 'komarča' i da je potonji ondje nekada zauzimao bitno veći prostor. Ne treba pritom zanemariti složenu sliku naziva za komarču na Korčuli, koja se možda može objasniti dinamikom kakvu danas u nazivima za ovu ribu bilježimo u Murteru. Ondje, naime, supostoje tri naziva: *ovrät*, *podlänica* i *orâda*. Prvi od njih pripada najstarijem sloju i danas opstaje samo kao arhaizam koji se u posljednjih osamdesetak godina povukao pred nazivom *podlänica*. Taj, međutim, danas sve više ustupa mjesto recentnom nazivu *orâda* koji se u prvom redu širi trgovačkom i ugostiteljskom praksom.

045. Nedorasla komarča

Građa je podijeljena u pet tipova: 'bilušica', 'komarča', 'orada', 'ovrata' i 'podlanica'. Distribucija tipova 'komarča', 'orada' i 'ovrata', uz određene iznimke, uglavnom prati distribuciju istih tipova na prethodnoj karti (usp. 004.). Pitanje postanja naziva tipa 'komarča' nije uvjerljivo riješeno (usp. Rječnik, KOMARČA). Ovaj tip kao oznaka za nedoraslu komarču dolazi u Trpnju na Pelješcu, gdje bilježimo lik *komèjuša*, a podsjećamo da se ondje kao oznaka za odraslu jedinku koristi karakteristično dubrovački tip 'ovrata'. Pitanje je stoga je li tip 'komarča' u Trpnju odraz starijega stanja ili recentna posuđenica primljena u dodiru s ribarima Neretvanskog kanala. Tvorba sufiksom *-uša* sugerira nam da naziv nije posuđen u novije vrijeme, jer se slična tvorba bilježi još samo u Omišu (*komèjušica*). U punktovima Makarskog primorja koji se nalaze nasuprot Trpnju i imaju tip 'komarča' dolaze samo deminutivi tvoreni pomoću sufiksa *-ica*. S druge strane, na samom ušću Neretve danas je prevladao tip 'orada' i nije nam poznato stanje prije prodora te mletačke posuđenice. Vinja (JaFa II: [63]) u Trpnju bilježi zbirni naziv *komej*, što samo pokazuje da stanje u tom govoru nije sasvim recentno. Ako je 'komarča' kao oznaka za odraslu jedinku na zapadnom dijelu Korčule odraz starijega stanja (usp. kartu 044.), onda smo, u svjetlu trpanjske potvrde, skloni reći da je taj tip nekada zauzimao u najmanju ruku zapadni dio Pelješca. Uslijed širenja dubrovačkog 'ovrata', značenje tipa 'komarča' u Trpnju se reduciralo na nedorasle primjerke. Preostala dva tipa su mikroarealnoga karaktera. U okolici Makarske (Promajna, Tučepi) javlja se tip 'bilušica', odraz vitaliteta tih govora. U Splitu i dvama punktovima koji mu gravitiraju (Gornje Selo, Supetar) bilježimo tip 'podlanica'. Treba reći da je taj tip danas karakteristično sjevernodalmatinski i ondje mahom dolazi kao oznaka za odraslu jedinku i opći naziv za ovu ribu (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *podlànica*). Nazivi za nedorasle primjerke na tom se terenu tvore deminutivnom reduplikacijom (*podlančica*), što pokazuje da se *-ica* u nazivima za odrasle jedinke ne osjeća kao umanjenički nastavak. Ako je Skokova etimologija točna (usp. Rječnik, PODLANICA), onda ne možemo isključiti da potvrde na našem terenu pokazuju starije stanje i da je 'podlanica' izvorno bila oznaka za nedorasle jedinke.

046. Pagar (*Pagrus pagrus*)

Građa je podijeljena u tri tipa: 'baturac', 'pagar' i 'tikva'.

Većinski tip 'pagar' dominira gotovo cijelim istraženim terenom. U Makarskoj dolazi tip 'baturac', a u Trpnju 'tikva'. Ti su tipovi sasvim lokalna značaja i pokazuju vitalitet odnosnih govora. Razumije se da je 'pagar' starija faza u odnosu na navedene inovacije.

047. Bukva (*Boops boops*)

Građa je podijeljena u dva tipa: 'batej' i 'bukva'.

Tip 'bukva' dolazi u svim istraženim govorima, izuzev Ivan Dolca na Hvaru, gdje je došlo do semantičke ekstenzije tipa 'batej' s nedorasle bukve na odraslu jedinku. Za distribuciju tipa 'batej' u značenju 'nedorasla bukva' v. kartu 048.

048. Nedorasla bukva

Građa je podijeljena u četiri leksička tipa: 'batej', 'bukva', 'cikavica' i 'šij'.

Najveći dio našeg terena prekrivaju areali dvaju tipova, 'batej' i 'bukva'. Na karti se jasno vidi da prvi zauzima središnje područje i dio Makarskog primorja, a drugi ga gotovo potpuno okružuje. Takva distribucija sugerira nam da je 'batej' mlađi tip u odnosu na 'bukva'. Potonjem tipu pripada kompaktan obalni pojas od Rogoznice do Makarske, gdje ustupa mjesto tipu 'batej', a zatim se nastavlja u punktovima gornjeg Makarskog primorja (Brist, Gradac) i doline Neretve (Komin, Blace). Tip 'bukva' zahvaća i sve unutarnje otoke, izuzev Brača, te vanjske otoke Vis i Lastovo. Dolazi također u kontrolnim punktovima Dubrovniku i Cavtatu, a građa JAPRK-a pokazuje da je isto stanje i u ostalim punktovima južne Dalmacije. Prostiranje tipa 'bukva' nastavlja se zatim u istočnim pelješkim govorima (Luka, Sreser) te na otoku Korčuli, gdje ga imaju Lumbarda, Korčula i Brna. Tip 'batej' s druge strane obuhvaća većinu bračkih govora, izuzev Pučišća, sve čakavske govore na Hvaru, zapadni dio Pelješca (Lovište, Kućište i Trpanj), a na Korčuli ga imaju zapadni čakavski govori (Vela Luka i Blato) te štokavski preseljenički govor Račišća. Vinjina građa (JaFa II: [72]) pokazuje da je ovaj tip polovicom 20. st. bio u uporabi i u gradu Korčuli, pa je sasvim sigurno stanje na tom otoku ranije bilo znatno drukčije. Spomenimo da u Zavalatici i Brni također bilježimo tip 'batej', ali u značenju 'oliga, *Atherina boyeri*' (usp. kartu 078.). Takva leksička dinamika duguje se zacijelo činjenici da je riječ o ribama koje se često love zajedno, što pokazuje i tip 'šij' u Zavalatici, koji češće označava male gire. Prijenos naziva s malih gira na nedorasle bukve dogodio se i u Sućurju, što pokazuje razlike u identifikaciji u našoj i Vinjinoj građi (usp. JaFa II: [77]). Možemo, dakle, pretpostaviti da je Sućuraj u prošlosti također pripadao arealu tipu 'batej', ali se stanje ondje promijenilo u posljednjih sedamdesetak godina. Na obali se tip 'batej' bilježi uglavnom u punktovima donjeg Makarskog primorja (Tučepi, Podgora, Drašnice, Igrane, Živogošće), a uz njih dolazi još i u Drveniku. Treba reći da nazivi tipa 'batej' u Podbiokovlju ne dolaze ni u kojem značenju južnije od Drvenika, a da ga ostali punktovi donjeg Makarskog primorja imaju kao oznaku za batoglavca (usp. kartu 054.). Riječ je, dakle, o još jednoj izoglosi koja povezuje hvarske i podbiokovske govore.

049. Zubatac (*Dentex dentex*)

Građa je podijeljena u dva tipa: 'dental' i 'zubatac'.

Tip 'zubatac' dolazi u svim istraženim punktovima, izuzev Milne na Braču, gdje bilježimo tip 'dental'. Taj mletacizam zacijelo je mlađa faza u odnosu na naše 'zubatac', a pokazuje reaktivni karakter govora Milne. Zanimljivo je da se u građi JAPRK-a ovaj tip ne bilježi ni na Kvarneru ni u južnoj Dalmaciji. U Vinjinom popisu (JaFa II: [60]) dolazi samo u Istri (Krnica, Medulin, Peroj).

050. Šarag (*Diplodus sargus*)

Građa je podijeljena u dva tipa: 'fratar crnorepac' i 'šarag'.

Prevlast tipa 'šarag' je gotovo potpuna na našem terenu. Samo se u Ivan Dolcu javlja lokalna inovacija tipa 'fratar crnorepac'. Treba reći da Ivan Dolac i na nekim drugim primjerima iskazuje težnju za razlikovanjem prema okolnim govorima (usp. recimo kartu 047.). Vinja (JaFa I: 429) je na temelju broja naziva za pripadnike roda *Diplodus* zaključio da su prvotno postojali samo opći nazivi za manje i veće vrste. Tome u prilog ide i ovaj naziv u Ivan Dolcu, koji izvanredno pokazuje kako funkcionira pučka taksonomija. Naime, za naše ispitanike u Ivan Dolcu i šarag i fratar su *frôtri*, čime se pokazuje da je riječ o srodnim i sličnim ribama. Kako se fratar (*Diplodus vulgaris*) odlikuje dvjema crnim prugama, jednom pri repu i drugom iza glave, šarag (*Diplodus sargus*) je „fratar kojem nedostaje crna pruga iza glave“, ili *frôtar čarnorèpac*.

051. Fratar (*Diplodus vulgaris*)

Građa je podijeljena u pet tipova: 'alog', 'crnoguzac', 'crnosipac', 'fratar' i 'šarorepac'. Većinski tip 'fratar' bilježi se na svim dijelovima terena, a bez konkurencije dolazi na obalnom pojasu od Kaštel Kambelovca do Blaca u Neretvi, na unutarnjim otocima Drveniku Velom i Šolti, kao i na čitavom Hvaru i Visu. Tip 'alog' danas bilježimo u Kaštel Starom, Slatinama, Supetru i Milni. Spomenimo da Vinja (JaFa II: [71]) nazive ovoga tipa bilježi samo u Milni i Okruku, a pritom u potonjem punktu dolazi kao oznaka za šarga. Kako nijedan od navedenih punktova ne predstavlja referentni centar koji bi mogao utjecati na širenje tipa 'alog', možemo pretpostaviti da je ovaj tip u prošlosti bio karakterističan i za neka druga mjesta koja gravitiraju Splitu i Trogiru. Sasvim je izvjesno da je riječ o mikroarealnom tipu koji je sveden na ostatke uslijed prodiranja tipa 'fratar'. Danas 'alog' nema značajan potencijal širenja. Poznat je, recimo, ispitanicima u Arbaniji, koji ga odlučno odbacuju kao tipično kaštelanski tip. Tip 'crnoguzac' zauzima dva nepovezana dijela terena bez specifičnih kulturno-povijesnih veza. Na Lastovu i Pelješcu ovaj se tip duguje dubrovačkom utjecaju. Prema građi JAPRK-a i Vinjinu popisu (*loc. cit.*), vidi se da je ovaj tip dobro potvrđen u cijeloj južnoj Dalmaciji. Kao prvi odgovor na Visu smo zabilježili lik *crnogúzac*, koji nam s odrazom slogotvornog *r* i naglaskom ne izgleda kao domaći. Ondje ga bilježi i Vinja (*loc. cit.*), ali budući da on nije vodio računa o dijalektološkoj obradi, ta nam potvrda u ovom kontekstu nije od pomoći. Stoga smo kao vjeran naziv uzeli lik *frôtar*, koji dolazi kao drugi odgovor, a nalazi se i u viškom rječniku (Roki 1997: 115). Na Braču se, međutim, bilježe očekivane realizacije tipa 'crnoguzac': *carnogûzac* (Bol), *crnogûzac* (Pučišća) i *crnogúzac* (Sumartin). Stanje na Makarskom primorju sugerira nam da je u Sumartinu ovaj tip posuđen po dolasku na Brač, a to bi značilo da je u bračkim govorima 'crnoguzac' vrlo vjerojatno stariji u odnosu na 'fratar'. U Selcima smo zabilježili samo 'fratar', a lokalna leksikografija ondje donosi *crnogûzàc* i *crnosîpàc* (Vuković 2001: 61). Potonji bi pripadao tipu 'crnosipac', koji bilježimo u Povoljima. Taj tip je odraz reaktivnoga karaktera povaljskoga govora koji je s jedne strane izložen tipu 'fratar', a s druge tipu 'crnoguzac'. Lokalnog je značaja tip 'šarorepac' u Veloj Luci, koji nije sasvim recentan zato što ga bilježi i Vinja (*loc. cit.*).

052. Ovčica (*Lithognathus mormyrus*)

Građa je podijeljena u četiri tipa: 'arkaj', 'marmar', 'ovčica' i 'šarak'.

Gotovo sav istraženi teren zauzima većinski tip 'ovčica'. U dobroj mu mjeri konkurira tip 'arkaj', čije se širenje zacijelo duguje utjecaju Splita. Zanimljivo je pritom da od čiovskih govora ovaj tip dolazi samo u Slatinama, koje su oduvijek administrativno pripadale Splitu. Na obali se prema istoku ovaj tip prostire sve do ušća Cetine te završava s istočnom granicom nekadašnje Poljičke Republike. S druge strane, ne možemo reći dokle je tip 'arkaj' sezao na zapad. Vinja (JaFa II: [67]) ga bilježi u Vranjicu. Naši su ispitanici u Vranjicu i Kaštel Kambelovcu 'arkaj' odlučno odbacili, ističući da je taj naziv karakteristično splitski. Ne možemo isključiti mogućnost da je ovaj tip nekada bio prisutan i u drugim punktovima Kaštelanskog zaljeva, barem u onima koji su pripadali staroj splitskoj općini te da je današnji tip 'ovčica' u tim govorima odraz recentnog otpora prema Splitu. Tip 'arkaj' dolazi na kompaktnom prostoru zapadnoga dijela Brača (Milna, Supetar, Postira), a na istočnom dijelu otoka u Poveljima. Ondje bi ovaj tip mogao biti i novijega postanja. Naime, Vinja (*loc. cit.*) u Poveljima bilježi lik *kopač*, koji smo mi u Poveljima i Pučišćima zabilježili kao oznaku za batoglavca (usp. kartu 054.). Kako se upravo ovčica odlikuje karakterističnim kopanjem po pjeskovitom dnu, lako je moguće da je do promjene značenja naziva tipa 'kopač' u ovim govorima došlo uslijed prodiranja tipova 'ovčica' i 'arkaj'. Tip 'marmar' znatno je bolje potvrđen u sjevernoj Dalmaciji (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *môrmora*), a na našem terenu dolazi samo u Sutivanu. Na nizu primjera vidjeli smo da taj govor pokazuje izrazit afinitet prema Splitu, pa u tome smislu 'marmar' ovdje može biti i odraz nekadašnje splitske leksičke dinamike. Lokalnog je značaja tip 'šarak' u Kominu, odraz vitaliteta toga govora. Ne može se, međutim, isključiti ni utjecaj naziva tipa 'šarag' za *Diplodus sargus*, koji je s dočelnim *-k* potvrđen u susjednim Blacama. Naime, i ovčica i šarag imaju karakteristične crne pruge po tijelu.

053. Ušata (*Oblada melanura*)

Građa je podijeljena u tri tipa: 'oćada', 'ukjata' i 'ušata'.

Tip 'ušata' zauzima gotovo sav istraženi teren. Dolazi na obalnom potezu od Rogoznice do Blaca u Neretvi, s izuzetkom Kaštel Starog. Ovom tipu pripadaju i svi otočki govori, osim Gornjeg Sela na Šolti i Lastova. U Gornjem Selu i Kaštel Starom dolazi tip 'oćada', mletacizam koji se zacijelo duguje utjecaju Splita, gdje ga bilježimo kao drugi odgovor. Ovaj je tip poznat i u drugim punktovima u okolici Splita, ali naši ispitanici mahom ističu da su u njihovim govorima stariji nazivi tipa 'ušata'. U Kaštel Kambelovcu, Podstrani, Splitu i Vinišću bilježimo lik *òčāda*, a u Okruku Gornjem *oćāda*. Na jugoistočnom rubu terena dolazi tip 'ukjata', koji se zacijelo širi pod utjecajem Dubrovnika kao referentnog centra. Zanimljivo je, međutim, da se ovaj tip ne bilježi nigdje na Korčuli, a nema ga ni u nekim starinačkim pelješkim govorima (Kućište, Sreser).

054. Batoglavac (*Pagellus acarne*)

Napomena: Kako batoglavac pripada skupini nevrijednih riba, tako je i broj leksičkih tipova za njega razmjerno velik (15), a više od trećine njih (6) lokalnog je značaja. Njihovo bi prikazivanje bespotrebno otežalo čitanje karte i stoga smo ih odlučili okupiti u kategoriju *ostali tipovi*. To se ograničenje, naravno, ne odnosi na geolingvističku interpretaciju pa su ovim komentarom obuhvaćeni svi tipovi.

Građa je podijeljena u petnaest leksičkih tipova: 'arbanas', 'arbun', 'bajok', 'batej', 'batoglavac', 'bilušica', 'francuz', 'fraulin', 'jebibukva', 'kopač', 'matulić', 'menula', 'mezarbun', 'okan' i 'plavuša'.

Većinski tip 'okan' kompaktno je zastupljen na Korčuli. Ondje dolazi u svim punktovima izuzev Blata, koje ima 'batoglavac', i grada Korčule, gdje nismo zabilježili nijedan naziv. U Kučištu i na Lastovu ovaj bi tip mogao biti odraz dodira s korčulanskim ribarima. Tipu 'okan' pripada i nekoliko punktova na Makarskom primorju (Drašnice, Igrane, Živogošće i Brist), Omiš, Podstrana, Grohote na Šolti i tri hvarska govora (Stari Grad, Zavala, Zastrazišće). Treba, međutim, naglasiti da se nazivi tipa 'okan' danas šire u prvom redu ihtiološkom literaturom pa je teško prepoznati gdje se radi o pučkim, a gdje o recentnim knjiškim nazivima. Prema distribuciji tipa 'menula', koji dolazi u trima hvarskim govorima (Brusje, Milna H i Vrboska) te u preseljeničkom Lovištu, rekli bismo da je tip 'okan' na Hvaru relativno recentan. No, pitanje je što ondje izvorno označava tip 'menula'. Na našem je terenu lik *menula* znatno bolje potvrđen u značenju 'lužina, gira oštrulja' (usp. kartu 058.). Podsjetimo da je izvorno značenje mlet. *ménola* 'gira općenito' i da je najveći broj naših posuđenica ovoga tipa sačuvali upravo to značenje. U sjevernoj Dalmaciji 'manula' dolazi napose kao oznaka za giru oblicu (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *mānula*). Od hvarskih punktova tip 'menula' samo u Hvaru označava giru oštrulju pa možemo slobodno reći da su ga ruralni hvarski govori primili iz referentnog središta te mu prilagodili značenje. Na karti 058. se, naime, vidi da veliki broj hvarskih govora nema naziva za giru oštrulju (*Spicara flexuosa*), a u nekim punktovima ta riba nije ni poznata, što se sigurno duguje ovdašnjoj ribarskoj praksi. U svakom slučaju, stanje u Lovištu pokazuje da se širenje tipa 'menula' na Hvaru dogodilo prije naseljavanja zapadnog Pelješca hvarskim stanovništvom i da je već tada u ruralnim govorima označavao batoglavca. S druge strane, areal tipa 'batoglavac' je izrazito raspršen. Na obali dolazi samo u Podgori i Kominu, a ima ga i preseljenički govor Sućurja. Tipu 'batoglavac' pripadaju također brački čakavski govori Milna i Bol te štokavski govor Sresera. Teško je reći je li u Sreseru ovaj tip odraz dubrovačkog utjecaja

ili kontakta s ribarima u Neretvanskom kanalu. Drugi pelješki govori (Trpanj, Luka) pokazuju izrazit vitalitet inovacijom tipa 'francuz'. Kako je riječ o nevrijednoj ribi, nazivi ovoga tipa vjerojatno su deprecijativni, potaknuti povijesno-političkim okolnostima propasti Dubrovačke Republike. U punktovima donjeg Makarskog primorja (od Brele do Makarske) bilježe se nazivi tipa 'batej', koji se ondje zacijelo duguju prijenosu naziva s nedorasle bukve (usp. kartu 048.). Na dodiru areala tipova 'batoglavac' i 'batej' javlja se 'kopač' (Povlja, Pučišća), ali kako smo pokazali ranije, taj se duguje promjeni sadržaja uslijed prodora tipa 'arkaj' za ovčicu (usp. kartu 052.). Naime, Vinja (JaFa II: [67]) u Povoljima bilježi *kopač* kao naziv za ovčicu, a upravo za tu ribu karakteristično je kopanje po pjeskovitu dnu. Na širem splitskom i trogirskom području kompaktan areal čini tip 'bajok'. Središta iradijacije ovoga tipa su očigledno Split i Trogir, ali zanimljivo je da se tomu utjecaju otimaju Slatine i Vranjic, koji imaju tip 'arbun'. Na osobit način tipu 'bajok' suprotstavljaju se i šoltanski punktovi Maslinica i Stomorska, gdje bilježimo mikroarealni tip 'matulić'. Prema Vinjinoj građi (JaFa II: [53, 58]), ovaj tip dolazi i u Splitu, kao oznaka za jeru (*Anthias anthias*) i marcapana (*Apogon imberbis*), dvije ribice koje nisu dijelom našeg upitnika. Komiški tip 'fraulin' duguje se kontaktu s ribarima iz južne Italije, jer ondje nazivi ovoga tipa označavaju batoglavcu srodnog arbuna. Prema Vinjinom popisu (JaFa II: [65]), polovicom prošlog stoljeća u Komiži je ovaj tip također označavao arbuna, pa je prijenos naziva na batoglavca sasvim recentan. Tip 'jebibukva' dolazi samo u Supetru i odražava pučku perceptivnu vezu između bukve i batoglavca (usp. 'batej' ovdje i na karti 047.). Lokalnog su značaja i tipovi 'plavuša' u Tučepima, 'bilušica' u Bristu te 'mezarbun' u Gradcu, koji su odraz vitaliteta odnosnih govora. U nizu punktova bilježimo nazive tipa 'arbun', koji se svakako duguju činjenici da su batoglavac i arbun srodne i morfološki slične ribe. S tim je svakako povezan i tip 'arbanas' u Sutivanu koji se paretimološki naslonio na etnik za stanovnike Arbanije na Čiovu.

055. Kantar (*Spondyliosoma cantharus*)

Građa je podijeljena u tri tipa: 'kantar', 'picigamorti' i 'plavica'.

Prevlast na našem terenu ima tip 'kantar'. Distribucija tipa 'picigamorti' očigledno pokazuje da je riječ o inovaciji koja se širi iz gradskih središta Splita i Korčule. Premda se ovaj tip bilježi u dvama govorima na Braču, jasno je da ni jedno ni drugo središte u ovome slučaju nema značajan utjecaj na okolne govore.

056. Gira oblica, manula (*Spicara smaris*)

Građa je podijeljena u pet tipova: 'gavun¹', 'gira¹', 'gira oblica¹', 'gira šaruja¹' i 'samar¹'.

Tip 'gira oblica¹' dolazi na kompaktnom terenu od Kaštel Staroga do Duća, s otočnim potvrdama u Grohotama i Sutivanu. Sasvim je sigurno da je središte iradijacije ovoga tipa Split i da se njegovo širenje jednim dijelom duguje utjecaju ribarnice. Lokalnog je značaja tip 'gira šaruja¹' u Tučepima. U Komiži bilježimo tip 'samar¹' koji na našem terenu dominantno označava giru u muškom stadiju (usp. kartu 057.), pa je u Komiži zacijelo došlo do promjene značenja. Ovaj se tip samo na Visu ostvaruje kao izvedenica ž.r., a to nam sugerira da je na ove nazive djelovao i sadržaj 'usamljena žena' (usp. komentar uz kartu 057.). U gradu Visu *samaruša* je muška gira. U kontrolnom punktu Rogoznici bilježimo tip 'gavun¹', koji se nastavlja na šibensku zonu gdje taj tip redovito dolazi kao oznaka za giru oblicu (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *gavûn*).

057. Muška gira oblica, muška manula (*Spicara smaris* ♂)

Građa je podijeljena u osam leksičkih tipova: 'gira¹', 'gira oblica¹', 'mašjun¹', 'oćak¹', 'oštruj¹', 'pića¹', 'prč¹' i 'samar¹'.

Prevlast na našem terenu ima tip 'samar¹', dalmatoromanski leksički ostatak od lat. SMARIS (< grč. σμαρίς). Dominacija ovoga tipa jednim se dijelom sigurno duguje remotivaciji pomoću arhaizma *samac* 'mužjak', što s jedne strane pokazuju viške izvedenice u ž.r. (usp. kartu 056.), a s druge tipovi 'oćak¹' i 'prč¹', koji također počivaju na slici sadržaja 'mužjak' (v. Rječnik, OĆAK, PRČ). Potonji se bilježi na širem splitskom području (Maslinica, Slatine, Vranjic, Split, Podstrana, Krilo) i svakako se duguju utjecaju gradskog središta. Kako vidimo, na Čiovu ovaj tip zahvaća samo Slatine, koje od starine administrativno pripadaju splitskoj općini. Ostali čiovske govori imaju tip 'oćak¹', a priključuju im se Drvenik Veli i čakavski govori na krajnjem zapadu Hvara (Milna H, Hvar). Tip 'gira oblica¹' imaju samo Stomorska i Gornje Selo. U oba punkta ovaj se tip ostvaruje kao *objâk*, što je vjerojatno izvedenica m.r. od *oblica*. Ne možemo, međutim, isključiti ni mogućnost da je riječ o paretimološkoj prilagodbi tipa 'oćak¹' te da je u tome smislu 'oćak¹' zahvaćao i šoltanske govore. U Komiži bilježimo tip 'oštruj¹' koji na našem terenu uglavnom dolazi kao oznaka za lužinu. Riječ je dakle o prijenosu naziva s jedne na drugu vrstu gire, do čega je došlo uslijed prodora mletacizma tipa 'menula¹' (v. kartu 058.). Lokalnog su značaja tipovi 'pića¹' (Omiš) i 'gira¹' (Duće), a oba su rezultat leksičke generalizacije. Prvi tip se uglavnom koristi kao opći naziv za sitnu ribu kojom se hrani veća riba (usp. JaFa I: 200), a drugi dolazi kao opći naziv za ribe iz roda *Spicara*. U kontrolnim punktovima Dubrovniku i Cavtatu bilježi se tip 'mašjun¹'. Prema građi JAPRK-a daje se zaključiti da je riječ o karakteristično južnodalmatinskom tipu. Zanimljivo je da se ne bilježi ni u jednom punktu na jugoistočnom rubu našeg terena.

058. Lužina, gira oštrulja (*Spicara flexuosa*)

Napomena: Ranije smo isticali da razlikovanje po naziva istoga tipa prema gramatičkom rodu može biti arealno obilježeno (usp. kartu 031.), što smo pokazali uvođenjem točkastog sloja na kartu. Kako se leksički tip 'oštruj' načelno može podijeliti na dva podtipa, *oštruj* i *oštruja*, u ovom smo slučaju postupili jednako. Crveni kružići obilježavaju distribuciju podtipa *oštruj*, a svijetloplavi poligoni u kojima kružići izostaju označavanju prostiranje tipa *oštruja*.

Građa je podijeljena u pet tipova: 'bilušica', 'gira', 'golica', 'menula' i 'oštruj'.

Većinski tip 'oštruj' zauzima većinu obalnih punktova na potezu od Kaštel Starog do Blaca u dolini Neretve, s izuzetkom Vranjica i Brista. Dolazi zatim u Drveniku Velom, trima šoltanskim punktovima (Maslinica, Stomorska, Gornje Selo), većini bračkih punktova, dvama hvarskim čakavskim (Vrboska, Jelsa) i središnjim korčulanskim govorima te u glavnini peljeških govora. Konkurira mu tip 'menula', koji zahvaća punktove na sjeverozapadnom rubu našeg terena (Rogoznica, Vinišće, Trogir i svi čioviski punktovi), a istom tipu pripada i Vranjic. Ondje bi taj tip mogao predstavljati i odstupnicu u odnosu na stanje u Splitu, što potvrđuje i potvrda ovoga tipa u Slatinama. Uzmemo li u obzir da Vinja (JaFa II: [78]) u Sutivanu bilježi *menula* i *oštruja*, možemo biti potpuno sigurni da je tip 'menula' u određenom razdoblju bio prisutan i u Splitu. Ovaj se tip bilježi i u nekim ribarskim i gradskim središtima (Hvar, Komiža, Vela Luka i Korčula), ali odatle se nije uspio značajno proširiti. Prema Vinjinoj građi (*loc. cit.*), čini se da je ovaj tip bio prisutan i u Lombardi, no mi ga danas ondje nismo uspjeli zabilježiti. Zanimljivo je stanje u ruralnim govorima na Hvaru, gdje *menula* označava batoglavca (usp. kartu 054.). U izvornom značenju tip 'menula' zahvaća i neke punktove koji imaju snažne povijesne veze s Dubrovnikom (Lastovo, Cavtat, Luka na Pelješcu), a prema građi JAPRK-a u južnoj mu se Dalmaciji priklanja i Šipanska Luka. Kako u Dubrovniku danas imamo tip 'oštruj', izgledno je da je 'menula' u navedenim punktovima odstupnica nekadašnjeg dubrovačkog stanja. No, pitanje je kakva je situacija na tom terenu bila prije prodora tipa 'menula' (v. dalje). Promotrimo sada distribuciju podtipova *oštruj* i *oštruja*. Prvi čini kompaktan areal na obalnom potezu od Krila do Blaca, izuzev Brista gdje dolazi tip 'bilušica', zatim u Pučišćima, Vrboskoj, Jelsi, svim punktovima na Pelješcu, izuzev Luke, i konačno u Dubrovniku. Građa JAPRK-a pokazuje da istom podtipu u južnoj Dalmaciji pripadaju Babino Polje i Cavtat, gdje se kao drugi odgovor bilježi lik *oštrūlj*. Vratimo li se na kartu 031. Pirka (*Serranus scriba*), vidjet ćemo da se ovakva distribucija u dobroj mjeri poklapa s onom podtipa *pirak*, ali ipak uz određene razlike. Na toj

karti podtip *pirak* zauzima sve govore Makarskog primorja i Blace u Neretvi, zatim preseljeničke govore Sumartina, Lovišta, Račišća i Sućurja te sve čakavske hvarske i viške govore. Ovim se punktovima priklanja i govor Lastova. U odnosu na podtip *pirak*, podtip *oštruj* zauzima nešto veći prostor na obali, gdje seže sve do Krila u Poljicima. U Pučišćima bi zbog prirodne usmjerenosti mogao biti posuđen iz Omiša. U hvarskim punktovima mahom izostaje, ali to se očito duguje ovdašnjim ribarskim praksama jer u brojnim mjestima ispitanici uopće nemaju naziv za giru oštrulju. Podtip *oštruj* bilježi se i u govorima Lovišta i Račišća te su ondje zacijelo preseljenički likovi. Podsjetimo također da se *oštruj* bilježi i u Komiži, ali ondje je uslijed prodora mletacizma *menula*, došlo do promjene značenja (usp. kartu 057.). Međutim, postavlja se pitanje čemu se duguje prostiranje podtipa *oštruj* u starinačkim pelješkim govorima i u južnoj Dalmaciji. Za pelješke punktove još bismo mogli reći da su te likove posudili u kontaktu s ribarima Neretvanskog kanala, međutim, situacija u dubrovačkom okružju sugerira nam ipak da se potvrde na Pelješcu mogu pripisati i kontinuitetu između južne Dalmacije i doline Neretve. Tim više što nam i Vinjin popis (*loc. cit.*) pokazuje značajnu prisutnost podtipa *oštruj* na južnom terenu. U nekoliko govora dolazi tip 'gira', koji je rezultat leksičke generalizacije. Sasvim je lokalnog značaja tip 'golica' u Milni, a duguje se procesu popunjavanja prazne kućice poznatim imenom. Podsjetimo, naime, da se lik *golica* u ostalim bračkim govorima bilježi kao oznaka za ugoticu (usp. kartu 025.). Taj se proces dogodio u posljednjih osamdesetak godina, jer Vinja (*loc. cit.*) u Milni bilježi lik *oštrij*.

059. Tragalj (*Spicara maena*)

Građa je podijeljena u dva tipa: 'modrak' i 'tragaj'.

Većinski tip 'tragaj' zauzima gotovo sav istraženi teren, a kako pokazuje građa JAPRK-a, karakterističan je i za govore južne Dalmacije. Konkurira mu tip 'modrak', čiji se areal u srednjoj Dalmaciji dijeli na dva segmenta. Prvi čini kompaktnu zonu kojoj pripadaju punktovi koji gravitiraju Splitu i Trogiru, a drugi punktovi na Makarskom primorju i u dolini Neretve (Brist i Blace). Ovaj tip je karakteristično sjevernodalmatinski (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *môdrag*) i taj se areal prema jugu prostire sve do otočkih punktova koji se nalaze zapadno od Šibenskih vrata (Prvić Luka, Kaprije, Žirje). Zanimljivo je, međutim, da se od Šibenika do ruba sjeverne Dalmacije bilježi srednjo- i južnodalmatinski tip 'tragaj'. Na tom području ovaj tip imaju Šibenik, Zablaće, Zlarin, Krapanj, Primošten i Rogoznica (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *tràgalj*). Budući da nema većeg središta koje bi utjecalo na recentno širenje tipa 'tragaj' u istočnoj šibenskoj zoni, ondje je takvo stanje vjerojatno izvorno. No, pitanje je čemu se duguje areal tipa 'modrak' na sjeverozapadnom rubu srednje Dalmacije. Indikativno je da se na Šolti i u Sutivanu, dakle u punktovima koji često pokazuju afinitet prema Splitu, bilježi samo tip 'tragaj'. U Vranjicu također bilježimo 'tragaj', ali ondje bi taj tip mogao biti i preseljenički (usp. distribuciju tipa 'duplin' na karti 122.). U svakom slučaju, čini se da 'modrak' na potezu od Vinišća do Splita i na Čiovu nije od starine, ali kompaktnost toga areala sugerira nam da nije ni relativno recentan. Sličan je motivacijski obrazac prisutan i na jugu našeg terena (Brist, Blace), no ondje je tip 'modrak' tvorbena neovisan jer se ostvaruje kao *mòdrūj* (Brist) odnosno *mòdrūlj* (Blace). Takvo stanje ovdje sigurno nije recentno jer se slični oblici bilježe i u južnoj Dalmaciji (usp. JaFa II: [76]).

060. Knez (*Coris julis*)

Građa je podijeljena u dvanaest leksičkih tipova: 'dugnja', 'gargoruša', 'hudulin', 'kaco di re', 'kalunjerac', 'knez', 'policjot', 'saldar', 'vladika', 'vrana', 'zidra' i 'žandar'.

Najveći dio terena prekriva areal tipa 'knez', koji je izdašno potvrđen na cijelom istočnom Jadranu (usp. JaFa II: [99]; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *knêz*). Konkurira mu mikroarealni tip 'policjot' i nekoliko tipova lokalnog značaja. Tip 'policjot' bilježi se na užem trogirskom području (Trogir, Okruk Gornji, Arbanija, Slatine). Prema Vinjinom popisu (*loc. cit.*) ovaj je tip polovicom prošlog stoljeća bio prisutan i u Splitu, pa je moguće da se 'policjot' u Slatinama duguje splitskom utjecaju. Tip 'dugnja' kao oznaka za mušku jedinku kneza dolazi samo u Sumartinu i zacijelo se duguje leksičkoj generalizaciji. Ovaj tip je znatno bolje potvrđen kao oznaka za ženku kneza (usp. kartu 061.). Leksičkoj generalizaciji duguje se i tip 'vrana' u Blacama, koji ondje očigledno funkcionira kao opći naziv za sve *Labridae* (usp. karte 061., 062., 063., 065. i 066.). U kontrolnim punktovima Dubrovniku i Cavtatu bilježi se tip 'vladika', koji se na našem terenu proširio samo kao oznaka za žensku jedinku kneza (usp. kartu 061.). Na Korčuli se javljaju dva tipa lokalnog značaja, 'hudulin' u Brni i 'saldar' u Veloj Luci, čime ti govori pokazuju izrazit vitalitet i otpor prema većinskom tipu 'knez'. Potpuno je izoliran tip 'kalunjerac' u Komiži. Nešto je složenija slika na Hvaru, gdje također prevlast ima tip 'knez', ali konkuriraju mu tri usamljena tipa. U gradu Hvaru dolazi tip 'kaco di re', posuđen sigurno iz južnotalijanskih dijalekata, jer se jedino u njima bilježi ovaj ihtionim (Taranto i Otranto, ALM 556). Zanimljivo je, međutim, da se taj tip nije proširio u ruralnim govorima. Na dodiru areala tipova 'knez' i 'kaco di re' javlja se 'gargoruša', odraz reaktivnoga karaktera bruškoga govora. Isto je stanje bilo i polovicom prošlog stoljeća, jer Vinja (*loc. cit.*) u Hvaru bilježi lik *kacodlere*, a u Brusju *gargoruša*. Tip 'žandar' u Zastrazišću odraz je vitaliteta toga govora. Riječ je svakako o recentnoj inovaciji, što pokazuje i lik *kniêz* kojim se u tom govoru označava ženska jedinka *Coris julis*. U Gornjem Selu dolazi tip 'zidra', koji se u drugim šoltanskim govorima bilježi samo kao oznaka za žensku jedinku (usp. kartu 061.).

061. Ženka kneza (*Coris julis* ♀)

Građa je podijeljena u trinaest tipova: 'donzela', 'dugnja', 'dundica', 'gargoruša', 'gospoja', 'guja', 'hudulin', 'kaco di re', 'knez', 'policjot', 'vladika', 'vrana' i 'zidra'.

Za razliku od stanja na karti 060., prevlast većinskog tipa 'knez' na ovoj je karti prilično narušena. Tip 'knez' najčešće se realizira u likovima m.r. te se potvrde ovoga tipa za žensku jedinku mahom duguju leksičkoj generalizaciji. Najupadljivija je proširenost tipa 'dugnja' koji zauzima gotovo sav obalni potez od Brela do Brista, većinu bračkih govora, središnji dio Hvara (Sveta Nedjelja, Ivan Dolac, Zavala, Vrboska, Jelsa) i štokavski Sućuraj. Na istom terenu bilježimo tipove 'gospoja' (Makarska, Tučepi) i 'dundica' (Postira), koji također počivaju na slici sadržaja 'žena visoka roda' (usp. Rječnik, DUGNJA). Stanje u preseljeničkim punktovima Sućurju i Sumartinu sugerira nam da je na Makarskom primorju ovaj tip vrlo star, premda se nije sačuvao u govoru Račišća na Korčuli. Ne dolazi ni u preseljeničkom Lovištu, što bi moglo značiti da je kontinuitet areala tipa 'dugnja' na Hvaru prekinut prije naseljavanja zapadnog Pelješca hvarskim stanovništvom. Ne možemo, naravno, isključiti ni mogućnost da je u Lovištu tip 'knez' relativno novijeg postanja, nastao generalizacijom prema nazivu za mušku jedinku. U Zastrazišću je danas 'knez' samo oznaka za ženku kneza, a muška se jedinka naziva 'žandar' (usp. kartu 060.). U svakom slučaju, prostiranje tipa 'dugnja' očigledno se duguje povijesnim i migracijskim vezama Makarskog primorja s obližnjim otocima. Podsjetimo da je Podbiokovlje od početka 12. do početka 14. st. pripadalo Hvarskoj biskupiji. Na istočnom dijelu otoka Hvara situacija je identična kao i na karti 060. Grad Hvar ima tip 'kaco di re', a Brusje 'gargoruša'. Prema sadašnjim potvrdama ne možemo znati je li tip 'dugnja' bio prisutan na Visu, jer ovdašnji punktovi imaju mlađi romanizam 'donzela'. Taj pak dolazi još samo u gradskom govoru Korčule te se nije uspio nametnuti okolnim ruralnim govorima. Središte iradijacije tipa 'vladika' je Dubrovnik, kao referentni centar južne Dalmacije. Odatle se širi na jugoistočni rub našeg terena (Lastovo i Sreser) te se u kontaktu s ribarima Neretvanskog kanala probija sve do Drvenika. Međutim, tom se utjecaju otima Trpanj, koji ima tip 'guja'. Areal tipa 'policjot' dolazi na istom dijelu terena kao i na karti 060., ali s nešto manje potvrda. Mikroarealnog je karaktera tip 'zidra' na Šolti. U Blacama dolazi tip 'vrana', rezultat leksičke generalizacije (usp. komentar uz kartu 060.).

062. Smokva (*Labrus bimaculatus*)

Građa je podijeljena u sedam tipova: 'figa', 'hinjuša', 'lumbrak', 'smokva', 'šaruja', 'vrana' i 'zelentura'.

Karakteristična je distribucija tipova 'figa' i 'smokva'. Prvi se bilježi mahom u otočkim, napose čakavskim govorima, a drugi je pretežno zastupljen na obali, i to uglavnom u štokavskim govorima. Ovakva distribucija sugerira nam da je 'figa' starija faza u odnosu na 'smokva', no oba su tipa vrlo stara, jer se 'figa' duguje grčko-romanskoj, a 'smokva' slavensko-romanskoj diglosiji. Tipu 'figa' pripadaju otoci Vis i Lastovo, a dolazi također u većini korčulanskih, hvarskih i bračkih punktova. Kompaktnu zonu ovoga tipa tvore i punktovi koji gravitiraju Splitu (Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Vranjic i Podstrana). Stanje u kontrolnim punktovima (Dubrovnik i Cavtat) daje naslutiti da tip 'figa' dominira i u južnoj Dalmaciji, premda građa JAPRK-a pokazuje da ondje također ima i potvrda tipa 'smokva' (Šipanska Luka). Od Duća do Komina prevladava tip 'smokva', ali na Makarskom primorju se sporadično bilježe i drugi tipovi. Teško je reći kakvo je ondje bilo ranije stanje. Naime, tipu 'figa' u Podbiokovlju pripadaju Podgora i Drašnice, a imaju ga i preseljenički govori Sućurja i Račišća. S druge strane, u Sumartinu se bilježe oba tipa, no 'figa' bi ondje mogao biti i odraz utjecaja susjednih čakavskih govora. U Lovištu na Pelješcu 'figa' je svakako preseljenički tip i pokazuje da se tip 'šaruja' na Hvaru u ovom značenju proširio poslije naseljavanja Pelješca hvarskim stanovništvom. Tip 'šaruja' zabilježili smo i kao opću oznaku za manje *Labridae* (usp. kartu 066.), pa je u ovom slučaju očito na djelu prijenos naziva među usnačama, što je svakako česta pojava. Tako se, naime, objašnjavaju i tri tipa na Makarskom primorju koji ondje narušavaju kompaktnost tipa 'smokva'. U Živogošću se tip 'zelentura' duguje prijenosu naziva sa smokvi srodna lumbraka (usp. distribuciju tipa 'zelentura' na karti 065.). Tip 'hinjuša' u Drveniku dolazi u dvama značenjima, 'smokva (*Labrus bimaculatus*)' i 'manje *Labridae*', no drugo je značenje na našem terenu znatno bolje potvrđeno (usp. kartu 066.). Prijenos naziva tipa 'hinjuša' na ostale usnače je recentan (usp. komentar uz kartu 065.). U Blacama je tip 'vrana' rezultat leksičke generalizacije naziva za usnače. Zanimljivo je stanje u Gradcu, gdje je 'lumbrak' oznaka za smokvu (*Labrus bimaculatus*), a 'smokva' za lumbraka (*Symphodus tinca*). Međutim, treba reći da je tip 'lumbrak' u Gradcu vjerojatno posuđen u kontaktu s ribarima Neretvanskog kanala, jer se na ostatku Makarskog primorja taj tip ne bilježi nigdje, izuzev Baške Vode (usp. kartu 065.). Kada je riječ o usnačama, može se općenito reći da područje Podbiokovlja pokazuje veliku koncentraciju tipova slavenskog postanja.

063. Vrana (*Labrus merula*)

Građa je podijeljena u tri tipa: 'govno¹', 'mijerla¹' i 'vrana¹'.

Najstariju fazu predstavlja dubrovački tip 'mijerla¹', dalmatoromanski leksički ostatak od lat. MĒRŪLA (ERHSJ II, s.v. *mirula*). Taj se tip u građi JAPRK-a bilježi i u drugim punktovima južne Dalmacije (Babino Polje, Cavtat, Šipanska Luka), ali kao oznaka za veće primjerke vrane. Našim terenom gotovo bez konkurencije dominira tip 'vrana¹'. Lokalnog je značaja afektivni naziv tipa 'govno¹' u Vranjicu, a mogao bi biti odraz utjecaja Splita, gdje taj tip dolazi kao oznaka za drozda (usp. kartu 064.).

064. Drozd (*Labrus viridis*)

Građa je podijeljena u šest leksičkih tipova: 'čvrljak', 'drozd', 'govno', 'pastrva', 'smokva' i 'sonjača'.

Prevlast na našem terenu ima tip 'drozd', koji zahvaća gotovo sve obalne punktove od Trogira do Komina. Bez konkurencije dolazi na Pelješcu te u svim otočkim punktovima, izuzev Lastova i Drvenika Velog. Potonji pripada kompaktnom mikroarealu tipa 'čvrljak' koji se bilježi na rubu našeg terena, a nastavlja se na sjevernodalmatinsku zonu ovoga tipa. Prema Vinjinoj građi (JaFa II: [94]) dade se zaključiti da je na našem terenu ovaj tip u povlačenju jer ga je on zabilježio u Splitu i okolici. Nazivi tipa 'pastrva' danas češće označavaju riječnu ribu, no budući da ga bilježimo u Lastovu, ovdje je zacijelo riječ o vrlo starom nazivu, iz vremena doseljenja Slavena. U kontrolnom punktu Dubrovniku dolazi tip 'smokva' koji u ovom značenju nema osobit potencijal širenja. Inače lik *smokva* češće označava srodnu smokvu (*Labrus bimaculatus*), ali u tom značenju na južnom terenu dolazi samo u Šipanskoj Luci. Prema građi JAPRK-a vidimo da je prisutan i u Cavtatu, gdje označava manje *Labridae*. Tip 'sonjača' u Živogošću dolazi u dvama značenjima, 'drozd, *Labrus viridis*' i 'lumbrak, *Symphodus tinca*', a karta 065. zorno pokazuje da je drugo značenje izvorno.

065. Lumbrak (*Symphodus tinca*)

Građa je podijeljena u deset leksičkih tipova: 'blitva', 'hinjuša', 'lep', 'lumbrak', 'skituša', 'smokva', 'sonjača', 'traska', 'vrana' i 'zelentura'.

Istraženim terenom dominira tip 'lumbrak', dalmatoromanski leksički ostatak od grč. λάβραξ. Konkurentni tipovi 'sonjača' i 'zelentura' sijeku ovaj areal na dva dijela. Prvi dio se bilježi na obalnom potezu od Rogoznice do ušća Cetine, gdje je stara obalna granica čakavštine i štokavštine. Tip 'lumbrak' zatim dolazi na svim unutaršnjim otocima (Brač, Šolta, Drvenik Veli, Čiovo), ali na Braču se sporadično bilježe i potvrde drugih tipova. Drugu kompaktnu zonu tipa 'lumbrak' čine svi korčulanski i pelješki punktovi, izuzev Lovišta, te Lastovo i Komin u dolini Neretve. Ovom tipu pripadaju i kontrolni punktovi Dubrovnik i Cavtat, a prema građi JAPRK-a stanje je isto i u ostatku južne Dalmacije. U središtu našeg terena javljaju se dva makroarealna tipa, 'sonjača' i 'zelentura'. Prvi zahvaća gotovo sve viške i hvarske govore, izuzev Brusja, gdje dolazi tip 'skituša'. Taj je prema Vinjinoj građi (JaFa II: [98]) sasvim recentan, jer je i Brusje polovicom prošlog stoljeća pripadalo tipu 'sonjača'. Ovaj se tip zatim probija do istočnih bračkih punktova (Selca, Sumartin) i Živogošća na Makarskom primorju. U Selcima je, čini se, posuđen iz Sumartina. Vinjina građa (*loc. cit.*) pokazuje da je ovaj tip polovicom prošlog stoljeća bio prisutan i u Podgori. U svjetlu naših potvrda iz Živogošća i preseljeničkih govora Sumartina i Sućurja, to bi moglo značiti da je 'sonjača' nekada imala i veći značaj na Makarskom primorju. Kod Vinje je stanje u preseljeničkim govorima dvojako: Sućuraj ima *zelenka*, a Sumartin *sajmača*. No, to nam samo govori da je 'zelentura', kojemu pripada i lik *zelenka*, isključivo podbiokovski tip i ne znači da je 'sonjača' u štokavskim govorima recentan. Naprotiv, distribucija tipova 'dugnja' i 'hinjuša' (usp. karte 061. i 066.) sugerira nam da punktovi na Makarskom primorju s hvarskim i barem nekim bračkim punktovima imaju zajednički sustav naziva za usnače, no kako je riječ o srodnim i mahom nevrijednim vrstama, tako i nazivi često mijenjaju značenja. Takvom se semantičkom pomaku duguje i tip 'hinjuša' u Makarskoj, koji uglavnom dolazi kao oznaka za manje *Labridae* (usp. kartu 066.). Na sjeverozapadnom dijelu Brača (Sutivan, Postira) javlja se mikroarealni tip 'lep'. Taj se mletacizam kod nas bilježi u nazivima za različite usnače (usp. 'lep' na karti 066.). Zabilježili smo ga i u susjednom Supetru, ali kao oznaku za veće primjerke lumbraka. U Bristu i Blacama je tip 'vrana' rezultat leksičke generalizacije. Pritom u Blacama dolazi kao naziv za sve usnače, a u Bristu označava vranu (*Labrus merula*), lumbraka (*Symphodus tinca*) i manje *Labridae*. Tip 'traska' u Tučepima lokalnog je značaja, a na Makarskom primorju dolazi još i kao oznaka za

manje usnače (usp. kartu 066.). Tip 'blitva' Vinja (JaFa II: [94]) u Lovištu bilježi kao oznaku za drozda pa će biti, ako je ta identifikacija točna, da je u posljednjih osamdesetak godina naziv prenesen na drozdu slična i srodna lumbraka. U svakom slučaju, ovaj je tip odraz vitaliteta odnosnoga govora koji se tako odupire tipu 'lumbrak' u korčulanskim i pelješkim govorima.

066. Manje *Labridae*

Napomena: Kako se vidi u prethodnim komentarima, nazivi za *Labridae* vrlo često podliježu promjenama značenja. Vinja (JaFa I: 467) ističe da se velik broj naziva za usnače i njihova semantička nestabilnost u prvom redu duguje činjenici da je riječ o izrazito nevrijednim, ali morfološki vrlo različitim vrstama. Takva je situacija i na sljedećoj karti, na kojoj se prikazuje distribucija leksičkih tipova za manje usnače. Nakon prikupljanja građe pokazalo se da upravo koncept 'manje *Labridae*' obuhvaća najveći broj različitih tipova. Od dvadeset zabilježenih tipova čak polovica njih ne premašuje granice jednoga govora. Budući da bi njihovo prikazivanje značajno otežalo čitanje karte, okupili smo ih u kategoriju *ostali tipovi*. Za konkretne forme lokalnih tipova i njihov smještaj, čitatelja upućujemo na komentar koji slijedi. Trebamo napomenuti još nešto: distribucija tipa 'ćućin' na ovoj karti prati distribuciju naziva toga tipa u značenju 'vučić, *Serranus hepatus*' na karti 030. Takvo je poklapanje izrazito važno za geolingvističku interpretaciju, pa korisnika upućujemo da prilikom čitanja komentara paralelno prati distribuciju tipa 'ćućin' na kartama 030. i 066. Da bismo usporedbu učinili lakšom, ovdje smo odstupili od prakse u kojoj većinske tipove prikazujemo svijetloplavom bojom. Tip 'ćućin' je prikazan žutom bojom kao i na karti 030.

Građa je podijeljena u dvadeset leksičkih tipova: 'ćorke', 'ćućin', 'divjaci', 'dumnice', 'govno', 'hinjuša', 'jebac', 'lep', 'pirka', 'podujka', 'sitniš', 'smokva', 'sonjača', 'šaruja', 'škadenta', 'strgać', 'traska', 'tucavica', 'vrana' i 'zdrče'.

Na karti je najupadljiviji odnos tipova 'ćućin' i 'hinjuša'. Oba zauzimaju vrlo raspršene areale, ali dade se zamijetiti da 'hinjuša' razdvaja areal tipa 'ćućin' na dva dijela. Prvi čini relativno kompaktnu zonu u okolici Trogira, na što se nastavlja potvrde u šoltanskim govorima i u Milni na Braču. Na obali istom tipu pripadaju Podstrana i Omiš, a zatim prevlast preuzima tip 'hinjuša'. Na karti 030. vidimo da se 'ćućin' u Splitu, Kaštelima i na Šolti bilježi kao oznaka za vučića, pa je sasvim izvjesno da su središta iradijacije ovoga tipa na ovom dijelu terena Split i Trogir. Drugi dio areala tipa 'ćućin' dolazi na jugoistočnom rubu, u dvama korčulanskim punktovima (Blato, Brna) i u pelješkom Sreseru. Usporedimo li stanje na karti 030., vidjet ćemo da je tip 'ćućin' kompaktno zastupljen i na otoku Korčuli, jer u Veloj Luci, Račišću i gradu Korčuli dolazi kao oznaka za vučića. Središte iradijacije ovoga tipa na južnom dijelu terena je, dakle, Korčula, kao jedini referentni centar. Ponovimo pritom da u Račišću tip 'ćućin' može odražavati i starije stanje, prije doseljenja na Korčulu, jer se u značenju 'vučić, *Serranus*

hepatus' bilježi i u Gradcu. Premda 'ćučin¹ na našem terenu češće dolazi u značenju 'manje *Labridae*', teško je reći koje je izvorno značenje ovoga tipa. Realizacije u značenju 'vučić, *Serranus hepatus*' glasovno su i morfološki gotovo ujednačene, a likovi u značenju 'manje *Labridae*' formalno su izrazito raznoliki. No, to nam ne govori ništa o izvornom značenju, jer se formalna diferencijacija u nazivima za usnače može pripisati i afektivnom podražaju ovih ribica. Tip 'hinjuša¹ dolazi na prostoru srednjovjekovne hvarske biskupije (Vis, Hvar, Brač, Makarsko primorje), a to je područje poznato i po brojnim migracijama u vrijeme turskih osvajanja. Premda je distribucija ovoga tipa izrazito raspršena, bez sumnje možemo reći da je riječ o ostacima nekada kompaktna areala. Najveći broj potvrda ovoga tipa bilježimo na Makarskom primorju (Promajna, Makarska, Drašnice i Drvenik). U Makarskoj ovaj tip dolazi i u značenju 'lumbrak, *Symphodus tinca*', a kao drugi odgovor u istom se značenju bilježi i u drugim punktovima Podbiokovlja (usp. etimološku raspravu u Rječniku, HINJUŠA). No, prijenos naziva *manje usnače* ⇒ *lumbrak* je zacijelo recentan, jer se na Primorju lumbrak danas mahom označava tipom 'zelentura¹ (usp. kartu 065.). Tip 'hinjuša¹ obuhvaća oba ribarska mjesta na Visu, a potpuno je izoliran u bračkim Pučišćima. Na Hvaru je ovaj tip preživio samo u trima govorima (Zavala, Milna H i Hvar), no stanje u Lovištu pokazuje da je ovaj tip bio prisutan i na istočnom dijelu otoka. Naglasimo, ujedno, da se Lovište konzervativnim karakterom opire mikroarealnom tipu 'zdrča¹. Taj se širi iz Korčule i zauzima Lombardu, preseljenički govor Račišća i obližnje Kučište. U okolici Splita (Kaštel Stari, Vranjic, Krilo) sporadično se bilježi tip 'pirka¹, koji se zacijelo duguje nazivu za pirku (*Serranus scriba*), jer je riječ o ribama koje obitavaju na istom terenu. No takva distribucija mogla bi ukazivati i na starije stanje, prije prodora tipa 'ćučin¹. Tip 'podujka¹ odraz je reaktivnoga karaktera kaštelanskih govora. Zanimljivo je podsjetiti da se upravo u Kaštelima pirka označava nazivom tipa 'burača¹ (usp. kartu 031.). Mikroarealnog je karaktera i tip 'traska¹, koji dolazi u Podgori i Živogošću. U međusobno udaljenim punktovima (Bol i Cavtat) bilježimo tip 'smokva¹, no te su potvrde sasvim sigurno nastale neovisno jedna o drugoj i duguju se prijenosu naziva među usnačama. Mletacizam tipa 'lep¹ dolazi u Veloj Luci i Postirama, a na Braču se još bilježi kao oznaka za lumbraka (usp. kartu 065.). Tip 'šaruja¹, koji zahvaća dva hvarska punkta (Vrboska, Jelsa), također se duguje prijenosu naziva među srodnim ribama, jer se na istom terenu bilježi kao oznaka za smokvu (usp. kartu 062). Ovaj se tip bilježi još u Dućama pored Omiša, ali prema dostupnim podacima ne možemo reći je li u vezi s hvarskim potvrdama. U Blacama i Bristu dolazi tip 'vrana¹, rezultat leksičke generalizacije prema nazivima za druge usnače. Preostalo je objasniti tipove lokalnog značaja. Afektivni su nazivi tipova 'jebac¹ u Ivan Dolcu i 'govno¹ u Kominu, koji najbolje odražavaju da je riječ o nevrijednim ribama. Potonji se pritom u nekim

drugim punktovima bilježi kao oznaka za druge pripadnike *Labridae* (usp. karte 063. i 064.). Značajan je tip 'dumnice' u kontrolnom punktu Dubrovniku zato što konceptualno ide s nizom naziva za ženku kneza koji počivaju na slici sadržaja 'žena visoka roda' (usp. kartu 061.). Ovdje bi, dakako, također mogli govoriti o afektivnom, odnosno ironičnom nazivu. U tu skupinu ironičnih naziva mogao bi ići i tip 'strgać' u Grohotama, jer nazivi toga tipa češće dolaze kao oznaka za bijelu, kvalitetnu ribu (usp. Rječnik, STRGAĆ). Ne možemo isključiti ni mogućnost da je ovaj naziv nastao procesom popunjavanja prazne kućice poznatim nazivom. Na Makarskom primorju bilježimo dva tipa lokalna značaja, 'sitniš' u Igranima i 'škadenta' u Gradcu. Na dodiru areala tipova 'ćućin' i 'zdrča' javlja se trpanjski tip 'tucavica'. Lokalnog su značaja i tipovi 'divjaci' u Sutivanu, 'ćorke' u Povljima te 'sonjača' u Zastrazišću. Potonji se duguje prijenosu naziva s lumbraka, jer je u tom značenju mnogo bolje potvrđen (usp. kartu 065.).

067. Paukovke općenito (*Trachinidae*)

Građa je podijeljena u tri tipa: 'dragana¹', 'pauk¹' i 'taranta¹'.

Tri su areala navedenih tipova podijeljena u kompaktne zone. Najveći dio terena prekriva tip 'pauk¹'. Možemo ponoviti s Vuletićem i Skračićem (2020) da je ovaj tip mahom južnočakavski i dodati da na obali probija staru čakavsko-štokavsku granicu na ušću Cetine te dopire gotovo do granice između donjeg i gornjeg Makarskog primorja. Za distribuciju tipa 'pauk¹' u sjevernoj Dalmaciji, usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *pàuk*. Na našem terenu tipu 'pauk¹' pripadaju svi otočki punktovi na Čiovu, Drveniku Velom, Šolti, Braču i Visu te čakavski govori Hvara. Na obali se proteže od Rogoznice do Tučepa, gdje ustupa mjesto dalmatskom grecizmu tipa 'dragana¹'. U Drašnicama 'pauk¹' vjerojatno odražava težnju za razlikovanjem od okolnih govora. Tip 'dragana¹' karakterističan je za sve korčulanske i pelješke govore, izuzev Luke, te veliki dio Podbiokovlja. Ovom tipu pripadaju i preseljenički govori Sućurja i Račišća, što također pokazuje da je tip 'dragana¹' na Makarskom primorju prisutan od starine. S druge strane, ovaj tip dolazi i u čakavskom Lovištu, no teško je reći jesu li ovdašnji ribari naziv primili po dolasku na Pelješac ili su ga posudili i ranije. Podsjetimo da je štokavsko stanovništvo s Primorja naseljavalo istočni dio Hvara stoljećima prije nego što su Hvarani naselili Lovište. U dobroj mjeri areal tipa 'dragana¹' poklapa se s tipom 'drkona¹' na dodatnoj karti I. Tip 'taranta¹' izrazito je južnodalmatinski, a središte iradijacije mu je Dubrovnik. Odatle prodire sve do Lastova, Luke na Pelješcu i Blaca u dolini Neretve. Svi južnodalmatinski punktovi u građi JAPRK-a također imaju tip 'taranta¹'.

068. Bežmek (*Uranoscopus scaber*)

Građa je podijeljena u deset leksičkih tipova: 'bajo', 'batoš', 'batovina', 'bežmek', 'boka di bačo', 'bokinkava', 'čačak', 'pauk', 'sič' i 'tovar'.

Premda se na ovoj karti susrećemo s velikim brojem tipova, gotovo svaki od njih ima specifičnu arealnu distribuciju. Na našem terenu dominiraju dva tipa, 'bežmek' i 'batovina'. Ovaj potonji siječe areal tipa 'bežmek' na dva dijela. Prvi dio čini kompaktnu zonu u okolici Splita i Trogira (Maslinica, Okruk Gornji, Arbanija, Trogir, Kaštel Stari, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac i Podstrana). Pitanje je kakvo je stanje u Splitu bilo ranije, jer se ondje danas bilježi mletacizam tipa 'bokinkava'. Ovaj tip dolazi još u Slatinama, koje od starine pripadaju splitskoj općini, i Omišu gdje se duguje prestižu mletačkih posuđenica (usp. 'barbun' na karti 043.). U skupinu mletacizama spadaju i 'boka di bačo' u Supetru te 'batoš' u Dućama. Ovamo ide i 'čačak', ali taj je tip sjevernodalmatinski (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *čâča*) i potvrde s našeg terena predstavljaju njegov krajnji jugoistočni doseg. Drugi dio tipa 'bežmek' dolazi u južnoj Dalmaciji, odakle se prostire na Lastovo, većinu peljeških punktova, gradski govor Korčule, Velu Luku i Blace u dolini Neretve. Prema građi JAPRK-a ovom tipu pripadaju i drugi južnodalmatinski punktovi. Zanimljivo je da 'bežmek' zahvaća i punktove na južnoj strani otoka Hvara (Zavala, Sveta Nedjelja, Milna H i Hvar). Tip 'batovina' pripada nizu izoglosa koje dijele viški, hvarski i brački punktovi s onima na Makarskom primorju, što nam dovoljno govori o starosti ovoga tipa. Dolazi također i u Vranjicu, gdje je vrlo vjerojatno preseljenički tip, na što ukazuju druge izoglose koje Vranjic dijeli s Podbiokovljem. Bez eksternih spoznaja 'bežmek' izgleda kao tip u povlačenju. Treba, međutim, reći da se širenje ovog tipa sigurno jednim dijelom duguje ihtiološkoj literaturi i utjecaju ribarnice pa je upitno koliko je uopće star u pojedinim punktovima. Interpretaciju dodatno otežava i činjenica da etimologija naziva tipa 'bežmek' nije riješena. Distribucija tipa 'pauk' gotovo se poklapa s distribucijom tipa 'dragana' na karti 067. Na međusobno udaljenim točkama dolazi tip 'tovar' (Vinišće, Komin). Usamljeni su tipovi 'sič' u Krilu i dalmatoromanski ostatak tipa 'bajo' u Luci na Pelješcu.

069. Skuša (*Scomber scombrus*)

Građa je podijeljena u dva tipa: 'skuša¹' i 'vrnut¹'.

Kako ističu Vuletić i Skračić (2020), tip 'skuša¹' također pripada u skupinu makroarealnih tipova koji su zajednički južnočakavskim i podbiokovskim štokavskim govorima (usp. distribuciju tipova 'ugor¹' na karti 019., 'pauk¹' na karti 067. i 'cipal¹' na karti 076.). Na našem terenu 'skuša¹' čini izrazito kompaktan areal kojemu pripadaju svi obalni i svi otočki punktovi, izuzev onih na Korčuli. S druge strane, 'vrnut¹' je karakteristično južnodalmatinski tip. Bilježi se u kontrolnim punktovima Dubrovniku i Cavtatu, a prema građi JAPRK-a, dolazi i u drugim punktovima na tom terenu. Odatle se širi prema sjeverozapadu, gdje zauzima Lastovo, sve korčulanske i pelješke punktove. Posuđen je i u preseljeničke govore Lovišta i Račišća.

070. Nedorasla skuša

Napomena: Leksikalizacija naziva za nedorasle skuše duguje se starijoj praksi lova na manju plavu ribu. Neki od naziva koje smo prikupili na terenu pokazuju potpunu leksičku specijalizaciju (ʽburdejʽ, ʽćurlicaʽ, ʽgolacʽ), a drugi su pak mahom deminutivni oblici naziva za skušu (ʽskušaʽ, ʽvrnutʽ). No, treba reći da se leksička specijalizacija djelomično odražava i u nazivima tipa ʽskušaʽ koji se tvore udvajanjem nastavaka. Takav je, recimo, naziv *skušèjič* u Omišu koji pokazuje da se *-ej* ne osjeća kao deminutivni sufiks, nego sufiks specifičan u zoonimiji, a napose ihtionimiji (*kostej*, *crnej* i sl.). U takvim slučajevima umanjence se tvore dodavanjem nastavaka koji su na sinkronijskoj razini produktivni. Spomenimo da ovaj slučaj u ihtionimiji nije usamljen, što najbolje dokazuju nazivi *komèjuša* i *komèjušica* za nedoraslu komarču. U potonjem primjeru dolaze čak tri sufiksa.

Građa je podijeljena u pet tipova: ʽburdejʽ, ʽćurlicaʽ, ʽgolacʽ, ʽskušaʽ, ʽvrnutʽ.

Prostorna distribucija tipova ʽskušaʽ i ʽvrnutʽ prati distribuciju istih tipova na karti 069. Upadljiva je, međutim, distribucija tipa ʽburdejʽ, koji Vinja (JaFa II: [105]) bilježi samo u Trpnju, Gradcu, Postirama i Poveljima. Novi podaci pokazuju da je ovaj tip kompaktan na Podbiokovlju, gdje izostaje samo u Igranima. Budući da se bilježi i u preseljeničkim govorima Sućurja i Sumartina, jasno je da je riječ o relativno starom arealu. U bračkim Selcima je svakako posuđen iz Sumartina, a stanovništvo Lovišta ovaj je tip posudilo u vrijeme prije naseljavanja Pelješca, što nam pokazuje i potvrda iz Zastrazišća. Sporadične potvrde ovoga tipa bilježimo i na sjeverozapadnom dijelu našeg terena (Trogir, Podstrana, Krilo, Supetar, Postira), a pritom je zanimljivo da izostaje u svim punktovima koji gravitiraju Trogiru. Ne možemo, međutim, isključiti ni da je ʽburdejʽ makroarealni srednjodalmatinski tip koji je danas u povlačenju pred izvedenicama tipova ʽskušaʽ i ʽvrnutʽ. Izoliran je viški tip ʽćurlicaʽ, odraz vitaliteta odnosnih govora. Tip ʽgolicaʽ dolazi u dvama korčulanskim govorima (Vela Luka, Račišće) koji se tako otimaju utjecaju tipa ʽvrnutʽ.

071. Palamida (*Sarda sarda*)

Građa je podijeljena u dva tipa: 'palamida' i 'polanda'.

Prevlast ima tip 'palamida', koji je posuđen iz mletačkih dijalekata. Potvrde u srednjoj Dalmaciji nastavljaju kompaktan areal ovoga tipa koji zauzima gotovo cijeli Kvarner i sjevernu Dalmaciju, izuzev Crikvenice, gdje se bilježi lik *polânda* (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *palamîda*; građa JAPRK-a). Naglasimo da se tip 'palamida' danas širi ihtiološkom literaturom i ribarskom praksom pa je u tome smislu teško odrediti gdje je stariji, a gdje sasvim recentan. Na našem terenu ovaj je tip najbolje zastupljen na obali, gdje dolazi u svim punktovima izuzev Promajne, te na Čiovu, Drveniku Velom i Šolti. Zahvaća također i većinu bračkih čakavskih govora. Dalmatoromanski leksički ostatak tipa 'polanda' danas zauzima kompaktnu zonu u južnoj Dalmaciji. Bilježi se u kontrolnim punktovima Dubrovniku i Cavtatu, a građa JAPRK-a pokazuje da dolazi i u drugim južnodalmatinskim punktovima. Odatle se širi prema sjeverozapadu, gdje zahvaća Lastovo, sve čakavske govore na Korčuli i istočni dio Pelješca (Sreser i Luka). Prostor između ova dva kompaktna areala predstavlja zonu interferencije tipova 'palamida' i 'polanda'. Stanje u čakavskim govorima na Hvaru i Visu je mješovito. Središnji hvarski govori imaju tip 'polanda', a zapadni i istočni čakavski govori 'palamida'. Tipu 'polanda' pripada i preseljenički govor Sućurja. Prema našim ispitanicima, u Vrboskoj, Ivan Dolcu, Sućurju i Promajni ovaj tip je arhaizam. U svima njima kao drugi odgovor dolazi 'palamida'. Lik *pòlōnda* u Sućurju s odrazom $\bar{a} > \bar{o}$ svakako sugerira da je naziv posuđen iz hvarskih čakavskih govora. U Lovištu dolazi tip 'palamida', koji ondje može biti preseljenički, ali i noviji tip. Ako je preseljenički, onda se leksičko preslagivanje na Hvaru može pripisati vremenu prije naseljavanja zapadnog Pelješca hvarskim stanovništvom, dakle prije druge polovice 19. st. O odnosu tipova 'palamida' i 'polanda' može se zaključiti: 1) da je 'palamida' na istočnoj strani Jadrana dominantan, a da je 'polanda' pretežno južnodalmatinski tip, 2) da je tip 'polanda' nekada sigurno bio zastupljeniji na srednjodalmatinskim otocima i 3) da je 'polanda' tip u povlačenju pred tipom 'palamida' koji se širi ribarskom praksom.

072. Glavoč općenito (*Gobiidae*)

Napomena: Prilikom pripreme upitnika planirali smo na terenu prikupljati opće nazive za glavoče i nazive za glavoča pločara (*Gobius cobitis*), no već smo se u prvim anketama našli u poteškoćama. U nekim punktovima postoji samo opći naziv, a u drugima je pak pučka nomenklatura toliko bogata, da ni sami ispitanici često ne uspijevaju identificirati koji naziv pripada kojoj vrsti. Spomenimo da je slična situacija i u nazivima za ciple (*Mugilidae*). Vodeći se načelom usporedivosti podataka, na koncu smo odlučili kartirati samo opće nazive. Tip 'porapnjak' kao opći naziv za glavoče dolazi samo u dvama punktovima, no taj se znatno češće bilježi kao oznaka za glavoča pločara (*Gobius cobitis*), koji nije dio našeg konačnog upitnika. Stoga smo, u svrhu geolingvističke interpretacije, na kartu uveli pomoćni sloj zelenih točaka koje pokazuju prostiranje ovoga tipa u značenju 'glavoč pločar'.

Građa je podijeljena u pet tipova: 'glamac', 'guv', 'peš', 'porapnjak' i 'ugvat'.

Na našem terenu dominira tip 'glamac', koji zauzima kompaktan obalni pojas od Kaštel Kambelovca do Blaca u dolini Neretve, sve bračke i hvarske punktove izuzev Bola i Hvara, te Lastovo, Korčulu i cijeli Pelješac, osim Luke koja ima tip 'peš'. Naglasimo da se tip 'glamac' načelno može podijeliti u dva morfološka tipa, *glavoč/glamoč* i *glamac*. Potonji čini kompaktnu zonu na Makarskom primorju, sa sporadičnim potvrdama u otočkim govorima, a prvi je izrazito južnodalmatinski i otočki. Leksički tip 'glamac' bilježi se još u Grohotama, Maslinici i Drveniku Velom odakle se pruža prema sjevernoj Dalmaciji (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *glavdč*). Na širem trogirskom području javlja se tip 'guv', dalmatoromanski leksički ostatak od lat. GOBIUS (< grč. κωβίός). Budući da se bilježi u Slatinama i dvama govorima na Šolti (Stomorska, Gornje Selo), možemo pretpostaviti da je ovaj tip nekada bio prisutan i u Splitu. Ipak, treba reći da se u Kaštelima distribucija tipova 'guv' i 'glamac' poklapa s granicom između stare trogirske i splitske općine. U Hvaru dolazi tip 'ugvat', mletacizam koji nema značajan potencijal širenja u okolne ruralne govore. U dvama međusobno udaljenim punktovima, Visu i Bolu, bilježimo tip 'porapnjak', koji je znatno bolje potvrđen kao oznaka za glavoča pločara (*Gobius cobitis*). Preklapanjem dvaju slojeva na karti vidimo da je 'porapnjak' karakterističan za punktove stare hvarske komune, a odatle je posuđen u Bol, koji često pokazuje afinitet prema hvarskim govorima.

073. Babica općenito (*Blenniidae*)

Građa je podijeljena u sedam leksičkih tipova: 'baba¹', 'baba dera¹', 'babaslinka¹', 'balavica¹', 'linzura¹', 'moluda¹' i 'slinka¹'.

Prevlast na našem terenu ima tip 'baba¹' (< lat. *BABA 'slina'), koji se kod nas vjerojatno duguje dalmatoromanskom posredstvu. U velikom broju naziva ovoga tipa došlo je do remotivacije pomoću slike sadržaja 'baba, stara žena' (usp. Rječnik, izvedenice pod BABA¹). Tip 'slinka¹' okuplja oblike koji mogu biti i prevedenice naziva tipa 'baba¹'. Taj je tip izrazito južnodalmatinske distribucije. Bilježi se u kontrolnim punktovima Dubrovniku i Cavtatu, a građa JAPRK-a pokazuje da istom tipu pripadaju i drugi punktovi na tom dijelu Jadrana. Odatle prodire u srednju Dalmaciju, zahvaća sve čakavske korčulanske govore, dva pelješka punkta (Luka i Kućište) te Komižu. Zanimljivo je da se na dodiru areala tipova 'baba¹' i 'slinka¹' javljaju kompromisne realizacije tipa 'babaslinka¹', koje su sasvim sigurno recentne i pokazuju da se veza s lat. *BABA potpuno izgubila. Taj se tip bilježi u Hvaru, odakle se širi u susjedne govore (Brusje, Milna H) i Vis. Potvrda u preseljeničkom Račišću sasvim je sigurno nastala neovisno o hvarskoj mikrozoni, ali pokazuje da su svi ovi govori nekada također pripadali tipu 'baba¹'. Naime, taj tip dominira na cijelom Makarskom primorju te središnjem i istočnom dijelu Hvara. Na to upućuje i tip 'baba dera¹', koji dolazi u preseljeničkom govoru Lovišta. Oblik *linzura* u Sreseru pokazuje isti tvorbeni obrazac kao i nazivi *slingura* i *slinkura*, koje bilježimo gotovo na istom terenu (Kućište, Luka), a taj se obrazac prepoznaje i u južnoj Dalmaciji (Dubrovnik, Cavtat). U našoj mreži tip 'linzura¹' dolazi samo u jednom punktu, ali Vinjina građa (JaFa II: [128]) pokazuje da je riječ o mikroarealnom pelješkom tipu, jer se ondje donose i druge potvrde (Drače, Broce, Hodilje). Izoliran je tip 'moluda¹' u Lastovu, čime se taj govor opire južnodalmatinskom tipu 'slinka¹'. Na dvama međusobno udaljenim područjima bilježimo tip 'balavica¹'. Potvrde na sjeverozapadnom rubu našeg terena (Vinišće, Drvenik Veli, Okruk Gornji i Slatine) svakako nastavljaju šibensku zonu toga tipa (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *bălavica*). Ovaj se tip bilježi još u Brelima i preseljeničkom govoru Sumartina, ali, po svemu sudeći, na ovom je prostoru recentan. Ne dolazi, naime, ni u jednom drugom govoru Podbiokovlja, a s druge strane Vinja (JaFa II: [117]) u Sumartinu bilježi lik *babica*.

074. Babica dubinka (*Blennius ocellaris*)

Napomena: Većina leksičkih tipova za babicu dubinku duguje se leksičkoj generalizaciji naziva za *Blenniidae* i pokazuje sličnu distribuciju kao i na prethodnoj karti. U komentaru koji slijedi, pažnju ćemo uglavnom posvetiti tipovima koji pokazuju leksičku specijalizaciju.

Građa je podijeljena u jedanaest leksičkih tipova: 'baba', 'baba dera', 'babaslinka', 'babica krunica', 'balavica', 'božji kokotić', 'kokot', 'linzura', 'moluda', 'pivac' i 'slinka'.

Kao i na prethodnoj karti, najveći dio istražena terena dijele tipovi 'baba' i 'slinka'. Pritom je zanimljivo da se na prostoru koji nominalno pripada tipu 'slinka' i na ovoj karti uglavnom bilježe opći nazivi. Jedini poseban naziv za *Blennius ocellaris* dolazi u Trpnju, gdje bilježimo tip 'kokot'. Nešto je drukčija slika i na Korčuli, gdje se preseljenički govor Račišća na ovoj karti priklanja južnodalmatinskom tipu 'slinka'. Tip 'pivac' zahvaća kompaktnu podbiokovsku zonu, gdje mahom dolazi u govorima donjeg Makarskog primorja. Ovaj se tip bilježi i u Sućurju, gdje je svakako riječ o preseljeničkom tipu. S druge strane, u Vranjicu bi 'pivac' mogao biti i preseljenički tip (usp. distribuciju tipova 'tragaj' na karti 059., 'batovina' na karti 068. i 'duplin' na karti 122.), ali ne možemo isključiti ni da je posuđen po doseljenju, jer se ovaj tip bilježi sporadično i u okolini Trogira (Kaštel Stari, Drvenik Veli). Potvrde u potonjim punktovima svakako nastavljaju šibenski areal tipa 'pivac' (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *pīvāc*). Motivacijski bliski tipovi 'kokot' i 'božji kokotić' dolaze uglavnom u južnočakavskim i prijelaznim govorima. Prvi se bilježi u Trogiru, Milni, Bolu, Hvaru i Trpnju, a drugi u Starom Gradu i Sutivanu. Distribucija tipa 'kokot' sugerira nam da je taj tip nekada zahvaćao znatno veći prostor, a to nam pokazuje i Vinjina građa (JaFa II: [117]) gdje se nazivi ovoga tipa bilježe u Zraču, Baškoj Vodi, Komiži, Supetru pa čak i u Dubrovniku, što bi značilo da je naša trpanjska potvrda odraz starijeg stanja. Isto možemo reći i za areal tipa 'pivac', jer ga Vinja na našem terenu bilježi u Maslinici, Poveljima, Podgori i Grohotama, a prilagođeni lik *pivalo* u Kaštel Kambelovcu pokazuje da je 'pivac' bio prisutan i u tom govoru. Zanimljivo je da ondje danas bilježimo pretežno južnodalmatinski tip 'slinka', što se očito duguje težnji lokalne zajednice za razlikovanjem u odnosu na susjedne govore. Sasvim je usamljena inovacija tipa 'babica krunica' u Gradcu, a leksička specijalizacija ovdje je potaknuta izraženom leđnom perajom ove ribice, kao uostalom i u nazivima tipa 'kokot', 'pivac' i 'božji kokotić'. U drugim našim jadranskim govorima također su prisutni nazivi koji počivaju na slici sadržaja 'kruna' (usp. *krunka* i *krunača* u JaFa II: [117]), ali oni su nastali neovisno o gradačkom nazivu.

075. Škaram (*Sphyraena sphyraena*)

Građa je podijeljena u dva tipa: 'škaram' i 'učić'.

Prevlast ima tip 'škaram'. Mletacizam tipa 'učić' bilježi se samo u Vranjicu. Zanimljivo je da u mletačkim dijalektima *luzo de mar* označava upravo škarma i da Vranjic tako jedini na našoj obali čuva izvorno značenje. Ostale naše posuđenice od mlet. *luzo de mar* u pravilu označavaju luca (*Euthynnus alletteratus*) i u tom značenju prekrivaju gotovo cijelu istočnu jadransku obalu.

076. Cipal općenito (*Mugilidae*)

Građa je podijeljena u dva tipa: 'cipal' i 'cipol'.

Oba su tipa dalmatoromanske posuđenice, ali različite bliže etimologije (usp. Rječnik, CIPAL). Kako su pokazali Vuletić i Skračić (2020), tip 'cipal' je karakterističan za južnočakavske i podbiokovske govore, a dolazi ujedno i u svim preseljeničkim govorima na našem terenu (Sumartin, Sućuraj, Račišće, Lovište). Tip 'cipol' je južnodalmatinski, a odatle prodire na Lastovo, u sve starinačke pelješke govore i u dolinu Neretve.

077. Gavun (*Atherina hepsetus*)

Građa je podijeljena u dva tipa: 'brfun' i 'gavun'.

Na našem terenu bez konkurencije dominira tip 'gavun', dok se u kontrolnom punktu Rogoznici bilježi tip 'brfun' koji je karakterističan za širu šibensku zonu (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *brfün*).

078. Oliga (*Atherina boyeri*)

Građa je podijeljena u osam tipova: 'batej', 'batoglavac', 'brfun', 'gauda', 'gavun', 'manda', 'mliko' i 'oliga'.

Većinski tip 'oliga', dalmatoromanski grecizam od grč. ἄλυκόν, zauzima gotovo sav istraženi teren. Bilježi se u gotovo svim obalnim punktovima od Kaštel Starog do Gradca na Makarskom primorju te u svim viškim, šoltanskim i bračkim govorima. Zauzima ujedno i većinu punktova na Hvaru, a bez konkurencije dolazi na Pelješcu i u južnoj Dalmaciji (građa JAPRK-a). Kao i na nekim prethodnim kartama (usp. recimo 044.), korčulanski govori nisu jedinstveni. Istočni dio, s preseljeničkim govorom Račišćem, pripada tipu 'oliga', središnji čakavski govori (Zavalatica i Brna) tipu 'batej', a Blato i Vela Luka na zapadu otoka izdvajaju se inovacijom tipa 'manda'. Podsjetimo da tipovi 'batej' i 'batoglavac' dolaze u znatno većem broju punktova kao oznake za batoglavca (usp. kartu 054.). Na ovoj se karti sporadično bilježe i nazivi tipa 'gavun', koji u svim govorima na našem terenu dolazi kao oznaka za srodnu vrstu *Atherina hepsetus* (usp. kartu 077.). S njima bi mogao ići i omiški tip 'gauda' (usp. Rječnik, GAUDA). Potvrde tipa 'brfun' na sjeverozapadnom rubu našeg terena predstavljaju krajnji doseg šibenskog areala istoga tipa (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *brfūn*). Podsjetimo da se ovaj tip na prethodnoj karti, kao oznaka za srodna gavuna, bilježi samo u kontrolnom punktu Rogoznici i u tom značenju ne prelazi granicu sjeverne i srednje Dalmacije. U Blacama i Bristu dolazi 'mliko', što je vjerojatno prilagodba od *mlič* 'riblja mlad'.

079. Škrpina (*Scorpaena scrofa*)

Napomena: Razumije se da su nazivi tipa ¹škrpin¹ tvoreni od iste osnove koja je u *škrpina* i *škrpun*. Netko bi nam mogao prigovoriti da su *škrpin* i *škrpina* podtipovi istoga tipa, onako kako smo, recimo, *pirak* i *pirka* tretirali kao podtipove od ¹pirka¹. No, distribucija tipa ¹škrpin¹ na ovoj karti nikako se ne poklapa s distribucijom izvedenica u m.r. na koje smo ranije upozoravali (usp. *pirak* na karti 031. i *oštruj* na karti 058.). Na tim dvjema kartama od korčulanskih punktova izvedenice u m.r. dolaze samo u preseljeničkom Račišću, gdje se na taj način odražava stanje u štokavskim govorima Podbiokovlja. Kako ćemo pokazati u komentaru koji slijedi, nazivi tipa ¹škrpin¹ nastali su u potpuno drugim okolnostima koje su nas potakle da mu dodijelimo status leksičkoga tipa.

Građa je podijeljena u četiri leksička tipa: ¹crljenak¹, ¹škrpin¹, ¹škrpina¹ i ¹škrpun¹.

Tri tipa obuhvaćaju nazive koji imaju osnovu *škrp-*, ¹škrpin¹, ¹škrpina¹ i ¹škrpun¹, no samo su nazivi tipa ¹škrpina¹ dalmatoromanske posuđenice. Ostala dva tipa su naše domaće tvorbe. Gotovo sav istražen teren zauzimaju nazivi tipa ¹škrpina¹. U nizu govora na obalnom potezu od Trogira do Komina, koji imaju slogotvorno *r*, dolaze varijante s odrazom *ar*. Na ovom je mjestu zanimljivo primijetiti da se u nekim sjevernodalmatinskim govorima koji nemaju tzv. „prateće“ *a* bilježe oblici tipa *rbun*, koji su hiperkorektne reakcije prema *arbun* (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *arbûn*). Uz tip ¹škrpina¹, na Pelješcu bilježimo još dva tipa, ¹crljenak¹ i ¹škrpun¹. Naglasimo pritom da nazivi tipa ¹škrpun¹ češće označavaju škrpini srodnu vrstu *Scorpaena porcus* (usp. kartu 080.), a izvedenice toga tipa dolaze i kao oznaka za manju i nevrjednu *Scorpaena notata* (usp. Rječnik, izvedenice pod ŠKRPUN). Nigdje se, međutim, ovaj tip ne bilježi kao oznaka za škrpinu i po tome neki pelješki punktovi (Trpanj, Sreser) predstavljaju izoliran slučaj. U njima se nazivi za sve tri vrste iz roda *Scorpaena*, koje su dio našeg upitnika, izvode iz polaznog oblika *škrpun*. Razlika među dvjema traženim vrstama (*Scorpaena scrofa* i *Scorpaena porcus*) postiže se dodavanjem determinanta boje (*crveni* ~ *crni*), a manja i nevrjedna *Scorpaena notata* označena je deminutivom *škrpunić*. Tip ¹crljenak¹ dolazi samo u Kućištu, ali prema Vinjinoj građi (JaFa II: [123]), ovaj je tip nekada bio prisutan u Račišću, Lovištu i Korčuli, što nam sugerira da je riječ o mikroarealnoj inovaciji u povlačenju. Lako je moguće da su nazivi ovoga tipa nastali osamostaljivanjem determinanta iz složenih naziva tipa *c̄rveni škr̄pīn* (Lumbarda) i *c̄rveni škr̄pun* (Trpanj), koje smo ovdje sveli pod tipove ¹škrpin¹ odnosno ¹škrpun¹. U svakom slučaju, današnje stanje u preseljeničkom Lovištu pokazuje da je ondje ¹škrpina¹ tip povratnik. Tip ¹škrpin¹ čini kompaktan areal na Korčuli, a izvan otoka ne

dolazi ni u jednom značenju, što najbolje pokazuje da je riječ o reaktivnoj zoni. Teško je pritom reći jesu li nazivi tipa ¹škrpin nastali pod utjecajem peljeških naziva za ovu ribu koji pripadaju tipu ¹škrpun¹, jer su mogli nastati i neovisno o tome. Deanović za Korčulu bilježi *škerpín*, *črjénko* (ALM 605), što pokazuje da promjena gramatičkog roda nije sasvim recentna. No, zanimljivo je istaknuti da se štokavsko Račišće u ovom kontekstu izdvaja na glasovnoj razini, jer samo ondje bilježimo oblik s dočelnim *-nj* (*cìveni škrpīnj*). U svim ostalim korčulanskim govorima dolaze oblici s dočelnim *-n*.

080. Škrpun (*Scorpaena porcus*)

Građa je podijeljena u tri tipa: ʃbodeč¹, ʃškrpin¹ i ʃškrpun¹.

Prevlast na našem terenu ima tip ʃškrpun¹, koji je vrlo dobro potvrđen i u sjevernoj Dalmaciji (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *škrpîna*). Istočni korčulanski govori imaju tip ʃškrpin¹, a središnji i zapadni tip ʃbodeč¹ koji se bilježi i južnije (Lastovo, Cavtat). Potonji tip dolazi i kao oznaka za manju vrstu *Scorpaena notata* (usp. kartu 081.). Pritom je zanimljivo da se danas u Dubrovniku ovaj tip ne bilježi ni u jednom značenju, pa je pitanje čemu se duguje ovako kompaktna distribucija na južnom rubu našega terena.

081. Škrpinica (*Scorpaena notata*)

Građa je podijeljena u devet tipova: 'bahić', 'bodeč', 'crljenak', 'grintavac', 'kenjica', 'pljucavac', 'škrpin', 'škrpina' i 'škrpun'.

Najveći dio istražena terena pripada tipovima 'škrpun' i 'škrpina'. Pritom je prvi dominantno otočki, a drugi uglavnom obalni tip, premda se i jedan i drugi sporadično bilježe u suprotnim arealima. U Lovištu je 'škrpun' svakako preseljenički tip. Naime, iako se ondje bilježi lik *škrpunìć*, slogotvorno *r* ne pokazuje da je riječ posuđena iz susjednih peljeških govora, jer tzv. „prateće“ *a* nije karakteristika odnosnoga govora (usp. lik *trnjâfkina* za drhtulju). Slogotvorno *r* je svakako autohtona karakteristika govora Lovišta, jer odraz *ar* izostaje i u nekim drugim čakavskim govorima na istoku Hvara (primjerice, u Gdinju). Kako je hvarsko stanovništvo na Pelješac došlo iz istočnih krajeva otoka, možemo reći da ovdašnji tip 'škrpun' pokazuje starije hvarsko stanje i da su potvrde tipa 'škrpina' za *Scorpaena notata* na otoku mlađe od 19. st. U ostalim preseljeničkim govorima, Sućurju i Sumartinu, 'škrpun' može biti posuđen od susjednih čakavskih govora, premda ne možemo isključiti ni da je autohton, s obzirom na to da je ovaj tip dobro zastupljen i u Podbiokovlju. Indikativno je da Vinja (JaFa II: [125]) u Sućurju i Gradcu bilježi lik *škrpinica*. Sasvim je drukčija situacija u sjevernoj Dalmaciji, gdje se izvedenice od *škrpina* u ovom značenju bilježe u svega tri punkta (Petrčane, Primošten, Šibenik), a u ostalim govorima mahom dolaze izvedenice od *škrpun* (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *škrpîna*). Na Korčuli je stanje obrnuto u odnosu na kartu 080. U središnjim i istočnim punktovima dolazi tip 'bodeč', a u zapadnim govorima i preseljeničkom Račišću tipovi 'škrpun' i 'škrpin'. Potonji dolazi kao drugi odgovor u Lombardi, pa možemo slobodno reći da je 'bodeč' na Korčuli u ovom značenju mlađa faza u odnosu na 'škrpin'. Stanje u Blatu na ovoj karti sugerira da su izvedenice tipa 'škrpin' nastale pod utjecajem tipa 'škrpun' (usp. komentar uz kartu 080.). Nekoliko je tipova lokalnog značaja: 'pljucavac' u Vinišću, 'grintavac' u Visu, 'bahić' u Selcima i 'crljenak' u Živogošću. Potonji je na Makarskom primorju nekada mogao imati i veći značaj, budući da Vinja (*loc. cit.*) u Podgori bilježi lik *crvenjak*. Usp. također komentar o tipu 'crljenak' na karti 079.). Nazivi tipa 'bahić' na Braču dolaze i u drugim značenjima, ali nikada ne zauzimaju više od jednog punkta (usp. karte 030. i 128.). Sasvim je usamljen tip 'kenjica' u Grohotama.

082. Kokot (*Triglidae*)

Građa je podijeljena u sedam leksičkih tipova: 'anzuleta', 'dalbun', 'kapun', 'krkaja', 'kokot', 'lastavica' i 'lučerna'.

Najprošireniji je tip 'kokot', koji se danas uvelike širi ribarskim praksama. Kao drugi odgovor dolazi u Dućama, Kaštel Kambelovcu i Starom Gradu (svi *kōkot*) te u Trpnju (*kōkōt*). Na istoj metafori počiva i tip 'kapun' u Pučišćima, koji je prema Vinjinoj građi (JaFa II: [126]) ranije zauzimao znatno više sjevernih bračkih govora (Sutivan, Supetar, Postira, Povelja). Relativno kompaktan areal tipa 'lastavica' bilježi se na potezu od Trogira do Duća. U nizu mjesta u kojima opći naziv za *Triglidae* pripada drugim tipovima, nazivi tipa 'lastavica' koriste se kao oznaka za vrstu *Trigla lucerna*. Ovaj tip je dobro zastupljen na Kvarneru, odakle dopire i u sjevernodalmatinske govore (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *lâstavica*). Kao i na nekim drugim kartama, ovim se utjecajima otima govor Vranjica, koji ima mletacizam tipa 'lučerna'. Važno je naglasiti da se ovaj mletacizam ne bilježi nigdje drugdje na našem terenu, što nije izoliran slučaj kada je u pitanju vranjički govor. Ipak, Vinjina građa (JaFa II: [126]) pokazuje da je tip 'lučerna' polovicom prošloga stoljeća bio prisutan i u nekim drugim govorima na ovom prostoru (Stobreč, Maslinica), a onda vjerojatno i u Splitu. Zahvaćao je također i korčulanske čakavske govore Velu Luku i Brnu, no danas ondje nema potvrda ovoga tipa. Tip 'lučerna' mnogo je bolje zastupljen u sjevernoj Dalmaciji (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *lačêrna*). Na relativno udaljenim točkama bilježi se tip 'krkaja', a njegova distribucija sugerira da je ranije morao biti kompaktniji i da se povlači pred tipovima 'kokot' i 'lastavica'. Pritom je zanimljivo da se čuva u Bolu, koji na više primjera pokazuje afinitet prema hvarskim govorima. U kontrolnom punktu Dubrovniku dolazi tip 'dalbun'. Prema Vinjinoj građi (*loc. cit.*) ovaj je tip polovicom prošlog stoljeća bio prisutan i u drugim punktovima južne Dalmacije (Cavtat, Mokošice, Molunat, Koločep) i u Komiži, no današnje stanje pokazuje da je riječ o recesivnom tipu. Usamljen je tip 'anzuleta' u Starom Gradu, koji se javlja na dodiru areala tipova 'krkaja', 'kokot' i 'lastavica'. Vinja također ondje bilježi tip 'anzuleta', ali za vrstu *Trigla gurnardus* donosi i lik *karkaja*, koji ujedno pokazuje da je 'krkaja' stariji hvarski tip.

083. Patarača (*Citharus linguatula*)

Građa je podijeljena u četiri tipa: 'pašara', 'patarača', 'pizdin pokrivač' i 'švoja'.

Prevlast na našem terenu ima tip 'patarača', no treba reći da se ova vrsta danas uglavnom lovi kočama i da se širenje ovog tipa mahom duguje ribarskim praksama. Velik broj punktova u kojima je ova riba nepoznata ili za nju nema naziva najbolje pokazuje da se ova vrsta na našem terenu ne lovi od starine. U Komiži dolazi tip 'pašara', nastao vjerojatno prijenosom naziva s iverka (usp. kartu 085.), a u Selcima tip 'švoja', rezultat generalizacije naziva za plosnatice. Potonji tip u našim govorima uglavnom dolazi kao oznaka za vrstu *Solea solea* (usp. kartu 086.). U trima međusobno udaljenim mjestima dolazi tip 'pizdin pokrivač' koji se češće bilježi kao oznaka za druge plosnatice (usp. kartu 085. i 086.).

084. Romb (*Scophthalmidae*)

Građa je podijeljena u tri tipa: 'list', 'romb' i 'rumpul'.

Tip 'romb' zauzima cijeli istraženi teren, izuzev Krila, gdje bilježimo izolirani tip 'rumpul' i Lumbarde, gdje 'list' dolazi kao rezultat generalizacije prema nazivima za druge plosnatice.

085. Iverak (*Platichthys flesus*)

Napomena: Prikupljene nazive tipa 'pizdin pokrivač' načelno smo mogli podijeliti u zasebne leksičke tipove, prema razlikama u drugom članu sveze (*pokrivač/poklopac/prilipak/zalistak*), ali kako svi zapravo počivaju na sličnoj konceptualizaciji, odlučili smo ih svrstati pod jedan tip. Kao sintetičku formu uzeli smo lik *pizdin pokrivač*, zato što su determinanti izvedeni od *pizda* i likovi u kojima je drugi član *pokrivač* većinski na našem terenu. Pod ovaj tip svrstali smo i oblik *prilipak* (Zavala), uz pretpostavku da je riječ o elipsi oblika *pīzdīn prilipak* koji bilježimo u Jelsi. Tako nam sugerira i Vinja (JaFa I: 98), kad ističe da se eufemističke elipse kod naziva ovoga tipa duguju suzdržljivosti i pristojnosti ispitanika te ih ne treba tretirati samostalno.

Građa je podijeljena u šest leksičkih tipova: 'iverak', 'list', 'pašara', 'pizdin pokrivač' i 'rumpul'. Najveći dio terena pripada tipu 'iverak' koji je karakterističan mahom za štokavske punktove. Kompaktno je zastupljen na Makarskom primorju i u dolini Neretve, gdje dolazi u svim punktovima izuzev Živogošća, u kojem nismo zabilježili naziv, a dolazi ujedno i u preseljeničkom govoru Sućurja. Također, dobro je potvrđen i u starinačkim govorima na Pelješcu. Ovaj se tip sporadično bilježi i na potezu od Kaštela do Omiša, no kako se danas širi ihtiološkom literaturom, teško je reći je li ondje prisutan od starine. S druge strane, zanimljiva je distribucija tipa 'pizdin pokrivač', koji dolazi ujedno kao oznaka za druge plosnatice (usp. kartu 083. i 085.). Ovom tipu pripadaju gotovo svi korčulanski punktovi, cijeli Vis i Drvenik Veli, a sporadično se bilježi na Hvaru, Braču i Šolti. Na pomoćnoj karti III., koja slijedi odmah nakon ove karte, prikazano je u kojim se sve punktovima bilježe nazivi tipa 'pizdin pokrivač', neovisno o značenju. Na njoj vidimo da je ovaj tip danas prisutan gotovo isključivo u otočkim, napose čakavskim govorima. Od obalnih punktova dolazi samo u čakavskom Kaštel Kambelovcu, a od štokavskih samo u preseljeničkom govoru Račišća, gdje je vjerojatno posuđen od susjednih čakavskih govora. Stanje u Vinjinoj građi (JaFa II: [128]) pokazuje da je tip 'pizdin pokrivač' na našem terenu bio prisutan i u Splitu, Vranjicu i Sutivanu. Naši ispitanici u Sutivanu su nam sugerirali da se u njihovom mjestu nekada koristio i „grublji naziv“, ali ipak su ostali suzdržani. I u sjevernoj Dalmaciji nazivi ovoga tipa bilježe se uglavnom u čakavskim govorima (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *pīzdīn pokrōv*), što naravno ne znači da ih u štokavskima nije bilo. Ovakva raspršena distribucija ide u prilog tezi da su nazivi tipa 'pizdin pokrivač' naši stariji nazivi za plosnatice (usp. Vuletić/Skračić, *loc. cit.*) i da se povlače pred mletačkim posuđenicama i domaćim nazivima koji se danas uglavnom šire ihtiološkom

literaturom. Dva se tipa, ¹list i ¹švoja, vjerojatno duguju ujednačavanju naziva za plosnatice, jer su mnogo bolje potvrđeni kao oznaka za vrstu *Solea solea*. Tip ¹rumpul dolazi samo u Dućama, gdje se ostvaruje lik *lûmpor*, s disimilacijom $r - r > l - r$.

086. List (*Solea solea*)

Napomena: tip ¹švoj¹ načelno se može podijeliti u dva podtipa, *švoj* i *švoja*. Zbog arealne obilježenosti, na kartu smo uveli sloj crnih točaka koji označava gdje se tip ¹švoj¹ realizira u izvedenicama m.r. Narančasti poligoni u kojima crna točka izostaje pokazuju distribuciju likova u ž.r.

Građa je podijeljena u tri tipa: ¹list¹, ¹pizdin pokrivač¹ i ¹švoj¹.

Prevladava mletacizam ¹švoj¹. Svi referentni centri, izuzev Dubrovnika, imaju ovaj tip koji se, kako smo napomenuli, može podijeliti u dva podtipa, *švoj* i *švoja*. Distribucija podtipa *švoj* se gotovo u dlaku poklapa s distribucijom varijanata m.r. na koje smo ranije upozoravali (usp. *pirak* na karti 031. i *oštruj* na karti 058.), pa je moguće da ovaj podtip ne odražava često odbacivanje dočelnog *-o* u romanskim posuđenicama (usp. *banco* > *banak* i sl.), već arealno obilježen tvorbeni obrazac. Zanimljivo je da likovi u m.r. ne dolaze u sjevernoj Dalmaciji, a Vuletić i Skračić (2018, s.v. *švōja*) upozoravaju da nazivi podtipa *švoja* nisu odraz venecijanskoga gradskog oblika *sfogio*, jer se oblici ž.r. s *-a* bilježe samo u mletačkim govorima Julijske Venecije i Istre. Međutim, MILA (75, 159, 289) sada donosi niz primjera u kojima kod mletačkih posuđenica u hrvatskim govorima imamo metaplazam *-o* > *-a* (*basto* > *basto*, *bosco* > *boška*, *copo* > *kupa*, *pugno* > *punja*, *scuro* > *škura*, *venco* > *venka*). Na rubovima istražena terena dolazi tip ¹list¹, koji se jednim dijelom sigurno širi preko ribarnice i ihtiološke literature. Značajnu distribuciju ima samo u južnoj Dalmaciji, gdje je potvrđen vrlo dobro (građa JAPRK-a), a odatle prodire u korčulanske i pelješke govore. Za tip ¹pizdin pokrivač¹ usp. komentar uz prethodnu kartu (085.).

087. Bucanj (*Mola mola*)

Građa je podijeljena u tri tipa: 'butac', 'pešeluna' i 'pešetamburo'.

Prevlast ima tip 'butac', koji dolazi na svim dijelovima našeg terena, izuzev Lastova koje ima mletacizam tipa 'pešeluna'. I nazivi tipa 'pešetamburo' pripadaju mlađem sloju romanizama, premda se ne može isključiti da su mogli nastati i na našoj obali (usp. Rječnik, PEŠETAMBURO). Distribucija, međutim, sugerira da je riječ o posuđenicama. Ovaj se tip bilježi u Hvaru te u nekoliko punktova na Korčuli. Podsjetimo da se i na nekim drugim kartama vidi da ruralni hvarski govori ne pokazuju sklonost posuđivanja naziva iz gradskog središta (usp., primjerice, 'kaco di re' na karti 061 ili 'ugvat' na karti 072.).

088. Grdobina (*Lophius piscatorius*)

Građa je podijeljena u osam leksičkih tipova: 'đava', 'grdobina', 'hudobina', 'miš', 'rošpo', 'škarpuja', 'vrag' i 'žaba'.

Na našem terenu prevladava tip 'grdobina'. Teško je reći gdje je domaći, a gdje odraz utjecaja ribarnice. Na karti je ipak razvidno da je većina naziva ovoga tipa koncentrirana na obali, a da se značajniji areali ostalih prostorno značajnijih tipova bilježe samo na otocima. Kako pokazuje građa JAPRK-a, nazivi tipa 'vrag' karakteristični su za južnu Dalmaciju i počinjavaju na istoj slici sadržaja kao i kominski naziv tipa 'đava'. U Dubrovniku i Korčuli pak dolazi mletacizam 'rošpo', koji nema značajan potencijal širenja. Na Korčuli većina ruralnih čakavskih govora ima tip 'miš', čime se ovi punktovi otimaju s jedne strane utjecaju prestižnoga gradskog govora, a s druge većinskom tipu 'grdobina'. Tip 'škarpuja' imaju čakavski govori na Hvaru, odakle je posuđen u Bol, punkt koji na brojnim drugim primjerima pokazuje afinitet prema hvarskim govorima. Tip 'hudobina' na našem terenu danas je potvrđen samo u Komiži, a kao drugi odgovor u Visu dolazi lik *hudòbina*. No Vinjina građa (JaFa II: [133]) pokazuje da je ovaj tip bio prisutan u Splitu, Drveniku Velom, Jelsi i Starom Gradu, pa se očigledno radi o recesivnom tipu. U dvama međusobno udaljenim punktovima, Supetru i Visu, dolazi tip 'žaba', ali treba reći da se u oba govora bilježe i drugi nazivi. Na viško *hudòbina* već smo upozorili, a ispitanici u Supetru ističu da je danas češće u uporabi lik *grdobà*. Prema Vinjinoj građi (*loc. cit.*), 'žaba' je karakteristično kvarnerski tip, uz nekoliko potvrda na prijelazu s Kvarnera u sjevernu Dalmaciju (usp. i Vuletić/Skračić 2018, s.v. *žàba*). U tome smislu, naše su potvrde tipa 'žaba' potpuno izolirane. Budući da Vinja (*loc. cit.*) u Sutivanu i Supetru bilježi likove *rošpa* i *rošpo*, lako je moguće da je riječ o prevedenicama mletačkog naziva. Spomenimo da se ni u jednom štokavskom punktu na našem terenu danas ne bilježe tipovi koji su karakteristični za čakavske govore, izuzev mletacizma 'rošpo'.

089. Rarog (*Homarus gammarus*)

Građa je podijeljena u dva tipa: 'hlap' i 'karlo'.

Distribucija ovih dvaju tipova velikim dijelom odgovara odnosu različitih tipova na kartama 019. i 069. Tip 'hlap' je srednjodalmatinski, a tip 'karlo' južnodalmatinski. Potonji je u preseljeničkom Račišću posuđen iz susjednih korčulanskih govora, a zanimljivo je da kasnije naseljeno Lovište čuva tip 'hlap'. Spomenimo da se prema sjeverozapadu potvrde tipa 'hlap' sporadično bilježe u šibenskoj zoni (Rogoznica, Krapanj, Jezera), no to su krajnje točke dosega ovoga tipa.

090. Zezalo (*Scyllarus arctus*)

Napomena: Tip 'kusica' okuplja oblike *kùcica* (Komiža, Vis) i *kùsica* (Cavtat). Kako je pokazala etimološka analiza, ovi su nazivi izvedenice od *kus* 'kojemu je rep odrezan ili otkinut' (usp. Rječnik, KUSICA), što se najbolje vidi po cavtatskom obliku, pa u ovom slučaju za leksički tip nismo uzeli većinsku dijalektnu realizaciju, nego lik iz kontrolnog punkta.

Građa je podijeljena u šest tipova: 'baba', 'batiguz', 'gazeta', 'gudan', 'kusica' i 'zezalo'.

Na našem terenu dominira tip 'zezalo'. Po svemu sudeći, riječ je o karakteristično srednjo- i južnodalmatinskom tipu, jer su potvrde ovoga tipa u sjevernoj Dalmaciji i na Kvarneru vrlo rijetke. U sjevernoj Dalmaciji kompaktno se drže samo u šibenskoj zoni (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *zèzavac*). U nekoliko punktova bilježimo tip 'baba', a kako ćemo vidjeti na kartama koje slijede, nazivi ovoga tipa označavaju različite vrste rakova. Zanimljivo je da se tip 'baba' na našem terenu vrlo rijetko javlja u otočkim govorima, za razliku od stanja u sjevernoj Dalmaciji, gdje su nazivi ovoga tipa mnogo bolje potvrđeni i dolaze u svim govorima (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *bàba*). Tip 'kusica' se bilježi samo na Visu i u kontrolnom punktu Cavtatu, no u Vinjinom popisu (JaFa II: [138]) nalazi se više južnodalmatinskih potvrda. Prema sadašnjem stanju ne možemo reći čemu se duguju viški nazivi, odnosno jesu li nastali neovisno o južnodalmatinskima ili je areal ovoga tipa ranije zauzimao veći prostor. Ne možemo isključiti ni da su na Vis dospjeli transverzalnim kontaktom među ribarima. Preostali su tipovi lokalna značaja: 'batiguz' u Tučepima, 'gudan' u Promajni i 'gazeta' u Trogiru. Potonji se na susjednom Drveniku Velom bilježi kao oznaka za kanoču (usp. kartu 091.).

091. Kanoča (*Squilla mantis*)

Građa je podijeljena u devet tipova: 'gambor', 'gazeta', 'guzavac', 'kanoča', 'kozica', 'rak', 'štukavac', 'ušenak' i 'zezalo'.

Kompaktan areal tipa 'kanoča' dolazi u svim obalnim punktovima od Omiša do Blaca u dolini Neretve i zahvaća gotovo sve hvarske govore. Bilježi se sporadično i na drugim dijelovima terena (Split, Postira, Gornje Selo, Vinišće). Teško je reći gdje je naziv domaći, a gdje se duguje utjecaju ribarnice i ihtiološke literature, ali svakako je zanimljivo da se podbiokovski punktovi slažu s hvarskima, kao uostalom i u velikom broju drugih slučajeva. Tip 'gazeta' u Drveniku Velom pokazuje utjecaj trogirskoga govora, gdje je taj tip zabilježen kao oznaka za *Scyllarus arctus* (usp. kartu 090). U Kaštelanskom zaljevu javlja se kompaktan areal tipa 'guzavac'. U Vinjinoj građi (JaFa II: [145]) ovaj tip dolazi samo u Kaštel Kambelovcu, no naši podaci pokazuju da na ovom prostoru ima mnogo veći značaj. Zanimljivo je, pritom, da se 'guzavac' ne bilježi u dvama referentnim centrima, Splitu i Trogiru. Premda ne možemo znati kakvo je stanje na ovom terenu bilo prije prodora mletačke posuđenice 'kanoča', treba ipak naglasiti da se, kao i u brojnim drugim primjerima, ruralni govori oko Splita otimaju utjecaju gradskog središta. Relativno je kompaktan areal tipa 'zezalo', koji se duguje prijenosu naziva među manjim rakovima (usp. kartu 090.). Istom se procesu duguju i potvrde tipa 'kozica' koji je mnogo bolje potvrđen u značenju 'mala kozica, *Palaemon serratus*' (usp. kartu 092.). U dobrom broju mjesta na Korčuli bilježi se mletacizam 'gambor', a u preseljeničkom Račišću je zacijelo primljen iz susjednih čakavskih govora. Sasvim su usamljeni tipovi 'ušenak' (Ivan Dolac) i 'štukavac' (Sreser), odrazi vitaliteta odnosnih govora. Tip 'rak' u Lumbardi ostvaruje se višečlanim nazivom *dubînski räk*, što nije rijetka praksa u nazivima za manje rakove (usp. Rječnik, izvedenice pod RAK).

092. Mala kozica (*Palaemon serratus*)

Građa je podijeljena u osam leksičkih tipova: 'babin brk¹', 'gambor¹', 'kocka brka¹', 'kozica¹', 'perka¹', 'šal¹', 'šambrk¹' i 'zezalo¹'.

Prevlast ima tip 'kozica¹', no treba ipak naglasiti da nazive ovoga tipa krase vrlo složena glasovna i morfološka varijacija, koja se u prvom redu duguje činjenici da je ovaj račić izrazito nevrijedna vrsta (usp. Rječnik, KOZICA). U gotovo svim punktovima donjeg Makarskog primorja dolaze nazivi tipa 'kocka brka¹', koji pokazuju prisutnost temeljnog lika *kozica*, no ovdje se umiješao i semantizam 'brkat', što je slučaj i s nekim drugim nazivima za male kozice (v. dalje). Relativno je kompaktan tip 'gambor¹' na jugoistočnom rubu našeg terena, a duguje se vjerojatno dubrovačkom utjecaju. Izolirani su tipovi 'babin brk¹' (Trpanj) i 'perka¹' (Milna H), odrazi vitaliteta odnosnih govora, dok je tip 'zezalo¹' u Krilu nastao prijenosom naziva među manjim rakovima. U Trogiru i okolici kompaktan areal zauzima tip 'šal¹', a njegov utjecaj nazire se i u nazivu tipa 'šambrk¹' u Kaštel Starom (usp. Rječnik, ŠAMBRK).

093. Mužjak velike rakovice (*Maja squinado* ♂)

Građa je podijeljena u pet leksičkih tipova: 'adam', 'baba', 'bogdan', 'grancigula' i 'grapalo'. Na našem terenu dominira tip 'grancigula' koji dolazi i kao opći naziv za vrstu *Maja squinado* te za srodnu vrstu *Maja crispata* (usp. karte 095. i 096.). Kao i na prethodnim kartama, tip 'baba' dolazi u međusobno udaljenim punktovima, što pokazuje da je riječ o starijem našem nazivu za rakove, premda je teško reći kakva mu je distribucija bila u prošlosti. U dvama punktovima bilježimo tipove lokalna značaja. Povelja imaju tip 'grapalo', a Milna tip 'adam'. Zanimljivo je istaknuti da su u Milni parnjaci velike rakovice nazvani prema biblijskim likovima Adamu i Evi (usp. kartu 094.). Značajan dio terena zauzima tip 'bogdan', koji bilježimo u okolici Splita, sjeverozapadnim bračkim punktovima, Omišu te na donjem Makarskom primorju i Visu. U Sućurju je svakako riječ o preseljeničkom tipu. Areal ovoga tipa nekada je vjerojatno zauzimao i naše punktove u nekadašnjoj Poljičkoj Republici (Podstrana, Krilo, Duće), a Vinjina građa (JaFa II: [144]) i lokalna leksikografija (Barbić 2011: 20) potvrđuju da je bio prisutan i na Hvaru. Riječ je, dakle, zacijelo o recesivnom tipu. Zanimljivo je primijetiti da tip 'bogdan' ne dolazi na užem trogirskom području, izuzev u Arbaniji, gdje je očito posuđen iz Slatina koje od starine pripadaju splitskoj općini.

094. Ženka velike rakovice (*Maja squinado* ♀)

Građa je podijeljena u četiri leksička tipa: 'baba', 'dežula', 'eva' i 'grancigula'.

Prevlast ima tip 'grancigula', no kako smo već istaknuli u prethodnom komentaru, riječ je o općem nazivu za *Maja squinado*, a dolazi i kao oznaka za srodna raka *Maja crispata* (usp. kartu 095.). Distribucija tipa 'baba' poklapa se s distribucijom istoga tipa na prethodnim kartama na kojima se prikazuju tipovi naziva za rakove, no ovdje se tomu tipu priklanja i Luka na Pelješcu. Mikroarealni tip 'dežula' bilježi se samo na Visu, ali dolazi također u Sućurju, kao oznaka za šušu (usp. kartu 096.). Spomenimo da se nazivi ovoga tipa bilježe i na zapadnom dijelu Pašmana, gdje označavaju malu rakovicu (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *dizèlj*). Premda ovaj tip ostaje bez etimološkog rješenja, lako je moguće da je i u ovom slučaju riječ o nekom našem starom nazivu za rakove. Za tip 'eva' usp. komentar uz prethodnu kartu (093.).

095. Mala rakovica (*Maja crispata*)

Građa je podijeljena u deset leksičkih tipova: 'baba', 'babajegula', 'dežula', 'grancigula', 'krojač', 'krpjač', 'mašinar', 'runjavac', 'šnajderica' i 'travaš'.

Najveći broj punktova pripada tipu 'grancigula', koji dolazi i kao oznaka za vrstu *Maja squinado* (usp. karte 093. i 094.). Na ovoj je karti nešto više potvrda tipa 'baba', o kojem smo pisali u prethodnim komentarima. U Kućištu dolazi naziv tipa 'babajegula', koji je nastao ukrštanjem likova *baba* i *grancigula* (usp. Rječnik, BABAJEGULA). U govorima oko Splita (Vranjic i Podstrana) bilježimo dva motivacijski bliska tipa, 'travaš' i 'mašinar'. U nekoliko punktova bilježimo tip 'runjavac', koji konceptualno ide s tipovima 'travaš' i 'mašinar'. Treba reći da se nazivi tipa 'runjavac' češće bilježe kao oznaka za raka grmalja, što se zorno vidi i u Vinjinoj građi (JaFa II: [142]). Čini se, dakle, da se ove potvrde duguju prijenosu naziva među morfološki sličnim rakovima, no svakako svjedoče o nekadašnjoj proširenosti tipa 'runjavac'. Na ovoj se karti daje primijetiti da se punktovi u okolici Trogira otimaju utjecaju gradskoga središta, ali usp. komentar uz kartu 098. Na gornjem Makarskom primorju (Brist i Gradac) bilježimo motivacijski bliske tipove 'šnajderica' i 'krpjač', a na istoj metafori počiva i tip 'krojač' u Supetru. Supetarski je naziv sasvim sigurno nastao neovisno o podbiokovskim tipovima, ali najbolje pokazuje kako se isti referenti u narodu često percipiraju na sličan način. U tu tematiku nećemo dublje zalaziti, jer je ona iscrpno obrađena u Vinjinim radovima.

096. Šušā (*Pachygrapsus marmoratus*)

Građa je podijeljena u deset tipova: 'bižavac', 'brzica', 'dežula', 'govnar', 'grda', 'kozica', 'plašivac', 'rak', 'vrša' i 'žbirac'.

Najveći dio terena prekriva tip 'rak', koji funkcionira kao opći naziv za sve vrste *Crustacea*. Ovaj tip uglavnom dominira kao oznaka za manje, ekonomski i gastronomski potpuno nevrijedne vrste (usp. kartu 097.). U tome smislu njegova prevlast pokazuje samo da su za naše ribare ove vrste rakova nerijetko potpuno nevažne. S druge strane, to ne znači da tipovi koji obuhvaćaju posebne nazive nisu arealno obilježeni. Na ovoj karti najupadljivija je distribucija tipa 'govnar', koji danas nigdje ne čini kompaktnu zonu, ali položaj sporadičnih potvrda sugerira nam da je stanje u prošlosti bilo znatno drukčije. Naime, najveći broj naziva ovoga tipa dolazi u štokavskim govorima Makarskog primorja i doline Neretve, a potvrde u preseljeničkim govorima Sumartina i Račišća pokazuju da je ovaj tip u Podbiokovlju prisutan od starine. Drugi je segment areala ovoga tipa koncentriran u okolici Splita, gdje ga imaju Sutivan i Kaštel Stari. Naglasimo pritom da je na ovom dijelu terena znatno više potvrda tipa 'govnar' u značenju 'zeleni rak, *Carcinus maenas*', pa je lako moguće da su nazivi za šušā rezultat generalizacije naziva za manje i nevrijedne vrste priobalnih rakova (usp. kartu 097.). U trima punktovima bilježi se tip 'vrša' (Vinišće, Drvenik Veli i Povelja), a budući da Vinja (JaFa II: [143]) ovaj tip bilježi još u Stobreču i Grohotama, možemo reći da je riječ o recesivnom tipu. Etimologija naziva tipa 'vrša' nije riješena, a Vinja s oprezom piše da je riječ o odrazima lat. *URSUS* (usp. Rječnik, *VRSA*). Ako je to točno, onda je lako moguće da je ovaj tip bio prisutan i u Splitu. U Trogiru i Maslinici dolazi tip 'žbirac', koji je ondje posuđen iz okolnih govora koji tako nazivaju raka grmalja (usp. kartu 098.). U Ivan Dolcu se ovaj tip vjerojatno duguje procesu popunjavanja prazne kućice poznatim nazivom. U dvama međusobno udaljenim punktovima bilježimo tip 'brzica' (Kriilo i Luka na Pelješcu). Zanimljivo je da na pet peljeških punktova u našoj mreži dolazi pet različitih leksičkih tipova. Tipovi 'bižavac' u Trpnju i 'kozica' u Sreseru lokalnog su značaja. U preseljeničkom Lovištu i Drašnicama dolazi tip 'plašivac', a s obzirom na povijesne i migracijske veze Podbiokovlja i Hvara, izgledno je da je u Lovištu ovo preseljenički tip. Mikroarealnog je karaktera tip 'grda', koji zahvaća istočne šoltanske govore (Stomorska, Gornje Selo). Sućuraj ima tip 'dežula', koji na našem terenu dolazi još samo na Visu (usp. karte 094. i 095.).

097. Zeleni rak (*Carcinus maenas*)

Građa je podijeljena u deset tipova: 'barbarakula', 'bilač', 'blatski', 'buzdo', 'govnjar', 'grda', 'košćenjak', 'krava', 'prdej' i 'rak'.

Ostavimo li po strani prostiranje tipa 'rak', kao općeg naziva za rakove, ovdje se u prvom redu susrećemo s relativno dobro zastupljenim tipom 'govnjar', a zatim i s nekoliko tipova lokalna značaja. Podsjetimo da je takvo stanje i na prethodnoj karti (096.). Međutim, tip 'govnjar' sada je mnogo kompaktniji na širem splitskom i trogirskom području, a na ostatku terena dolazi samo sporadično. S druge strane, potvrde tipa 'govnjar' u preseljeničkim govorima Sumartina i Račišća potvrđuju našu pretpostavku da ovi nazivi nisu sasvim recentni. U Sutivanu je ovaj tip odraz utjecaja Splita, a tom pritisku odolijevaju Vranjic, Stomorska, Supetar i Milna, koji redom imaju tipove lokalna značaja. Pritom treba reći da 'grda' u Stomorskoj na Šolti dolazi i kao oznaka za šušu, što pokazuje da se ova dva račića u pučkoj taksonomiji često promatraju zajedno. Sasvim su usamljeni tipovi 'krava' (Lovište), 'buzdo' (Sreser), 'blatski' (Blace) i 'barbarakula' (Lumbarda).

098. Grmalj (*Eriphia verrucosa*)

Građa je podijeljena u devet leksičkih tipova: 'kosmej', 'kućar', 'pitomač', 'rak', 'runjavac', 'šušnjak', 'vijera', 'žbirac' i 'žmak'.

Prevlast na našem terenu ima tip 'kosmej', koji bez konkurencije dolazi u svim punktovima Podbiokovlja i doline Neretve te svim hvarskim, viškim i korčulanskim govorima. Ovom tipu pripada i većina bračkih govora, izuzev onih koji su prirodno orijentirani prema Splitu. Zatim dolazi na Lastovu i u tri starinačka govora na Pelješcu (Kućište, Trpanj, Sreser). Zanimljivo je, međutim, da ne dolazi u preseljeničkom čakavskom Lovištu, što se može pripisati i težnji za razlikovanjem od susjednih peljeških govora. Prema građi JAPRK-a potvrde ovoga tipa dobro su zastupljene i u južnoj Dalmaciji. Ovaj bi se tip načelno mogao podijeliti u dva morfološka tipa, *kosmej* i *kosmač*. Prva je tvorba karakteristična za srednjodalmatinske punktove, a druga za južnodalmatinske, odakle dopire u sve starinačke govore na Korčuli. Preseljeničko štokavsko Račišće ima lik *kòsměj*, koji dolazi i u većini podbiokovskih punktova. No, na dodiru areala ovih dvaju morfoloških tipova javljaju se i miješane realizacije: *kosmāj* u Trpnju, *kòsměč* u Blacama, premda je potonji dobro potvrđen i u južnoj Dalmaciji pa se ne može isključiti ni taj utjecaj. Nazivi tipa 'kosmej' u sjevernoj Dalmaciji označavaju vrstu *Maja crispata* (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *kosmâlj*). Prijenos naziva među ovim dvama rakovima nije rijetkost, a duguje se vjerojatno obraslom oklopu kod vrste *Maja crispata* i dlačicama na kliještima kod vrste *Eriphia verrucosa*. No, važno je naglasiti da se dva značenja nikada ne bilježe u istom govoru, pa na bazilektalnoj razini ne možemo govoriti o polisemiji. To nam pokazuju i nazivi tipa 'runjavac', koji također označavaju ova dva raka, ali oba značenja nikada ne dolaze u istome govoru. Areal tipa 'runjavac' na ovoj karti predstavlja odstupnicu nekadašnjeg stanja u Trogiru. Naime, kako smo vidjeli na karti 095., u Trogiru je danas *rũnjavac* naziv za malu rakovicu (*Maja crispata*), no stanje u okolnim punktovima sugerira nam da su na ovom terenu nazivi tipa 'runjavac' primarno označavali raka grmalja, a zatim je u gradu, uslijed inovacije tipa 'žmak', došlo do promjene značenja. Treba također primijetiti da tip 'runjavac' u srednjoj Dalmaciji dolazi isključivo u punktovima koji su pripadali staroj trogirskoj općini i da ga na području splitske općine nema. U Rogoznici je pritom 'runjavac' sigurno posuđen s našeg terena, jer se u sjevernoj Dalmaciji realizacije ovoga tipa javljaju tek na vrlo udaljenim točkama, Privlaci i Ražancu (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *rũnjavac*). U staroj splitskoj općini i Poljičkoj Republici potpunu prevlast ima tip 'žbirac'. Sasvim je usamljen tip 'šušnjak' u Supetru, koji Vinja (JaFa II: [143]) ondje bilježi u značenju 'šuša, *Pachygrapsus marmoratus*'.

Kako se nazivi ovoga tipa i u sjevernoj Dalmaciji bilježe mahom kao oznaka za šušu (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *šūša*), lako je moguće da je u Supetru došlo do prijenosa naziva sa šuše na grmalja. Sasvim je usamljen tip ¹kućar u Luci, odraz vitaliteta odnosnoga govora. U kontrolnom punktu Cavtatu dolazi tip ¹vijera, zasad nepoznata postanja (usp. JaFa II: 113).

099. Muzgavac (*Eledone moschata*)

Građa je podijeljena u tri tipa: 'muškardin', 'muzgavac' i 'trajçon'.

Prevlast na našem terenu ima tip 'muzgavac'. U dvama međusobno udaljenim punktovima bilježi se tip 'muškardin' (Supetar, Luka na Pelješcu). Mikroarealnog je karaktera tip 'trajçon' koji dolazi u trima čakavskim korčulanskim govorima (Blato, Brna, Zavalatica). Vinja (JaFa II: popis [166]) za Brnu i Lumbardu navodi da nazivi ovoga tipa označavaju vrstu *Octopus macropus* pa se ne može se isključiti da je u novije vrijeme došlo do prijenosa naziva s te vrste. U svjetlu Vinjine potvrde iz Lumbarde, možemo reći da je ovaj tip u zadnjih osamdesetak godina u povlačenju.

100. Sipica (*Sepiola rondeletii*)

Građa je podijeljena u pet leksičkih tipova: 'barbok', 'bobić', 'ćućin', 'sipica' i 'totan'.

Dva su tipa izrazito konkurentna, 'bobić' i 'sipica'. Potonji se duguje morfološkoj sličnosti s većom i izrazito vrijednom sipom (*Sepia officinalis*) koja svugdje na našoj obali nosi naziv *sipa*.

Tip 'sipica' na našem terenu je kompaktniji na jugoistočnom rubu, a dolazi i u dobrom broju govora na Hvaru. Potvrda u Bolu može biti odraz afiniteta prema hvarskim govorima, ali s obzirom na kontekst nastajanja naziva tipa 'sipica', u to ne možemo biti sigurni. Indikativno je da 'sipica' ne dolazi u drugim bračkim čakavskim govorima. Tip 'bobić' koncentriran je na sjeverozapadnom dijelu našeg terena, a dominira i u obalnim punktovima. Tipovi 'ćućin' u Maslinici i 'totan' u Supetru odraz su procesa iskorištavanja poznatih naziva, koji u mnogo većoj mjeri dolaze u drugim značenjima (usp. karte 030., 066. i 101.). Sasvim je usamljen tip 'barbok' u Vrboskoj. Prema Vinjinoj građi (JaFa II: [162a]), ovaj tip je nekada bio prisutan u Bolu, Jelsi i Sevidu.

101. Lignjun (*Todarodes sagittatus*)

Napomena: Tip ¹lignjun¹ okuplja izvedenice m.r. od *lignja* koje su nastale u našim govorima. Na isti smo način, primjerice, postupili i s nazivima tipa ¹škrpun¹ (usp. 079., 080. i 081.). S druge strane, tipu ¹lignja¹ u ovom smo slučaju, osim višečlanih naziva *divlja lignja* i *muška lignja*, pridružili i izvedenice m.r. kao što je *oliganj*, zato što je taj lik u južnoj Dalmaciji uglavnom oznaka za lignju (*Loligo vulgaris*).

Građa je podijeljena u dva tipa: ¹lignja¹, ¹lignjun¹ i ¹totan¹.

Na našem terenu dominira tip ¹lignjun¹, domaća izvedenica od *lignja*. Ovaj tip je pretežno srednjodalmatinski, a u sjevernoj Dalmaciji kompaktno se drži samo u šibenskoj zoni (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *ulìgna*). Tip ¹totan¹ na našem je terenu pretežno južne distribucije. Građa JAPRK-a pokazuje da ovaj tip dolazi i u drugim punktovima južne Dalmacije, a odatle se proširio u istočne i središnje korčulanske govore i sve punktove na Pelješcu. U Lombardi bilježimo tip ¹lignjun¹, ali kao drugi odgovor ondje dolazi i lik *tôtan*. U svjetlu potvrda u Veloj Luci i Blatu, možemo pretpostaviti da je i ostatak Korčule nekada pripadao tipu ¹lignjun¹. Areal tipa ¹totan¹ nastavlja se u dolini Neretve i Podbiokovlju. No, pitanje je jesu li potvrde tipa ¹totan¹ na ovom terenu od starine ili su relativno nove. Ključno je, čini se, stanje u Gradcu i Kominu, gdje ¹totan¹ dolazi kao drugi odgovor. Naši ispitanici navode da su nazivi toga tipa u njihovim govorima sasvim recentni. S druge strane, u Bristu se kao drugi odgovor bilježi lik *òliganj*, što nam također sugerira da je ¹totan¹ na ovom području mlađi tip. Treba pritom reći da je u brojnim mjestima na našem terenu ova vrsta poznata tek u novije vrijeme i da se njezina eksploatacija vrši isključivo kočama. Na dodiru areala tipova ¹lignjun¹ i ¹totan¹ javljaju se sporadične potvrde tipa ¹lignja¹.

102. Školjka iz pijeska općenito

Građa je podijeljena u pet leksičkih tipova: 'kunjka', 'spužica', 'šašurka', 'škojka' i 'žuvica'. Prevlast ima tip 'škojka', a ujednačenost se jednim dijelom sigurno duguje činjenici da ove školjke uglavnom nisu predmet intenzivna lova. U četiri punkta bilježimo nazive tipa 'kunjka', koji mogu biti rezultat leksičke generalizacije, jer potvrde toga tipa češće dolaze kao oznake za školjkaša *Arca noae* (usp. kartu 110.). Areal tipa 'šašurka' potpuno je raspršen, no potvrda u preseljeničkom Lovištu sugerira nam da je ovaj tip na Hvaru nekada zauzimao znatno veći prostor. Spomenimo da se nazivi tipa 'šašurka' bilježe i u značenju 'petrovo uho, *Haliotis tuberculata*', što smo zabilježili u Komiži, a u tom ga značenju donosi i Vinja (JaFa II: [148]). Mikroarealnog je karaktera tip 'spužica' u Brni i Blatu, a čini se da s njima ide i veloluški tip 'žuvica'. No, kako ih glasovno ne možemo povezati, zasad ih ostavljamo razdvojenima.

103. Petrovo uho (*Haliotis tuberculata*)

Napomena: Pod tip 'petrovo uho'¹ sveli smo i neke složene nazive u kojima je došlo do promjene imena sveca (*ùho svētega antônija, svētog ánte ùvo* i sl.).

Građa je podijeljena u osam tipova: 'bašina kućica'¹, 'bisernica'¹, 'mísec'¹, 'mušula'¹, 'petrovo uho'¹, 'pizdica'¹, 'šašurka'¹ i 'zlatuja'¹.

Posve je dominantan tip 'petrovo uho'¹, no treba reći da se nazivi ovoga tipa u velikoj mjeri šire malakološkom literaturom i vrlo je nezahvalno izvoditi zaključke o tome gdje su noviji, a gdje su prisutni od starine. Relativno je kompaktan areal tipa 'mísec'¹, koji zauzima nekoliko obalnih punktova od Kaštel Starog do Promajne, a dolazi još u Arbaniji na Čiovu i u Stomorskoj na Šolti. U Vinjinoj građi (JaFa II: [148]) lik *mísec* zabilježen je samo u Grohotama, no vrlo je teško očekivati da se ovaj naziv proširio u posljednjih osamdesetak godina, tim više što nije zabilježen ni u jednom važnijem referentnom centru. Prema distribuciji, rekli bismo da je ovaj tip ranije imao znatno veći utjecaj i da se povlači pred dominantnim tipom 'petrovo uho'¹. Areal tipa 'zlatuja'¹ potpuno je raspršen. Prema stanju na Korčuli i Pelješcu, čini se da je na rubu našeg terena ranije bio prisutniji. Na Drveniku Velom 'zlatuja'¹ sigurno nije sasvim recentan tip, jer ga ondje bilježi i Vinja (*loc. cit.*). Preostali su tipovi lokalna značaja, od kojih su 'pizdica'¹ u Rogoznici i 'mušula'¹ u Cavtatu rezultat prijenosa naziva među školjkašima (usp. 'kunjka'¹ na prethodnoj karti). Tip 'bašina kućica'¹ u Vinišću odraz je lokalnog folklora (usp. Rječnik, BAŠINA KUĆICA). U Podstrani bilježimo tip 'bisernica'¹, a u Komiži 'šašurka'¹. Za potonji usp. komentar uz kartu 102.

104. Priljepak (*Patella*)

Građa je podijeljena u pet leksičkih tipova: 'čupka', 'lupar', 'pantalena', 'pizdica' i 'prilipak'. Tri su tipa makroarealna i zauzimaju vrlo kompaktna područja. Prevlast ima tip 'lupar', koji bez konkurencije dolazi na Šolti, Visu, Hvaru, Korčuli, Lastovu i Pelješcu, a pripada mu i nekoliko punktova u Podbiokovlju i dolini Neretve. Prema građi JAPRK-a, ovaj tip prevladava i u južnoj Dalmaciji. Tipu 'čupka' pripada većina bračkih govora i onih na donjem Makarskom primorju, s tim da granični punktovi Živogošće i Drvenik pokazuju recipročan utjecaj gornjeg i donjeg Primorja. Na prijelazu Makarskog primorja i nekadašnje Poljičke Republike javlja se kompaktan areal tipa 'prilipak', koji se širi i dalje prema sjevernoj Dalmaciji (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *prilipak*). U nekoliko punktova dolazi mletacizam 'pantalena'. Potvrde na Čiovu i u Supetru vjerojatno odražavaju nekadašnje stanje u Splitu, odakle se ovaj tip izgledno povukao pod pritiskom okolnih ruralnih govora. Zanimljivo je primijetiti da ni govori u okolini Makarske ne pokazuju sklonost prema gradskom središtu. Usamljen je tip 'pizdica' u Krilu.

105. Ogrc (*Phorcus turbinatus*)

Građa je podijeljena u pet tipova: 'nanar', 'narikla', 'ogrc', 'puž' i 'šica'.

Većinu terena prekriva kompaktna areal tipa 'ogrc'. Bilježi se u svim čakavskim govorim na Braču, cijelom Hvaru, Visu, Korčuli i Lastovu. Dolazi također u dvama starinačkim govorima na Pelješcu te u Igranima na Makarskom primorju. Dok je u Igranima 'ogrc' vjerojatno recentan, jer se taj tip promovira i u stručnoj literaturi, na Pelješcu bi mogao biti prisutan od starine. U Račišću je naziv *gřc* posuđen iz okolnih čakavskih govora, jer se isti oblik bilježi u Korčuli i Blatu. U kontrolnom punktu Rogoznici tip 'ogrc' nastavlja se na sjevernodalmatinsku zonu, gdje dolazi bez konkurencije (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *ogrc*). Kompaktnost ovoga makroareala prekida tip 'nanar', koji je karakterističan za širu splitsku i trogirsku okolicu, odakle seže sve do Makarske. Krajnja točka ovoga tipa je Komin u dolini Neretve, no ta bi potvrda mogla biti recentna postanja. Gotovo cijelo Podbiokovlje ima tip 'puž'. Potvrda ovoga tipa u preseljeničkom Lovištu vjerojatno je odraz želje za razlikovanjem u odnosu na susjedne govore, jer bismo, prema stanju na Hvaru, ondje očekivali 'ogrc'. Tip 'narikla' karakteristično je južnodalmatinski. Na našem terenu potpuno izostaje, što dovoljno govori o vitalitetu tipa 'ogrc'. Lokalnog je značaja tip 'šica' u Luci, koja se tako s jedne strane otima utjecaju peljeških, a s druge južnodalmatinskih govora.

106. Gamburata (*Clibanarius erythropus*)

Napomena: Gamburata je račić koji najčešće nastanjuje napuštene kućice morskih puževa, napose vretenjače (*Cerithium vulgatum*). Na terenu se pokazalo da ispitanici gamburatu i vretenjaču uglavnom promatraju zajedno, što je od nas tražilo promjene u korištenju upitnika (usp. 3.1.). Kako se neki nazivi za vretenjaču prenose na račića, nametnula se potreba da ove koncepte zbog lakšeg čitanja karte postavimo jednog za drugim, bez obzira na to što smo o nazivima za rakove pisali ranije. Pazili smo pritom da isti leksički tipovi na kartama 106. i 107. budu prikazani istim bojama.

Građa je podijeljena u deset leksičkih tipova: 'guzica¹, 'iskra¹, 'kokica¹, 'partizan¹, 'podstanar¹, 'rak¹, 'samac¹, 'škatla¹ i 'štrumbul¹.

Prevlast na našem terenu ima tip 'škatla¹, dalmatoromanski ostatak od srlat. CASTŪLA odnosno SCATŪLU (usp. Rječnik, ŠKATLA). Ovaj tip karakterističan je samo za naš teren i zauzima dvije kompaktne zone. Prvu čine punktovi u široj splitskoj i trogirskoj okolici, a drugu punktovi na Korčuli (Vela Luka, Brna, Korčula) i Pelješcu (Kućište i Trpanj). Na obali se danas ovaj tip proteže do ušća Cetine, odnosno stare granice čakavštine i štokavštine, no potvrda u Brelima sugerira nam da se ovaj tip u prošlosti možda spuštao i dublje. Ipak, indikativno je da na otocima 'škatla¹ također dolazi mahom u čakavskim govorima, a na Pelješcu u onima s čakavskim supstratom. U Maslinici na Šolti ovaj je tip sigurno primljen iz okolnih čakavskih govora. Zanimljivo je primijetiti da su se dalmatoromanske posuđenice u ovom slučaju bolje sačuvale u nazivima za račića, nego u onima za puža (usp. kartu 107.). Prostor na kojem se ne bilježe ostaci tipa 'škatla¹ zauzimaju dva tipa slavenskoga postanja. U prvom redu tip 'iskra¹, koji predstavlja još jednu hvarsko-podbiokovsku izoglosu, a zatim i tip 'samac¹, koji dolazi samo u Podbiokovlju i to mahom u punktovima donjeg Makarskog primorja. Potonji je tip zacijelo kasnija faza u odnosu na tip 'iskra¹, što pokazuje i stanje u preseljeničkim govorima Sućurja i Račišća. Prema građi JAPRK-a, tip 'iskra¹ je u dobroj mjeri prisutan i u južnoj Dalmaciji. Mikroarealnog su karaktera tipovi 'podstanar¹ (Povlja, Selca) i 'guzica¹ (Komiža, Vis, Lovište). Teško je reći jesu li potvrde tipa 'guzica¹ na Visu i u Lovištu povezane, jer na Hvaru nema tragova toga tipa. U Supetru dolazi tip 'štrumbul¹, koji je znatno bolje potvrđen kao oznaka za puževe (usp. karte 107., 108., 109. i pomoćnu kartu IV.). Lokalnog su značaja tipovi 'partizan¹ u Sreseru i 'kokica¹ u Sumartinu. Rogoznički tip 'šiljak¹ nastavlja se na šibensku zonu toga tipa (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *šiljak*).

107. Vretenjača (*Cerithium vulgatum*)

Napomena: Od dvanaest leksičkih tipova, čak dvije trećine (8) ne prelaze granice jednoga govora. Da bismo olakšali čitanje karte, tipove lokalna značaja svrstali smo u kategoriju *ostali tipovi*. Za njihovu distribuciju, čitatelja upućujemo na komentar koji slijedi. Također, prilikom čitanja komentara uputno je pratiti i pomoćnu kartu IV. na kojoj je prikazana distribucija tipova 'škatla' i 'štrumbul' neovisno o značenju.

Građa je podijeljena u dvanaest tipova: 'crkvica', 'dugaš', 'guzica', 'iskra', 'kudija', 'pirula', 'puž', 'račica', 'škatla', 'štrumbul', 'vreteno', 'zavijač' i 'žabica'.

Dva su tipa, 'škatla' i 'štrumbul', dalmatoromanskog postanja, a svi ostali tipovi su naše domaće inovacije. Heterogena distribucija predmletačkih romanizama svakako ukazuje na njihovo povlačenje pred tipovima slavenskoga postanja. Kao i na prethodnoj karti (106.), tip 'škatla' javlja se na dvama međusobno udaljenim prostorima, no u ovom slučaju nigdje nije kompaktan. Čini se da od slavenskih inovacija kompaktnost areala tipa 'škatla' najviše narušava tip 'puž'. Na Pelješcu je, međutim, tip 'škatla' mjesto prepustio mikroarealnom tipu 'dugaš', koji u Trpnju bilježi i Vinja (JaFa II: [147]). Tip 'iskra' na ovoj karti uglavnom prati distribuciju istoga tipa na karti 106., no ipak uz nešto manje potvrda na Hvaru. U preseljeničkim punktovima Sućurju i Račišću dolazi tip 'štrumbul', no teško je reći odražava li ondje nekadašnje stanje u Podbiokovlju ili je posuđen od susjednih čakavskih govora. Na Makarskom primorju 'štrumbul' dolazi samo u Drveniku koji je prirodno usmjeren na Sućuraj pa i ondje ovaj tip može biti noviji, iako Vinjina građa (*loc. cit.*) pokazuje da nije sasvim recentan. U oko upada da se 'škatla' ne javlja ni u jednom hvarskom punktu. S druge strane, tip 'štrumbul' kao oznaka za vretenjaču sporadično dolazi na cijelom terenu, no ako apstrahiramo različita značenja, najveća koncentracija potvrda ovoga tipa bilježi se na Hvaru (usp. pomoćnu kartu IV, nakon karte 109.). Treba naglasiti da su hvarske potvrde tipa 'štrumbul' u Vinjinoj građi (JaFa II: [147, 151]) izostale. S obzirom na to da tipovi 'štrumbul' i 'škatla' pripadaju istom sloju posuđenica, bilo bi pogrešno reći da je 'štrumbul' mlađa faza koja je prekinula kontinuitet tipa 'škatla'. Grč. στρόμβος u antičkih pisaca dolazi kao naziv za različite vrste puževa (usp. Rječnik, ŠTRUMBUL), a sasvim je sigurno riječ o vrstama koje se dadu konceptualizirati pomoću slike sadržaja 'zvrk', što se vidi i po značenjima naših odraza. Lako je moguće da su realizacije tipa 'štrumbul' u vrijeme slavensko-romanske diglosije duže vremena bile prozirne, pa su se zato i nazivi sačuvali u izvornim značenjima, dok se malakonim *škatla* povukao pred nizom slavenskih

inovacija. Osam je tipova lokalna značaja. Tip 'guzica' u Komiži duguje se prijenosu naziva s račića koji nastanjuje praznu kućicu puža *Cerithium vulgatum* (usp. kartu 106.). Na tome denominacijskom impulsu počiva i tip 'račica' u Okruku Gornjem. Konceptualno su bliski brački tipovi 'kudija' u Pučišćima i 'vreteno' u Bolu. U Podgori dolazi tip 'pirula', u Sreseru 'zavijač', u Brusju 'žabica', a u Kominu 'crkvice'. Potonji je sigurno nastao na našoj strani Jadrana, ali prema podacima ALM-a, na talijanskoj obali zabilježeno je nekoliko naziva bliske motivacije: *kampaní* (S. Benedetto del Tronto), *kampanil* (Muggia), *la kambanínë* (Ortona), *li kampanilë* (Pescara). U velikom broju punktova nismo zabilježili naziv.

108. Kvirgavi volak (*Hexaplex trunculus*)

Napomena: Tipovi 'pumpar' i 'vrpal' u konačnici potječu od lat. PŪRPŪRA, no glasovna varijacija ukazuje na različitu dijakroniju i stoga smo ih izdvojili u zasebne tipove. Ligorio (2014: 213) za nazive tipa 'vrpal' rekonstruirala lat. *ŪRPŪLU.

Građa je podijeljena u devet tipova: 'kavalin', 'koza', 'kragujak', 'modrujak', 'pešut', 'pumpar', 'štrumbul', 'volak' i 'vrpal'.

Većinski tip 'volak' je relativno kompaktan na cijelom istraženom terenu. Predmletački romanizmi 'pumpar' i 'štrumbul' zauzimaju skućene areale. Tip 'vrpal' dolazi samo u Rogoznici, no ovaj je tip karakterističan za sjevernu Dalmaciju (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *vřpal*). Odatle je dospio i na područje Poreštine u Istri (usp. MILA: 301). Tip 'štrumbul' dolazi samo na Hvaru, a u Lovištu je to preseljenički tip. S druge strane, tip 'pumpar' zauzima dvije mikroarealne zone, prvu u okolici Trogira i drugu na ušću Cetine. Ovakva distribucija sugerira da je i područje između Trogira i Omiša također nekada pripadalo tipu 'pumpar'. K ovom tipu ide i rogoznički lik *vřpalj*, koji se nastavlja na slične glasovne odraze od lat. PŪRPŪRA, karakteristične za sjevernu Dalmaciju (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *vřpal*). Na jugoistočnom rubu našeg terena dolazi tip 'modrujak', koji je motivacijski blizak nazivima tipa 'pumpar'. Tip 'kavalin' na Pelješcu odraz je dubrovačkoga utjecaja. Prema građi JAPRK-a ovaj tip u južnoj Dalmaciji dolazi još u Babinom Polju i Šipanskoj Luci. Lokalna je značaja tip 'koza' u Drveniku, a konceptualno se naslanja na tip 'volak'. Zanimljivo je da se samo na Lastovu bilježi tip 'kragujak', domaća prilagodba istoznačnog mlet. *caragòl*. Ovakva specifična tvorba uvjetovana je arealno, jer korčulanski punktovi koji pripadaju tipu 'modrujak' mahom imaju lik *modrujak*. Izoliran je tip 'pešut' u Cavtatu, zasad nepoznata postanja.

109. Bodljikavi volak (*Bolinus brandaris*)

Napomena: Veliki je broj tipova koji ne prelaze granice jednoga govora. Da bismo olakšali čitanje karte, te smo tipove sveli u kategoriju *ostali tipovi*. Za njihovu prostornu distribuciju čitatelja upućujemo na komentar.

Građa je podijeljena u šesnaest leksičkih tipova: 'badavac', 'buzdovan', 'dugorepuja', 'kavalin', 'koza', 'kragujak', 'kravica', 'modrujak', 'pisturela', 'pešut', 'pumpar', 'rogač', 'štrumbul', 'volak', 'vrpal' i 'zvizdoč'.

Kao i na prethodnoj karti, većinski je tip 'volak', što se duguje morfološkoj sličnosti ovih dvaju puževa. Razlika među njima često se postiže dodavanjem determinanta (*bili volak, volak bodljaš* i sl.) ili izvedenicama ž.r. (*volica, volkera* itd.). Tri su tipa, 'pumpar', 'štrumbul' i 'vrpal' stare dalmatoromanske posuđenice, a njihova distribucija uglavnom prati distribuciju ovih tipova na prethodnoj karti (usp. 108.). No, tip 'pumpar' na ovoj karti uzmiče pred hrvatskom inovacijom 'kravica'. Ovaj tip na našem terenu dolazi samo u punktovima stare trogirske općine. Potvrda u Vranjicu odraz je kontakta među ribarima u Kaštelanskom zaljevu. Zanimljivo je pritom da se Slatine, koje od starine pripadaju splitskoj općini, otimaju utjecaju Trogira i ostalih govora na Čiovu. Kompaktan areal tipa 'štrumbul' dolazi u središnjim i istočnim čakavskim govorima na Hvaru, a u Lovištu je preseljenički tip. Distribucija tipa 'modrujak' uglavnom prati prostiranje istoga tipa na prethodnoj karti (108.), no ovdje je znatno kompaktniji. Zanimljivo je primijetiti da ovaj tip izostaje u preseljeničkom Račišću. Južnodalmatinski tip 'kavalin' na ovoj je karti nešto skućeniji i povlači se pred tipom 'rogač' (Blace, Luka). Preostali su tipovi lokalna značaja: 'badavac' u Bristu, 'buzdovan' u Račišću, 'dugorepuja' u Sumartinu, 'koza' u Drveniku, 'kragujak' u Lastovu, 'pešut' u Cavtatu, 'pisturela' u Korčuli i 'zvizdoč' u Milni na Braču. Neki od ovih tipova označavaju i kvrgavog volka ('koza', 'kragujak', 'pešut', usp. kartu 108.), a drugi su pak motivirani izduženom bodljom kojom se bodljikavi volak razlikuje od kvrgavoga ('badavac' i 'dugorepuja'). Tipovi 'buzdovan' i 'zvizdoč' počivaju na drukčijim konceptualizacijama (usp. Rječnik, BUZDOVAN i ZVIZDOČ).

110. Kunjka (*Arca noae*)

Napomena: Izvedenice m.r. od *školjka* dolaze samo na Pelješcu i u južnoj Dalmaciji, a označavaju isključivo vrstu *Arca noae*. Stoga smo ih, zbog semantičke i arealne obilježenosti, izdvojili u zaseban tip 'škojak'. Oblici *kúnjak* (Zavalatica) i *kùnjak* (Brna) formalno su izvedenice m.r. od *kunjka* i u tome smislu ih ne bi bilo pogrešno svrstati pod tip 'kunjka'. No, sva je prilika da se promjena gramatičkog roda u Brni i Zavalatici duguje utjecaju tipa 'škojak', pa smo ih, zbog arealne obilježenosti, izdvojili u zaseban tip.

Grada je podijeljena u pet tipova: 'kunjak', 'kunjka', 'mušula', 'papak' i 'škojak'.

Prevlast ima mletacizam 'mušula'. Tip 'kunjka' dolazi u kompaktnoj zoni na Podbiokovlju, napose u punktovima gornjeg Makarskog primorja, a odatle seže u dolinu Neretve. U preseljeničkom Lovištu ovaj tip vjerojatno odražava nekadašnje stanje na istočnom dijelu Hvaru, jer se na ostatku otoka u dobroj mjeri bilježe potvrde tipa 'kunjka'. Zanimljivo je pritom da od svih bračkih punktova, tip 'kunjka' dolazi samo u Bolu, punktu koji i inače pokazuje afinitet prema hvarskim govorima. U Podstrani se javlja tip 'papak', inovacija kojom se taj govor s jedne strane otima utjecaju Splita, koji ima 'mušula', a s druge Omiša, koji ima 'kunjka'. Tip 'škojak' je karakterističan za južnu Dalmaciju (usp. JaFa II: [155], JAPRK), odakle seže u starinačke govore na Pelješcu. Promjena gramatičkog roda sigurno je starija od 1570. godine, jer se u korespondenciji Aldrovandija i Sorkočevića bilježi lik *scholax* (Grmek/Balabanić 2000: 38). Stoga je lako moguće da ni potvrde tipa 'kunjak' na Korčuli nisu recentne, a mogle bi biti i starije od naseljavanja Račišća, koje je osnovano u drugoj polovici 17. st. Kada se k tome uzme u obzir i stanje u Podbiokovlju, 'kunjka' bi u Račišću mogao biti i preseljenički tip. Gradski korčulanski govor ima mletacizam 'mušula' koji se bilježi i u govorima na istoku otoka (Vela Luka i Blato). No, središnji i istočni ruralni govori pružaju otpor inovacijama prestižnoga gradskog središta (usp. i kartu 111.).

111. Dagnja (*Mytilus galloprovincialis*)

Napomena: Budući da nazivi za više školjkaša počivaju na metafori slike sadržaja 'prst', a njihova glasovna i morfološka varijacija je izuzetno bogata, u izboru leksičkoga tipa morali smo posegnuti za apstraktnom formom. Tip '(+)prst/+1' na ovoj karti dolazi samo u Supetru, gdje bilježimo lik *nōpṛstak*.

Građa je podijeljena u deset leksičkih tipova: 'crna draga', 'dagnja', 'kokošica', 'kunjka', 'mušula', '(+)prst/+1', 'pedoć', 'pivac', 'pizdica' i 'spol'.

Najveći dio terena zauzimaju tipovi 'pedoć', 'mušula' i 'pizdica'. Premda je distribucija navedenih tipova uglavnom raspršena, na karti se ipak mogu primijetiti određene kompaktne zone. Najupadljivija je distribucija areala tipa 'mušula', koja gotovo u dlaku prati prostiranje tipova 'kunjka' i 'škojak' na prethodnoj karti (usp. 110.). Pritom je vrlo zanimljivo da gradski korčulanski govor ima mletacizam 'pedoć', a da mu se opet otimaju susjedni ruralni govori na središnjem i istočnom dijelu otoka, koji sada pripadaju arealu tipa 'mušula'. Potvrde tipa 'pedoć' na Šolti i u Slatinama vjerojatno su odraz nekadašnjeg stanja u Splitu, premda to ne znači nužno da je 'pedoć' starija faza u odnosu na tip 'pizdica'. Naime, iako je 'pedoć' većinski tip, treba primijetiti da je njegov areal na našem terenu najmanje kompaktan. Drugim riječima, premda se tip 'pedoć' bilježi u najvećem broju punktova, njegova raspršena distribucija sugerira nam da je riječ o novijoj posuđenici koja nema značajan potencijal širenja. U velikom broju govora bilježe se drugi romanizmi ('mušula', 'kunjka') ili slavenske inovacije ('crna draga', 'kokošica', 'pivac' i sl.). Napomenimo da je tip 'pedoć' nešto kompaktiji na području nekadašnje Poljičke Republike, a odatle dopire sve do Drašnica. Te se potvrde svakako duguju prestižu gradskih središta, Omiša i Makarske, premda ne možemo isključiti ni utjecaj Splita, koji danas ima 'pizdica'. Potonji tip drži kompaktnu zonu Kaštelanskoga zaljeva, a dobro je potvrđen i u čakavskim govorima na Braču, Hvaru i Visu. Stanje na južnoj strani Hvara i u Bolu pokazuje da je tip 'pizdica' bio prisutan i u sjevernim hvarskim govorima, koji danas imaju tipove 'pedoć' i 'kunjka'. Zanimljivo je primijetiti da se na našem terenu stari slavenski malakonim 'dagnja' bilježi samo u štokavskim govorima (Sumartin, Sućuraj, Igrane). Nije jasno je li u vezi s ovim tipom i tip 'crna draga', koji dolazi samo u Vinišću (usp. Rječnik, CRNA DRAGA). Tipovi 'pivac' u Vranjicu i 'kokošica' u Milni počivaju na sličnoj konceptualizaciji, a tim se inovacijama otimaju utjecaju areala tipova 'pizdica' i 'pedoć'. Lokalna je značaja i tip 'spol' u Veloj Luci,

koji nije povezan s tipom [pizdica], nego je metafora prema *spôl* 'ispolac, šesula' (usp. Rječnik, SPOL).

112. Prstac (*Lithophaga lithophaga*)

Napomena: Nazivi koji počivaju na slici sadržaja ‘prst’ primarno označavaju školjkaša *Lithophaga lithophaga*. Međutim, i nazivi za neke druge školjkaše upiru se na istoj metafori. S obzirom na bogatu glasovnu i morfološku varijaciju prikupljenih naziva, i na nastojanje da sve koetimološke oblike bliska značenja u Rječniku svedemo pod istu lemu, za leksički tip smo izabrali apstraktnu formu ¹(+)prst/+¹. Za objašnjenje znakova „(+)” i „/+“ čitatelja upućujemo na poglavlje 3.6. Treba pritom naglasiti da na našem terenu nazivi za prstaca nemaju prefikse.

Građa je podijeljena u dva tipa: ¹datula¹ i ¹(+)prst/+¹.

Prevlast ima tip ¹(+)prst/+¹. Naziv *dātala* u Lovištu može biti odraz nekadašnje prisutnosti ovoga tipa na Hvaru, jer se u Vinjinoj građi (JaFa II: [158]) bilježi lik *datol* u Brusju i Zraču. No vjerojatnije je da su ga posudili od Račišćana, jer Vinja (*loc. cit.*) ondje bilježi upravo lik *datala*. U svakom slučaju, današnje stanje pokazuje da je tip ¹datula¹ recesivan, a treba reći da ni ranije na našem terenu nije imao značajan utjecaj.

113. Lostura, periska (*Pinna nobilis*)

Građa je podijeljena u šest tipova: 'gargaša', 'lepeza', 'lostura', 'mušula', 'palastura' i 'periska'. Većinski tip 'lostura' dobro je zastupljen na cijelom istraženom terenu. Sporadično se bilježe potvrde tipa 'periska', za koji je Vinja (JaFa II: 166) smatrao da se nalazi samo u stručnoj literaturi. Nekoliko potvrda ovoga tipa zabilježeno je u istočnoj Istri i na Cresu (usp. MILA: 303). Premda se ne može isključiti mogućnost da nazivi ovoga tipa prodiru iz knjiške u pučku uporabu, s ovim potvrdama iz srednje Dalmacije ubuduće bi valjalo preispitati Vinjinu tezu. Tip 'palastura' karakterističan je za južnu Dalmaciju, odakle je primljen u starinačke pelješke govore. No zanimljivo je da se potvrde ovoga tipa bilježe i u četiri podbiokovska punkta. Ako se inicijalno *pala* u ovim nazivima duguje utjecaju mlet. *palóstrega* (usp. Rječnik, PALASTURA), onda bi potvrde u Baškoj Vodi i Promajni mogle biti odraz nekadašnjeg stanja u Makarskoj, gdje danas bilježimo 'lostura'. Nekoliko je tipova lokalnog značaja: 'lepeza' u Tučepima, 'mušula' u Krilu i 'gargaša' u Vranjicu. Ne treba podsjećati da se vranjički govor izdvaja nizom lokalnih inovacija.

114. Jakobova kapica (*Pecten jacobeus*)

Građa je podijeljena u osam leksičkih tipova: 'jakobova kapica', 'kapesanta', 'lepeza', 'moskar', 'pelegrina', 'pepeljara', 'šelovka' i 'ventula'.

Budući da se ovaj školjkaš kod nas značajno lovi tek u novije vrijeme, može se pretpostaviti da su svi nazivi relativno recentni. Nešto bi stariji mogli biti romanizmi 'kapesanta' i 'pelegrina', no teško je reći jesu li ranije imali značajniji utjecaj. Danas su njihovi areali vrlo skućeni. Tip 'kapesanta' dolazi u Supetru i Milni na Hvaru. Vinja (JaFa II: [161]) u srednjoj Dalmaciji jedino u Splitu bilježi lik *kapašanta*. S druge strane, tip 'pelegrina' na našem terenu dolazi samo u Blacama, Sreseru i Luci na Pelješcu. Tri tipa počivaju na slici sadržaja 'lepeza': 'ventula', 'lepeza' i 'moskar'. Potonji je karakterističan samo za južnu Dalmaciju i na našem terenu se ne bilježi. Što se tiče tipa 'ventula', na zapadnoj obali Jadrana samo u Portu Garibaldi dolazi lik *vantájl* (ALM 725) pa se čini da je metafora na kojoj počiva ovaj tip u našim govorima neovisna o talijanskom utjecaju, iako je formalno riječ o mlađoj romanskoj posuđenici. No, odnos između tipova 'ventula' i 'lepeza' nešto je teže interpretirati, a situaciju dodatno otežava što je *lepeza* turcizam koji se kod nas velikim dijelom proširio iz standardnog jezika. U nekim punktovima u kojima dolazi tip 'lepeza' lokalna leksikografija pokazuje da se ručna sprava za rashlađivanje naziva *vêntula* (Geić 2015: 445, Milat-Pandža 2015: 463), ali to ne može biti čvrst dokaz za određivanje dijakronijskog odnosa između malakonima 'lepeza' i 'ventula' jer se u rječnicima naših jadranskih govora nerijetko prednost daje mletacizmima. Zato treba krenuti drugim putem. Povijesno gledano, *lepeza* je predmet iz gradskoga života, što bi značilo da su i malakonimi koji počivaju na metafori prema *lepezi* prvo nastali u gradovima. Budući da se u urbanim središtima mahom bilježe potvrde tipa 'ventula', izvjesno je da je ovaj tip stariji od tipa 'lepeza'. Tip 'šelovka' je najmlađa faza, ne starija od 20. st., jer se duguje logotipu naftne tvrtke *Royal Dutch Shell*, koji sadrži stiliziranu jakobovu kapicu. Lokalnog je značaja tip 'pepeljara' u Lombardi, čime odnosni govor pokazuje stanoviti otpor prema gradskom središtu. Isto pokazuju Vranjic i Račišće, no ondje dolazi tip 'jakobova kapica' koji se širi stručnom literaturom, a u pučkoj uporabi se nije uspio nametnuti.

115. Kopito (*Spondylus gaederopus*)

Napomena: Dva različita školjkaša, *Spondylus gaederopus* i *Ostrea edulis*, toliko su morfološki slična da se u većini punktova dolazi do prijenosa naziva s jedne na drugu vrstu.

Građa je podijeljena u tri tipa: 'kamenica', 'kopito' i 'oštriga'.

Našim terenom dominira tip 'kopito'. Sporadično se bilježe i potvrde tipa 'kamenica'. U okolici Trogira ovaj se tip nastavlja na šibensku zonu, gdje su nazivi tipa 'kamenica' u ovom značenju relativno dobro potvrđeni (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *kàmenica*). Tip 'oštriga' dolazi samo u Vranjicu. Treba reći da se tipovi 'kamenica' i 'oštriga' duguju generalizaciji naziva među dvjema sličnim vrstama (usp. kartu 116.).

116. Kamenica (*Ostrea edulis*)

Građa je podijeljena u tri leksička tipa: 'kamenica', 'kopito' i 'oštriga'.

Prevlast na našem terenu ima tip 'kamenica'. Mletacizam 'oštriga' bilježi se u Korčuli i Splitu. Pritom je grad Korčula bez utjecaja na okolne ruralne govore. U okolici Splita stanje je nešto drukčije, no i ovdje se okolni punktovi mahom otimaju utjecaju gradskoga središta. Na međusobno udaljenim točkama dolazi tip 'kopito', što je rezultat prijenosa naziva sa fizički slične vrste *Spondylus gaederopus* (usp. kartu 115.).

117. Srčanka (*Cardiidae*) općenito

Građa je podijeljena u devet tipova: 'carica', 'čupka', 'gospina čahura', 'kraljica', 'kunjka', 'parica', 'ricasta' i 'srčika'.

Potvrde tipa 'kunjka' rezultat su leksičke generalizacije naziva za školjkaše i nema pokazatelja da je u ovom značenju areal ovoga tipa zauzimao veći prostor. Od ostalih tipova značajniju distribuciju ima samo tip 'carica', koji dolazi u trima punktovima Podbiokovlja i u Milni na Braču. No, teško je reći jesu li ove potvrde nastale neovisno jer su ovaj naziv mogli prenijeti i salbunjeri koji su s otoka prevozili pijesak na obalu. Ovom su tipu morfološki bliski tipovi 'kraljica' i 'parica', koje bilježimo na ušću Cetine, no teško je reći jesu li ova dva tipa daljnje prilagodbe od 'carica'. Zanimljivo je pritom da su tipovi 'kraljica' i 'carica' konceptualno vrlo bliski. Tip 'čupka' u Bolu rezultat je prijenosa naziva s priljepka na srčanke (usp. Rječnik, ČUPKA). Lokalna su značaja tipovi 'ricasta' u Supetru, 'srčika' u Kominu, 'gospina čahura' u Lumbardi i 'pelegrin' u Cavtatu. Potonji je vjerojatno nastao prema nazivu za veću, ali fizički donekle sličnu jakobovu kapicu (usp. kartu 114.).

118. Šljanak (*Solen capensis*)

Napomena: Veliki broj punktova u kojima nismo zabilježili naziv, a napose onih u kojima ispitanici ne poznaju referent, duguje se činjenici da ovaj školjkaš obitava isključivo u pijesku. Za tip ¹(+)prst/+¹ usp. napomenu uz kartu 112.

Građa je podijeljena u sedam tipova: ¹cigaret¹, ¹kapalonga¹, ¹katalena¹, ¹prč¹, ¹(+)prst/+¹, ¹ščap¹ i ¹šlanak¹.

Relativno kompaktan areal tipa ¹(+)prst/+¹ zauzima obalni potez od Kaštel Starog do Tučepi u Makarskom primorju. Mikroarealna je karaktera tip ¹kapalonga¹ u dolini Neretve i Trpnju, a na njega se naslanja tip ¹katalena¹, koji je vjerojatno nastao ukrštanjem *kapa* i *pantalena*, što je naziv za priljepka (usp. kartu 104.). Lokalna su značaja tipovi ¹ščap¹ u Splitu, ¹šlanak¹ u Dućama, ¹cigaret¹ u Jelsi i ¹prč¹ u Lumbardi.

119. Brbavica (*Venus verrucosa*)

Građa je podijeljena u četiri tipa: 'brbavica', 'kunjka', 'mlekinja' i 'topuša'.

Najveći dio terena prekriva tip 'brbavica'. Ovomu tipu pripadaju i paretimološke prilagodbe koje se bilježe u Vranjicu (*břbjavica*) i Slatinama (*gřbavica*). U sjevernoj Dalmaciji tip 'brbavica' dolazi samo u Rogoznici i Primoštenu (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *břbavica*), a građa JAPRK-a pokazuje da su potvrde u kontrolnim punktovima Dubrovniku i Cavtatu na južnom terenu izolirane. Čini se, dakle, da je ovo uglavnom srednjodalmatinski tip. Na našem terenu konkuriraju mu dva mikroarealna tipa, 'mlekinja' u Trogiru i Okruku Gornjem te 'kunjka' u Vrboskoj i trima čakavskim punktovima na istočnom dijelu Brača. Potonji tip rezultat je leksičke generalizacije naziva za školjkaše. Lokalna je značaja tip 'topuša' u Baškoj Vodi.

120. Rumenka (*Callista chione*)

Građa je podijeljena u šest leksičkih tipova: 'glancerica', 'glatka', 'kunjka', 'lakirka', 'liga' i 'sarbunjača'.

Većinski tip 'lakirka' kompaktno zauzima cijeli obalni potez od Trogira do Komina u dolini Neretve. S obale se širi prema otocima, no ondje su nazivi za ovu vrstu općenito vrlo rijetki. To se duguje činjenici da na udaljenim otocima školjke iz pijeska nisu predmet intenzivna lova (usp. kartu 119.). U dvama međusobno udaljenim punktovima, Vrboskoj i Drveniku Velom, dolazi tip 'kunjka', rezultat leksičke generalizacije naziva za školjkaše. Ostali su tipovi lokalna značaja: 'glancerica' u Račišću, 'sarbunjača' u Starom Gradu, 'glatka' u Supetru i 'liga' u Milni. Potonji tip je nepoznata postanja, a vrijedi spomenuti da se Milna izdvaja i nekim drugim lokalnim inovacijama, što dovoljno govori o vitalitetu ovoga govora (usp. 'adam' na karti 093., 'eva' na karti 094., 'prdej' na karti 097., 'pivac' na karti 111. itd.).

121. Kapica, vongola (*Ruditapes decussatus*)

Građa je podijeljena u šest leksičkih tipova: 'kapica', 'kućica', 'kunjka', 'pizdica', 'skrinjica' i 'vongola'.

Najveći dio terena zauzima tip 'kućica', koji je dobro zastupljen na obalnom potezu od Kaštel Starog do Promajne, a pripada mu i veliki broj hvarskih čakavskih govora. Odatle se prema jugozapadu širi do Visa. Tip 'kunjka' uglavnom je koncentriran na užem trogirskom području, a sporadične potvrde na Braču i Hvaru razbijaju areal tipa 'kućica' na dva dijela. Zanimljivo je primijetiti da na Čiovu ovaj tip izostaje samo u Slatinama, gdje je 'kućica' odraz utjecaja Splita. S druge strane, Splitu se otima Vranjic, koji ima tip 'kunjka', no ondje kao drugi odgovor dolazi i lik *kūčca*. Tip 'pizdica' označava različite vrste školjkaša, a na našem terenu najčešće dolazi kao oznaka za dagnju (usp. kartu 111.). No, kako se dagnja u Omišu i Dućama naziva mletacizmom tipa 'pedoć', potvrde tipa 'pizdica' ovdje se duguju preslagivanju lokalnih sustava pod pritiskom posuđenica. Relativno je kompaktan areal tipa 'kapica' na Korčuli. U Račišću je očito posuđen iz susjednih čakavskih govora. Naime, na Makarskom primorju dolazi samo tip 'vongola', talijanizam koji se uglavnom širi ugostiteljskom praksom. Sasvim je izoliran tip 'skrinjica' u Cavtatu.

122. Dupin (*Delphinus sp.*)

Građa je podijeljena u četiri leksička tipa: 'dolfín', 'dupín', 'duplín' i 'piskavica'.

Tri tipa, 'dolfín', 'dupín' i 'duplín', u konačnici potječu od lat. DELPHĪNUS, no kako im put u naše govore nije isti, nametnula se potreba da ih razdvojimo u zasebne leksičke tipove. Najstariju fazu predstavlja dalmatski leksički ostatak 'dupín', koji zauzima većinu istražena terena. Mletacizam 'duplín' zauzima kompaktan areal u dolini Neretve i na gornjem Makarskom primorju, a potvrđen je i u preseljeničkom Račišću. Potvrde ovoga tipa sporadično se bilježe i na ostatku obale, a to što dolazi u Vranjicu rječito pokazuje da je ovdašnje stanovništvo u okolicu Splita pristiglo s područja Podbiokovlja. Tip 'dolfín' također je mletacizam, no čini se da je riječ o relativno novijem tipu. Naime, u južnoj Dalmaciji dominira tip 'piskavica', koji je potvrđen još u korespondenciji Aldrovandija i Sorkočevića iz 16. st. (usp. Grmek/Balabanić 2000). S druge strane, još je važnije što je naziv *duplín* zabilježen u Mikalje (1649 – 1651: 91), pa stoga nema sumnje da je 'duplín' starija faza u odnosu na 'dolfín'.

123. Sredozemna medvjedica (*Monachus monachus*)

Napomena: Sredozemna medvjedica iznimno je ugrožena vrsta sisavca. Veliki je broj punktova u kojima ribari ne poznaju ovu životinju ili za nju nemaju naziva. U brojnim mjestima naši ispitanici priznaju da se sami nikada nisu susreli s ovom životinjom, ali ipak ističu nazive koje su nedvojbeno koristili njihovi najbliži preci. Drugi pak detaljno opisuju mjesta gdje je sredozemna medvjedica obitavala i situacije u kojima su ih vidjeli. U tome smislu, možemo samo ponoviti s Vinjom (JaFa II: 195–196) da je, s obzirom na prirodu referenta, vrlo teško odrediti gdje su nazivi domaći, a gdje se duguju pučkoj predaji. No, za razliku od Vinje, koji je *a priori* odbacio nazive tipa *morski čovik*, mi smo na karti odlučili prikazati onakvo stanje kakvo smo zabilježili na terenu.

Građa je podijeljena u pet leksičkih tipova: 'foka¹, 'medvid¹, 'morska žena¹, 'morski čovik¹ i 'šakan¹.

Prevlast na našem terenu ima tip 'medvid¹, koji je najbolje zastupljen na vanjskim otocima, gdje je ovaj sisavac vjerojatno najčešće i obitavao. U Splitu, na Šolti i Braču ovaj je tip vjerojatno odraz komunikacije među ribarima Splitskoga i Bračkoga kanala. Konkurira mu tip 'morski čovik¹ koji je relativno kompaktan na Makarskom primorju, ali dobar broj potvrda bilježi se i u otočkim govorima. U Račišću bi ovaj tip mogao biti preseljenički, no s obzirom na prirodu referenta, ne možemo isključiti ni da je recentan. U svakom slučaju, pokazuje težnju Račišća za razlikovanjem od okolnih čakavskih govora koji mahom imaju tip 'medvid¹. Lokalnog su značaja tipovi 'šakan¹ i 'morska žena¹. Prvi je nepoznata postanja, a bilježi se u Brelima kao arhaizam. Drugi dolazi u Kominu i konceptualno se nastavlja na tip 'morski čovik¹. Usamljen je tip 'foka¹ u Cavtatu. Nazivi ovoga tipa ne bilježe se ni u ostalim punktovima južne Dalmacije (građa JAPRK-a).

124. Morska kornjača (*Caretta caretta*)

Napomena: Etimološka analiza pokazala je da su nazivi tipa 'žaba' i 'kornjača' elipse višečlanih naziva tipa 'žaba kornjača' (usp. Rječnik, KORNJAČA). Ako je ta analiza točna, onda ni dijakronija ovih naziva nije potpuno identična, što je od nas zahtijevalo da ih svrstamo u različite leksičke tipove.

Građa je podijeljena u tri tipa: 'kornjača', 'žaba' i 'žaba kornjača'.

Većinski tip 'kornjača' zauzima gotovo sve obalne punktove od Rogoznice do Komina, izuzev Trogira i Brista, koji imaju tip 'žaba'. Širenju tipa 'kornjača' svakako doprinosi zoološka literatura, no zanimljivo je da su ostale potvrde ovoga tipa mahom koncentrirane na unutarnjim otocima, a na vanjskima su vrlo rijetke (Milna H, Brna). Tip 'žaba' zauzima gotovo sve otočke govore, a njegova kompaktnost sugerira da su ovomu tipu pripadali barem Milna na Hvaru i Brna. Štoviše, za Brnu imamo potvrdu u Vinjinoj građi (JaFa II: [174]), što je dovoljan dokaz da je ondje do promjene došlo u posljednjih sedamdesetak godina. Sporadično se bilježe potvrde tipa 'žaba kornjača' koji je znatno bolje potvrđen u sjevernoj Dalmaciji (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *žàba kornjâča*).

125. Morska zvijezda (*Asteroidea*)

Građa je podijeljena u dva tipa: 'križ' i 'zvizda'.

Prevlast na našem terenu ima tip 'zvida', koji se u dobroj mjeri danas širi zoološkom literaturom. Ipak, zanimljivo je da ovaj tip bez konkurencije zauzima sve obalne punktove izuzev kontrolnog punkta Rogoznice, gdje bilježimo tip 'križ'. Potonji na našem terenu dolazi isključivo na otocima, a takvo je stanje uglavnom i u sjevernoj Dalmaciji (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *križâlj*). Njegova distribucija sugerira da je riječ o recesivnom tipu koji je nekada morao zauzimati znatno veći prostor. U Lovištu je 'križ' svakako preseljenički tip.

126. Pjegavi jež (*Sphaerechinus granularis*)

Napomena: Stanje na našem terenu pokazuje da opći nazivi za *Echinoidea* u svim punktovima počivaju na metafori prema kopnenom ježu, što je, naravno, potaknuto bodljama ovih životinja. Od svih vrsta morskih ježeva u našem upitniku, samo smo za vrstu *Sphaerechinus granularis* zabilježili posebne nazive, koji imaju istu strukturu: *determinant + opći naziv za Echinoidea*. Zbog arealne obilježenosti, sve smo ih svrstali u zasebne leksičke tipove.

Građa je podijeljena u četiri tipa: 'bili jež', 'dubinski jež', 'fratarska ježina' i 'jež'.

Prevlast ima tip 'jež', koji funkcionira i kao opći naziv za *Echinoidea*. Najupadljivija je distribucija tipa 'fratarska ježina', koji zauzima relativno kompaktan areal korčulanskih punktova. U preseljeničkom Račišću je ovaj tip sasvim sigurno posuđen iz susjednih čakavskih govora, jer ne dolazi ni u jednom punktu na Makarskom primorju. Zanimljivo je također da ovaj tip izostaje u referentnom centru Korčuli. Na ostatku terena sporadično se bilježe i potvrde dvaju ostalih tipova. Tip 'dubinski jež' dolazi u nekoliko punktova u okolici Trogira i Splita, a može se eventualno reći da je u Arbaniji odraz trogirskog utjecaja. Ovaj se tip bilježi i u kontrolnom punktu Dubrovniku, no to je u južnoj Dalmaciji izolirana potvrda (građa JAPRK-a). S druge strane, potvrde tipa 'bili jež' (Sutivan, Trpanj) su međusobno veoma udaljene, pa se razumije da su nastale neovisno jedna od drugoj.

127. Trp (*Holothuroidea*)

Građa je podijeljena u pet leksičkih tipova: 'kacamarin', 'morski kurac', 'pistej', 'strmarin' i 'trp'.

Areal tipa 'pistej', dalmatoromanskog ostatka od lat. PISTILLUM, kompaktno obuhvaća sve govore Podbiokovlja, Pelješac i otoke Brač, Hvar, Vis i Korčulu. Stanje u dolini Neretve sugerira da je ovaj tip i ondje bio kompaktan. U Kominu je 'morski kurac' novijeg postanja. Krajnja južna točka tipa 'pistej' je Cavtat, gdje se bilježi lik *pèstěj*, pa možemo reći da je ovo srednjo- i južnodalmatinski tip. Na širem splitskom i trogirskom području dolazi tip 'morski kurac', koji bi mogao biti i prevedenica mletacizma 'kacamarin'. Potonji tip bilježi se u Splitu, Slatinama, Podstrani, Krilu te na Lastovu. Usamljen je tip 'strmarin' u Kaštel Starom, no taj se tip, prema Vinjinoj građi (JaFa II: [168]), u Kaštelanskom zaljevu povlači pred tipovima 'kacamarin' i 'morski kurac'. Zanimljivo je primijetiti da od čiovskih punktova samo Slatine, koje od starine pripadaju splitskoj općini, pokazuju utjecaj gradskog središta. Tip 'trp' dolazi samo u kontrolnom punktu Dubrovniku, a znatno je bolje potvrđen u sjevernoj Dalmaciji (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *trp*).

128. Morsko jaje (*Microcosmus sabatieri*)

Građa je podijeljena u šest tipova: 'bahić', 'jaje', 'mojak', 'morski gudan', 'morski vrag' i 'pizdica'.

Većinski tip 'jaje' u nizu mjesta realizira se i uz determinant *morsko*. Bez konkurencije zauzima sve obalne punktove i većinu otočnih. Dva su mikroarealna tipa, 'morski vrag' na Korčuli i 'mojak' na istočnom dijelu Pelješca. Potonji je zasad nepoznata postanja. Tipovi 'bahić' u Selcima i 'morski gudan' u Poveljima su motivacijski bliski budući da je *bahić* 'odojak, mlado prase' (usp. Šimunović 2006: 57, Vuković 2001: 28). Spomenimo da da tip 'bahić' na Braču ujedno dolazi kao oznaka za vučića i škrapnicu (usp. karte 030. i 081.). Sasvim je usamljen tip 'pizdica' u Brusju, koji češće dolazi kao oznaka za različite vrste školjkaša.

129. Koralj (*Anthozoa*)

Građa je podijeljena u dva tipa: 'jašprin' i 'koraj'.

Prevlast ima tip 'koraj', koji se jednim dijelom širi i stručnom literaturom. Samo se u Visu bilježi tip 'jašprin', a nastao je metonimijom prema *jašprîn* 'koraljno dno nepogodno za topljenje mreža' (usp. Roki 1997: 201).

130. Smeđa vlasulja (*Anemonia viridis*)

Građa je podijeljena u pet tipova: 'pizd/+¹', 'resuja¹', 'vlas/+¹', 'vrđuga¹' i 'žeguja¹'.

Našim terenom dominira tip 'vlas/+¹', koji se može načelno podijeliti u dva arealno obilježena morfološka tipa, *vlasulja* i *vlasinica*. Potonji je karakterističan za punktove na udaljenim otocima i neke punktove na Pelješcu, a prvi dolazi u obalnim punktovima i onima na unutarnjim otocima. U Lovištu je *vlasinica* preseljenički lik. Treba reći da se lik *vlasulja* danas širi stručnom literaturom i da u dobrom broju mjesta bilježimo oba podtipa. Indikativno je da *vlasinica* izostaje na cijelom obalnom potezu Vinišća do Blaca u dolini Neretve, što je dovoljan dokaz da je na otocima ovaj podtip starija faza. U Trogiru se bilježi 'vrđuga¹', no taj leksički tip zasad nema potencijal širenja. Na temelju današnjeg stanja ne možemo reći je li ranije bio prošireniji. Lokalnog su značaja i tipovi 'žeguja¹' u Kominu te 'resuja¹' u kontrolnom punktu Cavtatu. Potonji se, prema građi JAPRK-a, ne bilježi nigdje drugdje u južnoj Dalmaciji, no vjerojatno ide zajedno s *resa* 'vrsta morske trave', jer žarnjaci vlasulje podsjećaju na travu (usp. ERHSJ III, s.v. *resa*). U nekoliko punktova na rubovima terena (Pelješac, Korčula, Čiovo) dolazi tip 'pizd/+¹', a potvrde ovoga tipa u dobrom se broju mjesta bilježe za crvenu moruzgvu (*Actinia equina*).

131. Meduza općenito (*Scyzophoa*)

Građa je podijeljena u četiri tipa: 'gojata', 'groznica', 'klobuk', 'meduza' i 'pizd/+'.
Većinski tip 'klobuk' dominira na obalnom potezu od Duća do Komina, zatim na Braču, Hvaru i Pelješcu. Kako pokazuje stanje u kontrolnim punktovima Dubrovniku i Cavtatu, ovaj tip je prisutan i u južnoj Dalmaciji. Kompaktnost areala tipa 'klobuk' u dobroj je mjeri narušena na rubovima našeg terena. U široj splitskoj okolini bilježimo internacionalizam 'meduza' koji se danas promovira i stručnom literaturom. Potvrde tipa 'meduza' sporadično se bilježe i na ostatku terena. Mikroarealnog su karaktera tipovi 'pizd/+' na Visu i 'groznica' na Korčuli. Ovaj potonji je u Račišću posuđen iz susjednih čakavskih govora, jer se ne bilježi nigdje na Makarskom primorju. Usamljen je tip 'gojata' u Sutivanu, odraz nekadašnjega vitaliteta lokalnoga govora.

132. Obična spužva (*Spongia officinalis*)

Napomena: tipovi 'spuga' i 'spužva' mogu se načelno svesti pod jedan tip, budući da oba polaze od lat. SPONGIA. Ipak, zbog specifične arealne obilježenosti za ovu smo ih priliku odijelili u zasebne tipove.

Građa je podijeljena u tri tipa: 'spenga', 'spuga' i 'spužva'.

Većinski tip 'spuga' bilježi se uglavnom u čakavskim, a tek sporadično u štokavskim punktovima. Distribucija tipa 'spužva', koja se jednim dijelom sigurno duguje i standardnom nazivu za komercijalni proizvod, je potpuno suprotna. Ovaj tip mahom dolazi u štokavskim punktovima. Prema distribuciji tipa 'spuga', može se pretpostaviti da je ovaj tip nekada zahvaćao nešto više obalnih punktova, barem u okolici Splita. Treba također primijetiti da ovaj tip imaju svi preseljenički punktovi (Maslinica, Račišće, Sućuraj i Sumartin). U svjetlu potvrda na Makarskom primorju, lako je moguće da je tip 'spuga' i ondje bio znatno više prisutan. S druge strane, u Lovištu je ovo sigurno preseljenički tip, još jedan koji pokazuje odnos Lovišta prema ostalim pelješkim punktovima. Tip 'spenga' dolazi u kontrolnom punktu Cavtatu i u Luci na Pelješcu. Treba reći da je ovaj tip karakteristično južnodalmatinski, ali građa JAPRK-a pokazuje da je u povlačenju, jer ondje također prevladavaju potvrde tipa 'spužva'. Pritom je zanimljivo da se na Korčuli gotovo isključivo bilježi tip 'spuga', što pokazuje da je 'spužva' u Lumbardi recentan tip.

133. Crv perjaničar (*Sabella spallanzanii*)

Građa je podijeljena u sedam leksičkih tipova: 'cjevaš', 'crv', 'cvit', 'feral', 'lumbrela', 'svića' i 'tubaš'.

Prevlast na našem terenu ima tip 'crv', koji zauzima gotovo sve obalne punktove. Sporadično se bilježi i na otocima, ali uglavnom u punktovima Splitskog i Bračkog kanala. Tipovi 'crv' i 'crv cjevaš' promoviraju se stručnom literaturom. Areal tipa 'cvit' je vrlo raštrkan i pokazuje karakteristike recesivnog tipa. Treba, međutim, reći da u brojnim mjestima, napose na Hvaru, ribarima ova vrsta crva danas nije poznata, pa ne znamo kakvo je stanje bilo ranije. Tipovi 'lumbrela' (Kaštel Stari, Vis) i 'svića' (Vranjic, Milna) ne predstavljaju kompaktne areale i vjerojatno su nastali neovisno, jer je riječ o prozirnim metaforama. Tip 'feral' u Račišću počiva na sličnoj slici sadržaja kao i 'svića'. Usamljen je tip 'tubaš' u Trpnju.

5. DIJALEKTOMETRIJSKA ANALIZA

5.1. Matrica podataka

Prvi korak u dijalektometriji je priprema matrice podataka. U tu smo svrhu prilagodili matricu koju smo koristili za izradu kvalitativnih interpretativnih karata, odnosno onih na kojima se prikazuje odnos leksičkih tipova za jedan koncept. Iz nje smo uklonili sve pomoćne informacije, kao što su podaci o ispitanicima, administrativnoj podjeli punktova i sl. Koncepti iz upitnika podijeljeni su u stupce, a prikupljena građa prema punktovima raspoređena je u retke (usp. sliku 13.). Podsjetimo da u kvantitativnu analizu uključujemo i koncepte u kojima je stanje na terenu ujednačeno, za koje nije bilo potrebno dati kvalitativnu analizu jer kod takvih koncepata svi punktovi imaju isti leksički tip. Također, treba naglasiti da smo iz matrice podataka isključili kontrolne punktove (Rogoznica, Dubrovnik, Cavtat). U kvalitativnu analizu ovi su punktovi uvedeni s ciljem lakšega određivanja središta iradijacije određenih leksičkih tipova (usp. 3.2.), a budući da u kvantitativnoj analizi težimo ispitati u kakvom su odnosu punktovi iz naše primarne mreže, jasno je da bi zadržavanje kontrolnih punktova utjecalo na rezultate statističkih izračuna, napose na klasteriranja punktova. Tako pripremljena matrica podataka u konačnici sadrži 68 punktova i 152 koncepta.

	<i>Pagellus acarne</i>	<i>Spicara maena</i>	<i>Coris julis</i> ♀	<i>Symphodus tinca</i>
Arbanija	bajok	modrak	policjot	lumbrak
Baška Voda	batej	tragaj	dugnja	lumbrak
Blace	-	modrak	vrana	vrana
Blato	batoglavac	tragaj	knez	lumbrak
...	...	...	...	...
Zastražišće	okan	tragaj	knez	sonjača
Zavala	okan	tragaj	dugnja	sonjača
Zavalatica	okan	tragaj	knez	lumbrak
Živogošće	okan	tragaj	dugnja	sonjača

Slika 13. Isječak matrice podataka pripremljene za dijalektometrijsku analizu.

5.2. Algoritmi jezične sličnosti i udaljenosti

Pri izradi matrica sličnosti i udaljenosti vodili smo se procedurom koju je iscrpno opisao Goebel (2010). U R programu za analizu podataka izradili smo nekoliko funkcija za izračun leksičke sličnosti i udaljenosti. Prije svega, bilo je potrebno izraditi funkcije za izračun realnoga broja (ne)podudaranja među svim parovima punktova i za strukturiranje rezultata u matrice. U tu svrhu izradili smo funkcije `bsim` i `bdist` u koje smo implementirali iterativni Hammingov algoritam koji počiva na binarnom sustavu (usp. 2.1.3.). Primjerice, za izračun matrice podudarnosti svako se poklapanje u leksičkim tipovima bilježi znamenkom 1, a svako nepodudaranje znamenkom 0. Broj podudaranja jednak je zbroju svih poklapanja. Treba naglasiti da i pripadnici groningenške škole dijalektometrije, koji za izračun jezične udaljenosti koriste Levenshteinov algoritam, ističu da je prilikom analize leksika opravdano koristiti kategorički Hammingov algoritam (Nerbonne et al. 2019).

Funkcija `bsim`:

```
bsim <- function(x, na.rm = T){
  s <- matrix(0, nrow = nrow(x), ncol = nrow(x))
  rownames(s) <- colnames(s) <- rownames(x)
  for(i in 1:(nrow(x) - 1)){
    for(j in (i + 1):nrow(x)){
      s[i,j] <- s[j,i] <- sum(x[i,] == x[j,], na.rm = T)
    }
  }
  s
}
```

Funkcija `bdist`:

```
bdist <- function(x, na.rm = T){
  d <- matrix(0, nrow = nrow(x), ncol = nrow(x))
  rownames(d) <- colnames(d) <- rownames(x)
  for ( i in 1:(nrow(x) - 1) ) {
    for ( j in (i + 1):nrow(x) ) {
      d[i,j] <- d[j,i] <- sum(x[i,] != x[j,], na.rm = T)
    }
  }
  d
}
```

Prilikom pokretanja funkcije na mjestu argumenta x učitava se matrica leksičkih tipova (usp. 5.1.), a program zatim generira matricu s realnim brojem podudarnosti odnosno nepodudarnosti. Shema matrice podudaranja prikazana je na slici 14. Zadana vrijednost argumenta `na.rm` postavljena je na `TRUE`, čime se za svaka dva punkta koja se uspoređuju isključuju koncepti u kojima nismo zabilježili odgovor.

	Slatine	Milna	Supetar	Kaštel Stari
Slatine	-	98	87	93
Milna	98	-	103	94
Supetar	87	103	-	86
Kaštel Stari	93	94	86	-

Slika 14. Isječak matrice realnih brojeva sličnosti

Za izračun koeficijenta sličnosti odnosno udaljenosti izradili smo dvije funkcije, `riv` i `rdv`, pri čemu smo slijedili Goeblove formule koje smo opisali u poglavlju 2.1.3. Koeficijent predstavlja vrijednosti koje su normalizirane na raspon od 0 i 1, a postotak sličnosti, odnosno udaljenosti među dvama govorima dobije se množenjem koeficijenta sa 100. Matrica koeficijenata sličnosti dobije se pozivanjem funkcije `riv(x)` unutar `R` skripte, pri čemu je na mjestu argumenta x potrebno navesti naziv prethodno učitane matrice leksičkih tipova. Pozivanjem funkcije `rdv(x)` izrađuje se matrica udaljenosti. Matrice sličnosti i udaljenosti koriste se kao ulazni podatak za izradu parametarskih karata, karata sličnosti i za klasteriranja govora.

Funkcija `riv`:

```
riv <- function(x) {
  sim <- bsim(x)
  dist <- bdist(x)
  net <- sim + dist %>%
    replace(. == 0, 1)
  riv <- sim / net
  return(round(riv, 2))
}
```


Funkcija `rdv`:

```
rdv <- function(x){
  sim <- bsim(x)
  dist <- bdist(x)
  net <- sim + dist %>%
    replace(. == 0, 1)
  rdv <- dist / net
  return(round(rdv, 2))
}
```

Naglasimo da su u ove dvije funkcije implementirane gore opisane funkcije `bsim` i `bdist` te da ih za izračun koeficijenata sličnosti/udaljenosti i njihovo strukturiranje u matricu nije potrebno pokretati napose, nego je važno samo da su sve instalirane u R program. Budući da se u funkcijama za ulančavanje postupaka koristi operator `%>%`, u R program je također potrebno instalirati i učitati paket `magrittr` (Bache/Wickham 2022). Na slici 15. prikazan je isječak matrice sličnosti. Ova se matrica koristi kao ulazni podatak za izradu karata sličnosti i parametarskih karata, a matrica udaljenosti koristi se za klasteriranje punktova. Interpretativni potencijal ovih alata opisan je u poglavlju 2.1.3.

	Slatine	Milna	Supetar	Kaštel Stari
Slatine	-	72.59	64.93	70.45
Milna	72.59	-	72.03	67.14
Supetar	64.93	72.03	-	61.43
Kaštel Stari	70.45	67.14	61.43	-

Slika 15. Isječak matrice sličnosti

5.3. Karte sličnosti

Prilikom izrade karata velikim dijelom smo slijedili metodologiju salzburške škole (usp. 2.1.3.). Na svakoj karti sličnosti pripadajući vektor leksičkih vrijednosti podijeljen je u klase, pri čemu smo koristili algoritam MINMWMAX koji je opisao Goebel (2010). Kao granična vrijednost uzima se aritmetička sredina odnosnoga vektora, a zatim se ostale vrijednosti dijele na jednake intervale ispod i iznad aritmetičke sredine. Vrijednosti smo rasporedili u osam klasa koje smo

na karti prikazali pomoću palete boja u rasponu od crvene do modre. Referentni punkt obilježen je zvjezdicom koja se nalazi na geolokaciji punkta, a pripadajući poligon označen je bijelom bojom. U naslovu legende dodatno se naznačuje za koji su punkt vizualizirane razine sličnosti, a u oblim zagrada navedena je i šifra punkta. U legendi karte nalazi se raspon vrijednosti svake klase i pripadajući simbol, a u uglatim zagrada broj punktova svake klase. Punktovi u kojima su zabilježene maksimalne i minimalne vrijednosti leksičke sličnosti označeni su šrafiranim uzorkom crvenih odnosno modrih i bijelih linija, a na kartu smo dodali i pomoćne anotacije koje pokazuju u kojim se punktovima bilježe maksimalne i minimalne vrijednosti leksičke sličnosti za odnosni punkt. Podsjetimo, u načelu je moguće izraditi onoliko karata sličnosti koliko je i punktova u mreži istraživanja, no smatramo da to nije potrebno. Uostalom, takva praksa u geolingvističkim radovima nije uobičajena. Naš je izbor karata indikativan. Odlučili smo prikazati vektore leksičkih sličnosti za četiri važnija referentna središta, Hvar, Korčulu, Split i Trogir, da bismo vidjeli koliko utječu na okolne govore. Odlučili smo ujedno analizirati leksičke sličnosti u odnosu na neke punktove koji predstavljaju značajnija mikroregionalna ribarska mjesta (Vrboska, Podgora). S druge strane, budući da su karte sličnosti izvrstan alat za kvantitativnu analizu jezičnoga odnosno leksičkoga ponašanja preseljeničkih govora, u izbor smo uključili i karte na kojima su prikazane sličnosti u odnosu na Lovište, Račišće, Sućuraj i Sumartin. Konačno, izbor nekih karata nametnuo se tijekom kvalitativne analize, u kojoj smo primijetili da se neki punktovi izdvajaju nizom leksičkih tipova lokalna značaja (Vranjic, Supetar) ili pokazuju izrazit afinitet prema referentnim središtima (Bol).

S1. Bol (47)

Maksimalna vrijednost sličnosti bilježi se u Starome Gradu (83.72), a minimalna vrijednost u Lastovu (53.17). Općenito govoreći, Bol pokazuje snažnu tendenciju prema čakavskim govorima središnjega i zapadnoga dijela Hvara, a najmanje leksičke veze s govorima u okolici Trogira, dolini Neretve, na Pelješcu, Korčuli i Lastovu. U kontekstu bliskih veza s čakavskim govorima na Hvaru, zanimljivo je primijetiti da se vrlo niska vrijednost sličnosti bilježi između Bola i Komiže (65.91), mjesta koje je povijesno pripadalo staroj hvarskoj komuni. To sugerira da se snažne leksičke veze između Bola i hvarskih punktova više duguju prirodnoj usmjerenosti, nego dubljim povijesnim vezama. Na samom Braču, visoka vrijednost sličnosti bilježi se u čakavskim Pučišćima (79.39), a snažnije veze Bol pokazuje prema Milni, Selcima, Poveljima i Sumartinu. S druge strane, sjeverni brački govori koji su prirodno usmjereni prema Splitu kao referentnom središtu imaju nešto niže vrijednosti: Sutivan 72.18, Supetar 71.85, a Postira 69.47. Zanimljivo je također primijetiti da više vrijednosti sličnosti Bol pokazuje i s govorom Podgore (77.7), vjerojatno zato što je Podgora jedno od važnijih ribarskih mjesta i ovdašnji ribari vrlo često zalaze u Hvarski kanal.

S2. Hvar (54)

Maksimalna vrijednost sličnosti bilježi se u Svetoj Nedjelji (85.71), a minimalna vrijednost u Sreseru na Pelješcu (55.07). Naj snažnije leksičke veze Hvar pokazuje s ostalim hvarskim govorima, pri čemu govori središnjega i zapadnoga dijela pokazuju nešto veću sličnost s gradom Hvarom od govora istočnoga dijela otoka. Vrlo je važno primijetiti da Hvar pokazuje značajnu sličnost s Bolom na Braču, što se vidi i na karti S1. S druge strane, zanimljivo je da viški punktovi pokazuju nešto niže razine (Komiža 73.68, Vis 76.30), premda ovi punktovi povijesno pripadaju staroj hvarskoj komuni. Od punktova na Makarskom primorju samo Podgora (75.00) pokazuju nešto bolje relacije s gradom Hvarom, no treba naglasiti da se općenito više vrijednosti bilježe u punktovima donjega Primorja (od Brela do Živogošća), nego u onima koji su prirodno usmjereni na Neretvanski kanal (Drvenik, Brist, Gradac). Najhladnije odnose Hvar ima sa starinačkim govorima na Pelješcu i većinom korčulanskih punktova. Primijetimo da se nešto bolje leksičke veze bilježe između Hvara i Vele Luke (69.85), što se može pripisati kontaktu među ribarima u Korčulanskom i Viškom kanalu. Od peljeških punktova najbolje veze Hvar ima s preseljeničkim govorom Lovišta (68.61), no budući da je ovdašnje stanovništvo na Pelješac stiglo s istočnih dijelova otoka Hvara, nešto niže vrijednosti

sličnosti su i očekivane. Vrlo niske vrijednosti sličnosti koncentrirane su i na obalnom potezu od Vinišća do Omiša. U konačnici, treba naglasiti da grad Hvar slabo komunicira s većim urbanim središtima (Trogir, Split, Korčula).

S3. Lovište (72)

Maksimalna vrijednost bilježi se u Živogošću (78.57), a minimalna u Lastovu (56.15), što nam odmah sugerira da vektor leksičke sličnosti Lovišta ne pokazuje izrazito pozitivnu korelaciju s vektorom prostorne, odnosno Euklidove udaljenosti. Naj snažnije veze Lovište ima s istočnim i južnim govorima na Hvaru, što je očekivano s obzirom na to da je ovo mjesto krajem 19. st. naselilo stanovništvo istočnoga dijela Hvara. Primijetimo također da se vrlo visoke vrijednosti sličnosti bilježe u preseljeničkom štokavskom Sućurju (75.74), gdje je stanovništvo Podbiokovlja pristiglo tijekom turskih osvajanja. To pokazuje da je hvarsko stanovništvo Lovišta prije preseljenja bilo u intenzivnom kontaktu sa Sućuranima, što ne znači, naravno, da se kontakti nisu nastavili do danas. Uz Živogošće, na Makarskom primorju naj snažnije veze s Lovištem pokazuje Drvenik (75.18), koji je i prostorno blizu istočnom rtu otoka Hvara. Od korčulanskih punktova, Lovište ima dobre relacije samo s preseljeničkim govorom Račišća (72.86). U svjetlu toplijih boja koje opažamo u Podbiokovlju, rekli bismo da se leksička sličnost s Račišćem prije duguje starim vezama Hvara i Makarskog primorja, nego recentnom posuđivanju leksičkih tipova. Vrlo je zanimljivo da Lovište ima izrazito niske razine sličnosti sa starinačkim govorima na Pelješcu, što pokazuje da su Lovišćani na Pelješac stigli kao ribari koji imaju vlastiti leksik morske faune i u tome smislu se nisu asimilirali u novu sredinu. S druge strane, ovakav odnos duguje se također i tome što su starinački pelješki govori podložniji dubrovačkom utjecaju. Vrlo hladne relacije Lovište ima i s prostorno udaljenim punktovima na obalnom potezu od Vinišća do Makarske.

S4. Vrboska (59)

Maksimalna vrijednost sličnosti bilježi se u susjednoj Jelsi (91.43), a minimalna u Luci na Pelješcu (56.59). Općenito govoreći, vrlo snažne leksičke relacije Vrboska ima samo sa središnjim čakavskim govorima na Hvaru, a nešto više razine sličnosti pokazuje prema ostalim hvarskim punktovima, Bolu i govorima na istočnom dijelu Brača (Pučišća, Povelja, Selca, Sumartin). 37 govora pokazuje ispodprosječnu razinu sličnosti s Vrboskom, što je 54.41% punktova iz naše mreže. To nam sugerira da je riječ o specifičnom govoru koji se s jedne strane

dobro uklapa u homogeno leksičko stanje na otoku, a s druge strane se izdvaja nekim lokalnim inovacijama koje nemaju izražen potencijal širenja. Najhladnije leksičke veze Vrboska pokazuje s punktovima koji gravitiraju Trogiru i Splitu, zatim s onima u dolini Neretve, sa starinačkim govorima na Pelješcu i svim govorima na Korčuli i Lastovu.

S5. Korčula (70)

Maksimalna vrijednost bilježi se u Zavalatici (79.70), a minimalna u Krilu (51.15). Više vrijednosti sličnosti bilježe se u ostalim govorima na Korčuli, napose starinačkim čakavskim govorima. Premda je riječ o vrijednostima koje su više od prosjeka (< 62.98), vrijedi reći da nijedan govor ne pokazuje izraženu sličnost s gradskim govorom Korčule. Od punktova na Pelješcu, Korčula pokazuje najvišu sličnost s Kućištem (72.09) koje je i jedino mjesto u našoj mreži na južnoj strani Pelješca. U preseljeničkom Račišću bilježi se nešto niža razina sličnosti (69.57). Više vrijednosti s čakavskim punktovima na Korčuli ponajprije se duguju tome što se na otoku bilježi nekoliko ekskluzivno korčulanskih izoglosa te onih koje su specifične za južnu Dalmaciju. Najniže vrijednosti sličnosti dolaze na obalnom potezu od Vinišća do Omiša te u nekim čakavskim govorima na Braču (Milna, Supetar, Postira), a značajno niska sličnost bilježi se i u dolini Neretve.

S6. Račišće (69)

Najviša vrijednost sličnosti bilježi se u Blatu (74.29). Vrlo snažne veze Račišće pokazuje i s nekim drugim čakavskim govorima na Korčuli (Zavalatica 74.07, Lumbarda 73.57) te s punktovima na zapadu Pelješca (Lovište 72.86, 71.76) kojima je prirodno okrenuto. Zanimljivo je također da se zamjetna razina sličnosti bilježi u govorima na Makarskom primorju (Igrane, Živogošće, Drvenik, Gradac) i u preseljeničkom govoru Sućurja, što se svakako duguje ranijim jezičnim vezama, prije doseljenja Račiščana na Korčulu. U tome svjetlu treba gledati i visoku razinu sličnosti s Lovištem, koje je naseljeno hvarskim stanovništvom gotovo dvjesto godina poslije migracija s Podbiokovlja na otoke. Najniža vrijednost sličnosti bilježi se u Okruku na Čiovu (54.23), no na karti se jasno vidi da su svi obalni punktovi od Vinišća do Promajne i velika većina punktova na sjevernoj strani Brača izrazito leksički udaljeni od Račišća. Također, Račišće pokazuje višu leksičku udaljenost prema viškim govorima te punktovima na jugoistočnom rubu našeg terena, Lastovu i Luci na Pelješcu.

S7. Split (16)

Maksimalna vrijednost sličnosti zabilježena je u Kaštel Sućurcu (84.35). Dobre relacije Split pokazuje i s nekim drugim punktovima koji mu gravitiraju (Kaštel Kambelovac 80.14, Stomorska 77.46, Gornje Selo 76.6, Podstrana 77.44). Više se vrijednosti sličnosti bilježe u Omišu (77.08) i Baškoj Vodi (77.30), no generalno se može reći da Split kao značajno urbano središte pokazuje prilično slab utjecaj na puktove u svojoj okolici. Posebno je zanimljivo da se Slatine, koje od starine pripadaju splitskoj općini, podudaraju sa Splitom u svega 71.11% uspoređenih leksičkih tipova. Najudaljeniji od Splita je govor Luke na Pelješcu (50.00), a slijede ga i drugi punktovi na jugoistočnom rubu istražena terena (svi pelješki i korčulanski govori te Blace u dolini Neretve). Niže vrijednosti bilježe se i u viškim govorima (Vis 63.24, Komiža 60.29). Dakle, prostorno vrlo udaljeni punktovi ujedno pokazuju izrazito niske razine sličnosti, no s druge strane, neki bliži govori se očigledno otimaju utjecaju Splita, napose oni koji povijesno pripadaju staroj trogirskoj općini.

S8. Vranjic (15)

Najviša se vrijednost sličnosti bilježi u Kaštel Sućurcu (77.93), a slijede ga i neki drugi ruralni govori koji gravitiraju Splitu (Kaštel Kambelovac 77.08, Maslinica 77.04, Grohote 75.76 i Stomorska 75.36. Od urbanih središta Vranjic pokazuje bolje leksičke veze sa Splitom (74.65) nego s Trogirom (67.14). Iznadprosječne vrijednosti bilježe se i u većini obalnih punktova od Kaštel Staroga do Baške Vode. Minimalna vrijednost zabilježena je u Luci na Pelješcu (48.03), a izrazito su leksički udaljeni i ostali punktovi na južnom i jugoistočnom rubu istražena terena (Vis, Korčula, Lastovo, Pelješac i dolina Neretve). Primijetimo da se visok postotak nepodudarnosti bilježi između Vranjica i Supetra (61.43), što se vjerojatno duguje lokalnim inovacijama s jedne i druge strane.

S9. Trogir (11)

Maksimalna vrijednost sličnosti zabilježena je u Arbaniji (85.19), a najniža u Luci na Pelješcu (49.16). Na karti se jasno vidi da su visoke razine sličnosti ograničene samo na sjeverozapadni rub našeg terena, gdje je i najveća koncentracija punktova koji gravitiraju Trogiru. Izrazito sličan leksik zabilježen je još samo u Okruku na Čiovu (82.86). Važno je reći da većina punktova pripada klasama oko aritmetičke sredine, što svakako pokazuje da Trogir nema

značajan utjecaj u širenju leksika morske faune. Pitanje je koji su razlozi ovakva stanja, jesu li u podlozi lokalne inovacije koje su zaobišle većinu okolnih govora ili je Trogir izrazito konzervativan i čuva neke leksičke tipove koji su u drugim punktovima izgubljeni. Niske razine sličnosti bilježe se u punktovima na Pelješcu, Korčuli, Lastovu i Visu. Pritom je zanimljivo da se između Supetra i Trogira bilježi 60.14% leksičkih podudarnosti, što u svjetlu općega stanja na širem splitskom i trogirskom području sugerira da se Supetar izdvaja nizom lokalnih inovacija.

S10. Supetar (45)

Najviša vrijednost sličnosti bilježi se u Svetoj Nedjelji na Hvaru (76.47), a u toj klasi nalaze se još i susjedna Postira (76.26). Na prvi pogled to je neočekivano, zato što ni Supetar ni Sveta Nedjelja nisu izrazito važna i referentna središta. No treba uzeti u obzir da se preko pola punktova (36) u našoj mreži nalazi ispod prosječne razine sličnosti (65.72), što pokazuje da je supetarski govor leksički izrazito originalan i vitalan, bilo zbog lokalnih inovacija koje nemaju potencijal širenja ili čuvanja nekih posuđenica koje drugdje nisu preživjele. Općenito, ovaj govor pokazuje bolje relacije s otočkim govorima na Braču, Hvaru i Visu, nego s onima na obalnom potezu od Vinišća do Omiša. Je li riječ o nekim starim povijesnim vezama, trebalo bi bolje ispitati. Od obalnih punktova dobre veze Supetar ima samo s Podgorom (72.92), što se vjerojatno duguje transverzalnemu kontaktu među ribarima, budući da je Podgora jedno od najvažnijih ribarskih središta u Podbiokovlju. U svakom slučaju, stanje pokazuje da supetarski govor danas nije pod utjecajem nijednoga važnijeg gradskog središta, kada je riječ o leksiku morske faune. Najniža vrijednost leksičke sličnosti bilježi se u Sreseru na Pelješcu (53.19), a prate ga i drugi punktovi na Pelješcu te oni u dolini Neretve, na Korčuli i Lastovu.

S11. Podgora (26)

Maksimalna vrijednost bilježi se u susjednim Drašnicama (90.97), a vrlo je zanimljivo što se ostale izrazito visoke vrijednosti bilježe samo u punktovima donjega Makarskog primorja (Brela, Promajna, Makarska, Tučepi, Igrane). Izvan Podbiokovlja, toplije boje na karti se primjećuju još samo u čakavskim govorima na Braču (Postira, Pučišća, Bol i Selca) te u Svetoj Nedjelji i Sućurju na Hvaru. Premda bismo očekivali bolje relacije s hvarskim punktovima, treba reći da se ondje ipak bilježe neke relativno visoke vrijednosti (Jelsa 77.30, Stari Grad 75.74). Ovakav se odnos toplih i hladnijih boja na karti stoga može pripisati spomenutim

dobrim vezama između Podgore i ostatka punktova u Podbiokovlju, prije nego slabijim vezama sa Hvarom. Naravno, tu treba uzeti u obzir da je Podgora i vrlo značajno ribarsko mjesto pa u kontekstu leksika morske faune pokazuje veći utjecaj prema ostalim punktovima na Makarskom primorju. Najniža vrijednost sličnosti zabilježena je u Luci na Pelješcu (56.49), ali općenito se vide lošije relacije Podgore prema punktovima na rubovima istražena terena (Pelješac, Korčula, Lastovo, Vis). Treba ujedno reći da se niže vrijednosti bilježe i u punktovima sjeverno od ušća Cetine, gdje je stara granica između čakavštine i štokavštine.

S12. Sućuraj (64)

Maksimalna vrijednost bilježi se u Jelsi (81.62), a izrazito visoku razinu sličnosti pokazuju Vrboska (80.43), Sveta Nedjelja (80.88) i Podgora (80.99). Treba reći da su Jelsa, Vrboska, Sućuraj i Podgora najznačajnija ribarska mjesta u Hvarskom kanalu. U Sućurju i Vrboskoj nekada su djelovale tvornice prerade ribe. Vrlo dobre relacije Sućuraj pokazuje i s ostalim punktovima u Podbiokovlju, što se zacijelo duguje starim povijesnim vezama, budući da je Sućuraj preseljenički štokavski govor. U tome kontekstu, zanimljivo je da od bračkih govora najveću sličnost Sućuraj ima s preseljeničkim Sumartinom (77.27). Najniža vrijednost bilježi se u Lastovu (59.20), a svakako je zanimljivo da je od punktova na Pelješcu Sućurju najbliže preseljeničko Lovište (75.74). Niske razine sličnosti pokazuje većina korčulanskih punktova te onih na obalnom potezu od Vinišća do Omiša. Kao i na prethodnoj karti, ovdje je također dobro ukazati na činjenicu da se na obali više vrijednosti leksičke sličnosti javljaju tek južno od ušća Cetine, odnosno južno od stare granice između čakavskih i štokavskih govora.

S13. Sumartin (51)

Najvišu vrijednost sličnosti sa Sumartinom pokazuju Pučišća (80.15), no i drugi brački govori pokazuju visoke razine (Selca 79.55, Povelja 78.63, Sutivan 78.2). Na Hvaru najvišu sličnost pokazuju Jelsa i Zastrazišće (78.79) te Stari Grad (78.74). Dobre relacije preseljenički govor Sumartina ima i s većinom drugih čakavskih govora na Braču i Hvaru, preseljeničkim govorom Sućurja te s punktovima na gornjem Makarskom primorju. Općenito se može reći da se više vrijednosti bilježe u čakavskim govorima, nego u Podbiokovlju, što sugerira da se Sumartin u znatnoj mjeri prilagodio susjednim govorima na Braču. S druge strane, sličnost s hvarskim punktovima može biti i posljedica povijesnih veza, budući da je Makarsko primorje nekada pripadalo Hvarskoj biskupiji. Osim s Lastovom, najhladnije odnose Sumartin ima s punktovima

na Korčuli i Pelješcu, gdje se opet izdvaja čakavski govor Lovišta (73.88). Primjećuju se i niske razine sličnosti s nekim punktovima nekadašnje Poljičke Republike (Podstrana 67.2, Omiš 66.42).

5.4. Parametarske karte

Podsjetimo da se, za razliku od karata sličnosti, na parametarskim kartama sinoptički prikazuju vrijednosti određenih statističkih parametara pomoću kojih se dađu utvrditi dijalektne jezgre, prijelazne i distinktivne jezične zone itd. (usp. 2.1.3.). Ulazne informacije za izradu parametarskih karata su numerički vektori koji sadrže vrijednosti statističkih parametara za sve punktove. Primjerice, vektor aritmetičkih sredina sadrži prosječne vrijednosti svakoga pojedinog vektora leksičkih sličnosti. Budući da našu temeljnu mrežu istraživanja čini 68 punktova, ulazna informacija za izradu karte sadrži 68 vrijednosti aritmetičkih sredina. Za ovu priliku odlučili smo izraditi parametarske karte aritmetičkih sredina, iskošenosti, standardne devijacije i maksimalnih vrijednosti. Interpretativni potencijal parametarskih karata objašnjen je u poglavlju 2.1.3., no budući da su one u našoj dijalektologiji gotovo zanemarene, u komentarima koji slijede ukratko ćemo podsjetiti na to koja je njihova svrha. Statističke podatke izračunali smo pomoću bazičnih funkcija unutar \mathbb{R} programa. Kako nismo zabilježili situaciju u kojoj se dva punkta u potpunosti leksički podudaraju, ne treba napominjati da smo za izračun vektora maksimalnih vrijednosti sličnosti prethodno isključili leksičku sličnost svakoga punkta sa samim sobom. U suprotnom bi vektor maksimalnih vrijednosti bio neupotrebljiv. Prilikom klasifikacije vrijednosti na parametarskim kartama koristili smo metodu *Natural breaks (Jenks)*, koja u postupku određivanja intervala podataka teži smanjiti varijaciju unutar jedne klase i naglasiti varijaciju među različitim klasama. Ova se metoda često koristi u geostatističkim analizama, a pokazala se uspješnom i u dijalektometriji (Scherrer/Stoeckle 2016). Vrijednosti smo podijelili u deset klasa koje smo na karti prikazali pomoću palete boja u rasponu od crvene do modre. Kao i na kartama sličnosti, intervali klasa prikazani su u legendi, uz pripadajuće simbole za svaku klasu.

P1. Aritmetička sredina

Karta prosječnih vrijednosti, odnosno aritmetičkih sredina, prikazuje koliko svaki punkt komunicira s okruženjem. Više prosječne vrijednosti u načelu se bilježe u središtu istražena prostora, a niže vrijednosti na periferiji (usp. Goebel 1984, Scherrer/Stoeckle 2016). Kako vidimo na karti, jezgru unutar srednje Dalmacije čine punktovi na Hvaru, Braču i u Podbiokovlju. Treba, međutim, reći da se u jezgri ipak naziru neki punktovi koji ne pripadaju trima najvišim klasama. U prvom redu spomenimo Supetar, koji s prosječnom vrijednosti

sličnosti 65.72 pokazuje da je njegov leksik morske faune izrazito originalan. Na Hvaru se izdvajaju Vrboska, Ivan Dolac, Brusje i sam grad Hvar. Ovakvo stanje s jedne strane sugerira da ovi punktovi imaju nekoliko leksičkih tipova koji nisu zabilježeni u drugim govorima, a s druge pokazuje da grad Hvar nije središte koje naročito privlači okolne ruralne govore. Najniže prosječne vrijednosti bilježe se na Pelješcu, Korčuli, Lastovu i Visu. Zanimljivo je pritom da se na jugoistočnom rubu terena, između Hvara s jedne strane te Pelješca i Korčule s druge strane, primjećuje oštri prijelaz iz toplih u hladne tonove, što nam sugerira da je riječ o punktovima koji imaju bitno različit leksik morske faune. S druge strane, prijelaz iz jezgre prema sjeverozapadnom rubu istražena terena je vrlo blag i nijansiran.

P2. Iskošenost

Parametarske karte iskošenosti, odnosno odmaka od normalne distribucije leksičkih sličnosti, koristimo u svrhu utvrđivanja perifernih zona koje imaju slabije leksičke veze s ostatkom područja. Drugim riječima, očekujemo da punktovi u kojima se bilježe više razine iskošenosti vektora sličnosti u manjoj mjeri koriste makroarealne leksičke tipove. Najviše se vrijednosti bilježe u punktovima na jugoistočnom rubu terena, Pelješcu, Korčuli i Lastovu. U tu se sliku uklapaju Blace u dolini Neretve i Komiža na Visu. Odnos Visa i Komiže je izrazito zanimljiv. Premda je riječ o dvama punktovima na relativno malom otoku, Vis pokazuje da ima više makroarealnih leksičkih tipova od Komiže. Naglasimo da rezultati na ovoj karti ne znače *a priori* da punktovi u crvenom području međusobno dijele isti leksik, nego samo to da u najmanjoj mjeri koriste tipove koji su karakteristični za većinu punktova u mreži. Drugim riječima, svaki punkt koji ima visoku vrijednost iskošenosti hipotetski može imati niz lokalnih inovacija i po tome biti različit od svih ostalih punktova.

P3. Standardna devijacija

Parametarske karte standardne devijacije (σ) koristimo u svrhu utvrđivanja jezgre u kojoj se nalaze potencijalna središta iradijacije leksičkih tipova. Visoke vrijednosti σ trebale bi pokazati centripetalnu tendenciju punktova, pa se u tome smislu može govoriti i o distinktivnim leksičkim zonama. Svakako vrijedi podsjetiti da su rezultati ove analize indikativni, jer se u praksi najviše vrijednosti mogu zabilježiti u manjim ruralnim govorima u okolici referentnih centara, što je čest slučaj napose kada je u pitanju analiza leksika (usp. Scherrer/Stoeckle 2016). Na karti vidimo samo jednu kompaktniju crvenu jezgru, koja seže od Vinišća do Duća pored

Omiša i zauzima dva punkta na Čiovu (Okruk Gornji i Arbaniju). Kako je riječ o punktovima koji gravitiraju Trogiru i Splitu, ta bi dva urbana središta mogla ujedno biti i središta iradijacije leksičkih tipova. Naglasimo da ovo područje može biti i jezgra u kojoj je najveća koncentracija leksičkih tipova karakterističnih za srednju Dalmaciju. Na našem terenu primjećuju se još samo dvije žarke zone, jedna u središnjem dijelu Hvara, a druga na gornjem Makarskom primorju.

P4. Maksimalna vrijednost

Dok su prethodne parametarske karte bile usmjerene na opću sliku, odnosno tendencije leksičkoga ponašanja jednoga punkta u odnosu na sve ostale punktove u mreži, parametarske karte maksimalnih vrijednosti pokazuju ponašanje govora u odnosu na užu okolicu, pri čemu se više razine bilježe u govorima koji se bolje uklapaju u okolinu. Pomoću ovih karata lako se mogu utvrditi dijalektne jezgre i prijelazne zone (Goebel 2010: 447). S druge strane, nagli prijelaz između toplijih i hladnijih tonova može ukazivati na područje izraženoga leksičkog nepodudaranja, gdje se potencijalno mogu pronaći i areali reaktivnoga karaktera, što bi svakako trebalo potkrijepiti kvalitativnom analizom. Na karti se vide dvije kompaktnije i šire leksičke jezgre. Prvu čine središnji i zapadni hvarski govori, no u tu se jezgru slabije uklapaju Brusje, Hvar, Ivan Dolac i Zavala. Drugu jezgru primjećujemo na gornjem Makarskom primorju, što znači da su ti govori međusobno leksički vrlo slični. Tri para govora pokazuju izrazit međusobni afinitet: Povlja i Selca, Stomorska i Gornje Selo te Kaštel Kambelovac i Kaštel Sućurac. To znači da svaki od ovih parova ima neke specifične leksičke tipove koji nisu zabilježeni u drugim govorima, a možemo pretpostaviti da je riječ o lokalnim inovacijama koje se nisu značajno proširile. U okolici Splita izraženi su nagli prijelazi među klasama, pri čemu se Vranjic ističe izrazito niskom maksimalnom vrijednošću u odnosu na okolinu (77.93), pa se na tome pojasu može očekivati više tipova reaktivnoga karaktera.

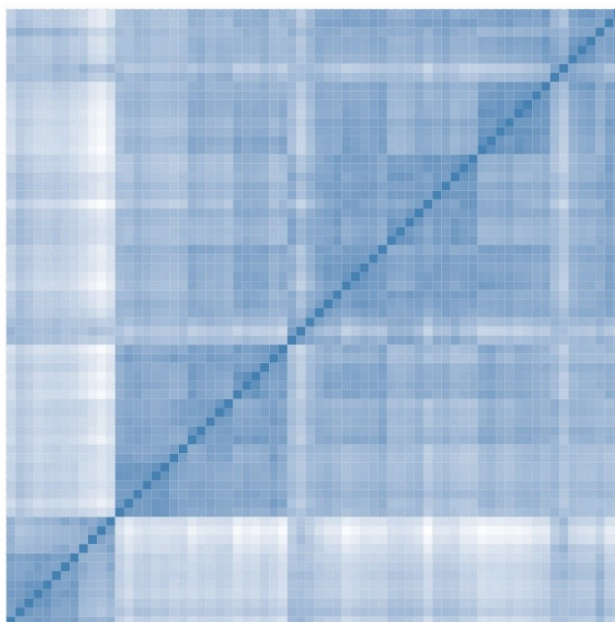
5.5. Klasteriranje

Svrha klasteriranja punktova prema kulturnom leksiku u načelu nije dijalektološko grupiranje, premda se može dogoditi da leksički klasteri odgovaraju dijalektnoj slici u mjeri u kojoj se snopovi izoleksa poklapaju s granicama većih i manjih dijalektnih jedinica. Rezultati klasteriranja kulturnoga leksika ne daju, dakle, uvid u prostornu distribuciju (pod)dijalekata i posve je razumljivo da na temelju ovih rezultata, koji ne obuhvaćaju analizu ostalih jezičnih razina, nije moguće izraditi relevantnu dijalektnu kartu, niti je to namjera ovoga rada. Više od jezičnoga klasteriranja, ovdje je riječ o kulturnom klasteriranju, odnosno o klasteriranju govora na temelju pripadnosti ili afiniteta prema određenoj kulturnoj (ribarskoj) praksi, koja se, između ostaloga, očituje u izboru i uporabi leksika morske faune. U ovom poglavlju ćemo na temelju kvadratne matrice leksičkih udaljenosti klasterirati govore koristeći aglomerativno hijerarhijsko klasteriranje (usp. 2.1.3.). Rezultate hijerarhijskoga klasteriranja prikazat ćemo na dendrogramima i kartama. Nakon klasteriranja, kvantitativno ćemo utvrditi koji su leksički tipovi specifični za pojedine klasterne, odnosno koje izolekse najviše djeluju na grupiranje govora. Pritom ćemo se služiti vrijednostima koje pokazuju *reprezentativnost*, *distinktivnost* i *važnost* jezičnih obilježja (usp. 2.1.3.). Funkcije za izračun navedenih vrijednosti izradili smo prema formulama koje su iscrpno opisali Wieling i Nerbonne (2008) te Wieling i Montemagni (2016). Podsjetimo, ova metoda značajno pomaže u objektivnom utvrđivanju primarnih jezičnih obilježja koja utječu na grupiranje govora, odnosno izoglosa, no, u mjeri u kojoj prikupljena građa predstavlja sinkronijsko stanje, u praksi se može dogoditi da ta obilježja nisu autohtona u danom klasteru. Također, treba naglasiti da su rezultati kvantitativnoga utvrđivanja podataka koji najviše utječu na klasteriranje ograničeni u smislu izbora jedne regije kao prostora istraživanja. Drugim riječima, leksički tipovi koji u bitnome utječu na grupiranje punktova u klasterne ne moraju nužno biti karakteristični samo za taj klaster i mogu biti prisutni u drugim regijama na našoj obali, pa i šire. Rezultate je stoga potrebno potkrijepiti i kvalitativnom analizom (usp. 4.). Sve smo kvantitativne analize u ovome poglavlju izradili pomoću programskoga jezika R.

5.5.1. Optimalan broj klastera

Podsjetimo da esencijalni problem algoritama za hijerarhijsko klasteriranje leži u činjenici da će računalo predvidjeti klasterne na temelju bilo kojih podataka koje učitamo, pa je stoga važno prije postupka klasteriranja statistički procijeniti jesu li podaci koje uspoređujemo uopće pogodni za klasteriranje. Drugim riječima, potrebno je izbjeći scenarij stvaranja umjetnih

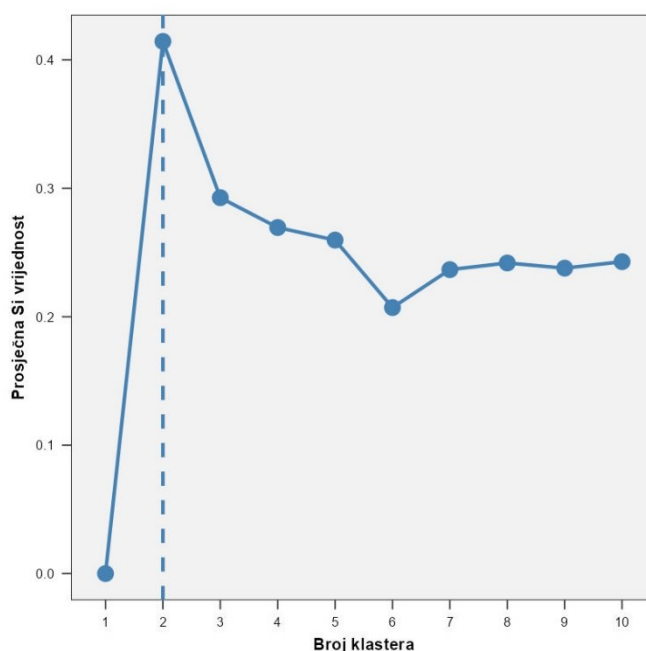
klastera koji nisu utemeljeni na stvarnoj leksičkoj varijaciji. U tu svrhu koristimo Hopkinsov test, koji na temelju matrice udaljenosti računa podanost podataka za klasteriranje, a za generalni grafički prikaz distinktivnih klastera koristimo VAT (usp. Moisl 2015: 227–232). Rezultat Hopkinsova testa je vrijednost između 0 i 1, pri čemu „klasterabilni“ podaci u pravilu imaju $H > 0.7$. S druge strane VAT predstavlja kvadratnu mrežu na kojoj je postojanje distinktivnih klastera prikazano kompaktnim tamnijim kvadratima, a klasteri su međusobno odijeljeni izrazito svijetlim poljima. Obje su metode implementirane u funkciju `get_cluster_tendency` unutar paketa `factoextra` (Kassambara/Mundt 2020), pomoću koje smo izračunali da je $H = 0.775$, što znači da prikupljena i tipizirana građa leksika morske faune pokazuje snažnu sklonost prema klasteriranju. Na slici 16. prikazuje se vizualna procjena tendencije klasteriranja, na kojoj se jasno vide dva bloka odijeljena svijetlim poljima.

Slika 16. VAT (Visual Assessment Tendency). Ulazna informacija: kvadratna matrica leksičkih udaljenosti. Broj punktova: 68.

U dijalektometrijskim radovima nije dovoljno pažnje posvećeno određivanju optimalnoga broja klastera i njihovoj konzistenciji (usp. Sciarretta 2024). Za validaciju i analizu konzistencije klasteriranja koristimo siluetni indeks (Rousseeuw 1987), pomoću kojega se mjeri koliko su određeni punktovi slični onima s kojima tvore zaseban klaster, u usporedbi s ostalim klasterima. Drugim riječima, ovaj indeks pokazuje odnos između kohezije klastera i separacije prema

drugim klasterima, a ujedno se koristi i za određivanje optimalnoga broja klastera. Vrijednost siluetnoga indeksa prikazana je skupom $[-1, 1]$, pri čemu više vrijednosti znače da je punkt optimalno klasteriran i da je slabije povezan s punktovima drugih klastera. Napomenimo da povećanje dimenzija matrice leksičkih tipova, odnosno leksičkih varijabli, može bitno utjecati na smanjenje udaljenosti među punktovima, što ujedno otežava i dostizanje visokih vrijednosti siluetnoga indeksa. Prema analizi, najpovoljnije klasteriranje postiže se dijeljenjem punktova u dvije grupe, što je prikazano na slici 17. No, treba uzeti u obzir da se naša mreža punktova iz opravdanih razloga (usp. 3.2.) proteže na područje koje geografski pripada južnoj Dalmaciji, čemu se vjerojatno duguje i ovakva optimalna podjela klastera. Vratimo li se na sliku 16. (v. gore), vidjet ćemo da se unutar većega bloka ipak nazire podjela na barem još tri relativno kompaktna klastera. U svakom slučaju, naglašavamo da je izračun optimalna broja klastera u dijalektometriji indikativan i da broj klastera zapravo ovisi o svrsi analize, u smislu da je za istraživanje makrostrukturnih odnosa među punktovima uputno izabrati manji, a za istraživanje mikrostrukturnih odnosa veći broj klastera. Kako je cilj našeg istraživanja dvojak, u smislu da s jedne strane težimo odrediti postoji li tipično srednjodalmatinski leksik morske faune, a s druge utvrditi postojanje leksičkih zona, u poglavlju koje slijedi punktove ćemo klasterirati na više razina.

Slika 17. Optimalan broj klastera prema metodi *prosječnoga siluetnog indeksa*.

5.5.2. Hijerarhijsko klasteriranje

Hijerarhijsko klasteriranje proveli smo pomoću bazične funkcije `hclust` unutar programa `R`. Ulazna informacija je kvadratna matrica udaljenosti, koja je izrađena korištenjem funkcije `rdv` (usp. 5.2.). Postoji više metoda klasteriranja koje su se pokazale korisnima u geolingvističkim radovima (usp. 2.1.3.). Mi smo se odlučili za Wardovu metodu, koja najčešće daje kompaktne klustere podjednake veličine i teži naglasiti varijaciju između različitih klastera. Rezultate klasteriranja prikazujemo na dendrogramima, pri čemu aglomerativno klasteriranje podrazumijeva da se leksički najbliži punktovi na dnu dendrograma nalaze jedan do drugoga. No, razumije se da je za lingvističku geografiju od presudna značaja projiciranje klastera na karte (usp. Goebel 2010: 452). Podsjetimo da hijerarhijsko klasteriranje ne implicira prikladan broj klastera, nego je odluku potrebno donijeti u svjetlu ciljeva istraživanja i prethodnih kvalitativnih spoznaja. Na kartama koje slijede prikazujemo klustere na osam razina, a svaka karta popraćena je dendrogramom. Boje skupina govora na kartama odgovaraju bojama na dendrogramima. U legendi svake karte nalazi se popis klastera i pripadajući simbol, a u uglatim zagradama nalazi se broj punktova koji pripadaju odnosnom klasteru. Klasteri su označeni slovima A – H, a na karte smo dodali i pomoćne anotacije koje sadrže oznaku klastera. Redoslijed karata prati sukcesivno dijeljenje punktova u klustere (2 – 8), pri čemu se boje s prethodne karte prenose na sljedeću, što znatno olakšava uočavanje novih klastera.

HK1. Hijerarhijsko klasteriranje ($k = 2$)

Na ovoj karti područje istraživanja podijeljeno je na dva klastera. Klaster A čine svi punktovi srednje Dalmacije i preseljenički govor Lovišta, a klaster B Korčula, Lastovo i starinački govori na Pelješcu. Treba odmah reći da se referentno središte klastera B nalazi u južnoj Dalmaciji (Dubrovnik), pa se može reći da se kompaktnost klastera ogleda u dijeljenju nekih karakteristično južnodalmatinskih tipova. Najznačajniji leksički tipovi ovoga klastera su ¹karlo (karta 089.), ¹vrnut (karta 069.), ¹gruj (karta 019.), ¹smudut (karta 033.), ¹orhan (karta 036.) i ¹ovrata (karta 044.). Pritom je zanimljivo da klasteru B pripada i preseljeničko Račišće, što znači da je taj govor u novoj sredini također primio neke važne južnodalmatinske tipove. S druge strane, prostiranje klastera A proizlazi iz postojanja karakterističnih tipova koji nisu prisutni na jugoistočnom rubu istražena terena. Najvišu vrijednost važnosti imaju tipovi ¹hlap (karta 089.), ¹skuša (karta 069.), ¹pauk (karta 067.), ¹ugor (karta 019.), ¹lubin (karta 033.), ¹gof (karta 036.) i ¹komarča (karta 044.). Neki od ovih tipova nisu samo srednjodalmatinski.

Primjerice, tip ¹skuša je karakterističan i za južnočakavske govore u sjevernoj Dalmaciji, tip ¹lubin bilježi se i na Kvarneru, a tip ¹gof je većinski tip na našoj strani Jadrana.

HK2. Hijerarhijsko klasteriranje (k = 3)

Na ovoj karti iz klastera A izdvaja se klaster C koji čine obalni punktovi od Vinišća do Omiša te punktovi na Čiovu, Drveniku Velom i Šolti. Zanimljivo je primijetiti da se većina punktova klastera C na parametarskoj karti standardne devijacije (P3) nalazi u jezgri koja ima najveću koncentraciju leksičkih tipova karakterističnih za srednju Dalmaciju. Ovaj klaster ima i nekoliko izrazito distinktivnih leksičkih tipova kao što su: ¹morski kurac (karta 127.), ¹nanar (karta 105.) i ¹prilipak (karta 104.). Pritom tipovi ¹morski kurac i ¹prilipak u dobroj mjeri prodiru i u sjevernu Dalmaciju. Najvažniji leksički tip koji utječe na klaster C je tip ¹sarun koji se u Splitu bilježi kao drugi odgovor. Prvi je odgovor ¹šnjur (usp. kartu 037.). U klasteru A ostali su brački, hvarski i viški punktovi te oni u Podbiokovlju i dolini Neretve. To sugerira da ovi otočki punktovi s punktovima na obali dijele također neke važne izoglose. Možemo izdvojiti tipove ¹batovina (karta 068.) i ¹dugnja (karta 061.) koji su karakteristični za većinu govora ovoga klastera. Stanje u klasteru B ostalo je nepromijenjeno.

HK3. Hijerarhijsko klasteriranje (k = 4)

Na ovoj karti iz klastera A izdvaja se klaster D koji čine punktovi na Makarskom primorju i oni u dolini Neretve. Budući da na ovom području nema većega urbanog središta, valja pretpostaviti da se neki mikroarealni tipovi duguju utjecaju Podgore kao jedinoga važnijeg ribarskog središta koje bi u tome smislu moglo biti i središte iradijacije ovih tipova. Jedan od važnijih leksičkih tipova je ¹poskok koji prodire sve do starinačkih govora na Pelješcu (karta 020.). Treba, međutim, reći da se u ovom klasteru ne bilježe izrazito visoke vrijednosti važnosti, što nam zapravo sugerira da je klaster prilično heterogen. Isto pokazuje i stanje na popratnom dendrogramu, gdje se jasno vidi podjela na dvije grane (usp. kartu HK6.). U klasteru A ostali su svi punktovi na Braču, Hvaru i Visu te preseljenički govor Lovišta. Najvišu vrijednost važnosti ima tip ¹minćun (karta 017.). Premda se taj tip bilježi i u punktovima drugih klastera (Gornje Selo, Podgora, Luka na Pelješcu), u njima je njegova distribucija izrazito raspršena. Na karti 017. jasno se vidi da je najveća koncentracija tipa ¹minćun u hvarskim, bračkim i viškim punktovima. Klasteri B i C ostali su nepromijenjeni.

HK4. Hijerarhijsko klasteriranje (k = 5)

Na ovoj karti klaster B dijeli se na dva klastera, pri čemu jedan čine samo korčulanski govori (klaster B), a drugi starinački pelješki govori i Lastovo (klaster E). Treba reći da je klaster B kompaktniji, odnosno da su korčulanski govori međusobno sličniji, nego što su pelješki govori prema Lastovu, što nam pokazuje da se Korčula izdvaja nekim ekskluzivnim mikrorealnim tipovima. To su svakako tipovi ¹škrpin (karta 079.) i ¹modrujak (karta 109.). Zanimljivo je da visoku vrijednost važnosti ima i tip ¹smudut koji je karakteristično južnodalmatinski tip, ali nije kompaktno prisutan u punktovima na sjevernoj strani Pelješca, gdje Sreser i Luka imaju srednjodalmatinski tip ¹lubin (usp. kartu 033.). Treba također primijetiti da se središnji i zapadni govori na Korčuli zajedno s preseljeničkim Račišćem izdvajaju u odnosu na Lumbardu i Korčulu, što nam ipak sugerira da gradski govor Korčule nema osobit utjecaj na otoku. S druge strane, grana koja zahvaća Pelješac i Lastovo sasvim je izvjesno povijesno uvjetovana budući da je ovo područje dugo pripadalo Dubrovačkoj Republici. U tome svjetlu lako se dadu interpretirati i tipovi koji u ovom klasteru imaju najvišu razinu važnosti. To su ¹sardila (karta 014.), ¹cipol (karta 076.), ¹ukjata (karta 053.) i ¹škojak (karta 110.), redom karakteristično južnodalmatinski tipovi. Na pratećem dendrogramu vidimo da se klaster E dalje dijeli na dvije grane, Lastovo i Luku te Kućište, Trpanj i Sreser, što se s jedne strane duguje spomenutim kontaktima Trpnja i Sresera s ribarima u Neretvanskom kanalu, a s druge prirodnoj usmjerenosti Kućišta na Korčulu.

HK5. Hijerarhijsko klasteriranje (k = 6)

Na ovoj karti klaster C dijeli se na dva klastera. Prvi (C) čine govori koji gravitiraju Trogiru, a drugi (F) oni koji gravitiraju Splitu zajedno s punktovima nekadašnje Poljičke Republike. Visoku vrijednost važnosti unutar klastera C na ovoj karti imaju tipovi ¹šal (karta 092.), ¹policjot (karta 060.), ¹pumpar (karta 108.) i ¹čvrljak (karta 064.). Potonji je tip znatno bolje zastupljen u sjevernoj Dalmaciji. No, zanimljivo da Slatine nisu u istom klasteru sa Splitom, bez obzira na to što od starine pripadaju splitskoj općini. Pogledamo li dendrogram, ipak vidimo da su Slatine od svih čiovskih punktova leksički najudaljenije od Trogira, što se u jednoj mjeri duguje lokalnim inovacijama, ali i tipovima koji predstavljaju odraz nekadašnjeg stanja u Splitu. S druge strane, unutar klastera C primjećuje se da su Vinišće i Drvenik Veli međusobno najsličniji, što je očekivano s obzirom na povijesne i migracijske veze ovih dvaju punktova. U klasteru F najvišu vrijednost važnosti ima tip ¹žbirac (karta 098.) koji je prisutan u jedanaest

punktova ovoga klastera. Na dendrogramu vidimo da se klaster F luči na tri grane. Prvu čine punktovi u užoj okolici Splita, pri čemu se vidi da su najbližiji govori Kaštel Sućurca i Kaštel Kambelovca, a da je najudaljeniji Vranjic. Drugu granu čine šoltanski punktovi, gdje najbližiji leksik imaju Stomorska i Gornje Selo. Općenito je zanimljivo da se Šolta izdvaja u odnosu na Split kao referentno središte, što znači da postoje i neke ekskluzivne šoltanske izoglose (usp., primjerice, 'zidra' na karti 061.). Treću granu klastera F čine punktovi nekadašnje Poljičke Republike.

HK6. Hijerarhijsko klasteriranje (k = 7)

Na ovoj karti klaster D se luči na dva klastera: D i G. Podjela ovih dvaju klastera gotovo prati geografsku podjelu na donje i gornje Makarsko primorje, pri čemu se punktovi na gornjem Primorju klasteriraju zajedno s onima u dolini Neretve. Najvišu vrijednost važnosti u klasteriranju punktova donjega Primorja ima tip 'sidrenjača' (karta 001.). S druge strane, u klasteru G najvišu razinu važnosti imaju tipovi 'ćukov' (karta 003.) i 'vongola' (karta 121.). Na dendrogramu se vidi da se iz ovoga klastera s jedne strane izdvajaju Komin i Blace, a s druge punktovi gornjeg Primorja i susjedni punktovi Igrane i Živogošće. Treba primijetiti da je razina kompaktnosti punktova donjeg Makarskog primorja (klaster D) gotovo ista kao i ona u podklasteru koji čine Drvenik, Živogošće, Igrane, Brist i Gradac.

HK7. Hijerarhijsko klasteriranje (k = 8)

Na ovoj karti punktovi su podijeljeni u osam klastera. Uz ranije opisanu podjelu, ovdje se klaster A dijeli na dvije grane više razine kompaktnosti. Klaster A sada čine brački govori i preseljenički govor Sućurja, što nije sasvim očekivano. No, treba primijetiti da unutar ovoga klastera Sućuraj najvišu razinu leksičke sličnosti ima s preseljeničkim Sumartinom, pa slobodno možemo reći da se ovakva podjela duguje starim povijesnim i kulturnim vezama ovih dvaju punktova s onima na Makarskom primorju. Pritom je vrlo zanimljivo da se na Braču ne bilježe ekskluzivne inovacije koje zahvaćaju sve punktove, jer najvišu vrijednost važnosti ima tip 'čupka' koji je zapravo bračko-podbiokovska izoglosa (usp. kartu 104.). To znači da se brački punktovi s jedne strane klasteriraju zajedno zato što su lišeni nekih hvarsko-viških izoglosa, a s druge zato što se ondje bilježe mikroarealni tipovi koji ne zahvaćaju cijeli otok, što opet pokazuje da Brač nije leksički jedinstven. Klaster H čine čakavski govori na Hvaru zajedno s preseljeničkim Lovištem i dvama punktovima na Visu. Karakteristično hvarsko-višku

izoglosu predstavlja tip 'sonjača' (karta 065.), no treba reći da se ostaci ovoga tipa bilježe i u Podbiokovlju. Visoku vrijednost važnosti pri klasteriranju ima i tip 'pešekan' (karta 004.) koji je na našem terenu koncentriran upravo u čakavskim govorima Hvara i Visa, ali sporadično se bilježi i izvan ovoga klastera. Hvarsko-viška skupina punktova sasvim je sigurno uvjetovana povijesnim vezama jer je riječ o punktovima koji su pripadali staroj hvarskoj komuni. Unutar klastera H na dendrogramu se primjećuje da su Komiža i Vis leksički najudaljeniji od ostalih govora, a u tome kontekstu treba primijetiti da visoku vrijednost važnosti ima tip 'škarpuja' (karta 088.) koji dolazi isključivo u hvarskim čakavskim govorima i u Bolu na Braču. Na dendrogramu zatim vidimo da Lovište očekivano pokazuje veću sličnost s punktovima na istočnoj strani otoka Hvara, a da središnji i zapadni govori čine zasebnu granu.

6. ZAKLJUČAK

Ovaj se rad bavi interpretacijom arealne distribucije leksika morske faune u srednjoj Dalmaciji. Taj dio leksika u našoj dijalektologiji je prilično dobro zastupljen, a pristupalo mu se s različitih aspekata. U tome smislu, kapitalna su Vinjina djela o semantičko-motivacijskoj i etimološkoj analizi naziva za morske stanovnike. S druge strane, u kontekstu geolingvističkih istraživanja leksiku morske faune najviše su radova posvetili Vuletić i Skračić. Inspirirani njihovim radom na građi iz sjeverne Dalmacije, pokušali smo istu metodologiju i interpretacijska načela primijeniti na građi iz srednje Dalmacije. No, kako Vinjina građa s ovoga terena nije pogodna za geolingvističku interpretaciju u pravom smislu riječi, to nas je stavilo pred zahtjevan zadatak terenskoga rada. Koristeći jedinstveni upitnik sa slikovnim prikazima i malakološkom zbirkom, u razumnom smo roku obišli 68 naselja diljem srednje Dalmacije i zabilježili preko sedamsto različitih leksičkih tipova. Tek tada smo mogli krenuti s geolingvističkom interpretacijom, koja je, mislimo, pokazala da se o leksiku morske faune ima još štošta reći. Treba naglasiti da je u ovom radu prvi put građa sustavno tipizirana i kartirana, a svaka je karta popraćena primjerenim geolingvističkim komentarima. Usto, provedena je i dijalektometrijska analiza prostorne distribucije leksika, što je novost u našoj dijalektologiji. To nam je omogućilo da interpretaciju temeljimo na kvalitativnim i kvantitativnim argumentima. Kada je o samoj interpretaciji riječ, ovo je istraživanje imalo dva cilja: s jedne strane ustanoviti postoji li tipično srednjodalmatinski leksik morske faune, a s druge utvrditi postojanje leksičkih zona i odrediti u kojoj se mjeri one poklapaju s dijalektnim granicama i povijesnim kontekstom istražena područja. Pokazalo se da su ekskluzivno srednjodalmatinski leksički tipovi 'komarča' (karta 044.) i 'hlap' (karta 089.). Uz njih, nekoliko leksičkih tipova proteže se sjeverno od ruba srednje Dalmacije, ali ne prelaze u bitnome granice s južnom Dalmacijom. Takvi su tipovi 'ugor' (karta 019.), 'skuša' (karta 069.), 'pauk' (karta 067.), 'lubin' (karta 033.) i 'gof' (karta 036.). Pritom su tipovi 'ugor', 'skuša' i 'pauk' u ranijim radovima već prepoznati kao južnočakavske i podbiokovske izoglose (Vuletić/Skračić 2020). S druge strane, tip 'gof' je većinski tip na našoj strani Jadrana, a tip 'lubin' osim na našem terenu bilježi se i na Kvarneru. Za nas je važno da nijedan od ovih tipova ne prelazi značajno granicu između srednje i južne Dalmacije. Spomenimo i neke tipove koji su karakteristično južnodalmatinski, a javljaju se i na našem terenu: 'karlo' (karta 089.), 'vrnut' (karta 069.), 'gruj' (karta 019.), 'smudut' (karta 033.), 'orhan' (karta 036.) i 'ovrata' (karta 044.). Nadalje, istraživanje je pokazalo da leksičke zone u bitnome prate povijesni kontekst istražena područja. Pritom su se vrlo korisnima pokazale metode kvantitativnoga izračuna važnosti

leksičkih tipova u dijalektometrijskoj analizi. Naime, klasteriranje govora na više razina pokazalo je da postoji nekoliko podbiokovsko-otočkih izoglosa koje se pripisuju dubljim povijesnim vezama: 'batovina' (karta 068.) i 'dugnja' (karta 061.). Uz njih treba izdvojiti i tipove 'batej' (karte 048. i 052.) i 'iskra' (karta 106.) koji zahvaćaju nešto širi prostor, ali su najbolje zastupljeni upravo u ovim govorima. K njima, također, idu i tipovi 'sonjača' (karta 065.) i 'hinjuša' (karta 066.) za koje se, prema sadašnjem stanju na terenu, jedinstvo može pretpostaviti samo pomoću interpretativnih načela lingvističke geografije. Upravo nam distribucija tipova 'dugnja' i 'hinjuša' sugerira da punktovi na Makarskom primorju s hvarskim i barem nekim bračkim punktovima imaju zajednički repertoar naziva za usnače, koji, s obzirom da je riječ o nevrjednim ribama, pokrivaju različite *Labridae*. Potvrđeno je zatim postojanje tipova karakterističnih za područja: 1) nekadašnje hvarske komune – 'gluhi pas' (006.), 'porapnjak' (karta 072.); 2) stare trogirске općine – 'šal' (karta 092.), 'policjot' (karta 060.), 'pumpar' (karta 108.); 3) stare splitske općine i Poljičke Republike – 'žbirac' (karta 098.). Pritom trogirsko područje razmjerno često nastavlja sjevernodalmatinske leksičke areale, što pokazuje distribucija tipova 'čvrljak' (karta 064.), 'brfun' (karta 078.) i 'runjavac' (karta 098.). Što se tiče poklapanja dijalektnih granica s granicama leksičkih zona, tu treba reći da na našem terenu takvo poklapanje nije izraženo kao u sjevernoj Dalmaciji (usp. Vuletić/Skračić 2020). No, ipak su prepoznate neke važne činjenice. U prvom redu, analiza je pokazala da postoje tipovi koji mahom dolaze u otočkim govorima, a na obali su vrlo slabo zastupljeni. To su: 'minćun' (017.), 'tabinja' (027.), 'figa' (062.), 'škrpun' (081.) i 'pizdin pokrivic' (III.). Njima treba pribrojiti i neke podtipove, kao što su *vlasinica* (130) i *spuga* (132.). Također, proširenost nekoliko tipova na obali se poklapa sa starom granicom čakavštine i štokavštine na ušću Cetine: 'škatla' (106.), 'lumbrak' (065.) 'sidrenjača' (001.), 'morski kurac' (karta 127.) i 'prilipak' (karta 104.).

Do važnih spoznaja došlo se i usporedbom drugih kvantitativnih analiza s kvalitativnima, napose kada je riječ o ponašanju referentnih centara, značajnih ribarskih središta i preseljeničkih govora. Pokazalo se, naime, da važnija ribarska središta održavaju vrlo bliske kontakte s drugim ribarskim središtima, napose onima u kojima su nekada djelovale tvornice za preradu ribe (Vrboska, Sućuraj itd.). No, treba reći da značajnija ribarska središta na udaljenim otocima ne pokazuju izrazito podudaranje s obalnim punktovima, osim u slučajevima kada je riječ o makroarealnim izoglosama, u koje ubrajamo i tipove naziva za ekonomski vrlo vrijedne vrste. Drugim riječima, vrlo rijetko karakteristično otočki leksički tipovi dopiru do obale.

Specifična je situacija u Bolu, koji se ne klasterira s hvarskim govorima, unatoč nizu leksičkih tipova koji su u Bolu primljeni u kontaktu s Hvaranima ('kanja' na karti 004., 'murluc' na karti 023., 'porapnjak' na karti 072., 'krkaja' na karti 082., 'škarpuja' na karti 088. itd.). Razloge nije teško otkriti. Naime, većina ovih leksičkih tipova ne predstavlja tipične hvarske izoglose, odnosno često je riječ o mikroarealnim tipovima i lokalnim inovacijama. Budući da Bol sasvim sigurno nije referentni centar hvarskim punktovima, može se slobodno reći da ovdašnji leksik morske faune u dobroj mjeri predstavlja spoj različitih hvarskih leksičkih tipova. S druge strane, na karti sličnosti S1. Bol vidjeli smo da je ovaj govor prilično leksički udaljen od viših punktova, napose Komiže, koji su pripadali nekadašnjoj hvarskoj komuni. To pokazuje da je veza Bola i hvarskih punktova prije rezultat prirodne usmjerenosti, nego dubljih povijesnih veza. S obzirom na prirodu leksika koji smo istražili, nije teško pretpostaviti da se leksičko posuđivanje dogodilo na moru, napose u Hvarskom kanalu, na koji je Bol prirodno orijentiran. Stariji preseljenički govori punktova koji su naseljeni štokavskim stanovništvom u vrijeme turskih prodora (Sumartin, Sućuraj i Račišće) općenito pokazuju da su se bolje asimilirali u novu zajednicu. No, treba istaknuti da se Račišće od svih punktova najslabije asimiliralo, vjerojatno zato što su se u bijegu pred Turcima naselili na udaljenije područje od obale. Stoga se ondje bilježe i neki važni podbiokovski tipovi ('ćukov' na kartama 003. i 006., 'iskra' na karti 106., 'duplin' na karti 122. i podtip *pirak* na karti 031.). S druge strane, stanovnici Sućurja i Sumartina su ostali blizu obali i zato njihovi govori bolje održavaju kontakte s Makarskim primorjem, pa tako čuvaju i niz drugih podbiokovskih tipova ('dugnja' na karti 061., 'pivac' na karti 074., 'bogdan' na karti 093.). Konačno, Lovište na Pelješcu je zadržalo najviše autohtonoga leksika i ne pokazuje uopće afinitet prema novoj zajednici. Naime, ako nema tipove koji su karakteristični za hvarske govore, Lovište se prije odlučuje za vlastite inovacije, nego za recentno posuđivanje. To, dakako, dokazuje i vitalitet ovoga govora. Posebno se moramo osvrnuti i na leksik morske faune u Vranjicu, koji je s nekoliko izoglosa povezan s Podbiokovljem ('batovina' na karti 068., 'pivac' na karti 074., 'duplin' na karti 122.). Iako se o ovome govoru u dijalektologiji nije pisalo kao o preseljeničkom govoru, u mjeri u kojoj su i neka druga mjesta na obali doživjela značajan priljev novoga stanovništva, za predmigracijsku sliku naših govora važno je reći da Vranjic pokazuje određenu vezu s Makarskim primorjem. Kako ovaj punkt ujedno ne pokazuje izrazito leksičko podudaranje sa Splitom, i nizom inovacija predstavlja reaktivnu zonu ('kosir' na karti 012., 'učić' na karti 075., 'lučerna' na karti 082., 'kokošica' na karti 111., 'gargaša' na karti 113.), nešto snažnija veza donjega Makarskog primorja sa Splitom vjerojatno je recentna. Općenito se zanimljivo osvrnuti na odnos urbanih središta i ruralnih govora. Iako se na kartama sličnosti pokazalo da su referentni centri leksički

izrazito slični svojoj ruralnoj okolici, treba reći da je na tim kartama vizualizaciju, odnosno raspored toplih boja koje označavaju više razine sličnosti, uputno gledati u svjetlu kvantitativnih podataka u legendi. Tako, recimo, Korčula pokazuje visoku *razinu sličnosti* s čakavskim punktovima na otoku, što se, naravno, duguje nekim ekskluzivnim korčulanskim izoglosama (‘škrpin’ na karti 079., ‘modrujak’ na karti 109.), no treba reći da su *vrijednosti sličnosti* Korčule prema drugim punktovima na otoku općenito niske. Maksimalna je vrijednost 79.70, što nam pokazuje da sam grad Korčula nema značajan utjecaj na ruralne otočke govore. To se prije svega može vidjeti po nekim važnim korčulanskim inovacijama (‘picigamorti’ na karti 055., ‘donzela’ na karti 061., ‘rošpo’ na karti 088., ‘pisturela’ na karti 109., ‘ventula’ na karti 114., ‘oštriga’ na karti 116.), mahom mletačkim posuđenicama kojima su se ruralni govori othrali.

Premda leksički tip predstavlja jedinstvo forme i značenja, u smislu da se jedan tip na istoj karti u pravilu pojavljuje samo u jednom značenju, s obzirom na onomasiološku prirodu našega upitnika, pokazalo se da je razmatranje semantičke pokrivenosti, redukcije ili rasipanja značenja jednoga leksičkoga tipa indikativno za utvrđivanje njegove relativne starosti. Drugim riječima, u većem broju slučajeva pokazalo se da dinamika semantičkih odnosa djeluje na arealnu proširenost određenih tipova, na što je na primjerima iz AIS-a već upozoravao i Jaberg (1936). U tome smislu korisnim se pokazala izrada pomoćnih karata na kojima smo preklapili različita značenja iste forme leksičkoga tipa. Najbolji primjeri toga su tipovi ‘drkona’ i ‘buj’, za koje znamo da pripadaju nastarijem sloju posuđenica jer je riječ o dalmatoromanskim prežitcima. Prvi dolazi kao opći naziv za morske pse, ali i kao oznaka za različite vrste morskih pasa (usp. karte 003. – 007.). Kako je prikazano na pomoćnoj karti I., tek se preklapanjem različitih značenja vidi da je ovaj tip relativno kompaktan na području Makarskog primorja, doline Neretve i Pelješca i da je riječ o vitalnom leksičkom tipu. Pritom vrijedi naglasiti da je potvrda u preseljeničkom Sućurju snažan dokaz da je zabilježeno stanje u Podbiokovlju prisutno od starine. S druge strane, tip ‘buj’ bilježi se samo u Trpnju, kao oznaka za sklata (karta 008.) i u Sreseru, kao oznaka za volinu (karta 011.), no ovomu tipu pripada i lik *bùjȁč*, koji smo kao opći naziv za hrskavičnjače zabilježili u Lombardi na susjednoj Korčuli. Dok je kod različitih značenja tipa ‘drkona’ dolazilo do prostornoga poklapanja, tip ‘buj’ je školski primjer raspršena semantičkog areala leksičkoga tipa u povlačenju. U tome svjetlu možda se mogu interpretirati i slavenske inovacije tipa ‘bilizma’ i ‘pizdin pokrivač’, u kojima se također primjećuje redukcija i rasipanje značenja. Naglasimo pritom da je potonji tip karakterističan napose za otočke govore (usp. pomoćnu kartu III.). Ovamo bi mogao ići i tip ‘sokol’ koji dolazi kao oznaka za sklata (karta 008.), volinu (karta 011.), žutugu (012.) i goluba glavana (karta

013.). Premda za njega nismo izradili pomoćnu kartu, usporedbom navedenih onomasioloških karata vidi se da je njegova distribucija u različitim značenjima raspršena na male i međusobno vrlo udaljene areale, pa i ovdje možemo govoriti o „dekadentnom“ tipu (Jabergovim riječima), odnosno onom koji se povlači i gubi vitalitet. Pritom treba naglasiti da su kod svih ovih primjera različita značenja relativno bliska, u smislu da označavaju srodne ili morfološki slične vrste.

Na dokumentacijskoj razini, doprinos disertacije predstavlja dijatopsko-etimološki rječnik, koji omogućuje uvid u glasovne i prozodijske značajke govora koji dosad nisu primjereno istraženi i opisani. Pritom rječnik u dobroj mjeri sadrži i nove, dosad neriješene etimologije.

S tehničke strane, doprinos ovoga rada predstavljaju izrađene funkcije za dijalektometrijsku analizu (`bsim`, `bdist`, `riv`, `rdv`). Budući da su ove funkcije isprogramirane u R sučelju, razumije se da korisnik prethodno mora poznavati sintaksu toga programskog jezika. Usto, u Qgis-u je izrađena funkcija za izradu modela teselacije prilagođena prostorima koji su međusobno odijeljeni vodenim površinama. Podsjetimo, ugrađene funkcije za teselaciju Voronojeve poligone s obale projiciraju na otoke, što daje izrazito pogrešnu sliku arealne distribucije jezičnih obilježja.

Na koncu vrijedi reći da je ovaj rad pokazao važnost proučavanja arealne distribucije napose kulturno specifičnoga leksika koji se često zanemaruje u dijalektološkim i geolingvističkim studijama. U tome smislu, u budućim bi istraživanjima pažnju trebalo usmjeriti i na neka druga semantička polja.

7. DIJATOPSKO-ETIMOLOŠKI RJEČNIK

ADAM *àdam* m. (Milna), mužjak velike rakovice (*Maja squinado* ♂) → BABA² (2), BOGDAN, GRANCIGULA, GRAPALO.

L Nema potvrda u literaturi.

● Od biblijskog imena *Adam*. U govoru Milne parnjaci velike rakovice nazvani su prema biblijskim likovima Adamu i Evi (usp. EVA).

ALOG *àlog* m. (Kaštel Stari), *àlūg* (Slatine), fratar (*Diplodus vulgaris*) → CRNOGUZAC, CRNOSIPAC, FRATAR, ŠAROREPAC.

■ *kalūc* m. (Supetar), isto.

■ *kalūž* (Milna), isto.

L JaFa II: [71] (na našem terenu samo *haluz* u Milni i *alug* u Okruku, ali potonji kao oznaka za šarga [70])

● Po Vinji (JaFa II: 434; JE II, s.v. 2. *kalauza*), od *haluga* ‘travurina’, ‘alga’, potaknuto staništem fratra. Pritom se u Kaštel Starom i Slatinama početno *h* sustavno gubi (*lāp*, pored *hlāp*; *òbotnica*, *obòtnica* pored *hòbotnica*), a u Supetru i Milni se odrazilo kao *k*, što je nesustavna glasovna promjena do koje dolazi i u govorima u kojima je glas *h* u svim položajima u pravilu dobro sačuvan (usp. HINJUŠA, gdje u bračkim i hvarskim govorima bilježimo nazive *kinjūše* i *knjūšica*, pored *hinjūše*).

ANGUJA *angūja* f. (Bol, Brusje, Hvar, Komiža, Postira, Povelja, Pučišća, Selca, Stomorska, Sutivan, Vis), *ànguja* (Arbanija, Gornje Selo, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Krilo, Maslinica, Milna, Podstrana, Split, Vranjic), *àngūja* (Trogir), *àngulja* (Vinišće), *angūlja* (Drvenik Veli), *ingulja* (Duće), *jagūja* (Ivan Dolac, Jelsa, Stari Grad, Vrboska), *jànguja* (Sumartin), *jangūlja* (Okruk Gornji), jegulja (*Anguilla anguilla*) → BIŽATA, JEGUJA.

L JaFa II: [24]

● Po Skoku (ERHSJ I, s.v. *jegulja*), stara posuđenica od lat. ANGUÏLLA. V. i ERHJ I, s.v. *jegulja*.

ANZULETA *anzulèta* f. (Stari Grad), kokot (*Triglidae*) → KAPUN, KOKOT, KRKAJA, LASTAVICA, LUČERNA.

L JaFa II: [126]

● Iz mlet. *anzoletto* (JaFa I: 175), što je ondje oznaka za *Trigla lyra* (Ninni, 1920: 6). Naziv je motoviran velikim prsnim perajama ribe.

ARBANAS *arbànas* m. (Sutivan), batoglavac (*Pagellus acarne*) → ARBUN (2), BAJOK, BATEJ (3), BATOGLAVAC, BILUŠICA (2), FRANCUZ, FRAULIN, JEBIBUKVA, KOPAČ (2), MATULIĆ, MENULA (2), MEZARBUN, OKAN, PLAVUŠA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Deprecijativan naziv, prema etniku za stanovnike Albanije na Čiovu. Razumije se da je takva denominacija potaknuta sličnošću s nazivom *àrbūn* (usp. ARBUN).

ARBUN *arbūn* m. (Blato, Bol, Brna, Brusje, Duće, Hvar, Jelsa, Komiža, Korčula, Kućište, Lastovo, Lovište, Lumbarda, Maslinica, Milna, Milna H, Podstrana, Postira, Povelja, Selca, Split, Stari Grad, Supetar, Vela Luka, Vis, Vrboska, Zavalatica), *àrbun* (Podgora), *àrbūn* (Baška Voda, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Gornje Selo, Gradac, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Makarska, Omiš, Promajna, Račišće, Sućuraj, Sutivan, Tučepi, Vranjic, Živogošće), *arbūn* (Albanija, Drvenik Veli, Grohote, Ivan Dolac, Krilo, Makarska, Okruk Gornji, Pučišća, Slatine, Stomorska, Sumartin, Sveta Nedjelja, Trogir, Vinišće, Zastrazišće, Zavala), *arbun* (*Pagellus erythrinus*). **2.** *àrbūn* m. (Vranjic), *arbūn* (Slatine), batoglavac (*Pagellus acarne*) → ARBANAS, BAJOK, BATEJ (3), BATOGLAVAC, BILUŠICA (2), FRANCUZ, FRAULIN, JEBIBUKVA, KOPAČ (2), MATULIĆ, MENULA (2), MEZARBUN, OKAN, PLAVUŠA.

■ *àrbūl* m. (Blace), *arbūl* (Sreser, Trpanj), *àrbūo* (Luka), *arbun* (*Pagellus erythrinus*).

■ *arbunić* m. (Ivan Dolac, Jelsa, Sveta Nedjelja), *àrbunić* (Omiš), batoglavac (*Pagellus acarne*).

L JaFa II [65, 66]

● Naziv je nastao na našoj obali zamjenom sufiksa (-un) prema istoznačnom mlet. *àrboro* (JaFA I: 423; JE II, s.v. *orbul*). Oblici na -ul i oni s vokaliziranim dočelnim -l (*àrbūo*) nisu prošli promjenu sufiksacije. Takvi su na našem terenu karakteristični za dolinu Neretve i Pelješac te pokazuju dubrovački utjecaj. Deminutivni likovi tvoreni sufiksom -ić označavaju arbutu srodnog batoglavca.

ARKAJ *àrkaj* m. (Duće, Krilo, Omiš, Povelja, Split), *arkāj* (Postira), *arkāj* (Milna), *arkāj* (Supetar), *àrkalj* (Podstrana), ovčica (*Lithognathus mormyrus*). → MARMAR, OVČICA, ŠARAK.

■ *àrkalja* f. (Slatine), ovčica (*Lithognathus mormyrus*).

L JaFa II: [67]

● Vinja (JaFa I: 179) tvrdi da se nazivi tipa 'arkaj' temelje na semu 'glasanje' kao i nazivi tipa 'krkaja' za *Triglidae* (usp. KRKAJA).

BABA¹ *bāba* f. (Bol, Ivan Dolac, Jelsa, Pučišća, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Vrboska, Zastrazišće, Zavala), *bāba* (Drašnice, Komin, Povlja, Sutivan), *bāba* (Milna), *babica* općenito (*Blenniidae*). → BABA DERA, BABASLINKA, BALAVICA, LINZURA, MOLUDA, SLINKA. **2.** *bāba* f. (Ivan Dolac, Jelsa, Pučišća, Sveta Nedjelja, Vrboska, Zastrazišće, Zavala), *bāba* (Baška Voda, Drašnice, Komin), *babica* dubinka (*Blennius ocellaris*) → BABA DERA (2), BABASLINKA (2), BABICA KRUNICA, BALAVICA (2), BOŽJI KOKOT, KOKOT², LINZURA (2), MOLUDA (2), PIVAC, SLINKA (2).

■ *bābica* f. (Postira), *bābica* (Duće, Gornje Selo, Grohote, Kaštel Kambelovac, Krilo, Split, Stomorska, Supetar), *bābica* (Baška Voda, Brist, Drvenik, Gradac, Igrane, Kaštel Sućurac, Podstrana, Selca, Sućuraj, Tučepi, Živogošće), *babica* općenito (*Blenniidae*).

■ *bābica* f. (Duće, Gornje Selo, Grohote, Krilo, Split, Stomorska, Supetar), *bābica* (Brist, Kaštel Sućurac, Podstrana), *babica* dubinka (*Blennius ocellaris*).

■ *bābuja* f. (Makarska) *babica* općenito (*Blenniidae*).

■ *bābuka* f. (Vranjic) *babica* općenito (*Blenniidae*).

■ *bābura* f. (Podgora, Promajna, Trpanj), *babica* općenito (*Blenniidae*).

■ *bābura* f. (Podgora), *babica* dubinka (*Blennius ocellaris*).

■ *babūška* f. (Maslinica), *babica* općenito (*Blenniidae*).

■ *babūška* f. (Maslinica), *babica* dubinka (*Blennius ocellaris*).

■ *bākorica* f. (Trogir) *babica* općenito (*Blenniidae*).

■ *bākorica* f. (Arbanija), *bākōrica* (Okruk Gornji), *babica* dubinka (*Blennius ocellaris*).

■ *bākva* f. (Omiš), *bāpka* (Blace) *babica* općenito (*Blenniidae*).

■ *bākva* f. (Omiš), *bāpka* (Blace), *babica* dubinka (*Blennius ocellaris*).

■ *bāška* f. (Arbanija, Kaštel Stari), *babica* općenito (*Blenniidae*).

■ *bōbāk* m. (Brusje, Postira), *babica* dubinka (*Blennius ocellaris*).

L JaFa II: [117]

● Po Vinji (JaFa I: 126; JE I, s.v. *bab*), svi ovi nazivi potječu iz lat. *BABA 'slina' (REW 853), a kod nas se vjerojatno duguju dalmatoromanskom posredstvu. Na osnovni oblik *baba* nastavljaju se brojne izvedenice s različitim sufixima, među kojima je najčešći deminutiv *babica*, a veliki broj primjera pokazuje upliv sadržaja *baba* 'stara žena'. Omiško *bākva* nastalo je razvojem suglasničke skupine *pk > vk > kv* (usp. ČUPKA).

BABA² *bàba* f. (Trpanj), zezalo (*Scyllarus arctus*) → BATIGUZ, GASTA, GUDAN, KUSICA, ZEHALO.
2. *bàba* f. (Lastovo, Luka, Okruk Gornji), mužjak velike rakovice (*Maja squinado* ♂) → ADAM, BOGDAN, GRANCIGULA, GRAPALO. **3.** *bàba* f. (Lastovo, Luka, Okruk Gornji), ženka velike rakovice (*Maja squinado* ♀) → DEŽULA, EVA, GRANCIGULA (2). **4.** *bàba* f. (Lastovo, Luka, Okruk Gornji), mala rakovica (*Maja crispata*) → BABAJEGULA, DEŽULA (2), GRANCIGULA (3), KROJAČ, KRPJAČ, MAŠINAR, RUNJAVAC (2), ŠNAJDERICA, TRAVAŠ.

■ *bàbica* f. (Kaštel Stari), zezalo (*Scyllarus arctus*).

■ *babûrka* f. (Krilo), zezalo (*Scyllarus arctus*).

■ *bàkva* f. (Sreser), mala rakovica (*Maja crispata*).

■ *kùmbaba* f. (Kaštel Stari), mala rakovica (*Maja crispata*).

L JaFa II: [144]

● Nazivi tipa 'baba' pokrivaju različite vrste rakova. Vinja (JaFa II: 96) ističe da je riječ o metafori prema *baba* 'stara, ružna žena' i da je naziv nastao na našoj obali. Tome tumačenju priklanjaju se Vuletić i Skračić (2018, s.v. *bàba*). Dodajmo da su potvrde ovoga tipa brojnije u sjevernoj Dalmaciji, što se posebno odnosi na deminutivni oblik *bàbica*. Za *bakva* v. BABA¹. Istej osnovi zacijelo pripadaju i izvedenice *baborica* i *baburka* (usp. *babor* u ERHSJ I, s.v. *baba*). Ovamo ide i lik *kùmbaba* u Kaštel Starom, što je očigledno prilagodba od *baba*. Početno *kum-* je možda afereza od *šukumbaba*.

BABA DERA *bàba déra* f. (Lovište), babica općenito (*Blenniidae*) → BABA¹, BABASLINKA, BALAVICA, LINZURA, MOLUDA, SLINKA. **2.** *bàba déra* f. (Lovište), babica dubinka (*Blennius ocellaris*) → BABA¹ (2), BABASLINKA (2), BABICA KRUNICA, BALAVICA (2), BOŽJI KOKOT, KOKOT², LINZURA (2), MOLUDA (2), PIVAC, SLINKA (2).

L Nema potvrda u literaturi.

● Vjerojatno složenica od *baba* (v. BABA) i deverbala gl. *derati*, zato što se babice kreću po samom dnu mora.

BABAJEGULA *babajêgula* f. (Kućište), mala rakovica (*Maja crispata*) → BABA, DEŽULA (2), GRANCIGULA (3), KROJAČ, KRPJAČ, MAŠINAR, RUNJAVAC (2), ŠNAJDERICA, TRAVAŠ.

L Nema potvrda u literaturi.

● Vinja (JaFa II: popis [140]) ovaj lik bilježi u Vignju i Orebiću za vrstu *Carcinus maenas*, a mi ga u Kućištu bilježimo kao naziv za malu rakovicu. Očigledno u vezi s nazivima tipa 'baba', koji označavaju različite vrste rakova. Vinja (JaFa II: 121) u nazivu *babajegula* vidi samo

stilističku realizaciju od *baba*. Međutim, vjerojatno je riječ o formalnom ukrštanju našega *baba* i odraza mlet. *granzeola* (v. GRANCIGULA), uz uklanjanje hijata.

BABASLINKA *babaslînka* f. (Milna H, Račišće), babica općenito (*Blenniidae*). → BABA¹, BABA DERA, BALAVICA, LINZURA, MOLUDA, SLINKA. **2.** *babaslînka* f. (Milna H), babica dubinka (*Blennius ocellaris*) → BABA¹ (2), BABA DERA (2), BABICA KRUNICA, BALAVICA (2), BOŽJI KOKOT, KOKOT², LINZURA (2), MOLUDA (2), PIVAC, SLINKA (2).

◇ *bäba slînka* f. (Vis), *slînka bäba* (Brusje, Hvar), babica općenito (*Blenniidae*).

◇ *bäba slînka* f. (Vis), babica dubinka (*Blennius ocellaris*).

L JaFa II: [117]

● Kako je objasnio Vinja (JaFa I: 128), nazivi ovoga tipa su tautološke tvorbe koje jasno pokazuju da se značenje lat. *BABA 'slina', na kojem počivaju nazivi tipa 'baba¹' (v. BABA), posve izgubilo. Tvoreno od *bäba*, koje se danas shvaća kao 'stara žena', i izvedenice od *slina* (usp. ERHJ II, s.v. *slîna*).

BABICA KRUNICA *bäbica krùnica* f. (Gradac), babica dubinka (*Blennius ocellaris*) → BABA¹ (2), BABA DERA (2), BABASLINKA (2), BALAVICA (2), BOŽJI KOKOT, KOKOT², LINZURA (2), MOLUDA (2), PIVAC, SLINKA (2).

L Nema potvrda u literaturi.

● Ovaj proziran naziv pripada skupini naziva koji su potaknuti izraženom leđnom perajom ove ribice, koja se ovdje percipira kao kruna (usp. KOKOT, PIVAC).

BABIN BRK *bäbin břk* m. (Trpanj), mala kozica (*Palaemon serratus*) → GAMBOR, KOCKA BRKA, KOZICA, PERKA, ŠAL, ŠAMBRK, ZEZALO (■).

L JaFa II: [134]

● Prema Vinji (JaFa II: 104), motivirano tankim ticalima ovoga račića koji podsjećaju na brkove. Vuletić i Skračić (2018, s.v. *babadlăka*) ističu da je prvi dio *baba* formalno proziran, ali ne upuštaju se u tumačenje motivacije. Kako različite vrste raka na našoj obali nose nazive tipa 'baba¹', skloni smo reći da je segment *baba-*, *babin* odraz pučke taksonomije, čime se iskazuje pripadnost malih kozica rakovima.

BADAVAC *bädavac* m. (Brist), bodljikavi volak (*Bolinus brandaris*) → BUZDOVAN, DUGOREPUJA, KAVALIN (2), KOZA (2), KRAGUJAK (2), KRAVICA, MODRUJAK, PISTURELA, PUMPAR (2), ROGAČ, ŠTRUMBUL (3), VOLAK (2), ZVIZDOČ.

L Nema potvrda u literaturi.

● Deverbal od *badati* ‘bosti’ (usp. ERHSJ I, s.v. *bòsti*). Naziv je motiviran duguljastom bodljom kojom se bodljikavi volak (*Bolinus brandaris*) razlikuje od kvrgavog volka (*Hexaplex trunculus*). Usp. i ROGAČ.

BAHIĆ *bahić* m. (Pučišća), vučić (*Serranus hepatus*) → ČUĆIN¹, GUDIN, IŽERİĆ, KANJ (■), MEZOPIRKA MEZOKANJAC, MIŠ¹, PIKOLO, PIRAK, PRASAC, PUH, VUK. **2.** *bahić* m. (Selca), škrpinica (*Scorpaena notata*) → BODEČ (2), CRLJENAK, KENJICA, PLJUČAVAC, ŠKRPIN (■), ŠKRPINA (2), ŠKRPUN (2).

◇ *môrski bahić* m. (Selca), morsko jaje (*Microcosmus sabatieri*) → JAJE, MOJAK, MORSKI GUDAN, MORSKI VRAG, PIZD/+.

L Nema potvrda u literaturi.

● Nema sumnje da je riječ o metafori prema *bahić* ‘odojak, mlado prase’, što je zabilježeno u bračkim dijalekatnim rječnicima (usp. Šimunović 2006: 57, Vuković 2001: 28). Naziv za vučića (*Serranus hepatus*) duguje se proždrljivosti i napuhanosti ribe, a na istoj slici sadržaja počivaju i nazivi tipa ‘gudin’ (v. GUDIN) i ‘prasac’ (v. PRASAC). U Selcima dolazi do polisemije ‘škrpinica, *Scorpaena notata*’ ~ ‘morsko jaje, *Microcosmus sabatieri*’, koja je uklonjena determinantom *môrski* u nazivu za morsko jaje. Izvjesno je, međutim, da se ova dva naziva duguju različitim motivacijskim impulsima, pri čemu je naziv za škrpinicu deprecijativan (usp. npr. KENJICA), a naziv za morsko jaje vjerojatno polazi od intenzivna mirisa životinje, kako se objašnjava, primjerice, sjevernodalmatinski naziv *šmrdôkul* (Vuletić/Skračić 2018, s.v.). Pitanje postanja naziva *bahić* nije riješeno (usp. ERHSJ I, s.v. *bahàn*).

BAJO *bájo* m. (Luka), bežmek (*Uranoscopus scaber*) → BATOŠ, BATOVINA, BEŽMEK, BOKA DI BAČO, BOKINKAVA, ČAČAK, PAUK (2), SIČ, TOVAR².

L usp. JaFa II: [103] (ne za Luku, ali u drugim mjestima na Pelješcu)

● Po Vinji (JaFa I: 123), izvedenica od pridjeva *bajan* ‘jadan’, ‘bezvrijedan’, ‘nemoćan’, što je izgleda dalmatoromanski ostatak od grč. βαίος, koje se bilježi kao oznaka za *Blennius sp.*, ali znači i ‘malen’, ‘ponizan’. Uz potvrde u Brocama i Hodiljama, ovaj tip tvori mikroareal na Pelješcu, gdje su i inače zabilježeni brojni dalmatoromanski ostaci.

BAJOK *bađka* m. (Arbanija, Okruk Gornji), *bàjok* (Kaštel Sućurac), *bàjòk* (Trogir), *bàjoka* (Kaštel Stari), *bàjoki* (Split), *bàjoku* (Gornje Selo), *bađk* (Drvenik Veli), batoglavac (*Pagellus*

acarne) → ARBANAS, ARBUN (2), BATEJ (3), BATOGLAVAC, BILUŠICA (2), FRANCUZ, FRAULIN, JEBIBUKVA, KOPAČ (2), MATULIĆ, MENULA (2), MEZARBUN, OKAN, PLAVUŠA.

L JaFa II: [66]

● Po Vinji (JaFa I: 425), prema *bajok* ‘mjedeni novac’, što je od mlet. *bagioco*. Izgleda da je naziv potaknut crnom mrljom na početku prsne peraje, što je, primjerice, motiviralo i mlet. naziv *medagieta* ‘nedorasli arbun’, prema *medagia* ‘novčić’.

BALAVICA *bàlavica* f. (Brela, Drvenik Veli, Okruk Gornji, Slatine, Vinišće), *bàlāvica* (Sumartin), *babica općenito* (*Blenniidae*). → BABA¹, BABA DERA, BABASLINKA, LINZURA, MOLUDA, SLINKA. **2.** *bàlavica* f. (Slatine), *bàlāvica* (Sumartin), *babica dubinka* (*Blennius ocellaris*) → BABA¹ (2), BABA DERA (2), BABASLINKA (2), BABICA KRUNICA, BOŽJI KOKOT, KOKOT², LINZURA (2), MOLUDA (2), PIVAC, SLINKA (2).

L JaFa II: [117] (samo Drvenik Veli i Okruk)

● Izvedenice od *bàle* ‘slina’, motivirane slinavom kožom ovih riba (JaFa I: 128).

BARAKULA *barākula* f. (Bol, Brusje, Hvar, Milna, Milna H, Supetar, Vis, Zavala), raža modropjega (*Raja miraletus*) → LEPTIRICA, PAŠARA (■), PINTA, PIZDIN POKRIVAC (■), RAŽA (2), VIŠTICA.

■ *barabākulovica* f. (Postira), raža modropjega (*Raja miraletus*).

■ *bàrahovica* f. (Kućište), isto.

■ *baràkokula* f. (Vinišće), *barakòkula* (Arbanija, Baška Voda, Brela, Drašnice, Drvenik Veli, Duće, Gornje Selo, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Korčula, Krilo, Lovište, Luka, Lumbarda, Maslinica, Okruk Gornji, Podgora, Podstrana, Povelja, Promajna, Pučišća, Selca, Slatine, Split, Stari Grad, Stomorska, Sućuraj, Sutivan, Sveta Nedjelja, Vela Luka, Vranjic), *barakùkula* (Brna), *barikòkula* (Makarska, Trogir, Tučepi), isto.

■ *bàrakovica* f. (Trpanj), isto.

■ *barākulica* f. (Ivan Dolac, Jelsa, Vrboska, Zastrazišće), isto.

L JaFa II: [12]

● Prema Skoku (ERHSJ I, s.v. *barakula*), od mlet. *baràcola*. Usp. također: JaFa I: 76–77; JE II, s.v. 2. *baraka*; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *barākula*. U većini mjesta naziv se formalno naslonio na *barakokula* ‘marelica’ (< mlet. *baracòcolo*, usp. JE I, s.v. *barakokula*), ali budući da nema semantičke veze između raže i marelice, ti nazivi bez sumnje pripadaju leksičkom tipu ‘barakula’.

BARBARAKULA *barbàrakula* m. (Lumbarda), zeleni rak (*Carcinus maenas*) → BILAC², BLATSKI, BUZDO, GOVNIJAR, GRDA (2), KOŠĆENJAK, KRAVA, PRDEJ, RAK.

L Nema potvrda u literaturi.

● Tvorenica od *barba* ‘stariji čovjek’ i *rak*. Možda je nastala paretimologijom prema *baba*, što označava različite vrste rakova (v. BABA). Pomišljali smo i na reduplikaciju osnove (*barbarakula*), ali od formalne usporedbe s nazivima tipa ‘*barakula*¹ ‘raža modropjega, *Raja miraletus*’ odustali smo iz semantičkih razloga.

BARBOK *barbôk* m. (Vrboska), sipica (*Sepiola rondeletii*) → BOBIĆ, ČUĆIN², SIPICA, TOTAN (2).

L JaFa II: [162a]

● Vinja u popisu donosi nešto više potvrda ovoga tipa: *brbog* (Sevid); *brbak* (Vrboska); *brbojak*, *brbajak* (Bol); *barbak* (Jelsa), te ih u JaFa II: 59 promatra kao glasovne varijante koje idu u istu paradigmu s nazivima poput *bobić*, *bobica*, *bobak* i sl. (usp. ovdje BOBIĆ), s umetnutim *r* koje formalno objašnjava primjerima naziva za *Blennidae*: *barbusa*, *barbina* itd. (usp. JaFa I, 127). Čini se ipak da nije riječ o umetnutom *r*, barem prema likovima koji sadrže skup *brb*. U Vinjinu popisu posebno su glasovno problematični likovi u čakavskim govorima Vrboske i Bola, budući da pokazuju neočekivane odraze slogotvornog *r*. Pomislili smo da je riječ o izvedenicama od gl. *brbati* ‘premetati’, ali kako ne vidimo semantičku vezu, zasad ovo pitanje ostavljamo otvorenim.

BARBUN *bàrbūn* m. (Split), *barbūn* (Postira), *barbūn* (Supetar), trlja općenito (*Mullidae* sp.) → TRIGJA, TRIJA. **2.** *barbūn* m. (Postira), *barbūn* (Supetar), trlja kamenjarka (*Mullus surmuletus*) → TRIGJA (2), TRIJA (2). **3.** *barbūn* m. (Duće, Trpanj), *bàrbūn* (Omiš), trlja blatarica (*Mullus barbatus*) → KOPAČ, TRIGJA (3), TRIJA (3), TRIJUN.

■ *barbôna* f. (Lastovo), trlja općenito (*Mullidae* sp.).

◇ *barbôna od kàmēna* f. (Lastovo), trlja kamenjarka (*Mullus surmuletus*).

◇ *barbôna od prlīne* f. (Lastovo), trlja blatarica (*Mullus barbatus*).

◇ *bàrbūn od kàmēna* m. (Split), trlja kamenjarka (*Mullus surmuletus*).

◇ *barbūn o fangãca* m. (Postira), *bàrbūn od fãnga* (Split), trlja blatarica (*Mullus barbatus*).

L JaFa II: [79]

● Iz istoznačnog mlet. *barbòn* (usp. JaFa I: 272). U nekim govorima dolazi kao opći naziv za obje vrste, pri čemu se razlika postiže determiniranjem staništa, dok se u Dućama, Omišu i Trpnju bilježi samo kao oznaka za *Mullus barbatus*.

BAŠINA KUĆICA *bășina kũćica* f. (Vinišće), petrovo uho (*Haliotis tuberculata*) → BISERNICA, MISEC, PETROVO UHO, ŠAŠURKA, ZLATUJA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Naziv nejasne motivacije. Ispitanici u Vinišću nisu nam mogli reći razloge ovakve denominacije, osim što su nas uputili na postojanje toponima *Bășini*, u sastavu Gornjeg Vinišća.

BATEJ *batêj* m. (Hvar, Kućište, Lovište, Milna, Milna H, Povlja, Selca, Sutivan, Trpanj, Vela Luka), *bàtej* (Podgora), *bâtêj* (Drašnice, Drvenik, Igrane, Račišće, Tučepi, Živogošće), *batěj* (Blato, Postira, Sumartin, Supetar, Zastrazišće, Zavala), *bat'êj* (Sveta Nedjelja), *batiêj* (Bol, Brusje, Jelsa, Stari Grad, Vrboska), nedorasla bukva. → BUKVA (2), CIKAVICA, ŠIJ. **2.** *batiêj* m. (Ivan Dolac), bukva (*Boops boops*) → BUKVA. **3.** *bâtêj* m. (Baška Voda, Brela, Makarska, Promajna), batoglavac (*Pagellus acarne*) → ARBANAS, ARBUN (2), BAJOK, BATOGLAVAC, BILUŠICA (2), FRANCUZ, FRAULIN, JEBIBUKVA, KOPAČ (2), MATULIĆ, MENULA (2), MEZARBUN, OKAN, PLAVUŠA. **4.** *batêj* m. (Zavalatica), oliga (*Atherina boyeri*) → BATOGLAVAC (■), BRFUN, GAUDA, GAVUN (2), MANDA, MLIKO, OLIGA.

■ *batàča* f. (Brna), oliga (*Atherina boyeri*).

■ *batejč* (Ivan Dolac), nedorasla bukva.

L JaFa II: [43, 72]

● Kako je pokazao Vinja (JaFa I: 407), pomoću *bat-* tvori se niz naziva koji označavaju različite ribe. Po frekvenciji, u srednjoj Dalmaciji nazivi tipa ¹‘batej’ najčešće označavaju nedoraslu bukvu, batoglavca (*Pagellus acarne*) i oligu (*Atherina boyeri*). Izoliran je slučaj u Ivan Dolcu gdje je očito naziv za manji primjerak bukve prešao na odraslu jedinku, a zatim je nedorasla bukva označena deminutivnim sufiksom *-ić*. Kako sve ove ribe imaju veću glavu u odnosu na tijelo, mislimo da u podlozi naziva tipa ¹‘batej’ leži slika sadržaja ‘*bat*, drveni alat za udaranje’ (usp. ERHJ I, s.v. *bât*). Većina naziva je tvorena sufiksom *-ej* (< -ĚLLU), koji je čest u ihtionimiji (usp. CRNEJ, KOSMEJ).

BATIGUZ *bâtiguz* m. (Tučepi), zezalo (*Scyllarus arctus*) → BABA², GASTA, GUDAN, KUSICA, ZEHALO.

L Nema potvrda u literaturi.

● Zbog karakterističnog klepetanja zatkom, ovaj se rak u Tučepima naziva *bâtiguz*, što je kovanica od mlet. *bate* < *bati* ‘tuče’ i naše osnove *guz-* (za postanje usp. ERHJ I, s.v. *gûz*). Formalno se i sadržajno poklapa s nazivima tipa ¹‘batikul’, za koje Vuletić i Skračić (2018, s.v. *batikûl*) navode da su vjerojatno nastali na našoj strani jadranske obale. Ne možemo sa

sigurnošću reći je li *-guz* u Tučepima prevedeno od *cul(o)* ‘stražnjica’ ili je riječ o izoliranoj lokalnoj inovaciji.

BATOGLAVAC *batòglavac* m. (Komin, Sreser), *batoglávac* (Podgora, Sućuraj), *batoglâvac* (Bol), *batoglâvac* (Blato), *batoglavac* (*Pagellus acarne*) → ARBANAS, ARBUN (2), BAJOK, BATEJ (3), BILUŠICA (2), FRANCUZ, FRAULIN, JEBIBUKVA, KOPAČ (2), MATULIĆ, MENULA (2), MEZARBUN, OKAN, PLAVUŠA.

■ *bataglâjka* f. (Milna), *batoglavac* (*Pagellus acarne*).

■ *batoglâvan* m. (Drvenik Veli), *oliga* (*Atherina boyeri*) → BATEJ (4), BRFUN, GAUDA, GAVUN (2), MANDA, MLIKO, OLIGA.

L JaFa II: [43, 66]

● Kako napominje Vinja (JaFa I: 424), arbun i njemu srodni batoglavac se, između ostaloga, razlikuju i po obliku gubice. Tupa glava u vrste *Pagellus acarne* potaknula je metaforu prema *bat* ‘drveni alat za udaranje’ pa odatle i složenice tipa ‘batoglavac’¹. U značenju ‘oliga, *Atherina boyeri*’ ovaj tip dolazi samo u Drveniku Velom, premda Vinja (JaFa II: popis [43]) donosi nešto više potvrda iz bliže okolice (Maslinica, Rogoznica).

BATOŠ *bàtoš* m. (Duće), *bežmek* (*Uranoscopus scaber*) → BAJO, BATOVINA, BEŽMEK, BOKA DI BAČO, BOKINKAVA, ČAČAK, PAUK (2), SIČ, TOVAR².

L JaFa II: [103] (ne u Dućama, ali u susjednom Krilu *batoč*)

● Vinja (JaFa I: 122) ovaj naziv tretira kao odraz mlet. *batochio*, što u tom dijalektu označava ‘bat’ i ‘stegno’. Obje metafore mogu se lako primijeniti na izgled bežmeka, kojeg krasi nesrazmjerno velika glava u odnosu na tijelo. U tome svjetlu, ovaj se naziv može interpretirati i kao izvedenica osnove *bat-* na kojoj počivaju nazivi tipa ‘batovina’¹ (v. BATOVINA).

BATOVINA *batovîna* f. (Bol, Ivan Dolac, Jelsa, Komiža, Milna, Vis, Vrboska, Zastrazišće), *batòfîna* (Makarska, Promajna), *batovîla* (Brusje), *batòvina* (Drašnice, Igrane, Podgora, Povlja, Selca, Sutivan), *batòvîna* (Baška Voda, Brela, Drvenik, Gradac, Sumartin, Tučepi, Živogošće), *batòvina* (Stari Grad), *batovîna* (Postira, Pučišća), *bežmek* (*Uranoscopus scaber*) → BATOŠ, BAJO, BEŽMEK, BOKA DI BAČO, BOKINKAVA, ČAČAK, PAUK (2), SIČ, TOVAR².

■ *bâd’č* m. (Vranjic), isto.

L JaFa II: [103]

● Izvedenice od *bat* (usp. ERHJ I, s.v. *bât*), zbog kusasta i nabijena tijela ribe (JaFa I: 122). Za Vinju su ovi nazivi možda i nastavljači grč. βᾶτος ‘trn’, što bi značilo da je metafora prema *bat*

remotivacija. Ovamo pripada i vranjički naziv, a sonorizaciju Vinja objašnjava kao naslanjanje na gl. *badati* 'bosti', zbog bodlji na glavi ribe. Međutim, na tu je promjenu moglo utjecati olakšavanje slijeda bezvučni okluziv – reducirani vokal – bezvučna afrikata, pa mislimo da nema potrebe uvoditi nove motivacijske impulse.

BATURAC *batúrac* m. (Makarska), pagar (*Pagrus pagrus*) → PAGAR, TIKVA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Metafora prema izrazu *baturac* 'čovjek zaostao visinom', zbog zdepasta oblika ribe. Porijeklo riječi nije do kraja razjašnjeno (usp. ERHSJ I, s.v. *batvo*).

BEŽMEK *běšmeg* (Kaštel Kambelovac), *běžmeg* (Arbanija), *bežmèg* (Okruk Gornji), *běžmek* m. (Blace, Kaštel Sućurac, Korčula, Kućište, Podstrana), *běžmèk* (Trogir), *běžmèk* (Lastovo), *bežmèk* (Hvar, Maslinica, Milna H, Sveta Nedjelja, Vela Luka, Zavala), *bežmèk* (Sreser, Trpanj), *pěčmeg* (Kaštel Stari), *bežmek* (*Uranoscopus scaber*) → BATOŠ, BAJO, BATOVINA, BOKA DI BAČO, BOKINKAVA, ČAČAK, PAUK (2), SIČ, TOVAR².

L JaFa II: [103]

● Nejasnog postanja. Usp. JaFa I: 119–120.

BILAČ¹ *bijāč* m. (Okruk Gornji), *bilāč* m. (Omiš), pas mekuš (*Mustelus mustelus*) → ČUKOV (4), DRKONA (4), GLUHI PAS, KOSTEJ (2), KUCIN (4), MEKIŠ, PAS (4), PENA (4), SIVAC.

◇ *bīli pās* m. (Krilo), pas mekuš (*Mustelus mustelus*).

L Nema potvrda u literaturi.

● Kako pokazuje višečlani naziv zabilježen u Krilu, likovi *bijāč* i *bilāč* su izvedenice od *bijel* (usp. ERHJ I, s.v. *bijel*), tvorene sufiksom *-ač*. U Okruku Gornjem *j* je lokalni odraz fonema /j/.

BILAČ² *bilāč* m. (Vranjic), zeleni rak (*Carcinus maenas*) → BARBARAKULA, BLATSKI, BUZDO, GOVNJAR, GRDA (2), KOŠĆENJAK, KRAVA, PRDEJ, RAK.

L Nema potvrda za Vranjic, Vinja u Podgori bilježi *bilas* (JaFa II: [140])

● Po Vinji (JaFa II: 115), naziv je motiviran bojom raka, premda nije jasno zašto bi zeleni račić bio nazvan po bijeloj boji. Skloniji smo reći da su nazivi tipa 'bilač¹' motivirani pjeskovitim staništem, kao uostalom i neki drugi nazivi za vrstu *Carcinus maenas* (usp. ovdje BLATSKI i JaFa II: 116).

BILI JEŽ *bīli jēž* m. (Trpanj), pjegavi ježinac (*Sphaerechinus granularis*) → DUBINSKI JEŽ, FRATARSKA JEŽINA, JEŽ (3).

■ *bīli jēžinac* m. (Sutivan), pjegavi ježinac (*Sphaerechinus granularis*).

L Nema potvrda u literaturi.

● Ovi su nazivi motivirani bijelim vrhovima bodlji ove vrste.

BILIZMA *bilizma* f. (Blace, Brist, Duće, Gradac, Komin, Maslinica, Promajna, Sreser, Sućuraj, Sutivan, Trpanj), *bilizma* (Postira), *bilizna* (Omiš), *biliznja* (Milna), lica (*Lichia sp.*) → LICA.

L JaFa II: [88]

● Izvedenica od *bijel*, motivirana svijetlom srebrnkastom bojom ribe (usp. JaFa I: 322; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *bilizna*). Prema potvrdama u ihtionimiji drugih slavenskih jezika, Vinja zaključuje da je riječ o veoma starom ihtionimu slavenskog porijekla. Osim potvrda koje se odnose isključivo na *Lichia sp.*, u brojnim mjestima ispitanici navode da se naziv koristi za niz drugih, lici bliskih referenata. Kako je bilo izlišno u upitnik uvoditi nove referente, u nastavku se navode mjesta u kojima se ovaj tip koristi za označavanje neke druge ribe. U Brusju i Svetoj Nedjelji je tako *bilizna* ‘manji primjerak gofa’, u Kaštel Starom *bilizma* je ‘riba slična lici, plavo-bijela, kraćeg repa’, u Makarskoj i Tučepima naziv *bilizma* je veći primjerak, a u Supetru je *bilizna* manji primjerak lice. U Živogošću naziv *bilizma* označava žućkastu licu.

BILUŠICA *bilušica* f. (Promajna, Tučepi), nedorasla komarča → KOMARČA (2), ORADA (2), OVRATA (2), PODLANICA. 2. *bilušica* f. (Okruk Gornji), batoglavac (*Pagellus acarne*) → ARBANAS, ARBUN (2), BAJOK, BATEJ (3), BATOGLAVAC, FRANCUZ, FRAULIN, JEBIBUKVA, KOPAČ (2), MATULIĆ, MENULA (2), MEZARBUN, OKAN, PLAVUŠA.

■ *bilouša* f. (Brist), lužina, gira oštrulja (*Spicara flexuosa*) → GIRA (3), GOLICA², MENULA, OŠTRUJ.

L Nema potvrda u literaturi.

● Zacijelo od *bil* (za porijeklo v. ERHJ I, s.v. *bijel*). Naime, sve su ove ribe bljeđe od njihovih najbližih srodnika. Nedorasla komarča je svjetlija i manja od odrasle jedinice *Sparus aurata*, batoglavac ima svjetliji trbuh od srodnog mu arbuna, a gira oštrulja je bljeđa od gire oblice (*Spicara smaris*). Zanimljivo je pritom da se mlet. *arboro*, na kojem poživaju i naši nazivi tipa ‘arbun’ (v. ARBUN), izvodi iz lat. ALBULA ‘bijela’ i objašnjava se tako što je arbun znatno svjetliji od crvenijeg i većeg pagra (usp. JaFa I: 422–423). Na šibenskom području u značenju ‘gira oštrulja, *Spicara flexuosa*’ bilježi se naziv *bilica* (Vuletić/Skračić 2018, s.v.).

BISERNICA *bìsĕrnica* f. (Podstrana), petrovo uho (*Haliotis tuberculata*) → BAŠINA KUĆICA, MISEC, PETROVO UHO, ŠAŠURKA, ZLATUJA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Izvedenica od *biserni* (za porijeklo v. ERHJ I, s.v. *biser*). Naziv je motiviran sedefastom unutrašnjosti kućice ovoga puža. Za paralele usp. ovdje ZLATUŠA, zatim Vuletić i Skračić (2018, s.v. *zlatica*) te Vinja (JaFa II: [148]). Poznato je da se u kućici *Haliotis tuberculata* može pronaći biser, ali teško je reći da je to primarni poticaj imenovanja.

BIŽATA *bižāta* f. (Supetar), jegulja (*Anguilla anguilla*) → ANGUJA, JEGUJA.

L JaFa II: [24]

● Prema mlet. *bisoto* (ERHSJ I, s.v. *bižot*; Ja Fa I: 157), gdje je to naziv za manju jegulju (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *bižāt*). Ženski rod se vjerojatno duguje utjecaju tipova 'jegulja' i 'angulja'.

BIŽAVAC *bižavac* m. (Trpanj), šuša (*Pachygrapsus marmoratus*) → BRZAC, DEŽULA (3), GOVNJAR (2), GRDA, KOZICA (3), PLAŠIVAC, RAK (2), VRSA, ŽBIRAC (2).

L Nema potvrda u literaturi.

● Od gl. *bježati*. Za paralele usp. Vuletić i Skračić (2018, s.v. *bīža*), koji napominju da se šuša u odnosu na druge obalne račice izdvaja svojom brzinom. Za motivaciju brzim kretanjem usp. i BRZAC.

BLATSKI *blātskī* m. (Blace), zeleni rak (*Carcinus maenas*) → BARBARAKULA, BILAČ², BUZDO, GOVNJAR, GRDA (2), KOŠĆENJAK, KRAVA, PRDEJ, RAK.

L Nema potvrda u literaturi.

● Naziv je motiviran pjeskovitim, muljevitim staništem ovoga raka (usp. Vinjino tumačenje naziva *blatavac* u JaFa II: 116). Formalno izgleda kao elipsa od *blātskī rāk*.

BLITVA *blītva* f. (Lovište), lumbrak (*Symphodus tinca*) → HINJUŠA (2), LEP, LUMBRAC, SKITUŠA, SMOKVA (■), SONJAČA, TRASKA, VRANA (3), ZELENTURA.

L Nema potvrda u literaturi (usp. JaFa II: [94]).

● Vinja ovaj naziv u Lovištu bilježi kao oznaku za drozda (*Labrus viridis*) te s oprezom kaže da je naziv prenesen s biljke *blitva* (*Beta vulgaris*), zbog zelene boje ribe (JaFa I: 481). Ako je Vinjina identifikacija točna, u međuvremenu je došlo do promjene značenja, što se zacijelo

duguje tome što je i lumbrak pretežno zelene boje (usp. ZELENTURA). Prijenosi naziva među usnačama su inače vrlo česti.

BOBIĆ *bòbīč* m. (Baška Voda, Brist, Drvenik, Duće, Kaštel Sućurac, Omiš, Sućuraj, Vranjic), *bobīč* (Zavala), *bòbič* (Gornje Selo, Kaštel Kambelovac, Split, Stomorska, Sutivan), *bòbīč* (Trogir), *bobīč* (Arbanija, Podstrana, Postira, Slatine), *bobīč* (Hvar, Jelsa, Milna H, Okruk Gornji), *bobīč* (Kaštel Stari, Krilo, Povlja, Pučišća), *bobīć* (Vela Luka), sipica (*Sepiola rondeletii*) → BARBOK, ČUĆIN², SIPICA, TOTAN (2).

■ *bóbak* m. (Vinišće), *bòbak* (Drvenik Veli), *bōbak* (Vis), sipica (*Sepiola rondeletii*).

■ *bōbàc* m. (Komiža), isto.

■ *bòbica* f. (Brela, Drašnice, Igrane, Komin, Makarska, Podgora, Promajna, Tučepi), isto.

■ *būbojka* f. (Milna), isto.

L JaFa II: [162a]

● Po Vinji (JaFa II: 58–59), nazivi ovoga tipa su redom afektivne tvorbe, nastale prema *bob* 'biljka *Faba stativa*'. Semantičku vezu vidi u malim dimenzijama ovog mekušca.

BODEČ *bodēč* m. (Blato, Brna, Lastovo, Vela Luka, Zavalatica), škrpun (*Scorpaena porcus*) → ŠKRPIN (2), ŠKRPUN. 2. *bodēč* m. (Brna, Korčula, Lastovo, Lumbarda), škrpinica (*Scorpaena notata*) → BAHIC (2), CRLJENAK, GRINTAVAC, KENJICA, PLJUCAVAC, ŠKRPIN (■), ŠKRPINA (2), ŠKRPUN (2).

■ *bòdečić* m. (Zavalatica), škrpinica (*Scorpaena notata*).

L JaFa II: [124, 125]

● Izvedenice od gl. *bosti*, prez. *bodem* (usp. ERHJ I, s.v. *bōsti*), zbog otrovnih bodlji na tijelu ovih riba (JaFa I: 144). U Zavalatici bilježimo umanjenicu za izrazito malu škrpinicu (*Scorpaena notata*). Nazivi ovoga tipa nikada ne označavaju škrpinu (*Scorpaena scrofa*).

BOGDAN *bògdān* m. (Arbanija, Igrane, Makarska, Slatine, Split, Tučepi), *bògdan* (Omiš, Promajna), *bògdān* (Drašnice, Sućuraj), *bògdan* (Baška Voda, Brela, Podgora), *bògdān* (Vranjic), *bogdān* (Postira), *bogdān* (Supetar, Sutivan), *bojdōn* (Komiža, Vis), mužjak velike rakovice (*Maja squinado* ♂) → ADAM, BABA² (2), GRANCIGULA, GRAPALO.

L JaFa II: [144]

● Vinja (JaFa II: 96) ističe da se danas ovi nazivi osjećaju kao antroponimi, ali izražava stanovitu sumnju u takav poticaj denominacije. Pritom ispravno navodi da *j* potječe od *g* ispred *d*. Usp. viški primjer *Ako Bôj do do godišćo u va dōba* (Roki, 1997: 34). Kako su velike rakovice

rado viđen ulov, nazivi tipa 'bogdan' nastali su možda prema izrazu *bogom dan*, kao i naziv *bogdanjüša* 'autohtona hvarska sorta bijelog vina'. Mi, doduše, nismo uspjeli zabilježiti nazive tipa 'bogdan' u hvarskim čakavskim govorima, ali ih, osim Vinje, donosi i lokalna leksikografija (Barbić 2011: 20).

BOKA DI BAČO *bōka di bâčo* f. (Supetar), bežmek (*Uranoscopus scaber*) → BATOŠ, BAJO, BATOVINA, BEŽMEK, BOKINKAVA, ČAČAK, PAUK (2), SIČ, TOVAR².

L Nema potvrda u literaturi.

● Naziv je nastao na našoj obali, ali uz očit utjecaj mlet. *boca in cao* (v. BOKINKAVA). Motivirano izraženim i velikim ustima ribe.

BOKINKAVA *bokinkāva* f. (Omiš, Split), *bokinkāva* (Slatine), bežmek (*Uranoscopus scaber*) → BATOŠ, BAJO, BATOVINA, BEŽMEK, BOKA DI BAČO, ČAČAK, PAUK (2), SIČ, TOVAR².

L JaFa II: [103]

● Od istoznačnog mlet. *boca in cao* (JaFa I: 120).

BOŽJI KOKOT *bōžji kōkot* m. (Sutivan), babica dubinka (*Blennius ocellaris*) → BABA¹ (2), BABA DERA (2), BABASLINKA (2), BABICA KRUNICA, BALAVICA, KOKOT², LINZURA (2), MOLUDA (2), PIVAC, SLINKA (2).

■ *bōžji kokotić* m. (Stari Grad), babica dubinka (*Blennius ocellaris*).

L JaFa II: [117]

● Vinja (JaFa I: 129) ove nazive svrstava u niz naziva koji polaze od slike sadržaja 'pijetao' (v. KOKOT²), premda je sigurno znao da se ptica pupavac (*Upupa epops*) naziva *božji kokotić*. Motivacija je slična. Do prijenosa ornitonima na ribu došlo je zbog izražene leđne peraje ribe.

BRBAVICA *břbavica* f. (Arbanija, Blace, Blato, Bol, Brela, Brist, Brna, Drašnice, Drvenik, Drvenik Veli, Duće, Gornje Selo, Gradac, Grohote, Ivan Dolac, Jelsa, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Krilo, Luka, Lumbarda, Makarska, Milna, Milna H, Omiš, Podgora, Podstrana, Postira, Promajna, Račišće, Split, Sreser, Stomorska, Sućuraj, Supetar, Sutivan, Sveta Nedjelja, Trpanj, Tučepi, Vinišće, Zastrazišće, Zavalatica, Živogošće), *břbāvica* (Sumartin), prnjavica (*Venus verrucosa*) → KUNJKA (6), MLEKINJA, TOPUŠA.

□ *břbjavica* f. (Vranjic), prnjavica (*Venus verrucosa*).

□ *gřbavica* f. (Slatine), isto.

L Vuletić/Skračić (2018, s.v. *břbavica*)

● Po Vuletiću i Skračiću (2018, s.v. *břbavica*) možda od gl. *brbati* ‘premetati, tražiti rukom’, što bi se odnosilo na postupak traženja ovih školjkaša. Lik *břbjavica* u Vranjicu paretimološka je prilagodba na gl. *brbljati* ‘svašta govoriti, naklapati’ (usp. ERHSJ I, s.v. *břblati*). Lik *gřbavica* u Slatinama je paretimološka prilagodba prema pridjevu *gřbav*, zbog toga što je školjka sva izbrazdana.

BRFUN *brfũn* m. (Arbanija, Okruk Gornji), *brljũn* (Vinišće), oliga (*Atherina boyeri*) → BATEJ (4), BATOGLAVAC (■), GAUDA, GAVUN (2), MANDA, MLIKO, OLIGA.

L Nema potvrda u literaturi za ovo značenje. Usp. JaFa II: [42].

● Kako je pokazao Vinja (JaFa I: 397–398; JE I, s.v. *brfun*), od grč. βρέφος ‘novorođenče’, ‘dojenče’, a naziv je kod nas vjerojatno primljen posredstvom dalmatoromanskog. U ovim mjestima vjerojatno primljen iz šibenskih govora, gdje nazivi ovoga tipa označavaju srodnoga gavuna (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *brfũn*).

BRZAC *břzac* m. (Krilo), šuša (*Pachygrapsus marmoratus*) → BIŽAVAC, DEŽULA (3), GOVNJAR (2), GRDA, KOZICA (3), PLAŠIVAC, RAK (2), VRSA, ŽBIRAC (2).

■ *břzica* f. (Luka), šuša (*Pachygrapsus marmoratus*).

L JaFa II [143]; Vuletić/Skračić (2018, s.v. *brzica*)

● Izvedenice od *brz*, motivirane brzim kretanjem ovoga raka (JaFa II: 110–111; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *brzica*). Za motivaciju brzim kretanjem usp. i BIŽAVAC.

BUZDO *bũzdo* m. (Blace), zeleni rak (*Carcinus maenas*) → BARBARAKULA, BILAČ², BLATSKI, GOVNJAR, GRDA (2), KOŠĆENJAK, KRAVA, PRDEJ, RAK.

L Nema potvrda u literaturi.

● Afektivan naziv nastao prema *bũzdo* ‘budalasto, glupasto čeljade’ (usp. ERHSJ I, s.v. *bũzdo*).

BUTAC *bũtac* m. (Drvenik Veli), *bocãt* (Bol), *bũcat* (Sućuraj), *bũcãt* (Drašnice), *bucãt* (Jelsa, Komiža, Selca, Vis, Zastrazišće), bucanj (*Mola mola*) → PEŠELUNA, PEŠETAMBURO.

■ *bũc* m. (Blato, Luka, Račišće), bucanj (*Mola mola*).

■ *bũcanj* m. (Baška Voda, Blace, Brela, Brist, Drvenik, Duće, Gornje Selo, Gradac, Grohote, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Krilo, Kućište, Lovište, Lumbarda, Makarska, Maslinica, Milna, Milna H, Podgora, Podstrana, Povelja, Promajna, Split, Sreser, Stomorska, Sutivan, Sveta Nedjelja, Trogir, Trpanj, Tučepi, Vranjic, Živogošće), *bũcanj* (Omiš), *bũcãnj* (Sumartin), *bũcãnj* (Brna), *bucõnj* (Stari Grad, Vrboska), *bũcõnj* (Zavala), isto.

◇ *pešibùtac* m. (Okruk Gornji), bucanj (*Mola mola*).

◇ *pšinhùtac* m. (Vinišće), isto.

L JaFa II: [130]

● Danas se većina ovih oblika u narodu osjeća kao izvedenice od *buc* ‘oruđe za plašenje ribe’ ili gl. *bucati* ‘plašiti ribu bucom, pobukom’. No, kako je iscrpno pokazao Vinja (JaFa I: 151; JE I, s.v. *bucati*), a slijede ga Vuletić i Skračić (2018, s.v. *butàc*), primarni oblik je *butac*, koji na našem terenu bilježimo samo na Drveniku Velom. Najbliži su mu zatim likovi s metatezom tipa *bucàt*. Oblik *bùc* nastao je od kosog oblika **butca > buca*, a dominantno *bucanj* je izvedenica od *buc* tvorena sufiksom *-anj*. Polazni oblik *butac/bucat* dolazi od mlet. *botazzo* ‘manja bačva’, što se metonimijom prenosi na oruđe za plašenje ribe, jer se taj alat sastoji od drvene drške na koju je nataknut obli komad drveta ili polovica bačvice. Kako se radi o „okrugloj“ ribi, naši su nazivi metafora prema *buc* ‘oruđe za plašenje ribe’, a taj se oblik bilježi mahom u južnoj Dalmaciji. U našoj mreži imaju ga Blato, Korčula, Lastovo i Trpanj (građa JAPRK-a). U Okruku Gornjem i Vinišću bilježimo sveze tvorene pomoću odraza mlet. *pesse*, koja često dolazi u ihtionimima.

BUJ *bùj* m. (Trpanj), sklat (*Squatina squatina*) → SKLAT, SOKOL (3).

■ *bùina* f. (Sreser), volina (*Dipturus oxyrinchus*) → GOLUB (2), KLINKA, KJUNČICA, RAŽA (3), RAŽUN, SOKOL, VOLINA.

L JaFa II: [13]

● U Vinjinom popisu stoji da je u Trpnju *buj* također oznaka za volinu. Mi smo ondje zabilježili lik *bùj* kao oznaku za sklata (za raspravu v. komentar karte 008.). Prema Vinji (JaFa I: 80), dalmatski leksički prežitak od lat. BOS, BOVEM ‘vol’. Oblik *bùina* tvoren je augmentativnim sufiksom *-ina* kao i nazivi tipa ¹‘volina’ (v. VOLINA).

BUKVA *bùkva* f. (Arbanija, Baška Voda, Blace, Blato, Bol, Brela, Brist, Brna, Brusje, Drašnice, Drvenik, Drvenik Veli, Duće, Gornje Selo, Gradac, Grohote, Hvar, Igrane, Jelsa, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Komiza, Korčula, Krilo, Kućište, Lastovo, Lovište, Luka, Lumbarda, Makarska, Maslinica, Milna, Milna H, Okruk Gornji, Omiš, Podgora, Podstrana, Postira, Povelja, Promajna, Pučišća, Račišće, Selca, Slatine, Split, Sreser, Stari Grad, Stomorska, Sućuraj, Sumartin, Supetar, Sutivan, Sveta Nedjelja, Trogir, Trpanj, Tučepi, Vela Luka, Vinišće, Vis, Vranjic, Vrboska, Zastraišće, Zavala, Zavalatica, Živogošće), bukva (*Boops boops*) → BATEJ (2). 2. *bùkva* f. (Gradac), nedorasla bukva. → BATEJ, CIKAVICA, ŠIJ.

■ *bùčina* f. (Kaštel Stari), *bučina* (Arbanija, Okruk Gornji), nedorasla bukva.

■ *bùkvěj* m. (Brist, Makarska, Omiš, Promajna), *bukvěj* m. (Pučišća), *bukvêj* m. (Brna, Korčula, Lastovo, Sreser), nedorasla bukva.

■ *bukvejîn* m. (Lumbarda), nedorasla bukva.

■ *bùkvica* f. (Blace, Komin, Luka), nedorasla bukva.

■ *bùkvîna* f. (Baška Voda, Brela, Duće, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Podstrana, Slatine, Split, Vranjic), *bùkvîna* f. (Trogir), *bukvîna* f. (Drvenik Veli, Gornje Selo, Grohote, Komiža, Krilo, Maslinica, Stomorska, Vis), nedorasla bukva.

L JaFa II: [72]

● Dalmatoromanski leksički ostatak od lat. *BŌCA* < grč. βῶξ (JaFa I: 405–406), s umetnutim *v* (kao u *smokva* pored *smoka*, *crikva* pored *crika* i sl). Nazivi za nedoraslu bukvu tvore se različitim sufiksima (*-ej*, *-ejin*, *-ina*) i dolaze u m. i ž. rodu. Samo u Gradcu bilježimo polisemiju osnovnog lika *bùkva*.

BURAČA *bùrača* f. (Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari), pirka (*Serranus scriba*) → PIRKA.

L JaFa II: [56]

● Po Vinji (JaFa I: 454), metafora prema *burača* ‘čutura od kože’, potaknuta karakteristično napuhanim trbuhom ribe. Sama riječ *burača* u našim je govorima odraz mlet. *borachia*, za što usp. JE I, s.v. *bàrilo*.

BURDEJ *bùrděj* m. (Brist, Drašnice, Drvenik, Gradac, Komin, Makarska, Promajna, Sućuraj, Tučepi), *brděj* (Postira, Supetar), *burděj* (Krilo, Podstrana, Sumartin, Trogir), *burdêj* (Selca, Zastrazišće, Lovište, Trpanj), nedorasla skuša → ĆURLICA, GOLAC, SKUŠA (■), VRNUT (2).

■ *burdèjica* f. (Podgora, Živogošće), nedorasla skuša.

■ *burdèlîn* m. (Blace), isto.

L JaFa II: [105]

● Vinja (JaFa I: 294) pomišlja na prilagodbu od mlet. posuđenice *burdel*, *burdil* (< mlet. *bordelo* ‘galama’), što u nekim našim govorima znači ‘mnoštvo’, ‘gomila’. S druge strane, u Puntu na Krku se bilježi pridjev *burdel* ‘nezreo’, ‘zelen’, što bi također semantički odgovaralo nedoraslim skušama. Nema jednoznačna tumačenja. Tvorba je sigurno naša, budući da u mletačkim repertoarima nema odgovarajućih oblika. Sufiks *-ej* (> *-elj*) je čest u ihtionimiji u nazivima za manje ribe (*skušej*, *crnej*). U Blacama bilježimo izvedenicu tvorenu pomoću sufiksa *-in*, a u Podgori i Živogošću bilježimo umanjene ž.r. tvorene domaćim sufiksom *-ica*.

BUZDOVAN *bùzdovan* m. (Račišće), bodljikavi volak (*Bolinus brandaris*) → BADAČAC, DUGOREPUJA, KAVALIN (2), KOZA (2), KRAGUJAK (2), KRAVICA, MODRUJAK, PISTURELA, PUMPAR (2), ROGAČ, ŠTRUMBUL (3), VOLAK (2), ZVIZDOČ.

L Nema potvrda u literaturi.

● Metafora prema *buzdovan* 'hladno oružje sa željeznim šiljcima', zato što ovaj puž izgledom podsjeća na njega. Za porijeklo riječi *buzdovan*, v. ERHSJ I, s.v. *buzdòhān* i ERHJ I, s.v. *buzdòvān*.

CARICA *càrica* f. (Igrane, Milna, Podgora, Promajna), srčanka (*Cardiidae*) općenito → ČUK, GOSPINA ČAHURA, KRALJICA, KUNJKA, PARICA, RICASTA, SRČIKA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Zacijelo afektivan naziv prema *carica* 'vladarica carstva'. Naziv je motiviran lijepim izgledom ove školjke. Usp. i KRALJICA.

CIGARET *cigarèt* m. (Jelsa), šljanak (*Solen capensis*) → KAPALONGA, KATALENA, PRČ², PRST/+, ŠČAP, ŠLANAK.

L Nema potvrda za ovo mjesto. JaFa II: [160]

● Vinja nazive ovoga tipa bilježi u Podgori i Ulcinju. Metafora prema *cigarèt* 'proizvod od duhana, pripremljen za pušenje'. Naziv je motiviran izduženom ljušturom ovog školjkaša (JaFa II: 167). Za konceptualne paralele u sjevernoj Dalmaciji, v. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *španjulèt*.

CIKAVICA *cikavica* f. (Sućuraj), nedorasla bukva. → BATEJ, BUKVA (2), ŠIJ.

L Nema potvrda u literaturi za ovo značenje. Usp. JaFa II: [77].

● Vinja ovaj naziv bilježi za manje primjerke gire, a kako su nedorasle bukve česti „gosti“ prilikom lova gira (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *batelān*), naziv se duguje prijenosu s jedne na drugu ribu. Usp. i JaFa I: 359.

CIPAL *cìpal* m. (Arbanija, Baška Voda, Bol, Brela, Brist, Brusje, Drašnice, Drvenik, Drvenik Veli, Duće, Gornje Selo, Gradac, Grohote, Hvar, Igrane, Ivan Dolac, Jelsa, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Komiža, Korčula, Krilo, Lovište, Lumbarda, Makarska, Maslinica, Milna, Milna H, Okruk Gornji, Omiš, Podgora, Postira, Promajna, Račišće, Selca, Slatine, Split, Stari Grad, Stomorska, Sućuraj, Sumartin, Supetar, Sutivan, Sveta Nedjelja, Trogir, Tučepi, Vinišće, Vis, Vranjic, Vrboska, Zastrazišće, Zavala, Zavalatica, Živogošće), *cìpal* (Blato, Brna), *cìpāl*

(Kaštel Stari, Podstrana, Povelja), *cìpāl* (Vela Luka), *cìpol* (Pučišća), cipal općenito (*Mugilidae*)
→ CIPOL.

L JaFa II: [45]

● Skok (ERHSJ I, s.v. *cipal*) izvor vidi u lat. CĚPHALUS (REW 1819) < grč. κέφαλος, što Vinja prihvaća (JaFa I: 225–226). Ligorio (2014: 106) pak razlikuje tri tipa: *ćifal*, *cipal* i *cipol*, od kojih je prvi samo kvarnerski i sjevernodalmatinski (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *ćifal*), a na našem terenu bilježimo preostala dva tipa. Tip *cipol*, po Ligoriju, pravilno nastavlja lat. CEPHĀLU, s karakterističnim $\check{A} > o$, a tip *cipal* pokazuje razvoj $\check{A} > \check{u} > a$. Potonjem tipu pripada i *cìpol* u Pučišćima, jer je u tom primjeru *o* nastalo pravilno prema promjeni $\bar{a} > \bar{o}$, koja je karakteristična za taj govor, a zatim se pokratilo uslijed gubljenja zanaglasne duljine. Isto i *mûzgovac* (v. MUZGAVAC).

CIPOL *cipol* m. (Blace, Kućište, Lastovo, Luka, Sreser, Trpanj), *cìpo* (Komin), cipal općenito (*Mugilidae*) → CIPAL.

L JaFa II: [45]

● V. CIPAL.

CJEVAŠ *cjèvāš* m. (Baška Voda), crv perjaničar (*Sabella spallanzanii*) → CRV, CVIT, FERAL, LUMBRELA, SVIĆA, TUBAŠ.

◇ *cřv cjèvāš* m. (Brela), isto.

L Nema potvrda u literaturi.

● Izvedenica od *cijev* i sufiksa *-aš*, izgleda kao učena riječ. Nazivi su motivirani hitinskom cijevi u kojoj se nalazi crv. Zbog arealne distribucije i konceptualne bliskosti, ovamo svrstavamo i višečlani naziv *cřv cjèvāš*. Za objašnjenje naziva tipa 1 crv 1 v. CRV.

CRKVICA *čřkvica* f. (Komin), vretenjača (*Cerithium vulgatum*) → DUGAŠ, GUZICA (2), ISKRA (2), KUDIJA, PIRULA, PUŽ, RAČICA, ŠKATLA, ŠTRUMBUL, VRETENO, ZAVIJAČ, ŽABICA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Nastalo metaforom prema *crkva* ‘posvećena zgrada, bogomolja’. Zacijelo motivirano izgledom kućice ovoga puža, koja izduženim šiljastim oblikom i malim otvorom podsjeća prije na zvonik, nego na crkvu. Naziv je sigurno nastao na našoj strani Jadrana, ali na talijanskoj obali (*ALM*) zabilježeno je nekoliko naziva iste motivacije: *kampaní* (S. Benedetto del Tronto), *kampanil* (Muggia), *la kambanínë* (Ortona), *li kampanilë* (Pescara).

CRLJENAK *crljenak* m. (Živogošće), škrpinica (*Scorpaena notata*) → BAHIĆ (2), BODEČ (2), GRINTAVAC, KENJICA, PLJUCAVAC, ŠKRPIN (■), ŠKRPINA (2), ŠKRPUN (2).

■ *crjenac* m. (Kućište), škrpina (*Scorpaena scrofa*) → ŠKRPIN, ŠKRPINA, ŠKRPUN (◇).

L Nema potvrda u literaturi za ova mjesta. Usp. JaFa II: [123]

● Izvedenice od pridjeva *crven* (usp. ERHJ I, s.v.), odnosno *crljen*, zbog izrazito crvene boje ovih riba u odnosu na srodnog škrpuna (JaFa I: 143). Vinja (JaFa II: popis [123]) donosi potvrde *crjenko* (Račišće, Korčula) i *crjenac* (Lovište), po čemu se vidi da su izvedenice ovoga tipa nekada zauzimala nešto veći prostor. Svakako, bilježe se na terenu gdje bilježimo i nazive kao što su *crveni škřpřin* (v. ŠKRPIN) i *crveni škřpun* (v. ŠKRPUN). Oblik *crjenac* nastao je analogijom prema množini **crljenci*.

CRNA DRAGA *crnā drāga* f. (Vinišće), dagnja (*Mytilus galloprovincialis*) → DAGNJA, KOKOŠICA, KUNJKA (2), MUŠULA (2), (+)PRST/+ (■), PEDOĆ, PIVAC², PIZDICA, SPOL.

L Nema potvrda u literaturi.

● Naziv je metafora prema *draga* 'uska dolina', uz dodatak atributa *crna*, prema boji ovog školjkaša. Postoje i alternativna rješenja. Očito je, naime, da je u ovome nazivu *drāga* primarni element, koji se može analizirati kao remotivacija od *dagnja*, ali moguće je i da je riječ o nekom nepotvrđenom nazivu za školjku općenito.

CRNEJ *carněj* (Hvar), *carniěj* (Bol), *crnej* (Luka, Lumbarda, Podgora, Povelja), *crněj* m. (Baška Voda, Blace, Duće, Grohote, Igrane, Kaštel Sućurac, Komin, Omiš, Promajna, Split, Sutivan, Vranjic, Živogošće), *crněj* (Sućuraj), *crněj* (Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Milna, Okruk Gornji, Podstrana, Postira, Selca, Sumartin, Supetar), *crněj* (Drvenik Veli, Korčula, Kućište, Lastovo, Lovište, Sreser), *crniěj* (Pučišća), *čarněj* (Ivan Dolac), *čarnjēj* (Zavala), *čarněj* (Jelsa, Milna H), *čarniěj* (Vrboska), *čarnjēj* (Sveta Nedjelja), *čarnjēj* (Brusje, Zastrazišće), *crnelj* (*Chromis chromis*).

■ *carnjŭl* m. (Komiža, Vis), *crnelj* (*Chromis chromis*).

■ *crnac* m. (Arbanija, Brela, Drašnice, Gornje Selo, Gradac, Krilo, Makarska, Maslinica, Trpanj, Tučepi, Vinišće), *crnăc* (Trogir), *crnac* (Slatine), *crnac* (Stomorska, Zavalatica), *crnjac* (Brist), *čornăc* (Stari Grad), *crnac* (Blato), *crnac* (Brna), *crnăc* (Vela Luka), isto.

■ *crnjak* m. (Drvenik, Račišće), isto.

L JaFa II: [92]

● Izvedenice od pridjeva *crn*, zbog tamne boje ove ribice (JaFa II: 16).

CRNOGUZAC *crnogúzac* m. (Sumartin), *carnogùzac* (Bol), *crnogùzac* (Pučišća, Lastovo), fratar (*Diplodus vulgaris*) → ALOG, CRNOSIPAC, FRATAR, ŠAROREPAC.

■ *crnòguza* f. (Luka), isto.

L JaFa II: [71]

● Sveza nastala od *crn* i izvedenice od osnove *guz-* (usp. ERHJ I, s.v. *gûz*). Motivirano crnom prugom pri repu ove ribe (JaFa I: 430). Iste je motivacije i ŠAROREPAC.

CRNOSIPAC *crnosípac* m. (Povlja), fratar (*Diplodus vulgaris*) → ALOG, CRNOGUZAC, FRATAR, ŠAROREPAC.

L JaFa II: [71]

● Kako je pokazao Vinja (JaFa I: 431), crne pruge ove ribe sekundarnom se motivacijom povezuju sa sipom. Manje je važno, ali treba reći da drugi dio sveze *sipac* ne potječe nužno od naziva za vrstu *Sepiola rondeletii* (usp. JaFa I: 431), nego može potjecati i od naziva za sipu (*Sepia officinalis*), tim više što se upravo na istom terenu nazivi za fratra koji počivaju na sličnom motivacijskom impulsu tvore sufiksom *-ac* (usp. CRNOGUZAC, ŠAROREPAC). Uostalom, *Sepiola rondeletii* se u Povljima označava nazivom *bobîč* (v. BOBIĆ), a ne izvedenicom osnove *sip-*.

CRV *čřv* m. (Arbanija, Blace, Brist, Drvenik, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Makarska, Okruk Gornji, Omiš, Podstrana, Postira, Promajna, Pučišća, Split, Sutivan, Trogir, Tučepi, Vinišće, Zavalatica, Živogošće), *čřv* m. (Brna), *čřv* (Gornje Selo, Stomorska), crv perjaničar (*Sabella spallanzanii*) → CJEVAŠ, CVIT, FERAL, LUMBRELA, SVIĆA, TUBAŠ.

L Nema potvrda u za ova mjesta.

● Kako ističu Vuletić i Skračić (2018, s.v. *čřv*), naziv je nastao prenošenjem naziva *crv/čřv* s kopnene životinje na morsku.

CVIT *cvît* m. (Gradac, Jelsa, Lumbarda, Supetar), crv perjaničar (*Sabella spallanzanii*) → CJEVAŠ, CRV, FERAL, LUMBRELA, SVIĆA, A .

◇ *mòrskî cvît* m. (Duće), *mòrski cvît* m. (Korčula), *morski cvît* m. (Vrboska), crv perjaničar (*Sabella spallanzanii*).

L JaFa II: [172]

● Prema Vuletiću i Skračiću (2018, s.v. *cvîêt*), metafora prema slici sadržaja 'cvijet'. Naime, raširene škrge ovoga crva i njegov hitinski oklop doista podsjećaju na cvijet. Usp. JaFa II: 189, ne 139, kako omaškom navode Vuletić i Skračić.

ČAČAK *čáčak* m. (Gornje Selo, Grohote, Stomorska), *čqčak* (Drvenik Veli), bežmek (*Uranoscopus scaber*) → BATOŠ, BAJO, BATOVINA, BEŽMEK, BOKA DI BAČO, BOKINKAVA, PAUK (2), SIČ, TOVAR².

L JaFa II: [103] (samo Drvenik Veli)

● Iz istoznačnog mlet. *chiachia* (JaFa I: 119; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *čqča*). Ovaj tip javlja se samo na SZ rubu našeg terena i zacijelo predstavlja produžetak kvarnerskog i sjevernodalmatinskog areala, gdje se bilježi u više govora. Bit će prije da je na našem terenu tip ¹čaćak¹ posuđen iz nekih sjevernodalmatinskih govora, nego izravno iz mletačkog, jer ga drugdje u srednjoj Dalmaciji ne bilježimo.

ČUPKA *čupka* f. (Baška Voda, Brela, Drašnice, Drvenik, Igrane, Podgora, Promajna), *cūka* (Milna, Sutivan), *čupka* (Sumartin), *čuka* (Postira, Povelja, Pučišća, Selca), *čukva* (Bol), priljepak (*Patella*) → LUPAR, PANTALENA, PIZDICA (3), PRILJEPAK.

■ *čuk* m. (Bol), srčanka (*Cardiidae*) općenito → CARICA, GOSPINA ČAHURA, KRALJICA, KUNJKA, PARICA, RICASTA, SRČIKA.

L JaFa II: [150]

● Prema Vinji (JaFa II: 152), svi su nazivi deverbali od gl. *čupati*, a motivirani su načinom sakupljanja priljepaka. Oblik *čukva* nastala je razvojem suglasničke skupine *pk* (*čupka* > *čukpa* > *čukva*), kao u *bakva* < *bapka* (v. izvedenice pod BABA). Ovamo pripada i lik *čuk*, opći naziv za srčanke koji je nastao regresivnom tvorbom od *čukva*.

ČVRLJAK *čvrljāk* m. (Vinišće), *čvrljak* (Drvenik Veli), *čvrljāk* (Trogir), drozd (*Labrus viridis*) → DROZD, GOVNO (2), PASTRVA, SONJAČA (■).

L JaFa II: [94]

● Metafora prema *čvrlj* 'čvorak' (JaFa I: 474). Taj je ornitonim inače onomatopejskog postanja (usp. ERHSJ I, s.v. *čkvrlj*; Filipi 1994: 160). Na našem terenu dolazi samo izvedenica pomoću sufiksa *-ak*, i prostorno se nastavlja na sjevernodalmatinski areal (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *čvrlj*). Prema Vinjinoj građi daje se zaključiti da je na našem terenu ovaj tip u povlačenju jer ga je on zabilježio u Splitu i okolici.

ČEPA *čěfa* f. (Sreser, Trpanj), *čěpa* (Baška Voda, Blace, Bol, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Duće, Gornje Selo, Gradac, Igrane, Jelsa, Komiža, Korčula, Kućište, Lovište, Luka, Lumbarda, Makarska, Maslinica, Milna, Podgora, Podstrana, Povelja, Promajna, Pučišća, Selca, Slatine,

Split, Stomorska, Sutivan, Tučepi, Zastrazišće, Živogošće), *ćèpa* (Blato, Brna, Ivan Dolac, Komin, Lastovo, Postira, Sumartin, Vela Luka, Vis, Vrboska, Zavalatica), *ščèpa* (Sućuraj), *ćepe* (*Alosa fallax*) → DIVJA SRDELA, HARINGA, LOJKA, SRDELUN, SARDUN.

■ *čèp* m. (Milna H, Stari Grad, Zavala), isto.

■ *čèpka* f. (Drvenik Veli, Okruk Gornji, Trogir), *čètka* (Arbanija), isto.

L JaFa II: [66]

● Od istoznačnog mlet. *chiepa* (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *ćèpa*). U trima mjestima na Hvaru bilježimo izvedenicu m. r. *čèp*. U okolici Trogira bilježimo izvedenice pomoću sufiksa *-ka*, na što se glasovno nastavlja lik *čètka*, koji, osim u Arbaniji, dolazi kao drugi odgovor i u Okruku Gornjem.

ĆORKE *ćôrke* coll. (Povlja), manje *Labridae* → ČUĆIN¹ (2), DIVJACI, GOVNO (■), HINJUŠA, JEBAC, LEP (■), PIRKA (■), PODUJKA, SITNIŠ, SMOKVA (■), SONJAČA (■), ŠARUJA (■), ŠKADENTA, STRGAĆ, TRASKA (■), TUCAVICA, VRANA (4), ZDRČE.

L Usp. JaFa II: [100]

● Vinja naziv u Povljima bilježi za dugonosicu. Nejasnog postanja (usp. JaFa I: 502).

ČUĆIN¹ *čùćīn* m. (Gornje Selo, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Račišće, Split, Stomorska), *čučīn* (Korčula, Lovište, Vis), vučić (*Serranus hepatus*) → BAHIĆ, GUDIN, IŽERIC, KANJ (■), MEZOPIRKA MEZOKANJAC, MIŠ¹, PIKOLO, PIRAK, PRASAC, PUH, VUK. 2. *čučīn* m. (Maslinica, Milna), *čùćīn* (Omiš), manje *Labridae* → ĆORKE, DIVJACI, GOVNO (■), HINJUŠA, JEBAC, LEP (■), PIRKA (■), PODUJKA, SITNIŠ, SMOKVA (■), SONJAČA (■), ŠARUJA (■), ŠKADENTA, STRGAĆ, TRASKA (■), TUCAVICA, VRANA (4), ZDRČE.

■ *čuncubèla* f. (Blato), manje *Labridae*.

■ *činčirùša* f. (Gornje Selo), *čunčurùša* (Stomorska), manje *Labridae*.

■ *čùćīna* f. (Selca), vučić (*Serranus hepatus*).

■ *čùćīna* f. (Podstrana), manje *Labridae*.

■ *čùćurica* f. (Sreser), manje *Labridae*.

■ *čučūrīn* m. (Gradac), vučić (*Serranus hepatus*).

■ *čùka* f. (Arbanija, Drvenik Veli, Okruk Gornji, Slatine, Trogir, Vinišće), manje *Labridae*.

■ *ćučīna* f. (Vela Luka), vučić (*Serranus hepatus*).

■ *ćunzèla* f. (Brna), manje *Labridae*.

L JaFa II: [58], usp. [96, 100]

● Zacijelo izvedenice od gl. *ćučati* ‘sisati’ (usp. ERHSJ I, s.v.). Naziv za *Serranus hepatus* je motiviran velikim ustima ove male ribe (JaFa I: 462–463; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *ćučin*), a u nazivima za manje *Labridae* zacijelo je prisutan i semantizam ‘dojenče’. Oblik *ćunžela* u Brni tvorbeno se naslanja na *dunžela*, koje ondje dolazi kao drugi odgovor za manje *Labridae*.

ĆUĆIN² *ćučin* m. (Maslinica), sipica (*Sepiola rondeletii*) → BARBOK, BOBIĆ, SIPICA, TOTAN (2).
L Nema potvrda za ovo značenje.

● Nazivi tipa ‘ćučin’ u pravilu označavaju vrstu *Serranus hepatus* (v. ĆUĆIN¹). Možda motivirano malim dimenzijama ove vrste, koja nikada ne naraste poput sipe. Ribari diljem srednje Dalmacije znaju da je *Sepiola rondeletii* posebna vrsta u odnosu na sipu (*Sepia officinalis*). Međutim, kako je upravo oblik *ćučin* na Šolti (Gornje Selo, Stomorska) oznaka za vučića, skloniji smo misliti da su ribari u Maslinici jednostavno iskoristili njima poznati naziv za imenovanje vrste *Sepiola rondeletii*.

ĆUKOV *ćukōv* m. (Blace, Drvenik, Igrane), *ćukov* (Komin), *ćukov* (Brist, Gradac), općenito morski pas → DRKONA, KUCIN, KUČAK, PAS, PENA (2). **2.** *ćukov* m. (Brist), općenito veliki morski pas → DRKONA (2), KANJA, KUCIN (2), PAS (2), PENA (3), PEŠEKAN. **3.** *ćukov* m. (Komin), *ćukōv* (Igrane), kostelj (*Squalus acanthias*) → DRKONA (3), KANJA (2), KOSTEJ, KUCIN (3), PAS (3), PENA. **4.** *ćukov* m. (Brist, Gradac), *ćukōv* (Blace, Lovište), *ćukov* (Sućuraj), pas mekuš (*Mustelus mustelus*) → BILAČ¹, DRKONA (4), GLUHI PAS, KOSTEJ (2), KUCIN (4), MEKIŠ, PAS (4), PENA (4), SIVAC.

■ *ćukas* m. (Račišće), općenito morski pas.

■ *ćukas* m. (Račišće), pas mekuš (*Mustelus mustelus*).

L Hirtz 1956: 83; JaFa II: [2] (Sumartin), [8] (ne za ova mjesta)

● Vinja ne raspravlja o postanju naziva tipa ‘ćukov’, već ih samo svrstava u skupinu naziva koji su u ihtionimiju ušli po *principu sinonimijske atrakcije* (JaFa I: 52), prema nazivu *pas* (v. ovdje PAS). U bilješci 13 s pravom izražava sumnju u Skokovu ideju da *ćukov* potječe od tal. *ciucchelo* (usp. ERHSJ I, s.v. *ćukov*). Nazivi tipa ‘ćukov’ polaze od iste osnove kao i nazivi *cucak* i *kučak* ‘pas, *Canis lupus familiaris*’ (usp. ERHSJ I, s.v. *cucak* i ERHJ I, s.v. *kučka*), te su tvoreni dvama pridjevskim sufiksima, *-ov* i *-as*. Premda Skok (usp. ERHSJ II, s.v. *-ōv*) ističe da se sufiks *-ov* često nalazi u nazivima za pse (*šarov*, *garov* itd.), nismo utvrdili da je oblik *ćukov* igdje opći naziv za kopnenu životinju, pa se čini da on funkcionira samo kao ihtionim, a to je i razlog zašto smo ove nazive odijelili od naziva tipa ‘kučak’.

ĆURLICA *čurlica* f. (Komiža, Vis), nedorasla skuša. → BURDEJ, GOLAC, SKUŠA (■), VRNUT (2).

L JaFa II: [105]

- Postanje nejasno.

DAGNJA *dagnja* f. (Igrane, Sućuraj), *dągja* (Sumartin), dagnja (*Mytilus galloprovincialis*) → CRNA DRAGA, KOKOŠICA, KUNJKA (2), MUŠULA (2), (+)PRST/+ (■), PEDOĆ, PIVAC², PIZDICA, SPOL. L U literaturi nema potvrda za ova mjesta. Usp. JaFa II: [157].

- Skok (ERHSJ I, s.v. *dagnja*) izvor vidi u psl. **dbg(ǃ)na*, što prihvaćaju i autori ERHJ (I, s.v. *dagnja*). Iako s formalne strane nema prigovora takvom rješenju, Vinja (JaFa II: 161) smatra da je slabija strana prijedloga semantički aspekt, koji se oslanja na to da dagnje na stijenama nalikuju ožiljcima na licu. Usp. i Vuletić/Skračić 2018, s.v. *dągnja*.

DATULA *dåtala* f. (Lovište), *dåtula* (Pučišća), prstac (*Lithophaga lithophaga*) → (+)PRST/+.

L Za ova mjesta nema potvrda u literaturi. Usp. JaFa II: [158] (Brusje i Zračće, *datol*; Račišće, *datala*)

- Iz istoznačnog mlet. *dåtolo* (ERHSJ I, s.v. *datal*).

DENTAL *dentâl* m. (Milna), zubatac (*Dentex dentex*) → ZUBATAC.

L Nema potvrda u literaturi za ovo mjesto (usp. JaFa II: [60]).

- Od istoznačnog mlet. *dental* (JaFa I: 416).

DEŽULA *dežùja* f. (Komiža), *dežùja* (Vis), ženka velike rakovice (*Maja squinado* ♀) → BABA² (3), EVA, GRANCIGULA (2). **2.** *dežùja* f. (Vis), mala rakovica (*Maja crispata*) → BABA, BABAJEGULA, GRANCIGULA (3), KROJAČ, KRPJAČ, MAŠINAR, RUNJAVAC (2), ŠNAJDERICA, TRAVAŠ. **3.** *dēžula* f. (Sućuraj), šušā (*Pachygrapsus marmoratus*) → BRZAC, BIŽAVAC, GOVNJAR (2), GRDA, KOZICA (3), PLAŠIVAC, RAK (2), VRSA, ŽBIRAC (2).

■ *dežùjica* f. (Komiža), mala rakovica (*Maja crispata*).

L JaFa II: [144, usp. 140]

- Vinja u Sućurju bilježi *dežula* za račića *Carcinus maenas*, a mi ga bilježimo kao oznaku za drugog raka (*Pachygrapsus marmoratus*). Svakako, ostajemo bez etimološkog prijedloga, kao i prethodnici (usp. JaFa II: 123; JE I, s.v. *dežula*; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *dīžēlj*).

DIVJACI *divjáci* coll. (Sutivan), manje *Labridae* → ČORKE, ČUĆIN¹ (2), GOVNO (■), HINJUŠA, JEBAC, LEP (■), PIRKA (■), PODUJKA, SITNIŠ, SMOKVA (■), SONJAČA (■), ŠARUJA (■), ŠKADENTA, STRGAĆ, TRASKA (■), TUCAVICA, VRANA (4), ZDRČE.

L Nema potvrda u literaturi.

● Ovaj proziran naziv, izveden od pridjeva *divlji* (usp. ERHJ I, s.v. *divljī*), odražava trgovačku nevrijednost manjih usnača. To najbolje pokazuju nazivi poput *divja s̀rdela* (*Alosa fallax*) i *divjô lignja* (*Todarodes sagittatus*), kojima se te dvije nevrijedne vrste razlikuju od svojih vrlo traženih srodnika, srdele i lignje.

DIVJA SRDELA *divja s̀rdela* m. (Omiš), ćepa (*Alosa fallax*) → ĆEPA, HARINGA, LOJKA, SRDELUN, SARDUN.

■ *divjâk* m. (Grohote), ćepa (*Alosa fallax*)

L Nema potvrda u literaturi.

● Nastalo prema *srdela* ‘*Sardina pilchardus*’ (v. SRDELA), dodavanjem determinativa *divlja*. Većina ispitanika ističe da se, osim po veličini, ćepa od srdele razlikuje karakteristično mekim mesom i brojnim kostima.

DONZELA *donzèla* f. (Korčula), *dônzula* (Komiža), ženka kneza (*Coris julis* ♀) → DUGNJA, DUNDICA, GARGORUŠA (2), GOSPOJA, GUJA, HUDULIN (2), KACO DI RE (2), KNEZ (2), POLICJOT (2), VLADIKA, VRANA (◊), ZIDRA.

■ *dūnzul* m. (Vis), ženka knez (*Coris julis* ♀).

L JaFa II: [99]

● Od istoznačnog mlet. *donzèla* (JaFa I: 105). U tom dijalektu ovaj se naziv koristi za označavanje usnača, a napose vrste *Coris julis* (usp. Boerio, 245).

DRAGANA *dràganja* f. (Kućište, Lovište, Lumbarda, Račišće), *dràgana* (Igrane, Trpanj, Živogošće), *dràgana* (Sućuraj), *dragàna* (Blato, Vela Luka), *dragànja* (Brna, Korčula, Zavalatica), paukovke općenito (*Trachinidae*) → PAUK, TARANTA.

■ *dràgan* m. (Brist, Drvenik, Gradac, Podgora), paukovke općenito (*Trachinidae*).

■ *dràgan* m. (Sreser), isto.

■ *dràgūn* m. (Komin), isto.

L JaFa II: [102]

● Kako je pokazao Skok (ERHSJ I, s.v. *draganja*), riječ je o dalmatoromanskom leksičkom ostatku od lat. DRACAENA (< grč. δράκαινα), što se još u starijih grčkih pisaca nalazi kao

ihionim i vjerojatno označava pauka (usp. JaFa I: 136). Usp. i DRKONA, što je zabilježeno na istom terenu. Vinja sonorizaciju velara objašnjava paretimološkim naslanjanjem na *drag*, što se može shvatiti i kao tabuistički eufemizam (usp. Ligorio, 2014: 127). Po Vinji (JaFa I: 137), oblik *dràgūn* je vjerojatno nastao prilagodbom neprozirnog naziva na mlet. *dragòn* 'zmaj'. Usp. i Ligorio (2014: 128).

DRHTUJA drhtuja f. (Brela, Grohote, Krilo, Kućište, Makarska, Selca, Stomorska), drhtüja (Lastovo), drtvoja (Baška Voda, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Podstrana, Split, Vranjic), drhtulja (*Torpedo torpedo*) → TRESKAVICA, TRN/+, TRPAVICA.

L JaFa II: [10]

- Izvedeno od gl. *drhtati* (usp. JaFa I: 74). Motivirano električnim organima ribe.

DRKONA *drkōvna* f. (Luka, Sreser), općenito morski pas → ČUKOV, KUCIN, KUČAK, PAS, PENA (2). **2.** *drkona* f. (Podgora, Sućuraj), *drkōna* (Blace), *drkōvna* (Sreser), općenito veliki morski pas → ČUKOV (2), KANJA, KUCIN (2), PAS (2), PENA (3), PEŠEKAN. **3.** *drkovna* f. (Trpanj), *drkōvna* (Luka), kostelj (*Squalus acanthias*) → ČUKOV (3), KANJA (2), KOSTEJ, KUCIN (3), PAS (3), PENA. **4.** *drkōna* f. (Igrane), pas mekuš (*Mustelus mustelus*) → BILAČ¹, ČUKOV (4), GLUHI PAS, KOSTEJ (2), KUCIN (4), MEKIŠ, PAS (4), PENA (4), SIVAC. **5.** *drkōvna* f. (Luka), modrulj (*Prionace glauca*) → KANJA (3), KONJATA, MODRUJ, PAS (5), PEŠEKAN (2).

L JaFa II: [2]

- Prema Vinji (JaFa I: 54; JE I, s.v. *drkōvna*), ovi su nazivi dalmatoromanski prežitak, od grč. δράκαινα (odakle su i nazivi tipa 'draganja', zabilježeni na istom arealu). Nazivi tipa 'drkona' danas označavaju različite vrste morskih pasa, što otežava određivanje vrste koju su nazivi toga tipa prvotno označavali. Takva je situacija zapravo posljedica utjecaja brojnih slavenskih leksičkih inovacija i mlađih romanskih posuđenica na pučku taksonomiju.

DROZD *dròzd* m. (Baška Voda, Brela, Brist, Drvenik, Gradac, Grohote, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Korčula, Krilo, Luka, Lumbarda, Makarska, Okruk Gornji, Povlja, Promajna, Račišće, Selca, Trpanj, Tučepi), *drôzd* (Brna, Brusje, Duće, Milna), *dr^uôzd* (Zastražišće), *drôzɡ* (Blato, Hvar, Jelsa, Milna H, Vis, Zavalatica), *drôzɡ* (Zavala), *dròzɡ* (Lovište, Vela Luka), *drûzɡ* (Komiža), *gròzd* (Sutivan), *gròzd* (Slatine), *gruòzd* (Bol), drozd (*Labrus viridis*) → ČVRLJAK, GOVNO (2), PASTRVA, SONJAČA (■).

- *dròzak* m. (Ivan Dolac, Maslinica, Stari Grad, Sućuraj, Sveta Nedjelja), *tròzak* (Vrboska), drozd (*Labrus viridis*).

- *dròzda* f. (Sreser), isto.
- *dròzga* f. (Kućište), *dròzga* (Drašnice, Podgora), isto.
- *drozgěj* m. (Pučišća), isto.
- *dròzgo* m. (Postira, Supetar), isto.
- *ždrònj* m. (Gornje Selo, Stomorska), isto.

L JaFa II: [94]

● Kako je pokazao Vinja (JaFa I: 473), prijenos ornitonima *drozd* na ribu duguje se pjegama na trbuhu ove ribe. Oblici tipa *drozg* nastali su disimilacijom $d - d > d - g$. Brački nazivi s disimilacijom tipa *grozd* izgledaju kao paretimološke prilagodbe na *grozd* 'plod vinove loze', ali ne vidimo čime bi takva remotivacija bila potaknuta. Ovamo vjerojatno pripada i šoltansko *ždrònj*, ali ne znamo objasniti promjenu suglasničke skupine $zg > nj$.

DUBINSKI JEŽ *dubînski jêž* m. (Arbanija, Sumartin), *dùbinskî jêž* (Podstrana), pjegavi ježinac (*Sphaerechinus granularis*) → BILI JEŽ, FRATARSKA JEŽINA, JEŽ (3).

■ *dùbînski jèžinac* m. (Trogir), pjegavi ježinac (*Sphaerechinus granularis*).

L Nema potvrda u literaturi.

● Na užem trogirskom području bilježimo prozirne nazive tipa 'dubinski jež¹', a tako je i u Podstrani i Sumartinu. Ribari se, naime, s ovim vrstama češće susreću na većim dubinama. Uz obalu je dominantna vrsta *Arbacia lixula*.

DUGAŠ *dùgaš* m. (Kućište, Trpanj), vretenjača (*Cerithium vulgatum*) → CRKVICA, GUZICA (2), ISKRA (2), KUDIJA, PIRULA, PUŽ, RAČICA, ŠKATLA, ŠTRUMBUL, VRETENO, ZAVIJAC, ŽABICA.

L JaFa II: [147]

● Proziran naziv motiviran izduljenom kućicom puža (JaFa II: 132).

DUGNJA *dùgnja* f. (Bol, Brist, Drašnice, Igrane, Supetar), *dúgnja* (Podgora, Živogošće), ženka kneza (*Coris julis* ♀) → DONZELA, DUNDICA, GARGORUŠA (2), GOSPOJA, GUJA, HUDULIN (2), KACO DI RE (2), KNEZ (2), POLICJOT (2), VLADIKA, VRANA (◇), ZIDRA (2).

■ *dùgnjaca* f. (Milna), *dùgnjača* (Sućuraj), *dúgnjača* (Baška Voda), *dùgnjača* (Jelsa), *dúnjača* (Zavala), *dúnjača* (Ivan Dolac, Sveta Nedjelja, Vrboska), ženka kneza (*Coris julis* ♀).

■ *dùgnjār* m. (Sumartin), knez (*Coris julis*) → GARGORUŠA, HUDULIN, KACO DI RE, KALUNJERAC, KNEZ, POLICJOT, SALDAR, VRANA (◇), ŽANDAR, ZIDRA.

■ *dùgnjica* f. (Povlja, Pučišća, Selca), *dùgnjica* (Brela, Promajna, Sumartin), ženka kneza (*Coris julis* ♀).

L JaFa II: [99]

● Kako smo već pokazali (Bazina 2023), raniji etimološki prijedlozi na različite su načine pokušavali objasniti prisutnost velara *g* u ovim nazivima. Skok (ERHSJ I, s.v. *dugnja*) ih izvodi iz grč. *δόναξ*, a razliku između naziva s osnovom *dugnj-* i *dunj-* objašnjava ispadanjem velara kao u *jagnje* > *janje*. Vinja (JaFa I: 110) s pravom odbacuje Skokovu tezu, jer je grč. *δόναξ* naziv za školjku, te u nazivima s velarom vidi remotivaciju prema *dūga* ‘uzdužni drveni dio bačve’. Ligorio pak ističe da je nazive tipa *dugnjača* „najbolje povezati s DOMĀNA“ (Ligorio, 2014: 127), ali razvoj *mn* > *gn* kao da pripisuje romanskom supstratu, za što nam nedostaje usporednica. Budući da veći broj naših naziva za ženku kneza počiva na sadržaju ‘žena visoka roda’ (usp. DONZELA, DUNDICA, GOSPOJA, GUJA, VLADIKA), ponovit ćemo s Ligorijem da su naši nazivi tipa ‘*dugnja*’ odrazi lat. DŌMĀNA, s očekivanom dalmatoromanskom sinkopom (usp. Ligorio, 2014: 126). Što se tiče potvrda koje u osnovi imaju *g*, držimo da je riječ o paretimološkom naslanjanju na pridjev *dug*, zbog duguljasta i vitka tijela ove ribe, što se jasno vidi i po omišaljskim potvrdama *degñjāča* (Mahulja, 2005: 50) i *delñjača* (JaFa II: popis [99]), koje se mogu objasniti samo naslanjanjem na lokalni odraz psl. **dblgb* (usp. Meyer, 1996: 26). Od osnove *dugnj/dunj* tvore se izvedenice pomoću sufiksa *-ača*, koji je čest u ihtionimiji, i deminutivnog sufiksa *-ica*. Izoliran je lik *dūgnjār* u Sumartinu, što je očiti prijenos naziva sa ženske na mušku jedinku kneza.

DUGOREPUJA *dugorèpuja* f. (Sumartin), bodljikavi volak (*Bolinus brandaris*) → BADAVAC, BUZDOVAN, KAVALIN (2), KOZA (2), KRAGUJAK (2), KRAVICA, MODRUJAK, PISTURELA, PUMPAR (2), ROGAČ, ŠTRUMBUL (3), VOLAK (2), ZVIZDOČ.

L Nema potvrda u literaturi.

● Naziv je izvedenica od pridjeva *dug* i apelativa *rep*, tvorena sufiksom *-uja* (< *-ulja*). Motiviran je izduljenom bodljom kojom se *Bolinus brandaris* razlikuje od srodne vrste *Hexaplex trunculus*.

DUNDICA *dūndica* f. (Postira), ženka kneza (*Coris julis* ♀) → DONZELA, DUGNJA, GARGORUŠA (2), GOSPOJA, GUJA, HUDULIN (2), KACO DI RE (2), KNEZ (2), POLICJOT (2), VLADIKA, VRANA (♠), ZIDRA.

L JaFa II: [99]

● Naziv je zacijelo metafora prema *dūndica* ‘gospođa’. Kako je ustvrdio Vinja (JaFa I: 106), a preciznije protumačio Ligorio (2014: 126), slijed *-nd-* pokazuje da izvor treba tražiti u lat. *DŌNNA (< *DŌMNA < DŌMĀNA).

DUPIN *dupîn* m. (Arbanija, Blato, Bol, Brusje, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Komiža, Korčula, Krilo, Kućište, Lastovo, Lovište, Milna, Milna H, Okruk Gornji, Postira, Povelja, Pučišća, Stari Grad, Supetar, Sveta Nedjelja, Trpanj, Vela Luka, Vis, Vrboska, Zastrazišće, Zavala), *dùpin* (Brela, Lumbarda, Selca, Sućuraj), *dùpîn* (Baška Voda, Brna, Drašnice, Duće, Gornje Selo, Grohote, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Makarska, Maslinica, Podgora, Podstrana, Split, Sreser, Stomorska, Sumartin, Sutivan, Tučepi, Živogošće), *dùpîn* (Slatine, Trogir), *dùpin* (Drvenik Veli, Zavalatica), *dùpîn* (Vinišće), *dupin* (*Delphinus sp.*) → DUPLIN, PISKAVICA.

L JaFa II: [173]

● Dalmatoromanski leksički ostatak od lat. DELPHĪNUS < grč. δελφίς, δελφῖνος (ERHSJ I, s.v. *dupin*).

DUPLIN *dùplîn* m. (Blace, Brist, Drvenik, Gradac, Igrane, Komin, Omiš, Promajna), *dùplin* (Račišće), *dùplin* (Vranjic), *dupin* (*Delphinus sp.*) → DUPIN, PISKAVICA.

L JaFa II: [173] (samo Baška Voda i Račišće)

● Još je Vinja (JaFa II: 192) opovrgnuo Skokovu tvrdnju da se nazivi tipa *duplin* ne bilježe u narodnom govoru. Naše potvrde pokazuju da nazivi ovoga tipa zauzimaju mnogo širi prostor nego se to do sada mislilo, što nas dodatno potiče na novo etimološko rješenje. Vinja (*loc. cit.*) nazive tipa *duplin* kao da tretira zajedno s onima tipa *dupin*, međutim, to se formalno ne može braniti. Naime, ako je *u* pravilni odraz od *l*, na što upućuju likovi *delpin* (Cres) i *delpina* (Vrbnik), onda se s pravom treba zapitati odakle potječe „sekundarno“ *l* u našim potvdama. Postoje tri mogućnosti. Prva mogućnost temelji se na pučkoj interpretaciji da dupini često idu u paru, pa bi nazivi tipa *duplin* nastali naslanjanjem na prilog *duplo* ‘dvostruko’ (usp. ERHSJ I, s.v. *dupal*). Mogli bismo zatim za naše *duplin* izvor tražiti u jednom *DŪLPHINUS, koje dopušta i Wartburg (usp. FEW 3, 35), ali teren na kojem bilježimo ove nazive ne ističe se specifičnim dalmatskim posuđenicama. Izglednije se stoga čini da je oblik tipa *duplin* odraz mlet. *dolfin*, s metatezom kao u liku *doflin* koji Vinja (JaFa II: popis [173]) bilježi u Dobroti, i zamjenom stranoga *f* našim *p* (kao *plema*, pored *flema* ‘slaba rakija’). Naziv *duplin* zabilježen je još u Mikalje (1649–1951: 91), tako da je vjerojatno riječ o relativno staroj mletačkoj posuđenici.

ĐAVA *đāvā* m. (Komin), grdobina (*Lophius piscatorius*) → GRDOBINA, HUDOBINA, MIŠ⁴, ROŠPO, ŠKARPUJA, ŽABA².

L Nema potvrda u literaturi.

● Ovaj lik u Kominu dolazi kao drugi odgovor. Ispitanici ističu da je naziv *grdòbina* u njihovom govoru sasvim recentan. Naziv *đàvā* (usp. ERHJ I, s.v. *đāvao*) motiviran je ružnoćom ribe (usp. JaFa I: 114), a počiva na slici sadržaja ‘vrag’ te u tom smislu nastavlja mikroareal tipa ‘vrag’¹ koji se bilježi u okolici Dubrovnika (Babino Polje, Cavtat, Šipanska Luka; materijali JAPRK-a).

EVA *êva* f. (Milna), ženka velike rakovice (*Maja squinado* ♀) → BABA² (3), DEŽULA, GRANCIGULA (2).

L Nema potvrda u literaturi.

● V. ADAM.

FELUN *felûn* m. (Korčula), gof (*Seriola dumerili*) → GOF, ORHAN.

L JaFa II: [86]

● Po Vinji (JaFa I: 326), od grč. βελόνη ‘igla, kavija’, što je još u grč. bila oznaka za više vrsta riba. Naziv je zabilježen samo na istočnoj strani Jadrana, napose u južnoj Dalmaciji, i mahom se koristi za označavanje manjih primjeraka. Motivacijske paralele Vinja vidi u nazivima za gofa koji se temelje na sadržajima ‘klin, kavija’ i ‘strijela’ (usp. JE I, s.v. *felun*).

FERAL *fērāl* m. (Račišće), crv perjaničar (*Sabella spallanzanii*) → CJEVAŠ, CRV, CVIT, LUMBRELA, SVIĆA, TUBAŠ.

L Nema potvrda u literaturi.

● Zacijelo metafora prema *fērāl* ‘lučko svjetlo’, zbog ispružena okomita tijela.

FIGA *fīga* f. (Blato, Bol, Brna, Brusje, Drašnice, Hvar, Ivan Dolac, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Komiža, Lastovo, Lovište, Milna, Milna H, Podgora, Podstrana, Postira, Povelja, Račišće, Split, Stari Grad, Stomorska, Sućuraj, Supetar, Sveta Nedjelja, Trpanj, Vela Luka, Vis, Vranjic, Vrboska, Zavala), *fīka* (Gornje Selo), *fīnka* (Pučišća), smokva (*Labrus bimaculatus*) → HINJUŠA (3), LUMBRAK (2), SMOKVA, ŠARUJA, VRANA (2), ZELENTURA (2).

L JaFa II: [93]

● Kako je pokazao Vinja (JaFa I: 479–480; JE III, s.v. *pika*), naši su nazivi dalmatoromanske posuđenice od grč. φυκίς, φύκης (> lat. PHYCIS), što je zabilježeno kao ihtionim, vjerojatno kao oznaka za neku ribu iz porodice usnača. Pritom Vinja pretpostavlja da su oblici *fīka* i *fīnka* stariji od oblika sa sonoriziranim velarom i da idu zajedno s *pika* (usp. Vuletić/Skračić 2018,

s.v. *pîka*). Sonorizacija se izgleda duguje naslanjanju na sadržaj ‘smokva’, od čega su prijevodom nastali i nazivi tipa ‘smokva’¹ (v. SMOKVA).

FRANCUZ *fràncūz* m. (Luka), batoglavac (*Pagellus acarne*) → ARBANAS, ARBUN (2), BAJOK, BATEJ (3), BATOGLAVAC, BILUŠICA (2), FRAULIN, JEBIBUKVA, KOPAČ (2), MATULIĆ, MENULA (2), MEZARBUN, OKAN, PLAVUŠA.

■ *hřc* m. (Trpanj), isto.

L Nema potvrda u literaturi.

● Deprecijativan naziv motiviran nevrjednošću ove ribe. Naziv je potaknut povijesno-političkim okolnostima propasti Dubrovačke Republike. Trpanjsko *hřc* je regresivna tvorba od *fràncūz*, s promjenom *f > h* kakva se bilježi u nizu govora na našoj obali.

FRATAR *frâtar* m. (Arbanija, Baška Voda, Blace, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Duće, Gornje Selo, Gradac, Grohote, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Komin, Korčula, Krilo, Lovište, Lumbarda, Makarska, Maslinica, Omiš, Okruk Gornji, Podgora, Podstrana, Promajna, Račišće, Selca, Split, Sreser, Stomorska, Sućuraj, Sutivan, Trogir, Trpanj, Tučepi, Vinišće, Vranjic, Živogošće), *frâtar* (Drvenik Veli, Kućište), *frâtar* (Blato, Brna, Zavalatica), *frôtar* (Brusje, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Komiža, Milna H, Postira, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Vis, Vrboska, Zastrazišće, Zavala), *fratar* (*Diplodus vulgaris*) → ALOG, CRNOGUZAC, CRNOSIPAC, ŠAROREPAC.

L JaFa II: [71]

● Metafora prema *fratar* ‘redovnik’, potaknuta crnom prugom pri škrigama, koja asocira na fratarsku kapuljaču (JaFa I: 432).

FRATAR CRNOREPAC *frôtar čarnorëpac* m. (Ivan Dolac), šarag (*Diplodus sargus*) → ŠARAG.

L Nema potvrda u literaturi.

● Nastalo daljnjim razvojem naziva tipa ‘fratar’¹, koji označava srodnog fratra (*Diplodus vulgaris*). U podlozi determinativa *čarnorëpac* stoji isti poticaj kao kod naziva tipa ‘crnoguzac’¹ (v. CRNOGUZAC). Naime, na temelju broja naziva za pripadnike roda *Diplodus*, Vinja (JaFa I: 429) zaključuje da su prvotno postojali samo nazivi kojima su se razlikovale veće vrste od manjih, što se vidi u proširenosti tipova ‘šarag’¹ (*Diplodus sargus*, v. ŠARAG) i ‘špar’¹ (*Diplodus annularis*, v. ŠPAR). Tome u prilog ide i ovaj naziv, koji sjajno pokazuje kako funkcionira pučka taksonomija: za naše ispitanike u Ivan Dolcu i šarag i fratar su *frôtri*, ali šarag je „fratar koji nema upečatljivu crnu prugu iza glave“, ili *frôtar čarnorëpac*. Spomenimo da se u Vinje (JaFa

I: 431, JaFa II: popis [71]) nalaze slične kombinacije, ali uvijek tvorene prema formuli *šarag/špar + crnorepac* i sve označavaju fratra. Po tome je ovaj hvarski primjer izoliran slučaj.

FRATARSKA JEŽINA *fratàrska jèžina* f. (Račišće, Lumbarda), *fratàrskā jèžina* (Brna), *fratàrskā ježina* (Blato), pjegavi ježinac (*Sphaerechinus granularis*) → BILI JEŽ, DUBINSKI JEŽ, JEŽ (3).

L Nema potvrda u literaturi.

● Zacijelo metafora prema fratarskoj tonzuri, zbog okrugla oblika ježa i kraćih bodlji s bijelim završetcima. Naziv je karakterističan samo za korčulanske govore.

FRAULIN *fraulîn* m. (Komiža), batoglavac (*Pagellus acarne*) → ARBANAS, ARBUN (2), BAJOK, BATEJ (3), BATOGLAVAC, BILUŠICA (2), FRANCUZ, JEBIBUKVA, KOPAČ (2), MATULIĆ, MENULA (2), MEZARBUN, OKAN, PLAVUŠA.

L Nema potvrda u literaturi (Vinja ga bilježi za srodnog arbuna, usp. JaFa II: [65]).

● Usamljeno *fraulîn* u Komiži posuđeno je iz južnotalijanskih dijalekata, gdje se bilježi kao oznaka za batoglavcu srodnog arbuna (usp. JaFa I: 421–422). Kako ističe Vinja, oblik je na zapadnoj obali Jadrana nastao kao deminutiv od *frago* ‘pagar, *Pagrus pagrus*’. Nije isključeno da je do prijenosa na batoglavca došlo u novije vrijeme, budući da Vinja ovaj naziv u Komiži bilježi upravo za arbuna.

GAMBOR *gâmbor* m. (Račišće, Sreser), *gâmbor* (Zavalatica), mala kozica (*Palaemon serratus*) → BABIN BRK, KOCKA BRKA, KOZICA, PERKA, ŠAL, ŠAMBRK, ZEHALO (■). **2.** *gâmbor* m. (Blato, Brna, Vela Luka), *gâmbor* (Grohote, Račišće), kanoča (*Squilla mantis*) → GASTA (2), GUZAVAC, KANOČA, KOZICA (2), RAK (◇), ŠTUKAVAC, UŠENAK, ZEHALO (2).

■ *gângorica* f. (Kučište), mala kozica (*Palaemon serratus*).

L JaFa II: [134]

● Iz istoznačnog mlet. *gâmboro* (JE I, s.v. *gambor*). U nekoliko mjesta nazivi ovoga tipa označavaju kanoču (*Squilla mantis*). U tom se značenju bilježe i u sjevernoj Dalmaciji (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *gâmbor*).

GARGAŠA *gàrgaša* f. (Vranjic), lostura, periska (*Pinna nobilis*) → LEPEZA (2), LOSTURA, MUŠULA (3), PALASTURA, PERISKA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Vinja (JE I, s. v. *gargašat*) navodi da nije uspio identificirati koju školjku označava naziv *gargaša*, što ga bilježi Luko Zore (ARj 3: 107). Nedvojbeno smo utvrdili da je *gàrgaša* u

Vranjicu oznaka za *Pinna nobilis*. Naziv je motiviran grubom teksturom školjke koja podsjeća na *gargaše* 'sprava za grebananje vune'. Razumije se, Vinji je etimologija bila jasna, čim je naziv svrstao pod članak *gargašat*. Usp. Bazina, 2023.

GARGORUŠA *gargorūša* f. (Brusje), knez (*Coris julis*) → DUGNJA (■), HUDULIN, KACO DI RE, KALUNJERAC, KNEZ, POLICJOT, SALDAR, VRANA (◇), ŽANDAR, ZIDRA. **2.** *gargorūša* f. (Brusje), ženka kneza (*Coris julis* ♀) → DONZELA, DUGNJA, DUNDICA, GOSPOJA, GUJA, HUDULIN (2), KACO DI RE (2), KNEZ (2), POLICJOT (2), VLADIKA, VRANA (◇), ZIDRA (2).

L JaFa II: [99]

● Po Vinji (JaFa I: 109), metafora prema *gargāše* 'češalj za grebananje vune', što bi bilo motivirano upadljivom nazubljenom prugom na bočnoj strani ribe. Ta je pruga potakla i neke druge nazive, poput *šegavka* (Malinska), koji počivaju na slici sadržaja 'pila'.

GASTA *gāsta* f. (Trogir), zezalo (*Scyllarus arctus*) → BABA², BATIGUZ, GUDAN, KUSICA, ZEHALO. **2.** *gazèta* f. (Drvenik Veli), kanoča (*Squilla mantis*) → GAMBOR (2), GUZAVAC, KANOČA, KOZICA (2), RAK (◇), ŠTUKAVAC, UŠENAK, ZEHALO (2).

L JaFa II: [145]

● Vinji (JaFa II: 123) je naziv *gazeta* ostao nejasan. Zacijelo deprecijativna metafora prema mlet. *gazeta* 'stari mjedeni novac' (usp. ERHSJ I, s.v. *gazeta*). Ovamo pripada i trogirsko *gāsta*, koje kao karcinonim bilježi i Geić (2015: 104).

GAUDA *gàuda* f. (Omiš), oliga (*Atherina boyeri*) → BATEJ (4), BATOGLAVAC (■), BRFUN, GAVUN (2), MANDA, MLIKO, OLIGA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Ovaj naziv ne znamo objasniti. Izgleda kao izvedenica od *gàun*, ali je dočetak nejasan.

GAVUN *gavûn* m. (Blato, Bol, Brna, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Kaštel Kambelovac, Komiža, Korčula, Kućište, Lastovo, Lovište, Lumbarda, Milna, Milna H, Povelja, Selca, Sreser, Stari Grad, Stomorska, Supetar, Trpanj, Vela Luka, Vrboska, Zastrazišće, Zavalatica), *gàun* (Brela, Brist, Gradac, Igrane, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Makarska, Podstrana, Promajna, Split, Sućuraj, Sutivan, Tučepi, Vranjic), *gaûn* (Arbanija, Okruk Gornji, Postira, Pučišća, Slatine), *gaûn* (Brusje, Gornje Selo, Grohote, Maslinica), *gàvun* (Drašnice, Podgora), *gàvûn* (Baška Voda, Drvenik, Duće, Luka, Omiš, Račišće, Živogošće), *gavûn* (Drvenik Veli, Krilo, Sumartin, Sveta Nedjelja, Trogir, Vinišće, Vis, Zavala), *gavun* (*Atherina hepsetus*). **2.** *gàun* m.

(Kaštel Stari), *gaŭn* (Slatine), *oliga* (*Atherina boyeri*) → BATEJ (4), BATOGLAVAC (■), BRFUN, GAUDA, MANDA, MLIKO, OLIGA.

■ *gaunić* m. (Komin), *gaunić* (Brusje), *gavunić* (Trogir), *gavunić* (Ivan Dolac), *oliga* (*Atherina boyeri*).

L JaFa II: [42]

● Nazivi ovoga tipa najčešće označavaju vrstu *Atherina hepsetus*, a deminutivne izvedenice služe za označavanje manje vrste, *Atherina boyeri*. Polisemiju bilježimo samo u dvama mjestima Kaštelanskog zaljeva. Po Skoku (ERHSJ I, s.v. *agun*) izvedenica od lat. ACUS 'igla' (REW 130), tvorena sufiksom -ONE, pri čemu bi *au* bio veljotski diftong. Vinja (JaFa I: 392–393) to prihvaća, ali Vuletić i Skračić naglašavaju da je malo vjerojatno da bi naziv koji prekriva gotovo cijelu našu obalu bio preuzet iz jezika kojim je, u vrijeme dok je imao diftong *au* </o/, govorilo svega nekoliko stotina ljudi u Krku i okolici. Autori ERHJ (I, s.v. *gavun*) pak tvrde da je ihtionim kod nas posuđen iz mlet. *agòn*. Može se, stoga, zaključiti samo da je riječ o romanskoj posuđenici, ali pitanje bliže etimologije nije riješeno.

GIRA *gŕra* f. (Baška Voda, Brist, Brusje, Drašnice, Drvenik, Drvenik Veli, Duće, Hvar, Igrane, Ivan Dolac, Jelsa, Komin, Lovište, Makarska, Milna, Milna H, Omiš, Podgora, Promajna, Stari Grad, Sućuraj, Sumartin, Supetar, Sveta Nedjelja, Trogir, Vis, Vrboska, Zastrazišće, Zavalala, Živogošće), *gèra* (Blato, Brna, Korčula, Kućište, Luka, Lumbarda, Račišće, Sreser, Trpanj, Vela Luka, Zavalatica), *gira* oblica, *manula* (*Spicara smaris*) → GIRA OBLICA, GIRA ŠARUJA, SAMAR (■). **2.** *gŕra* f. (Duće), *muška gira* oblica, *muška manula* (*Spicara smaris* ♂) → OBJAK, OČAK, OŠTRUJ (2), PIČA, PRČ¹, SAMAR. **3.** *gŕra* f. (Grohote, Vis), *lužina*, *gira oštrulja* (*Spicara flexuosa*) → BILUŠICA (■), GOLICA², MENULA, OŠTRUJ.

■ *gèrica* f. (Lastovo), *gŕrica* (Arbanija, Bol, Brela, Gornje Selo, Gradac, Maslinica, Okruk Gornji, Postira, Poblja, Pučišća, Selca, Slatine, Stomorska, Vinišće), *gira* oblica, *manula* (*Spicara smaris*).

■ *gŕrica* f. (Postira, Poblja), *lužina*, *gira oštrulja* (*Spicara flexuosa*).

L JaFa II: [77]

● Dalmatoromanski leksički prežitak od lat. GĒRRES (ERHSJ I, s.v. *gara*; JaFa I: 346). Oblici s -e- su južne distribucije (Korčula, Pelješac, Lastovo). U Račišću je oblik *gèra* sasvim sigurno posuđen na Korčuli, a kasnije naseljeno Lovište se odupire tom utjecaju.

GIRA OBLICA *gìra òblica* f. (Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Sutivan), *gìra oblìca* (Vranjic), *gìra oblìca* (Grohote), gira oblica, manula (*Spicara smaris*) → GIRA, GIRA ŠARUJA, SAMAR (■).

■ *òblica* f. (Kaštel Stari, Podstrana, Split), *oblìca* (Krilo), gira oblica, manula (*Spicara smaris*).

■ *objâk* m. (Gornje Selo, Stomorska), muška gira oblica, muška manula (*Spicara smaris* ♂) → GIRA (2), OČAK, OŠTRUJ (2), PIČA, PRČ¹, SAMAR.

L JaFa II: [77]

● Izvedenice od pridjeva *obao* (usp. ERHJ II, s.v. *òbao*). Naziv je motiviran oblim tijelom kojim se gira oblica razlikuje od gire oštrulje (usp. JaFa I: 354). Po distribuciji, izvjesno je da se naziv širi zahvaljujući utjecaju ribarnice. U nekim mjestima bilježimo eliptične oblike tipa *oblica*, a ovdje ih svrstavamo prije svega zato što se u tim mjestima koristi hiperonim *gìra*. Izvedenica u m.r. *objâk* (s promjenom *l > j*) označava giru u muškom stadiju života, što je za ribare važno jer je takva gira najmanje cijenjena. Poznato je, naime, da su gire protoginični hermafroditi.

GIRA ŠARUJA *gìra šàruja* f. (Tučepi), gira oblica, manula (*Spicara smaris*) → GIRA, GIRA OBLICA, SAMAR (■).

L Nema potvrda u literaturi.

● Naziv je proziran, a motiviran je izgledom gire oblice, koju u određenom stadiju života krase vrlo žive boje (usp. JaFa I: 358).

GLAMAC *glámac* m. (Baška Voda, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Duće, Gradac, Grohote, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Krilo, Makarska, Milna, Podgora, Podstrana, Povlja, Promajna, Selca, Split, Sumartin, Tučepi, Vranjic, Živogošće), *glāmàc* (Postira), *glōmàc* (Pučišća, Vrboska), glavoč općenito (*Gobiidae*) → GUV, PEŠ, PORAPNJAK, UGVAT.

■ *glamòc* m. (Supetar), *glámoč* (Komin, Lovište), *glamòč* (Blato, Vela Luka), *glámoč* (Maslinica), *glámoč* (Drvenik Veli), *glàmoč* (Blace, Omiš, Račišće, Sućuraj, Sutivan), *glamôč* (Trpanj), *glamòč* (Jelsa, Milna H, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Zastrazišće), *glàvoč* (Korčula, Lumbarda), *glàvòč* (Kućište), *glavòč* (Sreser), *glavòč* (Brna, Lastovo, Zavalatica), *glomòč* (Zavala), glavoč općenito (*Gobiidae*).

■ *glomòtac* m. (Komiž), isto.

L JaFa II: [121]

● Skok (ERHSJ I, s.v. *guy*) u ovim oblicima vidi dalmatoromanske ostatke od lat. GOBIUS, koji su u našem jeziku, zbog velike glave, remotivirani pomoću *glava*. Vinja (JaFa I: 197–198) u nazivima ovoga tipa vidi izvedenice od *glava*, tvorene pomoću romanskog sufiksa -ŪCEU.

Vuletić i Skračić (2018, s.v. *glavdč*) prihvaćaju Vinjino tumačenje budući da Hirtz (1956: 106, 109) u Slavoniji i Gorskom Kotaru bilježi *glamoč* i *glavoč* kao nazive za riječne ribe.

GLANCERICA *glãncERICA* f. (Račišće), rumenka (*Callista chione*) → GLATKA, KUNJKA (5), LAKIRKA, LIGA, SARBUNJAČA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Izvedenica od gl. *glancati* ‘laštiti’ (< njem. Glanz, usp. ERHSJ I, s.v. *glancati*), zbog glatke i sjajne površine školjke.

GLATKA *glätka* f. (Supetar), rumenka (*Callista chione*) → GLANCERICA, KUNJKA (5), LAKIRKA, LIGA, SARBUNJAČA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Elipsa od *glätka škôjka*, što je motivirano glatkom površinom školjke. Za porijeklo pridjeva *gladak* v. ERHJ I, s.v.

GLUHI PAS *glūhi päs* m. (Hvar, Jelsa, Vrboska), pas mekuš (*Mustelus mustelus*) → BILAČ¹, ĆUKOV (4), DRKONA (4), KOSTEJ (2), KUCIN (4), MEKIŠ, PAS (4), PENA (4), SIVAC.

■ *gluhêj* m. (Korčula), pas mekuš (*Mustelus mustelus*).

■ *gluhônâc* m. (Komiža), isto.

L JaFa II: [2]

● Vinja (JaFa I: 54) u nazivima tipa ‘gluhi pas’ vidi prežetak grč. γλαῦκος, što u antičkim izvorima označava neidentificiranu sivu ribu. Puno je vjerojatnije, međutim, da nazivi ovoga tipa polaze od deprecijativne konotacije pridjeva *gluh*, što je dobro potvrđeno u lokalnoj leksikografiji, gdje se navodi „glūho, pril. – bez okusa, nezačinjeno, neslano“ (Benčić 2014: 179). Širom Dalmacije opće je poznata i izreka *gluha juha* ‘neslana, nezačinjena juha’. Nazivi tipa ‘gluhi pas’ nastali su kao odraz deprecijacije prema ribi karakteristično meka mesa, zbog čega se smatra manje kvalitetnom. Spomenimo da deprecijativna konotacija pridjeva *gluh* nije rezervirana samo za kulinarstvo te se može apstrahirati na značenje ‘ono čemu nedostaje očekivana karakteristika’. Tako se, primjerice, u fitonimiji pronalaze nazivi: *glūhi bôr* ‘crni bor’ (Barbić 2011: 21); *gluhôc* ‘vrsta biljke, gluhač, *Juniperus phoenicea*’, isto i *glūhi smrîc* ‘vrsta biljke smriča bez bodljika’ (Benčić 2014: 179).

GOF *gõf* m. (Arbanija, Baška Voda, Blace, Bol, Brela, Brist, Brusje, Drašnice, Drvenik, Drvenik Veli, Duće, Gornje Selo, Gradac, Grohote, Hvar, Igrane, Ivan Dolac, Jelsa, Kaštel Kambelovac,

Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Komiža, Krilo, Lovište, Makarska, Maslinica, Milna, Milna H, Okruk Gornji, Omiš, Podgora, Podstrana, Postira, Povelja, Promajna, Pučišća, Račišće, Selca, Slatine, Split, Sreser, Stari Grad, Stomorska, Sućuraj, Sumartin, Supetar, Sutivan, Sveta Nedjelja, Trogir, Tučepi, Vela Luka, Vinišće, Vranjic, Vrboska, Zastrazišće, Zavala, Živogošće), gof (*Seriola dumerili*) → FELUN, ORHAN.

■ *gõfa* f. (Vis), gof (*Seriola dumerili*).

L JaFa II: [86]

● Kako je pokazao Vinja (JaFa I: 324; JE I, s.v. 2. *gof*), naš naziv potječe iz grč. γόμφος. Samo u Visu bilježimo izvedenicu ž.r. *gõfa*.

GOJATA *gojãta* f. (Sutivan), meduza općenito (*Scyphozoa*) → GROZNICA, KLOBUK, MEDUZA, PIZD/+ (■).

L Nema potvrda u literaturi.

● Vjerojatno metafora prema *kojãta* ‘zgrušano usireno mlijeko’, što je potvrđeno u lokalnoj leksikografiji (Šimunović 2006: 233). Metaforu treba tražiti u sluzavosti meduze. Slične je konceptualizacije naziv *pitũlja* na Molatu (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *pitũlja*). Usp. ERHSJ II, s.v. *koljata* i JE II, s.v. *kujada*.

GOLAC *gõlac* m. (Račišće), nedorasla skuša. → BURDEJ, ĆURLICA, SKUŠA (■), VRNUT (2).

■ *golčič* m. (Vela Luka), nedorasla skuša.

L U literaturi nema potvrda za ova mjesta. Usp. JaFa II: [105]

● Po Vinji (JaFa I: 291–292; JE III, s.v. *golčič*), od istoznačnoga grč. κολίας, uz paretimološko naslanjanje na pridjev *gol*. Dosad nisu zabilježene potvrde ovoga tipa na našem terenu, a ako je Vinja u pravu, vrlo je zanimljivo što se naziv sačuvao u preseljeničkom govoru Račišća, a ne bilježimo ga, recimo, na Pelješcu, gdje su stari grecizmi neupitno bolje sačuvani. Za brojne potvrde u sjevernoj Dalmaciji v. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *golãc*.

GOLICA *gõlica* (Sutivan), *golĩca* f. (Postira, Supetar), ugotica (*Trisopterus minutus*) → MARMOLICA, MOL (■), TENERA TOVAR (2), UGOTA.

■ *golãc* m. (Zastrazišće)

L Nema potvrda u literaturi.

● Vinja u Supetru bilježi *gõlica* za pišmolja ‘*Merlangius merlangus*’ (usp. JaFa II: popis [32]). Bez obzira na drukčiju identifikaciju, naziv je zacijelo izvedenica od *gol*, zbog glatke kože na kojoj gotovo i nema ljusaka (JaFa I: 262). U Zastrazišću bilježimo izvedenicu m. r. *golãc*.

GOLICA² *gòlica* f. (Milna), lužina, gira oštrulja (*Spicara flexuosa*) → BILUŠICA (■), GIRA (3), MENULA, OŠTRUJ.

L Nema potvrda u literaturi.

● Izvedenica od pridjeva *gola* (usp. ERHJ I, s.v. *gòl*). Vjerojatno zbog toga što je gira oštrulja bljeđa od gire oblice, koja u različitim stadijima života izgleda živopisno, kao da nosi svadbenu ruho. Usp. GIRA ŠARUJA. Na Braču se bilježi i *golica* 'razgoljena ženska osoba' (Šimunović 2006: 154) pa nije isključeno da se naziv duguje i tom izrazu. Nazivi tipa 'golica' u drugim bračkim punktovima označavaju ugoticu (v. GOLICA).

GOLUB *gòlub* m. (Arbanija, Baška Voda, Blato, Bol, Brusje, Drvenik, Drvenik Veli, Duće, Gornje Selo, Grohote, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Komiža, Krilo, Lovište, Luka, Lumbarda, Makarska, Maslinica, Milna, Milna H, Okruk Gornji, Podgora, Podstrana, Postira, Povlja, Promajna, Pučišća, Selca, Slatine, Split, Stari Grad, Stomorska, Sućuraj, Supetar, Sutivan, Sveta Nedjelja, Trogir, Trpanj, Tučepi, Vinišće, Vis, Vrboska, Zastrazišće, Zavala), *gòlūb* (Blace, Brela, Brist, Drašnice, Gradac, Igrane, Kaštel Stari, Komin, Korčula, Kućište, Omiš, Račišće, Sreser, Sumartin, Vela Luka, Vranjic, Zavalatica, Živogošće), *golub* glavan (*Myliobatis aquila*). → KRLATUN, MIŠ². **2.** *gòlūb* m. (Kaštel Stari), volina (*Dipturus oxyrinchus*) → BUJ (■), KLINKA, KJUNČICA, RAŽA (3), RAŽUN, SOKOL, VOLINA. **3.** *gòlub* m. (Bol, Duće, Gornje Selo, Grohote, Krilo, Okruk Gornji, Slatine, Stomorska, Vrboska), *gòlūb* (Brela, Kaštel Stari, Komin, Lumbarda, Omiš), žutuga (*Dasyatis pastinaca*) → KOSIR, KRLATUN (2), SOKOL (2), ŠIBA, VIŽA, VOLINA (2), ŽUTUGA.

◇ *čarnjèni gòlub* m. (Zavala), žutuga (*Dasyatis pastinaca*).

◇ *gòlūb jāmār* m. (Podstrana), isto.

L JaFa II: [13, 14, 16]

● Vinja (JaFa I: 83) ističe da su ove ribe još stari Grci nazivali prema grlici (τρογγών), ali nije jasno jesu li ti nazivi motivirani njihovom sivkastom bojom i perajama koje podsjećaju na krila ili su nastali kao odraz tabua. Metafora prema *golub* zabilježena je diljem naše obale (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *gòlub*), a isti scenarij javlja se u većini govora srednje Dalmacije, gdje se nazivi ovoga tipa bilježe mahom za vrste *Myliobatis aquila* i *Dasyatis pastinaca*. Prilikom prikupljanja građe, naši ispitanici bez kolebanja su tvrdili da obje vrste nose isti naziv, uz napomenu da se „pravim“ golubom smatra vrsta istaknute glave, a to je *Myliobatis aquila*. Ipak, u nekim mjestima polisemija se izbjegava uporabom determinativa kojim se želi naglasiti kada je riječ o žutugi. Takvi su nazivi sveze poput *čarnjèni gòlub*, gdje se atributom *čarnjèni*

ukazuje na različitu boju kože vrste *Dasyatis pastinaca*. Sasvim je izvjesno da je naziv *gòlūb jāmār* u Podstrani kao takav preuzet iz ornitonimije, jer ga, recimo, baš za Poljica bilježi i Hirtz (1938 – 1947: 165). Samo je u Kaštel Starom naziv zahvatio i vrstu *Dipturus oxyrinchus*. Nazivi za ove ribe na našoj su obali često potaknuti metaforom prema pticama (usp. ovdje SOKOL, VIŽA).

GOSPINA ČAHURA *gospina čàhura* f. (Lumbarda), srčanka (*Cardiidae*) općenito → CARICA, ČUPKA (■), KRALJICA, KUNJKA, PARICA, RICASTA, SRČIKA.

L Nema potvrda u literaturi.

● U Lumbardi se naziv *čàhure* koristi kao opći naziv za školjke iz pijeska (v. ŠAŠURKA). Vinja (JaFa II: popis [154] ga bilježi kao naziv za puža *Naria spurca* i kaže da se naziv duguje jajolikom obliku školjke (JaFa II: 143). Kako se srčanke od drugih školjkaša iz pijeska razlikuju ornamentalnim poprečnim naborima, nazivi za nju često počivaju na metaforama prema ženama visokog položaja (usp. CARICA, KRALJICA). Ovaj se naziv duguje metafori prema svetačkom liku Gospe.

GOSPOJA *gòsvoja* f. (Makarska, Tučepi), ženka kneza (*Coris julis* ♀) → DONZELA, DUGNJA, DUNDICA, GARGORUŠA (2), GUJA, HUDULIN (2), KACO DI RE (2), KNEZ (2), POLICJOT (2), VLADIKA, VRANA (◇), ZIDRA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Proziran naziv koji pripada skupini brojnih naziva za ženku kneza koji se zasnivaju na sadržaju 'gospođa'. Kako u srednjoj Dalmaciji bilježimo više takvih naziva, nije isključeno ni da se radi o kalku.

GOVNO *gòvno* n. (Vranjic), vrana (*Labrus merula*) → VRANA. **2.** *gòvno* n. (Split), drozd (*Labrus viridis*) → ČVRLJAK, DROZD, PASTRVA, SONJAČA (■).

■ *gòvna* coll. (Komin), manje *Labridae* → ČORKE, ČUĆIN¹ (2), DIVJACI, HINJUŠA, JEBAC, LEP (■), PIRKA (■), PODUJKA, SITNIŠ, SMOKVA (■), SONJAČA (■), ŠARUJA (■), ŠKADENTA, STRGAĆ, TRASKA (■), TUCAVICA, VRANA (4), ZDRČE.

L Nema potvrda za ova mjesta. Usp. JaFa II: [95]

● Afektivan naziv prema *govno* 'izmet', motiviran nevrijednošću ovih riba (JaFa I: 489). Za istu motivaciju usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *merdâč*.

GOVNJAR *govnjâr* m. (Grohote, Maslinica, Milna H, Split), *gòvnâr* (Igrane, Kaštel Sućurac, Sutivan), *gòvnâr* (Tučepi), *govnâr* (Arbanija), *govnâr* (Kaštel Kambelovac), *gòvnjâr* (Kaštel Stari), *govnjâr* (Okruk Gornji, Sumartin, Trogir), zeleni rak (*Carcinus maenas*) → BARBARAKULA, BILAČ², BLATSKI, BUZDO, GRDA (2), KOŠĆENJAK, KRAVA, PRDEJ, RAK. 2. *gòvnâr* m. (Baška Voda, Drvenik, Komin, Sutivan, Tučepi), *gòmnâr* m. (Račišće), *govnjâr* (Sumartin), *govnjâr* (Split), *gòvnjâr* (Kaštel Stari), šuša (*Pachygrapsus marmoratus*) → BRZAC, BIŽAVAC, DEŽULA (3), GRDA, KOZICA (3), PLAŠIVAC, RAK (2), VRSA, ŽBIRAC (2).

■ *gòmēč* m. (Račišće), zeleni rak (*Carcinus maenas*).

■ *govnjēč* m. (Zavala), šuša (*Pachygrapsus marmoratus*).

L Nema potvrda u literaturi za ova značenja.

● Deprecijativan naziv, izveden od apelativa *govno* (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *govnjâr*).

GRANCIGULA *grancîgula* f. (Bol, Brna, Brusje, Grohote, Hvar, Ivan dolac, Jelsa, Kućište, Maslinica, Milna H, Pučišća, Selca, Stari Grad, Stomorska, Sumartin, Sveta Nedjelja, Vela Luka, Zastrazišće, Zavala, Zavalatica), *grancêvola* (Korčula), *gràncigula* (Trpanj), *gràncîgula* (Drvenik Veli, Brist, Gornje Selo, Gradac, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Lumbarda, Račišće, Sreser, Vinišće, Živogošće), *gràncîgula* (Trogir), *gràncîkula* (Duće, Krilo), *grancîngula* (Blato), mužjak velike rakovice (*Maja squinado* ♂) → ADAM, BABA² (2), BOGDAN, GRAPALO. 2. *grancîgula* f. (Arbanija, Bol, Brna, Brusje, Grohote, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Kućište, Maslinica, Milna H, Postira, Pučišća, Selca, Slatine, Stari Grad, Stomorska, Sumartin, Supetar, Sutivan, Sveta Nedjelja, Vela Luka, Vrboska, Zastrazišće, Zavala, Zavalatica), *grancêvola* (Korčula), *gràncigula* (Trpanj), *gràncîgula* (Baška Voda, Brist, Drvenik Veli, Gornje Selo, Gradac, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Lumbarda, Makarska, Omiš, Povelja, Račišće, Split, Sreser, Sućuraj, Tučepi, Vinišće, Živogošće), *gràncîgula* (Trogir), *gràncîkula* (Brela, Duće, Krilo, Promajna), *grancîngula* (Blato), ženka velike rakovice (*Maja squinado* ♀) → BABA² (3), DEŽULA, EVA. 3. *grancîgula* f. (Arbanija, Bol, Brna, Grohote, Hvar, Postira, Pučišća, Selca, Slatine, Stomorska, Sumartin, Sutivan, Sveta Nedjelja, Vela Luka, Zavalatica), *grancêvola* (Korčula), *gràncîgula* (Baška Voda, Gornje Selo, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Lumbarda, Makarska, Milna, Omiš, Povelja, Račišće, Split, Tučepi, Živogošće), *gràncîkula* (Brela, Krilo, Promajna), *grancîngula* (Blato), mala rakovica (*Maja crispata*) → BABA, BABAJEGULA, DEŽULA (2), KROJAČ, KRPIJAČ, MAŠINAR, RUNJAVAC (2), ŠNAJDERICA, TRAVAŠ.

■ *grancîgul* m. (Lovište, Vrboska), *gràncîgulo* (Blace), *gràncîkul* (Drvenik), mužjak velike rakovice (*Maja squinado* ♂).

■ *gràncīgul* m. (Drašnice, Vranjic), *grancîgul* (Lovište), *gràncīgulo* (Blace), *gràncīkul* (Drvenik), ženka velike rakovice (*Maja squinado* ♀).

■ *gràncīgul* m. (Drašnice, Komin), *grancîgul* (Lovište, Vrboska), *gràncīgulo* (Blace), *gràncīkul* (Drvenik), mala rakovica (*Maja crispata*).

■ *gràncigulica* f. (Podgora), ženka velike rakovice (*Maja squinado* ♀).

■ *gràncigulica* f. (Podgora), *gràncīkulica* (Duće), *grancîgulica* (Zastražišće), mala rakovica (*Maja crispata*).

L JaFa II: [144]

● Iz istoznačnog mlet. *granzèola*, *granzèvola* (JaFa II: 95; JE I, s.v. *grancigula*; usp. ERHSJ II, s.v. *kankar*). Kako tumače Vuletić i Skračić (2018, s.v. *grancîgula*), dvojaki odrazi mlet. -v- > -g-/-v- bilježe se i u drugim primjerima, npr. *cêgul/cèvul* < mlet. *cievolo*. Na našem terenu dominiraju varijante s -g-, a samo u Korčuli bilježimo *grancèvola*. Na potezu od Krila do Promajne u više mjesta bilježimo i primjere s bezvučnim -k- (*gràncīkula*). Tako je i u Drveniku, gdje bilježimo izvedenicu m. r. *gràncīkul*.

GRANGOLIŠ *grangoliš* coll. (Trpanj), papalina (*Sprattus sprattus*) → PAPALINA, SRDELINA.

L JaFa II: [18]

● Po Vinji (JaFa I: 380–381; JE I, s.v. *granguliš*), dalmatoromanski prežitak od grč. ἔγγραυλις, koje je potvrđeno kao ihtionim u antičkih pisaca.

GRAPALO *grápalo* m. (Povlja), mužjak velike rakovice (*Maja squinado* ♂) → ADAM, BABA² (2), BOGDAN, GRANCIGULA.

L JaFa II: [144]

● Vinji (JaFa II: 98) je ovaj naziv ostao nejasan. Po tvorbi sufiksom -lo (ako ga ispravno analiziramo), izgleda kao deverbale (usp. ERHSJ II, s.v. -lo). Mogao bi potjecati od gl. *grapati* 'kopati', jer se rakovica često kamuflira i na sebe navlači travu, alge i školjke (usp. JaFa II: 97). U obzir dolazi i deverbale od gl. *grabiti*, zbog vrlo dugih nogu, ali nema glasovnih uvjeta za *b* > *p*. Pored toga, pomišljali smo i na izvedenicu od pridjeva *grapav* 'hrapav' (usp. ERHSJ I, s.v. *grampa*), što bi bilo motivirano hrapavim leđima raka, međutim, tome se protivi tvorba sufiksom -lo, a ne poznajemo također ni drugih naziva koji bi bili slične motivacije.

GRDA *gr̄da* f. (Gornje Selo, Stomorska), šuša (*Pachygrapsus marmoratus*) → BRZAC, BIŽAVAC, DEŽULA (3), GOVNJAR (2), KOZICA (3), PLAŠIVAC, RAK (2), VRSA, ŽBIRAC (2). **2.** *gr̄da* f.

(Stomorska), zeleni rak (*Carcinus maenas*) → BARBARAKULA, BILAČ², BLATSKI, BUZDO, GOVNJAR, KOŠĆENJAK, KRAVA, PRDEJ, RAK.

L Nema potvrda u literaturi.

- Deprecijativan naziv izveden iz pridjeva *gr̃d* 'ružan'. Od iste osnove tvoreni su i nazivi tipa 'grdobina' za ribu *Lophius piscatorius* (v. GRDOBINA).

GRDOBINA *grdòbina* f. (Arbanija, Drvenik, Gornje Selo, Grohote, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Krilo, Kućište, Luka, Maslinica, Milna, Omiš, Podgora, Podstrana, Povelja, Selca, Slatine, Split, Stomorska, Sućuraj, Sutivan, Trpanj, Vinišće), *gerdobina* (Lumbarda), *gr̃dobina* (Kaštel Stari), *grdòbina* (Sreser), *grdobina* (Živogošće), *grdòbina* (Račišće, Vranjic), *grdòbina* (Baška Voda, Blace, Brela, Brist, Brna, Drašnice, Gradac, Igrane, Makarska, Promajna, Tučepi), *grdòbina* (Trogir), *grdobina* (Drvenik Veli, Lastovo, Okruk gornji, Postira, Pučišća, Sumartin), , grdobina (*Lophius piscatorius*) → ĐAVA, HUDOBINA, MIŠ⁴, ROŠPO, ŠKARPUJA, ŽABA².

L JaFa II: [133]

- Izvedenica od *grdoba*, motivirana ružnoćom ove ribe (JaFa I: 114). Uz specifičan naziv *đavā* ('đava') u Kominu bilježimo i lik *grdòbina*. U Supetru ispitanici ističu da je danas u uporabi lik *grdobā*, ali kao arhaizam navode lik *žāba* (→ ŽABA²).

GRINTAVAC *gr̃ntavac* m. (Vis), škrpinica (*Scorpaena notata*) → BAHIĆ (3), BODEČ (2), CRLJENAK, KENJICA, PLJUCAVAC, ŠKRPIN (■), ŠKRPINA (2), ŠKRPUN (2).

L Nema potvrda u literaturi.

- Metafora prema *gr̃ntavac* 'koji je razdražljiv' (usp. Roki-Fortunato 1997: 133), zbog toga što je riječ o ribi s kojom, zbog bolnog uboda koji izaziva, treba biti vrlo oprezan prilikom ulova. Može biti motivirano i time što ribar koji se na nju nabode *grinta*, pa se naziv tumači kao 'riba koja izaziva grintanje', jer su takve promjene agensa u nazivima za ovu ribu česte (usp. JaFa I: 144). Iako je glagol u nas tršćanska posuđenica (usp. ERHSJ I, s.v. *grintati*), naziv je sigurno viška inovacija, jer se ne bilježi kao ihtionim u sjevernim talijanskim dijalektima.

GROZNICA *gròznica* f. (Korčula, Račišće), *groznica* (Blato), meduza općenito (*Scyphozoa*) → GOJATA, KLOBUK, MEDUZA, PIZD/+ (■).

L Nema potvrda u literaturi za ova mjesta. Usp. JaFa II: [171] (Viganj *grozničina*)

- Proziran naziv izazvan time što meduze kroz žarnjake ispuštaju otrov (JaFa II: 187).

GRUJ *grûj* m. (Blato, Brna, Korčula, Lumbarda, Zavalatica), *grùj* m. (Kučište, Luka, Sreser, Trpanj, Vela Luka), ugor (*Conger conger*) → UGOR.

L JaFa II: [26]

● Naši se etimolozi slažu da je riječ o dalmatoromanskoj posuđenici, ali postoji nesuglasje oko izvora varijanti s dočetnim *-j*, koje su specifično južne distribucije. Dok Skok (ERHSJ I, s.v. *grug*) u obliku *gruj* vidi samo još jednu adaptaciju dalmatoromanskih oblika nastalih od lat. CONGER, Vinja (JaFa I: 160–162; JE I, s.v. *grùg*) se zbog dočetnog *-j* okreće potpuno drugom etimonu i izvor vidi u grč. γρούλος, koje se bilježi kao sinonim upravo za ugora. Ligorio (2014: 116) se pak vraća lat. CONGRU i dočetno *-j* objašnjava promjenom skupine *-ng-* > *-jg-* (kao *lojga* < LONGA) te pojednostavljenjem *-jg* > *-j* u Nsg., zbog lakšeg izgovora.

GRUJOVA MATER *grùjova mäter* f. (Sreser), ugorova majka (*Gaidropsarus mediterraneus*) → MIŠ³, TABINJA (2), UGOROVA MAJKA.

L JaFa II: [36] (ne za Sreser)

● Po Vinji (JaFa I: 266) nazivi ovoga tipa su motivirani zabranom spominjanja (isto i UGOROVA MAJKA). Naziv je zacijelo nastao pod utjecajem govora koji imaju tip 'ugorova majka¹, jer se ne bilježi na ostatku terena gdje se vrsta *Conger conger* označava nazivima tipa 'gruj¹.

GUDAN *gùdan* m. (Promajna), zezalo (*Scyllarus arctus*) → BABA², BATIGUZ, GASTA, KUSICA, ZEHALO.

L Nema potvrda u literaturi.

● Pomislili smo prvo da je riječ o metafori prema *gudan* 'prase, odojak', ali ne nalazimo drugih naziva za ovoga raka koji bi počivali na sličnoj konceptualizaciji i morali bismo ga u tom slučaju proglasiti deprecijativnim nazivom. Međutim, u više mjesta na zapadnoj obali Jadrana nazivi za ovoga raka počivaju na metafori prema cvrčku. Takav je recimo naziv *a čikkâlë* u Tarantu (za ostale primjere v. ALM 751). Ako su ti nazivi nastali na temelju sadržaja 'cvrčati', 'zvoniti', zbog karakteristična klepetanja koje rak proizvodi svojim repom, onda u našem nazivu *gùdan* možemo tražiti deverbale od gl. *guditi* 'svirati', 'zavijati' (usp. ERHSJ I, s.v. *gusti*).

GUDIN *gudîn* m. (Povlja), vučić (*Serranus hepatus*) → BAHIC, ČUĆIN¹, IŽERIC, KANJ (■), MEZOPIRKA MEZOKANJAC, MIŠ¹, PIKOLO, PIRAK, PRASAC, PUH, VUK.

L JaFa II: [58]

● Metafora prema *gudîn* 'mladi prasac, odojak' (usp. BAHIC, PRASAC). Po Vinji (JaFa I: 464), motivirano napuhanošću i proždrljivošću ove ribe.

GUJA *gùja* f. (Trpanj), ženka kneza (*Coris julis* ♀) → DONZELA, DUGNJA, DUNDICA, GARGORUŠA (2), GOSPOJA, HUDULIN (2), KACO DI RE (2), KNEZ (2), POLICJOT (2), VLADIKA, VRANA (◇), ZIDRA. L U literaturi nema potvrda za ovo mjesto. Usp. JaFa II: [99] gdje se bilježi *guja* za Žuljanu.

● Ranije smo ovaj naziv prvoloptaški svrstali u skupinu naziva koji počivaju na semantizmu 'žena', vidjevši u njemu mizoginu metaforu za ženu (usp. Bazina 2023: 51). Ipak, previdjeli smo da je još Vinja (JaFa I: 109) ovaj naziv protumačio kao metaforu prema *gùja*, što na Pelješcu znači 'stonoga'. Naziv bi bio motiviran nazubljenom prugom na boku ribe koja podsjeća na stonogu. Paralele pronalazi u južnotal. dijalektima, u kojima se ova riba naziva *galera*, što je ondje ujedno i naziv za stonogu.

GUŠĆERICA *gùšćerica* f. (Lastovo), šilo (*Syngnathus acus*) → KONJ (■), ŠILO, ZMIJICA.

L JaFa II: [37]

● Metafora prema kopnenoj životinjici, motivirana duguljastim tankim tijelom (usp. JaFa I: 191).

GUV *gùv* m. (Arbanija, Okruk Gornji, Slatine, Trogir, Vinišće), *gùb* (Kaštel Stari), *gùf* (Gornje Selo, Stomorska), glavoč općenito (*Gobiidae*) → GLAMAC, PEŠ, PORAPNJAK, UGVAT.

L JaFa II: [121]

● Po Vinji (JaFa I: 196; JE I, s.v. *guj*), ovi su nazivi dalmatoromanske posuđenice od lat. *Gobius* (< grč. κωβιός).

GUZAVAC *gùzavac* (Vranjic), *gùzavac* m. (Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Okruk Gornji), kanoča (*Squilla mantis*) → GAMBOR (2), GASTA (2), KANOČA, KOZICA (2), RAK (◇), ŠTUKAVAC, UŠENAK, ZEZALO (2).

L JaFa II: [145] (Kaštel Kambelovac, *guzavac bili*)

● Vinja u prvom redu nazive ovoga tipa bilježi kao oznaku za *Scyllarus arctus* (JaFa II: popis [137], što se sadržajno poklapa s nazivima tipa 'batiguz', ili znatno češćim 'batikul' (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *batikûl*). Prema tome, riječ je o prijenosu naziva s jedne vrste raka na drugu, što kod ovih dviju vrsta nije usamljeno (usp. ZEZALO). Na takve prijenose naziva utječe zacijelo i to što je riječ o rakovima koji imaju rep. U Kaštel Starom kao drugi odgovor bilježimo i lik *granbòboz*, a kako ta riječ u tom govoru znači i 'strašilo', naziv je očito afektivan i potaknut ružnoćom raka.

GUZICA *gujica* f. (Komiža, Vis), *guzica* (Lovište), *gamburata* (*Clibanarius erythropus*) → ISKRA, KOKICA, PARTIZAN, PODSTANAR, RAK (3), SAMAC, ŠKATLA (2), ŠTRUMBUL (4). **2.** *gujica* f. (Komiža), vretenjača (*Cerithium vulgatum*) → CRKVICA, DUGAŠ, ISKRA (2), KUDIJA, PIRULA, PUŽ, RAČICA, ŠKATLA, ŠTRUMBUL, VRETENO, ZAVIJAČ, ŽABICA

L JaFa II: [147]

● Vinja (JaFa II: 129) je raspolagao samo komiškim nazivom i protumačio ga uspoređivanjem sa stražnjicom, zbog traženog račjeg zatka koji služi udičarima za mamac. S potvrdom iz Lovišta, možemo biti sigurni da je Vinjino tumačenje ispravno. Naziv za vretenjaču duguje se prijenosu naziva s raka koji je nastanjuje. Za porijeklo izraza *guzica* v. ERHSJ I, s.v. *guz* i ERHJ I, s.v. *guz*.

HARINGA *harînga* m. (Krilo), *ćepa* (*Alosa fallax*) → ĆEPA, DIVJA SRDELA, LOJKA, SRDELUN, SARDUN.

L JaFa II: [19] (ne za Krilo)

● Iz njem. *Hering*, koji se proširio komercijalnim putem, kao naziv za prerađenu atlantsku srdelu (usp. JE III, s.v. *renga*).

HINJUŠA *injuša* f. (Drvenik, Makarska, Promajna), manje *Labridae* → ĆORKE, ĆUCIN¹ (2), DIVJACI, GOVNO (■), JEBAC, LEP (■), PIRKA (■), PODUJKA, SITNIŠ, SMOKVA (■), SONJAČA (■), ŠARUJA (■), ŠKADENTA, STRGAĆ, TRASKA (■), TUCAVICA, VRANA (4), ZDRČE. **2.** *injuša* f. (Makarska), lumbrak (*Symphodus tinca*) → BLITVA, LEP, LUMBRAK, SKITUŠA, SMOKVA (■), SONJAČA, TRASKA, VRANA (3), ZELENTURA. **3.** *injuša* f. (Drvenik), smokva (*Labrus bimaculatus*) → FIGA, LUMBRAK (2), SMOKVA, ŠARUJA, VRANA (2), ZELENTURA (2).

■ *finjušice* coll. (Zavala), *hinjušice* (Komiža), *jènušice* (Drašnice), male *Labridae*.

■ *hinjuše* coll. (Vis), *kinjuše* (Hvar, Milna H), male *Labridae*.

■ *knjušica* f. (Pučišća), male *Labridae*.

□ *kènjušice* coll. (Lovište), male *Labridae*.

L Nema potvrda u literaturi za ova značenja. Usp. JaFa II: [97, 100]

● Kako je utvrdio Budmani (ARj 3, 603), a Skok (ERHSJ I, s.v. *hiniti*) i Vinja (JaFa I: 496) prihvatili, svi su ovi nazivi izvedenice od gl. *hiniti* 'stajati umjesto čega', 'služiti kao mamac'. Nazivi ovoga tipa označavaju različite vrste usnača, ali dominantno se koriste kao oznaka za manje *Labridae*. Oblik *kènjušice* u Lovištu pokazuje remotivaciju i vjerojatno odražava nevrjednost ribe. Nejasno je stoji li iza takve prilagodbe *kènja* 'magarica' ili možda gl. *kenjati* (usp. GOVNO). Nazive tipa 'hinjuša' kao oznaku za lumbraka bilježimo i u drugim mjestima

Makarskog primorja (*injuša* – Promajna, Drvenik, Igrane; *jènuša* – Drašnice), ali prijenos naziva *manje usnače* ⇒ *lumbrak* je zacijelo recentan, jer je to teren na kojem se lumbrak označava tipom 'zelentura'. Nekoliko naziva ovoga tipa bilježi se i u sjevernoj Dalmaciji, gdje uglavnom označavaju manju, nevrijednu ribu (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *hinac*).

HLAP *hlāp* m. (Blace, Bol, Brusje, Drvenik Veli, Duće, Gornje Selo, Grohote, Hvar, Ivan dolac, Komiža, Lovište, Maslinica, Milna, Milna H, Okruk Gornji, Omiš, Podstrana, Postira, Povelja, Pučišća, Selca, Split, Stari Grad, Supetar, Sutivan, Sveta Nedjelja, Vinišće, Vis, Vranjic, Zavala), *hlāp* (Jelsa, Vrboska, Zastrazišće), *hlāp* (Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Komin), *klāp* (Stomorska, Trogir), *lāp* (Arbanija, Baška Voda, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Gradac, Igrane, Kaštel Stari, Krilo, Makarska, Podgora, Promajna, Slatine, Sućuraj, Sumartin, Tučepi, Živogošće), rarog (*Homarus gammarus*) → KARLO.

L JaFa II: [136]

● Vinja (JaFa II: 88) drži da je naziv onomatopejskog postanja, prema gl. *hlapati* 'vući noge u velikim cipelama'. Naziv bi izgleda bio motiviran velikim kliještima kojima se ovaj rak, između ostaloga, u narodu razlikuje od jastoga. Ovamo i *klāp*, koji se zacijelo naslanja na gl. *klāpati*.

HOBOTNICA *hubòtnica* f. (Blato, Bol, Brusje, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Lovište, Milna, Milna H, Postira, Povelja, Pučišća, Selca, Stari Grad, Supetar, Sveta Nedjelja, Vrboska, Zastrazišće, Zavala), *hòbotnica* (Blace, Grohote, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Komin, Korčula, Kućište, Luka, Lumbarda, Makarska, Podstrana, Split, Sreser, Trpanj), *hobòtnica* (Brna, Komiža, Lastovo, Vela Luka, Vis, Zavalatica), *hùbotnica* (Sutivan), *òbadnica* (Tučepi), *òbatnica* (Drašnice), *òbodnica* (Brela), *òbotnica* (Baška Voda, Brist, Drvenik, Duće, Gornje Selo, Gradac, Igrane, Kaštel Stari, Krilo, Omiš, Podgora, Promajna, Račišće, Sućuraj, Sumartin, Vinišće, Živogošće), *òbotn'ca* (Vranjic), *obòtnica* (Arbanija, Maslinica, Okruk Gornji, Slatine), *ùbòtnica* (Trogir), *ubòtnica* (Stomorska), *hobotnica* (*Octopus vulgaris*).

L JaFa II: [165]

● I Skok (ERHSJ I, s.v. *hobotnica*) i Vinja (JaFa II: 67–68; JE II, s.v. *kabotnica*) prihvaćaju Budmanijevo izvođenje iz slav. *hobotъ* (ARj 3, 636). Ligorio (2015) pak smatra da su naši nazivi nastavljači grč. ὀκτώπους, uz dalmatoromansko posredstvo. Njegovo tumačenje prihvaćaju autori ERHJ (I, s.v. *hobotnica*) te Vuletić i Skračić (2018, s.v. *hubòtnica*).

HUDOBINA *hudòbina* f. (Komiža), grdobina (*Lophius piscatorius*) → ĐAVA, GRDOBINA, MIŠ⁴, ROŠPO, ŠKARPUJA, ŽABA².

L JaFa II: [133] (uz Komižu i potvrde za Drvenik Veli, Jelsu, Split, Stari Grad i Vis)

● Vinja (JaFa II: popis [133]) donosi znatno više potvrda ovoga tipa s našeg terena. Mi ga bilježimo samo u Komiži. Ovaj oblik kao drugi odgovor dolazi i u susjednom Visu, gdje je prvi odgovor *žāba* (→ *ŽABA*²). Prema tome, očigledno se radi o tipu u povlačenju. Naziv je izveden od *hudoba* ‘vrag’, a motiviran je ružnoćom ove ribe (JaFa I: 114).

HUDULIN *hudùlīn* m. (Brna), knez (*Coris julis*) → DUGNJA (■), GARGORUŠA, KACO DI RE, KALUNJERAC, KNEZ, POLICJOT, SALDAR, VRANA (◇), ŽANDAR, ZIDRA. **2.** *hudùlīn* m. (Brna), ženka kneza (*Coris julis* ♀) → DONZELA, DUGNJA, DUNDICA, GARGORUŠA (2), GOSPOJA, GUJA, KACO DI RE (2), KNEZ (2), POLICJOT (2), VLADIKA, VRANA (◇), ZIDRA (2).

L Usp. JaFa II: [99] (*kudulin*)

● Vinja u Brni bilježi naziv *kudulin* i za taj oblik nudi dvije mogućnosti. Prva pretpostavlja preinaku s metatezom naziva *duga* > **dugulin* > *kudulin*, a druga izvedenicu od *kuda* ‘dugi skut na haljini’. Mi smo u istom govoru zabilježili oblik *hudùlīn*, što bi značilo da je Vinja pogrešno zabilježio naziv ili da je u međuvremenu došlo do prilagodbe. U obliku *hudùlīn* vidimo odraz smokvičkog prezimena *Hudulin*.

INĆUN *inčūn* m. (Baška Voda, Blace, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Gradac, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Kućište, Makarska, Omiš, Podstrana, Promajna, Sućuraj, Tučepi, Živogošće), *inčūn* (Komin, Vranjic), *inčūn* (Brna, Sreser, Trpanj, Zavalatica), *inčūn* (Arbanija, Drvenik Veli, Duće, Grohote, Okruk Gornji, Slatine, Trogir, Vinišće) *inčūn* (Korčula, Krilo, Lovište, Lumbarda, Maslinica, Račišće, Split, Stomorska, Sutivan), *inćun* (*Engraulis enchrasicolus*) → MINĆUN.

■ *ančūn* m. (Lastovo), isto.

■ *inčok* m. (Kaštel Stari), isto.

■ *unčūn* m. (Blato), isto.

■ *unčūn* m. (Vela Luka), isto.

L JaFa II: [21]

● Od mlet. *inchiò* (ERHSJ II, s.v. *ančuga*; JaFa I: 387; JE II, s.v. *inćun*; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *inčūn*), što u tom dijalektu znači ‘slani inćun’.

ISKRA *iskra* f. (Hvar, Milna H, Račišće, Sućuraj, Vrboska, Zavala), *biskra* (Komin), *ikra* (Brist), *miskra* (Gradac), gamburata (*Clibanarius erythropus*) → GUZICA, KOKICA, PARTIZAN, PODSTANAR, RAK (3), SAMAC, ŠKATLA (2), ŠTRUMBUL (4). **2.** *iskra* f. (Jelsa, Hvar, Milna H), *ikra*

(Brist), *miskra* (Gradac), vretenjača (*Cerithium vulgatum*) → CRKVICA, DUGAŠ, GUZICA (2), KUDIJA, PIRULA, PUŽ, RAČICA, ŠKATLA, ŠTRUMBUL, VRETENO, ZAVIJAC, ŽABICA.

■ *ikar* m. (Igrane), *inkār* (Živogošće), gamburata (*Clibanarius erythropus*).

■ *ikar* m. (Igrane), *inkār* (Živogošće), vretenjača (*Cerithium vulgatum*).

L JaFa II: [147]

● Premda raspoložemo sa znatno više potvrda od Vinje, ni mi zasad nismo sigurni u postanje (usp. JaFa II: 131). Ako je primarni lik *iskra*, onda se ovi nazivi mogu vezati uz *iskra* 'nešto sitno', što bi zacijelo odgovaralo ovom račiću. Nazivi za vretenjaču duguju se prijenosu naziva s račića, koji nastanjuje napuštenu kućicu puža.

IVERAK *iverak* m. (Baška Voda, Blace, Brist, Drašnice, Drvenik, Gradac, Igrane, Komin, Krilo, Luka, Makarska, Podgora, Promajna, Trpanj, Tučepi), *iverak* (Sreser, Sućuraj), *ivérak* (Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Omiš), iverak (*Platichthys flesus*) → LIST (2), PAŠARA, PIZDIN POKRIVAC, RUMPUL (2), ŠVOJ (2).

L JaFa II: [128] (znatno manje potvrda)

● Metafora prema *iver* 'komadić drva, trijeska', zbog tanka i plosnata tijela ribe (JaFa I: 92).

IŽERIC *ižerič* m. (Bol), *vučić* (*Serranus hepatus*) → BAHIĆ, ČUĆIN¹, GUDIN, KANJ (■), MEZOPIRKA MEZOKANJAC, MIŠ¹, PIKOLO, PIRAK, PRASAC, PUH, VUK.

L Nema potvrda u literaturi.

● Nejasnog postanja. Pomišljamo na deverbal od gl. *žerät* 'žderati, pohlepno jesti', tvoren prefiksom *iz-*. Pišući o nazivima tipa 'prasac¹', 'gudin¹', Vinja (JaFa I: 464) za *Serranus hepatus* također potvrđuje prisutnost sema 'proždrljivost'.

JAGLICA *iglica* f. (Blace, Duće, Komin, Korčula, Kućište, Luka, Lumbarda, Maslinica, Podstrana, Račišće, Sreser, Sućuraj, Trpanj), *iglica* (Lovište), *iglīca* (Blato, Brna, Lastovo, Sutivan, Vela Luka, Zavalatica), *jàgl'ca* (Vranjic), *jàglica* (Baška Voda, Brela, Drašnice, Drvenik, Gornje Selo, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Makarska, Milna, Omiš, Podgora, Promajna, Split, Sumartin, Tučepi, Vinišće, Živogošće), *jàglīca* (Trogir), *jàglica* (Brist, Gradac), *jaglīca* (Arbanija, Bol, Brusje, Drvenik Veli, Milna H, Grohote, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Komiža, Krilo, Okruk Gornji, Postira, Povelja, Pučišća, Selca, Slatine, Stari Grad, Stomorska, Supetar, Sveta Nedjelja, Vis, Vrboska, Zastrazišće, Zavala), *iglica* (*Belone belone*). 2. *iglica* f. (Duće, Lumbarda, Omiš, Račišće), *iglica* (Lovište), *iglīca* (Blato, Brna), *jàgl'ca* (Vranjic), *jàglica* (Gornje Selo, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac,

Milna, Vinišće, Živogošće), *jaglīca* (Arbanija, Grohote, Milna H, Okruk Gornji, Postira, Povelja, Pučišća, Selca, Slatine, Stomorska, Supetar, Zastraišće), poskok (*Scomberesox saurus*) → JAGLUN (2), MUŠTRAVENT, POSKOK, ŠKARAM (2).

L JaFa II: [28, 29]

● Metafora prema *igla* (ERHSJ I, s.v. *igla*; JaFa I: 187), potaknuta šiljastom gubicom ovih riba.

JAGLUN *jàglūn* m. (Baška Voda, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Gradac, Igrane, Kaštel Sućurac, Makarska, Omiš, Promajna, Split, Sućuraj, Sutivan, Tučepi, Vranjic, Živogošće), *ìglūn* (Blace, Duće, Kaštel Stari, Komin, Račišće, Sreser), *iglūn* (Arbanija), *iglūn* (Blato, Brna, Grohote, Kućište, Lastovo, Lovište, Lumbarda, Podstrana, Trpanj, Zavalatica), *jàglun* (Podgora), *jaglūn* (Drvenik Veli, Kaštel Kambelovac, Okruk Gornji, Postira, Povelja, Pučišća, Selca, Slatine, Sumartin, Trogir, Vinišće, Zavala), *jaglūn* (Bol, Gornje Selo, Jelsa, Krilo, Maslinica, Milna, Milna H, Stari Grad, Stomorska, Supetar, Sveta Nedjelja, Vela Luka, Vrboska, Zastraišće), sabljan (*Xiphias gladius*) → PEŠEŠPADA, SABJA. **2.** *iglūn* (Podstrana, Zavalatica), *jaglūn* m. (Brusje, Ivan Dolac), *jaglūn* (Hvar, Jelsa, Komiža, Krilo, Stari Grad, Vis, Vrboska), poskok (*Scomberesox saurus*) → JAGLICA (2), MUŠTRAVENT, POSKOK, ŠKARAM (2).

■ *ìglan* m. (Kaštel Stari), poskok (*Scomberesox saurus*).

■ *jaglunīć* m. (Zavala), isto.

L JaFa II: [29, 113]

● Kao i nazivi tipa ¹jaglica¹ (v. JAGLICA), ovi su nazivi također metafora prema *igla*. Tvorba na *-un* (< *-ōne*) rezervirana je samo za vrste *Scomberesox saurus* i *Xiphias gladius*. Pritom je *-un* u nazivima za *Xiphias gladius* augmentativni sufiks, a u nazivima za *Scomberesox saurus* gramatički morfem. U nekim mjestima u kojima *Scomberesox saurus* nosi nazive tipa ¹jaglun¹, znatno veća vrsta *Xiphias gladius* označena je nazivima koji pripadaju drugim leksičkim tipovima. U Zavali se ta opozicija realizira dodavanjem deminutivnog sufiksa *-ić* za vrstu *Scomberesox saurus*.

JAJE *jâje* n. (Arbanija, Kaštel Stari, Lovište, Lumbarda, Okruk Gornji, Split, Stomorska, Sutivan), *jâje* (Komin, Račišće, Trpanj), *jâje* (Milna, Postira, Supetar), *jôje* (Ivan Dolac, Jelsa, Milna H, Pučišća, Zavala), morsko jaje (*Microcosmus sabatieri*) → BAHIC (◇), MOJAK, MORSKI GUDAN, MORSKI VRAG, PIZDICA (4).

◇ *mòrskō jâje* n. (Baška Voda, Blace, Brela, Brist, Drvenik, Gradac, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Makarska, Promajna, Sućuraj, Sumartin, Živogošće), *mòrsko jâje* n. (Kućište), *mòrsko jâje* (Omiš), *mòrskō jâje* (Duće, Podstrana, Vinišće, Trogir), *mòrsko jâje* (Drašnice, Podgora),

morskô jôaje (Vela Luka), *morskô jôje* (Hvar, Sveta Nedjelja, Vrboska, Zastrazišće), *morsko jaje* (*Microcosmus sabatieri*).

L Nema potvrda u literaturi.

- Na našem terenu podjednako bilježimo višečlane nazive tipa *morsko jaje* i one bez determinanta *morsko*. Kako su pokazali Vuletić i Skračić (2018, s.v. *mòrsko jâje*), prije će biti da je naziv potaknut žučkastom unutrašnjošću životinje koja podsjeća na jaje, nego kvrgavom i jajastom vanjštinom.

JAKOBOVA KAPICA *jâkobova kâpica* f. (Račišće), *jâkobova kâp'ca* (Vranjic), *jakobova kapica* (*Pecten jacobeus*) → KAPESANTA, LEPEZA, PELEGRINA, PEPELJARA, ŠELOVKA, VENTULA.

L Nema potvrda u literaturi.

- Vinja na terenu nije nigdje zabilježio nazive ovoga tipa (usp. JaFa I: 174). Smatramo da se naše potvrde duguju recentnom utjecaju ihtiološke literature u kojoj se determinant *jakobova* donosi prema znanstvenom nazivu *Pecten jacobeus*.

JASTOG *jâstog* m. (Arbanija, Blato, Brna, Drvenik Veli, Duće, Gornje Selo, Grohote, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Korčula, Krilo, Kućište, Lovište, Luka, Lumbarda, Maslinica, Okruk Gornji, Omiš, Podstrana, Poblja, Promajna, Račišće, Selca, Slatine, Split, Stomorska, Sumartin, Sutivan, Trogir, Trpanj, Vela Luka, Vranjic, Zavalatica), *jâstog* (Bol, Brusje, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Milna, Milna H, Postira, Pučišća, Stari Grad, Supetar, Sveta Nedjelja, Vis, Vrboska, Zastrazišće, Zavala), *jâstōg* (Baška Voda, Blace, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Gradac, Igrane, Komin, Lastovo, Makarska, Podgora, Sreser, Sućuraj, Tučepi, Vinišće, Živogošće), *jâstog* (Komiža), *jastog* (*Palinurus vulgaris*).

L JaFa II: [135]

- Dalmatoromanski leksički ostatak od lat. ASTACUS < grč. ἄστακός (usp. JaFa II: 83 i Vuletić/Skračić 2018, s.v. *jâstog*).

JAŠPRIN *jašprîn* m. (Vis), koralj (*Anthozoa*) → KORAJ.

L Nema potvrda u literaturi.

- Naziv je zacijelo nastao metonimijom prema *jašprîn* 'koraljno dno nepogodno za topljenje mreža' (usp. Roki-Fortunato 1997: 201), što je iz istoznačnog mlet. *aspreo* (JE I, s.v. *ašprin*).

JEBAC *jěbàc* m. (Ivan Dolac), manje *Labridae* → ČORKE, ČUĆIN¹ (2), DIVJACI, GOVNO (■), HINJUŠA, LEP (■), PIRKA (■), PODUJKA, SITNIŠ, SMOKVA (■), SONJAČA (■), ŠARUJA (■), ŠKADENTA, STRGAĆ, TRASKA (■), TUCAVICA, VRANA (4), ZDRČE.

L Nema potvrda u literaturi za ovo mjesto. Usp. JaFa II: [101]

- Afektivan naziv izveden iz gl. *jebati* 'spolno općiti' (usp. JaFa I: 490).

JEBIBUKVA *jěbibukva* f. (Supetar), batoglavac (*Pagellus acarne*) → ARBANAS, ARBUN (2), BAJOK, BATEJ (3), BATOGLAVAC, BILUŠICA (2), FRANCUZ, FRAULIN, KOPAČ (2), MATULIĆ, MENULA (2), MEZARBUN, OKAN, PLAVUŠA.

L Nema potvrda u literaturi.

- Deprecijativna složenica od osnove gl. *jebati* 'spolno općiti' (usp. ERHJ I, s.v. *jěbati*) i *bukva* 'riba, *Boops boops*'. Naziv odražava i pučku perceptivnu vezu između batoglavca i bukve, što se odražava i u polisemiji naziva tipa 'batej'¹ (v. BATEJ).

JEGUJA *jěguja* f. (Brela, Brist, Drvenik, Gradac, Igrane, Komin, Korčula, Kućište, Luka, Makarska, Podgora, Račišće, Sreser, Sućuraj, Trpanj, Živogošće), *jegùja* (Blato, Grohote, Lastovo, Lovište, Lumbarda, Sveta Nedjelja, Vela Luka, Zastrazišće, Zavala, Zavalatica), *jěgulja* (Baška Voda, Blace, Promajna, Slatine), *jěnguja* (Omiš), *jegulja* (*Anguilla anguilla*) → ANGUJA, BIŽATA.

L JaFa II: [24]

- Po Skoku (ERHSJ I, s.v. *jegulja*), stara posuđenica od lat. ANGUILLA. V. i ERHJ I, s.v. *jegulja*. Kako dolazi i izvan jadranske zone, Ligorio (2014: 77) smatra da je tip *jegulja* stariji u odnosu na tip *angulja* (v. ANGUJA), istoga lat. porijekla.

JEŽ *jěž* m. (Arbanija, Baška Voda, Blace, Brist, Drvenik, Drvenik Veli, Duće, Gradac, Hvar, Igrane, Komin, Korčula, Kućište, Lovište, Luka, Milna, Milna H, Okruk Gornji, Omiš, Podstrana, Postira, Slatine, Sreser, Sućuraj, Trpanj, Vis, Živogošće), *jiěž* (Bol), ježinac (*Arbacia lixula*). **2.** *jěž* m. (Arbanija, Baška Voda, Blace, Brist, Drvenik, Drvenik Veli, Duće, Gradac, Igrane, Komin, Kućište, Lovište, Luka, Milna, Milna H, Okruk Gornji, Omiš, Podstrana, Postira, Slatine, Sreser, Sućuraj, Trpanj, Vis, Živogošće), *jiěž* (Bol), ženski ježinac (*Paracentrotus lividus*). **3.** *jěž* m. (Baška Voda, Blace, Brist, Drvenik, Drvenik Veli, Duće, Gradac, Hvar, Igrane, Komin, Korčula, Kućište, Lovište, Luka, Milna, Milna H, Okruk Gornji, Omiš, Postira, Slatine, Sreser, Sućuraj, Supetar, Vis, Živogošće), *jiěž* (Bol), pjegavi ježinac (*Sphaerechinus granularis*) → BILI JEŽ, DUBINSKI JEŽ, FRATARSKA JEŽINA.

- *ježina* f. (Komiža), *jèžina* (Brna, Račišće), *ježina* (Blato, Brusje, Jelsa, Lastovo, Stari Grad, Vrboska, Zastrazišće, Zavala, Zavalatica), ježinac (*Arbacia lixula*).
- *ježina* f. (Komiža), *jèžina* (Brna, Korčula, Lumbarda, Račišće), *ježina* (Blato, Hvar, Jelsa, Lastovo, Stari Grad, Vela Luka, Vrboska, Zastrazišće, Zavala, Zavalatica), ženski ježinac (*Paracentrotus lividus*).
- *ježina* f. (Brusje, Jelsa, Lastovo, Stari Grad, Vrboska, Zastrazišće, Zavala, Zavalatica), pjegavi ježinac (*Sphaerechinus granularis*).
- *jèžinac* m. (Brela, Drašnice, Gornje Selo, Grohote, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Makarska, Maslinica, Podgora, Promajna, Split, Sumartin, Sutivan, Tučepi, Vinišće), *jèžinac* (Vranjic), *jèžinac* (Trogir), *ježinac* (Ivan Dolac, Krilo, Povelja, Pučišća, Selca, Stomorska, Supetar, Sveta Nedjelja, Vela Luka), ježinac (*Arbacia lixula*).
- *jèžinac* m. (Brela, Drašnice, Gornje Selo, Grohote, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Makarska, Maslinica, Podgora, Promajna, Split, Sumartin, Sutivan, Tučepi, Vinišće), *jèžinac* (Vranjic), *jèžinac* (Trogir), *ježinac* (Ivan Dolac, Krilo, Povelja, Pučišća, Selca, Stomorska, Supetar, Sveta Nedjelja), ženski ježinac (*Paracentrotus lividus*).
- *jèžinac* m. (Brela, Drašnice, Gornje Selo, Grohote, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Makarska, Maslinica, Podgora, Promajna, Split, Tučepi, Vinišće), *jèžinac* (Vranjic), *ježinac* (Ivan Dolac, Povelja, Pučišća, Selca, Stomorska, Sveta Nedjelja, Vela Luka), pjegavi ježinac (*Sphaerechinus granularis*).
- *ježûn* m. (Lumbarda), ježinac (*Arbacia lixula*).

L JaFa II: [167]

● Nazivi za ježeve (*Echinoidea*) na našem terenu su prilično ujednačeni i svi počinju na slici sadržaja 'jež', što je prozirna metafora prema kopnenoj životinji obrasloj bodljama. Za Vinju (JaFa II: 180), ta se ujednačenost naziva na našoj obali duguje tome što se ježinci kod nas konzumiraju u vrlo malom broju mjesta. Samo za pjegavog ježinca (*Sphaerechinus granularis*) bilježimo nešto više različitih tipova.

KACAMARIN *kacamârîn* m. (Podstrana, Slatine, Split), *kacamarîn* (Krilo, Lastovo), trp (*Holothuroidea*) → MORSKI KURAC, PISTEJ, STRMARIN.

L JaFa II: [168] (na našem terenu samo u Krilu *kacomarin*)

● Iz istoznačnog istočnomletačkog *cazomarin* (JaFa II: 179; JE II, s.v. *kaco*; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *kacamarîn*).

KACO DI RE *kàco di rè* m. (Hvar), knez (*Coris julis*) → DUGNJA (■), GARGORUŠA, HUDULIN, KALUNJERAC, KNEZ, POLICJOT, SALDAR, VRANA (◇), ŽANDAR, ZIDRA. **2.** *kàco di rè* m. (Hvar), ženka kneza (*Coris julis* ♀) → DONZELA, DUGNJA, DUNDICA, GARGORUŠA (2), GOSPOJA, GUJA, HUDULIN (2), KNEZ (2), POLICJOT (2), VLADIKA, VRANA (◇), ZIDRA (2).

L JaFa II: [99] (*kacodelre*)

● Kako je pokazao Vinja (JaFa I: 111), nazivi za kneza s jedne strane počivaju na sadržaju koji se temelji na oznakama 'čast', 'čin', zbog šarenih boja ribe, a s druge strane u uporabi su i stilistički nazivi u kojima se odražava nevrijednost ribe. Takav je i ovaj naziv koji doslovno znači „kraljev penis“, i zacijelo je posuđen iz južnotalijanski dijalekata, jer se jedino u njima bilježi ovaj ihtionim (Taranto i Otranto, ALM 556).

KAIŠ *kàiš* m. (Baška Voda, Brela, Drašnice, Grohote, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Maslinica, Podgora, Promajna, Račišće, Split, Sumartin, Trogir, Vranjic), *kaiš* (Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Milna H, Postira, Supetar, Sutivan, Sveta Nedjelja, Trpanj, Vrboska, Zastrazišće), *kaiš* (*Cepola rubescens*) → KURDELA, MAČ, ŠALPA, UGOROVA MAJKA (3), ZLATUJA², ZMIJAČA.

■ *kaišarka* f. (Sućuraj), isto.

L JaFa II: [91] (samo Sumartin i Baška Voda)

● Metafora prema *kaiš* 'pojas, remen' (JaFa I: 165), potaknuta izduljenim i tankim tijelom ribe.

KALUNJERAC *kalunjerâc* m. (Komiža), knez (*Coris julis*) → DUGNJA (■), GARGORUŠA, HUDULIN, KACO DI RE, KNEZ, POLICJOT, SALDAR, VRANA (◇), ŽANDAR, ZIDRA.

L JaFa II: [99]

● Po Vinji (JaFa I: 108), prilagodba od mlet. *canonier* 'topnik'. Izgleda da je ovaj ihtionim usamljen u sredozemnim pučkim nomenklaturama. Zacijelo motiviran živim bojama ribe, kao i nazivi tipa 'policjot', 'knez' itd.

KAMENICA *kâmenica* f. (Arbanija, Baška Voda, Blace, Blato, Brela, Brist, Brna, Drvenik, Drvenik Veli, Duće, Gradac, Grohote, Igrane, Ivan Dolac, Jelsa, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Krilo, Kućište, Lastovo, Lovište, Luka, Lumbarda, Makarska, Maslinica, Okruk Gornji, Omiš, Podstrana, Povelja, Promajna, Račišće, Selca, Slatine, Sreser, Stomorska, Sumartin, Supetar, Sutivan, Sveta Nedjelja, Trogir, Trpanj, Tučepi, Vela Luka, Vinišće, Zastrazišće, Zavala, Zavalatica, Živogošće), *kâmenica* (Bol, Hvar, Komiža, Milna, Postira, Pučišća, Stari Grad, Vis, Vrboska), *kâmen'ca* (Sućuraj), *kamenica* (*Ostrea edulis*) →

KOPITO (2), OŠTRIGA. 2. *kàmenica* f. (Arbanija, Blace, Drašnice, Duće, Igrane, Podgora, Promajna, Trogir, Vinišće), *kāmenica* (Hvar), *kopito* (*Spondylus gaederopus*) → KOPITO, OŠTRIGA (2).

L JaFa II: [156]

● Izvedenica od *kàmen* (ERHSJ II, s.v. *kamen*; JaFa II: 160). Isto kao i u sjevernoj Dalmaciji (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *kāmenica*), naziv na našem terenu označava morfološki slične školjke, *Ostrea edulis* i *Spondylus gaederopus*.

KANOČA *kànoča* f. (Drašnice, Gradac, Omiš, Podgora, Promajna, Tučepi), *kānoča* (Baška Voda), *kanòča* (Hvar, Milna H, Stari Grad, Zastrazišće), *kànoća* (Komin), *kanoča* (*Squilla mantis*) → GAMBOR (2), GASTA (2), GUZAVAC, KOZICA (2), RAK (♠), ŠTUKAVAC, UŠENAK, ZEHALO (2).

■ *kànoč* m. (Blace, Brist, Drvenik, Gornje Selo, Igrane, Makarska, Split, Sućuraj, Vinišće, Živogošće), *kānoč* (Brela), *kanòč* (Jelsa, Sveta Nedjelja, Vrboska), *kanòc* (Postira), *kanoča* (*Squilla mantis*).

L JaFa II: [145] (znatno manje potvrda)

● Od istoznačnog mlet. *canocia* (JaFa II: 115; JE III; s.v. *kanoć*).

KANTAR *kântar* m. (Arbanija, Baška Voda, Blace, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Duće, Gornje Selo, Gradac, Grohote, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Krilo, Lovište, Lumbarda, Makarska, Maslinica, Milna, Omiš, Podgora, Podstrana, Povelja, Promajna, Selca, Stomorska, Sućuraj, Sumartin, Sutivan, Tučepi, Vinišće, Vranjic, Živogošće), *kântar* (Drvenik Veli), *kântar* (Blato, Brna, Kućište, Postira, Zavalatica), *kântor* m. (Luka, Račišće, Sreser), *kântor* m. (Lastovo), *kântar* m. (Vela Luka), *kântar* m. (Brusje, Ivan Dolac, Milna H, Pučišća, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Vis), *kântor* m. (Komiža, Zastrazišće), *kântor* m. (Jelsa, Vrboska, Zavala), *kantar* (*Spondyliosoma cantharus*) → PICIGAMORTE, PLAVICA.

■ *kântara* f. (Okruk Gornji, Slatine, Trogir), *kôntra* (Hvar), *kantar* (*Spondyliosoma cantharus*).

L JaFa II: [75]

● Dalmatoromanski leksički ostatak od lat. CANTHARUS < grč. κάνθαρος, što je još u starih Grka označavalo vjerojatno istu ribu (ERHSJ II; s.v. *kantar*¹; JaFa I: 448–449; JE III, s.v. *kantar*). Izvedenice ž.r. bilježimo u Hvaru, Trogiru i na Čiovu.

KANJ *kānj* m. (Arbanija, Slatine, Trogir, Vinišće), *kānj* (Grohote, Maslinica, Stomorska), *kānj* (Drvenik Veli), *kanjac* (*Serranus cabrilla*) → PIRKA (■).

■ *kānjac* m. (Baška Voda, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Duće, Gornje Selo, Gradac, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Korčula, Lovište, Luka, Lumbarda, Makarska, Milna, Omiš, Podgora, Podstrana, Povlja, Promajna, Račišće, Selca, Split, Sreser, Sućuraj, Sumartin, Sutivan, Trpanj, Tučepi, Vranjic, Zavalatica, Živogošće), *kānjac* (Blato, Brna, Kućište), *kānjac* (Krilo), *kānjac* (Okruk Gornji), *kānjac* (Lastovo), *kānjac* (Vela Luka), *kōnjac* (Zastražišće), *kōnjac* (Bol), *kōnjac* (Brusje, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Komiza, Milna H, Postira, Pučišća, Stari Grad, Supetar, Sveta Nedjelja, Vis, Vrboska, Zavala), *kanjac* (*Serranus cabrilla*).

■ *kānjac* m. (Podstrana, Zavalatica), *kānjac* (Brna, Kućište), *kōnjac* (Ivan Dolac, Sveta Nedjelja), *vučić* (*Serranus hepatus*) → BAHIĆ, ČUĆIN¹, GUDIN, IŽERIĆ, MEZOPIRKA MEZOKANJAC, MIŠ¹, PIKOLO, PIRAK, PRASAC, PUH, VUK.

■ *kancič* m. (Hvar), *kanjčić* (Brusje), *vučić* (*Serranus hepatus*).

■ *kanjčić* m. (Maslinica), *vučić* (*Serranus hepatus*).

◇ *māli kānjac* m. (Komin), *vučić* (*Serranus hepatus*).

□ *kēnjac* m. (Blato), *vučić* (*Serranus hepatus*).

L JaFa II: [57, 58]

● Kako je utvrdio Vinja (JaFa I: 456–459; JE III, s.v. *kanj*), naši nazivi tipa 'kanj' nastavljaju grč. *χάννι*. Grčki ihtionim se temelji na slici 'zijeovati', pa je naziv zacijelo motiviran otvorenim ustima ove ribice (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *kānj*). Umanjenice i složenice uglavnom označavaju kanjcu srodnog vučića (*Serranus hepatus*).

KANJA *kānja* f. (Bol, Brusje, Slatine), *kānja* (Korčula), općenito veliki morski pas → ČUKOV (2), DRKONA (2), KUCIN (2), PAS (2), PENA (3), PEŠEKAN. **2.** *kānja* f. (Brusje), *kostelj* (*Squalus acanthias*) → ČUKOV (3), DRKONA (3), KOSTEJ, KUCIN (3), PAS (3), PENA, SIVAC (2). **3.** *kānja* f. (Brusje), *modrulj* (*Prionace glauca*) → DRKONA (5), KONJATA, MODRUJ, PAS (5), PEŠEKAN (2).

L JaFa II: [2] (ne za ova mjesta)

● Vinjinu ideju o mletačkom porijeklu ovih naziva revidirali su i precizirali Vuletić i Skračić (2018, s.v. *kānja*), koji postanje naziva tipa 'kanja' vide u tršč. *cagna*, što je u tom govoru oznaka upravo za opasne i velike vrste morskih pasa.

KAPALONGA *kapalōnga* f. (Trpanj), *kapelōnka* (Gradac), *papālōnga* (Komin), *šljanak* (*Solen capensis*) → CIGARET, KATALENA, PRČ², PRST/+, ŠČAP, ŠLANAK.

L Nema potvrda u literaturi.

- Iz istoznačnog mlet. *capa longa* (JaFa II: 167). Oblik *papàlōnga* nastao je asimilacijom $k - p > p - p$.

KAPESANTA *kapesânta* f. (Gradac, Milna H), *kapošânto* (Supetar), jakobova kapica (*Pecten jacobus*) → JAKOBOVA KAPICA, LEPEZA, PELEGRINA, PEPELJARA, ŠELOVKA, VENTULA.

L Nema potvrda u literaturi za ova mjesta. Usp. JaFa II [161].

- Iz istoznačnog mlet. *capa santa* (JaFa II: 174).

KAPICA *kàpica* f. (Blato, Brna, Korčula, Račišće), kapica, vongola (*Ruditapes decussatus*) → KUĆICA, KUNJKA (4), PIZDICA (2), VONGOLA.

L Nema potvrda u literaturi za ova mjesta.

- Umanjenica od *kapa*. Vinja (JaFa II: 173) dvoji je li riječ o odrazu mlet. *capa* 'conchiglia' ili o metafori prema našem *kapa*. Usp. i Vuletić/Skračić 2018, s.v. *kàpica*.

KAPUN *kapūn* m. (Pučišća), kokot (*Triglidae*) → ANZULETA, KOKOT, KRKAJA, LASTAVICA, LUČERNA.

L JaFa II: [126] (ne za Pučišća)

- Iz Vinjinog popisa vidi se da je naziv bio proširen i drugdje na Braču, a predstavlja metaforu prema *kapun* 'uškopljani pijetao' (JaFa I: 171). Motivirano glasanjem ribe (usp. KOKOT i KRKAJA). Zbog istoznačnog mlet. *capon*, Vinja ističe da se ne može reći je li metafora nastala kod nas ili je riječ o posuđenici.

KARLO *kârlo* m. (Korčula, Luka, Račišće, Sreser, Trpanj, Zavalatica), *kârlo* (Blato, Brna, Kućište, Lastovo, Lumbarda), *k°ârlo* (Vela Luka), rarog (*Homarus gammarus*) → HLAP.

L JaFa II: [136]

- Po Vinji (JaFa II: 90), ovi se nazivi duguju posredstvu južnotalijanskih dijalekata gdje se bilježe istoznačni nazivi poput *caure*, *carle*, koji potječu iz srgrč. *κόβουρος* 'morski rak'.

KATALENA *kantâlēna* f. (Sreser), *katâlēna* (Blace), šljanak (*Solen capensis*) → CIGARET, KAPALONGA, PRČ², PRST/+, ŠČAP, ŠLANAK.

L Nema potvrda za ova mjesta. Usp. JaFa II: [160] (Brijesta, Drače).

- Vinja (JaFa II: 167) ukazuje na formalnu vezu između ovih naziva i naziva tipa 'kapalonga', ali ne daje prijedlog etimologije. Čini se kao ukrštanje *kapa* i *pantalena* (usp. PANTALENA).

KAVALA *kàvala* f. (Baška Voda, Blato, Brela, Brist, Brna, Drašnice, Drvenik Gradac, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Lovište, Omiš, Povelja, Promajna, Račišće, Selca, Sreser, Sućuraj, Tučepi, Vinišće, Zastrazišće, Zavalatica, Živogošće), *kàvala* (Blace, Duće, Gornje Selo, Kaštel Stari, Komin, Kućište, Makarska, Maslinica, Podgora, Sumartin, Sutivan, Trpanj, Vranjic), *kàvāla* (Trogir), *kāvāla* (Podstrana, Split), *kāvala* (Sveta Nedjelja), *kavāla* (Bol, Brusje, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Komiža, Milna H, Postira, Stari Grad, Supetar, Vis, Vrboska, Zavala), *kavāla* (Arbanija, Drvenik Veli, Grohote, Korčula, Lastovo, Okruk Gornji, Pučišća, Slatine, Stomorska, Vela Luka), *kavāla* (Lumbarda, Milna), *kavala* (*Sciaena umbra*) → KRB (2).

2. *kāvāla* f. (Blato, Brist, Brna, Drašnice, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Lovište, Sućuraj, Tučepi, Vinišće, Zastrazišće, Zavalatica, Živogošće), *kàvala* (Makarska, Maslinica, Podgora, Vranjic), *kàvāla* (Trogir), *kāvala* (Sveta Nedjelja), *kavāla* (Bol, Hvar, Komiža, Milna H, Stari Grad, Vis), *kavāla* (Arbanija, Grohote, Korčula, Okruk Gornji, Slatine, Vela Luka), *kavāla* (Lumbarda), *koraf* (*Umbrina cirrosa*) → KRB.

L JaFa II: [82, 83]

● Kako ističu Vuletić i Skračić (2018, s.v. *kavāla*), na talijanskoj obali nisu zabilježeni nazivi za *Scienidae* koji se temelje na slici sadržaja ‘konj’. Budući da nema ni varijanata koje bi upućivale na dalmatoromansko posredstvo (usp. JaFa II: 11; JE III; s.v. *kavala*), pitanje postanja ovog ihitonima je nejasno. Napomenimo da slavenski naziv *konj* u srednjoj Dalmaciji nigdje ne označava *Scienidae* te je rezerviran samo za vrste *Hippocampus hippocampus* i *Syngnathus acus* (v. KONJ).

KAVALIN *kalòvīn* m. (Luka), *kavalīn* (Sreser), kvrgavi volak (*Hexaplex trunculus*) → KOZA, KRAGUJAK, MODRUJAK (2), PUMPAR, ŠTRUMBUL (2), VOLAK. **2.** *kavalīn* m. (Sreser), bodljikavi volak (*Bolinus brandaris*) → BADAČAC, BUZDOVAN, DUGOREPUJA, KOZA (2), KRAGUJAK (2), KRAVICA, MODRUJAK, PISTURELA, PUMPAR (2), ROGAČ, ŠTRUMBUL (3), VOLAK (2), ZVIZDOČ.

L Nema potvrda za ova mjesta. Usp. JaFa II: [151], gdje se donosi više potvrda s Pelješca.

● Po Vinji (JaFa II: 136), nazivi počivaju na slici sadržaja ‘konj’, a formalno predstavljaju deminutiv prema mlet. *cavàlo*. Ta metafora izgleda polazi od toga što se ovi puževi u odnosu na druge izdvajaju svojom veličinom.

KENJICA *kènjica* f. (Grohote), škrpinica (*Scorpaena notata*) → BAHÍĆ (2), BODEČ (2), CRLJENAK, GRINTAVAC, PLJUČAVAC, ŠKRPIN (■), ŠKRPINA (2), ŠKRPUN (2).

L Nema potvrda u literaturi. Usp. JaFa II: [59].

- Očigledno deprecijativan naziv, ali nije jasno je li izvedenica od *kenja* ‘magarica’ ili od gl. *kenjati* ‘obavljati veliku nuždu’. Vinja bilježi *kenjica* u Maslinici za vrstu *Anthias anthias*, što objašnjava kao prilagodbu od *kernjica* (JaFa II: 41).

KIRNJA *kîrnja* f. (Arbanija, Baška Voda, Blace, Brela, Brist, Brusje, Drašnice, Drvenik, Druće, Gornje Selo, Gradac, Grohote, Hvar, Igrane, Ivan Dolac, Jelsa, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Komiža, Korčula, Krilo, Kućište, Lumbarda, Makarska, Maslinica, Milna, Milna H, Podgora, Podstrana, Postira, Povelja, Promajna, Pučišća, Selca, Slatine, Split, Stari Grad, Stomorska, Sumartin, Sutivan, Sveta Nedjelja, Trogir, Tučepi, Vinišće, Vis, Vrboska, Zastrazišće, Zavala, Živogošće), *kêrna* (Blato, Brna, Račišće, Sućuraj, Supetar, Zavalatica), *kêrnja* (Vela Luka), *kiêrnja* (Bol), *kîrna* (Drvenik Veli, Lovište, Okruk Gornji, Omiš, Sreser, Trpanj), *kjêrna* (Luka), *křnja* (Lastovo), *kirnja* (*Epinephelinae*).

L JaFa II: [55]

- Dalmatoromanski leksički prežitak od lat. ACERNIA (ERHSJ II, s.v. *kijerna*; JaFa II: 31–32; JE II, s.v. *kirnja*).

KLINKA *kînka* f. (Supetar, Sutivan), *klînka* (Postira, Trogir), *volina* (*Dipturus oxyrinchus*) → BUJ (■), GOLUB (2), KJUNČICA, RAŽA (3), RAŽUN, SOKOL, VOLINA.

L JaFa II: [13]

- Po Vinji (JaFa I: 81), izvedenica od *klin*. Naziv je motiviran izrazito dugim i šiljastim nosom ove ribe, kao uostalom i tip KJUNČICA.

KLOBUK *klobûk* m. (Bol, Brna, Brusje, Hvar, Kućište, Lastovo, Milna, Milna H, Sreser, Stomorska, Supetar, Trpanj, Vela Luka, Zavalatica), *klàbûk* (Drašnice), *klabûk* (Duće), *klebûk* (Zavala), *klòbuk* (Podgora), *klòbûk* (Drvenik, Gradac, Komin, Luka, Makarska, Omiš, Promajna, Živogošće), *klobûk* (Drvenik Veli, Gornje Selo, Ivan Dolac, Jelsa, Okruk Gornji, Postira, Pučišća, Slatine, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Trogir, Vrboska, Zastrazišće), meduza općenito (*Scyphozoa*) → GOJATA, GROZNICA, MEDUZA, PIZD/+ (■).

■ *klobučârka* f. (Povelja), meduza općenito (*Scyphozoa*).

L Nema potvrda za ova mjesta. Usp. JaFa II: [171].

- Prozirna metafora prema slici sadržaja *klobuk* (JaFa II: 187), motivirana oblikom *Scyphozoa*. Neki ispitanici ističu da je *klobuk* samo veći primjerak meduze koji nema žarnjake, ali drugi ispitanici ih redovito ispravljaju i tvrde da je naziv ranije označavao sve vrste meduza. Nazive ovoga tipa bilježimo također u Tučepima i Lovištu, ali kako ih ondje nismo zabilježili kao opći

naziv, ovdje ih ne navodimo (usp. MEDUZA). U tim je govorima značenje očito specificirano uslijed širenja tipa 'meduza'. Usp. i ERHSJ I, s.v. *kalpak*; ERHJ I, s.v. *klobuk*.

KJUNČICA *kjûnčica* f. (Zavala), volina (*Dipturus oxyrinchus*) → BUJ (■), GOLUB (2), KLINKA, RAŽA (3), RAŽUN, SOKOL, VOLINA.

L JaFa II: [13]

● Vinja (JaFa I: 81) s pravom nazive ovoga tipa izvodi iz *kljun*, a motivaciju vidi u izrazito dugom i šiljastom nosu ove vrste. Na istu značajku upućuju i nazivi tipa KLINKA.

KNEZ *knêz* m. (Baška Voda, Blato, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Duće, Gradac, Igrane, Ivan Dolac, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Korčula, Krilo, Lovište, Luka, Lumbarda, Makarska, Maslinica, Milna, Milna H, Omiš, Podgora, Podstrana, Postira, Povelja, Promajna, Selca, Split, Sreser, Stomorska, Sućuraj, Supetar, Sutivan, Sveta Nedjelja, Trpanj, Tučepi, Vis, Vranjic, Zavalatica, Živogošće), *injez* (Račišće), *knêz* (Zavala), *kn'êz* (Pučišća, Stari Grad), *kniêz* (Bol, Vrboska), *knjêz* (Drvenik Veli, Grohote, Lastovo, Vinišće), knez (*Coris julis*) → DUGNJA (■), GARGORUŠA, HUDULIN, KACO DI RE, KALUNJERAC, POLICJOT, SALDAR, VRANA (◇), ŽANDAR, ZIDRA. **2.** *knêz* m. (Blato, Gradac, Komin, Krilo, Luka, Milna H, Okruk Gornji, Omiš, Slatine, Split, Zavalatica), *kniêz* (Zastražišće), *knjêz* (Vela Luka), ženka kneza (*Coris julis* ♀) → DONZELA, DUGNJA, DUNDICA, GARGORUŠA (2), GOSPOJA, GUJA, HUDULIN (2), KACO DI RE (2), POLICJOT (2), VLADIKA, VRANA (◇), ZIDRA (2).

■ *injèzica* f. (Račišće), ženka kneza (*Coris julis* ♀).

■ *knèginja* f. (Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac), *kneg`inja* (Drvenik Veli), *knjèginja* (Vinišće), ženka kneza (*Coris julis* ♀).

■ *knèzica* f. (Kućište), knez (*Coris julis*).

■ *knèzica* f. (Kućište, Lovište, Lumbarda), ženka kneza (*Coris julis* ♀).

L JaFa II: [99]

● Prema *knez* (ERHSJ I, s.v. *knez*; JaFa I: 106–107; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *knêz*). Naziv je motiviran živim bojama ove ribe. Usp. POLICJOT, KALUNJERAC, ŽANDAR. Izvedenice ž.r. bilježe se kao nazivi za žensku jedinku *Coris julis*.

KOCKA BRKA *kòcka b`rka* f. (Drašnice, Igrane, Živogošće), *škôjka b`rka* (Makarska, Promajna, Tučepi), mala kozica (*Palaemon serratus*) → BABIN BRK, GAMBOR, KOZICA, PERKA, ŠAL, ŠAMBRK, ZEVALO (■).

L Nema potvrda u literaturi.

● Nastalo ukrštanjem hipokoristika od temeljnog *kozica* (v. KOZICA) i *brk*, što je motivirano dugim i tankim pipcima ovog račića (usp. JaFa II: 104). Slične prilagodbe pomoću determinativa *brk* bilježe se i u sjevernoj Dalmaciji (usp. *brkakōza* i *prkakōza*, Vuletić/Skračić 2018, s.v. *kozica*). Nazivi su karakteristični za Makarsko primorje. Prvi dio sveze *škōjka břka* samo se glasovno naslanja na *škōjka* ‘školjka’, vjerojatno metatezom od potvrđena oblika *kōjska* (v. KOZICA).

KOKICA *kòkica* f. (Sumartin), gamburata (*Clibanarius erythropus*) → GUZICA, ISKRA, PARTIZAN, PODSTANAR, RAK (3), SAMAC, ŠKATLA (2), ŠTRUMBUL (4)

L JaFa II: [147]

● Vinja (JaFa II: 144) ovaj naziv bilježi za vretenjaču nastanjenu rakom i u njemu vidi hipokoristik od *koka* ‘kokoš’. Dodaje također da možda ima konotativnu vrijednost i da ide zajedno s *piškica*.

KOKOŠICA *kokòš'ca* f. (Vranjic), dagnja (*Mytilus galloprovincialis*) → CRNA DRAGA, DAGNJA, KUNJKA (2), MUŠULA (2), (+)PRST/+ (■), PEDOĆ, PIVAC², PIZDICA, SPOL.

L Nema potvrda u literaturi.

● Zacijelo prema *kokoš*, ali ne znamo čime je naziv motiviran. Vinja (JaFa II: popis [147, 154]) bilježi *kokica* u Sumartinu (za vretenjaču nastanjenu rakom) i u Podgori (za neidentificiranu vrstu puža) i naziv tumači kao hipokoristik od *koka* ‘kokoš’, ali dodaje da se sadržajno možda naslanjaju na nazive tipa *piškica* (usp. JaFa II: 144), odnosno naše ‘pizdica’. Mi smo u Sumartinu zabilježili *kòkica* ‘gamburata, *Clibanarius erythropus*’, što je upravo račić koji nastanjuje vretenjaču (usp. KOKICA).

KOKOT *kòkot* m. (Arbanija, Baška Voda, Blace, Brela, Brist, Brusje, Drašnice, Drvenik, Drvenik Veli, Gornje Selo, Grohote, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Kaštel Sućurac, Komiža, Korčula, Lovište, Lumbarda, Makarska, Milna, Milna H, Okruk Gornji, Omiš, Postira, Povlja, Promajna, Račišće, Selca, Slatine, Split, Sreser, Supetar, Sutivan, Sveta Nedjelja, Tučepi, Vis, Zavala, Zavalatica, Živogošće), *kòkot* (Gradac, Vinišće), *kòkōt* (Blato, Brna, Igrane, Kaštel Stari, Kućište, Lastovo, Luka, Podgora, Vela Luka), *kokot* (*Triglidae*) → ANZULETA, KAPUN, KRKAJA, LASTAVICA, LUČERNA.

L JaFa II: [126]

● Metafora prema *kokot* ‘pijetao’, zbog karakteristična glasanja *Triglidae* (JaFa I: 171).

KOKOT² *kòkot* m. (Bol, Hvar, Trogir, Trpanj), babica dubinka (*Blennius ocellaris*) → BABA¹ (2), BABA DERA (2), BABASLINKA (2), BABICA KRUNICA, BALAVICA, BOŽJI KOKOT, LINZURA (2), MOLUDA (2), PIVAC, SLINKA (2).

■ *kokòtān* m. (Milna), babica dubinka (*Blennius ocellaris*).

L JaFa II: [117]

● Metafora prema *kokot* 'pijetao', zbog izražene leđne peraje ribe koja podsjeća na krijestu (JaFa II: 129).

KOMARČA *kòmārča* f. (Baška Voda, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Gornje Selo, Gradac, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Lovište, Makarska, Omiš, Podstrana, Promajna, Split, Sumartin, Sutivan, Tučepi, Vinišće, Živogošće), *kòmārca* (Milna), *kòmārča* (Podgora, Sućuraj), *kòmārča* (Povlja, Selca), *kòmârča* (Trogir), *komârča* (Slatine), *komârča* (Arbanija, Duće, Grohote, Krilo, Maslinica, Okruk Gornji, Stomorska, Supetar), *komârča* (Drvenik Veli), *komôrca* (Hvar, Komiža, Vis), *komôrča* (Brusje, Ivan Dolac, Zavala), *komôrča* (Bol, Jelsa, Milna H, Postira, Pučišća, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Vrboska, Zastrazišće), *skomârča* (Blato), *skomôrča* (Vela Luka), *škòmārča* (Vranjic), *komarča* (*Sparus aurata*) → OVRATA, ORADA. 2. *kòmārča* f. (Brela, Živogošće), *komârča* (Slatine), *komârča* (Arbanija, Okruk Gornji), nedorasla komarča → BILUŠICA, ORADA (2), OVRATA (2), PODLANICA.

■ *kòmārcica* (Milna), *kòmārčica* (Selca), *komârčica* (Povlja), *kòmārčica* (Podgora), *kòmārčica* (Brist, Drašnice, Drvenik, Gradac, Grohote, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Lovište, Sućuraj), *komârčica* (Duće, Maslinica, Stomorska), *komôrčica* (Jelsa, Milna H, Postira, Pučišća, Sveta Nedjelja, Zastrazišće), nedorasla komarča.

■ *komèjuša* f. (Trpanj), nedorasla komarča.

■ *komèjušica* f. (Omiš), nedorasla komarča.

◇ *māla kòmārča* f. (Sutivan), nedorasla komarča.

L JaFa II: [63]

● Vinja (JaFa I: 217–218; JE II, s. v. *komarča*) izvor ovih naziva vidi u neidentificiranom grč. ihtionimu κομαρίς, što se povezuje s κόμαρον 'plod *Arbutus unedo*' i κόμαρος '*Arbutus unedo*'. Naziv je, po Vinji, motiviran svijetlocrvenom ili ružičastom mrljom koju ova riba ima na škržnom poklopcu, a koja podsjeća na maginju (plod *Arbutus unedo*). Iako ova etimologija zvuči primamljivo, nosi sa sobom i niz problema. Pođimo, prvo, od glasovnih i tvorbenih poteškoća. Ako je ihtionim nastao u našem jeziku prema fitonimu *komora*, nije jasno zašto se riba svugdje ne naziva *komorča* (potvrde u bračkim, hvarskim i viškim govorima sadrže pravilni odraz $\bar{a} > \bar{o}$ u tim govorima). S druge strane, ako se nastanak ihtionima projicira u dalmatski,

zbog palatala č, u obzir dolaze samo osnove koje sadrže slijed *rk* (kao u *murceus*, *urceus*) ili *rt* (kao u *myrteus*, *sparteus*), što u slučaju ihtionima *komarča* nije opravdano. Dodatan problem predstavlja i arealna distribucija. Na prostoru gdje bilježimo potvrde tipa 'komarča¹ za *Sparus aurata*, nazivi za grm *Arbutus unedo* i njegov plod ne potječu od navedenih grčkih fitonima, a nemamo ni potvrda da je takvih naziva ikada i bilo. Sve su Vinjine potvrde fitonima s prostora na kojem riba *Sparus aurata* nosi druge nazive (*podlanica*, *ovrata*). Izvedenica *komèjuša* sugerira segmentaciju *kom-* + *-ej* + *-uša*, pri čemu je sufiks *-ej/-elj* vrlo živ u zoonimiji općenito (primjerice, *stršelj*, *gundej*), a napose u ihtionimiji (*kosmej*, *kostej*, *crnej* i sl.). U tome smislu i lik *komarča* izgleda kao izvedenica od osnove *kom-* pomoću sufiksa *-ar* i *-ča*. Premda nismo kadri objasniti postanje naziva tipa 'komarča¹, navedene glasovne i tvorbene primjedbe upućuju na preispitivanje Vinjine etimologije.

KONJ *kònj* m. (Brist, Omiš, Sućuraj, Trpanj), *kôn* (Vinišće), *kônj* (Blato, Slatine), *kônj* (Jelsa), morski konjić (*Hippocampus hippocampus*).

■ *kònjic* m. (Lastovo), *konjic* (Milna, Pučišća, Sveta Nedjelja), *konjic* (Grohote, Hvar, Komiža, Lovište, Stari Grad, Vis, Vrboska), morski konjić (*Hippocampus hippocampus*).

■ *kònjic* m. (Komin), *kônjić* (Zavalatica), *konjic* (Ivan Dolac, Selca, Sumartin, Zavala), *konjic* (Brna, Brusje, Vela Luka), *kònjic* (Podgora, Promajna), *kònjic* (Baška Voda, Blace, Brela, Drvenik, Duće, Gradac, Igrane, Kaštel Sućurac, Kućište, Luka, Makarska, Podstrana, Račišće, Sreser, Sutivan, Tučepi, Vranjic, Živogošće), *kònjic* (Trogir), *konjic* (Arbanija, Okruk Gornji, Postira, Stomorska, Supetar, Zastrazišće), *konjic* (Bol, Drvenik Veli, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Krilo, Lumbarda, Maslinica, Milna H, Split), *konjic* (Korčula), morski konjić (*Hippocampus hippocampus*).

■ *kònjic* m. (Drvenik, Gradac, Igrane, Podstrana, Živogošće), *konjic* (Krilo), šilo (*Syngnathus acus*) → GUŠĆERICA, ŠILO, ZMIJICA.

◇ *mòrski kònj* m. (Drašnice), morski konjić (*Hippocampus hippocampus*).

◇ *mòrski kônj* m. (Povlja), morski konjić (*Hippocampus hippocampus*).

◇ *mòrski konjic* m. (Gornje Selo), morski konjić (*Hippocampus hippocampus*).

L JaFa II: [37, 38] (za *Syngnathus acus* samo oblik *konj* u Jablancu)

● Metafora prema *konj* (JaFa I: 192), potaknuta specifičnim oblikom tijela i glave vrste *Hippocampus hippocampus*. U nizu mjesta na obali isti se naziv koristi i za označavanje konjiću srodnog šila (*Syngnathus acus*). Ta je polisemija dosad zabilježena samo u Jablancu (usp. JaFa II: popis [37]).

KONJATA *kònjata* f. (Trpanj), modrulj (*Prionace glauca*) → DRKONA (5), KANJA (3), MODRUJ, PAS (5), PEŠEKAN (2).

L Nema potvrda u literaturi (Vinjine potvrde iz JE II su iz sekundarnih izvora).

● Po Vinji (JE II: 96–97), dalmatoromanski leksički ostatak od lat. *CANIA (uz sufixs -ATA). Na starije posuđivanje upućuje odraz Ā > o i čuvanje intervokalnog bezvučnog okluziva -t-.

KOPAČ *kòpāč* m. (Račišće), *kopâč* (Lovište), trlja blatarica (*Mullus barbatus*) → BARBUN (3), TRIGJA (3), TRIJA (3), TRIJUN. 2. *kopâč* m. (Povlja), *kopōč* (Pučišća), batoglavac (*Pagellus acarne*) → ARBANAS, ARBUN (2), BAJOK, BATEJ (3), BATOGLAVAC, BILUŠICA (2), FRANCUZ, FRAULIN, JEBIBUKVA, MATULIĆ, MENULA (2), MEZARBUN, OKAN, PLAVUŠA.

L JaFa II: [80]

● Izvedenica od gl. *kopati*, motivirana time što trlja blatarica kopa po pjeskovitom dnu (JaFa I: 277). Na istoj crti ponašanja temelje se, primjerice, kvarnerski nazivi tipa [kopač¹] za ovčicu (usp. JaFa II: popis [67]), a što je još važnije, u tom se značenju bilježi i u Poveljima. Kako batoglavac nije poznat po kopanju, do promjene značenja na Braču je došlo uslijed širenja konkurentnih tipova [arkaj¹] (v. ARKAJ) i [ovčica¹] (v. OVČICA) za *Lythognathus mormyrus*.

KOPITO *kòpito* n. (Baška Voda, Brist, Drvenik, Gradac, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Makarska, Milna, Omiš, Stomorska, Sutivan, Trpanj, Živogošće), *kopĭto* (Jelsa, Lastovo, Lovište, Lumbarda, Milna H, Postira, Pučišća, Stari Grad, Supetar, Sveta Nedjelja, Vrboska, Vis, Zavala), *kopito* (*Spondylus gaederopus*) → KAMENICA (2), OŠTRIGA (2). 2. *kòpito* n. (Drašnice, Podgora), *kopĭto* (Milna H), *kamenica* (*Ostrea edulis*) → KAMENICA, OŠTRIGA.

■ *kòpitnjak* m. (Korčula, Kućište, Luka, Račišće), *kòpitnjāk* (Sreser), *kopĭtnjak* (Povlja, Vela Luka), *kopĭtnjāk* (Blato, Brna, Zavalatica), *kopito* (*Spondylus gaederopus*).

■ *kòpitārka* f. (Sućuraj), *kopito* (*Spondylus gaederopus*).

L JaFa II: [161] (Znatno manje potvrda s našeg terena. Uz Bašku Vodu i Povlja, još Drvenik Veli i Okruk).

● Metafora prema konjskom kopitu, zbog robusne ljuštore školjkaša (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *kopĭto*).

KORAJ *korâj* m. (Blato, Gornje Selo, Grohote, Korčula, Kućište, Lovište, Lumbarda, Maslinica, Milna H, Povlja, Račišće, Selca, Sreser, Stari Grad, Sutivan, Trpanj, Zavalatica), *kòraj* (Podgora), *kòrāj* (Baška Voda, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Gradac, Igrane, Kaštel Sućurac, Makarska, Promajna, Split, Sućuraj, Tučepi, Vranjic, Živogošće), *korāj* (Arbanija, Krilo, Sveta

Nedjelja), *korāj* (Ivan Dolac, Supetar), *kòrāl* (Omiš), *kòrāl̂j* (Duće, Kaštel Stari, Podstrana), *kòrāl̂j* (Blace), *korāl̂j* (Okruk Gornji, Slatine, Sumartin, Vinišće), *korālj* (Postira), *korāl̂j* (Brna, Kaštel Kambelovac, Milna, Stomorska), *kor^oāj* (Vela Luka), *korōlj* (Pučišća), koralj (*Anthozoa*) → JAŠPRIN.

■ *korāja* f. (Jelsa, Vrboska, Zastrazišće), *kurāja* (Komiža), koralj (*Anthozoa*).

L Nema potvrda u literaturi.

● Vinja nije sustavno prikupljao nazive za *Anthozoa*, jer je po njemu stanje na terenu ujednačeno. On (JaFa II: 187) tvrdi da se većina ovih varijanti duguje utjecaju književnog jezika, a starije stanje pokazuju oblici ž.r. koje bilježimo samo u četiri mjesta. Ponavlja sa Skokom (ERHSJ II, s.v. *kurali*) da može biti riječ o odrazu kslat. *corallum*, ali dodaje da su u lat. postojale varijante *corallium*, *corallum* i *curalium*, te da se ne može precizno reći koje je neposredno ishodište naših naziva. Usp. i ERHJ I, s.v. *koralj*.

KORNJAČA *kòrnjača* (Komin, Selca), *kornjāča* (Brna), *kòrnjača* f. (Arbanija, Baška Voda, Brela, Drašnice, Drvenik, Duće, Gradac, Grohote, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Makarska, Omiš, Podgora, Podstrana, Promajna, Split, Sutivan, Tučepi, Vinišće, Vranjic, Živogošće), *kornjāča* (Bol, Milna H), *kornjāča* (Drvenik Veli, Krilo, Maslinica, Stomorska, Supetar), morska kornjača (*Caretta caretta*) → ŽABA, ŽABA.

L Usp. JaFa II: [174]

● Izvedenica od *kora* (usp. ERHSJ II, s.v. *kora*; ERHJ I, s.v. *kornjača*). No, kako su pokazali Vuletić i Skračić (2018, s.v. *žaba kornjāča*), nazivi tipa 'kornjača' predstavljaju elipse primarnog oblika *žaba kornjača*. Usp. ŽABA KORNJAČA.

KOSIR *kòsīr* m. (Vranjic), žutuga (*Dasyatis pastinaca*) → GOLUB (3), KRLATUN (2), SOKOL (2), ŠIBA, VIŽA, VOLINA (2), ŽUTUGA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Kako su već pokazali Vuletić i Skračić (2018, s.v. *kosīr*), zacijelo metafora prema *kosir* (usp. ERHSJ II, s.v. *kòsa*², ERHJ I, s.v. *kòsa*³), potaknuta dugim i opasnim repom ove ribe, na kojem se nalazi bodlja. Slične su motivacije i nazivi tipa ŠIBA.

KOSMEJ *gùsmej* (Podgora), *kòcmēj* (Drvenik, Živogošće), *kòsmēj* m. (Baška Voda, Brela, Brist, Drašnice, Gradac, Igrane, Makarska, Račišće, Sućuraj), *kosmēj* (Ivan Dolac, Sumartin, Sveta Nedjelja, Zavala), *kosmēj* (Brusje, Hvar, Kućište, Milna, Milna H, Povelja, Pučišća, Selca, Vis), *kòsmēĵj* (Komin), *kosmiēj* (Stari Grad), *kosmiēj* (Bol, Jelsa, Vrboska), *kosmiⁱēj* (Zastrazišće),

košmēj (Komiža), *košmēj* (Sreser), *kùsmej* (Promajna), *kùsmēj* (Tučepi), grmalj (*Eriphia verrucosa*) → KUĆAR, PITOMAČ, RAK (◊), RUNJAVAC, ŠUŠNJAK, ŽBIRAC, ŽMAK.

■ *kosmâč* m. (Brna, Lastovo, Zavalatica), *kosmâč* (Lumbarda), *kosmâč* (Blato), *kosm^oâč* (Vela Luka), *kozmač* (Korčula), grmalj (*Eriphia verrucosa*).

■ *kosmāj* m. (Trpanj), isto.

■ *kòsmēč* m. (Blace), isto.

L JaFa II: [142]

● Izvedenice od pridjeva *kosmat* ‘dlakav, runjav’, potaknute obraslim oklopom raka (usp. JaFa II: 118). Nazivi ovoga tipa u sjevernoj Dalmaciji označavaju vrstu *Maja crispata* (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *kosmâlj*).

KOSTEJ *kòstěj* m. (Gradac, Kaštel Sućurac, Makarska, Promajna, Tučepi), *kòstej* (Podgora), *kostěj* (Arbanija, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Postira, Sveta Nedjelja, Trogir), *kostěj* (Gornje Selo, Maslinica, Milna, Stomorska, Supetar), *kòstelj* (Baška Voda), *kostelj* (Vinišće), *kostelj* (Drvenik Veli), *kòstrěj* (Split), *kòstrěj* (Drašnice), *kostelj* (*Squalus acanthias*) → ČUKOV (3), DRKONA (3), KANJA (2), KUCIN (3), PAS (3), PENA, SIVAC (2). **2.** *kòstrěj* m. (Brela), pas mekuš (*Mustelus mustelus*) → BILAČ¹, ČUKOV (4), DRKONA (4), GLUHI PAS, KUCIN (4), MEKIŠ, PAS (4), PENA (4), SIVAC.

■ *kostūj* m. (Milna H), *kostūlj* (Okruk Gornji), pas *kostelj* (*Squalus acanthias*).

■ *kostūr* (Slatine), isto.

■ *koščenjôk* m. (Bol), isto.

■ *koščurîn* m. (Hvar), isto.

■ *koščūrâc* m. (Blato, Vela Luka), isto.

L JaFa II: [8]

● Svi su nazivi izvedenice od *kost*, a motivirani su bodljama koje se nalaze na leđnim perajama ove ribe (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *kostîlj*). Nejasno je porijeklo umetnutog *r* u obliku *kòstrěj*.

KOŠĆENJAK *koščenjâk* f. (Supetar), zeleni rak (*Carcinus maenas*) → BARBARAKULA, BILAČ², BLATSKI, BUZDO, GOVNJAR, GRDA (2), KRAVA, PRDEJ, RAK.

L Nema potvrda u literaturi za ovo značenje i u ovom mjestu. Usp. JaFa II: [142] (*koštenjak* u Brijesti za raka grmalja)

● Izvedenica od *kost*, vjerojatno deprecijativnog karaktera, jer se radi o račiću koji „nema mesa“.

KOVAČ *kovâč* (Postira), *kovâč* (Lastovo), *kovôc* (Komiža), *kovač* (*Zeus faber*) → ŠAMPJER.

L JaFa II: [40]

● Kako su pokazali Vuletić i Skračić (2018, s.v. *kovâč*), nastalo prema *kovač* ‘onaj koji obrađuje željezo’, a motivirano specifičnim glasanjem ribe.

KOZA *kòza* f. (Drvenik), kvrgavi volak (*Hexaplex trunculus*) → KAVALIN, KRAGUJAK, MODRUJAK (2), PUMPAR, ŠTRUMBUL (2), VOLAK. **2.** *kòza* f. (Drvenik), bodljikavi volak (*Bolinus brandaris*) → BADAČAC, BUZDOVAN, DUGOREPUJA, KAVALIN (2), KRAGUJAK (2), KRAVICA, MODRUJAK, PICTURELA, PUMPAR (2), ROGAČ, ŠTRUMBUL (3), VOLAK (2), ZVIZDOČ.

L Nema potvrda u literaturi.

● Vinja (JaFa II: popis [151]) ovaj naziv bilježi u Staroj Baškoj, dok u Nerezinama bilježi izvedenicu *kozica*. Nastalo prijenosom naziva s kopnene životinje, što je potaknuto karakterističnom rogatom ljušturuom školjkaša (JaFa II: 136).

KOZICA *kôzica* f. (Baška Voda, Duće, Gornje Selo, Grohote, Ivan Dolac, Kaštel Sućurac, Maslinica, Omiš, Podstrana, Postira, Split, Stomorska, Supetar, Sveta Nedjelja), *kôzica* (Podgora), *kòzica* (Lumbarda), *kòzica* (Brela, Korčula, Pučišća), *kozica* (Blato, Brna, Lastovo, Vela Luka), *kuôzica* (Bol), mala *kozica* (*Palaemon serratus*) → BABIN BRK, GAMBOR, KOČKA BRKA, PERKA, ŠAL, ŠAMBRK, ZEHALO (■). **2.** *kòzica* f. (Pučišća), kanoča (*Squilla mantis*) → GAMBOR (2), GASTA (2), GUZAVAC, KANOČA, RAK (◇), ŠTUKAVAC, UŠENAK, ZEHALO (2). **3.** *kòzica* f. (Sreser), šuša (*Pachygrapsus marmoratus*) → BRZAC, BIŽAVAC, DEŽULA (3), GOVNIJAR (2), GRDA, PLAŠIVAC, RAK (2), VRSA, ŽBIRAC (2).

■ *kòcka* f. (Blace, Brist, Drvenik, Gradac, Sućuraj), mala *kozica* (*Palaemon serratus*).

■ *kòcka* f. (Povlja, Zavala), kanoča (*Squilla mantis*).

■ *kòckica* f. (Povlja), mala *kozica* (*Palaemon serratus*).

■ *kòjkoza* f. (Vranjic), mala *kozica* (*Palaemon serratus*).

■ *čôška* f. (Sutivan), *kôjska* (Sumartin, Vis), *kônka* (Selca), *kônska* (Brusje, Hvar), *kônjska* (Zastražišće, Zavala), *kôska* (Lovište), *kòska* (Komin), *kòska* (Komiža), *kôška* (Milna), *kuôska* (Jelsa), *kuôska* (Stari Grad, Vrboška), mala *kozica* (*Palaemon serratus*).

■ *kòšnja* f. (Luka), mala *kozica* (*Palaemon serratus*).

L JaFa II: [134]

● Svi ovi oblici predstavljaju izvedenice i prilagodbe od primarnog oblika *koza*, a motivirani su specifičnim kretanjem račića koji „skakuće“. Zbog nadasve živahna ponašanja, skakutanja i

grickanja, kozice su čest motiv u dječjim pjesmicama i brojalicama, a njihovi temeljni nazivi izloženi su različitim hipokorističnim i afektivnim prilagodbama (usp. Bazina, 2023). Uz *kozica*, najčešće su glasovne varijante tipa *kojska/koska/konjska* i *kocka*. U vranjičkom liku *kòjkoza* križaju se formanti *kojska* i *koza*. Ovamo pripadaju i likovi *čôška*, *kônka* i *kòšnja* u kojima je veza s *kozica* naizgled zastrta. Osim za malu kozicu, nazive ovoga tipa sporadično bilježimo kao oznaku za kanoču (*Squilla mantis*) i šušu (*Pachygrapsus marmoratus*). Prvi se duguju prijenosu naziva s kozice (kao i GAMBOR), a drugi su neovisni, ali nastali također na sličnoj konceptualizaciji, jer se šuša brzo kreće po stijenama.

KRAGUJAK *kragūjāk* m. (Lastovo), kvrgavi volak (*Hexaplex trunculus*) → KAVALIN, KOZA, MODRUJAK (2), PUMPAR, ŠTRUMBUL (2), VOLAK. **2.** *kragūjāk* m. (Lastovo), bodljikavi volak (*Bolinus brandaris*) → BADAČAC, BUZDOVAN, DUGOREPUJA, KAVALIN (2), KOZA (2), KRAVICA, MODRUJAK, PISTURELA, PUMPAR (2), ROGAČ, ŠTRUMBUL (3), VOLAK (2), ZVIZDOČ.

L Nema potvrda za ovo mjesto.

● Domaća tvorba prema istoznačnom mlet. *caragòl* (JaFa II: 138; JE III, s.v. *karagoj*). Budući da ih bilježimo na obližnjem terenu, na ovakvu tvorbu su zacijelo utjecali nazivi tipa *modruljak* (v. MODRUJAK).

KRALJ RIBE *krâj rîba* m. (Tučepi), *krâj rîbe* (Drvenik), štrljun (*Acipenser sturio*) → ŠTRLJUN.

L JaFa II: [17]

● Proziran naziv, motiviran izuzetnom kvalitetom mesa (usp. JaFa II: 45). Kako Vinja (JaFa II: popis [17]) donosi potvrde za druga mjesta na istom terenu, nema sumnje da se radi o pučkim nazivima.

KRALJICA *krâljica* f. (Duće), srčanka (*Cardiidae*) općenito → CARICA, ČUPKA (■), GOSPINA ČAHURA, KUNJKA, PARICA, RICASTA, SRČIKA.

L Nema potvrda za ovo mjesto. JaFa II: [161]

● Afektivan naziv prema *kraljica* 'kraljeva žena'. Naziv je motiviran lijepim izgledom ove školjke. Vinja u popisu donosi potvrdu za Podgoru, gdje mi bilježimo semantički blisko *càrica* (v. CARICA). Usp. i GOSPINA ČAHURA.

KRAVA *kràva* f. (Lovište), zeleni rak (*Carcinus maenas*) → BARBARAKULA, BILAČ², BLATSKI, BUZDO, GOVNJAR, GRDA (2), KOŠĆENJAK, PRDEJ, RAK.

L Nema potvrda u literaturi.

- Očigledno prema *kràva*, ali ne znamo objasniti što je potaklo ovakvo imenovanje.

KRAVICA *kràvica* f. (Arbanija, Kaštel Stari, Okruk Gornji, Trogir, Vinišće, Vranjic), bodljikavi volak (*Bolinus brandaris*) → BADAČAC, BUZDOVAN, DUGOREPUJA, KAVALIN (2), KOZA (2), KRAGUJAK (2), MODRUJAK, PISTURELA, PUMPAR (2), ROGAČ, ŠTRUMBUL (3), VOLAK (2), ZVIZDOČ.

L JaFa II: [151] (na našem terenu samo Okruk)

- Metafora prema *kràva*. Po Vinji (JaFa II: 136), nastalo iz potrebe za razlikovanjem *Bolinus brandaris* od *Hexaplex trunculus*, koji nosi nazive koji počivaju na slici sadržaja 'vol'. Nazivi ovoga tipa znatno su bolje potvrđeni u sjevernoj Dalmaciji (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *kràva*).

KRB *křb* m. (Drvenik, Gradac, Promajna, Trpanj), *křp* (Omiš, Sreser), *gřb* m. (Blace, Duće, Krilo), *hrôb* (Zavala), koraf (*Umbrina cirrosa*) → KAVALA (2). **2.** *gřb* m. (Krilo, Luka), kavala (*Sciaena umbra*) → KAVALA

- *hãrba* f. (Jelsa, Vrboska), koraf (*Umbrina cirrosa*).

L JaFa II: [82, 83] (u [82] nema potvrda za ova mjesta)

- Kako je pokazao Vinja (JaFa II: 7–8; JE II, s.v. *křb*), naši nazivi su dalmatoromanske posuđenice od lat. CORVUS 'gavran'. Na istoj se metafori, naime, upiru brojni nazivi u sredozemnim nomenklaturama. U Krilu i Luci na Pelješcu naziv *gřb* označava i srodnu kavalu (*Sciaena umbra*). Potvrde u Omišu i Sreseru, s dočestim bezvučnim *p*, prilagođene su pod utjecajem naziva *krap*, koji označava slatkovodnu ribu (usp. JE II, s.v. *krãp*).

KRIŽ *kríž* m. (Korčula, Vis), morska zvijezda (*Asteroidea*) → ZVIZDA.

- *krížic* m. (Komiža), morska zvijezda (*Asteroidea*).
- *krížalina* f. (Gornje Selo), *krížàlina* (Zastražišće, Zavala), isto.
- *krížanica* f. (Lovište), isto.
- *krížela* f. (Stomorska), isto.
- *krížnjak* m. (Sumartin), isto.
- *krížnjok* m. (Bol), isto.
- *krížôl* m. (Povlja), isto.
- *krížôvnica* f. (Brusje), isto.

L JaFa II: [169]

● Svi ovi oblici počivaju na metafori prema *križ*, potaknutoj karakterističnim oblikom ovih životinja (JaFa II: 181). Samo u Korčuli i Visu bilježimo neizvedeno *križ*. Kao i u sjevernoj Dalmaciji (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *križâlj*), nazivi ovoga tipa bilježe se mahom na otocima.

KRKAJA *karkâja* f. (Bol, Vrboska), *křkaja* (Sumartin, Trpanj), *křkaja* (Sućuraj), kokot (*Triglidae*) → ANZULETA, KAPUN, KOKOT, LASTAVICA, LUČERNA.

L JaFa II: [126]

● Za Vinju (JaFa I: 172; JE II, s.v. *karkaja*) je riječ o izvedenicama prema gl. *krkotati* (usp. ERHSJ II, s.v. *krek-*), motiviranima glasanjem ribe (usp. KAPUN, KOKOT). Međutim, kako se nazivi za ovu vrstu u grč. izvode iz osnova κερκ- i κρκ-, ne isključuje ni mogućnost drugih utjecaja.

KRLATUN *krlatûn* m. (Lastovo), golub glavan (*Myliobatis aquila*) → GOLUB, MIŠ² **2.** *krlatûn* m. (Lastovo), žutuga (*Dasyatis pastinaca*) → GOLUB (3), KOSIR, SOKOL (2), ŠIBA, VIŽA, VOLINA (2), ŽUTUGA.

L JaFa II: [16]

● Vinja na Lastovu za vrstu *Myliobatis aquila* bilježi lik *krlatica*, a svrstava ga među nazive koji su nastali na slici sadržaja 'ptica' (JaFa I: 87). Naš oblik *krlatûn* je izvedenica od *krilo*, tvorena augmentativnim sufiksom *-un*, motivirana perajama ovih vrsta. Po principu prijenosa naziva s golubovki na žutuge, u Lastovu i *Dasyatis pastinaca* nosi isti naziv.

KROJAČ *krojâč* m. (Supetar), mala rakovica (*Maja crispata*) → BABA, BABAJEGULA, DEŽULA (2), GRANCIGULA (3), KRPJAČ, MAŠINAR, RUNJAVAC (2), ŠNAJDERICA, TRAVAŠ.

L Nema potvrda u literaturi.

● Ironična metafora prema *krojač* (usp. ERHSJ II, s.v. *krojiti*), zbog toga što se rak teško izbire iz mreže i često ih kida. Iste su motivacije i nazivi tipa 'krpjač¹' i 'šnajderica¹' (v. KRPJAČ i ŠNAJDERICA). Usp. također *krpâč* (Vuletić/Skračić 2018, s.v.) i *koncarede* u Valunu, što doslovno znači 'krpa mreže' (JaFa II: 112).

KRPJAČ *křpjâč* m. (Brist), mala rakovica (*Maja crispata*) → BABA, BABAJEGULA, DEŽULA (2), GRANCIGULA (3), KROJAČ, MAŠINAR, RUNJAVAC (2), ŠNAJDERICA, TRAVAŠ.

L Nema potvrda u literaturi.

● Izvedenica od gl. *krpati*, pomoću sufiksa *-jač* (usp. ERHSJ II, s.v. *krpa*). Za motivaciju v. KROJAČ. Nazivi ovoga tipa bilježe se i u sjevernoj Dalmaciji (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *krpâč*).

KUCIN *kucîn* m. (Komiža, Korčula, Kućište, Lastovo, Lumbarda, Supetar, Vis, Zavalatica), općenito morski pas → ČUKOV, DRKONA, KUČAK, PAS, PENA (2). **2.** *kučîn* m. (Postira), općenito veliki morski pas → ČUKOV (2), DRKONA (2), KANJA, PAS (2), PENA (3), PEŠEKAN. **3.** *kucîn* m. (Komiža, Korčula, Lastovo, Lumbarda), kostelj (*Squalus acanthias*) → ČUKOV (3), DRKONA (3), KANJA (2), KOSTEJ, PAS (3), PENA, SIVAC (2). **4.** *kucîn* m. (Vis), pas mekuš (*Mustelus mustelus*) → BILAČ¹, ČUKOV (4), DRKONA (4), GLUHI PAS, KOSTEJ (2), MEKIŠ, PAS (4), PENA (4), SIVAC.

■ *kuculîn* m. (Sreser), pas mekuš (*Mustelus mustelus*).

◇ *kucîn sa drăcon* m. (Vis), pas kostelj (*Squalus acanthias*).

L JaFa II: [2] (za Lastovo i Lumbardu stoji naziv *morski pas*)

● Po Vuletiću i Skračiću (2018, s.v. *kucîn*), riječ je o deminutivima na *-in* od iste osnove koja je u *kučak* ‘pas’ (JE II, s.v. *kucin*; usp. ERHSJ I, s.v. *cúcak*). Tip ‘*kucin*’ u srednjoj Dalmaciji pokriva različite kategorije reda *Squaliformes*, a najčešće je oznaka za psa mekuša. Vuletić i Skračić (2018, s.v. *kucîn*) ističu da se generalizacija naziva tipa ‘*kucin*’ prema hiperonimu za morske pse dogodila zato što se kod nas uglavnom love upravo manje i neopasne vrste morskih pasa. Višečlani naziv *kucîn sa drăcon* ‘pas kostelj, *Squalus acanthias*’ polazi upravo od općeg naziva koji je proširen determinantom motiviranim bodljom koje pas kostelj ima pokraj leđnih peraja (usp. KOSTEJ). U Visu su, naime, *drăce* ‘kosti u ribe’.

KUČAK *kúčak* m. (Trpanj), općenito morski pas → ČUKOV, DRKONA, KUCIN, PAS, PENA (2).

L JaFa II: [2]

● Metafora prema *kučak* ‘pas, *Canis lupus familiaris*’, zbog oštih zubiju ribe. Nastalo dakle prijenosom naziva s kopnene životinje na morsku.

KUČAR *kùčār* m. (Luka), grmalj (*Eriphia verrucosa*) → KOSMEJ, PITOMAČ, RAK (◇), RUNJAVAC, ŠUŠNJAK, ŽBIRAC, ŽMAK.

L Nema potvrda u literaturi.

● Možda izvedenica od *kuća*, jer se ovaj rak krije po rupama.

KUĆICA *kùćica* f. (Baška Voda, Brela, Hvar, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Milna H, Podstrana, Povelja, Promajna, Slatine, Split, Sreser, Stari Grad, Vis, Zastrazišće),

kùćica (Zavala), kapica, vongola (*Ruditapes decussatus*) → KAPICA, KUNJKA (4), PIZDICA (2), VONGOLA.

L U literaturi nema potvrda za ovo značenje.

● Metonimija prema *kućica* 'ljuštura školjkaša ili puža' (usp. JaFa II: 129). U Vinjinim popisima ovaj se naziv bilježi samo u Stobreču, kao oznaka za dagnju (JaFa II: [157]).

KUDIJA *kudĭja* f. (Pučišća), vretenjača (*Cerithium vulgatum*) → CRKVICA, DUGAŠ, GUJICA, ISKRA, PIRULA, PUŽ, RAČICA, ŠTRUMBUL, VRETENO, ZAVIJAC, ŽABICA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Metafora prema *kudĭja* 'preslica', zbog vretenasta oblika kućice ovog puža, koja podsjeća na preslicu (Bazina 2023). Na sličnoj konceptualizaciji počiva i tip ¹vreteno¹.

KUNJAK *kúnjak* m. (Zavalatica), *kùnjak* (Brna), kunjka (*Arca noae*). → KUNJKA, MUŠULA, PAPAK, ŠKOJAK.

L Nema potvrda u literaturi.

● Naša tvorba prema dalmatoromanskim posuđenicama tipa ¹kunjka¹ (v. KUNJKA). Izvedenice u m.r. vjerojatno su reakcija na izvedenice tipa *školjak* koje za istu vrstu školjkaša bilježimo na južnom terenu (usp. ŠKOJAK).

KUNJKA *kúnjka* f. (Bol, Brist, Drvenik, Gradac, Igrane, Komin, Lumbarda, Milna H, Živogošće), kunjka (*Arca noae*), *kûinka* f. (Krilo), *kûnka* f. (Grohote, Hvar, Lovište, Omiš, Račišće, Stari Grad, Stomorska, Sveta Nedjelja, Zavala), → KUNJAK, MUŠULA, PAPAK, ŠKOJAK.

2. *kúnjka* f. (Gradac), dagnja (*Mytilus galloprovincialis*) → CRNA DRAGA, DAGNJA, KOKOŠICA, MUŠULA (2), (+)PRST/+ (■), PEDOĆ, PIVAC², PIZDICA, SPOL. **3.** *kúnjka* f. (Povlja, Pučišća), *kûinka* (Drvenik Veli), *kûnka* (Slatine), srčanka (*Cardiidae*) općenito → CARICA, ČUPKA (■), GOSPINA ČAHURA, KRALJICA, PARICA, RICASTA, SRČIKA. **4.** *gûnka* (Milna), *kônjka* (Arbanija), *kûinka* (Drvenik Veli, Vinišće), *kúnjka* (Pučišća), *kúnjka* (Vranjic), *kûnka* (Okruk Gornji, Sućuraj, Trogir, Vrboska), kapica, vongola (*Ruditapes decussatus*) → KAPICA, KUĆICA, PIZDICA (2), VONGOLA. **5.** *kûinka* f. (Drvenik Veli), *kûnka* (Vrboska), rumenka (*Callista chione*) → GLANCERICA, GLATKA, LAKIRKA, LIGA, SARBUNJAČA. **6.** *kûnka* f. (Selca, Vrboska), *kúnjka* (Povlja, Pučišća), prnjavica (*Venus verrucosa*) → BRBAVICA, MLEKINJA, TOPUŠA. **7.** *kûinka* (Drvenik Veli), *kûnka* f. (Komiža, Vis, Vrboska), školjka iz pijeska općenito → SPUŽICA, ŠAŠURKA (2), ŠKOJKA, ŽUVICA.

◇ *čôrno kûnka*, f. (Vrboska), dagnja (*Mytilus galloprovincialis*).

L U literaturi nema potvrda za ova mjesta.

● Skok (ERHSJ II, s.v. *konka*) i Vinja (JaFa II: 157) su držali da je neposredni izvor naših naziva tal. *conca*, što je opovrgnuo Vuletić (2006, 2007), koji zastupa tezu da je riječ o dalmatoromanskim leksičkim ostacima od lat. *CONCHA*. Ovi nazivi na našem terenu označavaju različite vrste školjkaša, a najčešće vrstu *Arca noae*.

KURDELA *kùrdela* f. (Drvenik, Korčula, Makarska), *kurdèla* (Zavala), kaiš (*Cepola rubescens*) → KAIŠ, MAČ, ŠALPA, UGOROVA MAJKA (3), ZLATUJA², ZMIJAČA.

■ *kùrdelica* f. (Tučepi), isto.

L JaFa II: [91]

● Iz istoznačnog mlet. *cordela* (JaFa I: 165). Vuletić i Skračić (2018, s.v. *kurdèla*) ipak dodaju da je metafora prema *kurdela* ‘vrpca’ mogla nastati i kod nas, budući da su i neki drugi naši nazivi nastali na temelju slične konceptualizacije (usp. ovdje KAIŠ, ŠALPA, a u Vuletić/Skračić 2018: s.v. *kaiš*, s.v. *kânica*, s.v. *špigèta*).

KUSICA *kùcica* f. (Komiža, Vis), zezalo (*Scyllarus arctus*) → BABA², BATIGUZ, GASTA, GUDAN, ZEHALO.

L JaFa II: [137]

● Po Vinji (JaFa II: 110), izvedenica od *kus* ‘kojemu je rep odrezan ili otkinut’. Slične je konceptualizacije i ‘batiguz¹ (usp. BATIGUZ).

LAKIRKA *làkîrka* f. (Arbanija, Brela, Drašnice, Drvenik, Duće, Gradac, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Lumbarda, Makarska, Omiš, Podstrana, Promajna, Split, Sreser, Sućuraj, Sutivan, Tučepi, Vranjic), *làkirka* (Podgora), *làkîrka* (Trogir), *lakîrka* (Pučišća), *lakîrka* (Bol, Krilo, Milna H, Okruk Gornji), rumenka (*Callista chione*) → GLANCERICA, GLATKA, KUNJKA (5), LIGA, SARBUNJAČA.

■ *lakîrnjača* f. (Baška Voda, Igrane), rumenka (*Callista chione*).

■ *lakîruša* (Živogošće), isto.

L Nema potvrda u literaturi.

● Prema *lak*, *lakirati*, zbog izrazito glatke i sjajne ljuštore (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *lakîrka*).

LAMPUGA *làmpuga* f. (Arbanija, Baška Voda, Blace, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Duće, Gornje Selo, Gradac, Grohote, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Korčula, Kućište, Lovište, Luka, Makarska, Maslinica, Milna, Omiš, Podgora,

Podstrana, Promajna, Račišće, Split, Sreser, Stomorska, Sućuraj, Sumartin, Sutivan, Trpanj, Tučepi, Vinišće, Vranjic, Živogošće), *lamprùga* (Lumbarda), *làmpùga* (Trogir), *lampùga* (Bol, Brna, Brusje, Drvenik Veli, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Komiža, Krilo, Lastovo, Milna H, Okruk Gornji, Postira, Povelja, Pučišća, Selca, Slatine, Supetar, Sveta Nedjelja, Vela Luka, Vrboska, Zastrazišće, Zavala, Zavalatica), *lampuga* (*Coryphaena hippurus*) → LANČESKA, ŠPADA.

L JaFa II: [89]

● Iz istoznačnog *lampuga* koje smo, prema Vinji (JaFa I: 333; JE II; s.v. *lampuga*), posudili iz Maraka ili Abruca.

LANČESKA *lančëška* f. (Stari Grad), *lampuga* (*Coryphaena hippurus*) → LAMPUGA, ŠPADA.

L JaFa II: [89]

● Prema Vinji (JaFa I: 334; JE II; s.v. *lampuga*), nastalo paretimološkim naslanjanjem naziva *lampuga* na naziv *lanča* 'koplje (na ostima)'.

LASTAVICA *lâstavica* f. (Duće, Ivan Dolac, Kaštel Kambelovac, Krilo, Maslinica, Podstrana, Stomorska, Trogir, Zastrazišće), kokot (*Triglidae*) → ANZULETA, KAPUN, KOKOT, KRKAJA, LUČERNA.

■ *lâsta* f. (Komin), kokot (*Triglidae*).

L JaFa II: [126]

● Metafora prema ptici, potaknuta velikim prsnim perajama, koje su karakteristične za većinu pripadnika *Triglidae* (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *lâstavica*). U nizu mjesta u kojima opći naziv pripada drugim tipovima, nazivi ovoga tipa koriste se kao oznaka za vrstu *Trigla lucerna*.

LEP *lëp* m. (Postira, Sutivan), lumbrak (*Symphodus tinca*) → BLITVA, HINJUŠA (2), LUMBRAK, SKITUŠA, SMOKVA (■), SONJAČA, TRASKA, VRANA (3), ZELENTURA.

■ *lëpići* coll. (Postira), manje *Labridae* → ČORKE, ČUĆIN¹ (2), DIVJACI, GOVNO (■), HINJUŠA, JEBAC, PIRKA (■), PODUJKA, SITNIŠ, SMOKVA (■), SONJAČA (■), ŠARUJA (■), ŠKADENTA, STRGAĆ, TRASKA (■), TUCAVICA, VRANA (4), ZDRČE.

■ *lòpī* coll. (Vela Luka), manje *Labridae*.

L JaFa II: [98]

● Iz mlet. *lepa*, *lepo*, što u tom dijalektu označava srodnu vrstu *Labrus merula* (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *lëpo*). Naziv se inače kod nas koristi kao oznaka za različite vrste usnača (usp. JaFa I: 487). Ispitanici u Supetru navode da je *lëp* veći primjerak lumbraka.

LEPEZA *lepéza* f. (Arbanija, Baška Voda, Blato, Brna, Duće, Igrane, Komin, Krilo, Lovište, Milna, Okruk Gornji, Podstrana, Promajna, Trogir, Vinišće, Živogošće), *lepěza* (Zastražišće), jakobova kapica (*Pecten jacobeus*) → JAKOBOVA KAPICA, KAPESANTA, PELEGRINA, PEPELJARA, ŠELOVKA, VENTULA. **2.** *lepéza* f. (Tučepi), lostura, periska (*Pinna nobilis*) → GARGAŠA, LOSTURA, MUŠULA (3), PALASTURA, PERISKA.

◇ *lepéza svētog jākova* f. (Tučepi), jakobova kapica (*Pecten jacobeus*).

L Nema potvrda u literaturi.

- Prozirna metafora prema *lepeza* (ERHSJ II, s.v.; ERHJ I, ss.vv.).

LEPTIRICA *lepìrica* f. (Blace, Sreser), *leptìrica* (Komin), raža modropjega (*Raja miraletus*) → BARAKULA, PAŠARA (■), PINTA, PIZDIN POKRIVAC (■), RAŽA (2), VIŠTICA.

L JaFa II: [12] (ne za ova mjesta)

- Kako tvrdi i Vinja (JaFa I: 79), nastalo metaforom prema *leptir*, zbog raširenih „krila“ i izraženih tamnih pjega. Te su pjege, naime, toliko uočljive da ih većina naših ispitanika navodi kao glavnu razlikovnu karakteristiku u odnosu na ostale raže.

LICA *līca* f. (Arbanija, Baška Voda, Bol, Brela, Brna, Brusje, Drašnice, Drvenik, Drvenik Veli, Gornje Selo, Grohote, Hvar, Igrane, Ivan Dolac, Jelsa, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komiža, Korčula, Krilo, Kućište, Lovište, Luka, Lumbarda, Makarska, Milna H, Okruk Gornji, Podgora, Podstrana, Povelja, Pučišća, Račišće, Selca, Slatine, Split, Stari Grad, Stomorska, Sućuraj, Sumartin, Supetar, Sveta Nedjelja, Trogir, Tučepi, Vela Luka, Vinišće, Vis, Vranjic, Vrboska, Zastrazišće, Zavala, Zavalatica, Živogošće), lica (*Lichia sp.*) → BILIZMA.

■ *līc* m. (Lastovo), lica (*Lichia sp.*).

■ *lisěta* f. (Blato), isto.

L JaFa II: [88]

- Iz istoznačnog mlet. *lizza*. Daljnja etimologija nije riješena. Usp. JaFa I: 321; JE II, s.v. *lica*; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *līca*.

LIGA *līga* f. (Milna), rumenka (*Callista chione*) → GLANCERICA, GLATKA, KUNJKA (5), LAKIRKA, SARBUNJAČA.

L Nema potvrda u literaturi.

- Postanje nejasno.

LIGNJA *lignja* f. (Arbanija, Baška Voda, Blace, Blato, Brela, Brist, Brna, Drašnice, Drvenik, Drvenik Veli, Duće, Gornje Selo, Gradac, Grohote, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Korčula, Krilo, Kućište, Lastovo, Lovište, Lumbarda, Makarska, Maslinica, Omiš, Podgora, Podstrana, Postira, Promajna, Račišće, Slatine, Split, Stomorska, Sućuraj, Sumartin, Supetar, Sutivan, Trogir, Tučepi, Vela Luka, Vinišće, Vranjic, Zavalatica, Živogošće), *ligna* (Komiža, Vis), *ligna* (Okruk Gornji), *lignja* (Bol, Brusje, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Milna, Milna H, Povelja, Pučišća, Selca, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Zastrazišće, Zavala), *lignja* (*Loligo vulgaris*). **2.** *olignja* f. (Jelsa), *lignjun* (*Todarodes sagittatus*) → LIGNJUN, TOTAN.

- *liganj* m. (Vrboska), *liganj* (Komin, Sreser, Trpanj), *oliganj* (Luka), *lignja* (*Loligo vulgaris*).
- *oliganj* m. (Gradac), *oliganj* (Vrboska), *lignjun* (*Todarodes sagittatus*).

◇ *divjô lignja* f. (Postira), *lignjun* (*Todarodes sagittatus*).

◇ *mùškā lignja* f. (Sućuraj), *lignjun* (*Todarodes sagittatus*).

L JaFa II: [163]

- Dalmatoromanski leksički prežetak od lat. LOLLĪGINE (Skok, 1933: 56; Skok 1934: 209; ERHSJ II, s.v. *liganj*). Po Ligoriju (2014: 160–161), postoje dva tipa: *oliganj* i *lignja*, od kojih je prvi pretežno južno-dalmatski, a drugi srednjo- i sjeverno-dalmatski. To je na našem terenu potvrđeno jer tek sporadično bilježimo tip *oliganj*, u pravilu kao oznaku za srodnog *lignjuna*. Za ribare je razlikovanje između *lignje* i *lignjuna* osobito važno zato što se prva vrsta smatra delicijom, a druga gotovo nevrijednom. To se najbolje vidi i po višečlanim nazivima tipa *divlja lignja* i *muška lignja*.

LIGNJUN *lignjūn* m. (Arbanija, Drvenik Veli, Duće, Kaštel Stari, Krilo, Povelja, Pučišća, Selca, Slatine, Stari Grad, Stomorska, Sumartin, Trogir, Vinišće, Zavala), *lignjūn* (Okruk Gornji), *lignjūn* (Baška Voda, Kaštel Sućurac, Komin, Vranjic), *lignjun* (Brela), *lignjūn* (Drašnice, Promajna), *lignjūn* (Blato, Gornje Selo, Grohote, Hvar, Ivan Dolac, Lumbarda, Maslinica, Milna, Milna H, Podstrana, Split, Supetar, Sveta Nedjelja, Vela Luka), *lignjun* (*Todarodes sagittatus*) → LIGNJA (2), TOTAN.

- *lignjur* m. (Podgora), *lignjūr* (Makarska, Tučepi), *lignjūr* (Bol), *lignjun* (*Todarodes sagittatus*).

- *ligòtac* m. (Komiža), isto.

- *lingòc* m. (Vis), isto.

L JaFa II: [164]

- Izvedenice od *lignja*, pretežno pomoću sufiksa *-un* (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *ulignja*).

LINZURA *linzura* f. (Sreser), babica općenito (*Blenniidae*). → BABA¹, BABA DERA, BABASLINKA, BALAVICA, MOLUDA, SLINKA. **2.** *linzura* f. (Sreser), babica dubinka (*Blennius ocellaris*) → BABA¹ (2), BABA DERA (2), BABASLINKA (2), BABICA KRUNICA, BALAVICA, BOŽJI KOKOT, KOKOT², MOLUDA (2), PIVAC, SLINKA (2).

L JaFa II: [117] (ne za Sreser, ali drugdje na Pelješcu)

● Kako je pokazao Vinja (JaFa I: 128), ovi su nazivi izvedeni od gl. *lizati* (v. ERHJ I, s.v. *lízati*), a morfološki idu s istoznačnim *slingura* i *slinkura*, koje bilježimo na gotovo istom terenu (usp. SLINKA izvedenice). Naziv *linzura* bilježimo samo u Sreseru, ali prema Vinjinoj građi ovaj tip očito tvori mikroareal na Pelješcu (Drače, Broce, Hodilje).

LIST *list* m. (Blato, Brna, Grohote, Kućište, Lovište, Lumbarda, Slatine, Sreser, Vela Luka, Vinišće), list (*Solea solea*) → PIZDIN POKRIVAC (2), ŠVOJ. **2.** *list* m. (Grohote, Lumbarda, Milna, Milna H, Pučišća, Stari Grad, Sutivan), iverak (*Platichthys flesus*) → IVERAK, PAŠARA, PIZDIN POKRIVAC, RUMPUL (2), ŠVOJ (2). **3.** *list* m. (Lumbarda), romb (*Scophthalmidae*) → ROMB, RUMPUL.

L JaFa II: [128]

● Po Skoku (ERHSJ II, s.v. *list*), prevedenica mlet. naziva (usp. ŠVOJA). Vinja (JaFa I: 91, n. 7) nije sklon takvom rješenju i u ovom nazivu vidi domaću tvorbu, motiviranu tankim i plosnatim tijelom ribe. Označava različite vrste plosnatica, ali samo u Lumbardi dolazi kao oznaka za romba. Kao recentni naziv bilježimo ga i u Račišću (*list*).

LOJKA *lôjka* f. (Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Vinišće, Vranjic), ćepa (*Alosa fallax*) → ĆEPA, DIVJA SRDELA, HARINGA, SRDELUN, SARDUN.

L JaFa II: [19] (Makarska)

● Vinja (JaFa I: 384–385) naziv bilježi samo u Makarskoj i napominje da je nekoć zauzimao znatno širi prostor. Mi ga u Makarskoj nismo uspjeli zabilježiti, ali ga bilježimo na relativno kompaktnom terenu od Vinišća do Vranjica. Što se porijekla tiče, pomišljali smo na odraz grč. ὀλιγκόν, ali taj se etimon na istom terenu odrazio u nazivima tipa ¹oliga¹ (v. OLIGA). Stoga ćemo se složiti s Vinjom (JaFa I: 384–385; JE II, s.v. *lojka*) i Skokom (1934: 206) da je riječ o odrazu lat. HALICE, što je bila oznaka za ribu koja se soli i vrstu marinade.

LOKARDA *lòkārda* f. (Arbanija, Baška Voda, Blace, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Duće, Gradac, Grohote, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Luka, Lumbarda, Makarska, Milna, Omiš, Podstrana, Promajna, Split, Sreser, Sućuraj, Sumartin,

Sutivan, Tučepi, Vinišće, Vranjic, Živogošće), *lòkarda* (Podgora, Račišće, Trpanj), *lòkârda* (Trogir), *lòkârda* (Kućište), *lokârda* (Gornje Selo, Korčula, Krilo, Lovište, Maslinica, Okruk Gornji, Povelja, Selca, Slatine, Stomorska), *lokârda* (Blato, Brna, Drvenik Veli, Lastovo, Postira, Pučišća, Supetar, Zavalatica), *lok^oârda* (Vela Luka), *lokôrda* (Bol, Brusje, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Komiža, Milna H, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Vis, Vrboska, Zastrazišće, Zavala), *lokarda* (*Scomber japonicus*).

L JaFa II: [106]

● Prema Skoku (ERHSJ I, s.v. *argitla*), dalmatoromanski leksički ostatak od lat. LACĒRTA ‘gušterica’ (REW 4821), odnosno od **lacarta*. Usp i Vinja (JaFa I: 283; JE II, s.v. *lokarda*) te Vuletić i Skračić (2018, s.v. *lokârda*).

LOSTURA *lòstura* f. (Blace, Drvenik, Duće, Igrane, Komin, Korčula, Luka, Lumbarda, Račišće, Sreser), *jàstura* (Podgora), *jèstura* (Živogošće), *jùščura* (Split), *lančùra* (Okruk Gornji), *lășčura* (Brela), *laščùra* (Milna, Pučišća), *lostùra* (Blato, Brna, Jelsa, Sveta Nedjelja, Vela Luka, Zavala, Zavalatica), *lòščura* (Gornje Selo, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Omiš, Vinišće), *lòščùra* (Trogir), *loščùra* (Arbanija, Drvenik Veli, Postira, Slatine, Stomorska, Supetar, Sutivan), *loštùra* (Stari Grad), *lùstura* (Lovište, Sućuraj), *lustùra* (Brusje, Ivan Dolac, Milna H, Vrboska, Zastrazišće), *luštùra* (Hvar), *lùščura* (Maslinica), *lüşčura* (Povelja), *ljustùra* (Lastovo), *ljùščura* (Sumartin), *ljuščùra* (Selca), *ljùštura* (Makarska), *lostura*, *periska* (*Pinna nobilis*) → GARGAŠA, LEPEZA (2), MUŠULA (3), PALASTURA, PERISKA.

□ *žlostùra* f. (Komiža, Vis), *lostura*, *periska* (*Pinna nobilis*).

L JaFa II: [159]

● Kako je pokazao Skok (1937: 473–474), *lostura* je slavenska riječ iste osnove kao i *ljuska*. Usp. i JE II, s.v. *lostura*.

LUBIN *lùbîn* m. (Arbanija, Blace, Gornje Selo, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Krilo, Luka, Makarska, Milna, Omiš, Podstrana, Povelja, Selca, Sreser, Stomorska, Sućuraj, Sumartin, Sutivan), *jùbîn* (Lovište), *jubîn* (Brusje, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Komiža, Milna H, Stari Grad, Vis, Vrboska, Zastrazišće, Zavala), *lùbin* (Baška Voda, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Gradac, Podgora, Promajna, Split, Tučepi, Živogošće), *lùbîn* (Slatine, Trogir), *lùbin* (Drvenik Veli, Duće, Vinišće), *lùb'in* (Vranjic), *lubîn* (Bol, Grohote, Maslinica, Okruk Gornji, Postira, Pučišća, Supetar, Sveta Nedjelja), *lubin* (*Dicentrarchus labrax*) → SMUDUT.

L JaFa II: [54]

● Dalmatoromanski leksički prežitak od lat. LUPĪNU. Usp. ERHJ I, s.v. *lubin*. Oblici sa *-i-* karakteristični su za srednju Dalmaciju, dok je naziv *luben* tipičan za Kvarner i krajnji sjeverozapad sjeverne Dalmacije (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *lūben*). Skok (ERHSJ II, s.v. *lubin*) ističe da se ovaj naziv paretimološki naslonio na gl. *ljubiti*, pa odatle i čakavski oblici s početnim *j-* (< /l/). Kako je pokazao Vinja (JaFa I: 208–209), metafora prema ‘vuk’ potaknuta je proždrljivošću ove ribe i prisutna je u mnogim mediteranskim nazivima za lubina.

LUC *lūc* m. (Arbanija, Baška Voda, Blace, Blato, Bol, Brela, Brist, Brna, Brusje, Drašnice, Drvenik, Drvenik Veli, Duće, Gornje Selo, Gradac, Grohote, Hvar, Igrane, Ivan Dolac, Jelsa, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Komiza, Korčula, Krilo, Kućište, Lastovo, Lovište, Luka, Lumbarda, Makarska, Maslinica, Milna, Milna H, Okruk Gornji, Omiš, Podgora, Podstrana, Povlja, Promajna, Pučišća, Račišće, Selca, Slatine, Split, Sreser, Stari Grad, Stomorska, Sućuraj, Sumartin, Supetar, Sutivan, Sveta Nedjelja, Trogir, Trpanj, Tučepi, Vinišće, Vis, Vranjic, Vrboska, Zastrazišće, Zavala, Zavalatica, Živogošće), *līc* (Vela Luka), *luc* (*Euthynnus alletteratus*).

L JaFa II: [110]

● Po svemu sudeći, iz mlet. *luzo de mar* (JaFa I: 310–311; JE III, s.v. *luc*), premda taj naziv označava škarma (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *lūc*). Nejasno je kako je došlo do prijenosa sa škarma na luca.

LUČERNA *lūčerna* f. (Vranjic), kokot (*Triglidae*) → ANZULETA, KAPUN, KOKOT, KRRKAJA, LASTAVICA.

L JaFa II: [126]

● Iz istoznačnog mlet. *lucerna* (JaFa I: 175). Usp. i Vuletić/Skračić 2018, s.v. *lačerna*.

LUMBRAK *lūmbrāk* m. (Baška Voda, Duće, Gornje Selo, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Kućište, Omiš, Podstrana, Povlja, Račišće, Split, Vranjic), *lòmbrāk* (Luka, Sreser), *lumbrāg* (Zavalatica), *lumbrâg* (Blato, Brna), *lumbrôg* (Vela Luka), *lumbrāk* (Arbanija, Krilo, Okruk Gornji, Trogir, Vinišće), *lumbrâk* (Supetar), *lumbrâk* (Grohote, Kaštel Kambelovac, Korčula, Lumbarda, Maslinica, Milna, Slatine, Stomorska, Trpanj), *lumbrâk* (Drvenik Veli), *lumbrôk* (Pučišća), *lumbrôk* (Bol), *lumbrak* (*Symphodus tinca*) → BLITVA, HINJUŠA (2), LEP, SKITUŠA, SMOKVA (■), SONJAČA, TRASKA, VRANA (3), ZELENTURA. **2.** *lūmbrāk* m. (Gradac), *smokva* (*Labrus bimaculatus*) → FIGA, HINJUŠA (3), SMOKVA, ŠARUJA, VRANA (2), ZELENTURA (2).

L JaFa II: [98]

● Iz grč. λάβραξ, koje se u dalmatoromanskom paretimološki naslonilo na odraze lat. LABRUM ‘usna’ (JaFa I: 486; JE II, s.v. *lumbrak*; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *lumbrâk*). Uglavnom označava vrstu *Symphodus tinca*, a u Gradcu je naziv prenesen na srodnu smokvu (*Labrus bimaculatus*).

LUMBRELA *lumbrëla* f. (Vis), crv perjaničar (*Sabella spallanzanii*) → CJEVAŠ, CRV, CVIT, FERAL, SVIĆA, TUBAŠ.

■ *lumbrëlin* m. (Kaštel Stari), crv perjaničar (*Sabella spallanzanii*).

L Nema potvrda za ova mjesta.

● Vinja (JaFa II: [172]) u Ražancu bilježi *lumbrela*. Prozirna metafora prema *lumbrela* ‘kišobran’ (JaFa II: 189).

LUPAR *lūpar* m. (Gornje Selo, Grohote, Korčula, Lovište, Lumbarda, Stomorska, Zastraišće, Zavala), *līpor* (Vis), *līpōr* (Komiža), *lūmpār* (Blace, Brist, Kućište, Luka, Trpanj), *lūmpār* (Blato, Vela Luka), *lūmpār* (Zavalatica), *lūmpor* (Račišće), *lūpār* (Gradac, Sreser, Živogošće), *lūpār* (Sućuraj), *lūpār* m. (Komin, Maslinica), *lūpār* (Brna, Lastovo), *lūpor* (Brusje, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Milna H, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Vrboska), priljepak (*Patella*) → ČUPKA, PANTALENA, PIZDICA (3), PRILJEPAK.

L JaFa II: [150]

● Po Vinji (JaFa II: 151; JE II, s.v. *lupar*), dalmatoromanski leksički prežitak od grč. λεπάς.

MAČ *măč* m. (Bol, Stari Grad), kaiš (*Cepola rubescens*) → KAIŠ, KURDELA, ŠALPA, UGOROVA MAJKA (3), ZLATUJA², ZMIJAČA.

■ *măca* f. (Milna), kaiš (*Cepola rubescens*).

■ *măčīnac* m. (Vinišće), *mačīnac* m. (Okruk Gornji, Slatine), isto.

■ *mlacīc* m. (Vis), isto.

L JaFa II: [91]

● Metafora prema *mač* (JaFa I: 167), motivirana izduljenim tijelom ribe. Oblici *măca* (Milna) i *mlacīc* (Vis) konceptualno se naslanjaju na sadržaj ‘čekić’, prvi preko mlet. *mazza*, drugi preko umanjenice od *mlat* (< psl. **moltъ*, usp. ERHJ I, s.v. *mlat*). Ta su naslanjanja zacijelo potaknuta cakavskom realizacijom naziva *mač*. U Vinjinu popisu (JaFa II: [91]) je, naime, za Milnu zabilježen lik *mac*.

MAČKA *mășka* f. (Arbanija, Blato, Brna, Duće, Gornje Selo, Grohote, Kaštel Stari, Korčula, Krilo, Lastovo, Lovište, Lumbarda, Maslinica, Okruk Gornji, Povlja, Selca, Slatine, Split, Sreser, Stomorska, Sutivan, Trogir, Trpanj, Vela Luka, Vinišće, Zavalatica), *măčka* (Komin), *măčka* (Blace, Brist, Drvenik, Drvenik Veli, Gradac, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Luka, Omiš, Podstrana, Sućuraj, Vranjic, Živogošće), *mășka* (Komiža, Vis), *mășka* (Brusje, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Milna, Milna H, Postira, Pučišća, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Zastrazišće, Zavala), mačka mrkulja (*Scyliorhinus stellaris*) → SIDRENJAČA. **2.** *mășka* f. (Arbanija, Blato, Brna, Duće, Grohote, Kaštel Stari, Korčula, Krilo, Kućište, Lastovo, Lovište, Lumbarda, Maslinica, Okruk Gornji, Povlja, Račišće, Selca, Slatine, Split, Sreser, Stomorska, Sutivan, Trogir, Trpanj, Vela Luka, Vinišće, Zavalatica), *măčka* (Komin), *măčka* (Blace, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Gradac, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Luka, Omiš, Podstrana, Promajna, Vranjic, Živogošće), *mășka* (Vis), *mășka* (Bol, Brusje, Jelsa, Milna, Milna H, Postira, Pučišća, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Zastrazišće, Zavala), mačka bljedica (*Scyliorhinus canicula*) → RUSSET.

■ *măčica* f. (Gornje Selo, Podgora), mačka bljedica (*Scyliorhinus canicula*).

■ *măčkica* f. (Baška Voda, Drvenik Veli, Makarska, Tučepi), mačka bljedica (*Scyliorhinus canicula*).

■ *măčkⁱca* f. (Sućuraj), mačka bljedica (*Scyliorhinus canicula*).

■ *mășkica* f. (Hvar), mačka bljedica (*Scyliorhinus canicula*).

◇ *cărno mășka* f. (Bol), *mășka od kămena* f. (Sumartin), *mășka ol škrăpe* f. (Supetar), *mășka ol šporkêga* f. (Vrboska), *mășka pŕlava* (Kućište), *mășka țigrasta* (Račišće), mačka mrkulja (*Scyliorhinus stellaris*).

◇ *mășka od fânga* f. (Sumartin), *mășka ol fânga* f. (Supetar), *mășka ol sarbûnà* f. (Vrboska), *môlo mășka* f. (Komiža), mačka bljedica (*Scyliorhinus canicula*).

L JaFa II: [4]

● Nazivi označavaju vrste *Scyliorhinus canicula* i *Scyliorhinus stellaris*. Diferencijacija među vrstama postiže se deminutivima, koji uvijek označavaju mačku bljedicu, te opozicijom prema staništu ili fizičkim karakteristikama ovih dviju riba. Kako ističu Vuletić i Skračić (2018, s.v. *mășka*), porijeklo naziva je prozirno, ali nije posve razjašnjeno (usp. ERHJ I, s.v. *măčka*). Vinja (JaFa I: 65) motivaciju vidi u opoziciji prema *morski pas*.

MANDA *mănda* f. (Blato, Vela Luka), oligi (*Atherina boyeri*) → BATEJ (4), BATOGLAVAC (■), BRFUN, GAUDA, GAVUN (2), MLIKO, OLIGA.

L JaFa II: [43]

● Vinja je ovaj naziv pokušao izvesti iz nepotvrđena *MAENULA, ali je odustao i zaključio da je riječ o paretimološkoj prilagodbi, premda nije protumačio od čega i zašto (usp. JaFa I: 400). Premda ga nismo zabilježili na terenu, lokalna leksikografija za Blato donosi lik *manduša* 'gira oblica' (Milat-Panža, 2015: 238), pa se naziv za oligu zacijelo duguje prijenosu naziva među ribama koje se love u masi. Ne može se, međutim, isključiti ni naknadni utjecaj deprecijativnog *manda* 'žensko spolovilo'.

MARMAR *mârmar* m. (Sutivan), ovčica (*Lithognathus mormyrus*). → ARKAJ, OVČICA, ŠARAK.

L Nema potvrda u literaturi.

● Od istoznačnog mlet. *mormora* (JaFa I: 179). Za semantičke aspekte koji su djelovali na imenovanje usp. Vinja (JaFa I: 177), gdje se objašnjava da je do naziva došlo zbog aliteracije M.R.M.R u izrazima koji označavaju 'mrmorenje' i 'mramor'. Nazivi ovoga tipa na našem terenu nisu dosad zabilježeni, a za distribuciju u sjevernoj Dalmaciji usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *môrmora*.

MARMOLICA *mârmolica* f. (Drašnice, Igrane, Podgora), *mârmorica* (Makarska, Promajna, Tučepi), *môrmolica* (Gradac), ugotica (*Trisopterus minutus*) → GOLICA, MOL (■), TENERA TOVAR (2), UGOTA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Nazivi tipa *mormora* dosad nisu zabilježeni u srednjoj Dalmaciji, a na ostatku istočnog Jadrana bilježe se kao oznaka za ovčicu, *Lithognathus mormyrus*, i objašnjavaju se kao posuđenice iz istoznačnog mlet. *mormora* (usp. JaFa II: popis [67] i Vuletić/Skračić 2018, s.v. *môrmora*). Ista riječ ondje označava i ugoticu (Boerio, 1867: 426), pa u srednjodalmatinskim nazivima također vidimo mletačke posuđenice, s hrvatskim deminutivnim sufixom *-ica*. Disimilacija $r - r > r - l$ nastala je naslanjanjem na *mol* (v. MOL).

MAŠINAR *măšinār* m. (Podstrana), mala rakovica (*Maja crispata*) → BABA, BABAJEGULA, DEŽULA (2), GRANCIGULA (3), KROJAČ, KRPIJAČ, RUNJAVAC (2), ŠNAJDERICA, TRAVAŠ.

L Nema potvrda u literaturi.

● Izvedenica od *maž* 'morska trava, posidonija'. Za motivaciju usp. RUNJAVAC (2) i TRAVAŠ.

MATULIĆ *mâtulič* m. (Maslinica, Stomorska), batoglavac (*Pagellus acarne*) → ARBANAS, ARBUN (2), BAJOK, BATEJ (3), BATOGLAVAC, BILUŠICA (2), FRANCUZ, FRAULIN, JEBIBUKVA, KOPAČ (2), MENULA (2), MEZARBUN, OKAN, PLAVUŠA.

L usp. JaFa II: [53, 58]

● Naziv ovoga tipa Vinja (JaFa II: popisi [53, 58]) bilježi samo u obližnjem Splitu i to kao oznaku za dvije ribe, jeru (*Anthias anthias*) i marcapana (*Apogon imberbis*). Kako su to dvije bojom i staništem slične ribe, lako je moguće da je prilikom prikupljanja građe došlo do pogrešne identifikacije. Pouzdani Lorini (1903: 2) donosi ga samo u značenju 'marcapan, *Apogon imberbis*'. No, budući da su za ribara i batoglavac i marcapan dvije sasvim nevažne ribe, do prijenosa naziva s jedne na drugu ribu došlo je vjerojatno popunjavanjem prazne kućice poznatim nazivom. Vinja (JaFa II: 41) s oprezom navodi da naziv polazi od patronimika *Matulić*. Mi nismo kadri ponuditi etimološko rješenje, makar se čini da je naziv prilagodba nekoga naziva s osnovom *bat-* (v. BATEJ), onako kako je došlo do prilagodbe *batelan* > *matelan* u sjevernodalmatinskim nazivima za nedoraslu bukvu (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *batelàn*). Za vezu između batoglavca i bukve usp. BATEJ i JEBIBUKVA.

MEDUZA *medúza* f. (Arbanija, Baška Voda, Blace, Brela, Brist, Grohote, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Krilo, Lovište, Lumbarda, Maslinica, Podstrana, Selca, Split, Sumartin, Tučepi, Vinišće, Vranjic), meduza općenito (*Scyphozoa*) → GOJATA, GROZNICA, KLOBUK, PIZD/+ (■).

L Nema potvrda u literaturi.

● Vinja (JaFa II: 187) odlučno odbacuje *meduza* kao pučki naziv i tvrdi da se sve više nameće putem literature. Autori ERHJ (I, s.v. *meduza*) izvor našeg naziva vide u tal. *medusa*, što je iz fr. *Méduse*. U Bristu se manji primjerci meduze nazivaju *mš̄s̄ec*. Veći primjerak meduze u Brelima i Tučepima je *klòbūk*, a u Lovištu na Pelješcu *klobûk*.

MEDVID *medvîd* m. (Hvar, Jelsa, Milna H, Postira, Supetar, Sutivan, Zastrazišće), *mèdvid* (Grohote, Korčula), *medvîd* (Komiža, Vrboska), *međed* m. (Lastovo), sredozemna medvjedica (*Monachus monachus*) → MORSKI ČOVIK, MORSKA ŽENA, ŠAKAN.

■ *mèdvidica* f. (Baška Voda, Split), *mèdvidica* f. (Drašnice), *medvîdica* f. (Brna, Ivan Dolac, Sveta Nedjelja, Vela Luka, Zavalatica), *mèdvjedica* f. (Sreser, Stomorska), sredozemna medvjedica (*Monachus monachus*).

L JaFa II: [173]

● Prema *medvid* (JaFa II: 674). U nizu mjesta bilježimo izvedenice ž.r., tvorene pomoću sufiksa *-ica*.

MEKIŠ *mèkiš* m. (Makarska, Tučepi), *mèkiš* (Promajna), pas mekuš (*Mustelus mustelus*) → BILAČ¹, ČUKOV (4), DRKONA (4), GLUHI PAS, KOSTEJ (2), KUCIN (4), PAS (4), PENA (4), SIVAC.

L JaFa II: [2] (ne za ova mjesta)

● Izvedenice od *mek*, motivirane karakteristično mekim mesom i kožom ove vrste (usp. JaFa I: 54). Sličan poticaj nalazimo i u nazivu *mekûš*, koji je zabilježen u sjevernoj Dalmaciji kao oznaka za zelenog raka, *Carcinus maenas* (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *mekûš*).

MENULA *mènula* f. (Hvar, Komiža, Korčula, Luka, Vela Luka, Vinišće), *mènjula* (Vranjic), *mìnjula* (Arbanija, Okruk Gornji, Slatine, Trogir), lužina, gira oštrulja (*Spicara flexuosa*) → BILUŠICA (■), GIRA (3), GOLICA², OŠTRUJ. 2. *mènula* f. (Lovište, Milna H), *mìnula* (Vrboska, Brusje), batoglavac (*Pagellus acarne*) → ARBANAS, ARBUN (2), BAJOK, BATEJ (3), BATOGLAVAC, BILUŠICA (2), FRANCUZ, FRAULIN, JEBIBUKVA, KOPAČ (2), MATULIĆ, MEZARBUN, OKAN, PLAVUŠA.

■ *mènulica* f. (Lastovo), lužina, gira oštrulja (*Spicara flexuosa*).

L JaFa II: [78]

● Po Skoku (ERHSJ II, s.v. *manula*), od mlet. *ménola*, s čim se slaže i Vinja (JE II, s.v. *manula*). Nasuprot stanju u sjevernoj Dalmaciji (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *mànula*), gdje je 'manula'¹ dominantno oznaka za giru oblicu, na našem terenu ovi nazivi označavaju srodnu giru oštrulju. U mjestima u kojima se nazivi tipa 'menula' koriste za označavanje batoglavca (*Pagellus acarne*) došlo je do popunjavanja prazne kućice poznatim nazivom.

MEZARBUN *mezàrbūn* m. (Gradac), batoglavac (*Pagellus acarne*) → ARBANAS, ARBUN (2), BAJOK, BATEJ (3), BATOGLAVAC, BILUŠICA (2), FRANCUZ, FRAULIN, JEBIBUKVA, KOPAČ (2), MATULIĆ, MENULA (2), OKAN, PLAVUŠA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Složenica od *mezo* 'pola' i *arbun*, kojom se ukazuje na srodstvo batoglavca i arbuna.

MEZOPIRKA MEZOKANJAC *mezopêrka mezokánjac* m. (Trpanj), vučić (*Serranus hepatus*) → BAHIĆ, ČUĆIN¹, GUDIN, IŽERIĆ, KANJ (■), MIŠ¹, PIKOLO, PIRAK, PRASAC, PUH, VUK.

■ *mežopìrak* m. (Komiža), vučić (*Serranus hepatus*).

L JaFa II: [58] (ne za ova mjesta)

● Sintagma kojom se upućuje na srodstvo i sličnost vučića s pirkom i kanjcem, tvorena pomoću mlet. *mezo* 'pola' (usp. JaFa I: 462). Istom tipu pripada i komiški naziv *mežopìrak*, koji je možda elipsa sintagme. Naime, građa pokazuje da se kao oznaka za vrstu *Serranus hepatus* češće koriste izvedenice i složenice od *kanj* (usp. KANJ i PIRKA).

MINĆUN *minčûn* m. (Gornje Selo, Hvar, Jelsa, Komiža, Milna H, Povelja, Selca, Stari Grad, Supetar, Vis, Zastrazišće), *mîčûn* (Luka, Podgora), *mičûn* (Postira), *mičûn* (Milna), *mîncûn* (Sumartin), *minčûn* (Brusje, Zavala), *minčûn* (Vrboska), *minčûn* (Bol, Ivan Dolac, Pučišća, Sveta Nedjelja), *inćun* (*Engraulis enchrasicolus*) → INĆUN.

L JaFa II: [21]

● Kako pokazuje Vinja (JaFa I: 387), a još jasnije Vuletić i Skračić (2018, s.v. *inćun*), oblici s početnim *m-* nastali su ukrštanjem naziva tipa ¹inćun (< mlet. *inchiò*, v. INĆUN) i mlet. *minchiòn* ‘glupan, budala’, koje je pak izvedenica od *minchia* ‘kurac’. U sjevernoj Dalmaciji bilježe se i prevedenice tipa ¹kurcilj (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v.).

MISEC *mîsēc* m. (Arbanija, Baška Voda, Brela, Kaštel Stari, Promajna), *mîsec* (Kaštel Kambelovac, Stomorska), petrovo uho (*Haliotis tuberculata*) → BAŠINA KUĆICA, BISERNICA, PETROVO UHO, ŠAŠURKA, ZLATUJA.

L Nema potvrda za ova mjesta. Usp. JaFa II: [148], gdje se donosi potvrda za Grohote.

● Prozirna metafora prema *mîsec*, zbog sjajne unutrašnjosti kućice (JaFa II: 149). Isti je poticaj u podlozi naziva tipa ¹bisernica i ¹zlatulja.

MIŠ¹ *mîš* m. (Arbanija, Brist, Drašnice, Drvenik Veli, Duće, Igrane, Kaštel Stari, Krilo, Milna H, Podgora, Postira, Trogir, Vinišće, Vrboska), *vučić* (*Serranus hepatus*) → BAHIĆ, ĆUĆIN¹, GUDIN, IŽERIĆ, KANJ (■), MEZOPIRKA MEZOKANJAC, PIKOLO, PIRAK, PRASAC, PUH, VUK.

■ *mîšič* m. (Makarska, Tučepi), *mîšič* (Brela, Drvenik, Omiš, Promajna, Živogošće), *mîšič* (Okruk Gornji, Slatine), *mîšić* (Stari Grad, Zastrazišće), *mîšić* (Sumartin), *mîšić* (Jelsa), *vučić* (*Serranus hepatus*).

L JaFa II: [58]

● Po Vinji (JaFa I: 464), prilagodba od *mih* ‘mijeh’, zbog plivaćeg mjehura koji mu redovito iskoči na usta prilikom lova udicom. Može se pomišljati i na metaforu prema *mîš* ‘vrsta glodavca’, što bi bilo potaknuto malim dimenzijama ribe. Tu je mogućnost, međutim, Vinja otklonio, premda je znao za južnotal. Ihtionime *surge* i *surgitiiddë*, koji se upiru upravo na metafori prema slici sadržaja ‘miš’ i pokazuju da je takva konceptualizacija moguća.

MIŠ² *mîš* m. (Brna), golub glavan (*Myliobatis aquila*) → GOLUB, KRLATUN.

L JaFa II: [16] (samo *mîška* za Žuljanu)

- Vinja (JaFa I: 88) s pravom smatra da su nazivi ovoga tipa motivirani dugim, bičastim repom. Naziv je, dakle, nastao metaforom prema kopnenoj životinjici.

MIŠ³ *mīš* m. (Hvar), ugorova majka (*Gaidropsarus mediterraneus*) → GRUJOVA MATER, TABINJA (2), UGOROVA MAJKA.

L JaFa II: [36] (Brusje i Zračće)

- Nastalo prema *miš* 'vrsta glodavca'. Po Vinji (JaFa I: 265), do prijenosa naziva s kopnene životinje došlo je zbog zabrane spominjanja (tabu).

MIŠ⁴ *mīš* m. (Blato, Vela Luka, Zavalatica), grdobina (*Lophius piscatorius*) → ĐAVA, GRDOBINA, HUDOBINA, ROŠPO, ŠKARPUJA, ŽABA².

L JaFa II: [133]

- Po Vinji (JaFa I: 118), od *mih* 'mješina', analogijom prema oblicima *mišić* i *mišina*. Na istoj slici sadržaja počivaju i neki drugi nazivi za grdobinu u sredozemnim pučkim nomenklaturama (usp. JaFa I: 118).

MLEKINJA *mekinja* f. (Okruk Gornji), *mlèkinja* (Trogir), prnjavica (*Venus verrucosa*) → BRBAVICA, KUNJKA (6), TOPUŠA.

L Nema potvrda u literaturi.

- Čini nam se da je primarno *mlèkinja*, motivirano povijesno-političkim okolnostima Trogira. Naziv je možda motiviran time što je riječ o traženoj i cijenjenoj vrsti.

MLIKO *mliko* n. (Blace, Brist), oliga (*Atherina boyeri*) → BATEJ (4), BATOGLAVAC (■), BRFUN, GAUDA, GAVUN (2), MANDA, OLIGA.

L Nema potvrda u literaturi.

- Vjerojatno prilagodba od *mlič* 'riblja mlad', motivirana malim dimenzijama ovih ribica koje su hrana većim ribama. Slične je konceptualizacije i tip 'piča' (v. PIČA).

MODRAK *môdrak* m. (Arbanija, Drvenik Veli, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Okruk Gornji, Slatine, Split, Trogir, Vinišće), *môdrāk* (Kaštel Stari), tragalj (*Spicara maena*) → TRAGAJ.

■ *mòdrūj* m. (Brist), *mòdrūlj* (Blace), tragalj (*Spicara maena*).

L JaFa II: [76]

● Izvedenice od *modar* (ERHSJ II, s.v. *modar*; JaFa I: 356–357), zbog plavkastosivih leđa ove ribe. Nazivi ovoga tipa znatno su zastupljeniji u sjevernoj Dalmaciji (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *môdrag*), dok u srednjoj Dalmaciji dominira tip ¹tragalj¹ (v. TRAGAJ). Oblici tvoreni sufiksom -*u(l)j* se formalno i motivacijski poklapaju s nazivima za psa modrulja (usp. MODRULJ), ali ta se homonimija u narodu lako tolerira, jer je riječ o dvjema potpuno različitim ribama. Nije stoga točna Vinjina opaska da se *modrulj* ‘tragalj, *Spicara maena*’ bilježi samo u mjestima gdje taj naziv ne označava psa modrulja (usp. JaFa I: 356).

MODRUJ *mòdruj* m. (Podgora), *mòdrūj* m. (Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Gradac, Igrane, Kaštel Sućurac, Lovište, Makarska, Omiš, Promajna, Račišće, Split, Sućuraj, Sutivan, Tučepi, Vranjic, Živogošće), *mòdrūlj* (Baška Voda, Blace), *mòdrūlj* m. (Podstrana), *modrūj* m. (Arbanija, Bol, Drvenik Veli, Duće, Okruk Gornji, Povelja, Pučišća, Selca, Slatine, Trogir, Zastraišće), *modrūj* m. (Blato, Brna, Gornje Selo, Grohote, Hvar, Ivan Dolac, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Krilo, Kućište, Lumbarda, Maslinica, Milna, Sreser, Stomorska, Zavalata, Zavalatica), *modrūlj* m. (Vinišće), *mordūj* m. (Vela Luka), modrulj (*Prionace glauca*) → DRKONA (5), KANJA (3), KONJATA, PAS (5), PEŠEKAN (2).

L JaFa II: [2] (u Račišću bilježi lik *modrūjak*)

● Prema *modar* (usp. ERHSJ II, s.v. *modar*; JaFa I: 53; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *modrūlj*). Nazivi su motivirani tamnoplavim leđima ove ribe.

MODRUJAK *modrūjak* m. (Brna, Zavalatica), *mrdūjāk* (Vela Luka), *modrūjak* (Lumbarda), *modrūjāk* (Blato), bodljikavi volak (*Bolinus brandaris*) → BADAČAC, BUZDOVAN, DUGOREPUJA, KAVALIN (2), KOZA (2), KRAGUJAK (2), KRAVICA, PISTURELA, PUMPAR (2), ROGAČ, ŠTRUMBUL (3), VOLAK (2), ZVIZDOČ. **2.** *modrūjak* m. (Korčula, Lumbarda), *mrdūjāk* (Vela Luka), *modrūjak* (Brna), kvrgavi volak (*Hexaplex trunculus*) → KAVALIN, KOZA, KRAGUJAK, PUMPAR, ŠTRUMBUL (2), VOLAK.

■ *modrūj* m. (Kućište), bodljikavi volak (*Bolinus brandaris*).

L JaFa II: [151]

● Po Vinji (JaFa II: 138), izvedenice iz osnove koja je u *modar*, a objašnjava se da su nazivi motivirani bojom kućice puža. Obraštena kućica zbilja može biti plavkasta, ali čini nam se izglednije da su nazivi slične motivacije kao i ¹pumpar¹. Lik u Kućištu je regresivna tvorba prema korčulanskim likovima.

MOJAK *mójak* m. (Sreser), *mòjāk* (Luka), morsko jaje (*Microcosmus sabatieri*) → BAHÍĆ (◇), JAJE, MORSKI GUDAN, MORSKI VRAG, PIZDICA (4).

L Nema potvrda u literaturi.

- Zasad nejasna postanja.

MOL *mól* m. (Arbanija, Baška Voda, Blace, Brela, Brist, Brna, Drašnice, Drvenik, Drvenik Veli, Duće, Gornje Selo, Gradac, Grohote, Igrane, Ivan Dolac, Jelsa, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Korčula, Krilo, Kućište, Lovište, Lumbarda, Makarska, Maslinica, Milna, Milna H, Okruk Gornji, Omiš, Podgora, Podstrana, Postira, Povelja, Promajna, Selca, Slatine, Split, Sreser, Stomorska, Sućuraj, Sumartin, Sutivan, Sveta Nedjelja, Trogir, Trpanj, Tučepi, Vela Luka, Vinišće, Vis, Vranjic, Zastrazišće, Zavalatica, Živogošće), *m^uól* (Pučišća), *mol* (*Merluccius merluccius*) → MURLUC, TOVAR¹. **2.** *mól* m. (Milna H), pišmolj (*Merlangius merlangus*) → PIŠMOLJ.

■ *mòleta* f. (Kaštel Stari, Vinišće), pišmolj (*Merlangius merlangus*).

■ *mòleta* f. (Drvenik), ugotica (*Trisopterus minutus*). → GOLICA, MARMOLICA, TENERA, TOVAR², UGOTA.

■ *molèta* f. (Zastrazišće), pišmolj (*Merlangius merlangus*).

■ *mòlica* f. (Blace), ugotica (*Trisopterus minutus*). → GOLICA, MARMOLICA, TENERA, TOVAR², UGOTA.

■ *mòluša* f. (Brist, Komin), ugotica (*Trisopterus minutus*). → GOLICA, MARMOLICA, TENERA, TOVAR², UGOTA.

L JaFa II: [31, 32, 34] (oblici tvoreni sufiksom *-eta* nisu zabilježeni u srednjoj Dalmaciji)

- Iz mlet. *molo* < lat. MŪLUS (JaFa I: 258; JE II, s.v. *mol*, Vuletić/Skračić 2018, s.v. *mól*). Samo se u Milni na Hvaru isti naziv koristi kao oznaka za mola (*Merluccius merluccius*) i pišmolja (*Merlangius merlangus*). U drugim mjestima gdje za pišmolja bilježimo ovaj tip, nazivi su tvoreni deminutivnim sufiksom *-eta*. Nazivi za još manju ugoticu (*Trisopterus minutus*) tvore se i drugim deminutivnim sufiksima (*-ica*, *-uša*).

MOLUDA *molùda* f. (Lastovo), babica općenito (*Blenniidae*). → BABA¹, BABA DERA, BABASLINKA, BALAVICA, LINZURA, SLINKA. **2.** *molùda* f. (Lastovo), babica dubinka (*Blennius ocellaris*) → BABA¹ (2), BABA DERA (2), BABASLINKA (2), BABICA KRUNICA, BALAVICA, BOŽJI KOKOT, KOKOT², LINZURA (2), PIVAC, SLINKA (2).

L JaFa II: [117]

- Možemo samo ponoviti s Vinjom (JaFa I: 133) da je naziv zasad nejasna postanja.

MORSKA ŽENA *mòrskā žèna* f. (Komin), sredozemna medvjedica (*Monachus monachus*) → MEDVID, MORSKI ČOVIK, ŠAKAN.

L Nema potvrda u literaturi.

- Ovaj usamljeni naziv očigledno se duguje postojanju naziva tipa 'morski čovik', gdje je *čovik* zamijenjeno sa *žena* (usp. ERHJ II, s.v. *žena*).

MORSKI ČOVIK *mòrski còvik* m. (Milna), *mòrskī còvik* m. (Brist, Gornje Selo, Gradac, Makarska, Tučepi, Vinišće), *mòrski čòvik* m. (Živogošće), *mòrski čòvik* m. (Igrane, Račišće), *morskî čovik* m. (Lovište, Stari Grad), *morskî čovik* m. (Brusje, Zavala), sredozemna medvjedica (*Monachus monachus*) → MEDVID, MORSKA ŽENA, ŠAKAN.

L Nema potvrda u literaturi.

- Prema *čovik* (usp. ERHJ I, s.v. *čovjek*), zbog navodne sličnosti životinje s čovjekom.

MORSKI GUDAN *morskî gudân* m. (Povlja), morsko jaje (*Microcosmus sabatieri*) → BAHIĆ (◇), JAJE, MOJAK, MORSKI VRAG, PIZDICA (4).

L Nema potvrda u literaturi.

- Metafora prema *gudan* 'prase, odojak', vjerojatno motivirana intenzivnim mirisom životinje. Usp. BAHIĆ (◇).

MORSKI KURAC *mòrskī kùrac* m. (Duće, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Komin, Omiš, Vranjic), *mòrkî kùrac* (Trogir), trp (*Holothuroidea*) → KACAMARIN, PISTEJ, STRMARIN.

■ *kùrcěj* m. (Gornje Selo), *kurcêj* (Grohote, Maslinica, Stomorska), trp (*Holothuroidea*).

■ *kûrčevina* f. (Arbanija), isto.

■ *kúrčina* f. (Drvenik Veli), isto.

■ *kûrčina* f. (Okruk Gornji, Vinišće), isto.

L JaFa II: [168]

- Prema *kùrac*, zbog sličnosti trpa s muškim spolovilom (JaFa II: 179). U najvećem broju govora bilježimo svezu tipa *morski kurac*, a zatim izvedenice sufiksima *-ej* i *-(ev)ina*, od kojih prve samo na Šolti, a druge u okolici Trogira (Čiovo, Drvenik Veli, Vinišće). Iste su motivacije i nazivi tipa 'kacamarin' (v. KACAMARIN).

MORSKI VRAG *morskî vrâg* m. (Zavalatica), *morskî vrâg* (Blato, Brna), morsko jaje (*Microcosmus sabatieri*) → BAHIĆ (◇), JAJE, MOJAK, MORSKI GUDAN, PIZDICA (4).

L Nema potvrda u literaturi.

- Formalno proziran naziv, motiviran vjerojatno ružnoćom ovog plaštenjaka.

MURINA *mùrina* f. (Baška Voda, Brela, Duće, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Korčula, Krilo, Kućište, Luka, Lumbarda, Milna, Podgora, Podstrana, Povlja, Račišće, Selca, Split, Sreser, Stomorska, Sućuraj, Sutivan, Trpanj, Vinišće, Vranjic), *marìna* (Brusje, Hvar, Ivan Dolac, Komiža, Milna H, Sveta Nedjelja, Vis, Zavala), *merîna* (Bol), *mrîna* (Gornje Selo, Grohote), *mùr'na* (Brist, Drašnice, Drvenik, Gradac, Igrane, Makarska, Promajna, Tučepi, Živogošće), *murìna* (Arbanija, Blato, Brna, Lovište, Maslinica, Postira, Supetar, Vela Luka, Zastrazišće, Zavalatica), *murina* (*Muraena helena*).

□ *morìna* f. (Drvenik Veli, Jelsa, Lastovo, Okruk Gornji, Pučišća, Stari Grad, Vrboska), *mòrina* (Omiš, Slatine), *mòrìna* (Trogir), *murina* (*Muraena helena*).

L JaFa II: [25]

- Po Skoku (ERHSJ II, s.v. *murina*), dalmatoromanski leksički prežitak od lat. MURAENA. V. i JE II, s.v. *murina*. Likovi s *o* duguju se naslanjanju na *mora* i *morina* 'vještica koja noću siše krv' (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *murìna*).

MURLUC *merlùc* (Supetar), *murlùc* m. (Bol, Hvar, Komiža, Stari Grad, Vrboska), *murlùs* (Zavala), *mol* (*Merluccius merluccius*) → MOL, TOVAR¹.

L JaFa II: [34]

- Iz tal. *merluzzo* (JaFa I: 263), što je izvorno naziv za bakalara.

MUŠKARDIN *muškàdìn* m. (Luka), *muškardìn* (Supetar), *muzgavac* (*Eledone moschata*) → MUZGAVAC, TRAJĆON.

L Nema potvrda za ova mjesta. Usp. JaFa II: [166], gdje se za Hodilje donosi *muškadin*.

- Metafora prema *muškardin* 'kicoš', što je od mlet. *moscardìn* (JaFa II: 72).

MUŠTRAVENAT *muštràvenat* m. (Sućuraj), *poskok* (*Scomberesox saurus*) → JAGLICA (2), JAGLUN (2), POSKOK, ŠKARAM (2).

L JaFa II: [29]

- Metafora prema *muštravenat* 'konopčić za utvrđivanje smjera vjetra', jer se vjeruje da ova riba predskazuje oluju (JaFa I: 188). Riječ je o mletačkoj posuđenici (Boerio, 1867: 430), ali kako ondje nije zabilježena kao ihtionim, do metafore je zacijelo došlo na našoj obali.

MUŠULA *mùšula* f. (Arbanija, Baška Voda, Blato, Brela, Drašnice, Drvenik Veli, Duće, Ivan Dolac, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Korčula, Lastovo, Makarska, Maslinica, Milna, Okruk Gornji, Podgora, Postira, Povelja, Promajna, Pučišća, Slatine, Split, Sućuraj, Sumartin, Supetar, Sutivan, Trogir, Tučepi, Vinišće, Vis, Vranjic, Vrboska, Zastrazišće), *mùšula* (Brusje, Komiža), *kunjka* (*Arca noae*) → KUNJAK, KUNJKA, PAPAK, ŠKOJAK. **2.** *mùšja* f. (Sreser), *mùšlja* (Blace), *mùšula* (Brna, Brist, Drvenik, Grohote, Komin, Kućište, Lovište, Luka, Lumbarda, Podstrana, Račišće, Selca, Trpanj, Sveta Nedjelja, Zavalatica, Živogošće), *dagnja* (*Mytilus galloprovincialis*) → CRNA DRAGA, DAGNJA, KOKOŠICA, KUNJKA (2), (+)PRST/+ (■), PEDOĆ, PIVAC², PIZDICA, SPOL. **3.** *mùšula* f. (Krilo), *lostura*, *periska* (*Pinna nobilis*) → GARGAŠA, LEPEZA (2), LOSTURA, PALASTURA, PERISKA.
 ◇ *mùšula proava* f. (Vela Luka), *kunjka* (*Arca noae*).

L JaFa II: [155]

● Od mlet. *mussolo* (ERHSJ III, s.v. *mušula*; JaFa II: 157). Vuletić (2016) ističe da značenje u mletačkom varira i označava vrste *Arca noae* i *Mytilus galloprovincialis*. Samo u Krilu bilježimo prijenos na losturu (*Pinna nobilis*). U Veloj Luci i Zavali ispitanici kao noviji naziv za vrstu *Mytilus galloprovincialis* ističu lik *mùšula*. To se vidi i prema veloluškom *mùšula proava* za *Arca noae*.

MUZGAVAC *mùzgavac* m. (Baška Voda, Blace, Drvenik Veli, Gornje Selo, Grohote, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Krilo, Kućište, Lastovo, Lovište, Maslinica, Omiš, Podgora, Povelja, Split, Stomorska, Sućuraj, Sumartin, Trogir, Vela Luka, Vinišće, Vranjic), *mùškavac* (Arbanija, Kaštel Stari, Okruk Gornji, Podstrana, Slatine), *mùškovac* (Milna), *mùzgavac* (Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Gradac, Igrane, Makarska, Promajna, Sreser, Tučepi, Živogošće), *mùzgavac* (Bol, Brusje, Hvar, Jelsa, Milna H, Selca, Stari Grad, Vrboska, Zastrazišće, Zavala), *mùzgovac* (Postira), *mùzgovac* (Ivan Dolac, Pučišća, Sveta Nedjelja, Vis), *mùžgovac* (Komiža), *mùžgavac* (Komin), *mùžgavac* (Sutivan), *muzgavac* (*Eledone moschata*) → MUŠKARDIN, TRAJĆON.

■ *mùzgāč* m. (Račišće), *muzgāč* (Trpanj), *muzgāč* (Korčula, Lumbarda), *muzgavac* (*Eledone moschata*).

■ *muzgěj* m. (Duće), isto.

L JaFa II: [166]

● Od *muzga* (Arj VII: 184), što je odraz italom. *Musco/muschio* (ERHSJ II, s.v. *mosak*). Usp i Vuletić/Skračić 2018, s.v. *mùzgavac*. U srednjoj Dalmaciji znatno bolje potvrđen nego u

sjevernoj Dalmaciji. Izvedenice pomoću sufiksa *-ač* karakteristične su za krajnji jugoistok našeg terena (Račišće, Trpanj, Korčula, Lumbarda).

NANAR *nànār* m. (Brela, Duće, Komin, Krilo, Makarska, Maslinica, Omiš, Promajna), *nànār* (Drvenik Veli, Grohote, Split, Stomorska), *nànjūr* (Sumartin), *njànjar* (Baška Voda), ogrc (*Phorcus turbinatus*) → OGRC, PUŽ (2), ŠICA.

■ *nànara* f. (Arbanija, Gornje Selo, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Okruk Gornji, Slatine, Trogir, Vinišće, Vranjic), *nànāra* (Kaštel Stari), ogrc (*Phorcus turbinatus*).

L JaFa II: [149]

● Postanje nejasno. Usp. JaFa II: 140–141.

OĆADA *òčāda* f. (Kaštel Stari, Gornje Selo), ušata (*Oblada melanura*) → UŠATA, UKJATA.

L JaFa II: [74]

● Iz istoznačnog mlet. *ociada* (ERHSJ III, s.v. *ukljata*; JaFa I: 444–445; JE II, s.v. *oćada*).

OČAK *očāk* m. (Arbanija, Okruk Gornji), *očāk* (Drvenik Veli), *očōk* (Hvar, Milna H), muška gira oblica, muška manula (*Spicara smaris* ♂) → GIRA (2), OBJAK, OŠTRUJ (2), PIČA, PRČ¹, SAMAR.

L JaFa II: [77]

● Imajući u vidu valunski naziv *hotec*, Vinja (JaFa I: 359) u ovim nazivima vidi izvedenice od osnove *hot-* (usp. ERHJ II, s.v. *pòhota*) te tvrdi da je motivacija pomoću slike sadržaja ‘oko’ sekundarna i duguje se nesrazmjerno velikim očima u odnosu na tijelo ribice. Tome odgovaraju i potvrde starijih leksikografskih djela gdje se donosi *oćak* ‘mužjak’, ‘samac’ (usp. JaFa I: 359).

OGRC *gārc* m. (Brusje, Komiža, Vis, Zavalata), *gřc* (Blato, Korčula, Račišće), *ogārc* (Bol), *ògrc* (Igrane, Sućuraj), *ògrc* (Brna, Milna, Sutivan, Zavalatica), *ogřc* (Kućište, Postira, Povlja, Pučišća, Selca, Sreser, Supetar, Vela Luka), *ùgarc* (Stari Grad), *ugārc* (Hvar, Vrboska), *ugārc* (Ivan Dolac, Jelsa, Milna H, Sveta Nedjelja, Zastrazišće), *ùgrc* (Lumbarda), *ugřc* (Lastovo), ogrc (*Phorcus turbinatus*) → NANAR, PUŽ (2), ŠICA.

L JaFa II: [149]

● Po Ligoriju i Vuletiću (2013: 55), dalmatoromanski ostaci od lat. AGRESTE ‘divlji’. Zbog fizičke sličnosti s nametnicima koji se zavlače pod kožu stoke, trebalo bi ozbiljno uzeti u obzir i Skokov prijedlog o povezivanju ovih naziva s psl. **qgorъ* (ERHSJ II, s.v. *ugrk*).

OKAN *òkan* m. (Brist, Duće, Igrane, Kućište, Podstrana, Račišće, Živogošće), *òkàn* (Drašnice, Grohote), *òkan* (Lumbarda, Stari Grad, Zastrazišće, Zavala), *òkàn* (Blato), *okân* (Zavalatica), *okàn* (Lastovo, Vela Luka), batoglavac (*Pagellus acarne*) → ARBANAS, ARBUN (2), BAJOK, BATEJ (3), BATOGLAVAC, BILUŠICA (2), FRANCUZ, FRAULIN, JEBIBUKVA, KOPAČ (2), MATULIĆ, MENULA (2), MEZARBUN, PLAVUŠA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Na našem terenu dosad nezabilježeni nazivi. Na Lastovu ispitanici ističu da je naziv *okàn* za vrstu *Pagellus acarne* u njihovom govoru sasvim recentan. Po Vinji (JaFa I: 424), riječ je o knjiškom nazivu koji je potaknut velikim očima ove ribe. S tim se slažu Vuletić i Skračić (2018, s.v. *òkan*), koji pokazuju da se naziv širi i u sjevernoj Dalmaciji.

OLIGA *òjuga* f. (Drašnice, Drvenik, Gradac, Igrane, Makarska, Podgora, Promajna, Tučepi), *òiga* (Povlja, Selca), *oîga* (Podstrana), *oîga* (Stomorska), *òjiga* (Baška Voda, Brela, Lumbarda, Račišće, Trpanj), *òjiga* (Lovište), *oîga* (Komiža, Korčula), *òliga* (Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Luka, Split, Sreser, Živogošće), *òljiga* (Duće), *vòjiga* (Sumartin), *oliga* (*Atherina boyeri*) → BATEJ (4), BATOGLAVAC (■), BRFUN, GAUDA, GAVUN (2), MANDA, MLIKO.

L JaFa II: [43]

● Po Skoku (ERHSJ I, s.v. *aljuga*), dalmatoromanski leksički ostatak od grč. ἀλυκόν, što prihvaćaju i Vinja (JaFa I: 395; JE II, s.v. *joga*) i Ligorio (2014: 149–150).

ORADA *òrāda* f. (Blace, Komin), *orāda* (Brna), komarča (*Sparus aurata*) → KOMARČA, OVRATA. **2.** *orāda* f. (Brna), nedorasla komarča → BILUŠICA, KOMARČA (2), OVRATA (2), PODLANICA.

■ *òrādica* f. (Blace, Komin), nedorasla komarča.

L Nema potvrda za ova mjesta. Usp. JaFa II: [63]

● Iz istoznačnog mlet. *orada* (ERHSJ II, s.v. *ovrata*; JaFa I: 215–216). Kao i tip ¹ovrata¹, potječe od lat. AURATA. Deminutivni oblik u Dolini Neretve označava nedorasle primjerke.

ORHAN *òrhan* m. (Kućište, Lastovo, Luka, Lumbarda, Trpanj, Zavalatica), *òrhan* (Blato, Brna), *òrhān* (Sreser), gof (*Seriola dumerili*) → FELUN, ORHAN.

L JaFa II: [86]

● Skok (ERHSJ II, s.v. *orhan*) u ovim nazivima vidi nastavljače grč. ὄρφος, što je zabilježeno kao ihtionim, ali Vinja (JaFa I: 327) odbacuje takav prijedlog, jer se prema opisima klasičnih pisaca nikako ne može tvrditi da je grč. ὄρφος odnosno lat. ORPHOS označavalo gofa. Stoga se

okreće odrazu grč. ὄρφνινοσ ‘taman, mračan’, a slične konceptualizacije vidi u našim nazivima *mrkuja*, *mrkujica* i lica *mrkuja*. Na tome tragu Ligorio (2014: 187) rekonstruira lat. *ORPH(N)ĪNU. Dodajmo da nazive ovoga tipa bilježimo i na Makarskom primorju, ali uvijek kao oznaku za manjega gofa, što nije razvidno iz Vinjinih potvrda (JaFa II: popis [86]). Potvrde koje bilježimo su: *ôrban* (Brela), *ôrfan* (Makarska), *ôrhanič* (Brist, uz *fêlūn*), *ôrvan* (Baška Voda, Promajna, Tučepi).

OŠTRIGA *ôštriga* f. (Korčula, Split, Vranjic), *ôštrīga* (Gornje Selo), kamenica (*Ostrea edulis*) → KAMENICA, KOPITO (2). **2.** *ôštriga* f. (Vranjic), kopito (*Spondylus gaederopus*) → KAMENICA (2), KOPITO.

L JaFa II: [156]

● Iz istoznačnog mlet. *ôstrega* (ERHSJ II, s.v. *ostriga*; JaFa II: 160; JE III, s.v. *ôstrega*). Kao i u sjevernoj Dalmaciji (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *ôštriga*), za razlikovanje ovih dviju vrsta često se poseže za konstrukcijama tipa *prava kamenica*, ali takva uporaba nije leksikalizirana.

OŠTRUJ *ôštruj* (Podgora), *ôštrūj* m. (Baška Voda, Brela, Drašnice, Drvenik, Duće, Gradac, Igrane, Komin, Omiš, Promajna, Živogošće), *ôštrūj* (Krilo, Pučišća), *ôštrūj* (Jelsa, Kućište, Lovište, Sreser, Trpanj, Vrboska), *ôštrūlj* (Blace), *štrūj* (Račišće), lužina, gira oštrulja (*Spicara flexuosa*) → BILUŠICA (■), GIRA (3), GOLICA², MENULA.

■ *ôštruja* f. (Gornje Selo, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Makarska, Maslinica, Podstrana, Selca, Split, Stomorska, Sumartin, Sutivan, Tučepi), *ôštrūja* (Blato, Bol, Brna, Supetar), *ôštrulja* (Drvenik Veli), lužina, gira oštrulja (*Spicara flexuosa*).

◇ *gîra ôštruja* f. (Kaštel Kambelovac), lužina, gira oštrulja (*Spicara flexuosa*).

L JaFa II: [78]

● Izvedenice od *ôštar*, zbog šiljaste gubice kojom se razlikuju gire od traglja (JaFa I: 355). Na našem terenu dominiraju varijante u m.r., a njihova distribucija se uvelike poklapa s distribucijom izvedenica tipa *pirak* (usp. PIRKA).

OVČICA *ôvčica* f. (Brist, Drašnice, Drvenik, Drvenik Veli, Gornje Selo, Gradac, Grohote, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Korčula, Kućište, Luka, Makarska, Podgora, Promajna, Selca, Sreser, Stomorska, Trpanj, Tučepi, Vinišće, Živogošće), *ôvcica* (Hvar), *ovčica* (Komiža), *ôvčica* (Baška Voda, Blace, Brela, Maslinica, Sumartin), *ôvčica* (Vranjic), *ôvčica* (Račišće), *ôvčica* (Trogir), *ôvčica* (Lumbarda, Vis, Vrboska), *ôvčica* (Lovište, Sućuraj), *ovčica* (Blato, Brusje, Lastovo, Vela Luka, Zavala, Zavalatica), *ovčica* (Arbanija,

Brna, Ivan Dolac, Jelsa, Milna H, Pučišća, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Zastrazišće), *ovčica* (Okruk Gornji), *ovčica* (*Lithognathus mormyrus*). → ARKAJ, MARMAR, ŠARAK.

■ *vuôca* f. (Bol), *ovčica* (*Lithognathus mormyrus*).

L JaFa II: [67]

● Deminutiv od *ovca* (JaFa I: 178). Naziv je vjerojatno motiviran ponašanjem ribe, koja se često kreće po pješčanom dnu i „pase“ (usp. i Vuletić/Skračić 2018, s.v. *ovčica*). Samo u Bolu bilježimo neizvedeno *vuôca*.

OVRATA *òvrata* f. (Korčula, Kućište, Luka, Lumbarda, Račišće, Sreser, Trpanj), *ovrãta* (Lastovo), *ùvrata* (Zavalatica), komarča (*Sparus aurata*) → KOMARČA, ORADA. 2. *òvrata* f. (Kućište, Račišće), nedorasla komarča → BILUŠICA, KOMARČA (2), ORADA (2), PODLANICA.

■ *òvratica* f. (Luka, Lumbarda, Sreser), nedorasla komarča.

L JaFa II: 63]

● Dalmatoromanski leksički prežitak od lat. AURATA (ERHSJ II, s.v. *ovrata*; JaFa I: 215–216; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *ovrãt*). Naziv je motiviran zlatnim mrljama na glavi ribe. Deminutiv *òvratica* bilježimo samo u trima govorima, gdje označava nedorasle primjerke.

PAGAR *pàgar* m. (Arbanija, Baška Voda, Blace, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Drvenik Veli, Duće, Gornje Selo, Gradac, Grohote, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Lovište, Luka, Lumbarda, Maslinica, Okruk Gornji, Omiš, Podgora, Povelja, Promajna, Račišće, Selca, Slatine, Split, Sreser, Stomorska, Supetar, Sutivan, Trogir, Tučepi, Vinišće, Vranjic, Zastrazišće, Živogošće), *pãgar* (Bol, Brusje, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Komiza, Milna, Milna H, Postira, Pučišća, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Vis, Vrboska, Zavala), *pàgār* (Korčula, Krilo, Kućište, Podstrana, Sućuraj, Sumartin), *pàgār* (Brna, Blato, Lastovo, Vela Luka, Zavalatica), *pagar* (*Pagrus pagrus*) → BATURAC, TIKVA.

L JaFa II: [64]

● Dalmatoromanski leksički prežitak od lat. PAGRUS < grč. πάγρος (ERHSJ II, s.v. *pagar*; JaFa I: 420; JE II, s.v. *pagar*).

PALAMIDA *palamîda* f. (Arbanija, Bol, Brusje, Drvenik Veli, Gornje Selo, Grohote, Hvar, Kaštel Kambelovac, Komiza, Krilo, Kućište, Lovište, Maslinica, Milna, Milna H, Okruk Gornji, Podstrana, Postira, Pučišća, Račišće, Slatine, Stomorska, Supetar, Sutivan, Sveta Nedjelja, Zastrazišće), *palàmida* (Podgora, Trpanj), *palàmîda* (Baška Voda, Blace, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Duće, Gradac, Igrane, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Makarska,

Omiš, Split, Sumartin, Tučepi, Vinišće, Vranjic, Živogošće), *palàmîda* (Trogir), palamida (*Sarda sarda*) → POLANDA.

L JaFa II: [107]

● Iz istoznačnog mlet. *palamida* (ERHSJ II, s.v. *palamida*²; usp. JaFa I: 300; JE III, s.v. *palandara*).

PALASTURA *palàstura* f. (Baška Voda, Brist, Gradac, Kućište, Promajna, Trpanj), lostura, periska (*Pinna nobilis*) → GARGAŠA, LEPEZA (2), LOSTURA, MUŠULA (3), PERISKA.

L Nema potvrda za ova mjesta.

● Po Vinji (JaFa II: 165; JE II, *lostura*), nastalo naslanjanjem *lastura* na *pala* 'najširi dio vesla', zbog oblika školjke. Nije isključen ni utjecaj istoznačnog mlet. *palóstrega*. Prema Vinjinoj građi (JaFa II: [159]), može se zaključiti da je ovaj tip karakterističan za južnu Dalmaciju, pa se naše potvrde očito duguju utjecaju Dubrovnika. Zanimljivo je, pritom, da tip 'palastura' seže gotovo do samog SZ ruba Makarskog primorja.

PANTALENA *pantaléna* f. (Makarska), *pantalêna* (Supetar), *patalêna* (Arbanija), priljepak (*Patella*) → ČUPKA, LUPAR, PIZDICA (3), PRILJEPAK.

■ *pàntalīn* m. (Slatine), priljepak (*Patella*).

L JaFa II: [150]

● Iz istoznačnog mlet., odnosno tršč. *pantalena* (JaFa II: 152; usp. Boerio, 1867: 468). U Makarskoj ovaj lik dolazi kao drugi odgovor, dok kao prvi odgovor dolazi lik *prílipak*.

PAPAK *pápak* m. (Podstrana), kunjka (*Arca noae*) → KUNJAK, KUNJKA, MUŠULA, ŠKOJAK.

L Nema potvrda u literaturi.

● Metafora prema *papak*, zbog fizičke sličnosti s rožnatim završecima prstiju kod parnoprstaša (usp. JaFa II: 159). Vinja nazive ovoga tipa bilježi u Ražancu, za *Barbatia barbata*, i u Podgori, za *Spondylus gaederopus*. Za potonju vrstu bilježimo i nazive slične konceptualizacije (v. KOPITO).

PAPALINA *papalīna* f. (Arbanija, Blato, Brusje, Grohote, Ivan Dolac, Kaštel Kambelovac, Komiža, Korčula, Kućište, Milna H, Povelja, Pučišća, Selca, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Zavala, Zavalatica), *papàlina* (Podgora, Sutivan), *papàlīna* (Brela, Brist, Duće, Gradac, Igrane, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Makarska, Omiš, Podstrana, Split, Tučepi), *papàlīna* (Trogir), papalina (*Sprattus sprattus*) → GRANGOLIŠ, SRDELINA.

■ *papalîn* m. (Lastovo), isto.

L JaFa II: [18]

● Iz istoznačnog mlet. *papalina* (JaFa II: 376). Zanimljivo je da Vinja (JaFa II: popis [18]) nazive ovoga tipa u srednjoj Dalmaciji bilježi samo u tri mjesta (Krilo, Supetar, Povlja), dok ga mi bilježimo na znatno širem arealu.

PASTRVA *pàstrva* f. (Lastovo), drozd (*Labrus viridis*) → ČVRLJAK, DROZD, GOVNO (2), SONJAČA (■).

L JaFa II: [94]

● Naziv je zbog sličnog izgleda prenesen s riječne na morsku ribu. Riječ je zacijelo o vrlo starom nazivu, iz vremena prvog doseljenja Slavena. Kao naziv za riječnu ribu potječe od psl. Pridjeva **p̃strbъ* 'šaren' (ERHJ II, s.v. *pàstrva*).

PARICA *pàrica* f. (Omiš), srčanka (*Cardiidae*) općenito → CARICA, ČUPKA (■), GOSPINA ČAHURA, KRALJICA, KUNJKA (3), RICASTA, SRČIKA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Vjerojatno izvedenica od *par* 'dvoje iste vrste', zbog zrcalne morfologije školjkaša.

PARTIZAN *partizân* m. (Sreser), gamburata (*Clibanarius erythropus*) → GUZICA, ISKRA, KOKICA, PODSTANAR, RAK (3), SAMAC, ŠKATLA (2), ŠTRUMBUL (4).

L Nema potvrda u literaturi.

● Prozirna metafora prema *partizan* (usp. ERHJ II, s.v.), motivirana time što gamburata nastanjuje napuštene kućice puža.

PAS *pàs* m. (Arbanija, Baška Voda, Blato, Bol, Brela, Brna, Brusje, Drašnice, Drvenik Veli, Duće, Gornje Selo, Grohote, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Krilo, Lovište, Makarska, Maslinica, Milna, Milna H, Okruk Gornji, Omiš, Podgora, Podstrana, Povlja, Promajna, Pučišća, Selca, Slatine, Split, Stari Grad, Stomorska, Sućuraj, Sumartin, Sutivan, Sveta Nedjelja, Trogir, Tučepi, Vela Luka, Vinišće, Vranjic, Vrboska, Zastrazišće, Zavala, Živogošće), općenito morski pas → ČUKOV, DRKONA, KUCIN, KUČAK, PENA (2). **2.** *pàs* m. (Arbanija, Baška Voda, Blato, Drašnice, Duće, Grohote, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Krilo, Lovište, Makarska, Okruk Gornji, Omiš, Podstrana, Povlja, Promajna, Selca, Split, Stomorska, Sumartin, Sutivan, Tučepi, Vinišće, Vranjic, Živogošće), općenito veliki morski pas → ČUKOV (2), DRKONA (2), KANJA, KUCIN (2), PENA (3), PEŠEKAN. **3.**

pàs m. (Brna, Duće, Grohote, Ivan Dolac, Lovište, Podstrana, Povelja, Pučišća, Selca, Stari Grad, Sućuraj, Sumartin, Sutivan, Vranjic, Zastrazišće, Zavala, Živogošće), kostelj (*Squalus acanthias*) → ČUKOV (3), DRKONA (3), KANJA (2), KOSTEJ, KUCIN (3), PENA, SIVAC (2). **4.** *pàs* m. (Arbanija, Baška Voda, Bol, Brusje, Drašnice, Drvenik Veli, Duće, Gornje Selo, Grohote, Ivan Dolac, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Maslinica, Milna, Milna H, Podstrana, Povelja, Pučišća, Selca, Slatine, Split, Stari Grad, Stomorska, Sumartin, Sutivan, Sveta Nedjelja, Trogir, Vela Luka, Vinišće, Vranjic, Zastrazišće, Zavala, Živogošće), pas mekuš (*Mustelus mustelus*) → BILAČ¹, ČUKOV (4), DRKONA (4), GLUHI PAS, KOSTEJ (2), KUCIN (4), MEKIŠ, PENA (4), SIVAC. **5.** *pàs* m. (Komin, Postira, Sumartin), modrulj (*Prionace glauca*) → DRKONA (5), KANJA (3), KONJATA, MODRUJ, PEŠEKAN (2).

■ *pàščina* m. (Gornje Selo), općenito veliki morski pas.

◇ *bīli pàs* m. (Krilo), pas mekuš (*Mustelus mustelus*) ⇒ BILAČ¹

◇ *cṛnī pàs* m. (Krilo), kostelj (*Squalus acanthias*).

◇ *glūhi pàs* m. (Hvar, Jelsa, Vrboska), pas mekuš (*Mustelus mustelus*) ⇒ GLUHI PAS

◇ *ōštri pàs* m. (Vrboska), kostelj (*Squalus acanthias*).

◇ *pàs sa drāčon* m. (Jelsa), kostelj (*Squalus acanthias*).

L JaFa II: [2], [8]

● Metafora prema *pas* ‘*Canis lupus familiaris*’, vjerojatno potaknuta karakteristično oštrim zubima morskih pasa (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *pàs*). Funkcionira samostalno, kao opći naziv ili naziv za posebne vrste morskih pasa (u mjestima u kojima nije došlo do specifičnih leksičkih inovacija), a u nekim govorima i kao dio sveze kada se dodavanjem determinativa imenuje određena vrsta. Primjerice: *bīli pàs*, *cṛnī pàs*, *glūhi pàs*, *ōštri pàs*, *pàs sa drāčon*. Od toga samo nazivi *bīli pàs* i *glūhi pàs* tvore leksičku porodicu te ih objašnjavamo u posebnim lemmama (v. BILAČ i GLUHI PAS). Naziv *cṛnī pàs* nastao je kao paralela nazivu *bīli pàs*, čime se dvije najprisutnije vrste, *Squalus acanthias* i *Mustelus mustelus*, razlikuju prema boji kože, opozicijom *svijetlo* ~ *tamno*. Nazivi *ōštri pàs* i *pàs sa drāčon* motivirani su bodljama koje se nalaze pored leđnih peraja vrste *Squalus acanthias* (usp., recimo, nazive tipa ‘kostelj’ ili naziv *kucīn sa drācon* ⇒ KUCIN). Afektivni augmentativ *pàščina* bilježimo kao oznaku za velike i opasne vrste morskih pasa.

PAŠARA *pàšara* f. (Lastovo), iverak (*Platichthys flesus*) → IVERAK, LIST (2), PIZDIN POKRIVAC, RUMPUL (2), ŠVOJ (2). → IVERAK, LIST (2), PIZDIN POKRIVAC, RUMPUL (2), ŠVOJ (2). **2.** *pasāra* f. (Komiža), patarača (*Citharus linguatula*) → PATARAČA, PIZDIN POKRIVAC (3), ŠVOJ (■).

■ *pàšār* m. (Vranjic), *pàšōr* (Podstrana), iverak (*Platichthys flesus*).

■ *pășarica* f. (Komiža), *patarača* (*Citharus linguatula*) → PATARAČA, PIZDIN POKRIVAC (3), ŠVOJ (■).

■ *pășarica* f. (Komiža), raža modropjega (*Raja miraletus*) → BARAKULA, LEPTIRICA, PINTA, PIZDIN POKRIVAC (■), RAŽA (2), VIŠTICA.

L JaFa II: [12, 128]

● Iz istoznačnog mlet. *pàsara* (JaFa I: 94; JE II, s.v. *pasara*). Prema Vinjinim materijalima čini se da je ovaj tip nekada bio rašireniji. Komiško *pășarica* 'ražna modropjega, *Raja miraletus*' po Vinji (JaFa I: 79) je potaknut sličnom bojom ovih riba, međutim, smatramo da je već i maleno romboidno tijelo utjecalo na takvu percepciju. Spomenimo da u Grohotama raža modropjega nosi naziv tipa 'pizdin pokrivac¹, koji također češće dolazi kao oznaka za plosnatice (usp. PIZDIN POKRIVAC).

PATARAČA *patàrača* f. (Blace, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Duće, Gornje Selo, Gradac, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Krilo, Makarska, Omiš, Podgora, Promajna, Split, Sućuraj, Sutivan, Tučepi, Vinišće, Vranjic), *patarãca* (Supetar), *patàrača* (Komin, Sumartin), *patarãča* (Milna H, Pučišća, Sveta Nedjelja), *patarãča* (Lovište, Maslinica, Stomorska, Zastrazišće), *patarača* (*Citharus linguatula*) → PAŠARA (■), PIZDIN POKRIVAC (3), ŠVOJ (■).

L JaFa II: [128] (znatno manje potvrda)

● Iz istoznačnog mlet. *pataracia* (ERHSJ II, s.v. *patarača*; JaFa I: 100; JE II, s.v. *patarača*; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *patarãča*). Suprotno stanju u sjevernoj Dalmaciji, gdje se nazivi ovoga tipa bilježe samo u četiri mjesta, u srednjoj Dalmaciji smo zabilježili znatno više potvrda. Pokrivaju gotovo cijelu obalu od Vinišća do Komina i nekoliko mjesta na otocima.

PAUK *pàuk* m. (Arbanija, Baška Voda, Drašnice, Drvenik Veli, Gornje Selo, Grohote, Hvar, Jelsa, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Komiža, Makarska, Maslinica, Milna, Milna H, Okruk Gornji, Omiš, Poblja, Promajna, Pučišća, Selca, Slatine, Stomorska, Supetar, Sutivan, Sveta Nedjelja, Trogir, Tučepi, Vis, Zastrazišće), *pãuk* (Brusje, Stari Grad), *pàuk* (Brela, Duće, Kaštel Stari, Krilo, Podstrana, Postira, Split, Sumartin, Vinišće, Vranjic), *pãvak* (Ivan Dolac, Vrboska, Zavala), *pãvuk* (Bol), paukovke općenito (*Trachinidae*) → DRAGANA, TARANTA. 2. *pãuk* m. (Blato, Brist, Brna, Lovište, Lumbarda, Račišće, Sućuraj), *pàuk* (Zavalatica), bežmek (*Uranoscopus scaber*) → BATOŠ, BAJO, BATOVINA, BEŽMEK, BOKA DI BAČO, BOKINKAVA, ČAČAK, SIČ, TOVAR².

L JaFa II: [103]

● Metafora prema *pauk*, zbog otrovnih bodlji ribe (JaFa I: 137). Nazivi za srodnog bežmeka (*Uranoscopus scaber*) bilježe se na terenu gdje pauk nosi nazive tipa 'dragana'¹ (v. DRAGANA).

PEDOĆ *pèdoč* m. (Korčula, Krilo, Maslinica, Omiš), *pedoč* (Povlja, Slatine), *pedoč* (Jelsa, Komiža, Stari Grad), *pedoč* (Supetar), *pidoč* (Gornje Selo), *pidoč* (Drvenik Veli, Lastovo), dagnja (*Mytilus galloprovincialis*) → CRNA DRAGA, DAGNJA, KOKOŠICA, KUNJKA (2), MUŠULA (2), (+)PRST/(■), PIVAC², PIZDICA, SPOL.

■ *pèdača* f. (Brela), *pèdoča* f. (Duće, Makarska, Tučepi), *pedočča* f. (Stomorska, Sutivan, Zastraišće), *pèdoča* f. (Drašnice), *pedočča* f. (Blato, Zavala), dagnja (*Mytilus galloprovincialis*).

L JaFa II: [157]

● Iz istoznačnog mlet. *pedocio* (ERHSJ II, s.v. *pedoći*; JaFa II. 162; JE III, s.v. *pedoč*).

PELEGRINA *pilingrīna* f. (Luka, Sreser), *pelègrīna* (Blace), jakobova kapica (*Pecten jacobus*) → JAKOBOVA KAPICA, KAPESANTA, LEPEZA, PEPELJARA, ŠELOVKA, VENTULA.

L U literaturi nema potvrda za ova mjesta. Usp. JaFa II: [116]

● Vinja (JaFa II: 175; JE III, s.v. *pelegrin*) u ovim nazivima vidi nastavljače lat. PELEGRINUS 'stranac', 'putnik', što se tek od 11. st. bilježi u značenju 'hodočasnik'. Osim što napominje da nam je riječ došla sa zapada, ne govori ništa o neposrednom ishodištu naših malakonima. Prema uvjerljivoj predaji (usp. JaFa II: 175, n. 106), nazivi za školjku duguju se hodočasnicima na grob sv. Jakova koji bi po povratku iz Santiaga, kao dokaz izvršena hodočašća, pričvrstili ove školjke na svoje hodočasničke haljine.

PENA *pèna* f. (Račišće, Zavalatica), kostelj (*Squalus acanthias*) → ČUKOV (3), DRKONA (3), KANJA (2), KOSTEJ, KUCIN (3), PAS (3), SIVAC (2). **2.** *pèna* f. (Postira), općenito morski pas → ČUKOV, DRKONA, KUCIN, KUČAK, PAS. **3.** *pèna* f. (Zavalatica), općenito veliki morski pas → ČUKOV (2), DRKONA (2), KANJA, KUCIN (2), PAS (2), PEŠEKAN. **4.** *pèna* f. (Blato, Brna, Komin, Kućište, Lastovo, Luka, Lumbarda, Podgora, Postira, Supetar, Trpanj, Zavalatica), pas mekuš (*Mustelus mustelus*) → BILAČ¹, ČUKOV (4), DRKONA (4), GLUHI PAS, KOSTEJ (2), KUCIN (4), MEKIŠ, PAS (4), SIVAC.

L JaFa II: [8] (samo Račišće, općenito izostaje u drugim značenjima izuzev 'Squalus acanthias')

● Po Vinji (JaFa I: 62, bilješka 54), temeljno značenje našega *pena* je 'pas kostelj, *Squalus acanthias*', a bližu etimologiju vidi u južnotalijanskom *penna*, zabilježeno u Bariju. Kao i nazivi tipa 'kostelj'¹ te neki višečlani nazivi koji se sastoje od determinativa i hiperonima naziv *pèna*

je također motiviran posebnom fizionomijom peraja u psa kostelja, koje se odlikuju bodljama, pa Vinja (JaFa I: 62; JE III, s.v. *pěna*) ističe da se nazivi tipa 'pena' izvode iz lat. PINNA/PENNA 'peraja'.

PEPELJARA *pepèljara* f. (Lumbarda), jakobova kapica (*Pecten jacobeus*) → JAKOBOVA KAPICA, KAPESANTA, LEPEZA, PELEGRINA, ŠELOVKA, VENTULA.

L Nema potvrda u literaturi.

- Prozirna metafora, zbog oblika i sekundarne funkcije ljušture ovog školjkaša.

PERISKA *pèriska* f. (Drašnice, Podstrana), *pèriska* (Grohote), *periska* (Bol), lostura, periska (*Pinna nobilis*) → GARGAŠA, LEPEZA (2), LOSTURA, MUŠULA (3), PALASTURA.

L Nema potvrda u literaturi.

- Vinja (JaFa II: 166) na temelju terenskog iskustva ističe da je *periska* isključivo termin iz stručne literature i da ga nigdje nije zabilježio u narodnim govorima. Autori ERHJ (II, s.v. *periska*) naziv izvode iz *pero*, ali napominju da je tvorba nejasna. Nazivi ovoga tipa zabilježeni su u više istarskih govora (usp. MILA: 303). Premda ne možemo isključiti mogućnost da naziv prodire iz knjiške u pučku uporabu, s ovim potvdama iz srednje Dalmacije ubuduće bi valjalo preispitati Vinjinu tezu.

PERKA *pêrka* f. (Milna H), mala kozica (*Palaemon serratus*) → BABIN BRK, GAMBOR, KOCKA BRKA, KOZICA, ŠAL, ŠAMBRK, ZEVALO (■).

L Nema potvrda u literaturi.

- Naši ispitanici naziv tumače prema gl. *periti* 'nabadati' (usp. ERHSJ II, s.v.), zato što se kozica koristi kao mamac na udici, ali ističu da se glagol ne koristi u njihovom govoru. Kako nema ni drugih naziva za kozicu koji bi bili motivirani sličnom radnjom, pomislili smo na izvedenicu od *pero* (što stoji i u osnovi gl. *periti*), zbog tankih ticala životinjske (usp. BABIN BRK, KOCKA BRKA, ŠAMBRK). Tome u prilog idu i drugi nazivi koji počivaju na sličnom poticaju (usp. *babadlăka*, *kozabrădă*, *plêtikosa*, sve u Vuletić/Skračić 2018).

PEŠ *pěš* m. (Luka), glavoč općenito (*Gobiidae*) → GLAMAC, GUV, PORAPNJAK, UGVAT.

L JaFa II: [121] (uz znatno više potvrda)

- Vinja (JaFa I: 204) ne dvoji da je riječ o odrazu lat. PISCIS 'riba', ali izražava sumnju u Skokovo (ERHSJ II, s.v. *peš*) tumačenje da se naziv kod nas duguje tal. *pesce*, zato što se ovaj naziv bilježi sve do Dunava kao oznaka za riječne ribe.

PEŠEKAN *pešikônt* m. (Milna H, Zastrazišće), *pešakônt* (Hvar), *pešekân* (Stari Grad), *pešikân* (Luka), *pešikânt* (Drvenik Veli), *pišikônt* (Komiža), *pišakônt* (Sveta Nedjelja), *pišikônt* (Ivan Dolac, Jelsa, Vis, Vrboska, Zavala), općenito veliki morski pas → ČUKOV (2), DRKONA (2), KANJA, KUCIN (2), PAS (2), PENA (3), PEŠEKANJA. **2.** *pišikônt* m. (Jelsa, Vis, Vrboska), *pešekân* (Stari Grad), *pešikônt* (Milna H), *pišikônt* m. (Komiža), *pišakônt* (Sveta Nedjelja), modrulj (*Prionace glauca*) → DRKONA (5), KANJA (3), KONJATA, MODRUJ, PAS (5), PEŠEKANJA (2).

- *pešekaêna* (Supetar), općenito veliki morski pas.
- *pešekaêna* (Supetar), modrulj (*Prionace glauca*).
- *pišikâna* (Lastovo, Maslinica), općenito veliki morski pas.
- *pišikâna* (Lastovo, Maslinica), modrulj (*Prionace glauca*).

L JaFa II: [2]

● Iz mlet. *pesse can* (ERHSJ II, s.v. *peš*²; JaFa I: 53; JE III, s.v. *peše*- 4.; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *pešekân*). Nazivi pokrivaju dva značenja, općenito veliki morski pas i pas modrulj (*Prionace glauca*), što je razumljivo budući da je pas modrulj jedina vrsta opasnog morskog psa koja se nalazi u našem moru.

PEŠEKANJA *pešikanja* f. (Trogir, Trpanj), *pešekânja* (Milna), *pešekànja* (Vela Luka), *pešikânja* (Pučišća), *pešikànja* (Komin), *pišikànja* (Brna, Kućište), *prišikanja* (Račišće), općenito veliki morski pas → ČUKOV (2), DRKONA (2), KANJA, KUCIN (2), PAS (2), PENA (3), PEŠEKAN. **2.** *pešekànja* f. (Korčula), modrulj (*Prionace glauca*) → DRKONA (5), KANJA (3), KONJATA, MODRUJ, PAS (5), PEŠEKAN (2).

- *pešikânj* (Lumbarda), općenito veliki morski pas.

L JaFa II: [2]

● Nazivi ovoga tipa su hibridne tvorbe nastale na dodiru areala tipova 'pešekan' i 'kanja' (usp. komentar karte 4). Za postanje, vidi KANJA i PEŠEKAN.

PEŠELUNA *pešelûna* f. (Lastovo), bucanj (*Mola mola*) → BUC, BUTAC, PEŠETAMBURO.

L U literaturi nema potvrda za Lastovo.

● Iz istoznačnog tal. *pesce luna* (JaFa I: 147; JE III, s.v. *peše*- 7.).

PEŠEŠPADA *pešešpâda* f. (Hvar, Korčula), *pešešpôda* (Komiža), *pešešpôda* (Vis), sabljan (*Xiphias gladius*) → JAGLUN, SABJA.

L JaFa II: [113] (samo Komiža)

- Iz istoznačnog mlet. *pesse spada* (JaFa I: 182; JE III, s.v. *peše-* 13.).

PEŠETAMBURO *pešetambûro* m. (Hvar, Korčula, Zavalatica), *pešitambûrlo* (Vela Luka), bucanj (*Mola mola*) → BUC, BUTAC, PEŠELUNA.

L JaFa II: [130]

- Metafora prema *tambûr* 'bubanj', što je iz mlet. *tamburo* (JaFa I: 149). Naziv je izveden pomoću *peše-/peši-* (mlet. *pesse*), što je čest element kod složenica u ihtionimiji. Vinja, međutim, kaže da je teško reći je li naziv za ribu nastao kod nas ili je kao takav posuđen, jer se u mlet. *Mola mola* naziva *tamburo* i *tamburo de mar*, a na zapadnoj obali Jadrana bilježe se i višečlani nazivi tipa *pesce tamburo*.

PETROVO UHO *pètrovo ùho* n. (Blato, Bol, Gornje Selo, Grohote, Lastovo, Luka, Maslinica, Milna H, Postira, Poblja, Pučišća, Račišće, Selca, Sreser, Sumartin, Sveta Nedjelja, Vis, Vrboska, Zastrazišće, Zavalatica), *pètrovo ùvo* (Brist, Drvenik, Duće, Kaštel Sućurac, Komin, Krilo, Makarska, Podgora, Split, Tučepi, Živogošće), *petròvo ùvo* (Okruk Gornji, Slatine), *petrovo uho* (*Haliotis tuberculata*) → BAŠINA KUĆICA, BISERNICA, MISEC, ŠAŠURKA, ZLATUJA.

◇ *svètega antôna ùho* n. (Milna), *ùho svètega antônija* (Stari Grad), isto.

◇ *svètega pètra ùho* n. (Brna), *svètega pètra ùho* (Lovište), *svètog pètra ùvo* (Omiš, Trogir), *svètoga pètra ùvo* (Blace, Gradac), *ùho svètega pètra* (Brusje, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Zavala), *ùho svètega pètra* (Korčula, Supetar), *ùho svètog pètra* (Trpanj), *ùho svètog pètra* (Sutivan), isto.

◇ *svètog ánte ùvo* n. (Drašnice), *ùvo svètog ánte* (Igrane, Sućuraj), isto.

L JaFa II: [148]

- Prema *ùho* (JaFa II: 147–148). Kako su pokazali Vuletić i Skračić (2018, s.v. *ùho*), složeni nazivi tipa *petrovo uho*, kakvi u različitim varijantama dominiraju na našem terenu, motivirani su biblijskom epizodom u kojoj apostol Petar odsijeca uho slugi Malku. Sporadično bilježimo i složene nazive u kojima je došlo do promjene imena sveca (*ùho svètega antônija*, *svètog ánte ùvo* i sl.). Nigdje ne bilježimo neizvedeno *ùho*.

PIC *pìc* m. (Arbanija, Baška Voda, Blace, Blato, Bol, Brela, Brist, Brna, Brusje, Drašnice, Drvenik, Drvenik Veli, Duće, Gornje Selo, Grohote, Hvar, Igrane, Ivan Dolac, Jelsa, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Komiža, Korčula, Krilo, Kućište, Lastovo, Lovište, Lumbarda, Makarska, Maslinica, Milna, Milna H, Okruk Gornji, Omiš, Podgora, Podstrana, Postira, Poblja, Promajna, Pučišća, Račišće, Selca, Slatine, Sreser, Stari Grad,

Stomorska, Sumartin, Supetar, Sutivan, Sveta Nedjelja, Trogir, Trpanj, Tučepi, Vela Luka, Vinišće, Vis, Vranjic, Vrboska, Zastrazišće, Zavala, Zavalatica, Živogošće), *fic* (Luka), *šp̃ic* (Split), *pic* (*Diplodus puntazzo*).

■ *picamôrta* f. (Gradac), *pic* (*Diplodus puntazzo*).

■ *p̃čac* m. (Sućuraj), isto.

L JaFa II: [68] (Vinja u Gradcu bilježi nesklonjivo *picamorti*)

● Naziv je motiviran ispuččenom gubicom ove ribe, a vjerojatno predstavlja domaću prilagodbu tal. *pizzo* 'šiljak' (ERHSJ III, s.v. *pic*; JaFa I: 436; JE III, s.v. *pical*; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *p̃ic*). Oblik *picamôrta* Vinja (JaFa I: 436) tumači naslanjanjem na *picigamorti* 'kantar, *Spondyllosoma cantharus*'. Ne dvojimo da je Vinja u pravu, ali valja spomenuti da je u Gradcu naziv za kantara *kântar*.

PICIGAMORTE *picigamôrti* m. (Korčula, Supetar), *picigamôrt* (Bol), *p̃icigamôrte* (Split), kantar (*Spondyllosoma cantharus*) → KANTAR, PLAVICA.

L U literaturi nema potvrda za ova mjesta. Usp. JaFa II: [75]

● Metafora prema *picigamorte* 'grobar', što je od istoznačnog mlet. *picegamorti* (Boerio, 505). Po Vinji (JaFa I: 450), naziv je motiviran vjerovanjem da je kantar strvinar.

PIČA *p̃ča* coll. (Omiš), muška gira oblica, muška manula (*Spicara smaris* ♂) → GIRA (2), OBJAK, OČAK, OŠTRUJ (2), PRČ¹, SAMAR.

L U literaturi nema potvrda u ovom značenju.

● Ova se zbirna imenica koristi kao naziv za oznaku vrlo sitne ribe kojom se hrani veća riba (usp. JaFa I: 200). Potječe od gl. *p̃tati* 'hraniti' (ERHSJ II, s.v. *p̃tati*).

PIKOLO *p̃kolo* m. (Sućuraj), vučić (*Serranus hepatus*) → BAHIĆ, ČUĆIN¹, GUDIN, IŽERÍĆ, KANJ (■), MEZOPIRKA MEZOKANJAC, MIŠ¹, PIRAK, PRASAC, PUH, VUK.

L Nema potvrda u literaturi.

● Afektivan naziv prema *pikolo* 'mali', što je od mlet. *pico* (Boerio, 1867: 506). Motivirano malim dimenzijama ove ribice.

PINTA *p̃nta* f. (Brist), raža modropjega (*Raja miraletus*) → BARAKULA, LEPTIRICA, PAŠARA (■), PIZDIN POKRIVAC (■), RAŽA (2), VIŠTICA.

L Nema potvrda u literaturi za ovu vrstu.

● Vinja (JaFa II: popis [15]) bilježi ovaj naziv u Gradcu za vrstu *Gymnura altavela*, uz napomenu da ta vrsta raže ima vrlo malo pučkih naziva te da sami ispitanici često nisu sigurni u identifikaciju. Iako ističe da je postanje naziva nejasno (JaFa I: 82; JE III, s.v. *pentur*), s pravom ga svrstava među odraze lat. PINGERE ‘slikati’ (usp. i REW, 6512). Naime, naši ispitanici u susjednom Bristu bez oklijevanja navode da je *pînta* naziv za ražu modropjegu te dodaju da je to „råža sa dvâ òka“, misleći pritom na njezine karakteristične dorsalne pjege, koje su uostalom i motivirale naziv.

PIRKA *pîrka* f. (Arbanija, Blato, Bol, Brna, Drvenik Veli, Duće, Gornje Selo, Grohote, Kaštel Sućurac, Komin, Korčula, Krilo, Kućište, Lumbarda, Maslinica, Milna, Okruk Gornji, Omiš, Podstrana, Postira, Povlja, Pučišća, Selca, Slatine, Split, Sreser, Stomorska, Supetar, Sutivan, Trogir, Vela Luka, Vinišće, Zavalatica), *pêrka* (Trpanj), *pjêrka* m. (Luka), *špîrka* f. (Vranjic), *pirka* (*Serranus scriba*) → BURAČA.

■ *opîrak* m. (Milna H), *pîrak* (Baška Voda, Blace, Brela, Brist, Brusje, Drašnice, Drvenik, Gradac, Hvar, Igrane, Ivan Dolac, Jelsa, Komiža, Lovište, Makarska, Promajna, Račišće, Stari Grad, Sućuraj, Sveta Nedjelja, Tučepi, Vis, Vrboska, Zastrazišće, Zavala, Živogošće), *pîrāk* (Podgora, Sumartin), *pirka* (*Serranus scriba*).

■ *pîrak* m. (Blace), kanjac (*Serranus cabrilla*) → KANJ.

■ *pîrak* m. (Blace), vučić (*Serranus hepatus*) → BAHIĆ, ĆUĆIN¹, GUDIN, IŽERIĆ, KANJ (■), MEZOPIRKA MEZOKANJAC, MIŠ¹, PIKOLO, PRASAC, PUH, VUK.

■ *pîrke* coll. (Kaštel Stari, Krilo), *špîrke* (Vranjic), manje *Labridae* → ĆORKE, ĆUĆIN¹ (2), DIVJACI, GOVNO (■), HINJUŠA, JEBAC, LEP (■), PIRKA (■), PODUJKA, ŠARUJA, SITNIŠ, ŠKADENTA, SMOKVA (■), SONJAČA (■), STRGAĆ, TRASKA, TUCAVICA, VRANA (4), ZDRČA.

■ *pjêrak* m. (Lastovo), *pirka* (*Serranus scriba*).

L JaFa II: [56]

● Dalmatoromanski leksički ostatak od lat. PERCA (REW 6398) < grč. πέρκη (ERHJS III, s.v. *perka*; JaFa I: 452). Izvedenice m.r. karakteristične su za govore Makarskog primorja, doline Neretve, Hvara i Visa. U Blacama *pîrak* označava sve pripadnike *Serraninae*. Dolazi i kao zbirna imenica u značenju ‘manje *Labridae*’, u Kaštel Starom, Vranjicu i Krilu. Varijante *pjêrka* u Luci i *pjêrak* na Lastovu su jekavski hiperkorektizmi.

PIRULA *pîrula* f. (Podgora), vretenjača (*Cerithium vulgatum*) → CRKVICA, DUGAŠ, GUZICA (2), ISKRA (2), KUDIJA, PUŽ, RAČICA, ŠKATLA, ŠTRUMBUL, VRETENO, ZAVIJAC, ŽABICA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Metafora prema *pîrula* ‘duguljasta naušnica’ < mlet. *pèrolo* (Boerio, 1867: 495). Usp. ERHSJ II, s.v. *pirula*.

PISKA VICA *pîskavica* f. (Luka), dupin (*Delphinus sp.*) → DUPIN, DUPLIN.

L Nema potvrda za ovo mjesto.

● Po Vinji (JaFa II: 193), naziv je onomatopejskog postanja. Semantički u obzir dolaze gl. *pliskati* ‘praćakati se’ i *piskati* ‘klikatati’, prvi zbog karakteristična kretanja dupina po površini mora, a drugi zbog zvuka kojeg proizvode dok uzimaju zrak. Usp. i ERHJ II, s.v. *pliskavica*, gdje se u obzir uzima samo gl. *pliskati*.

PISTEJ *pistěj* m. (Brusje, Ivan Dolac, Lovište, Milna H, Vela Luka), *péstej* (Blace, Kućište), *péstěj* (Selca, Sumartin), *pèstěj* (Sućuraj) *pestěj* (Sreser), *pístej* (Blato, Brna, Korčula, Zavalatica), *pîstěj* (Račišće), *pistěj* (Postira, Sveta Nedjelja), *pistiěj* (Zavala), *pistiěj* (Stari Grad), *pist'ěj* (Zastražišće), *pistiěj* (Bol, Jelsa, Vrboska), *pištěj* (Komiža, Vis), *pištěj* (Milna, Hvar, Supetar, Sutivan) trp (*Holothuroidea*) → KACAMARIN, MORSKI KURAC, STRMARIN.

■ *péstoј* m. (Baška Voda, Brela, Drvenik, Gradac, Igrane, Makarska, Podgora, Promajna, Tučepi, Živogošće), trp (*Holothuroidea*).

■ *péstoja* f. (Drašnice), isto.

■ *pèstojak* m. (Trpanj), isto.

■ *péstonja* m. (Brist), isto.

■ *pîzděj* m. (Luka), *pîzděj* (Lumbarda, Povlja), *pîzd'ěj* (Pučišća), isto.

L JaFa II: [168]

● Po Vinji (JaFa II: 180) nema sumnje da su naši nazivi nastavljači lat. PISTILLUM ‘tučak’ (REW 6537.2). Oblici sa sonorizacijom *-st-* > *-zd-* paretimološki se naslanjaju na *pizda*.

PISTURELA *pistùrela* f. (Korčula), bodljikavi volak (*Bolinus brandaris*) → BADA VAC, BUZDOVAN, DUGOREPUJA, KAVALIN (2), KOZA (2), KRAGUJAK (2), KRAVICA, MODRUJAK, PUMPAR (2), ROGAČ, ŠTRUMBUL (3), VOLAK (2), ZVIZDOČ.

L JaFa II: [151]

● Vinja (JaFa II: 140) drži da je naziv za ovoga puža nastao prema *pistùrela* ‘nasip uz lukobran’. Usp. i *porporela*, *pumpurela* ‘lukobran’, što je nedvojbeno od naziva za *Hexaplex trunculus*.

PIŠMOLJ *pišmōl* m. (Baška Voda, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Grohote, Igrane, Kaštel Sućurac, Promajna, Živogošće), *pišmōl* (Komiža), *pišmoј* (Makarska, Tučepi), *pišmōj* (Trogir),

pišmôj (Vis), *pišmol* (Sućuraj), *pišmol* (Sveta Nedjelja), *pišmōl* (Gornje Selo, Omiš, Poblja, Račišće, Selca), *pišmōl* (Bol, Brna, Drvenik Veli, Hvar, Krilo, Lovište, Maslinica, Stomorska), *pišmolj* (Podgora), *pišmōlj* (Komin), *pišmōlj* (Sumartin), *pišmōlj* (Trpanj), *pišm^uol* (Pučišća), *pišmolj* (*Merlnagius merlangius*) → MOL (2).

◇ *piš mōl* m. (Arbanija, Blace, Jelsa, Kaštel Kambelovac, Milna, Okruk Gornji, Postira, Slatine, Split, Stari Grad, Supetar, Sutivan, Vranjic, Vrboska), isto.

L JaFa II: [32]

● Vinja (JaFa I: 260, JE III, s.v. *peše- 9.*) je iscrpno objasnio zašto se nazivi ovoga tipa ne mogu tumačiti pomoću tal. *pesce molo*, kako je mislio Skok (ERHSJ II, s.v. *peš²*), i u pravu je kada kaže da *-molj* potječe od mlet. *mogio* [mojo] ‘mekan’, što je potaknuto mekanim mesom ove ribe. Razumije se pritom da je dočetno *-l* hiperkorektizam prema *-j*. Dočetno *-l* u nekim nazivima pokazuje utjecaj naziva za srodnog mola (v. MOL), što pokazuje i višočlani naziv *piš mōl*. Vuletić i Skračić (2018, s.v. *pišmōlj*) ističu da su nazivi tipa [‘pišmolj’] nastali na našoj strani Jadrana, spajanjem mlet. riječi *pese* i *mogio*.

PITOMAČ *pitomâč* m. (Maslinica), grmalj (*Eriphia verrucosa*) → KOSMEJ, KUČAR, RAK (◇), RUNJAVAC, ŠUŠNJAK, ŽBIRAC, ŽMAK.

L Nema potvrda u literaturi.

● Postanje nejasno. Možda izvedenica od pridjeva *pitom*, što bi bilo motivirano time što ovaj rak ima ukusno meso.

PIVAC *pívac* m. (Drvenik, Igrane, Kaštel Stari, Makarska, Promajna, Sućuraj, Živogošće), babica dubinka (*Blennius ocellaris*) → BABA¹ (2), BABA DERA (2), BABASLINKA (2), BABICA KRUNICA, BALAVICA, BOŽJI KOKOT, KOKOT², LINZURA (2), MOLUDA (2), SLINKA (2).

■ *pívčenjak* m. (Drvenik Veli), babica dubinka (*Blennius ocellaris*).

■ *pívčina* m. (Vranjic), isto.

L JaFa II: [117]

● Za motivaciju, usp. KOKOT. Za porijeklo riječi *pívac* v. ERHJ II, s.v. *pijévac*.

PIVAC² *pívac* m. (Milna), dagnja (*Mytilus galloprovincialis*) → CRNA DRAGA, DAGNJA, KOKOŠICA, KUNJKA (2), MUŠULA (2), (+)PRST/+ (■), PEDOĆ, PIZDICA, SPOL.

L Nema potvrda u literaturi.

● Zacijelo prema *pívac*, ali motivacija je nejasna. Usp. i KOKOŠICA.

PIZDICA *pizdica* f. (Arbanija, Baška Voda, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Podgora, Promajna, Split), *pizdica* (Bol, Hvar, Ivan Dolac, Milna H, Okruk Gornji, Supetar, Trogir, Vis), dagnja (*Mytilus galloprovincialis*) → CRNA DRAGA, DAGNJA, KOKOŠICA, KUNJKA (2), MUŠULA (2), (+)PRST/+ (■), PEDOĆ, PIVAC², SPOL. **2.** *pizdica* f. (Duće, Omiš), kapica, vongola (*Ruditapes decussatus*) → KAPICA, KUĆICA, KUNJKA (4), VONGOLA. **3.** *pizdica* f. (Krilo), priljepak (*Patella*) → ČUPKA, LUPAR, PANTALENA, PRILJEPAK. **4.** *pizdica* f. (Brusje), morsko jaje (*Microcosmus sabatieri*) → BAHIĆ (◇), JAJE, MOJAK, MORSKI GUDAN, MORSKI VRAG.

L JaFa II: [157]

● Izvedenice od *pizda* (ERHSJ III, s.v.), zbog sličnosti školjkaša sa ženskim spolovilom. Usp. i JaFa II: 158; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *pizdica*. Na našem terenu označava različite vrste školjkaša. Ispitanici u Promajni navode da je lik *pizdica* za dagnju stariji naziv i da se danas češće čuje lik *pèdoć*.

PIZD/+ *pizdica* f. (Arbanija, Okruk Gornji), smeđa vlasulja (*Anemonia viridis*) → VLAS/+, VRĐUGA, ŽEGUJA.

■ *pizdācina* f. (Komiža, Vis), meduza općenito (*Scyphozoa*) → GOJATA, GROZNICA, KLOBUK, MEDUZA.

■ *pizdējica* f. (Račišće), *pizdejica* (Lumbarda), smeđa vlasulja (*Anemonia viridis*).

■ *pizdina* f. (Luka), smeđa vlasulja (*Anemonia viridis*).

L JaFa II: [171]

● Deprecijativne izvedenice od *pizda* (usp. JaFa II: 188). Usp. i Vuletić/Skračić 2018, s.v. *pizdina*.

PIZDIN POKRIVAC *pizdin pokrivic* m. (Korčula, Lovište, Račišće, Supetar), *pizdin pokrivic* (Vis), *pizdīn pokrivic* (Blato), *pizdūn pokrivic* (Komiža), iverak (*Platichthys flesus*) → IVERAK, LIST (2), PAŠARA, RUMPUL (2), ŠVOJ (2). **2.** *pizdin pokrivic* m. (Milna), *pizdīn pokrivic* (Zastražišće), list (*Solea solea*) → LIST, ŠVOJ. **3.** *pizdin pokrivic* m. (Vela Luka), patarača (*Citharus linguatula*) → PAŠARA (■), PATARAČA, ŠVOJ (■).

■ *pīškino pokrivic* n. (Brna), iverak (*Platichthys flesus*).

■ *pīškin pōkriv* m. (Maslinica), iverak (*Platichthys flesus*).

■ *pīškin pokrivic* m. (Gornje Selo, Stomorska), list (*Solea solea*).

■ *pīškin pokrivic* m. (Stomorska), iverak (*Platichthys flesus*).

■ *pīškin pokrivic* m. (Grohote), raža modropjega (*Raja miraletus*) → BARAKULA, LEPTIRICA, PAŠARA (■), PINTA, RAŽA (2), VIŠTICA.

- *pīzdīno pokrīvce* n. (Zavalatica), list (*Solea solea*).
- *pīzdīno pokrīvce* n. (Zavalatica), iverak (*Solea solea*).
- *pīzdin poklōpac* m. (Okruk Gornji), list (*Solea solea*).
- *pīzdīn pōklopac* m. (Ivan Dolac), iverak (*Platichthys flesus*).
- *pīzdīn prilīpak* m. (Jelsa), iverak (*Platichthys flesus*).
- *pīzdin zālistak* m. (Drvenik Veli), iverak (*Platichthys flesus*).
- *pīzdin zālistak* m. (Drvenik Veli), patarača (*Citharus linguatula*).
- *prilīpak* m. (Zavala), list (*Solea solea*).

L Usp. JaFa II: [128]

● Vinja (JaFa I: 98) depreciativne nazive ovoga tipa povezuje s nevrijednošću riba. Danas ovi nazivi zaista primarno označavaju nevrijedne plosnatice, ali prema Vuletiću i Skračiću (2018, s.v. *pīzdīn pokrōv*), ne može se isključiti ni mogućnost da je riječ o starijim nazivima za *Solea solea*, budući da u nizu mjesta nazivi ovoga tipa dolaze upravo u tom značenju. Pritom bi oblik lista bio dovoljan poticaj ribarima za jezičnu kreativnost. Do naziva za ražu modropjegu u Grohotama je vjerojatno došlo popunjavanjem prazne kućice poznatim nazivom. Naime, nigdje drugdje nismo zabilježili da bi se *Raja miraletus* nazivala sličnim nazivima. Na ovom je mjestu dobro reći da je u Komiži došlo do prijenosa naziva s plosnatice na ražu modropjegu (usp. izvedenice pod PAŠARA), ali za razliku od stanja u Komiži, u Grohotama se ovaj naziv za ražu ne bilježi kao oznaka za plosnatice. Prikupljene nazive načelno smo mogli podijeliti u zasebne leksičke tipove, prema razlikama u drugom članu sveze (*pokrivac/poklopac/prilipak/zalistak*), ali kako svi zapravo počivaju na sličnoj konceptualizaciji, odlučili smo ih svrstati pod jedan tip. Oblik *prilīpak* u Zavali ovamo svrstavamo uz pretpostavku da je riječ o elipsi oblika *pīzdīn prilīpak* koji bilježimo u Jelsi. Da je takav scenarij moguć tvrdi i Vinja (JaFa I: 98), kada kaže da se takve eufemističke elipse duguju suzdržljivosti i pristojnosti ispitanika te ih ne treba tretirati samostalno.

PLAŠIVAC *plàšivac* m. (Drašnice), *plašīvac* (Lovište), šuša (*Pachygrapsus marmoratus*) → BRZAC, BIŽAVAC, DEŽULA (3), GOVNJAR (2), GRDA, KOZICA (3), RAK (2), VRSA, ŽBIRAC (2).

L JaFa II: [143]

● Izvedenica od pridjeva *plašljiv* (usp. ERHJ II, s.v. *plašiti*), motivirana time što se ovaj račić hitro sklanja po rupama i krije se od čovjeka. Na sličnoj konceptualizaciji počivaju i nazivi tipa 'brzac¹ (v. BRZAC) i 'bižavac¹ (v. BIŽAVAC).

PLAVICA *plàvica* m. (Trpanj), kantar (*Spondyliosoma cantharus*) → KANTAR, PICIGAMORTE.

L JaFa I: [75]

- Izvedenica od pridjeva *plav*, motivirana žarko plavom bojom kantara koju poprima za vrijeme mrijesta (JaFa I: 450).

PLAVUŠA *plàvuša* f. (Tučepi), batoglavac (*Pagellus acarne*) → ARBANAS, ARBUN (2), BAJOK, BATEJ (3), BATOGLAVAC, BILUŠICA (2), FRANCUZ, FRAULIN, JEBIBUKVA, KOPAČ (2), MATULIĆ, MENULA (2), MEZARBUN, OKAN.

L Nema potvrda u literaturi.

- Vinja lik *plavuša* bilježi u Meljinama kao oznaku za traglja (*Spicara maena*), što se lako objašnjava bojom te ribe (JaFa I: 357). Ovdje je, međutim, riječ o afektivnom deprecijativnom nazivu koji se temelji na mizoginom izrazu *plavuša*.

PLJUCAVAC *pljùcavac* m. (Vinišće), škrpinica (*Scorpaena notata*) → BAHIĆ (2), BODEČ (2), CRLJENAK, GRINTAVAC, KENJICA, ŠKRPIN (■), ŠKRPINA (2), ŠKRPUN (2).

L Nema potvrda u literaturi.

- Naziv nigdje nije zabilježen u ovom značenju. Skok (ERHSJ II, s.v. *pljuvati*) donosi *pljucavica* 'sitna riba', a Vinja u Cesarici bilježi *pljucavac* kao oznaku za kanjca (JaFa II: popis [57]) i s oprezom tvrdi da se naziv duguje izraženim ustima ribe (JaFa I: 460). Kako taj semantizam nije prisutan u nazivima za škrpnicu, možemo samo reći da je ovaj naziv afektivan i predstavlja izvedenicu od gl. *pljùcati* (za porijeklo v. ERHSJ II, s.v. *pljuvati*).

PODLANICA *pòdlanica* f. (Gornje Selo, Split), *podlānica* (Supetar), nedorasla komarča → BILUŠICA, KOMARČA (2), ORADA (2), OVRATA (2).

L Nema potvrda u literaturi za ova mjesta.

- Po Skoku (ERHSJ I, s.v. *dlan*), izvedenica od *dlan*, zbog oblika ove ribe. Nazivi ovoga tipa karakteristični su za sjevernu Dalmaciju, gdje primarno označavaju odraslu jedinku komarče (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *podlānica*), a tek se sekundarnim tvorbama pomoću sufiksa *-ica* tvore nazivi za nedorasle primjerke. Kako već i primarni oblik sadrži deminutivni sufiks *-ica*, ne možemo isključiti da ovi govori čuvaju starije značenje. U svakom slučaju, danas ove potvrde pokazuju krajnji jugoistočni doseg tipa 'podlanica'¹.

PODSTANAR *pòdstanar* m. (Povlja, Selca), gamburata (*Clibanarius erythropus*) → GUZICA, ISKRA, KOKICA, PARTIZAN, RAK (3), SAMAC, ŠKATLA (2), ŠTRUMBUL (4).

L Nema potvrda u literaturi.

- Prozirna metafora, motivirana time što gamburata nastanjuje napuštene kućice puževa.

PODUJKA *pòdūjke* coll. (Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac), manje *Labridae* → ČORKE, ČUĆIN¹ (2), DIVJACI, GOVNO (■), HINJUŠA, JEBAC, LEP (■), PIRKA (■), SITNIŠ, SMOKVA (■), SONJAČA (■), ŠARUJA (■), ŠKADENTA, STRGAĆ, TRASKA (■), TUCAVICA, VRANA (4), ZDRČE.

L Usp. JaFa II: [96]

- Zasad nepoznata postanja.

POLANDA *pòlānda* f. (Luka, Lumbarda, Poblja, Promajna, Selca, Sreser), *polānda* (Blato, Brna, Lastovo, Zavalatica), *polāndra* (Korčula), *pol^oānda* (Vela Luka), *pòlōnda* (Sućuraj), *polōnda* (Ivan Dolac, Jelsa, Stari Grad, Vis, Vrboska, Zavala), palamida (*Sarda sarda*) → PALAMIDA.

L JaFa II: [107]

- Dalmatoromanski ostatak od lat. *PALÁMITA (< grč. μηλαμύς). Usp. ERHSJ II, s.v. *palamida*²; JaFa I: 300; Ligorio 2014: 188. Tip 'polanda' je dominantno južne distribucije, a prema našim ispitanicima, kao arhaizam dolazi u Ivan Dolcu, Promajni, Sućurju i Vrboskoj. Lik *pòlōnda* u Sućurju, s odrazom dugoga *a > o* pokazuje da je naziv posuđen iz hvarskih čakavskih govora.

POLICJOT *policijot* (Arbanija), *pulicijot* (Slatine), *pulicjòt* m. (Okruk Gornji, Trogir), knez (*Coris julis*) → DUGNJA (■), GARGORUŠA, HUDULIN, KACO DI RE, KALUNJERAC, KNEZ, SALDAR, VRANA (◇), ŽANDAR, ZIDRA. **2.** *policijot* m. (Arbanija), *pulicjòt* (Trogir), ženka kneza (*Coris julis* ♀) → DONZELA, DUGNJA, DUNDICA, GARGORUŠA (2), GOSPOJA, GUJA, HUDULIN (2), KACO DI RE (2), KNEZ (2), VLADIKA, VRANA (◇), ZIDRA (2).

L JaFa II: [99]

- Metafora prema *policijot*, što je iz mlet. *poliziot* 'policajac' (JaFa I: 108). Naziv je motiviran šarenim ruhom kneza i pripada u skupinu naziva koji počivaju na slici sadržaja 'redar', 'stražar'. Usp. ŽANDAR.

PORAPNJAK *parāpnjok* m. (Bol, Vis), glavoč općenito (*Gobiidae*) → GLAMAC, GUV, PEŠ, UGVAT.

L JaFa II: [121]

- Izvedenica od *rāpa* 'rupa u moru', zbog česta staništa ovih riba (JaFa I: 201). Nazivi ovoga tipa uglavnom označavaju glavoča pločara (*Gobius cobitis*), a samo ih u Bolu i Visu bilježimo u općem značenju. Potvrde u značenju 'glavoč pločar, *Gobius cobitis*': *parāpnjok* (Jelsa, Komiža, Milna H, Stari Grad, Zastraišće, Zavala).

POSKOK *pòskok* m. (Baška Voda, Blace, Brela, Igrane, Makarska, Podgora, Promajna, Sreser, Trpanj, Tučepi), *pòskōk* (Drašnice, Drvenik), poskok (*Scomberesox saurus*) → JAGLICA (2), JAGLUN (2), MUŠTRA VENAT, ŠKARAM (2).

L JaFa II: [29] 12222

● Izvedeno od *poskočiti*, što je potaknuto ponašanjem ribe koja se često pojavljuje na površini mora i skače (usp. JaFa I: 188). Iz istoga glagola je izveden i naziv *poskok* 'zmija, *Vipera ammodytes*' (usp. ERHJ II, s.v. *pòskok*).

PRASAC *prásac* m. (Sreser), vučić (*Serranus hepatus*) → BAHIĆ, ČUĆIN¹, GUDIN, IŽERIĆ, KANJ (■), MEZOPIRKA MEZOKANJAC, MIŠ¹, PIKOLO, PIRKA (■), PUH, VUK.

L Nema potvrda u literaturi. Za istarske potvrde usp. JaFa II: [58].

● Metafora prema *prásac* 'svinja', što može biti potaknuto napuhanošću i proždrljivošću ove ribe (JaFa I: 464). Na istoj slici sadržaja počivaju nazivi *gudîn* (v. GUDIN) i *bahič* (v. BAHIĆ) te istarski nazivi *praščič* i *pracič* (usp. JaFa II: popis [58]).

PRČ¹ *prč* m. (Krilo, Maslinica, Podstrana, Slatine, Split, Vranjic), muška gira oblica, muška manula (*Spicara smaris* ♂) → GIRA (2), OBJAK, OČAK, OŠTRUJ (2), PIČA, SAMAR.

L Nema potvrda u literaturi. Usp. JaFa II: [76]

● Od *prč* 'jarac' (ERHSJ III, s.v. *prč*; JaFa II: 350–351). Kako navodi Vinja, gire se od antičkih vremena smatraju vrlo plodnim ribama, a budući da je jarac simbol plodnosti, metafora je jasna.

PRČ² *prč* m. (Lumbarda), šljanak (*Solen capensis*) → CIGARET, KAPALONGA, KATALENA, PRST/+, ŠČAP, ŠLANAK.

L Nema potvrda u literaturi.

● Vjerojatno prema *prč* 'jarac', ali nismo sigurni što je motiviralo ovaj naziv. Kako je riječ o izduljenoj školjci, naziv možda počiva na slici sadržaja 'muško spolovilo'.

PRDEJ *prděj* m. (Milna), zeleni rak (*Carcinus maenas*) → BARBARAKULA, BILAČ², BLATSKI, BUZDO, GOVNJAR, GRDA (2), KOŠĆENJAK, KRAVA, RAK.

L Nema potvrda u literaturi.

● Deprecijativan naziv izveden od gl. *prđiti*, pomoću sufiksa *-e(l)j*. Deprecijativnog su karaktera i neki drugi nazivi za ovoga raka (usp. GOVNJAR).

PRILJEPAK *prilipak* m. (Drvenik Veli, Duće, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Makarska, Omiš, Podstrana, Split, Trogir, Tučepi, Vinišće), *pril'pak* (Vranjic), *pril'ipak* (Okruk Gornji), priljepak (*Patella*) → ČUPKA, LUPAR, PANTALENA, PIZDICA (3).

L JaFa II: [150]

● Izvedenice od gl. *prilipiti* (usp. JaFa II: 151; ERHSJ II, s.v. *lijepiti* (*se*)), potaknuta time što su ovi puževi prilijepljeni za stijene. Usp. i Vuletić/Skračić 2018, s.v. *pril'ipak*.

(+)PRST/+ *pr̂stac* m. (Arbanija, Baška Voda, Blace, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Duće, Gornje Selo, Gradac, Grohote, Igrane, Kaštel Sućurac, Komin, Krilo, Makarska, Maslinica, Omiš, Podgora, Podstrana, Promajna, Račišće, Selca, Slatine, Split, Stomorska, Sućuraj, Tučepi, Vranjic, Živogošće), *parst̂ac* (Bol, Hvar), *porst̂ac* (Komiža), *post̂arc* (Vrboska), *post̂arc* (Jelsa), *pr̂ostac* (Sumartin), *pr̂stac* (Brna, Ivan Dolac, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Povelja, Sreser, Trogir, Vinišće, Zastrazišće), *prst̂ac* (Brusje, Lastovo, Milna H, Okruk Gornji, Postira, Stari Grad, Sutivan, Sveta Nedjelja, Vela Luka, Vis, Zavala, Zavalatica), *sp̂ort̂ac* m. (Blato), *prstac* (*Lithophaga lithophaga*) → DATULA.

■ *n̂op̂rstak* m. (Supetar), *dagnja* (*Mytilus galloprovincialis*) → CRNA DRAGA, DAGNJA, KOKOŠICA, KUNJKA (2), MUŠULA (2), PEDOĆ, PIVAC², PIZDICA, SPOL.

■ *pr̂stavac* m. (Drvenik Veli), *prstac* (*Lithophaga lithophaga*).

■ *pr̂stavac* m. (Gornje Selo), *pr̂stavac* (Brela), *šljanak* (*Solen capensis*) → CIGARET, KAPALONGA, KATALENA, PRČ², ŠČAP, ŠLANAK.

■ *pr̂stič* m. (Kučište), *pr̂stič* m. (Korčula, Luka, Lumbarda), *prstič* m. (Trpanj), *prstac* (*Lithophaga lithophaga*).

■ *pr̂šnjâk* m. (Supetar), *pr̂šnjâk* m. (Milna), *prstac* (*Lithophaga lithophaga*).

◇ *divjī pr̂stac* m. (Vranjic), *šljanak* (*Solen capensis*).

◇ *d̂ivjī pr̂šnjâk* m. (Milna), *šljanak* (*Solen capensis*).

L JaFa II: [158]

● Metafora prema *prst*, zbog izduljene ljuštore školjkaša (JaFa II: 164; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *p̂arst*). Vinja, međutim, ne bilježi izvedenice koje se koriste kao oznaka za šljanak (*Solen capensis*), a te su sigurno sekundarne, što pokazuju višestani nazivi koji sadrže determinant *divlji*, čime se šljanak razlikuje od „pravih“ *prstaca*. U dvama bračkim mjestima bilježimo izvedenice na *-njak*. Kako su već primijetili na svom terenu Vuletić i Skračić (*loc. cit.*), u nekim mjestima u kojima se 'prst' izgovara *parst* naziv za školjkaša se odražava kao *prstac*, što znači da je recentan. Ovamo i oblik *n̂op̂rstak*, koji bilježimo u Supetru za dagnju. Usp. JaFa II: 164 i JaFa II: popis [158], gdje se donosi *naprstak* kao oznaka za *Lithophaga lithophaga* (Žuljana).

PUH *pùh* m. (Baška Voda, Supetar), vučić (*Serranus hepatus*) → BAHIĆ, ČUĆIN¹, GUDIN, IŽERIC, KANJ (■), MEZOPIRKA MEZOKANJAC, MIŠ¹, PIKOLO, PRASAC, PIRKA (■), VUK.

■ *pìhmoj* m. (Milna), vučić (*Serranus hepatus*).

L JaFa II: [58]

● Po Vinji (JaFa I: 464) izvedeno od osnove koja je u gl. *puhati*, zbog izrazita plivaćeg mjehura. Vinja u Milni za *Serranus hepatus* bilježi oblik *pihaj*. Naše *pìhmoj* zabilježili smo uz izrazito oklijevanje ispitanika, ali kako ga za Milnu donosi i Šimunović (2006: 397, *pihmôj*), nema sumnje da je riječ o pučkom nazivu. Taj se tvorbeno naslanja na *pišmo(lj)* ‘*Merlangius merlangus*’, koji u Milni bilježi Vinja (JaFa II: popis [32]).

PUMPAR *pûmpar* m. (Drvenik Veli, Okruk Gornji, Vinišće), *kumpār* (Trogir), *přpōr* (Duće), *pûmpor* (Slatine), kvrgavi volak (*Hexaplex trunculus*) → KAVALIN, KOZA, KRAGUJAK, MODRUJAK (2), ŠTRUMBUL (2), VOLAK. **2.** *přpōr* m. (Duće), *pûmpor* (Slatine), bodljikavi volak (*Bolinus brandaris*) → BADAČAC, BUZDOVAN, DUGOREPUJA, KAVALIN (2), KOZA (2), KRAGUJAK (2), KRAVICA, MODRUJAK, PISTURELA, ROGAČ, ŠTRUMBUL (3), VOLAK (2), ZVIZDOČ.

L JaFa II: [151]

● Kako je pokazao Vinja (JaFa II: 137; JE III, s.v. *porporela*), ovi su nazivi dalmatoromanski relikti od lat. PŪRPŪRA, a motivirani su purpurnom bojom koja se dobivala iz kućice volka. Usp. i Vuletić/Skračić 2018, s.v. *vřpal*. Ovamo zacijelo pripada i trogirsko *kumpār*. U Omišu smo zabilježili naziv *přpor*, ali nismo mogli utvrditi o kojoj je vrsti riječ. Ispitanik ga opisuje kao „mali volak koji obitava na kamenu“. Etimologija je, međutim, ista, a prema promjeni značenja može se zaključiti da je ondje tip u povlačenju.

PUŽ *pûž* m. (Gornje Selo, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac), *spôž* m. (Lastovo), *spûž* m. (Arbanija, Povlja, Selca, Sumartin), *spûž* m. (Blato, Drašnice, Lovište, Lumbarda, Milna, Zavalatica), vretenjača (*Cerithium vulgatum*) → CRKVICA, DUGAŠ, GUZICA (2), ISKRA (2), KUDIJA, PIRULA, RAČICA, ŠKATLA, ŠTRUMBUL, VRETENO, ZAVIJAČ, ŽABICA. **2.** *spûž* m. (Brist, Drašnice, Drvenik, Lovište, Podstrana, Trpanj, Živogošće), ogrc (*Phorcus turbinatus*) → NANAR, OGRC, ŠICA.

■ *pùžič* m. (Gradac), *pùžič* m. (Tučepi), *spùžič* m. (Podgora), *spùžič* m. (Blace), ogrc (*Phorcus turbinatus*).

■ *spùžič* m. (Blace), vretenjača (*Cerithium vulgatum*).

L Nema potvrda u ovim značenjima. Usp. JaFa II: [149]

- Nastalo prijenosom naziva s kopnene na morsku životinju. Za porijeklo v. ERHJ II, s.v. puž.

RAČICA *răčica* f. (Okruk Gornji), vretenjača (*Cerithium vulgatum*) → CRKVICA, DUGAŠ, GUJICA, ISKRA, KUDIJA, PIRULA, PUŽ, ŠTRUMBUL, VRETENO, ZAVIJAČ, ŽABICA.

L JaFa II: [147]

- Izvedenica od *răk*, zato što se u napuštenu kućicu puža nastani račić.

RAK *răk* m. (Baška Voda, Blato, Brela, Brna, Drvenik, Duće, Gradac, Komin, Komiža, Korčula, Kućište, Luka, Omiš, Podgora, Podstrana, Promajna, Slatine, Sućuraj, Trpanj, Vela Luka, Vinišće, Zavalatica, Živogošće), *răk* (Bol), *urăk* (Hvar), zeleni rak (*Carcinus maenas*) → BARBARAKULA, BILAČ², BLATSKI, BUZDO, GOVNIJAR, GRDA (2), KOŠĆENJAK, KRAVA, PRDEJ. **2.** *răk* m. (Arbanija, Blato, Brela, Brna, Duće, Gradac, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Komiža, Korčula, Kućište, Lumbarda, Milna H, Okruk Gornji, Podgora, Podstrana, Promajna, Pučišća, Slatine, Sveta Nedjelja, Vela Luka, Vis, Zastrazišće, Zavalatica, Živogošće), *răk* (Bol), *urăk* (Hvar), šuša (*Pachygrapsus marmoratus*) → BRZAC, BIŽAVAC, DEŽULA (3), GOVNIJAR (2), GRDA, KOZICA (3), PLAŠIVAC, VRSA, ŽBIRAC (2). **3.** *răk* m. (Arbanija), gamburata (*Clibanarius erythropus*) → GUZICA, KOKICA, PARTIZAN, PODSTANAR, SAMAC, ŠKATLA (2), ŠTRUMBUL (4).

■ *răcić* m. (Zavala), *răcić* (Lastovo), *răcić* (Brist), *răcić* (Jelsa, Zastrazišće), *răcić* (Drašnice, Drvenik Veli, Krilo), *račić* (Postira), *răcić* (Sveta Nedjelja), *răcić* (Povlja, Selca), zeleni rak (*Carcinus maenas*).

■ *răcić* m. (Milna), *răcić* (Lastovo), *răcić* (Brist), *răcić* (Jelsa, Vrboska), *račić* (Postira), *răcić* (Selca), šuša (*Pachygrapsus marmoratus*).

■ *răcić* m. (Bol), *răcić* (Blace, Luka), gamburata (*Clibanarius erythropus*).

◇ *dubînski răk* m. (Lumbarda), kanoča (*Squilla mantis*) → GAMBOR (2), GASTA (2), GUZAVAC, KANOČA, KOZICA (2), ŠTUKAVAC, UŠENAK, ZEHALO (2).

◇ *răk crnēj* m. (Omiš), šuša (*Pachygrapsus marmoratus*).

◇ *răk od mātē* m. (Lovište), grmalj (*Eriphia verrucosa*) → KOSMEJ, KUĆAR, PITOMAČ, RUNJAVAC, ŠUŠNJAK, ŽBIRAC, ŽMAK.

◇ *răk od stîniē* m. (Stari Grad), zeleni rak (*Carcinus maenas*).

L JaFa II: [143]

- Sveslavenski naziv (usp. ERHSJ III, s.v. *rak*) prenesen je sa slatkovodnih životinja na morske (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *răk*). Na našem terenu nazive tipa 'rak¹ uglavnom bilježimo samo kao oznake za manje priobalne rakove, čemu svjedoče i brojne umanjeničke tvorbe. Samo u Lumbardi bilježimo svezu *dubînski răk*, kao oznaku za kanoću, čime se ukazuje na stanište

raka. Lik *rāk od mātê* u Lovištu pokazuje težnju za razlikovanjem ovoga raka koji se, za razliku od ostalih priobalnih račića, lovi za jelo. Unatoč tome, izraz nam je prilično sumnjiv i ne možemo sa sigurnošću reći je li zbilja riječ o pučkom nazivu ili inovaciji nastaloj u trenutku prikupljanja građe.

RAŽA *rāža* f. (Arbanija, Blace, Brela, Brist, Brna, Drvenik Veli, Duće, Gornje Selo, Gradac, Grohote, Ivan Dolac, Jelsa, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Krilo, Kućište, Lovište, Maslinica, Okruk Gornji, Omiš, Podgora, Podstrana, Slatine, Split, Sreser, Stomorska, Sućuraj, Sumartin, Sutivan, Trogir, Trpanj, Vela Luka, Vinišće, Vranjic), *rāđa* (Luka), *rāža* (Brusje, Hvar, Postira, Pučišća, Vis), *rāža* (Milna), raža kamenica (*Raja clavata*).
2. *rāža* (Sumartin), raža modropjega (*Raja miraletus*) → BARAKULA, LEPTIRICA, PAŠARA (■), PINTA, PIZDIN POKRIVAC (■), VIŠTICA. **3.** *rāža* f. (Grohote, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Lumbarda, Vinišće), volina (*Dipturus oxyrinchus*) → BUJ (■), GOLUB (2), KLINKA, KJUNČICA, RAŽUN, SOKOL, VOLINA.

■ *rāžina* f. (Komiža), raža kamenica (*Raja clavata*).

■ *ražina* f. (Supetar), raža kamenica (*Raja clavata*).

■ *rāžina* f. (Baška Voda, Blato, Drašnice, Drvenik, Igrane, Korčula, Lumbarda, Makarska, Promajna, Račišće, Tučepi, Živogošće), raža kamenica (*Raja clavata*).

■ *ražina* f. (Bol, Lastovo, Milna H, Povelja, Selca, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Vrboska, Zastrazišće, Zavala, Zavalatica), raža kamenica (*Raja clavata*).

■ *ražina* m. (Lastovo), raža modropjega (*Raja miraletus*).

■ *ražina* m. (Lastovo), volina (*Dipturus oxyrinchus*).

L JaFa II: [11]

● Dalmatoromanski leksički ostatak od lat. RAIA. Oblici *raža* i *rađa* nastali su slijedom pravilnoga glasovnog razvoja, pri čemu je oblik *rađa* karakterističan za dubrovačko područje (usp. Holzer, 2011: 144).

RAŽUN *ražûn* m. (Zastrazišće), volina (*Dipturus oxyrinchus*) → BUJ (■), GOLUB (2), KLINKA, KJUNČICA, RAŽA (3), SOKOL, VOLINA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Izvedenica od *raža*, tvorena augmentativnim sufiksom *-un* (< *-ōne*). Riječ je zabilježena samo kod nas i predstavlja lokalnu inovaciju nastalu u težnji za razlikovanjem prema susjednim govorima.

RICASTA *ričasta* f. (Supetar), srčanka (*Cardiidae*) općenito → CARICA, ČUPKA (■), GOSPINA ČAHURA, KRALJICA, KUNJKA (3), PARICA, SRČIKA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Proziran naziv motiviran karakterističnim uzdužnim naborima ljuštore ovog školjkaša. Usp. ERHSJ III, s.v. *ricat se*.

ROGAČ *rògāč* m. (Blace), bodljikavi volak (*Bolinus brandaris*) → BADAČAC, BUZDOVAN, DUGOREPUJA, KAVALIN (2), KOZA (2), KRAGUJAK (2), KRAVICA, MODRUJAK, PISTURELA, PUMPAR (2), ŠTRUMBUL (3), VOLAK (2), ZVIZDOČ.

■ *ròguja* f. (Luka), bodljikavi volak (*Bolinus brandaris*).

L Nema potvrda za ova mjesta. Usp. JaFa II: [151].

● Izvedenice od *rôg*, zbog izražene bodlje na ljušturi puža (JaFa II: 136), kojom se razlikuje u odnosu na kvrgavog volka (*Hexaplex trunculus*).

ROMB *ròmb* m. (Arbanija, Baška Voda, Blace, Bol, Brela, Brist, Brna, Drašnice, Drvenik, Duće, Gornje Selo, Gradac, Grohote, Igrane, Ivan Dolac, Jelsa, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Kućište, Lovište, Luka, Makarska, Maslinica, Milna, Okruk Gornji, Podgora, Podstrana, Postira, Povelja, Promajna, Račišće, Selca, Slatine, Split, Sreser, Stari Grad, Stomorska, Sućuraj, Sumartin, Sutivan, Sveta Nedjelja, Tučepi, Trogir, Vinišće, Vrboska, Zastrazišće, Zavalatica, Živogošće), *rômb* (Hvar, Komiža, Lastovo, Milna H, Trpanj, Vela Luka, Vis, Vranjic, Zavala), *rûmb* (Blato), *rûmb* (Drvenik Veli), *rûmp* (Omiš), *rûnp* (Pučišća), *romb* (*Scophthalmidae*) → LIST (3), RUMPUL.

■ *ròmpo* m. (Komin), *romb* (*Scophthalmidae*).

■ *rumbâč* m. (Korčula), isto.

■ *rûmbo* m. (Supetar), isto.

L JaFa II: [128]

● Iz istoznačnog mlet. *rombo* (ERHSJ III, s.v. *rombo*; JaFa I: 96–97; JE III, s.v. *rombo*).

ROŠPO *ròšpo* m. (Korčula), grdobina (*Lophius piscatorius*) → ĐAVA, GRDOBINA, HUDOBINA, MIŠ⁴, ŠKARPUJA, ŽABA².

L U literaturi nema potvrda za ovo mjesto.

● Od istoznačnog mlet. *rospo* (JaFa I: 116; JE III, s.v. *rošpa*; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *ròšpa*). Naziv počiva na slici sadržaja 'žaba' (usp. ŽABA).

RUMPUL *rûmpul* m. (Krilo), romb (*Scophthalmidae*) → LIST (3), ROMB. **2.** *lûmpor* m. (Duće), iverak (*Platichthys flesus*) → IVERAK, LIST (2), PAŠARA, PIZDIN POKRIVAC, ŠVOJ (2).

L JaFa II: [128]

● Po Vinji (JaFa I: 97) nazivi ovoga tipa ukazuju na postojanje predmletačkih oblika s osnovom *romb-* (usp. ROMB), možda od grč. *ῥομβούλιον. Ipak, novljansko *lûmbor* Vuletić i Skračić svrstavaju pod odraze mlet. *rombo*, s disimilacijom $r - r > l - r$. Mi smo sličan oblik zabilježili u Dućama, ali kao oznaku za rombu srodna iverka.

RUNJAVAC *rûnjavac* m. (Drvenik Veli, Kaštel Stari, Vinišće), grmalj (*Eriphia verrucosa*) → KOSMEJ, KUČAR, PITOMAČ, RAK (♠), ŠUŠNJAK, ŽBIRAC, ŽMAK. **2.** *rûnjavac* m. (Ivan Dolac, Milna H, Trogir), mala rakovica (*Maja crispata*) → BABA, BABAJEGULA, DEŽULA (2), GRANCIGULA (3), KROJAČ, KRPIJAČ, MAŠINAR, ŠNAJDERICA, TRAVAŠ.

■ *rûnãc* m. (Okruk Gornji), grmalj (*Eriphia verrucosa*).

L JaFa II:[142]

● Prema *rûnjav* ‘dlakav’. Dosad zabilježene potvrde dolaze samo kao oznaka za grmalja, koji ima dlačice na kliještima, ali, kako vidimo, naziv se koristi i za oznaku male rakovice (*Maja crispata*). Za sličnu konceptualizaciju usp. MAŠINAR i TRAVAŠ.

RUSET *rusët* m. (Ivan Dolac), mačka bljedica (*Scyliorhinus canicula*) → MAČKA (2).

L Nema potvrda u literaturi.

● Možda prema mlet. *russar* ‘strugati’. Taj je glagol kao posuđenica potvrđen u Visu, gdje *rusōvãt* znači ‘trljati, otirati; derati što trljajući na pr o zid’ (Roki, 1997: 474) i u Korčuli, gdje *rùšat* znači ‘strugati’ (Kalogjera 2008: 303). Motivaciju vidimo u hrapavoj koži ove ribe, koja se, prema riječima naših ispitanika, koristila za poliranje raznih predmeta.

SABJA *sãbja* f. (Brusje), sabljan (*Xiphias gladius*) → JAGLUN, PEŠEŠPADA.

■ *sãbljarka* f. (Ivan Dolac), sabljan (*Xiphias gladius*).

L JaFa II: [113]

● Metafora prema *sablja* (usp. ERHSJ III, s.v.; ERHJ II, s.v.), motivirana dugom i oštrom gornjom vilicom. Usp. JaFa I: 184 i ERHJ II, s.v. *sãbljan*. Dok je oblik *sãbja* u Brusju sigurno domaći, a bilježe ga i Dulčići (1985: 649), naziv u Ivan Dolcu treba primiti s rezervom, zbog odraza /ɹ/.

SALDAR *sald^oâr* m. (Vela Luka), knez (*Coris julis*) → DUGNJA (■), GARGORUŠA, HUDULIN, KACO DI RE, KALUNJERAC, KNEZ, POLICJOT, VRANA (◇), ŽANDAR, ZIDRA.

L Usp. JaFa II: [99] (*serdar*)

● Metafora prema *sardar* ‘poglavar, vojvoda’ (JaFa I: 494; usp. ERHSJ III, s.v. *serdar*), ako u *l* – *r* vidimo disimilaciju prema *r* – *r*. Možda je došlo i do naslanjanja na *soldat* ‘vojnici’ (ERHSJ III, s.v. *solad*). U svakom slučaju, naziv počiva na sadržaju ‘pripadnik javne službe’, kao uostalom i nazivi tipa ‘policijot’ i ‘žandar’.

SAMAC *sâmac* m. (Brela, Drašnice, Drvenik, Podgora, Promajna), gamburata (*Clibanarius erythropus*) → GUZICA, ISKRA, KOKICA, PARTIZAN, PODSTANAR, RAK (3), ŠKATLA (2), ŠTRUMBUL (4).

L U literaturi nema potvrda u ovom značenju.

● Prema *sâmac* ‘mužjak, osamljenik’ (usp. ERHSJ III, s.v. *sam*), zato što obitava sam u napuštenoj kućici puža.

SAMAR *sâmâr* m. (Baška Voda, Blace, Brela, Drašnice, Drvenik Gradac, Igrane, Kaštel Sućurac, Luka, Promajna, Račišće, Sućuraj, Tučepi, Živogošće), *sâmâr* (Makarska, Podgora), *samâr* (Sumartin, Trogir), *samâr* (Postira), *samâr* (Kaštel Stari, Korčula, Kućište, Lovište, Lumbarda, Milna, Povlja, Sutivan, Trpanj), *samâr* (Blato, Brna, Lastovo, Supetar, Zavalatica), *sam^oâr* (Vela Luka), *samôr* (Pučišća, Zastrazišće, Zavala), *samôr* (Brusje, Ivan Dolac, Jelsa, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Vrboska), *somâr* (Sreser), muška gira oblica, muška manula (*Spicara smaris* ♂) → GIRA (2), OBJAK, OČAK, OŠTRUJ (2), PIČA, PRČ¹.

■ *samaruša* f. (Komiža), gira oblica, manula (*Spicara smaris*) → GIRA, GIRA OBLICA, GIRA ŠARUJA.

■ *samaruša* f. (Vis), muška gira oblica, muška manula (*Spicara smaris* ♂).

L JaFa II: [77]

● Dalmatoromanski leksički prežitak od lat. SMARIS (REW 8042) < grč. σμαρίς (JaFa I: 345; JE III, s.v. *samar*). Premda se ne zna koju su ribu Latini nazivali *smaris* i može se samo pretpostaviti da je riječ o ribi iz roda *Spicara* (usp. JaFa I: 344–345; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *samâr*), tvorbe ž.r. tipa *samaruša* zasigurno se duguju lokalnoj promjeni značenja.

SALPA *sâlpa* f. (Baška Voda, Blace, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Duće, Gradac, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Komin, Korčula, Krilo, Kućište, Lovište, Lumbarda, Makarska, Maslinica, Omiš, Podgora, Podstrana, Povlja, Promajna, Račišće, Selca, Split,

Sumartin, Supetar, Sutivan, Trogir, Tučepi, Vranjic, Zavalatica, Živogošće), *sâlp*a (Blato, Postira), *sâpa* (Arbanija, Gornje Selo, Grohote, Kaštel Stari, Okruk Gornji, Slatine, Stomorska, Sućuraj, Vinišće), *sâpa* (Brna, Drvenik Veli), *s^oâlp*a (Vela Luka), *sôlp*a (Bol, Brusje, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Milna H, Pučišća, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Vis, Vrboska, Zastrazišće, Zavala), *sôpa* (Luka, Sreser, Trpanj), *sâlp*a (Milna), *sôlp*a (Komiža), *salpa* (*Sarpa salpa*).

L JaFa II: [73]

● Po Skoku (ERHSJ III, s.v. *salpa*), ovi su nazivi dalmatoromanski leksički ostaci od lat. SALPA. Naziv je proširen na čitavom Mediteranu. Usp. JaFa I: 409–410; JE III, s.v. *salpa*; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *sâpa*.

SARBUNJAČA *sarbunjăča* f. (Stari Grad), rumenka (*Callista chione*) → GLANCERICA, GLATKA, KUNJKA (5), LAKIRKA, LIGA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Naziv je motiviran staništem ovoga školjkaša, a izvedenica je od *sarbûn* ‘pijesak’ (usp. ERHSJ III, s.v. *sablun*), pomoću sufiksa *-ača*.

SARDILA *sàrdila* f. (Kučište, Sreser, Trpanj), *srdjèla* (Lastovo), *srdèla* (Luka), *srdela* (*Sardina pilchardus*) → SRDELA.

L JaFa II [20]

● Svi su naši zabilježeni nazivi za srdelu povezani s lat. *SARDĚLLA, ali postoje prijepori oko neposrednog jezika davatelja. Skok (ERHSJ III, s.v. *srdjela*) drži da su naši nazivi mahom dalmatoromanski ostaci, ali Vinja (JaFa II: 370–371) u njima vidi mletačke posuđenice. Vuletić i Skračić (2018, s.v. *srdèla*) pak dodaju da bi se očekivalo da je naziv za ekonomski važnu srdelu posuđen prije mletačkog utjecaja, premda se, zbog izražene mletačke regulacije lova i soljenja sitne plave ribe, ni taj utjecaj ne može isključiti. Kao radnu hipotezu, može se prihvatiti Ligorijev (2014: 229–230) prijedlog da su barem odrazi tipa *sardila/srdjela/srdèla* dalmatoromanske posuđenice, jer pokazuju zamjenu lat. ě > rom. /ɛ/ jatom. To bi značilo da je samo na području nekadašnje Dubrovačke Republike došlo do očekivanih odraza jata (na zapadu Pelješca *i*, a u ostalim punktovima *je*, kojima pripadaju i varijante s jotacijom), dok se u varijantama tipa *srdela/sardela* (v. SRDELA) odraz jata ne vidi. Postavlja se, međutim, pitanje, je li navedena promjena zahvatila cijeli prostor nekadašnje Dubrovačke Republike ili su pelješki ikavski odrazi kasniji hiperkorektizmi prema jekavskim odrazima referentnog centra.

SARDUN *sàrdûn* m. (Račišće), ćepa (*Alosa fallax*) → ĆEPA, DIVJA SRDELA, HARINGA, LOJKA, SRDELUN.

L Nema potvrda u literaturi.

● Iz mlet. *sardòn* (JaFa II: 369), što je u tom dijalektu naziv za inćuna (usp. Boerio, 1867: 601; Ninni, 1920: 47). Nazivi ovoga tipa nisu dosad zabilježeni na našem terenu i karakteristični su za govore sjeverne Dalmacije. Kako pokazuju Vuletić i Skračić (2018, s.v. *srdûn*), sufiks *-un* je kod nas shvaćen kao augmentativni sufiks pa je naziv pripisan ćepi koja je veća od srdele.

SARUN *sarûn* m. (Arbanija, Drvenik Veli, Grohote, Krilo, Okruk Gornji, Slatine, Vinišće), *sârûn* (Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Omiš, Vranjic), *sàrûn* (Podstrana), *sarûn* (Duće, Kaštel Kambelovac, Maslinica), *šarûn* (Trogir), šarun (*Trachurus trachurus*) → ŠNJUR.

L JaFa II: [85] (samo Drvenik Veli, Grohote, Maslinica i Okruk)

● Izvedenica na -ŌNE od lat. SAURUS < grč. σαῦρος 'gušter' (ERHSJ III, s.v. *sarun*; JaFa I: 315; JE III, s.v. *sarun*; Ligorio, 2014: 231; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *šarûn*). Prema Ligoriju (2014: 231), postoje dva tipa, jedan s disimilacijom O-Ō > A-Ō, a drugi s disimilacijom O-Ō > I-Ō (v. ŠNJUR).

SIČ *sîč* m. (Krilo), bežmek (*Uranoscopus scaber*) → BATOŠ, BAJO, BATOVINA, BEŽMEK, BOKA DI BAČO, BOKINKAVA, ČAČAK, PAUK (2), TOVAR².

L Nema potvrda u literaturi.

● Nejasno postanje. Možda metafora prema nazivima za bodljikave biljke koje se u narodu često zovu *sikavac*. Na istoj slici sadržaja počiva ihtionim *sîkavac*, koji označava isto tako opasnu ribicu *Scorpaena notata* (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *sîkavac*).

SIDRENJAČA *sîdrenača* (Promajna), *sîdrenjača* f. (Drašnice, Igrane, Makarska, Podgora, Tučepi), mačka mrkulja (*Scyliorhinus stellaris*) → MAČKA.

■ *sîdrovača* f. (Baška Voda, Brela), mačka mrkulja (*Scyliorhinus stellaris*).

L Nema potvrda u literaturi.

● Možda prema *sidra/sedra* (usp. ERHSJ III, s.v. *sadra*; ERHJ II, s.v. *sadra*, s.v. *sedra*), što se u Poljicima bilježi za 'podmorski prag' (usp. Ivanišević, 1903: 199). Ako je tako, onda bi naziv pripadao paradigmi naziva koji su motivirani staništem ribe (usp. *maška od kamena*, v. MAČKA).

SIPA *sîpa* f. (Arbanija, Baška Voda, Blace, Blato, Bol, Brela, Brist, Brna, Brusje, Drašnice, Drvenik, Drvenik Veli, Duće, Gornje Selo, Gradac, Grohote, Hvar, Igrane, Ivan Dolac, Jelsa,

Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Korčula, Krilo, Kućište, Lastovo, Lovište, Luka, Lumbarda, Makarska, Maslinica, Milna, Milna H, Okruk Gornji, Omiš, Podgora, Podstrana, Postira, Povlja, Promajna, Pučišća, Račišće, Selca, Slatine, Split, Sreser, Stari Grad, Stomorska, Sućuraj, Sumartin, Supetar, Sutivan, Sveta Nedjelja, Trogir, Trpanj, Tučepi, Vela Luka, Vinišće, Vranjic, Vrboska, Zastrazišće, Zavala, Zavalatica, Živogošće), *sîpa* (Komiža, Vis), *sipa* (*Sepia officinalis*).

L JaFa II: [162]

- Dalmatoromanski leksički ostatak od lat. SĒPIA (ERHSJ I, s.v. *sipa*).

SIPICA *sîpica* f. (Blace, Blato, Bol, Brna, Brusje, Grohote, Korčula, Kućište, Lovište, Luka, Lumbarda, Račišće, Selca, Sreser, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Trpanj, Zastrazišće, Živogošće), *sîpīca* (Sumartin), *sipica* (*Sepiola rondeletii*) → BARBOK, BOBIĆ, ČUĆIN², TOTAN (2).

L JaFa II: [162a]

- Deminutiv od *sîpa* (v. SIPA). Vuletić i Skračić (2018, s.v. *sîpa*) tumače da je ova vrsta isključivo kočarski ulov i da se mnogi njihovi ispitanici nisu nikada ni susreli s njom. Na tome tragu treba reći da su mnogi naši ispitanici koji ovu vrstu zovu 'sipica' također nesigurni u identifikaciju. Svi su je vidjeli, ali jedni smatraju da je riječ samo o manjim primjercima sipe, a drugi su pak u pravu kada tvrde da je riječ o posebnoj vrsti koja rastom nikada ne prelazi svega pet-šest centimetara.

SITNIŠ *sitniš* coll. (Igrane), manje *Labridae* → ČORKE, ČUĆIN¹ (2), DIVJACI, GOVNO (■), HINJUŠA, JEBAC, LEP (■), PIRKA (■), PODUJKA, SMOKVA (■), SONJAČA (■), ŠARUJA (■), ŠKADENTA, STRGAĆ, TRASKA (■), TUCAVICA, VRANA (4), ZDRČE.

L Nema potvrda u literaturi.

- Lokalna inovacija izvedena od pridjeva *sitan* 'malen' (usp. ERHJ II, s.v. *sîtan*). Naziv je motiviran malim dimenzijama ovih ribica.

SIVAC *sivac* m. (Drvenik), pas mekuš (*Mustelus mustelus*) → BILAČ¹, ČUKOV (4), DRKONA (4), GLUHI PAS, KOSTEJ (2), KUCIN (4), MEKIŠ, PAS (4), PENA (4). 2. *sivac* m. (Omiš), pas kostelj (*Squalus acanthias*) → ČUKOV (3), DRKONA (3), KANJA (2), KOSTEJ, KUCIN (3), PAS (3), PENA.

L U literaturi nema potvrda za ova značenja.

- Izvedenica sufiksom *-ac* od *siv*, koje je od psl. **sivъ* (ERHJ II, s.v. *sîv*). Nazivi su očigledno motivirani bojom gornjeg dijela tijela ovih riba.

SKITUŠA *skitùša* f. (Brusje), lumbrak (*Symphodus tinca*) → BLITVA, HINJUŠA (2), LEP, LUMBRAK, SMOKVA (■), SONJAČA, TRASKA, VRANA (3), ZELENTURA.

L Nema potvrda u ovom značenju. Usp. JaFa II: [100]

● Od gl. *skitati* (usp. JaFa I: 491). Kao drugi odgovor u Brusju dolazi lik *sôlnjača* (→ SONJAČA). Vinja (JaFa II, popis [100]) lik *skitùša* bilježi kao naziv za vrstu *Symphodus rostratus*, koja nije bila dijelom našeg upitnika. U bruškom rječniku nalazimo naziv *dugonðsica* 'vrst bijele ribe' (Dulčić/Dulčić, 1985: 439), ali nije jasno odnosi li se on na *Symphodus rostratus* ili koju drugu vrstu.

SKLAT *sklât* m. (Duće, Gornje Selo, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Korčula, Krilo, Kućište, Luka, Lumbarda, Makarska, Maslinica, Milna, Omiš, Split, Sreser, Stomorska, Trogir, Tučepi, Vinišće), *sklâc* (Lastovo), *sklât* (Drvenik Veli), *sklôt* (Bol, Hvar, Komiža, Supetar), *sklât* (Sutivan), *sklât* (Arbanija, Okruk Gornji), *sklât* (Lovište, Račišće, Slatine, Zavalatica), *sklât* (Blato, Brna), *skl°ât* (Vela Luka), *sklôt* (Zavala), *sklôt* (Ivan Dolac, Jelsa, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Vrboska), *slâk* (Sućuraj), *slâp* (Vranjic), *slât* (Drvenik, Igrane, Komin, Podgora, Sumartin), sklat (*Squatina squatina*) → BUJ, SOKOL (3).

L JaFa II: [9]

● Prema Skoku, dalmatoromanski leksički relik od lat. *SQUATULUS (ERHSJ III, s.v. *sklat*). Usp. i JE III, s.v. *sklat*. Oblik *slâp* u Vranjicu je odraz nesustavne fonetske promjene, a ne posljedica paretimološke remotivacije.

SKUŠA *skûša* f. (Arbanija, Baška Voda, Blace, Brela, Brist, Brusje, Drašnice, Drvenik, Drvenik Veli, Duće, Gornje Selo, Gradac, Grohote, Hvar, Igrane, Ivan Dolac, Jelsa, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Krilo, Makarska, Maslinica, Milna, Milna H, Okruk Gornji, Omiš, Podgora, Podstrana, Postira, Povelja, Promajna, Pučišća, Selca, Slatine, Split, Stari Grad, Stomorska, Sućuraj, Sumartin, Supetar, Sutivan, Sveta Nedjelja, Trogir, Tučepi, Vinišće, Vis, Vranjic, Vrboska, Zastrazišće, Zavala, Živogošće), *skûša* (Komiža), *škûša* (Bol), skuša (*Scomber scombrus*) → VRNUT.

■ *skušaica* f. (Brusje, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Milna H, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Vrboska), *skušèica* (Igrane), *skušèica* (Zavala), nedorasla skuša → BURDEJ, ĆURLICA, GOLAC, VRNUT (2).

■ *skušěj* m. (Baška Voda, Brela, Kaštel Sućurac, Vranjic), *skušěj* (Arbanija, Drvenik Veli, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Okruk Gornji, Pučišća, Vinišće), *skušěj* (Duće, Gornje Selo, Grohote, Maslinica, Milna, Povelja, Split, Stomorska, Sutivan), *skušêlj* (Slatine), nedorasla skuša.

■ *skušèjič* m. (Omiš), nedorasla skuša.

■ *škušejāča* f. (Bol), nedorasla skuša.

L JaFa II: [105]

● Po Vinji (JaFa I: 290; JE III, s.v. *skuša*), riječ je o nastavljaju lat. EXCUSSA. Tome se priklanjaju Vuletić i Skračić (2018, s.v. *skûša*), koji preciziraju da je riječ o dalmatoromanskom ostatku, a čini se da tome u prilog ide i naziv *escogo* u Splitskom statutu (1312.), koji je vjerojatno označavao upravo skušu. Od osnove *skuš-* tvore se različiti deminutivi za označavanje nedoraslih skuša.

SLINKA *slîinka* f. (Blato, Brna, Zavalatica), *klîinka* f. (Vela Luka), *slîinka* (Komiža), babica općenito (*Blenniidae*). → BABA¹, BABA DERA, BABASLINKA, BALAVICA, LINZURA, MOLUDA. **2.**

slîinka f. (Blato, Brna, Račišće, Zavalatica), *klîinka* f. (Vela Luka), *slîinka* (Komiža), babica dubinka (*Blennius ocellaris*) → BABA¹ (2), BABA DERA (2), BABASLINKA (2), BABICA KRUNICA, BALAVICA, BOŽJI KOKOT, KOKOT², LINZURA (2), MOLUDA (2), PIVAC.

■ *slînguja* f. (Lumbarda), babica općenito (*Blenniidae*).

■ *slînguja* f. (Lumbarda), babica dubinka (*Blennius ocellaris*).

■ *slîngura* f. (Kućište, Luka), *slînkura* (Korčula), babica općenito (*Blenniidae*).

■ *slîngura* f. (Kućište, Luka), *slînkura* (Korčula), babica dubinka (*Blennius ocellaris*).

■ *slîngurica* f. (Kaštel Kambelovac), babica dubinka (*Blennius ocellaris*).

■ babica općenito (*Blenniidae*).

■ babica dubinka (*Blennius ocellaris*).

L JaFa II: [117]

● Izvedenice od *slina* (usp. ERHJ II, s.v. *slîna*), potaknute slinavom kožom ovih riba (JaFa I: 128). Ovamo ide i veloluško *klîinka* (usp. JaFa I: 128, n. 11).

SMAČINA *smàčina* f. (Podstrana), tabinja (*Phycis sp.*) → TABINJA, UGOROVA MAJKA (2).

L Nema potvrda u literaturi.

● Izvedeno od *smäk* 'zmija bjelica, *Zamenis longissimus*' (usp. ERHSJ III, s.v. *smuk*). Nešto je teže objasniti motivaciju ovoga naziva. Premda se u Poljicima za zmiju vežu razna pučka praznovjerja, na terenu nismo utvrdili da je tabinja predmet tabua, pa mislimo da je ovaj naziv odraz afektivnog i deprecijativnog odnosa prema ribi koja za lokalno stanovništvo nema prehrambenu vrijednost (Bazina, 2023).

SMOKVA *smòkva* f. (Brela, Brist, Drvenik Veli, Grohote, Igrane, Kaštel Stari, Komin, Korčula, Kućište, Luka, Lumbarda, Makarska, Maslinica, Okruk Gornji, Promajna, Selca, Slatine, Sumartin, Sutivan, Trogir, Tučepi, Zavalatica), smokva (*Labrus bimaculatus*) → FIGA, HINJUŠA (3), LUMBRAK (2), ŠARUJA, VRANA (2), ZELENTURA (2).

■ *smòkvarica* f. (Omiš), smokva (*Labrus bimaculatus*).

■ *smòkvica* f. (Baška Voda, Duće, Sreser, Vinišće), isto.

■ *smòkvica* f. (Gradac), lumbrak (*Symphodus tinca*) → BLITVA, HINJUŠA (2), LEP, LUMBRAK, SKITUŠA, SONJAČA, TRASKA, VRANA (3), ZELENTURA.

■ *smòkvice* f. (Bol), manje *Labridae* → ČORKE, ČUĆIN¹ (2), DIVJACI, GOVNO (■), HINJUŠA, JEBAC, LEP (■), PIRKA (■), PODUJKA, SITNIŠ, SONJAČA (■), ŠARUJA (■), ŠKADENTA, STRGAC, TRASKA (■), TUCAVICA, VRANA (4), ZDRČE.

L JaFa II: [93, 98]

● Naši se nazivi zacijelo duguju grčko-romanskoj i slavensko-romanskoj diglosiji. Kako tumače Vuletić i Skračić (2018, s.v. *smòkva*), grč. ihtionim $\varphi\upsilon\kappa\acute{\iota}\varsigma/\varphi\upsilon\kappa\eta\varsigma$ u dalmatoromanskim je govorima primljen kao **fika*, što se formalno poklopilo s dalmatoromanskim nazivom za smokvu, te je zatim u našim govorima preveden kao *smokva*. Usp. i Vinja (JaFa I: 379–380). U Gradcu se umanjena tvorena sufiskom *-ica* koristi kao oznaka za srodnog lumbraka, a u Bolu pl. *smòkvice* označava manje usnače.

SMUDUT *smùdūt* m. (Blato, Brna, Kućište, Račišće, Vela Luka, Zavalatica), *smòdūt* (Lastovo), *smùdūt* (Trpanj), *smùdut* (Korčula, Lumbarda), lubin (*Dicentrachus labrax*) → LUBIN.

L JaFa II: [54]

● Po Vinji (JaFa I: 212–213; JE I, s.v. *dut*) od grč. $\sigma\upsilon\nu\omicron\delta\acute{\omicron}\nu\tau\omicron\varsigma$ > lat. SYNODONTE, što je još u starogrčkom zabilježeno kao ihtionim, ali nije jasno za koju ribu. Usp. i Ligorio, 2014: 252–253.

SOKOL *sòkol* m. (Povlja), volina (*Dipturus oxyrinchus*) → BUJ (■), GOLUB (2), KLINKA, KJUNČICA, RAŽA (3), RAŽUN, VOLINA. **2.** *sòkol* m. (Brusje), *sokòl* (Ivan Dolac), žutuga (*Dasyatis pastinaca*) → CRVENI GOLUB, GOLUB (3), GOLUB JAMAR, KOSIR, KRLATUN, ŠIBA, VIŽA, VOLINA (2), ŽUTUGA. **3.** *sokòl* m. (Vis), sklat (*Squatina squatina*) → BUJ, SKLAT.

L JaFa II: [9] (u značenju *Squatina squatina* za Komizu i Sućuraj)

● Vinja (JaFa I: 72, 82) motivaciju ovih naziva vidi u raskriljenom tijelu vrsta koje pripadaju obitelji *Rajidae*. Kako se i sklat odlikuje raširenim krilima, naziv *sokòl* u Visu također je

metafora prema *sokol* 'vrsta ptice'. Dublje podrijetlo ove riječi je nejasno (usp. ERHJ II, s.v. *sokòl*).

SONJAČA *sônjača* f. (Ivan Dolac, Jelsa, Sveta Nedjelja, Vrboska, Zastrazišće), *sàlmača* (Selca), *sâlmača* (Sumartin), *sôlnjača* (Milna H), *sôlnjaka* (Vis), *sônjača* (Zavala), *sôrnjaca* (Hvar), *sôlnjaca* (Komiža), *šânjača* (Sućuraj), *šôrnjača* (Stari Grad), lumbrak (*Symphodus tinca*) → BLITVA, HINJUŠA (2), LEP, LUMBRAK, SKITUŠA, SMOKVA (■), TRASKA, VRANA (3), ZELENTURA.

■ *sânjevača* f. (Živogošće), drozd (*Labrus viridis*) → ČVRLJAK, DROZD, GOVNO (2), PASTRVA.

■ *sônjačice* f. (Zastrazišće), manje *Labridae* → ČORKE, ČUĆIN¹ (2), DIVJACI, GOVNO (■), HINJUŠA, JEBAC, LEP (■), PIRKA (■), PODUJKA, SITNIŠ, SMOKVA (■), ŠARUJA (■), ŠKADENTA, STRGAĆ, TRASKA (■), TUCAVICA, VRANA (4), ZDRČE.

L JaFa II: [98]

● Premda raspoložemo s nešto više potvrda od Vinje, nismo kadri ponuditi etimologiju ovih naziva. Usp. JaFa I: 500.

SPENGA *spênga* f. (Luka), obična spužva (*Spongia officinalis*) → SPUGA, SPUŽVA.

L Nema potvrda za ovo mjesto. Usp. JaFa II: [170].

● Po Skoku (ERHSJ III, s.v. *spužva*) nastalo ukrštanjem mlet. *sponga* 'spužva' i gl. *spengati* 'otrti spužvom', što je dalmatoromanski leksički ostatak od lat. EXPĪNGĒRE. Isto mišljenje zastupa i Ligorio (2014: 132).

SPOL *spôl* m. (Vela Luka), dagnja (*Mytilus galloprovincialis*) → CRNA DRAGA, DAGNJA, KOKOŠICA, KUNJKA (2), MUŠULA (2), (+)PRST/+ (■), PEDOĆ, PIVAC², PIZDICA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Zacijelo metafora prema *spôl* 'ispolac, šešula' (materijali JARPK-a). Na istoj slici sadržaja počivaju i neki drugi nazivi za *Mytilus galloprovincialis* (usp. *pajić* u Puntu, JaFa II: [157])

SPUGA *spùga* f. (Arbanija, Blato, Bol, Brna, Brusje, Drašnice, Drvenik Veli, Gornje Selo, Grohote, Hvar, Igrane, Ivan Dolac, Jelsa, Kaštel Stari, Korčula, Lastovo, Lovište, Maslinica, Milna, Okruk Gornji, Podgora, Postira, Promajna, Račišće, Slatine, Split, Stari Grad, Stomorska, Sućuraj, Sumartin, Supetar, Sveta Nedjelja, Trogir, Vela Luka, Vinišće, Vranjic, Vrboska, Zastrazišće, Zavala, Zavalatica), *spùga* (Komiža, Sutivan, Vis), obična spužva (*Spongia officinalis*) → SPENGA, SPUŽVA.

L JaFa II: [170]

● Skok (ERHSJ III, s.v. *spužva*) ove varijante drži za dalmatoromanske ostatke od lat. SPŌNGIA (< grč. σπογγία), što prihvaćaju Vinja (JaFa II: 186; JE III, s.v. *spuga*), Ligorio (2014: 245) te Vuletić i Skračić (2018, s.v. *spūga*). Budući da su dijalektno obilježene, potvrde koje potječu od lat. SPŌNGIA odijelili smo u dva leksička tipa, 'spuga¹' i 'spužva¹'.

SPUŽICA *spužica* f. (Blato, Brna), školjka iz pijeska općenito → KUNJKA (7), ŠAŠURKA (2), ŠKOJKA, ŽUVICA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Izvedenica od *spūž*. Nije sasvim jasno zašto se školjkaši zovu prema puževima, ali pretpostavljamo da se naziv duguje tome što se i jedni i drugi mogu naći na istom terenu.

SPUŽVA *spūžva* f. (Baška Voda, Blace, Brela, Brist, Drvenik, Duće, Gradac, Kaštel Sućurac, Komin, Krilo, Kućište, Lumbarda, Makarska, Milna H, Omiš, Podstrana, Povelja, Pučišća, Selca, Sreser, Trpanj, Tučepi, Živogošće), *pūžva* (Kaštel Kambelovac), obična spužva (*Spongia officinalis*) → SPENGA, SPUGA.

L Nema potvrda za ova mjesta. Usp. JaFa II: [170].

● Za etimologiju v. SPUGA. Premda nazivi tipa 'spužva¹' i 'spuga¹' polaze od istog izvora, zbog dijalektne obilježenosti razdvajamo ih u zasebne tipove.

SRČIKA *srčika* f. (Komin), srčanka (*Cardiidae*) → CARICA, ČUPKA (■), GOSPINA ČAHURA, KRALJICA, KUNJKA (3), PARICA, RICASTA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Ako je izvedenica od *srce*, možemo se složiti s Vinjom (JaFa II: 169), koji izražava sumnju da su nazivi koji sadrže semantizam 'srce' izvorno pučki i pretpostavlja da se duguju malakološkoj literaturi u kojoj se hiperonim *srčanke* donosi prema sustavnom nazivu *Cardiidae*.

SRDELA *srđela* f. (Baška Voda, Blace, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Duće, Gradac, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Lovište, Makarska, Omiš, Podgora, Podstrana, Povelja, Promajna, Račišće, Selca, Slatine, Split, Stomorska, Sućuraj, Sumartin, Sutivan, Tučepi, Vinišće, Vranjic, Živogošće), *sardela* (Korčula), *sardèla* (Blato, Bol, Brna, Brusje, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Lumbarda, Milna H, Pučišća, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Vela Luka, Vis, Vrboska, Zastrazišće, Zavala, Zavalatica), *srđèla* (Arbanija, Trogir), *srđèla* (Drvenik

Veli, Gornje Selo, Grohote, Krilo, Maslinica, Milna, Okruk Gornji, Postira, Supetar), *śardĕla* (Komiža), *srdela* (*Sardina pilchardus*).

L JaFa II [20]

- Za etimološku raspravu v. SARDILA.

SRDELINA *sardĕlĭna* f. (Sreser), *sardelĭna* (Bol, Brna, Hvar, Jelsa, Lumbarda, Vela Luka, Vis, Vrboska, Zastrazišće), *srdĕlĭna* (Baška Voda, Blace, Drašnice, Drvenik, Promajna, Račišće, Sućuraj, Vinišće, Vranjic, Živogošće), *srdelĭna* (Drvenik Veli, Gornje Selo, Lovište, Milna, Okruk Gornji, Postira, Slatine, Stomorska, Supetar), *papalina* (*Sprattus sprattus*) → GRANGOLIŠ, PAPALINA.

■ *srdĕlica* f. (Maslinica), isto.

■ *srdelĭn* m. (Sumartin), isto.

■ *śrdĕlica* f. (Luka), isto.

L JaFa II: [18]

- Izvedeno od *srdela*, deminutivnim sufiksima *-ina* i *-ica* (usp. JaFa I: 376). U Sumartinu bilježimo izvedenicu m.r. *srdelĭn*.

SRDELUN *sardelĭn* m. (Brusje, Hvar, Ivan Dolac, Sveta Nedjelja), *srdelĭn* (Supetar), *ćepa* (*Alosa fallax*) → ĆEPA, DIVJA SRDELA, HARINGA, LOJKA, SARDUN.

L JaFa II: [19] (samo *sardalun* za Brusje)

- Kako ističu Vuletić i Skračić (2018, s.v. *srdĕla*), nazivi tipa ¹*srdelun* nisu mletačke posuđenice, nego naše tvorbe nastale dodavanjem augmentativnog sufiksa *-un* (usp. i JaFa I: 374).

STRGAĆ *stŕgāš* coll. (Grohote), manje *Labridae* → ĆORKE, ĆUĆIN¹ (2), DIVJACI, GOVNO (■), HINJUŠA, JEBAC, LEP (■), PIRKA (■), PODUJKA, SITNIŠ, SMOKVA (■), SONJAČA (■), ŠARUJA (■), ŠKADENTA, TRASKA (■), TUCAVICA, VRANA (4), ZDRČE.

L Nema potvrda u literaturi.

- Naziv je formalno izvedenica od gl. *strgati* (usp. ERHSJ III, s.v. *strugati*). Kako tumače Vuletić i Skračić (2018, s.v. *stŕgna rĭba*), temelji se na konceptu *riba s ljuskom*, ali u pučkoj taksonomiji u *strgnu ribu* pripadaju i neke vrste koje nemaju ljuske (npr. kovač). Za nas je važnije da se zbirni nazivi ovoga tipa u pravilu bilježe kao oznaka za kvalitetniju bijelu ribu, a u tom ga značenju bilježimo i diljem srednje Dalmacije (zabilježene potvrde donosimo na kraju ove rasprave). S tim na umu, teško je vjerovati da je naziv *stŕgāš* u Grohotama izvorno

označavao manje *Labridae*, jer se nazivi ovoga tipa nigdje ne bilježe kao oznaka za ribu koja se ne konzumira. Prije će biti da je naziv za manje *Labridae* nastao popunjavanjem prazne kućice poznatim nazivom, ali podatak je vrijedan jer općenito upotpunjuje sliku distribucije naziva tipa *strgać*.

Potvrde tipa *strgna riba*:

a. 'kvalitetnija bijela riba' – *stôrna rîba* (Vis), *střgač* (Okruk Gornji), *střgāč* (Arbanija, Slatine), *střgāč* (Vranjic), *střgāča rîba* (Makarska, Omiš, Promajna), *střgačina* (Baška Voda), *střgatā rîba* (Drašnice), *střna rîba* (Kaštel Stari, Milna), *střno* (Supetar), *střugač* (Račišće), *strugāča rîba* (Blato, Brna), *strugāča rîba* (Zavalatica), *střugatā rîba* (Drvenik);

b. 'sitna bijela riba' – *stârno rîba* (Komiža), *stârnust* (Hvar), *štârnust* (Komiža).

STRMARIN *střmarîn* m. (Kaštel Stari), trp (*Holothuroidea*) → KACAMARIN, MORSKI KURAC, PISTEJ.

L Nema potvrda za ovo mjesto. Usp. JaFa II: [168]

● Po Vinji (JaFa II: 52), izvedeno od pridjeva *strmarinast* 'obješen' i 'pun grba'. Oba semantizma odgovaraju trpu. Ovaj je mikroarealni leksički tip zacijelo u povlačenju pred tipovima 'kacamarin¹' i 'morski kurac¹', jer ga Vinja bilježi u Kaštel Kambelovcu i u Slatinama na Čiovu (premda navodi *Slatina*), a mi ga bilježimo samo u Kaštel Starom, gdje također kao drugi odgovor bilježimo *mòrskî kùrac*.

SVIČA *sviča* f. (Milna, Vranjic), crv perjaničar (*Sabella spallanzanii*) → CJEVAŠ, CRV, CVIT, FERAL, LUMBRELA, TUBAŠ.

L Nema potvrda u literaturi.

● Prozirna metafora prema *sviča* (usp. ERHJ I, s.v. *svijeća*).

ŠAKAN *šàkan* m. (Brela), sredozemna medvjedica (*Monachus monachus*) → MEDVID, MORSKI ČOVIK, MORSKA ŽENA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Naziv je arhaizam i danas se gotovo ne koristi. Postanje nejasno.

ŠAL *šāl* m. (Trogir), mala kozica (*Palaemon serratus*) → BABIN BRK, GAMBOR, KOCKA BRKA, KOZICA, PERKA, ŠAMBRK, ZEHALO (■).

■ *sàlak* m. (Arbanija, Slatine), *sālāk* (Okruk Gornji), *šájak* (Kaštel Kambelovac), mala kozica (*Palaemon serratus*).

■ *šága* f. (Drvenik Veli, Vinišće), isto.

L JaFa II: [134]

● Vinja (JE III, s.v. *salak*) je nazive ovoga tipa pokušao protumačiti pomoću lat. *SALIRE* ili tal. *saltare*, ali odustao je, dodavši da su nazivi za kozicu zbog prirode njezina ponašanja izrazito afektivni i da te karcinonime ne zna objasniti. Kako smo već istaknuli (Bazina, 2023), ključ etimologije je dosad nezabilježeni trogirski lik *šāl*, koji je sigurno nastao kao prilagodba istoznačnog mlet. *salèti* (Boerio, 1867: 593). Nazivi *sálak* i *sālāk* duguju se zamjeni mletačkog sufiksa domaćim sufiksom *-ak*, a ovamo zacijelo pripada i *šájak*, gdje je *j* vjerojatno odraz */j/* iz nepotvrđena oblika genitiva **šaljka*, prije delateralizacije. Oblik *šága* je afektivna prilagodba, kakve su česte u nazivima za male kozice. Usp. Bazina 2023.

ŠALPA *š°álpa* f. (Vela Luka), kaiš (*Cepola rubescens*) → KAIŠ, KURDELA, MAČ, UGOROVA MAJKA (3), ZLATUJA², ZMIJAČA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Metafora prema *šalpa* ‘šal’ i ‘kravata’, što je od mlet. *siarpa* (usp. JE III, s.v. *sarpeta*). Naziv je motiviran tankim duguljastim tijelom ribe, kao i nazivi koji pripadaju tipovima ‘kaiš¹’, ‘kurdela¹’ i ‘mač¹’.

ŠAMBRK *šàmbrk* m. (Kaštel Stari), mala kozica (*Palaemon serratus*) → BABIN BRK, GAMBOR, KOCKA BRKA, KOZICA, PERKA, ŠAL, ZEZALO (■).

L Nema potvrda u literaturi.

● Naziv je nastao ukrštanjem *šal* × *brk*, uz sekundarnu zamjenu *m* za *l* ispred bilabijala. Za postanje naziva tipa ‘šal¹’ v. ŠAL. Semantizam ‘brkat’ nalazi se i u drugim nazivima za kozice (v. KOCKA BRKA). U istom govoru bilježimo i afektivnu reduplikaciju *šàmbrbrk*. Usp. Bazina 2023.

ŠAMPJER *sampijêro* (Slatine), *sampjêro* (Supetar), *sanpjêro* (Korčula), *šampijêr* (Arbanija), *šàmpjêr* (Baška Voda, Brela, Drvenik, Gradac, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Milna, Stomorska, Sumartin), *šampjêr* (Drvenik Veli, Grohote, Maslinica, Okruk Gornji, Povlja, Selca, Zastrazišće), *šàmpjêro* (Blace, Brist, Gornje Selo, Makarska, Omiš, Promajna, Sreser, Tučepi, Živogošće), *šàmpjêro* (Split), *šampjêro* (Kriilo, Kućište, Pučišća), *šànpêr* (Sućuraj), *šànpêro* (Drašnice), *šanjpijêr* (Vinišće), *šànpjêr* (Podgora), *šànpjêr* (Komin, Luka, Podstrana, Vranjic), *šànpjêr* (Trogir), *šanjpijêr* (Bol, Brusje, Duće, Hvar, Kaštel Stari, Milna H, Stari Grad, Sutivan, Vis, Vrboska), *šànpjero* (Trpanj), *šànpjêro* (Lovište, Račišće), *šanjpijêro* (Blato, Brna, Lumbarda, Sveta Nedjelja, Vela Luka, Zavalatica), kovač (*Zeus faber*) → KOVAČ.

■ *šanjperîn* (Ivan Dolac, Jelsa), kovač (*Zeus faber*).

■ *šempjerîn* (Zavala), isto.

L JaFa II: [40]

● Iz istoznačnog mlet. *sanpiero* (Boerio, 1867: 598; usp. JaFa I: 254).

ŠARAG *šàrag* m. (Arbanija, Baška Voda, Blato, Brela, Brist, Brna, Drvenik Veli, Duće, Gornje Selo, Grohote, Igrane, Kaštel Sućurac, Korčula, Lumbarda, Makarska, Maslinica, Okruk Gornji, Omiš, Podgora, Povelja, Selca, Slatine, Split, Stomorska, Sutivan, Trogir, Trpanj, Vinišće, Vranjic, Zastrazišće, Zavalatica, Živogošće), *sàrag* (Vrboska), *sàrak* (Lastovo, Luka, Sreser), *šâr* (Komiža), *šàrag* (Kaštel Stari), *šâr* (Bol, Brusje, Hvar, Jelsa, Milna, Milna H, Postira, Pučišća, Stari Grad, Supetar, Sveta Nedjelja, Vis, Zavala), *šârāg* (Komin, Krilo, Podstrana, Sumartin), *šârāg* (Vela Luka), *šâr* (Kaštel Kambelovac), *šàrak* (Blace, Drašnice, Drvenik, Gradac, Kućište, Lovište, Promajna, Račišće, Sućuraj, Tučepi), *šarag* (*Diplodus sargus*) → FRATAR CRNOREPAC.

L JaFa II: [70]

● Vjerojatno dalmatoromanske posuđenice od lat. SARGUS < grč. σάργος (ERHSJ III, s.v. *sarak*; JE III; s.v. *sarag*; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *sèrag*).

ŠARAK *šârāk* m. (Komin), ovčica (*Lithognathus mormyrus*). → ARKAJ, MARMAR, OVČICA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Izvedenica od *šara*, (usp. ERHJ II, s.v.). Naziv je motiviran uočljivim crnim prugama na bokovima ribe (usp. JaFa I: 180). Ne može se isključiti ni utjecaj naziva tipa ¹šarag¹ za *Diplodus sargus*, koji je s dočetnim *-k* potvrđen u susjednim Blacama (usp. ŠARAG). I ovčica i šarag imaju karakteristične crne pruge po tijelu.

ŠAROREPAC *šarorèpac* m. (Vela Luka), fratar (*Diplodus vulgaris*) → ALOG, CRNOGUZAC, CRNOSIPAC, FRATAR.

L JaFa II: [71]

● Za motivaciju v. CRNOGUZAC. Vinja (JaFa I: 431) smatra da se pomak od *crn* prema *šar(en)* duguje utjecaju naziva tipa ¹šarag¹ (*Diplodus vulgaris*).

ŠARUJA *šarùja* f. (Jelsa, Zastrazišće), smokva (*Labrus bimaçulatus*) → FIGA, HINJUŠA (3), LUMBRAK (2), SMOKVA, VRANA (2), ZELENTURA (2).

■ *šarūje* coll. (Jelsa, Vrboska), manje *Labridae* → ČORKE, ČUĆIN¹ (2), DIVJACI, GOVNO (■), HINJUŠA, JEBAC, LEP (■), PIRKA (■), PODUJKA, SITNIŠ, SMOKVA (■), SONJAČA (■), ŠKADENTA, STRGAĆ, TRASKA (■), TUCAVICA, VRANA (4), ZDRČE.

■ *šarūjke* coll. (Duće), manje *Labridae*.

L Nema potvrda u literaturi za ova značenja. Usp. JaFa II: [96].

● Izvedenice od pridjeva *šar* (usp. JaFa I: 500), zbog šarena tijela ovih riba. Vinja naziv bilježi u Vrboskoj za jednu vrstu usnača, *Symphodus mediterraneus*.

ŠAŠURKA *šašûrka* f. (Komiža), petrovo uho (*Haliotis tuberculata*) → BAŠINA KUĆICA, BISERNICA, MISEC, PETROVO UHO, ZLATUJA. 2. *šašûrka* f. (Lovište), *šušûrka* (Zavala), školjka iz pijeska općenito → KUNJKA (7), SPUŽICA, ŠKOJKA, ŽUVICA.

■ *čahura* f. (Lumbarda), školjka iz pijeska općenito.

L JaFa II: [148, 154] (Komiža, *sasurka*; Lopud, *šašurka*)

● Vodeći se potvrdom *šašurka* ‘neka dječja igra’ (Arj 17, 500), Vinja (JaFa II: 149–150) nazive ovoga tipa prvo svrstava u semantičko polje igre, kako se objašnjavaju recimo nazivi tipa *igrarica* i *zjogatul* za vretenjaču (*Cerithium vulgatum*), a zatim pomišlja na vezu sa *šaša* ‘kamen, stijena’ i *sura* ‘tava’. Na drugom se pak mjestu (JaFa II: 171) ispravlja i iznosi hipotezu o vezi naziva tipa ‘šašurka’ sa *šešula* ‘ispolac’. Na toj motivaciji naime počivaju i neki nazivi za druge školjkaše, poput *pajić* (prema *palj* ‘ispolac’), što je u Puntu oznaka za *Mytilus galloprovincialis* (JaFa II: popis [157]). Usp. i JE III, s.v. *susurka*, ss.vv. *šešula*. Vinjinim potvrdama treba dodati *šušûrka* (Zavala) i *šašûrka* (Lovište), koje bilježimo kao opće nazive za sve školjkaše iz pijeska. Indikativno je, međutim, da se u svim tim mjestima ispolac naziva *šešula*, a nazivi za školjkaše nikada ne dolaze s vokalom *e*, pa se čini da Vinja na ovom terenu projicira postojanje nekog predmletačkog naziva za ispolac, koji bi također polazio od lat. *SAPSA (SAPA × CAPSA), kao što je dubrovačko *sânsa* (usp. Ligorio, 2014: 229), ali za to nemamo dokaza. Nama se stoga čini izglednije da nazivi tipa ‘šašurka’ predstavljaju izvedenice od *čāša* (usp. ERHJ I, s.v.), što je dobro potvrđena metafora u nazivima za školjkaše (usp. JaFa II: 170; JE III, s.v. *čāškula*; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *čāša*). Pritom je u Komiži, Lovištu i Zavali došlo do asimilacije *č – š > š – š*, što je potvrđeno i u sjevernoj Dalmaciji (usp. *šāška* i *šāškulja*, Vuletić/Skračić loc. cit.). Ovamo zacijelo pripada i *čahura*, što je također izvedenica od *čāša* (usp. ERHJ I, s.v. *čahura*).

ŠČAP *ščâp* m. (Split), šljanak (*Solen capensis*) → CIGARET, KAPALONGA, KATALENA, PRČ², PRST/+, ŠLANAK.

L Nema potvrda u literaturi.

- Metafora prema *ščâp*, potaknuta izduljenom i tankom ljušturoom školjkaša.

ŠELOVKA *šëlōvka* f. (Brela, Brist, Drvenik, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac), *šëlovka* (Ivan Dolac, Jelsa, Kućište, Selca), jakobova kapica (*Pecten jacobeus*) → JAKOBOVA KAPICA, KAPESANTA, LEPEZA, PELEGRINA, PEPELJARA, VENTULA.

L Nema potvrda u literaturi.

- Nema sumnje da je naziv recentan, ne stariji od 20. st., jer se duguje službenom logotipu naftne tvrtke *Royal Dutch Shell*, koji sadrži stiliziranu jakobovu kapicu.

ŠIBA *šība* f. (Sveta Nedjelja, Zastrazišće), žutuga (*Dasyatis pastinaca*) → GOLUB (3), KOSIR, KRLATUN (2), SOKOL (2), VIŽA, VOLINA (2), ŽUTUGA.

L JaFa II: [14] (Brna, Jelsa, Sumartin, Zaráće)

- Metafora prema *šiba* 'prut', motivirana repom ove ribe (JaFa I: 85).

ŠICA *šīca* f. (Luka), ogrc (*Phorcus turbinatus*) → NANAR, OGRC, PUŽ (2).

L Nema potvrda u literaturi. Usp. JaFa II: [149]

- Vinja (JaFa II: popis [149]) u obližnjim Hodiljama bilježi istoznačno *šijica* pa nema dvojbe da ovaj lik ide zajedno s njim, a nastao je stezanjem *-iji-* > *i*. Zaključit ćemo s Vinjom (JaFa II: 141) da je naziv povezan sa *šiljak*, ali mislimo da nije riječ o deminutivu, nego o izvedenici ž.r. pomoću sufiksa *-ica*. Nazivi tipa 'šiljak' dobro su potvrđeni u široj okolini Šibenika (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *šiljāk*) i motivirani su šiljastom kućicom puža (usp. i JaFa II: 132).

ŠIJ *šīj* coll. (Zavalatica), nedorasla bukva. → BATEJ, BUKVA (2), CIKAVICA.

L Nema potvrda u literaturi u ovom značenju. Usp. JaFa II: [77]

- Naziv je zasigurno prenesen s manjih gira, jer se te dvije vrste love zajedno (usp. CIKAVICA). Kako je pokazao Vinja (JaFa I: 355), izveden je iz pridjeva *šiljast*, zato što manje gire imaju izraženo oštru gubicu.

ŠILO *šīlo* n. (Baška Voda, Blato, Bol, Brela, Brna, Brusje, Drvenik Veli, Duće, Gornje Selo, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Korčula, Kućište, Lovište, Luka, Lumbarda, Makarska, Maslinica, Milna, Milna H, Okruk Gornji, Omiš, Podgora, Postira, Povlja, Promajna, Selca, Split, Sreser, Stari Grad, Stomorska, Sućuraj, Sumartin, Supetar,

Sutivan, Trogir, Trpanj, Tučepi, Vela Luka, Vinišće, Vis, Vranjic, Vrboska, Zavala, Zavalatica), *šilo* (Komiža), šilo (*Syngnathus acus*) → GUŠĆERICA, KONJ (■), ZMIJICA.

■ *šilo bādalo* (Kaštel Kambelovac, Račišće), šilo (*Syngnathus acus*).

L JaFa II: [37]

● Metafora prema *šilo*, zbog duguljaste i uske gubice ove ribe (JaFa I: 191; JE III, s.v. *šiić*; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *šilo*). Lik *šilo bādalo* nastao je proširivanjem osnovnog naziva *šilo* izvedenicom od gl. *badati* ‘bosti’ (JaFa I: 191).

ŠKADENTA *škādēnta* coll. (Gradac), manje *Labridae* → ĆORKE, ĆUĆIN¹ (2), DIVJACI, GOVNO (■), HINJUŠA, JEBAC, LEP (■), PIRKA (■), PODUJKA, SITNIŠ, SMOKVA (■), SONJAČA (■), STRGAĆ, ŠARUJA (■), TRASKA (■), TUCAVICA, VRANA (4), ZDRČE.

L Nema potvrda u literaturi.

● Zacijelo recentan naziv, nastao prema tal. *scadente* ‘siromašan’, što je motivirano nevrjednošću ovih ribica.

ŠKARAM *škàram* m. (Baška Voda, Blace, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Duće, Gradac, Grohote, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Korčula, Kućište, Lastovo, Lovište, Luka, Lumbarda, Makarska, Maslinica, Omiš, Podgora, Povelja, Promajna, Račišće, Selca, Sreser, Stomorska, Sućuraj, Sutivan, Trogir, Trpanj, Vela Luka, Vis, Zastrazišće, Živogošće), *škàram* (Komiža), *škàram* (Bol, Ivan Dolac, Jelsa, Milna, Postira, Pučišća, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Vrboska, Zavala), *škàrām* (Krilo, Sumartin), *škàramb* (Podstrana), *škàran* (Okruk Gornji), *škàran* (Blato, Zavalatica), *škàrān* (Brna), *škàranj* (Slatine), *škèram* (Brusje, Gornje Selo, Hvar, Milna H, Split, Tučepi, Vinišće), *škèranj* (Drvenik Veli), *škèranj* (Supetar), škaram (*Sphyraena sphyraena*) → UČIĆ. 2. *škàram* m. (Sutivan), *škèram* (Split), poskok (*Scomberesox saurus*) → JAGLICA (2), JAGLUN (2), MUŠTRAVENTAT, POSKOK.

L JaFa II: [41]

● Nazivi ovoga tipa kod nas mahom označavaju vrstu *Sphyraena sphyraena*, a Vinja (JaFa I: 337; JE III, s.v. *skaram*) misli da je do naslanjanja na *škaram/škeram* ‘palac za veslo’ naknadna remotivacija. Nazivi ovoga tipa u značenju ‘poskok, *Scomberesox saurus*’ dosad su zabilježeni samo u Voloskom i Malom Lošinju (JaFa II: popis [29]), ali Vinja ih u JE III (s.v. *skaram*) tretira s oprezom, ukazujući na fizičku sličnost dviju riba. U svjetlu novih potvrda s našeg terena, otvara se mogućnost da nazivi za obje ribe potječu od istog etimona. Poznato je, naime, da se *Scomberesox saurus* često pojavljuje na površini mora i skače (usp. JaFa I: 188), što na

koncu pokazuju i naši nazivi tipa 'poskok' (v. POSKOK). Iste crte ponašanja pokazuje i vrsta *Sphyraena sphyraena*, pa je Vinja (JaFa I: 337; JE III, s.v. *skaram*) vjerojatno u pravu kada izvor naših naziva vidi u grč. ihtionimu σκάρος, za koji nije utvrđeno pravo značenje, ali očito polazi od gl. σκαίρω 'skačem'. Po svemu sudeći, naziv je karakterističan za srednju i južnu Dalmaciju, gdje je dobro potvrđen i u Vinjinim anketama, odakle se širi na sjeverozapad (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *škèram*).

ŠKARPUJA *škarpuja* f. (Bol, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Vrboska, Zastrazišće, Zavala), grdobina (*Lophius piscatorius*) → ĐAVA, GRDOBINA, HUDOBINA, MIŠ⁴, ROŠPO, ŽABA².

◇ *divjô škarpîna* f. (Brusje, Milna), grdobina (*Lophius piscatorius*).

L JaFa II: [133]

● Po Vinji (JaFa I: 117), do ovih naziva došlo je zbog sličnosti grdobine i škrpuna (*Scorpaena porcus*).

ŠKATLA *škàtala* f. (Drvenik Veli), *škàtla* (Vela Luka), vretenjača (*Cerithium vulgatum*) → CRKVICA, DUGAŠ, GUZICA (2), ISKRA (2), KUDIJA, PIRULA, PUŽ, RAČICA, ŠTRUMBUL, VRETENO, ZAVIJAC, ŽABICA. **2.** *škàtala* f. (Drvenik Veli), *škàtla* (Brna, Vela Luka), gamburata (*Clibanarius erythropus*) → GUZICA, ISKRA, KOKICA, PARTIZAN, PODSTANAR, RAK (3), SAMAC, ŠTRUMBUL (4).

■ *škàkaj* m. (Korčula, Kućište), gamburata (*Clibanarius erythropus*).

■ *škàkanj* m. (Trpanj), gamburata (*Clibanarius erythropus*).

■ *škàtar* m. (Omiš, Postira, Split, Stomorska), *škàtār* (Krilo, Maslinica), vretenjača (*Cerithium vulgatum*)

■ *škàtar* m. (Baška Voda, Gornje Selo, Kaštel Sućurac, Omiš, Postira, Pučišća, Split, Stomorska, Vranjic), *škàtār* (Duće, Krilo, Maslinica, Podstrana), gamburata (*Clibanarius erythropus*).

■ *škàtara* f. (Trogir), vretenjača (*Cerithium vulgatum*).

■ *škàtara* f. (Milna), *škàtara* f. (Kaštel Kambelovac, Trogir, Vinišće), gamburata (*Clibanarius erythropus*).

L JaFa II: [147]

● Kako je pokazao Vinja (JaFa II: 130), riječ je o dalmatoromanskim ostacima od srlat. CASTŪLA. Ligorio (2014: 101) precizira da od oblika CASTŪLA > SCATŪLA potječu samo oblici *škakja*, *škatla* i *škaća*, a da se oblici tipa *škakalj*, *škakaj* i *škatar* duguju izvedenici m.r. SCATŪLU. Od tih posljednjih oblika, prema Ligoriju, potječu sekundarne izvedenice ž.r. tipa

škatala i *škatarata*. Kako se *škàtar* i var. Bilježe gotovo uvijek na terenu gdje nazivi za drugog puža, ogrca, pripadaju tipu ¹nanar¹, mislimo da se zamjena likvida *l > r* duguje tom utjecaju.

ŠKOJAK *škòjak* m. (Sreser, Trpanj), *škòjāk* (Luka), *škòljak* (Blace), *kunjka* (*Arca noae*) → KUNJAK, KUNJKA, MUŠULA, PAPAK.

L Nema potvrda za ova mjesta.

● Izvedenica m.r. od *školjka* (usp. ERHSJ III, s.v. *skolka*; ERHJ II, s.v. *školjka*). Treba naglasiti da naziv dolazi u m.r. samo kao oznaka za *Arca noae* i zato ga izdvajamo u poseban leksički tip (usp. KUNJAK, ŠKRPIN). Prema našoj i Vinjinoj građi (usp. JaFa II: popis [155]) vidi se da je ovaj tip južne distribucije i duguje se dubrovačkom utjecaju.

ŠKOJKA *škôjka* f. (Arbanija, Bol, Brist, Drašnice, Drvenik, Gornje Selo, Gradac, Grohote, Igrane, Ivan Dolac, Jelsa, Korčula, Kućište, Lastovo, Luka, Makarska, Milna, Milna H, Omiš, Podgora, Podstrana, Postira, Povlja, Promajna, Račišće, Selca, Split, Sreser, Stari Grad, Stomorska, Sućuraj, Supetar, Sutivan, Sveta Nedjelja, Trpanj, Tučepi, Vranjic, Zastrazišće, Zavalatica, Živogošće), *škôlka* (Okruk Gornji), *škôljka* (Baška Voda, Blace, Brela, Duće, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Maslinica, Slatine, Sumartin, Vinišće), *školjka* iz pijeska općenito → KUNJKA (7), SPUŽICA, ŠAŠURKA (2), ŽUVICA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Postalo od **školjka* (ERHJ II, s.v. *školjka*). Usp. i ERHSJ III, s.v. *skolka*.

ŠKRPIN *škrpîn* m. (Blato, Brna, Korčula, Vela Luka, Zavalatica), *škrpina* (*Scorpaena scrofa*) → CRLJENAK (■), ŠKRPINA, ŠKRPUN (◇). **2.** *škrpîn* m. (Lumbarda), *škrpun* (*Scorpaena porcus*) → BODEČ, ŠKRPUN.

■ *škrpinič* m. (Račišće), *škrpinica* (*Scorpaena notata*) → BAHIĆ (2), BODEČ (2), CRLJENAK, GRINTAVAC, KENJICA, PLJUCAVAC, ŠKRPINA (2), ŠKRPUN (2).

◇ *cîni škrpînj* m. (Račišće), *škrpîn cîni* (Korčula), *škrpun* (*Scorpaena porcus*).

◇ *cîveni škrpîn* m. (Lumbarda), *cîveni škrpînj* (Račišće), *škrpina* (*Scorpaena scrofa*).

◇ *škrpîn o dubinê* m. (Vela Luka), *škrpinica* (*Scorpaena notata*).

L JaFa II: [124]

● Razumije se da su ovi nazivi tvoreni od iste osnove koja je u *škrpina* i *škrpun*, ali ipak smo ih odlučili izdvojiti u zaseban leksički tip, prije svega zato što su arealno obilježeni i pokazuju težnju korčulanskih govora za razlikovanjem u odnosu na okolinu kojom dominira tip ¹škrpina¹. Tim više što na istom terenu uočavamo kompaktni areal tipa ¹bodeč¹ za *Scorpaena porcus* (usp.

BODEČ), kojim se korčulanski govori razlikuju u odnosu na većinski tip 'škrpun' koji ga okružuje. Ne možemo pritom reći jesu li izvedenice tipa 'škrpin' nastale pod utjecajem tipa 'škrpun', koji se u Trpnju i Sreseru koristi i kao oznaka za škrpinu, jer su mogle nastati neovisno o tome. Deanović za Korčulu, recimo, bilježi *škerpín, čriénko* (ALM 605), što pokazuje da promjena gramatičkog roda nije sasvim recentna.

ŠKRPINA *šk̀rpīna* (Arbanija, Baška Voda, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Drvenik Veli, Gornje Selo, Gradac, Igrane, Kaštel Kambelovac, Luka, Maslinica, Podgora, Povlja, Promajna, Selca, Slatine, Sućuraj, Sumartin, Sutivan, Tučepi, Vinišće, Živogošće), *skarpēna* (Supetar), *škarpīna* (Komiža), *šk̀arpīna* (Duće, Kaštel Stari, Komin, Krilo, Makarska, Omiš, Podstrana, Split, Trogir, Vranjic), *škarpīna* (Bol, Brusje, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Milna, Milna H, Postira, Pučišća, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Vrboska, Zastrazišće, Zavala), *šk̀rpīna* (Blace), *škrpīna* (Grohote, Lovište, Okruk Gornji, Stomorska), *škrpīna* (Lastovo), škrpina (*Scorpaena scrofa*) → CRLJENAK (■), ŠKRPIN, ŠKRPUN (◇). **2.** *šk̀rpīna* f. (Brist), škrpinica (*Scorpaena notata*) → BAHIC (2), BODEČ (2), CRLJENAK, GRINTAVAC, KENJICA, PLJUCAVAC, ŠKRPIN (■), ŠKRPUN (2).

■ *šk̀arpīnica* f. (Kaštel Stari, Krilo, Makarska), *škarpīnica* (Ivan Dolac, Postira, Zastrazišće), *šk̀rpīnica* (Baška Voda, Drašnice, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Promajna), *šk̀rpīnica* (Brela), škrpinica (*Scorpaena notata*).

◇ *jūta šk̀rpīna* f. (Tučepi), škrpinica (*Scorpaena notata*).

L JaFa II: [123, 124, usp. 125]

● Prema Skoku (ERHSJ III, s.v. *skarpina*), dalmatoromanski leksički prežetak od lat. SCORPAENA < grč. σκόρπαινα, što je i formalno i semantički opravdano, ali ne može se isključiti ni da smo naziv posudili iz mlet. *scarpēna, scorpēna* (usp. JaFa I: 140; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *škrpīna*). U nizu govora na obalnom potezu od Trogira do Komina koji čuvaju slogotvorno *r* bilježimo varijante s refleksom *ar*, pa je izvjesno da se naziv na obali širi pod utjecajem bračkih i hvarskih čakavskih govora. U značenju 'škrpinica, *Scorpaena notata*' samo u Bristu dolazi neizvedeno *šk̀rpīna*, dok se drugdje mahom bilježe umanjenice tvorene sufiksom *-ica*. U Tučepima bilježimo višečlani naziv *jūta šk̀rpīna*, motiviran bolnim ubodom te ribice.

ŠKRPUN *šk̀rpūn* m. (Blace, Brist, Drašnice, Drvenik, Gradac, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Kućište, Luka, Makarska, Maslinica, Podgora, Promajna, Sreser, Sućuraj, Tučepi, Živogošće), *škarpūn* (Komiža), *šk̀arpūn* (Kaštel Stari, Komin, Omiš, Podstrana, Sutivan, Vranjic), *šk̀arpūn* (Trogir), *škarpūn* (Duće, Krilo, Milna, Postira, Pučišća, Zavala), *škarpūn* (Bol, Brusje, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Milna H, Split, Stari Grad, Supetar, Sveta Nedjelja, Vis,

Vrboska, Zastrazišće), *škřpun* (Baška Voda, Brela, Lovište), *škřpūn* (Igrane), *škrpūn* (Drvenik Veli, Okruk Gornji, Povlja, Selca, Sumartin, Vinišće), *škrpūn* (Arbanija, Gornje Selo, Grohote, Slatine, Stomorska), *škrpun* (*Scorpaena porcus*) → BODEČ, ŠKRPIN (2). 2. *škàrpūn* m. (Omiš), *škřpūn* (Gradac), *škrpūn* (Blato), *škrpinica* (*Scorpaena notata*) → BAHIĆ (3), BODEČ (2), CRLJENAK, GRINTAVAC, KENJICA, PLJUČAVAC, ŠKRPIN (■), ŠKRPINA (2).

■ *škarpuñič* m. (Komiža), *škrpūñičić* (Povlja), *škrpinica* (*Scorpaena notata*).

■ *škarpuñāda* coll. (Komin, Milna, Split), isto.

■ *škarpuñin* m. (Pučišća), isto.

■ *škàrpunič* m. (Trogir), *škarpuñič* (Duće, Vranjic), *škarpuñič* (Bol, Milna H, Hvar, Supetar), *škarpuñič* (Brusje, Jelsa, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Vrboska), *škřpunič* (Sreser), *škřpunič* (Trpanj), *škrpunič* (Blace, Drvenik Veli, Maslinica, Podgora, Slatine, Sućuraj), *škrpunič* (Sumartin), *škrpunič* (Lovište), isto.

◇ *cřni škřpun* m. (Trpanj), *škrpun* (*Scorpaena porcus*).

◇ *cřveni škřpūn* m. (Sreser), *cřveni škřpun* (Trpanj), *škrpina* (*Scorpaena scrofa*) → CRLJENAK (■), ŠKRPIN, ŠKRPINA.

◇ *cřveni škrpūn* m. (Stomorska), *crvėni škrpūn* (Arbanija, Okruk Gornji), *crvėni škrpūn* (Gornje Selo), *škrpinica* (*Scorpaena notata*).

◇ *dubīnski škřpūn* m. (Drvenik), *škrpinica* (*Scorpaena notata*) → BAHIĆ (2), BODEČ (2), CRLJENAK, GRINTAVAC, KENJICA, PLJUČAVAC, ŠKRPIN (■), ŠKRPINA (2), ŠKRPUN (2).

L JaFa II: [124]

● Naziv je izveden od osnove koja je u *škrpina*/*škarpina*. Kako su pokazali Vuletić i Skračić (2018, s.v. *škrpīna*), ovi su nazivi domaća tvorba pomoću sufiksa *-un* i ne bilježe se na zapadnoj obali Jadrana. Štoviše, u Trpnju i Sreseru se nazivi za sve tri vrste iz roda *Scorpaena*, koje su dio našeg upitnika, izvode iz polaznog oblika *škrpun*. Razlika među dvjema traženim vrstama (*Scorpaena scrofa* i *Scorpaena porcus*) postiže se dodavanjem determinanta boje, bilo za jednu ili obje vrste, te deminutivnom sufiksacijom za manju i nevrijednu vrstu *Scorpaena notata*. Drvenički naziv *dubīnski škřpūn* za *Scorpaena notata* ukazuje na stanište ribe.

ŠLANAK *šlának* m. (Duće), šljanak (*Solen capensis*) → CIGARET, KAPALONGA, KATALENA, PRČ², PRST/+, ŠĆAP.

L Nema potvrda za ovo mjesto. Usp. JaFa II: [160]

● Po Vinji (JaFa II: 168), metafora prema *šljanak* 'korica noža', što je potvrđeno u Arj 17, 694. Naziv je motiviran izduljenom ljušturom školjkaša. Usp. i Vuletić/Skračić 2018, s.v. *škljēnāc*).

ŠNAJDERICA *šnajderica* f. (Gradac), mala rakovica (*Maja crispata*) → BABA, BABAJEGULA, DEŽULA (2), GRANCIGULA (3), KROJAČ, KRPJAČ, MAŠINAR, RUNJAVAC (2), TRAVAŠ.

L Nema potvrda u literaturi.

- Ironičan naziv prema *šnajderica* 'krojačica'. Za motivaciju v. KROJAČ i KRPJAČ.

ŠNJUR *šnjûr* m. (Baška Voda, Blace, Blato, Bol, Brela, Brist, Brna, Brusje, Drašnice, Drvenik, Hvar, Igrane, Jelsa, Komin, Korčula, Lastovo, Lovište, Luka, Lumbarda, Makarska, Milna, Milna H, Podgora, Promajna, Račišće, Split, Sreser, Sućuraj, Sveta Nedjelja, Trpanj, Tučepi, Vela Luka, Vis, Vrboska, Zastraišće, Zavalatica, Živogošće), *šnjûr* (Komiža, Sutivan), *šnjûr* (Gornje Selo, Gradac, Ivan Dolac, Kućište, Postira, Povelja, Pučišća, Selca, Stari Grad, Stomorska, Sumartin, Supetar, Zavala), šarun (*Trachurus trachurus*) → SARUN.

L JaFa II: [85]

- Vjerojatno dalmatoromanska posuđenica. Kao i nazivi tipa 'sarun', ovi su nazivi izvedenice na -ONE od lat. SAURUS (v. SARUN). Međutim, ovaj se tip prije svega razlikuje disimilacijom O-Ō > I-Ō (usp. Ligorio, 2014: 231), za koju Vuletić i Skračić (2018, s.v. *šarûn*) kažu da se mogla dogoditi već u jeziku davatelju, na što upućuje starost splitske potvrde *sceronem* (1312.). Prema Ligoriju, ove su varijante nastale metatezom $r - n > n - r$ i asimilacijom *nj* prema početnom *š*.

ŠPADA *špâda* f. (Blato), lampuga (*Coryphaena hippurus*) → LAMPUGA, LANČESKA.

L Nema potvrda u literaturi.

- Premda ne poznajemo druge nazive za lampugu koji počivaju na slici sadržaja *mač*, zbog izrazito duga i spljoštena tijela ovaj se naziv lako može objasniti pomoću *špada* 'mač'. Za razliku od naziva tipa 'peššpada' (v. PEŠŠPADA), koji su sigurno mletački, ovaj naziv se bilježi samo kod nas.

ŠPAR *špâr* m. (Baška Voda, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Duće, Gornje Selo, Gradac, Grohote, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Krilo, Lovište, Makarska, Maslinica, Milna, Omiš, Podgora, Podstrana, Povelja, Promajna, Selca, Split, Stomorska, Sućuraj, Sutivan, Tučepi, Živogošće), *spâr* (Vinišće), *spâr* (Korčula, Lumbarda), *spôr* (Vrboska), *spôr* (Komiža), *špâr* (Arbanija, Okruk Gornji, Slatine, Sumartin, Trogir), *špâr* (Kućište), *špâr* (Blato, Brna, Drvenik Veli, Supetar, Vranjic, Zavalatica), *šp^oâr* (Vela Luka), *špôr* (Ivan Dolac, Jelsa, Postira, Pučišća, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Zavala), *špôr* (Bol, Brusje, Hvar, Milna H, Vis, Zastraišće), špar (*Diplodus annularis*).

- *spâram* m. (Trpanj), isto.

- *špâlmić* m. (Lastovo), isto.
- *špàra* f. (Račišće), isto.
- *špàram* m. (Blace, Luka, Sreser), isto.

L JaFa II: [69]

● Nazivi ovoga tipa pokrivaju čitavu srednju Dalmaciju, a potječu iz lat. SPARUS (REW 8124) < grč. σπάρος. Bliži izvor posuđivanja nije lako odrediti, zato što može biti dalmatoromanski prežitak, ali i posuđenica istoznačnog mlet. *sparo* (ERHSJ III, s.v. *spar*; JaFa I: 439; JE III, s.v. *spar*; Vuleti/Skračić 2018, s.v. *špâr*). Kao i u sjevernoj Dalmaciji, na našem terenu se bilježe različite kvantitete vokala *a*. Pritom se kratki odrazi bilježe samo na južnom dijelu (dolina Neretve, Pelješac, Korčula) i mogu se pripisati utjecaju referentnog centra. U govorima koji imaju likove tipa *špor*, *o* je pravilni odraz od *ā*. Vinja likove s dočelnim *-am* tumači naslanjanjem na *škaram* (JaFa I: 439). Samo u Račišću bilježimo izvedenicu ž.r. *špàra*.

ŠTRLJUN *štrljûn* m. (Blace, Komin), *storiûn* (Trpanj), *strjûn* (Sutivan, Vela Luka), *storiûn* (Komiža), *štrjûn* (Milna), *štirijûn* (Kaštel Kambelovac), *štrijun* (Podgora), *štrjûn* (Makarska), *šturjûn* (Korčula), štrljun (*Acipenser sturio*) → KRALJ RIBE.

- *strija* f. (Split), isto.

L JaFa II: [17]

- Od istoznačnog mlet. *storiòn* (JaFa II: 45).

ŠTRUMBUL *štrûmbul* m. (Brna, Korčula, Račišće, Stari Grad, Sućuraj, Sutivan, Vranjic, Vrboska), *štrômbul* (Supetar), vretenjača (*Cerithium vulgatum*) → CRKVICA, DUGAŠ, GUZICA (2), ISKRA (2), KUDIJA, PIRULA, PUŽ, RAČICA, ŠKATLA, VRETENO, ZAVIJAČ, ŽABICA. **2.** *štrûmbul* m. (Zastražišće, Zavala), *štrômbul* (Lovište), kvrgavi volak (*Hexaplex trunculus*) → KAVALIN, KOZA, KRAGUJAK, MODRUJAK (2), PUMPAR, VOLAK. **3.** *štrûmbul* m. (Ivan Dolac, Jelsa, Zastražišće, Zavala), *štrômbul* (Lovište), bodljikavi volak (*Bolinus brandaris*) → BADAČAC, BUZDOVAN, DUGOREPUJA, KAVALIN (2), KOZA (2), KRAGUJAK (2), KRAVICA, MODRUJAK, PICTURELA, PUMPAR (2), ROGAČ, VOLAK (2), ZVIZDOČ. **4.** *štrômbul* m. (Supetar), gamburata (*Clibanarius erythropus*) → GUZICA, ISKRA, KOKICA, PARTIZAN, PODSTANAR, RAK (3), SAMAC, ŠKATLA (2).

- *štrômbula* f. (Drvenik), *štrûmbula* f. (Vinišće), vretenjača (*Cerithium vulgatum*).

L JaFa II: [147, 151]

- Iz grč. στρούμβος, što je u antičkim pisaca naziv za različite vrste puževa (JaFa II: 128; JE III, s.v. *štrumba*; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *štrûmba*). U naše govore vjerojatno posuđeno preko

dalmatoromanskog (usp. Ligorio, 2014: 250). Svi likovi koje bilježimo prošireni su rom. Sufiksom *-ula*, ali većina ih dolazi u m.r. Samo u Supetru naziv označava i gamburatu, račića koji nastanjuje prazne ljuštire puža.

ŠTUKAVAC *štùkavac* m. (Sreser), kanoča (*Squilla mantis*) → GAMBOR (2), GASTA (2), GUZAVAC, KANOČA, KOZICA (2), RAK (◊), UŠENAK, ZEHALO (2).

L Nema potvrda u literaturi.

- Zasad nejasna postanja.

ŠUŠNJAK *šušnjâk* m. (Supetar), grmalj (*Eriphia verrucosa*) → KOSMEJ, KUĆAR, PITOMAČ, RAK (◊), RUNJAVAC, ŽBIRAC, ŽMAK.

L Nema potvrda u ovom značenju. Usp. JaFa II: [143]

- Vinja nazive ovoga tipa bilježi u značenju ‘šuša, *Pachygrapsus marmoratus*’ te drži da su svi redom onomatopejskog postanja i da su povezani s gl. *šuškati* (JaFa II: 111), zbog šuškanja nožica raka prilikom izlaska na suho. Kako se nazivi ovoga tipa i u sjevernoj Dalmaciji bilježe mahom kao oznaka za šušu (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *šùša*), lako je moguće da je u Supetru došlo do prijenosa naziva na grmalja. Takvi prijenosi nisu rijetki (usp. ŽBIRAC). Pritom ne smeta izostajanje velara u osnovi, jer se na Braču bilježi i varijanta *šušnît* ‘šuškati’, ‘šuštati’ (Šimunović 2006: 578), što također počiva na onomatopejskoj osnovi *šuš-*.

ŠVOJ *švòj* m. (Baška Voda, Blace, Brela, Brist, Drvenik, Gradac, Komin, Promajna, Račišće, Sutivan, Živogošće), *švôj* (Supetar) *švôj* (Drašnice, Hvar, Igrane, Korčula, Luka, Makarska, Milna H, Podgora, Trpanj, Tučepi), *šv^uôj* (Stari Grad), *švuôj* (Ivan Dolac, Jelsa, Vrboska), list (*Solea solea*) → LIST, PIZDIN POKRIVAC (2). **2.** *švòj* m. (Brela), *švuôj* (Vrboska), iverak (*Platichthys flesus*) → IVERAK, LIST (2), PAŠARA, PIZDIN POKRIVAC, RUMPUL (2).

■ *sòlja* f. (Duće), list (*Solea solea*).

■ *švòja* f. (Komiža), *švòja* (Arbanija, Bol, Brusje, Drvenik Veli, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Krilo, Lastovo, Maslinica, Omiš, Podstrana, Postira, Povelja, Pučišća, Selca, Split, Sućuraj, Sumartin, Sveta Nedjelja, Trogir, Vis, Vranjic), list (*Solea solea*).

■ *švòja* f. (Postira, Slatine, Split, Trogir, Vinišće), iverak (*Platichthys flesus*).

■ *švòja* f. (Selca), patarača (*Citharus linguatula*) → PAŠARA (■), PATARAČA, PIZDIN POKRIVAC (3).

■ *švòjica* f. (Okruk Gornji, Povelja, Selca), iverak (*Platichthys flesus*).

L JaFa II: [128]

- Za Skoka i Vinju (ERHSJ III, s.v. *sfolj*; JaFa I: 92; JE III, s.v. *sval*), riječ je o posuđenicama iz istoznačnog mlet. *sfogio*. I dok se to rješenje može prihvatiti za oblike m.r., Vuletić i Skračić (2018, s.v. *švōja*) tumače da oblici ž.r. na *-a* dolaze u mlet. govorima Julijske Venecije i Istre, pa bi izvor tih likova trebalo tražiti u tim govorima.

TABINJA *tàbinja* f. (Arbanija, Baška Voda, Blace, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Duće, Gornje Selo, Gradac, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Korčula, Kućište, Lovište, Luka, Lumbarda, Makarska, Maslinica, Milna, Omiš, Podgora, Povlja, Promajna, Selca, Split, Stomorska, Sumartin, Sutivan, Trpanj, Tučepi, Vranjic, Živogošće), *tàbina* (Račišće), *tàbīna* (Sreser), *tabìnja* (Blato, Bol, Brna, Brusje, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Komiža, Krilo, Lastovo, Milna H, Okruk Gornji, Postira, Pučišća, Slatine, Stari Grad, Supetar, Sveta Nedjelja, Vela Luka, Vis, Vrboska, Zastrazišće, Zavala, Zavalatica), *tàbìnja* (Trogir), *tàblina* (Sućuraj), *tèbinja* (Grohote), *tibinja* (Vinišće), *tibìnja* (Drvenik Veli), *tabinja* (*Phycis* sp.) → SMAČINA, UGOROVA MAJKA (2) **2. tabìnja** f. (Blato, Bol, Brna, Brusje, Ivan Dolac, Jelsa, Komiža, Milna H, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Vela Luka, Vrboska, Zavalatica), *tàbina* (Račišće), *tàbinja* (Baška Voda, Korčula, Lumbarda, Promajna, Podstrana), *tàblina* (Sućuraj), *tibinja* (Vinišće), *tibìnja* (Drvenik Veli), *ugorova majka* (*Gaidropsarus mediterraneus*) → GRUJOVA MATER, MIŠ³, UGOROVA MAJKA.

L JaFa II: [35] (za vrstu *Gaidropsarus mediterraneus* nema potvrda za ova mjesta)

- U pučkim nomenklaturama širom Sredozemlja nazivi za *Phycis* sp. Često se poklapaju s nazivima za kopnenu životinju lasicu, čiji nazivi pak u indoeuropskim jezicima predstavljaju klasičan slučaj tabua (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *tabìnja*). Na tome tragu Vinja (JaFa I: 264–266; JE III, s.v. *tabinja*) pretpostavlja da su i naši nazivi tipa 'tabinja' također motivirani zabranom spominjanja, premda im ne nalazi formalno ishodište. Kako smo već pokazali (Bazina, 2023), uz ovu ribu se, koliko znamo, ne vežu pučka praznovjerja pa će prije biti da se spomenuto poklapanje naziva u mediteranskim jezicima duguje fizičkoj sličnosti ribe s lasicom. Jedino rješenje koje u obzir uzima i formalne i semantičke kriterije zasad je ponudio Matasović (2023), koji s oprezom izvor našeg 'tabinja' vidi u vlat. **tabō*, **tabōnis* 'obad'. U dobrom broju mjesta nazivi ovoga tipa označavaju i tabinji srodnu ugorovu majku (*Gaidropsarus mediterraneus*).

TARANTA *tàrānta* f. (Blace), *tàrānta* (Luka), *tarānta* (Lastovo), paukovke općenito (*Trachinidae*) → DRAGANA, PAUK.

L JaFa II: [102]

- Metafora prema *taranta* ‘pauk’, zbog otrovnih bodlji ribe (JaFa I: 139).

TENERA *tènera* (Živogošće), ugotica (*Trisopterus minutus*) → GOLICA, MARMOLICA, MOL (■), TOVAR¹ (2), UGOTA.

L Nema potvrda u literaturi.

- Prema *tener* ‘nježan, mekan’ (što je iz mlet. *tenero*, usp. Boerio, 1867: 741), zbog izrazito meka mesa. Ihtionim je zabilježen samo kod nas.

TIKVA *tìkva* f. (Trpanj), pagar (*Pagrus pagrus*) → PAGAR, TIKVA.

L Nema potvrda u literaturi.

- Zacijelo metafora prema *tikva* ‘vrsta povrća’ (usp. ERHJ II, s.v. *tìkva*), premda ne znamo čime je naziv motiviran.

TOPUŠA *tòpuša* f. (Baška Voda), prnjavica (*Venus verrucosa*) → BRBAVICA, KUNJKA (6), MLEKINJA.

L Nema potvrda u literaturi.

- Zasad nejasna postanja.

TOTAN *tòtanj* m. (Lastovo, Luka, Sreser, Trpanj), *tòtān* (Igrane, Kaštel Kambelovac, Sutivan), *tòtan* (Korčula), *tòtān* (Brna), *tòtan* (Blace, Drvenik), *tòtān* (Zastražišće), *tòtanj* (Kućište, Lovište, Račišće), lignjun (*Todarodes sagittatus*) → LIGNJA (2), LIGNJUN. **2.** *tòtanj* m. (Supetar), sipica (*Sepiola rondeletii*) → BARBOK, BOBIĆ, ČUĆIN², SIPICA.

■ *tôt* m. (Zavalatica), *tòt* (Brist), lignjun (*Todarodes sagittatus*).

L JaFa II: [164] (od ovih mjesta donosi potvrdu samo za Brnu i Supetar; u Lastovu bilježi *tantor*)

- Vinja (JaFa II: 64) smatra da su ovi nazivi posuđenice iz južnijih tal. dijalekata, jer ih nije našao u mletačkim popisima, ali kako su pokazali Vuletić i Skračić (2018, s.v. *tòtan*), svi mletački govori u Istri, uz tršćanski govor, ovoga glavonošca nazivaju *tòtano*, pa je lako moguće da se nazivi duguju utjecaju sjevernotalijanskih dijalekata. Nazivi ovoga tipa na našem terenu pretežno su južne distribucije, ali bilježe se također na Makarskom primorju i u okolici Splita (Kaštel Kambelovac, Sutivan). Vinja (JaFa II: [164]) bilježi *totanj* u Supetru, ali mi smo utvrdili da je *tòtanj* danas ondje oznaka za sipicu.

TOVAR¹ *tòvar* (Luka), *tòvār* (Račišće), *tovâr* m. (Blato, Lastovo), *tovôr* (Brusje), *mol* (*Merluccius merluccius*) → MOL, MURLUC. **2.** *tovâr* (Zavalatica), *ugotica* (*Trisopterus minutus*) → GOLICA, MARMOLICA, MOL (■), TENERA, UGOTA.

L JaFa II: [34]

● Zacijelo prema *tovar* ‘magarac’, ali kako se na istoj metafori upiru i brojni mediteranski nazivi za *Merluccius merluccius*, Vuletić i Skračić (2018, s.v. *tovâr*²) kažu da je naš naziv možda i prevedenica nekog romanskog naziva. Motivacija je nejasna (usp. JaFa I: 257–258). Na sličnoj slici sadržaja poživaju i nazivi tipa ‘mol’ i ‘ugota’. Potonji označava samo srodnu ugoticu (*Trisopterus minutus*).

TOVAR² *tòvâr* m. (Vinišće), *bežmek* (*Uranoscopus scaber*) → BATOŠ, BAJO, BATOVINA, BEŽMEK, BOKA DI BAČO, BOKINKAVA, ČAČAK, PAUK (2), SIČ.

■ *tòvarac* m. (Komin), *bežmek* (*Uranoscopus scaber*).

L JaFa II: [103]

● Zacijelo metafora prema *tovar* ‘magarac’ (JaFa I: 123), ali teško je proniknuti u motivaciju. Usp. i Vuletić/Skračić 2018, s.v. *tovâr*³.

TRAGAJ *trågaj* (Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Milna H, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Vrboska), *trågaj* m. (Brela, Drašnice, Drvenik, Duće, Gradac, Igrane, Korčula, Kućište, Lastovo, Lovište, Makarska, Omiš, Podgora, Povlja, Promajna, Sreser, Sućuraj, Trpanj, Tučepi, Vranjic, Zastraišće, Živogošće), *trågāj* (Krilo), *trågāj* (Blato, Vela Luka, Zavalatica), *trāgal* (Komiža), *trāgal* (Lumbarda), *trāgāl* (Brna), *trāgalj* (Baška Voda, Podstrana), *trāganj* (Zavala), *trāganj* (Milna), *trāganj* (Maslinica, Račišće, Stomorska), *trāgānj* (Sumartin), *trôgal* (Vis), *tragalj* (*Spicara maena*) → MODRAK.

■ *trâg* m. (Supetar), *tråg* (Gornje Selo, Grohote, Postira, Pučišća, Selca, Sutivan), *trôg* (Bol), *tragalj* (*Spicara maena*).

■ *trågja* f. (Luka), isto.

L JaFa II: [76]

● Dalmatoromanski leksički prežitak od lat. *TRAGŪLUS < grč. τράγος (JaFa I: 351; JE III, s.v. *tragaj*), što je u grčkom jeziku bila oznaka za mušku giru. Naziv je danas neproziran, ali grč. τράγος doslovno znači ‘jarac’, što se potpuno poklapa s našim PRČ¹. Do prijenosa naziva s muške gire na traglja moglo je doći zato što je riječ o dvjema srodnim ribama.

TRAJČON *strančôn* m. (Blato), *tràjčân* (Brna), *trājčon* (Zavalatica), muzgavac (*Eledone moschata*) → MUŠKARDIN, MUZGAVAC.

L JaFa II: [166]

● Po Vinji (JaFa II: 69; JE III, s.v. *tarak*), izvedenice od *trak*, zbog krakova ovoga glavonošca. Vinja (JaFa II: popis [166]) za Brnu i Lombardu navodi da naziv označava vrstu *Octopus macropus*, a kako je to glavonožac izrazito dugih krakova, ne može se isključiti da je došlo do prijenosa naziva s te vrste.

TRASKA *tràska* f. (Tučepi), lumbrak (*Symphodus tinca*) → BLITVA, HINJUŠA (2), LEP, LUMBRAK, SKITUŠA, SMOKVA (■), SONJAČA, VRANA (3), ZELENTURA.

■ *tràske* coll. (Podgora), *tràske* (Živogošće), manje *Labridae* → ČORKE, ČUĆIN¹ (2), DIVJACI, GOVNO (■), HINJUŠA, JEBAC, LEP (■), PIRKA (■), PODUJKA, SITNIŠ, SMOKVA (■), SONJAČA (■), ŠARUJA (■), ŠKADENTA, STRGAČ, TUCAVICA, VRANA (4), ZDRČE.

L JaFa II: [101]

● Po Vinji (JaFa I: 491), naziv *tràska* ide zajedno s nazivom *fraškarica*, koji bilježi u Maslinici, a taj je izvedenica od *fraška* 'grančica' (< mlet. *frasca*), motivirana time što usnače često od algi grade gnijezda. Ne znamo čemu se duguje promjena početnog konsonanta.

TRAVAŠ *tràvāš* m. (Vranjic), mala rakovica (*Maja crispata*) → BABA, BABAJEGULA, DEŽULA (2), GRANCIGULA (3), KROJAČ, KRPJAČ, MAŠINAR, RUNJAVAC (2), ŠNAJDERICA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Izvedenica od *tráva* 'morska trava', motivirana obraslim oklopom raka. Usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *resâlj*, gdje se donose nazivi za ovoga raka koji počivaju na istoj motivaciji.

TREKAVICA *trèskavica* f. (Povlja), drhtulja (*Torpedo torpedo*) → DRHTUJA, TRN/+, TRPAVICA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Izvedenica od gl. *treskati*, što je od psl. **trěskati* (usp. ERHJ II, s.v. *trèskati*). Kao i ostali nazivi za *Torpedo torpedo*, motivirano električnim organima ribe.

TRIGJA *trìgja* f. (Komiža, Kućište, Luka, Sreser), trlja općenito (*Mullidae* sp.) → BARBUN,

TRIIJA. **2.** *trìgja* f. (Kućište), trlja kamenjarka (*Mullus surmuletus*) → BARBUN (2), TRIJA (2). **3.**

trìgja f. (Kućište), trlja blatarica (*Mullus barbatus*) → BARBUN (3), KOPAČ, TRIJA (3), TRIJUN.

◇ *trìgja fànguja* f. (Sreser), *trìgja od fānga* (Luka), trlja blatarica (*Mullus barbatus*).

◇ *trìgja màrčana* f. (Sreser), trlja kamenjarka (*Mullus surmuletus*).

- ◇ *trìgja od kàmèna* f. (Luka), trlja kamenjarka (*Mullus surmuletus*).
- ◇ *trìgja od sarbùnà* f. (Komiža), trlja blatarica (*Mullus barbatus*).
- ◇ *trìgja od zòdìva* f. (Komiža), trlja kamenjarka (*Mullus surmuletus*).

L JaFa II: [79]

● Po Vinji (JaFa I: 274), oblici sa skupinom *-gj-* posuđeni su iz južnotalijanskih dijalekata, gdje je dobro potvrđen oblik *trègghie*. Kao i kod 'barbun' i 'trlja', u većini mjesta se razlika među dvjema vrstama postiže determinacijom staništa. Sveza *trìgja màrčana* u Sreseru ukazuje na razdoblje u godini kada su trlje najukusnije (usp. JaFa I: 278).

TRIJA *trìja* f. (Baška Voda, Blato, Bol, Brela, Brist, Brna, Brusje, Drašnice, Drvenik, Gradac, Grohote, Hvar, Igrane, Ivan Dolac, Jelsa, Komin, Korčula, Lovište, Lumbarda, Makarska, Milna, Milna H, Podgora, Povelja, Promajna, Pučišća, Račišće, Selca, Stari Grad, Sućuraj, Sumartin, Sutivan, Sveta Nedjelja, Trpanj, Tučepi, Vela Luka, Vis, Vrboska, Zastrazišće, Zavala, Zavalatica, Živogošće), *trìlja* (Blace), *tr̃ja* (Arbanija, Gornje Selo, Kaštel Stari, Maslinica, Stomorska, Trogir, Vranjic), *tr̃lja* (Drvenik Veli, Duće, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Krilo, Okruk Gornji, Omiš, Podstrana, Slatine, Vinišće), trlja općenito (*Mullidae sp.*) → BARBUN, TRIGJA. **2.** *trìja* f. (Baška Voda, Blato, Brist, Brna, Brusje, Drašnice, Drvenik, Grohote, Hvar, Igrane, Ivan Dolac, Jelsa, Lovište, Lumbarda, Makarska, Milna, Povelja, Promajna, Račišće, Stari Grad, Sućuraj, Sutivan, Sveta Nedjelja, Trpanj, Tučepi, Vrboska, Zavala, Zavalatica, Živogošće), *trìlja* (Blace), *tr̃ja* (Arbanija, Gornje Selo, Maslinica, Stomorska), *tr̃lja* (Drvenik Veli, Duće, Omiš, Vinišće), trlja kamenjarka (*Mullus surmuletus*) → BARBUN (2), TRIGJA (2). **3.** *trìja* f. (Baška Voda, Blato, Bol, Brist, Brna, Drašnice, Drvenik, Igrane, Lumbarda, Makarska, Milna, Povelja, Promajna, Selca, Stari Grad, Supetar, Sveta Nedjelja, Tučepi, Zavala, Zavalatica, Živogošće), *trìlja* (Blace), *tr̃ja* (Maslinica), *tr̃lja* (Podstrana, Vinišće), trlja blatarica (*Mullus barbatus*) → BARBUN (3), KOPAČ, TRIGJA (3), TRIJUN.

◇ *tr̃ja blàtarica* f. (Brela, Gradac, Grohote, Milna H, Podgora, Sućuraj, Sutivan, Zastrazišće), *tr̃ja od blàta* (Vis), *tr̃ja blàtarica* (Gornje Selo, Stomorska), *tr̃lja blàtarica* (Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Krilo, Okruk Gornji), trlja blatarica (*Mullus barbatus*).

◇ *tr̃ja glìbarica* f. (Komin), trlja blatarica (*Mullus barbatus*).

◇ *tr̃ja iz m̃gavice* f. (Pučišća), trlja blatarica (*Mullus barbatus*).

◇ *tr̃ja iz pòponice* f. (Pučišća), trlja kamenjarka (*Mullus surmuletus*).

◇ *tr̃ja kamènjārka* f. (Brela, Gradac, Selca, Komin), *tr̃ja kamènjōrka* (Milna H), *tr̃ja òd_kamēna* (Podgora), *tr̃ja od kàmèna* (Sumartin, Zastrazišće), *tr̃ja o kàmēna* (Vela Luka),

třja od kàmena (Trogir), *třlja kàmenka* (Okruk Gornji), *třlja kamenjârka* (Krilo), *třlja òd_kamēna* (Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac), *třlja od kàmena* (Podstrana), *trlja kamenjarka* (*Mullus surmuletus*).

◇ *trřja od fānga* f. (Korčula, Sumartin), *trřja o f^oānga* (Vela Luka), *třja ò_fānga* (Kaštel Stari, Vranjic), *třlja o fānga* (Slatine), *trlja blatarica* (*Mullus barbatus*).

◇ *trřja od kòče* f. (Hvar), *trlja blatarica* (*Mullus barbatus*).

◇ *trřja od sēke* f. (Korčula), *trlja kamenjarka* (*Mullus surmuletus*).

◇ *trřja od stīne* f. (Vis), *trlja kamenjarka* (*Mullus surmuletus*).

◇ *trřja o škrāpe* f. (Bol), *trlja kamenjarka* (*Mullus surmuletus*).

◇ *třja bàduša* f. (Kaštel Stari), *třja òd_bāda* (Vranjic), *trlja kamenjarka* (*Mullus surmuletus*).

◇ *třja pùjoglavica* f. (Arbanija), *třja pujòglāvica* (Trogir), *trlja blatarica* (*Mullus barbatus*).

◇ *třlja od pùriča* f. (Slatine), *trlja kamenjarka* (*Mullus surmuletus*).

L JaFa I: [79]

● Vrlo vjerojatno iz istoznačnog mlet. *tria* (usp. ERHSJ III, s.v. *trigla*; JaFa I: 274). U nekim govorima bilježimo likove s hiperkorektnim $l < j$. Kao i kod 'barbun' i 'trigja', dvije se vrste često razlikuju determinacijom staništa. U Pučišćima i Hvaru razlika se postiže upućivanjem na način lova. Trogirski i arbanaški nazivi za *Mullus barbatus* potaknuti su nešto tupljom glavom te vrste u odnosu na *Mullus surmuletus* (usp. JaFa I: 275).

TRIJUN *trijûn* m. (Vrboska), *trljûn* (Drvenik Veli), *trlja blatarica* (*Mullus barbatus*) → BARBUN (3), KOPAČ, TRIGJA (3), TRIJA (3).

■ *trijunč* m. (Brusje, Ivan Dolac, Jelsa), *trlja blatarica* (*Mullus barbatus*).

L JaFa II: [79]

● Izvedenica od *trlja/trija* (v. TRIJA), tvorena sufixsom *-un*. Označava uvijek trlju blataricu i dolazi samo na našoj obali (usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v. *třlja*).

TRN/+ *trnjača* f. (Brist, Drvenik, Korčula, Lumbarda, Omiš, Račišće), *starnjāča* (Jelsa, Zastraišće), *tarnjāca* (Hvar), *tarnjāca* (Vis), *tarnjāča* (Brusje, Milna H, Zavala), *tarnjāča* (Ivan Dolac, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Vrboska), *trnjāča* (Blato, Brna, Vela Luka, Zavalatica), *drhtulja* (*Torpedo torpedo*) → DRHTUJA, TRESKAVICA, TRPAVICA.

■ *tarnùja* f. (Bol), *drhtulja* (*Torpedo torpedo*).

■ *tarnjôvka* f. (Komiža), isto.

■ *trmulja* f. (Sumartin), isto.

■ *trnak* m. (Drašnice, Gradac, Igrane, Podgora, Tučepi, Živogošće), isto.

- *tr̄nina* f. (Sućuraj), isto.
- *tr̄nka* f. (Komin), isto.
- *tr̄nuja* f. (Sutivan), isto.
- *tr̄nùja* f. (Milna, Postira, Pučišća, Supetar), isto.
- *tr̄njâfkina* f. (Lovište), isto.
- *tr̄navâča* f. (Okruk Gornji), isto.
- *tr̄novača* f. (Gornje Selo, Promajna), isto.
- *tr̄njevâča* f. (Slatine), isto.
- *tr̄njèvača* f. (Arbanija, Drvenik Veli, Kaštel Stari, Vinišće), isto.
- *tr̄njèvâča* f. (Trogir), isto.
- *tr̄njevâča* f. (Maslinica), isto.
- *tr̄njuša* f. (Duće), isto.

L JaFa II: [10]

● Svi ovi oblici pripadaju paradigmi osnove *trn-* i predstavljaju deverbale od *trnuti* (usp. JaFa I: 73; JE III, s.v. *trpina*; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *trnjâča*). Kako ističu Vuletić i Skračić nazivi su motivirani karakterističnim električnim organima drhtulja. Oblici na *-uja* (< *-ulja*), koje u srednjoj Dalmaciji bilježimo samo na Braču, formalno se naslanjaju na areal tipa ¹*drhtulja*. Što se tiče oblika *tr̄mulja* u Sumartinu, zbog *m* smo pomišljali na ven. *trēmola*, ali u srednjoj Dalmaciji nemamo drugih odraza toga tipa, pa smo se okrenuli drugom rješenju. Naime, *m* je vjerojatno rezultat disimilacije $t - n > t - m$, kao u *tren – trem – netremice* (usp. ERHSJ III, s.v. *treptati*), a *lj* u sufiksu očiti hiperkorektizam za otočno *j* (< *Ĵ*).

TRPAVICA *tr̄pavica* f. (Blace, Luka, Sreser, Trpanj), drhtulja (*Torpedo torpedo*) → DRHTUJA, TRESKAVICA, TRN/+.

L U literaturi nema potvrda za ova mjesta. Usp. JaFa II: [10]

● Kako ističe Vinja (JaFa I: 74), naziv je slavenskog porijekla, motiviran karakterističnim električnim organima drhtulje. Izvedeno od korijena koji je u *trepetati* (usp. ERHJ II: 479). Iste motivacije su i drugi nazivi za *Torpedo torpedo* zabilježeni u srednjoj Dalmaciji.

TRUP *tr̄p* m. (Baška Voda, Bol, Brela, Brna, Brusje, Drvenik Veli, Duće, Gornje Selo, Grohote, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komiza, Krilo, Lastovo, Lovište, Makarska, Maslinica, Milna H, Okruk Gornji, Omiš, Postira, Povelja, Promajna, Selca, Slatine, Split, Stari Grad, Stomorska, Sućuraj, Sumartin, Sutivan, Sveta

Nedjelja, Trogir, Vela Luka, Vinišće, Vis, Vranjic, Vrboska, Zastrazišće, Zavala), trup (*Auxis rochei*).

■ *trúpac* m. (Gradac), *trūpãc* (Blato), trup (*Auxis rochei*).

■ *trùpãč* m. (Komin), *trupâč* (Zavalatica), *trùpãč* (Brist, Drašnice, Igrane, Kućište, Luka, Račišće, Živogošće), *trùpâč* (Lumbarda), *trupâč* (Korčula, Sreser, Trpanj), trup (*Auxis rochei*).

■ *trùpãš* m. (Podgora), trup (*Auxis rochei*).

■ *trùpič* m. (Drvenik, Tučepi), *trùpič* (Blace, Milna, Pučišća, Supetar), trup (*Auxis rochei*).

□ *trùt* m. (Arbanija), trup (*Auxis rochei*).

L JaFa II: [111]

● Porijeklo ovih naziva nije sasvim jasno (usp. ERHSJ III, s.v. *trup*; JaFa I: 305; JE III, s.v. *trup*). Vinja u njima vidi paretimološku prilagodbu nepotvrđenog lika **rupac* (od gen. *rupca* < *rubac*), koji se protumačio našim izrazom *trup* ‘deblo’, ‘tijelo bez udova’. Ako je tako, onda se izvor može tražiti u grč. ῥόμβος ‘zvrk’, što je motivirano skakanjem ovih riba iznad površine mora (usp. Vuletić i Skračić 2018, s.v. *rûmb*).

TUBAŠ *tubãš* m. (Trpanj), crv perjaničar (*Sabella spallanzanii*) → CJEVAŠ, CRV, CVIT, FERAL, LUMBRELA, SVIĆA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Vinja (JaFa II: 145) donosi naziv *tûb* kao oznaku za puža *Vermetus triqueterus* te ističe da potječe od tal. *tubo* ‘cijev’ (< lat. TUBUS, REW 8969), zbog cjevaste ljuštore u kojoj se nalazi. Kako se ovaj crv nalazi u hitinskoj cijevi (usp. CJEVAŠ), naziv *tubãš* za *Sabella spallanzanii* mogao bi biti istog postanja.

TUCAVICA *tùcavice* coll. (Trpanj), manje *Labridae* → ČORKE, ČUĆIN¹ (2), DIVJACI, GOVNO (■), HINJUŠA, JEBAC, LEP (■), PIRKA (■), PODUJKA, SITNIŠ, SMOKVA (■), SONJAČA (■), ŠARUJA (■), ŠKADENTA, STRGAĆ, TRASKA (■), VRANA (4), ZDRČE.

L Usp. JaFa II: [100]

● Po Vinji (JaFa I: 464, 491), izvedeno iz gl. *tucati*, jer male usnače neprestano udaraju po udici i povrazu.

TUNJ *tûnj* m. (Baška Voda, Blace, Blato, Bol, Brela, Drašnice, Drvenik, Drvenik Veli, Duće, Grohote, Hvar, Igrane, Ivan Dolac, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Komiža, Luka, Makarska, Maslinica, Milna, Milna H, Omiš, Povelja, Promajna, Selca, Slatine, Split, Sreser, Stomorska, Sumartin, Supetar, Sutivan, Tučepi, Vela Luka, Vis, Vrboska, Zastrazišće,

Zavalatica, Živogošće), *tŭn* (Pučišća), *tŭn* (Brist, Brna, Gornje Selo, Jelsa, Kaštel Stari, Korčula, Kućište, Lastovo, Lovište, Lumbarda, Podgora, Podstrana, Stari Grad, Trpanj), *tŭnj* (Arbanija, Okruk Gornji, Postira, Trogir, Vinišće), *tŭnj* (Vranjic), *tunj* (*Thunnus thynnus*).

■ *tŭna* f. (Gradac, Komin, Račišće, Sućuraj), *tŭnă* (Brusje, Sveta Nedjelja, Zavala), *tŭnja* (Kriilo), *tunj* (*Thunnus thynnus*).

L JaFa II: [108]

● Dalmatoromanski leksički prežitak od lat. THUNNUS < grč. θύννος (ERHSJ III, s.v. *tunj*; usp. JaFa I: 298; JE III, s.v. *tunj*). Prema Vuletiću i Skračiću (2018, s.v. *tŭn*) dade se zaključiti da su oblici s *-nn-* > *nj* karakteristični za srednju Dalmaciju, što je istina, ali kako vidimo nemali je broj potvrda s razvojem *-nn-* > *n*. Kako tumače Vuletić i Skračić oblici tipa *tuna* su recentni i šire se ugostiteljskom praksom.

UČIĆ *ùč'č* m. (Vranjic), škaram (*Sphyaena sphyraena*) → ŠKARAM.

L Usp. JaFa I: 311

● Prema istoznačnom mlet. *luzo de mar* (JE III, s.v. *uc*), uz ispuštanje početnog *l* koje je shvaćeno kao romanski član. U mletačkim dijalektima naziv je na morsku ribu prenesen sa slatkovodne ribe štuke.

UGOR *ùgor* m. (Arbanija, Baška Voda, Blace, Bol, Brusje, Drvenik, Drvenik Veli, Duće, Gornje Selo, Grohote, Hvar, Igrane, Ivan Dolac, Jelsa, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Komiža, Kriilo, Lovište, Maslinica, Milna, Milna H, Okruk Gornji, Omiš, Podgora, Podstrana, Postira, Promajna, Pučišća, Račišće, Stari Grad, Stomorska, Sućuraj, Supetar, Sutivan, Sveta Nedjelja, Trogir, Vinišće, Vis, Vranjic, Vrboska, Zastrazišće, Zavala, Živogošće), *ùgōr* m. (Brela, Brist, Drašnice, Gradac, Lastovo, Makarska, Povelja, Selca, Slatine, Split, Sumartin, Tučepi), *ugor* (*Conger conger*) → GRUJ.

L JaFa II: [26]

● Od psl. **ogorb* (usp. ERHSJ III, s.v. *ugor*; JaFa I: 266; ERHJ II, s.v. *ùgor*). Odrazi ove praslavenske riječi u kontinentalnim slavenskim jezicima označavaju jegulju, a diljem srednje Dalmacije naziv je prenesen na jegulji sličnog ugora.

UGOROVA MAJKA *ùgorova mājka* f. (Arbanija, Blace, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Duće, Gornje Selo, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Komin, Milna, Okruk Gornji, Slatine, Split, Tučepi, Vis, Živogošće), *ùgorova mājka* (Trogir), *ùgorova mājka* (Lastovo), *ugorova majka* (*Gaidropsarus mediterraneus*) → GRUJOVA MATER, MIŠ³, TABINJA (2) 2. *ùgorova mājka*

f. (Komin), tabinja (*Phycis sp.*) → SMAČINA, TABINJA. **3.** *uđgorova mājka* f. (Omiš), *uđgorova mājka* (Blace), kaiš (*Cepola rubescens*) → KAIŠ, KURDELA, MAČ, ŠALPA, ZLATUJA², ZMIJAČA.

■ *māma od uđgora* f. (Postira), ugorova majka (*Gaidropsarus mediterraneus*).

■ *māter od uđgora* f. (Sutivan), isto.

■ *uđgorova mājčica* f. (Vranjic), isto.

■ *uđgorova māter* f. (Grohote, Krilo, Maslinica, Pučišća, Stomorska), *uđgorova māter* (Gradac, Kaštel Stari, Lovište, Makarska, Omiš, Podgora, Sumartin), isto.

■ *uđgorova māti* f. (Supetar, Zavala), *uđgorova māti* (Povlja, Zastrazišće), isto.

■ *uđgorova pūnica* f. (Selca), isto.

L JaFa II: [36]

● Nazivi tipa 'ugorova majka' u većini mjesta označavaju vrstu *Gaidropsarus mediterraneus*. U Kominu *uđgorova mājka* označava njoj srodnu tabinju. Ovamo ide i selaški naziv *uđgorova pūnica*, koji počiva na sličnoj konceptualizaciji. Po Vinji (JaFa I: 266), nazivi su motivirani zabranom spominjanja ribe (usp. TABINJA). Na ušćima rijeka Cetine i Neretve, u Omišu i Blacama, tip 'ugorova majka' dolazi i kao oznaka za kaiša (*Cepola rubescens*).

UGOTA *uđgota* (Split), *uđgota* (Grohote), *ugotica* (*Trisopterus minutus*) → GOLICA, MARMOLICA, MOL (■), TENERA TOVAR (2).

■ *uđgotica* (Vranjic), isto.

■ *uđgotica* f. (Gornje Selo, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Krilo, Milna, Omiš, Povlja, Selca, Sućuraj, Sumartin, Vinišće), isto.

■ *uđgotica* (Trogir), isto.

■ *uđgotica* (Bol, Hvar, Jelsa, Milna H, Okruk Gornji, Pučišća, Stari Grad, Stomorska, Sveta Nedjelja), isto.

L JaFa II: [31] (*ugotica*, samo Split i Maslinica)

● Metafora prema *ugota* 'magarica'. V. TOVAR¹.

UGVAT *ugvāt* m. (Hvar), glavoč općenito (*Gobiidae*) → GLAMAC, GUV, PEŠ, PORAPNJAK.

L JaFa II: [121]

● Iz istoznačnoga *guato*, što se bilježi u istočnim mletačkim dijalektima (JaFa I: 196).

UKJATA *ukjata* f. (Luka, Trpanj), *ukjāta* (Lastovo), ušata (*Oblada melanura*) → OČADA, UŠATA.

L JaFa II: [74] (za Trpanj se navodi *ušata*)

● Po Skoku (ERHSJ III, s.v. *ukljata*), dalmatoromanski leksički prežitek od lat. OCULĀTA. Vinja (JaFa I: 445–446) se tome protivi jer smatra da se takav prijedlog ne može glasovno braniti i izvor vidi u srednjo i južnotalijanskim dijalektima, gdje se bilježe potvrde tipa *okiáta*, *l-okkiáta* itsl. Međutim, ne uzima u obzir delateralizaciju. Ligorio (2014: 184–185) se vraća Skokovu prijedlogu i naglašava da nema glasovnih prepreka za dalmatoromansko porijeklo. Po njemu, ovisi jesu li primarni oblici s *lj* ili oni s *j*. Prvi slučaj upućuje na dalmatoromansko posredstvo, a drugi na južnotalijansku posuđenicu. Prema dostupnim podacima (materijali JAPRK-a), čini se da su većinski oblici tipa *ukjata*, ali nedostaje nam više potvrda iz južne Dalmacije. U Vinjinoj građi je izostala pravilna dijalektološka obrada.

UŠATA *ušáta* (Komiža), *ušata* f. (Arbanija, Baška Voda, Brela, Drašnice, Grohote, Igrane, Komin, Korčula, Kućište, Lovište, Makarska, Podgora, Selca, Sreser, Stomorska, Sutivan, Tučepi, Živogošće), *ušatā* (Duće, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Omiš, Podstrana, Račišće, Split, Sućuraj, Vranjic), *ušáta* (Bol, Brusje, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Milna, Milna H, Postira, Pučišća, Stari Grad, Supetar, Sveta Nedjelja, Vis, Vrboska, Zastrazišće, Zavala), *ušàta* (Trogir, Vinišće), *ušata* (Blace, Brist, Drvenik, Gradac, Promajna), *ušàta* (Blato, Brna, Drvenik Veli, Krilo, Lumbarda, Maslinica, Okruk Gornji, Povelja, Slatine, Sumartin, Vela Luka, Zavalatica), *ušata* (*Oblada melanura*) → OČADA, UKJATA.

L JaFa II: [74]

● Skok (1933: 48) izvor vidi u dalmatoromanskom **osseata*, što je rezultat naslanjanja odraza lat. OCULĀTA na ōSSU ‘kost’, zbog toga što je ušata riba s mnogo kosti. Takvo tumačenje prihvaćaju i drugi (JaFa I: 446; Ligorio, 2014: 184–185; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *ušáta*).

UŠENAK *ušenàk* m. (Ivan Dolac), kanoča (*Squilla mantis*) → GAMBOR (2), GASTA (2), GUZAVAC, KANOČA, KOZICA (2), RAK (◇), ŠTUKAVAC, ZEVALO (2).

L Nema potvrda u literaturi u ovom značenju.

● Izvedenica od *uš* ‘pediculus’ (usp. ERHSJ III, s.v. *uš*). Vinja (JaFa II: popis [157]) nazive ovoga tipa bilježi u Supetru i Peroju kao oznake za dagnju (*Mytilus galloprovincialis*), što mi nigdje nismo zabilježili. Pored toga, potvrđeno je u Žmanu kao naziv za vrstu hitona (JaFa II: popis [153]).

VENTULA *vêntula* f. (Hvar, Korčula, Makarska, Omiš, Podgora, Split, Sumartin), *viêntula* (Bol, Vrboska), *vîêntula* (Pučišća), jakobova kapica (*Pecten jacobus*) → JAKOBOVA KAPICA, KAPESANTA, LEPEZA, PELEGRINA, PEPELJARA, ŠELOVKA.

L JaFa II: [161]

- Metafora prema *vëntula* 'lepeza' < mlet. *ventola* (JaFa II: 169). Iste motivacije su i nazivi tipa 'lepeza' koji mogu biti protumačeni i kao prevedenice.

VIŠTICA *vīštica* f. (Gradac, Drvenik, Blace), raža modropjega (*Raja miraletus*) → BARAKULA, LEPTIRICA, PAŠARA (■), PINTA, PIZDIN POKRIVAC (■), RAŽA (2).

L Nema potvrda u literaturi za ovu vrstu.

- Vinja (JaFa II: popis [15]) ovaj naziv bilježi za vrstu *Gymnura altavela* i svrstava ga u skupinu tabuističkih naziva za ribe koje izazivaju strah (usp. JaFa I: 84; JE III, s.v. *viža*). Naši ispitanici bez oklijevanja navode da je *vīštica* oznaka za ražu modropjegu. Naziv se temelji na slici sadržaja „leptir“ i motiviran je „krilima“ raže, kao uostalom i neki drugi nazivi za ovu vrstu (usp. ovdje LEPTIRICA; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *lepurica* i s.v. *štrîngica*).

VIŽA *vīža* f. (Arbanija, Drvenik Veli), *vīža* (Kaštel Kambelovac, Maslinica), žutuga (*Dasyatis pastinaca*) → GOLUB (3), KOSIR, KRLATUN (2), SOKOL (2), ŠIBA, VOLINA (2), ŽUTUGA.

L JaFa II: [14]

- Kako ističe Vinja (JaFa I: 84; JE III, s.v. *viža*), ovi su nazivi metafora prema noćnoj ptici. Zabilježeni oblici su pokraćeni od *kukuviža* 'ćuk'. Vuletić i Skračić (2018, s.v. *vīža*) naglašavaju da je do prijenosa naziva s ptice na ribu sasvim sigurno došlo na našoj obali, bez obzira na to što je oblik *kukuviža* romanizam.

VLADIKA *vlādika* f. (Drvenik, Sreser), *vladika* (Lastovo), ženka kneza (*Coris julis* ♀) → DONZELA, DUGNJA, DUNDICA, GARGORUŠA (2), GOSPOJA, GUJA, HUDULIN (2), KACO DI RE (2), KNEZ (2), POLICJOT (2), VRANA (◇), ZIDRA.

L JaFa II: [99]

- Po Vinji (JaFa I: 107), ovi nazivi pripadaju skupini naziva za kneza koji počivaju na metafori prema osobama visokog položaja u nekoj hijerarhiji (usp. KNEZ). Tome u prilog ide i etimologija riječi *vladika* (usp. ERHJ II, s.v. *vladika*). Međutim, apelativ *vladika* potvrđen je u Mikalje i tumači se kao „Gospoja. (Gentildona.) Domina“ (Mikalja, 1649 – 1651: 782), pa se može precizirati da se naziv za ribu u širem smislu temelji na sadržaju 'gospođa'. Slične su konceptualizacije i drugi nazivi za ženske jedinice kneza (usp. DUGNJA, DUNDICA, GOSPOJA).

VLAS/+ *vlàsuja* f. (Baška Voda, Brist, Brna, Drašnice, Drvenik, Gornje Selo, Gradac, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Makarska, Maslinica, Omiš, Podgora, Promajna, Split, Sumartin, Sutivan, Trpanj, Tučepi, Vranjic, Živogošće), *vlàsuja* (Brela), *vlàsùja* (Bol, Grohote, Krilo, Milna, Milna H, Okruk Gornji, Postira, Povelja, Pučišća, Selca, Stomorska, Supetar, Sveta Nedjelja, Zastrazišće), *vlàsul'ja* (Kućište), *vlàsulja* (Duće, Podstrana), *vlàsulja* (Blace), *vlàsùlja* (Drvenik Veli), smeđa vlasulja (*Anemonia viridis*) → PIZD/+, VRĐUGA, ŽEGUJA.

■ *glàsinica* f. (Korčula), *vlàsinica* (Sreser, Sućuraj), *vlāsinica* (Lovište), *vlasìnica* (Blato, Brusje, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Stari Grad, Vela Luka, Vis, Vrboska, Zavala, Zavalatica), *vlasjènica* (Lastovo), *vlasìnica* (Komiža).

■ *vlàsača* f. (Vinišće), smeđa vlasulja (*Anemonia viridis*).

L Nema potvrda u literaturi.

● Izvedenice od *vlas* (ERHSJ III, s.v.), motivirane izgledom životinje. Dvije su dominantne sufiksacije, jedna na *-ulja*, druga na *-ica*. Prva je karakteristična za obalu i bliže otoke, a druga za udaljene otoke i neka mjesta na Pelješcu. Na terenu se osjeća da je lik *vlasinica* u povlačenju, jer se u brojnim mjestima čuje i *vlasulja*. U Zavali oblik *vlasìnica* predstavlja arhaizam. Usamljen je oblik *vlàsača* u Vinišću.

VOLAK *vólak* m. (Arbanija, Baška Voda, Blace, Brela, Brist, Drašnice, Gornje Selo, Gradac, Grohote, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Kućište, Makarska, Maslinica, Milna, Podgora, Podstrana, Povelja, Promajna, Račišće, Selca, Split, Stomorska, Sućuraj, Sumartin, Sutivan, Tučepi, Vranjic, Živogošće), *vōlak* (Sveta Nedjelja), *volāk* (Brusje, Zavalatica), *vōlāk* (Bol, Hvar, Komiža, Milna H, Postira, Stari Grad, Vis, Supetar), *vol'jāk* (Blato), *vol'jāk* (Jelsa), *vol'jōk* (Ivan Dolac), *vōl'jōk* (Vrboska), *volōk* (Pučišća), kvrgavi volak (*Hexaplex trunculus*) → KAVALIN, KOZA, KRAGUJAK, MODRUJAK (2), PUMPAR, ŠTRUMBUL (2). **2.**

vólak m. (Baška Voda, Drašnice, Gornje Selo, Gradac, Grohote, Igrane, Kaštel Sućurac, Makarska, Maslinica, Milna, Omiš, Podgora, Podstrana, Povelja, Promajna, Selca, Stomorska, Sućuraj, Sutivan, Tučepi, Živogošće), *vōlak* (Sveta Nedjelja), *volāk* (Brusje), *vōlāk* (Bol, Hvar, Komiža, Postira, Stari Grad, Vis), *vōl'jōk* (Vrboska), *volōk* (Pučišća), bodljikavi volak (*Bolinus brandaris*) → BADAČAC, BUZDOVAN, DUGOREPUJA, KAVALIN (2), KOZA (2), KRAGUJAK (2), KRAVICA, MODRUJAK, PISTURELA, PUMPAR (2), ROGAČ, ŠTRUMBUL (3), ZVIZDOČ.

■ *vòlica* f. (Kaštel Kambelovac, Split), bodljikavi volak (*Bolinus brandaris*).

■ *volkêra* f. (Supetar), bodljikavi volak (*Bolinus brandaris*).

◇ *bîli vólak* m. (Krilo), bodljikavi volak (*Bolinus brandaris*).

◇ *dùbinski vólak* m. (Brela), bodljikavi volak (*Bolinus brandaris*).

◇ *vólak bòdljāš* m. (Komin), bodljikavi volak (*Bolinus brandaris*).

◇ *vólak govñjâr* m. (Krilo), kvrgavi volak (*Hexaplex trunculus*).

L JaFa II: [151]

● Nazivi tipa 'volak' označavaju *Hexaplex trunculus* i *Bolinus brandaris* te počivaju na slici sadržaja 'vol' (ERHSJ III, s.v. *vo*; JaFa II: 135), a potaknuti su roгатom ljušturom puževa. Usp. i Vuletić/Skračić 2018, s.v. *vôl*.

VOLINA *vòlina* f. (Blato, Brela, Drvenik, Gornje Selo, Korčula, Lovište, Makarska, Podgora, Podstrana, Promajna, Split, Stomorska, Sućuraj, Trpanj, Živogošće), *vòl'na* (Drašnice, Gradac, Igrane, Komin, Omiš, Račišće, Tučepi, Vranjic), *vol'ina* (Bol, Brna, Brusje, Drvenik Veli, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Komiža, Maslinica, Milna H, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Vela Luka, Vis, Vrboska, Zavalatica), *volina* (*Dipturus oxyrinchus*) → BUJ (■), GOLUB (2), KLINKA, KJUNČICA, RAŽA (3), RAŽUN, SOKOL. **2.** *vòlina* f. (Blace), žutuga (*Dasyatis pastinaca*) → GOLUB (3), KOSIR, KRLATUN (2), SOKOL (2), ŠIBA, VIŽA, ŽUTUGA.

L JaFa II: [13]

● Vinja (JaFa II: [13]) napominje da u narodu postoje nazivi pomoću kojih se dvije velike raže, *Dipturus batis* i *Dipturus oxyrinchus*, grupiraju i razlikuju od ostalih vrsta raža. Po Vinji (JaFa I: 79), nazivi tipa 'volina' su metafora prema *vol*, potaknuta velikim dimenzijama ovih riba. Usp. i Vuletić/Skračić 2018, s.v. *vo*². U srednjoj Dalmaciji bilježimo samo nazive tvorene augmentativnim sufixom *-ina*. Ribari u Blacama se nisu susretali s vrstom *Dipturus oxyrinchus* pa su njima poznati naziv iskoristili za imenovanje vrste *Dasyatis pastinaca*.

VONGOLA *vôngola* f. (Blace, Brist, Gradac, Ivan Dolac, Komin, Podgora, Živogošće), kapica, *vongola* (*Ruditapes decussatus*) → KAPICA, KUĆICA, KUNJKA (4), PIZDICA (2).

L Nema potvrda u literaturi.

● Od istoznačnog tal. *vongola* (usp. DELI, s.v.). Naziv je kod nas sasvim recentan i širi se ugostiteljskom praksom.

VRANA *vràna* f. (Arbanija, Baška Voda, Blace, Blato, Brela, Brna, Drašnice, Drvenik, Drvenik Veli, Duće, Gornje Selo, Grohote, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Korčula, Krilo, Kućište, Lastovo, Luka, Lumbarda, Makarska, Maslinica, Okruk Gornji, Omiš, Podgora, Podstrana, Povlja, Promajna, Pučišća, Račišće, Selca, Slatine, Split, Sreser, Stomorska, Sućuraj, Sumartin, Sutivan, Trogir, Trpanj, Tučepi, Vela Luka, Vinišće,

Zavalatica), *vràna* (Bol, Brusje, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Komiža, Milna, Milna H, Postira, Stari Grad, Supetar, Sveta Nedjelja, Vis, Vrboska, Zastrazišće, Zavala), vrana (*Labrus merula*) → GOVNO. **2.** *vràna* f. (Blace), smokva (*Labrus bimaculatus*) → FIGA, HINJUŠA (3), LUMBRAK (2), SMOKVA, ŠARUJA, ZELENTURA (2). **3.** *vràna* f. (Blace, Brist), lumbrak (*Symphodus tinca*) → BLITVA, HINJUŠA (2), LEP, LUMBRAK, SKITUŠA, SMOKVA (■), SONJAČA, TRASKA, ZELENTURA. **4.** *vràna* f. (Blace, Brist), manje *Labridae* → ČORKE, ČUĆIN¹ (2), DIVJACI, GOVNO (■), HINJUŠA, JEBAC, LEP (■), PIRKA (■), PODUJKA, SITNIŠ, SMOKVA (■), SONJAČA (■), ŠARUJA (■), ŠKADENTA, STRGAĆ, TRASKA (■), TUCAVICA, ZDRČE.

■ *vránac* m. (Brist, Gradac, Lovište, Živogošće), vrana (*Labrus merula*).

◇ *vràna od kàmena* f. (Blace), knez (*Coris julis*) → DUGNJA (■), GARGORUŠA, HUDULIN, KACO DI RE, KALUNJERAC, KNEZ, POLICJOT, SALDAR, ŽANDAR, ZIDRA.

◇ *vràna od kàmena* f. (Blace), ženka kneza (*Coris julis* ♀) → DONZELA, DUGNJA, DUNDICA, GARGORUŠA (2), GOSPOJA, GUJA, HUDULIN (2), KACO DI RE (2), KNEZ (2), POLICJOT (2), VLADIKA, ZIDRA (2).

L JaFa II: [95]

● Metafora prema *vrana* (JaFa I: 472), potaknuta izrazito tamnom bojom ribe. U Blacama i Bristu naziv se prenosi i na druge vrste usnača. Izvedenice na *-ac* bilježe se u svega nekoliko susjednih mjesta na Makarskom primorju i u Lovištu.

VRĐUGA *vřđùga* f. (Trogir), smeđa vlasulja (*Anemonia viridis*) → PIZD/+, VLAS/+, ŽEGUJA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Možda deverbal od gl. *vrdati* 'micati se, okretati se tamo-amò' (usp. ERHSJ III, s.v. *vrdati*). Ako je tako, motivaciju vidimo u žarnjacima vlasulje koji su neprestano u pokretu.

VRETENO *vretenò* n. (Bol), vretenjača (*Cerithium vulgatum*) → CRKVICA, DUGAŠ, GUZICA (2), ISKRA (2), KUDIJA, PIRULA, PUŽ, RAČICA, ŠKATLA, ŠTRUMBUL, ZAVIJAC, ŽABICA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Metafora prema *vretenò* 'alat za namatanje pređe' (usp. ERHJ II, s.v.), zbog fizičke sličnosti. Usp. KUDIJA.

VRNUT *vřnut* m. (Blato, Korčula, Lovište, Luka, Lombarda, Račišće), *vřnut* (Trpanj), *vřnūt* (Sreser), *vřnūt* (Brna, Lastovo, Zavalatica), *vřnūt* (Vela Luka), skuša (*Scomber scombrus*) → SKUŠA. **2.** *vřnūt* m. (Brna), nedorasla skuša → BURDEJ, ČURLICA, GOLAC, VRNUT (2).

■ *vrnutič* m. (Blato, Zavalatica), *vřnutič* (Korčula, Luka), *vrnutič* (Kućište, Sreser), *vrnutič* (Lumbarda), nedorasla skuša.

L JaFa II: [105]

● Skok (ERHSJ III, s.v. *vrnut*) drži da je ovaj naziv izvedenica od gl. *vrnuti* 'vrtjeti', tvorena sufiksom *-ut* koji je živ u tvorbi gl. pr. trpnog. Vinja (JaFa I: 291) izvor vidi u lat. *VĒR* 'proljeće', jer se skuše najviše love u proljeće, ali ne uspijeva riješiti formalne poteškoće.

VRSA *vřsa* f. (Drvenik Veli, Vinišće), šuša (*Pachygrapsus marmoratus*) → BRZAC, BIŽAVAC, DEŽULA (3), GOVNJAR (2), GRDA, KOZICA (3), RAK (2), PLAŠIVAC, ŽBIRAC (2).

■ *vřšica* f. (Povlja), šuša (*Pachygrapsus marmoratus*).

L JaFa II: [143]

● Po Vinji (JaFa II: 123), možda neki relik od lat. *URSUS*, zato što se *s* ne očekuje u nečakavskim govorima i stoga ne može biti govora o povezivanju s vršom. Zasad nejasno.

VUK *vûk* m. (Sutivan), vučić (*Serranus hepatus*) → BAHIĆ, ČUĆIN¹, GUDIN, IŽERIĆ, KANJ (■), MEZOPIRKA MEZOKANJAC, MIŠ¹, PIKOLO, PRASAC, PIRKA (■), PUH.

■ *vučić* m. (Zavala), vučić (*Serranus hepatus*).

■ *vùčić* m. (Lumbarda), isto.

L JaFa II: [58]

● Po Vinji (JE III, s.v. *vuk*), nastalo paretimološkim djelovanjem na *buka* 'usta' (< lat. *BŪCCA*), jer se *Serraninae* odlikuju izraženom gubicom. U Vinje (JaFa II: popis [56]) se vidi da naziv češće označava pirku, a na našem terenu bilježi se samo kao oznaka za pirki sličnog vučića (*Serranus hepatus*).

ZAVIJAC *zavijâč* m. (Sreser), vretenjača (*Cerithium vulgatum*) → CRKVICA, DUGAŠ, GUZICA (2), ISKRA (2), KUDIJA, PIRULA, PUŽ, RAČICA, ŠKATLA, ŠTRUMBUL, VRETENO, ŽABICA.

L Nema potvrda za ovo mjesto. Usp. JaFa II: [147] (*zavijača* u obližnjim Dračama).

● Izvedeno iz osnove koja je u gl. *zaviti*, što se tumači kao složenica od **za* i **viti* (usp. ERHJ II, s.v. *zaviti*). Motivirano zavijenim oblikom kućice (JaFa II: 132).

ZDRČE *zdřče* coll. (Korčula, Kućište, Lumbarda), manje *Labridae* → ČORKE, ČUĆIN¹ (2), DIVJACI, GOVNO (■), HINJUŠA, JEBAC, LEP (■), PIRKA (■), PODUJKA, SITNIŠ, SMOKVA (■), SONJAČA (■), ŠARUJA (■), ŠKADENTA, STRGAĆ, TRASKA (■), TUCAVICA, VRANA (4).

L U literaturi nema potvrda u ovom značenju. Usp. JaFa II:

● Vinja na jednom mjestu (JaFa I: 410) nazive ovoga tipa izvodi iz gl. *drhtati* te dodaje da *zdrča* na Korčuli označava svaku sitnu i nevrijednu ribu, a u prenesenom značenju i ‘kržljivo dijete’. Na drugom pak mjestu (JaFa I: 474) ovaj naziv pripisuje Skokovu članku *drozd* (ERHSJ I, s.v.), gdje se govori o postanku čakavske imenice *dřšč* u značenju ‘ptica *Turdus merula*’. U Skoka se nigdje, međutim, ne spominje lik *zdrče*, pa ne znamo zašto se Vinja okrenuo čakavskom *dršč*, možda zato što se jedna vrsta usnača, *Labrus viridis*, na našem terenu označava metaforom prema *drozd* (v. DROZD). Eventualni razvoj *zdrče* < *dršč* teško je braniti s glasovne strane, jer se skupina *šč*, koliko je nama poznato, nikad ne odražava kao *č*. Ako nije od gl. *drhtati*, kako je prvo mislio Vinja, možda je pejorativna prilagodba od *dijete*, s protezom (kao u *zdrčča*) i umetnutim *r* ispred *ě*, što je potvrđeno u Lici (ERHSJ I, s.v. *dijete*), a prema usmenim podacima takve su izvedenice u uporabi i u južnočakavskim govorima (*dřčina*, Sv. Filip i Jakov). Za to nam, međutim, nedostaje terenskih potvrda.

ZELENTURA *zelèntura* f. (Brela, Drašnice, Drvenik, Igrane, Podgora, Promajna,), lumbrak (*Symphodus tinca*) → BLITVA, HINJUŠA (2), LEP, LUMBRAK, SKITUŠA, SMOKVA (■), SONJAČA, TRASKA, VRANA (3). **2.** *zelèntura* f. (Živogošće), smokva (*Labrus bimaculatus*) → FIGA, HINJUŠA (3), LUMBRAK (2), SMOKVA, ŠARUJA, VRANA (2). **2.**

L Usp. JaFa II: [94]

● Nazivi ovoga tipa kod nas najčešće označavaju drozda (usp. JaFa II: popis 94), a izvedeni su iz pridjeva *zelen*, zbog pretežno zelena tijela ribe (JaFa I: 478). Na Makarskom primorju *zelèntura* je naziv za lumbraka, koji je također zelene boje. Usp. i Vuletić i Skračić 2018. s.v. *zelènka*. Ovaj je leksički tip u povlačenju pred tipom ‘hinjuša’¹ (usp. HINJUŠA).

ZEZALO *zèzalo* n. (Blato, Brna, Brusje, Drašnice, Drvenik Veli, Gornje Selo, Grohote, Igrane, Ivan Dolac, Jelsa, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Lastovo, Lovište, Makarska, Milna H, Okruk Gornji, Podstrana, Postira, Povelja, Pučišća, Selca, Sreser, Stari Grad, Stomorska, Sućuraj, Supetar, Sutivan, Sveta Nedjelja, Vranjic, Vrboska, Zastrazišće, Zavalatica, Živogošće), *zèzālo* (Vela Luka), *zèzgālo* (Sumartin), *zīzalo* (Bol), *žèžalo* (Hvar), *zezalo* (*Scyllarus arctus*) → BABA², BATIGUZ, GASTA, GUDAN, KUSICA. **2.** *zèzalo* m. (Selca, Supetar, Sutivan), kanoča (*Squilla mantis*) → GAMBOR (2), GASTA (2), GUZAVAC, KANOČA, KOZICA (2), RAK (◇), ŠTUKAVAC, UŠENAK.

■ *pempèzalo* n. (Milna), *zezalo* (*Scyllarus arctus*).

■ *pèndi zèzalo* (Lumbarda), *zezalo* (*Scyllarus arctus*).

■ *zènzalo* (Luka, Račišće, Zavala), *zezalo* (*Scyllarus arctus*).

- *zénzo* m. (Kučište), zezalo (*Scyllarus arctus*).
- *zèzalica* f. (Duće, Podstrana), kanoča (*Squilla mantis*).
- *zèzavac* m. (Baška Voda, Brela, Drvenik, Komin, Korčula, Maslinica, Podgora, Slatine, Split, Vinišće, Gradac), zezalo (*Scyllarus arctus*).
- *zèzavac* m. (Slatine), kanoča (*Squilla mantis*).
- *zèzavica* f. (Krilo), mala kozica (*Palaemon serratus*) → BABIN BRK, GAMBOR, KOCKA BRKA, KOZICA, PERKA, ŠAL, ŠAMBRK.

L JaFa II: [137]

- Ovi su nazivi izvedenice od gl. *zèzati*, potaknute karakterističnim savijanjem repa ovog raka (JaFa II: 107–108; JE III, s.v. *zezalo*; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *zèzavac*). Oblici *zènzalo* i *zénzo*, koji kao drugi odgovor dolazi i u Gradcu, naslanjaju se na *zenzo* ‘imenjak’ (usp. JaFa II: 109). U više govora nazivi ovoga tipa označavaju i kanoču (*Squilla mantis*).

ZIDRA *zîdra* f. (Gornje Selo), knez (*Coris julis*) → DUGNJA (■), GARGORUŠA, HUDULIN, KACO DI RE, KALUNJERAC, KNEZ, POLICJOT, SALDAR, VRANA (◇), ŽANDAR. **2.** *zîdra* f. (Gornje Selo, Maslinica, Stomorska), ženka kneza (*Coris julis* ♀) → DONZELA, DUGNJA, DUNDICA, GARGORUŠA (2), GOSPOJA, GUJA, HUDULIN (2), KACO DI RE (2), KNEZ (2), POLICJOT (2), VLADIKA, VRANA (◇).

L JaFa II: [99]

- Formalno ide s likom *zidra* ‘koplje’ (usp. Tanzlingher 1699, s.v. *asta*), a ihtionim bi mogao biti motiviran izduljenim tijelom ove ribe. Ne možemo isključiti ni vezu s paškim i rapskim nazivima tipa ‘žotra’¹ (usp. JaFa II: [99] i Vuletić/Skračić 2018, s.v. *žôtra*).

ZLATUJA *zlatùja* f. (Vela Luka), petrovo uho (*Haliotis tuberculata*) → BAŠINA KUĆICA, BISERNICA, MISEC, PETROVO UHO, ŠAŠURKA.

- *zlatàrica* f. (Lumbarda), petrovo uho (*Haliotis tuberculata*).
- *zlatùša* f. (Kučište), *zlatùša* (Drvenik Veli), isto.

L JaFa II: [148]

- Izvedenica od osnove *zlat-*, motivirana sjajnom unutrašnjošću kućice (JaFa II: 149).

ZLATUJA² *zlatùja* f. (Krilo), kaiš (*Cepola rubescens*) → KAIŠ, KURDELA, MAČ, ŠALPA, UGOROVA MAJKA (3), ZMIJAČA.

L Nema potvrda u literaturi.

- Izvedenica od *zlato* (usp. ERHJ II, s.v. *zlâto*), motivirana bojom ove ribe.

ZMIJAČA *zmijača* f. (Gornje Selo), kaiš (*Cepola rubescens*) → KAIŠ, KURDELA, MAČ, ŠALPA, UGOROVA MAJKA (3), ZLATUJA².

L Nema potvrda u literaturi.

- Metafora prema *zmija*, motivirana tankim i izduženim tijelom ribe.

ZMIJICA *zmijica* (Blace), šilo (*Syngnathus acus*) → GUŠĆERICA, KONJ (■), ŠILO.

L JaFa II: [37]

- Metafora prema *zmija*, zbog duguljasta i tanka tijela ove ribice (JaFa I: 191). Sličnu konceptualizaciju pokazuju i nazivi tipa 'gušćerica'¹ (usp. GUŠĆERICA).

ZUBATAC *zùbatac* m. (Arbanija, Baška Voda, Blace, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Duće, Gornje Selo, Gradac, Grohote, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Kaštel Sućurac, Komin, Korčula, Kućište, Luka, Makarska, Omiš, Podgora, Podstrana, Povelja, Promajna, Račišće, Selca, Split, Sreser, Stomorska, Sućuraj, Sutivan, Trpanj, Tučepi, Vinišće, Vranjic, Živogošće), *zùbàtac* (Trogir), *zùbatac* (Blato), *zubâtac* (Bol, Brusje, Hvar, Ivan Dolac, Milna H, Postira, Pučišća, Stari Grad, Supetar, Sveta Nedjelja, Vis, Zastrazišće, Zavala), *zubâtac* (Brna, Drvenik Veli, Krilo, Lastovo, Lovište, Maslinica, Okruk Gornji, Slatine, Vela Luka, Zavalatica), *zubâtac* (Sumartin), *zubâtac* (Lumbarda), *žubâtac* (Jelsa, Komiža, Vrboska), *zubatac* (*Dentex dentex*) → DENTAL.

L JaFa II: [60]

- Izvedeno od pridjeva *zubat*, zbog jakih očnjaka ove ribe (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *zùbàtac*). Skok (ERHSJ III, s.v. *zub*) drži da su naši nazivi prevedenice tal. naziva *dentale*, ali Vinja (JaFa I: 416) smatra da je riječ o domaćim tvorbama.

ZVIZDA *zvízda* f. (Baška Voda, Blace, Brela, Brist, Drašnice, Drvenik, Drvenik Veli, Duće, Gradac, Grohote, Igrane, Kaštel Kambelovac, Kaštel Stari, Komin, Korčula, Krilo, Lumbarda, Makarska, Maslinica, Milna, Omiš, Podgora, Podstrana, Promajna, Račišće, Selca, Slatine, Split, Sreser, Sućuraj, Supetar, Sutivan, Trpanj, Tučepi, Vela Luka, Vranjic, Živogošće), *zjêzda* (Lastovo), *zviêzda* (Luka), *zvîzda* (Arbanija, Okruk Gornji, Trogir), *zvízda* (Kućište), *zvîzdä* (Blato, Brna, Hvar, Ivan Dolac, Jelsa, Milna H, Postira, Pučišća, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Vrboska, Zavalatica), morska zvijezda (*Asteroidea*) → KRIŽ.

- *zvježdača* f. (Vinišće), morska zvijezda (*Asteroidea*).

L JaFa II: [169]

- Metafora prema *zvizda* (usp. ERHJ II, s.v. *zvijezda*), potaknuta zvjezdastim oblikom životinje (JaFa II: 181).

ZVIZDOČ *zvizdôč* m. (Milna H), bodljikavi volak (*Bolinus brandaris*) → BADAČAC, BUZDOVAN, DUGOREPUJA, KAVALIN (2), KOZA (2), KRAGUJAK (2), KRAVICA, MODRUJAK, PISTURELA, PUMPAR (2), ROGAČ, ŠTRUMBUL (3), VOLAK (2).

L Nema potvrda u literaturi.

- Izvedenica od *zvīzdā*, motivirana radijalno raspoređenim bodljama na kućici ovoga puža.

ŽABA *žàba* f. (Blace, Blato, Brist, Korčula, Lastovo, Lovište, Luka, Povelja, Račišće, Sreser, Sućuraj, Sumartin, Trogir, Trpanj, Vela Luka, Zavalatica), *žāba* (Hvar, Komiža), *žāba* (Brusje, Ivan Dolac, Jelsa, Milna, Postira, Pučišća, Stari Grad, Sveta Nedjelja, Vis, Vrboska, Zastrazišće, Zavala), morska kornjača (*Caretta caretta*) → KORNJAČA, ŽABA KORNJAČA.

L JaFa II: [174]

- V. ŽABA KORNJAČA.

ŽABA² *žāba* f. (Supetar, Vis), grdobina (*Lophius piscatorius*) → ĐAVA, GRDOBINA, HUDOBINA, MIŠ⁴, ROŠPO, ŠKARPUJA.

L U literaturi nema potvrda za ova mjesta. Usp. JaFa II: [133]

- Metafora prema *žaba*, zbog velikih usta ove ribe i sluzave kože (JaFa I: 115; JE III, s.v. *žaba*; Vuletić/Skračić 2018, s.v. *žāba*). Za istu motivaciju usp. ROŠPA.

ŽABA KORNJAČA *žāba kornjāča* f. (Okruk Gornji), *žāba kòrnjača* (Lumbarda), *žāba kornjāča* (Slatine), *žāba škòrnjača* (Gornje Selo), morska kornjača (*Caretta caretta*) → KORNJAČA, ŽABA.

L JaFa II: [174]

- Nazivi ovoga tipa znatno su bolje potvrđeni u sjevernoj Dalmaciji (Vuletić/Skračić 2018, s.v. *žāba kornjāča*). Kako su iscrpno pokazali Vuletić i Skračić (2018, s.v. *loc. cit.*), složeni nazivi tipa 'žaba kornjača' pokazuju da je *kornjača* determinant, s funkcijom razlikovanja „žabe s oklopm“ od „prave žabe“. Tome u prilog ide i morfološka analiza koja pokazuje da je u osnovi našega *kornjača* pridjevska tvorba na *-bn*, od *kora*, poimeničena pomoću sufiksa *-jača* (usp. ERHSJ II, s.v. *kora*). Po Vuletiću i Skračiću, dakle, višestani nazivi tipa 'žaba kornjača' su primarni, a nazivi tipa 'žaba' i 'kornjača' su elipse prvoga, odnosno drugoga dijela složenog naziva. Kako su te tri varijante arealno obilježene, odijelili smo ih u zasebne tipove (usp. KORNJAČA i ŽABA).

ŽABICA *žābica* f. (Brusje), vretenjača (*Cerithium vulgatum*) → CRKVICA, DUGAŠ, GUZICA (2), ISKRA (2), KUDIJA, PIRULA, PUŽ, RAČICA, ŠKATLA, ŠTRUMBUL, VRETENO, ZAVIJAČ.

L Nema potvrda u literaturi.

● Vinja (JaFa II: popis [154]) nazive ovoga tipa bilježi na istom terenu za puža *Naria spurca*. Prema opisu u bruškom rječniku (Dulčić/Dulčić, 1985: 743) dade se lako zaključiti da je Vinjina identifikacija točna. Ne znamo objasniti zašto je došlo do prijenosa s jedne na drugu vrstu puža. Naziv je zacijelo prenesen s koprnene životinje (JaFa II: 143), ali motivacija nije jasna.

ŽANDAR *žāndar* m. (Zastražišće), knez (*Coris julis*) → DUGNJA (■), GARGORUŠA, HUDULIN, KACO DI RE, KALUNJERAC, KNEZ, POLICJOT, SALDAR, VRANA (◇), ZIDRA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Prozirna metafora prema *žandar* (usp. JaFa I: 108). Iste motivacije kao i POLICJOT.

ŽBIRAC *bīrac* (Grohote, Postira, Sutivan), *žbīrac* m. (Arbanija, Duće, Gornje Selo, Kaštel Kambelovac, Kaštel Sućurac, Omiš, Podstrana, Slatine, Split, Stomorska, Vranjic), *žvīrac* (Krilu), grmalj (*Eriphia verrucosa*) → KOSMEJ, KUĆAR, PITOMAČ, RAK (◇), RUNJAVAC, ŠUŠNJAK, ŽMAK. **2.** *žbirāc* m. (Trogir), *žbīrāc* (Ivan Dolac), šuš (*Pachygrapsus marmoratus*) → BRZAC, BIŽAVAC, DEŽULA (3), GOVNJAR (2), GRDA, KOZICA (3), RAK (2), PLAŠIVAC, VRSA.

L JaFa II: [143]

● Vinja (JaFa II: [143]) nazive ovoga tipa bilježi samo u značenju 'šuša, *Pachygrapsus marmoratus*', a na drugom mjestu (JaFa I: 248) tvrdi da su primarni oblici s početnim *b-* i da su zacijelo povezani sa st.mlet. *beretin* 'siv', zbog toga što je rak sive boje. Danas pak prevladavaju likovi s početnim *ž-*, i najčešće označavaju vrstu *Eriphia verrucosa*. Ti su nazivi po Vinji (JaFa II: 115; JE III, s.v. *žbirac*) paretimološke prilagodbe prema talijanizmu *žbir* 'uhoda', što bi svakako semantički odgovaralo raku grmalju, jer se on krije po rupama. Oblik *žvīrac* u Krilu očigledno pokazuje sekundarnu prilagodbu prema gl. *viriti*. Vinja u Krilu bilježi oblik *žbirac*.

ŽEGUJA *žèguja* f. (Komin), smeđa vlasulja (*Anemonia viridis*) → PIZD/+, VLAS/+, VRĐUGA.

L Nema potvrda u literaturi.

● Izvedenica od iste osnova koja je u psl. **žegti* > hrv. *žeći* (usp. ERHSJ III, s.v.; ERHJ II, ss.vv.). Motivirano time što vlasulja izaziva opekline na koži.

ŽMAK *žmāk* m. (Trogir), grmalj (*Eriphia verrucosa*) → KOSMEJ, KUĆAR, PITOMAČ, RAK (◇), RUNJAVAC, ŠUŠNJAK, ŽBIRAC.

L Nema potvrda u literaturi.

● Čini se kao odraz mlet. *smaco* ‘sramota’, ‘poniženje’ (usp. ERHSJ III, s.v. *žmaka*; JE III, s.v. *žmak*), vjerojatno s analoškim duljenjem prema kosim oblicima. Teško je, međutim, reći što je potaklo ovaj naziv. Grmalj je poznat po tome što se krije u rupama (odatle i sjevernodalmatinski nazivi tipa ‘grmalj’, usp. Vuletić/Skračić 2018, s.v.), pa bi *žmāk* moglo počivati na sadržaju ‘osramoćeni’, premda moramo priznati da ne poznajemo drugih karcinonima koji bi počivali na sličnoj konceptualizaciji. U našim govorima *žmāk* se bilježi u istom značenju kao i u mletačkim dijalektima, ali također označava i ‘skrućeno mlijeko’ (usp. JE III, *loc. cit.*).

ŽUTUGA *žutùga* f. (Komiža), *žùtuga* (Brist, Drašnice, Drvenik, Gradac, Igrane, Kućište, Lovište, Luka, Sreser, Sućuraj, Trpanj), *žutùga* (Blato, Korčula, Vela Luka, Zavalatica), *žutuga* (*Dasyatis pastinaca*) → GOLUB (3), KOSIR, KRLATUN (2), SOKOL (2), ŠIBA, VIŽA, VOLINA (2).

■ *žutùja* f. (Supetar), *žutuga* (*Dasyatis pastinaca*).

■ *žùtiga* f. (Živogošće), isto.

■ *žutìga* f. (Sumartin), isto.

■ *žùtuja* f. (Kaštel Sućurac, Makarska, Podgora, Promajna, Split, Sutivan, Tučepi), isto.

■ *žutùja* f. (Trogir), isto.

■ *žutùja* f. (Brna, Hvar, Milna H, Postira, Pučišća, Vis), isto.

■ *žùtulja* f. (Vinišće), isto.

L JaFa II: [14]

● Izvedenice od *žut* (usp. ERHSJ III, s.v. *žut*). Kako ističu Vuletić i Skračić (2018, s.v. *žutìca*), nazivi su motivirani sivožutom bojom gornje strane tijela ove ribe. Usp. i JaFa I: 83. Za razliku od stanja u sjevernoj Dalmaciji, u srednjoj Dalmaciji dominiraju dvije tvorbe, jedna tvorena sufiksom *-uga* (usp. ERHSJ III, s.v. *-ug*), a druga sufiksom *-ulja* (usp. ERHSJ III, s.v. *-ulj*). Oba sufiksa su vrlo produktivna, napose u kulturnom leksiku.

ŽUVICA *žuvìca* f. (Vela Luka), školjka iz pijeska općenito → KUNJKA (7), SPUŽICA, ŠAŠURKA (2), ŠKOJKA.

L Nema potvrda u literaturi u ovom značenju.

● Vinja (JaFa II: popis [154]) ovaj naziv bilježi u Brni kao oznaku za vrstu puža. Postanje nejasno.

8. KAZALO

àdam *Maja squinado* ♂ / ADAM
àlog *Diplodus vulgaris* / ALOG
àlūg *Diplodus vulgaris* / ALOG
anćun *Engraulis enchrasicolus* / INCUN
ànguja *Anguilla anguilla* / ANGUJA
àngùja *Anguilla anguilla* / ANGUJA
angùja *Anguilla anguilla* / ANGUJA
àngulja *Anguilla anguilla* / ANGUJA
angùlja *Anguilla anguilla* / ANGUJA
anzulèta *Triglidae* / ANZULETA
arbànas *Pagellus acarne* / ARBANAS
àrbūl *Pagellus erythrinus* / ARBUN
arbūl *Pagellus erythrinus* / ARBUN
àrbun *Pagellus erythrinus* / ARBUN
àrbūn *Pagellus erythrinus* / ARBUN
àrbūn *Pagellus acarne* / ARBUN (2)
arbūn *Pagellus erythrinus* / ARBUN
arbūn *Pagellus acarne* / ARBUN (2)
arbūn *Pagellus erythrinus* / ARBUN
arbunìć *Pagellus acarne* / ARBUN (2)
arbùnić *Pagellus acarne* / ARBUN (2)
àrbūo *Pagellus erythrinus* / ARBUN
àrkaj *Lithognathus mormyrus* / ARKAJ
arkâj *Lithognathus mormyrus* / ARKAJ
arkâj *Lithognathus mormyrus* / ARKAJ
arkâj *Lithognathus mormyrus* / ARKAJ
àrkalj *Lithognathus mormyrus* / ARKAJ
àrkalja *Lithognathus mormyrus* / ARKAJ
bāba *Blenniidae* / BABA¹
bāba *Blennius ocellaris* / BABA¹ (2)
bāba *Blenniidae* / BABA¹

bāba *Scyllarus arctus* / BABA²
 bāba *Maja squinado* ♂ / BABA² (2)
 bāba *Maja squinado* ♀ / BABA² (3)
 bāba *Maja crispata* / BABA² (4)
 bābica *Scyllarus arctus* / BABA²
 babūrka *Scyllarus arctus* / BABA²
 bāba *Blennius ocellaris* / BABA¹ (2)
 bāba déra *Blenniidae* / BABA DERA
 bāba déra *Blennius ocellaris* / BABA DERA (2)
 babajêgula *Maja crispata* / BABAJEGULA
 babaslînka *Blenniidae* / BABASLINKA
 babaslînka *Blennius ocellaris* / BABASLINKA (2)
 bāba slînka *Blenniidae* / BABASLINKA
 bāba slînka *Blennius ocellaris* / BABASLINKA (2)
 bābica *Blenniidae* / BABA¹
 bābica *Blenniidae* / BABA¹
 bābica *Blennius ocellaris* / BABA¹ (2)
 bābica *Blenniidae* / BABA¹
 bābica *Scyllarus arctus* / BABA²
 bābica *Blennius ocellaris* / BABA¹ (2)
 bābica krūnica *Blennius ocellaris* / BABICA KRUNICA
 bābin br̃k *Palaemon serratus* / BABIN BRK
 bābuja *Blenniidae* / BABA¹
 bābuka *Blenniidae* / BABA¹
 bābura *Blenniidae* / BABA¹
 bābura *Blennius ocellaris* / BABA¹ (2)
 babūrka *Scyllarus arctus* / BABA²
 babūska *Blenniidae* / BABA¹
 babūska *Blennius ocellaris* / BABA¹ (2)
 bādavac *Bolinus brandaris* / BADAVAC
 bādīč *Uranoscopus scaber* / BATOŠ
 bahič *Serranus hepatus* / BAHIC
 bahič *Scorpaena notata* / BAHIC (2)
 bājo *Uranoscopus scaber* / BAJO

bājok *Pagellus acarne* / BAJOK
 bājök *Pagellus acarne* / BAJOK
 bājoka *Pagellus acarne* / BAJOK
 bājoki *Pagellus acarne* / BAJOK
 bājoku *Pagellus acarne* / BAJOK
 bākorica *Blenniidae* / BABA¹
 bākorica *Blennius ocellaris* / BABA¹ (2)
 bākōrica *Blennius ocellaris* / BABA¹ (2)
 bākva *Blenniidae* / BABA¹
 bākva *Blennius ocellaris* / BABA¹ (2)
 bākva *Maja crispata* / BABA² (4)
 bālavica *Blenniidae* / BALAVICA
 bālavica *Blennius ocellaris* / BALAVICA (2)
 bālāvica *Blenniidae* / BALAVICA
 bālāvica *Blennius ocellaris* / BALAVICA (2)
 baök *Pagellus acarne* / BAJOK
 baöka *Pagellus acarne* / BAJOK
 bāpka *Blenniidae* / BABA¹
 bāpka *Blennius ocellaris* / BABA¹ (2)
 barabākulovica *Raja miraletus* / BARAKULA
 bārahovica *Raja miraletus* / BARAKULA
 barākokula *Raja miraletus* / BARAKULA
 barakökula *Raja miraletus* / BARAKULA
 barakükula *Raja miraletus* / BARAKULA
 bārakovica *Raja miraletus* / BARAKULA
 barākula *Raja miraletus* / BARAKULA
 barākulica *Raja miraletus* / BARAKULA
 barbārakula *Carcinus maenas* / BARBARAKULA
 barbök *Sepiola rondeletii* / BARBOK
 barbōna *Mullidae sp.* / BARBUN
 barbōna od kāmēna *Mullus surmuletus* / BARBUN (2)
 barbōna od prlīne *Mullus barbatus* / BARBUN (3)
 bārbūn *Mullidae sp.* / BARBUN
 bārbūn *Mullus barbatus* / BARBUN (3)

barbûn *Mullidae sp.* / BARBUN
 barbûn *Mullus surmuletus* / BARBUN (2)
 barbûn *Mullidae sp.* / BARBUN
 barbûn *Mullus surmuletus* / BARBUN (2)
 barbûn *Mullus barbatus* / BARBUN (3)
 barbûn o fangāca *Mullus barbatus* / BARBUN (3)
 bārbûn od fānga *Mullus barbatus* / BARBUN (3)
 bārbûn od kāmēna *Mullus surmuletus* / BARBUN (2)
 barikòkula *Raja miraletus* / BARAKULA
 bāšina kùčica *Haliotis tuberculata* / BAŠINA KUČICA
 bāška *Blenniidae* / BABA¹
 batāča *Atherina boyeri* / BATEJ (4)
 bataglājka *Pagellus acarne* / BATOGLAVAC
 bātej *nedorasla bukva* / BATEJ
 bātēj *nedorasla bukva* / BATEJ
 bātēj *Pagellus acarne* / BATEJ (3)
 batēj *nedorasla bukva* / BATEJ
 batēj *nedorasla bukva* / BATEJ
 batēj *Atherina boyeri* / BATEJ (4)
 batejīc *nedorasla bukva* / BATEJ
 bat'ēj *nedorasla bukva* / BATEJ
 batiēj *nedorasla bukva* / BATEJ
 batiēj *Boops boops* / BATEJ (2)
 bätiguz *Scyllarus arctus* / BATIGUZ
 batòfina *Uranoscopus scaber* / BATOVINA
 batòglavac *Pagellus acarne* / BATOGLAVAC
 batoglavac *Pagellus acarne* / BATOGLAVAC
 batoglavac *Pagellus acarne* / BATOGLAVAC
 batoglavac *Pagellus acarne* / BATOGLAVAC
 batoglavān *Atherina boyeri* / BATOGLAVAC (■)
 bātoš *Uranoscopus scaber* / BATOŠ
 batovīla *Uranoscopus scaber* / BATOVINA
 batòvina *Uranoscopus scaber* / BATOVINA
 batòvīna *Uranoscopus scaber* / BATOVINA

batòvina *Uranoscopus scaber* / BATOVINA
 batovîna *Uranoscopus scaber* / BATOVINA
 batovîna *Uranoscopus scaber* / BATOVINA
 batúrác *Pagrus pagrus* / BATURAC
 bèšmeg *Uranoscopus scaber* / BEŽMEK
 bèžmeg *Uranoscopus scaber* / BEŽMEK
 bežmèg *Uranoscopus scaber* / BEŽMEK
 bèžmek *Uranoscopus scaber* / BEŽMEK
 bèžmèk *Uranoscopus scaber* / BEŽMEK
 bèžmēk *Uranoscopus scaber* / BEŽMEK
 bežmèk *Uranoscopus scaber* / BEŽMEK
 bežmēk *Uranoscopus scaber* / BEŽMEK
 bijāč *Mustelus mustelus* / BILAC¹
 bilāč *Mustelus mustelus* / BILAC¹
 bilāč *Carcinus maenas* / BILAC²
 bìli jēž *Sphaerechinus granularis* / BILI JEŽ
 bìli jèžinac *Sphaerechinus granularis* / BILI JEŽ
 bìli pās *Mustelus mustelus* / BILAC¹
 bìli vólak *Bolinus brandaris* / VOLAK (2)
 bilizma *Lichia sp.* / BILIZMA
 bilìzma *Lichia sp.* / BILIZMA
 bilizna *Lichia sp.* / BILIZMA
 bilìžnja *Lichia sp.* / BILIZMA
 bilòuša *Spicara flexuosa* / BILUŠICA (■)
 bilùšica *nedorasla komarča* / BILUŠICA
 bilùšica *Pagellus acarne* / BILUŠICA (2)
 bírac *Eriphia verrucosa* / ŽBIRAC
 bìsèrnica *Haliotis tuberculata* / BISERNICA
 bìskra *Clibanarius erythropus* / ISKRA
 bìžāta *Anguilla anguilla* / BIŽATA
 bìžavac *Pachygrapsus marmoratus* / BIŽAVAC
 blātskī *Carcinus maenas* / BLATSKI
 blìtva *Symphodus tinca* / BLITVA
 bōbàc *Sepioloa rondeletii* / BOBIĆ

bóbak *Sepiola rondeletii* / BOBIĆ
 bōbāk *Blennius ocellaris* / BABA¹ (2)
 bōbica *Sepiola rondeletii* / BOBIĆ
 bobič *Sepiola rondeletii* / BOBIĆ
 bōbič *Sepiola rondeletii* / BOBIĆ
 bōbīč *Sepiola rondeletii* / BOBIĆ
 bōbīč *Sepiola rondeletii* / BOBIĆ
 bobīč *Sepiola rondeletii* / BOBIĆ
 bobīč *Sepiola rondeletii* / BOBIĆ
 bobīč *Sepiola rondeletii* / BOBIĆ
 bobīč *Sepiola rondeletii* / BOBIĆ
 bocāt *Mola mola* / BUCAT
 bodēč *Scorpaena porcus* / BODEČ
 bodēč *Scorpaena notata* / BODEČ (2)
 bōdečić *Scorpaena notata* / BODEČ (2)
 bōgdan *Maja squinado* ♂ / BODGAN
 bōgdān *Maja squinado* ♂ / BODGAN
 bōgdan *Maja squinado* ♂ / BODGAN
 bōgdān *Maja squinado* ♂ / BODGAN
 bōgdān *Maja squinado* ♂ / BODGAN
 bogdān *Maja squinado* ♂ / BODGAN
 bogdān *Maja squinado* ♂ / BODGAN
 bojdōn *Maja squinado* ♂ / BODGAN
 bōka di bāčo *Uranoscopus scaber* / BOKA DI BAČO
 bokinkāva *Uranoscopus scaber* / BOKINKAVA
 bokinkāva *Uranoscopus scaber* / BOKINKAVA
 bōžji kōkot *Blennius ocellaris* / BOŽJI KOKOT
 bōžji kokotīč *Blennius ocellaris* / BOŽJI KOKOT
 břbavica *Venus verrucosa* / BRBAVICA
 břbāvica *Venus verrucosa* / BRBAVICA
 břbjavica *Venus verrucosa* / BRBAVICA
 brfūn *Atherina boyeri* / BRFUN
 brljūn *Atherina boyeri* / BRFUN
 břzac *Pachygrapsus marmoratus* / BRZAC

břzica *Pachygrapsus marmoratus* / BRZAC
 bŭbojka *Sepiola rondeletii* / BOBIĆ
 bŭc *Mola mola* / BUCAT
 bŭcanj *Mola mola* / BUCAT
 bŭcānj *Mola mola* / BUCAT
 bŭcanj *Mola mola* / BUCAT
 bŭcānj *Mola mola* / BUCAT
 bucōnj *Mola mola* / BUCAT
 bŭcōnj *Mola mola* / BUCAT
 bucät *Mola mola* / BUCAT
 bŭcat *Mola mola* / BUCAT
 bŭcāt *Mola mola* / BUCAT
 bŭčīna *nedorasla bukva* / BUKVA (2)
 bučīna *nedorasla bukva* / BUKVA (2)
 bŭīna *Dipturus oxyrinchus* / BUJ (■)
 bŭj *Squatina squatina* / BUJ
 bŭkva *Boops boops* / BUKVA
 bŭkva *nedorasla bukva* / BUKVA (2)
 bŭkvěj *nedorasla bukva* / BUKVA (2)
 bukvej *nedorasla bukva* / BUKVA (2)
 bukvej *nedorasla bukva* / BUKVA (2)
 bukvejīn *nedorasla bukva* / BUKVA (2)
 bŭkvica *nedorasla bukva* / BUKVA (2)
 bŭkvīna *nedorasla bukva* / BUKVA (2)
 bŭkvīna *nedorasla bukva* / BUKVA (2)
 bukvinā *nedorasla bukva* / BUKVA (2)
 bŭrača *Serranus scriba* / BURAČA
 brděj *nedorasla skuša* / BURDEJ
 bŭrděj *nedorasla skuša* / BURDEJ
 burdej *nedorasla skuša* / BURDEJ
 burdej *nedorasla skuša* / BURDEJ
 burdejica *nedorasla skuša* / BURDEJ
 burdělīn *nedorasla skuša* / BURDEJ
 bŭtac *Mola mola* / BUCAT

búzdo *Carcinus maenas* / BUZDO
 búzdovan *Bolinus brandaris* / BUZDOVAN
 càrica srčanka (*Cardiidae*) općenito / CARICA
 carnêj *Chromis chromis* / CRNEJ
 carniěj *Chromis chromis* / CRNEJ
 cãrno mãška *Scyliorhinus stellaris* / MAČKA
 carnogùzac *Diplodus vulgaris* / CRNOGUZAC
 carnjûl *Chromis chromis* / CRNEJ
 cíkavica *nedorasla bukva* / CIKAVICA
 cigarèt *Solen capensis* / CIGARET
 cìpal *Mugiliade* / CIPAL
 cìpał *Mugiliade* / CIPAL
 cìpāl *Mugiliade* / CIPAL
 cìpol *Mugiliade* / CIPAL
 cípol *Mugiliade* / CIPOL
 cípo *Mugiliade* / CIPOL
 cjèvãš *Sabella spallanzanii* / CJEVAŠ
 crjénac *Scorpaena scrofa* / CRLJENAK (■)
 crkvica *Cerithium vulgatum* / CRKVICA
 crljénac *Scorpaena notata* / CRLJENAK
 c̀rnac *Chromis chromis* / CRNEJ
 c̀rnàc *Chromis chromis* / CRNEJ
 c̀rnac *Chromis chromis* / CRNEJ
 c̀rnac *Chromis chromis* / CRNEJ
 c̀rnã drãga *Mytilus galloprovincialis* / CRNA DRAGA
 c̀rnej *Chromis chromis* / CRNEJ
 c̀rněj *Chromis chromis* / CRNEJ
 c̀rněj *Chromis chromis* / CRNEJ
 crněj *Chromis chromis* / CRNEJ
 crněj *Chromis chromis* / CRNEJ
 crniěj *Chromis chromis* / CRNEJ
 c̀rnī pàs *Squalus acanthias* / PAS (3)
 c̀rni šk̀rpīnj *Scorpaena porcus* / ŠKRPIN (2)
 c̀rni šk̀rpun *Scorpaena porcus* / ŠKRPUN

crnogùza *Diplodus vulgaris* / CRNOGUZAC
 crnogùzac *Diplodus vulgaris* / CRNOGUZAC
 crnogùzac *Diplodus vulgaris* / CRNOGUZAC
 crnosípac *Diplodus vulgaris* / CRNOSIPAC
 crñjac *Chromis chromis* / CRNEJ
 crñjak *Chromis chromis* / CRNEJ
 crñv *Sabella spallanzanii* / CRV
 crñv cjèvāš *Sabella spallanzanii* / CJEVAŠ
 crveni škìrpīn *Scorpaena scrofa* / ŠKRPIN
 crveni škìrpīnj *Scorpaena scrofa* / ŠKRPIN
 crveni škìrpūn *Scorpaena scrofa* / ŠKRPUN (◊)
 crveni škìrpun *Scorpaena scrofa* / ŠKRPUN (◊)
 crveni škìrpūn *Scorpaena notata* / ŠKRPUN (2)
 crvèni škìrpūn *Scorpaena notata* / ŠKRPUN (2)
 crvèni škìrpūn *Scorpaena notata* / ŠKRPUN (2)
 cùka *Patella* / ČUPKA
 cvīt *Sabella spallanzanii* / CVIT
 čarněj *Chromis chromis* / CRNEJ
 čarnjēj *Chromis chromis* / CRNEJ
 čarnjèni gòlub *Dasyatis pastinaca* / GOLUB (3)
 čōrnāc *Chromis chromis* / CRNEJ
 čīnac *Chromis chromis* / CRNEJ
 čīnac *Chromis chromis* / CRNEJ
 čīnac *Chromis chromis* / CRNEJ
 čīv *Sabella spallanzanii* / CRV
 čūpka *Patella* / ČUPKA
 čāčak *Uranoscopus scaber* / ČAČAK
 čāčak *Uranoscopus scaber* / ČAČAK
 čāhura škòljka iz pijeska općenito / ŠAŠURKA
 čarněj *Chromis chromis* / CRNEJ
 čarniēj *Chromis chromis* / CRNEJ
 čarnjēj *Chromis chromis* / CRNEJ
 čarnjêj *Chromis chromis* / CRNEJ
 čēfa *Alosa fallax* / ČEPA

čëp *Alosa fallax* / ĆEPA
 čëpa *Alosa fallax* / ĆEPA
 čëpka *Alosa fallax* / ĆEPA
 čëtka *Alosa fallax* / ĆEPA
 čëvka *Alosa fallax* / ĆEPA
 činčirüša *manje Labridae* / ĆUCIN¹ (2)
 čorno kûnka *Mytilus galloprovincialis* / KUNJKA (2)
 čôška *Palaemon serratus* / KOZICA
 čřljāk *Labrus viridis* / ĆVRLJ
 čřv *Sabella spallanzanii* / CRV
 čùčîn *Serranus hepatus* / ĆUCIN¹
 čùčîn *manje Labridae* / ĆUCIN¹ (2)
 čùčîn *Sepiola rondeletii* / ĆUCIN³
 čučin *Serranus hepatus* / ĆUCIN¹
 čučin *manje Labridae* / ĆUCIN¹ (2)
 čučîna *Serranus hepatus* / ĆUCIN¹
 čučîna *manje Labridae* / ĆUCIN¹ (2)
 čučurica *manje Labridae* / ĆUCIN¹ (2)
 čučürîn *Serranus hepatus* / ĆUCIN¹
 čûk *srčanka (Cardiidae) općenito* / ĆUPKA (■)
 čûka *manje Labridae* / ĆUCIN¹ (2)
 čûka *Patella* / ĆUPKA
 čûkas *općenito morski pas* / ĆUKOV
 čûkas *Mustelus mustelus* / ĆUKOV (4)
 čûkov *općenito morski pas* / ĆUKOV
 čûkov *općenito veliki morski pas* / ĆUKOV (2)
 čûkov *Mustelus mustelus* / ĆUKOV (4)
 čûkōv *općenito morski pas* / ĆUKOV
 čûkōv *Squalus acanthias* / ĆUKOV (3)
 čûkōv *Mustelus mustelus* / ĆUKOV (4)
 čûkov *Mustelus mustelus* / ĆUKOV
 čûkva *Patella* / ĆUPKA
 čunčubëla *manje Labridae* / ĆUCIN¹ (2)
 čunčurüša *manje Labridae* / ĆUCIN¹ (2)

čüpkä *Patella* / ČUPKA
 čürlica *nedorasla skuša* / ČURLICA
 čvrljak *Labrus viridis* / ČVRLJ
 čvrljäk *Labrus viridis* / ČVRLJ
 čëpa *Alosa fallax* / ČEPA
 čörke *manje Labridae* / ČORKE
 čucîna *Serranus hepatus* / ČUCIN¹
 čúkov *općenito morski pas* / ČUKOV
 čúkov *Squalus acanthias* / ČUKOV (3)
 čunzèla *manje Labridae* / ČUCIN¹ (2)
 dägja *Mytilus galloprovincialis* / DAGNJA
 dagnja *Mytilus galloprovincialis* / DAGNJA
 dätula *Lithophaga lithophaga* / DATULA
 dätala *Lithophaga lithophaga* / DATULA
 dentâl *Dentex dentex* / DENTAL
 dežüja *Maja squinado* ♀ / DEŽULA
 dežüjica *Maja crispata* / DEŽULA (2)
 dežüja *Maja squinado* ♀ / DEŽULA
 dežüja *Maja crispata* / DEŽULA (2)
 dêžula *Pachygrapsus marmoratus* / DEŽULA (3)
 divjáci *manje Labridae* / DIVJACI
 divja sřdela *Alosa fallax* / DIVJA SRDELA
 divjäk *Alosa fallax* / DIVJA SRDELA
 divjī přstac *Solen capensis* / (+)PRST/+ (◊)
 dīvjī přšnjäk *Solen capensis* (+)PRST/+ (◊)
 divjô lignja *Todarodes sagittatus* / LIGNJA (2)
 divjô škarpîna *Lophius piscatorius* / ŠKARPUJA
 donzèla *Coris julis* ♀ / DONZELA
 dônzula *Coris julis* ♀ / DONZELA
 dràgan *Trachinidae* / DRAGANA
 dràgan *Trachinidae* / DRAGANA
 dràgana *Trachinidae* / DRAGANA
 dràgana *Trachinidae* / DRAGANA
 dragäna *Trachinidae* / DRAGANA

dràganja *Trachinidae* / DRAGANA
 dragänja *Trachinidae* / DRAGANA
 dràgūn *Trachinidae* / DRAGANA
 dr̥htuja *Torpedo torpedo* / DRHTUJA
 drhtùja *Torpedo torpedo* / DRHTUJA
 dr̥kona *općenito veliki morski pas* / DRKONA (2)
 dr̥kōna *općenito veliki morski pas* / DRKONA (2)
 dr̥kōna *Mustelus mustelus* / DRKONA (4)
 dr̥kovna *Squalus acanthias* / DRKONA (3)
 dr̥kōvna *općenito morski pas* / DRKONA
 dr̥kōvna *općenito veliki morski pas* / DRKONA (2)
 dr̥kōvna *Squalus acanthias* / DRKONA (3)
 dr̥kōvna *Prionace glauca* / DRKONA (5)
 dr̥ozak *Labrus viridis* / DROZD
 dr̥ôzd *Labrus viridis* / DROZD
 dr̥özd *Labrus viridis* / DROZD
 dr̥özda *Labrus viridis* / DROZD
 dr̥ôzg *Labrus viridis* / DROZD
 dr̥ôzg *Labrus viridis* / DROZD
 dr̥özg *Labrus viridis* / DROZD
 dr̥ózga *Labrus viridis* / DROZD
 dr̥özga *Labrus viridis* / DROZD
 drozgěj *Labrus viridis* / DROZD
 dr̥özgo *Labrus viridis* / DROZD
 dr̥tuja *Torpedo torpedo* / DRHTUJA
 dr̥^uôzd *Labrus viridis* / DROZD
 dr̥úzg *Labrus viridis* / DROZD
 dúbinskī jêž *Sphaerechinus granularis* / DUBINSKI JEŽ
 dubĩnski jêž *Sphaerechinus granularis* / DUBINSKI JEŽ
 dúbĩnski jêžĩnac *Sphaerechinus granularis* / DUBINSKI JEŽ
 dúbĩnski rāk *Squilla mantis* / RAK (◇)
 dúbĩnski šk̥rpūn *Scorpaena notata* / ŠKRPUN (2)
 dúbinski vólak *Bolinus brandaris* / VOLAK (2)
 dūgaš *Cerithium vulgatum* / DUGAŠ

dúgnja *Coris julis* ♀ / DUGNJA
 dùgnja *Coris julis* ♀ / DUGNJA
 dûgnjaca *Coris julis* ♀ / DUGNJA
 dùgnjača *Coris julis* ♀ / DUGNJA
 dûgnjača *Coris julis* ♀ / DUGNJA
 dùgnjača *Coris julis* ♀ / DUGNJA
 dùgnjār *Coris julis* / DUGNJA (■)
 dûgnjica *Coris julis* ♀ / DUGNJA
 dùgnjica *Coris julis* ♀ / DUGNJA
 dugorèpuja *Bolinus brandaris* / DUGOREPUJA
 dûndica *Coris julis* ♀ / DUNDICA
 dûnzul *Coris julis* ♀ / DONZELA
 dûnjača *Coris julis* ♀ / DUGNJA
 dûnjača *Coris julis* ♀ / DUGNJA
 dùpin *Delphinus sp.* / DUPIN
 dùpīn *Delphinus sp.* / DUPIN
 dùpîn *Delphinus sp.* / DUPIN
 dùpin *Delphinus sp.* / DUPIN
 dùpīn *Delphinus sp.* / DUPIN
 dupîn *Delphinus sp.* / DUPIN
 dùplin *Delphinus sp.* / DUPLIN
 dùplin *Delphinus sp.* / DUPLIN
 dùplīn *Delphinus sp.* / DUPLIN
 dùgaš *Cerithium vulgatum* / DUGAŠ
 đāvā *Lophius piscatorius* / ĐAVA
 êva *Maja squinado* ♀ / EVA
 felûn *Seriola dumerili* / FELUN
 fērāl *Sabella spallanzanii* / FERAL
 fic *Diplodus puntazzo* / PIC
 fika *Labrus bimaculatus* / FIGA
 fīga *Labrus bimaculatus* / FIGA
 fīnka *Labrus bimaculatus* / FIGA
 finjüşice *manje Labridae* / HINJUŠA
 fràncūz *Pagellus acarne* / FRANCUZ

frâtar *Diplodus vulgaris* / FRATAR
 frâtar *Diplodus vulgaris* / FRATAR
 frâtar *Diplodus vulgaris* / FRATAR
 fratârskâ jêžina *Sphaerechinus granularis* / FRATARSKA JEŽINA
 fratârskâ jêžina *Sphaerechinus granularis* / FRATARSKA JEŽINA
 fratârskâ ježina *Sphaerechinus granularis* / FRATARSKA JEŽINA
 fraulîn *Pagellus acarne* / FRAULIN
 frôtar *Diplodus vulgaris* / FRATAR
 frôtar čarnorèpac *Diplodus sargus* / FRATAR CRNOREPAC
 gâmbor *Palaemon serratus* / GAMBOR
 gâmbor *Squilla mantis* / GAMBOR (2)
 gâmbor *Palaemon serratus* / GAMBOR
 gâmbor *Squilla mantis* / GAMBOR (2)
 gângorica *Palaemon serratus* / GAMBOR
 gârc *Phorcus turbinatus* / OGRC
 gârgaša *Pinna nobilis* / GARGAŠA
 gargorùša *Coris julis* / GARGORUŠA
 gargorùša *Coris julis* ♀ / GARGORUŠA
 gâsta *Scyllarus arctus* / GASTA
 gâuda *Atherina boyeri* / GAUDA
 gâūn *Atherina hepsetus* / GAVUN
 gâūn *Atherina boyeri* / GAVUN (2)
 gâūn *Atherina hepsetus* / GAVUN
 gâūn *Atherina boyeri* / GAVUN (2)
 gâūn *Atherina hepsetus* / GAVUN
 gâūnić *Atherina boyeri* / GAVUN (2)
 gâunić *Atherina boyeri* / GAVUN (2)
 gâvun *Atherina hepsetus* / GAVUN
 gâvūn *Atherina hepsetus* / GAVUN
 gavūn *Atherina hepsetus* / GAVUN
 gavūn *Atherina hepsetus* / GAVUN
 gavūnić *Atherina boyeri* / GAVUN (2)
 gavunić *Atherina boyeri* / GAVUN (2)
 gazèta *Squilla mantis* / GASTA (2)

gëra *Spicara smaris* / GIRA
 gërica *Spicara smaris* / GIRA
 gerdobîna *Lophius piscatorius* / GRDOBINA
 gëra *Spicara smaris* / GIRA
 gëra *Spicara smaris* ♂ / GIRA (2)
 gëra *Spicara flexuosa* / GIRA (3)
 gëra òblica *Spicara smaris* / GIRA OBLICA
 gëra òbl'ca *Spicara smaris* / GIRA OBLICA
 gëra obl'ca *Spicara smaris* / GIRA OBLICA
 gëra òštruja *Spicara flexuosa* / OŠTRUJ
 gëra šàruja *Spicara smaris* / GIRA ŠARUJA
 gërica *Spicara smaris* / GIRA
 gërica *Spicara flexuosa* / GIRA (3)
 glámac *Gobiidae* / GLAMAC
 glāmàc *Gobiidae* / GLAMAC
 glamòc *Gobiidae* / GLAMAC
 glámoč *Gobiidae* / GLAMAC
 glamòč *Gobiidae* / GLAMAC
 glámoč *Gobiidae* / GLAMAC
 glamòč *Gobiidae* / GLAMAC
 glámoč *Gobiidae* / GLAMAC
 glàmoč *Gobiidae* / GLAMAC
 glamôč *Gobiidae* / GLAMAC
 glamòč *Gobiidae* / GLAMAC
 glàncerica *Callista chione* / GLANCERICA
 glàsinica *Anemonia viridis* / VLAS/+
 glätka *Callista chione* / GLATKA
 glàvoč *Gobiidae* / GLAMAC
 glàvōč *Gobiidae* / GLAMAC
 glavôč *Gobiidae* / GLAMAC
 glavòč *Gobiidae* / GLAMAC
 glōmàc *Gobiidae* / GLAMAC
 glomòč *Gobiidae* / GLAMAC
 glomòtac *Gobiidae* / GLAMAC
 glūhi pàs *Mustelus mustelus* / GLUHI PAS

gluhêj *Mustelus mustelus* / GLUHI PAS
 gluhônâc *Mustelus mustelus* / GLUHI PAS
 göf *Seriola dumerili* / GOF
 göfa *Seriola dumerili* / GOF
 gojâta *Scyphozoa* / GOJATA
 gólac *nedorasla skuša* / GOLAC
 golâc *Trisopterus minutus* / GOLICA
 golčič *nedorasla skuša* / GOLAC
 gòlica *Spicara flexuosa* / GOLICA²
 gölub *Myliobatis aquila* / GOLUB
 gölub *Dasyatis pastinaca* / GOLUB (3)
 gölúb *Myliobatis aquila* / GOLUB
 gölúb *Dipturus oxyrinchus* / GOLUB (2)
 gölúb *Dasyatis pastinaca* / GOLUB (3)
 gölúb jâmâr *Dasyatis pastinaca* / GOLUB (3)
 gòlica *Trisopterus minutus* / GOLICA
 golïca *Trisopterus minutus* / GOLICA
 gòmëč *Carcinus maenas* / GOVNJAR
 gòmñâr *Pachygrapsus marmoratus* / GOVNJAR (2)
 gòspina čàhura srčanka (*Cardiidae*) općenito / GOSPINA ČAHURA
 göspoja *Coris julis* ♀ / GOSPOJA
 gövna manje *Labridae* / GOVNO (■)
 gòvnâr *Carcinus maenas* / GOVNJAR
 gòvnâr *Pachygrapsus marmoratus* / GOVNJAR (2)
 gòvnâr *Carcinus maenas* / GOVNJAR
 govñâr *Carcinus maenas* / GOVNJAR
 govñâr *Carcinus maenas* / GOVNJAR
 góvno *Labrus merula* / GOVNO
 góvno *Labrus viridis* / GOVNO (2)
 gòvnjâr *Carcinus maenas* / GOVNJAR
 gòvnjâr *Pachygrapsus marmoratus* / GOVNJAR (2)
 govñjâr *Carcinus maenas* / GOVNJAR
 govñjâr *Pachygrapsus marmoratus* / GOVNJAR (2)
 govñjâr *Carcinus maenas* / GOVNJAR

govnjâr *Pachygrapsus marmoratus* / GOVNJAR (2)
govnjêč *Pachygrapsus marmoratus* / GOVNJAR (2)
grancêvola *Maja squinado* ♂ / GRANCIGULA
grancêvola *Maja squinado* ♀ / GRANCIGULA (2)
grancêvola *Maja crispata* / GRANCIGULA (3)
grâncîgul *Maja squinado* ♀ / GRANCIGULA (2)
grâncîgul *Maja crispata* / GRANCIGULA (3)
grâncîgul *Maja squinado* ♂ / GRANCIGULA
grâncîgul *Maja squinado* ♀ / GRANCIGULA (2)
grâncîgul *Maja crispata* / GRANCIGULA (3)
grâncigula *Maja squinado* ♂ / GRANCIGULA
grâncigula *Maja squinado* ♀ / GRANCIGULA (2)
grâncîgula *Maja squinado* ♂ / GRANCIGULA
grâncîgula *Maja squinado* ♀ / GRANCIGULA (2)
grâncîgula *Maja crispata* / GRANCIGULA (3)
grâncîgula *Maja squinado* ♂ / GRANCIGULA
grâncîgula *Maja squinado* ♀ / GRANCIGULA (2)
grâncîgula *Maja squinado* ♂ / GRANCIGULA
grâncîgula *Maja squinado* ♀ / GRANCIGULA (2)
grâncîgula *Maja crispata* / GRANCIGULA (3)
grâncigulica *Maja squinado* ♀ / GRANCIGULA (2)
grâncigulica *Maja crispata* / GRANCIGULA (3)
grâncîgulica *Maja crispata* / GRANCIGULA (3)
grâncîgulo *Maja squinado* ♂ / GRANCIGULA
grâncîgulo *Maja squinado* ♀ / GRANCIGULA (2)
grâncîgulo *Maja crispata* / GRANCIGULA (3)
grâncîkul *Maja squinado* ♂ / GRANCIGULA
grâncîkul *Maja squinado* ♀ / GRANCIGULA (2)
grâncîkul *Maja crispata* / GRANCIGULA (3)
grâncîkula *Maja squinado* ♂ / GRANCIGULA
grâncîkula *Maja squinado* ♀ / GRANCIGULA (2)
grâncîkula *Maja crispata* / GRANCIGULA (3)
grâncîkulica *Maja crispata* / GRANCIGULA (3)
grâncîngula *Maja squinado* ♂ / GRANCIGULA

grancîngula *Maja squinado* ♀ / GRANCIGULA (2)
 grancîngula *Maja crispata* / GRANCIGULA (3)
 grangoliš *Sprattus sprattus* / GRANGOLIŠ
 grápalo *Maja squinado* ♂ / GRAPALO
 gr̃b *Umbrina cirrosa* / KRB
 gr̃b *Sciaena umbra* / KRB (2)
 gr̃bavica *Venus verrucosa* / BRBAVICA
 gr̃da *Pachygrapsus marmoratus* / GRDA
 gr̃da *Carcinus maenas* / GRDA (2)
 gr̃dobina *Lophius piscatorius* / GRDOBINA
 gr̃dóbina *Lophius piscatorius* / GRDOBINA
 gr̃dòbina *Lophius piscatorius* / GRDOBINA
 gr̃dobina *Lophius piscatorius* / GRDOBINA
 gr̃dòb̃na *Lophius piscatorius* / GRDOBINA
 gr̃dòb̃na *Lophius piscatorius* / GRDOBINA
 gr̃dòb̃na *Lophius piscatorius* / GRDOBINA
 gr̃dob̃na *Lophius piscatorius* / GRDOBINA
 gr̃c *Phorcus turbinatus* / OGRC
 gr̃ntavac *Scorpaena notata* / GRINTAVAC
 gròznica *Scyphozoa* / GROZNICA
 groznìca *Scyphozoa* / GROZNICA
 gr̃ôzd *Labrus viridis* / DROZD
 gr̃òzd *Labrus viridis* / DROZD
 gr̃új *Conger conger* / GRUJ
 gr̃ùj *Conger conger* / GRUJ
 gr̃ùjova mäter *Gaidropsaurus mediterraneus* / GRUJOVA MATER
 gruôzd *Labrus viridis* / DROZD
 gûb *Gobiidae* / GUV
 gùdan *Scyllarus arctus* / GUDAN
 gudîn *Serranus hepatus* / GUDIN
 gûf *Gobiidae* / GUV
 gùja *Coris julis* ♀ / GUJA
 gujìca *Clibanarius erythropus* / GUZICA
 gujìca *Cerithium vulgatum* / GUZICA (2)

gũnka *Ruditapes decussatus* / KUNJKA (4)
 gũsmej *Eriphia verrucosa* / KOSMEJ
 gũšćerica *Syngnathus acus* / GUŠĆERICA
 gũv *Gobiidae* / GUV
 gúzavac *Squilla mantis* / GUZAVAC
 güzavac *Squilla mantis* / GUZAVAC
 guzìca *Clibanarius erythropus* / GUZICA
 hãrba *Umbrina cirrosa* / KRB
 harînga *Alosa fallax* / HARINGA
 hinjũšice *manje Labridae* / HINJUŠA
 hinjũše *manje Labridae* / HINJUŠA
 hlãp *Homarus gammarus* / HLAP
 hlâp *Homarus gammarus* / HLAP
 hlâp *Homarus gammarus* / HLAP
 hòbotnica *Octopus vulgaris* / HOBOTNICA
 hobòtnica *Octopus vulgaris* / HOBOTNICA
 hřc *Pagellus acarne* / FRANCUZ
 hrôb *Umbrina cirrosa* / KRB
 hùbotnica *Octopus vulgaris* / HOBOTNICA
 hubòtnica *Octopus vulgaris* / HOBOTNICA
 hudòbina *Lophius piscatorius* / HUDOBINA
 hudùlîn *Coris julis* / HUDULIN
 hudùlîn *Coris julis* ♀ / HUDULIN (2)
 ìglan *Scomberesox saurus* / JAGLUN (2)
 ìglica *Belone belone* / JAGLICA
 ìglica *Scomberesox saurus* / JAGLICA (2)
 ìglica *Belone belone* / JAGLICA
 ìglica *Scomberesox saurus* / JAGLICA (2)
 ìglìca *Belone belone* / JAGLICA
 ìglìca *Scomberesox saurus* / JAGLICA (2)
 ìglûn *Xiphias gladius* / JAGLUN
 ìglûn *Xiphias gladius* / JAGLUN
 ìglûn *Scomberesox saurus* / JAGLUN (2)
 ìglûn *Xiphias gladius* / JAGLUN

ìkar *Clibanarius erythropus* / ISKRA
 ìkar *Cerithium vulgatum* / ISKRA (2)
 ìčok *Engraulis enchrasicolus* / INĆUN
 ìčūn *Engraulis enchrasicolus* / INĆUN
 ìcūn *Engraulis enchrasicolus* / INĆUN
 ìcūn *Engraulis enchrasicolus* / INĆUN
 ìčūn *Engraulis enchrasicolus* / INĆUN
 ìčūn *Engraulis enchrasicolus* / INĆUN
 ìngulja *Anguilla anguilla* / ANGUJA
 ìnkār *Clibanarius erythropus* / ISKRA
 ìnkār *Cerithium vulgatum* / ISKRA (2)
 ìnjez *Coris julis* / KNEZ
 ìnjèzica *Coris julis* ♀ / KNEZ (2)
 ìnjuša *manje Labridae* / HINJUŠA
 ìnjuša *Labrus bimaculatus* / HINJUŠA (3)
 ìnjuša *Symphodus tinca* / HINJUŠA (2)
 ìkra *Clibanarius erythropus* / ISKRA
 ìkra *Cerithium vulgatum* / ISKRA (2)
 ìskra *Clibanarius erythropus* / ISKRA
 ìskra *Cerithium vulgatum* / ISKRA (2)
 ìverak *Platichthys flesus* / IVERAK
 ìverak *Platichthys flesus* / IVERAK
 ìvérak *Platichthys flesus* / IVERAK
 ìžerič *Serranus hepatus* / IŽERIC
 jàglìca *Belone belone* / JAGLICA
 jàglìca *Scomberesox saurus* / JAGLICA (2)
 jàglica *Belone belone* / JAGLICA
 jàglica *Scomberesox saurus* / JAGLICA (2)
 jàglìca *Belone belone* / JAGLICA
 jàglica *Belone belone* / JAGLICA
 jaglìca *Belone belone* / JAGLICA
 jaglìca *Scomberesox saurus* / JAGLICA (2)
 jàglun *Xiphias gladius* / JAGLUN
 jàglūn *Xiphias gladius* / JAGLUN

jaglûn *Scomberesox saurus* / JAGLUN (2)
 jaglûn *Xiphias gladius* / JAGLUN
 jaglûn *Scomberesox saurus* / JAGLUN (2)
 jaglûn *Xiphias gladius* / JAGLUN
 jaglunîc *Scomberesox saurus* / JAGLUN (2)
 jagûja *Anguilla anguilla* / ANGUJA
 jáje *Microcosmus sabatieri* / JAJE
 jâje *Microcosmus sabatieri* / JAJE
 jâje *Microcosmus sabatieri* / JAJE
 jâkobova kâpica *Pecten jacobeus* / JAKOBOVA KAPICA
 jâkobova kâpica *Pecten jacobeus* / JAKOBOVA KAPICA
 jànguja *Anguilla anguilla* / ANGUJA
 jangûlja *Anguilla anguilla* / ANGUJA
 jâstog *Palinurus vulgaris* / JASTOG
 jâstog *Palinurus vulgaris* / JASTOG
 jâstôg *Palinurus vulgaris* / JASTOG
 jâstura *Pinna nobilis* / LOSTURA
 jâstog *Palinurus vulgaris* / JASTOG
 jašprîn *Anthozoa* / JAŠPRIN
 jêbâc *manje Labridae* / JEBAC
 jêbibukva *Pagellus acarne* / JEBIBUKVA
 jêguja *Anguilla anguilla* / JEGUJA
 jegûja *Anguilla anguilla* / JEGUJA
 jêgulja *Anguilla anguilla* / JEGUJA
 jênguja *Anguilla anguilla* / JEGUJA
 jênušice *manje Labridae* / HINJUŠA
 jêstura *Pinna nobilis* / LOSTURA
 ježîna *Arbacia lixula* / JEŽ
 ježîna *Paracentrotus lividus* / JEŽ (2)
 jêž *Arbacia lixula* / JEŽ
 jêž *Paracentrotus lividus* / JEŽ (2)
 jêž *Sphaerechinus granularis* / JEŽ (3)
 ježina *Arbacia lixula* / JEŽ
 ježina *Paracentrotus lividus* / JEŽ (2)

ježina *Arbacia lixula* / JEŽ
 ježina *Paracentrotus lividus* / JEŽ (2)
 ježina *Sphaerechinus granularis* / JEŽ (3)
 jèžinac *Arbacia lixula* / JEŽ
 jèžinac *Paracentrotus lividus* / JEŽ (2)
 jèžinac *Sphaerechinus granularis* / JEŽ (3)
 jèžinac *Arbacia lixula* / JEŽ
 jèžinac *Paracentrotus lividus* / JEŽ (2)
 jèžinac *Sphaerechinus granularis* / JEŽ (3)
 jèžinac *Arbacia lixula* / JEŽ
 jèžinac *Paracentrotus lividus* / JEŽ (2)
 ježinac *Arbacia lixula* / JEŽ
 ježinac *Paracentrotus lividus* / JEŽ (2)
 ježinac *Sphaerechinus granularis* / JEŽ (3)
 jièž *Arbacia lixula* / JEŽ
 jièž *Paracentrotus lividus* / JEŽ (2)
 jièž *Sphaerechinus granularis* / JEŽ (3)
 jôje *Microcosmus sabatieri* / JAJE
 jübîn *Dicentrarchus labrax* / LUBIN
 jubîn *Dicentrarchus labrax* / LUBIN
 jùščura *Pinna nobilis* / LOSTURA
 jûta škřpîna *Scorpaena notata* / ŠKRPINA (2)
 kacamârîn *Holothuroidea* / KACAMARIN
 kâco di rë *Coris julis* / KACO DI RE
 kâco di rë *Coris julis* ♀ / KACO DI RE (2)
 kâiš *Cepola rubescens* / KAIŠ
 kâiš *Cepola rubescens* / KAIŠ
 kâišarka *Cepola rubescens* / KAIŠ
 kalòvîn *Hexaplex trunculus* / KAVALIN
 kalùc *Diplodus vulgaris* / ALOG
 kalunjerâc *Coris julis* / KALUNJERAC
 kalùž *Diplodus vulgaris* / ALOG
 kâmenica *Ostrea edulis* / KAMENICA
 kâmenica *Spondylus gaederopus* / KAMENICA (2)

kămen'ca *Ostrea edulis* / KAMENICA
 kămenica *Ostrea edulis* / KAMENICA
 kămenica *Spondylus gaederopus* / KAMENICA (2)
 kancič *Serranus hepatus* / KANJ (■)
 kănoč *Squilla mantis* / KANOČA
 kănoč *Squilla mantis* / KANOČA
 kanöč *Squilla mantis* / KANOČA
 kănoča *Squilla mantis* / KANOČA
 kănoča *Squilla mantis* / KANOČA
 kanöča *Squilla mantis* / KANOČA
 kanöc *Squilla mantis* / KANOČA
 kănoća *Squilla mantis* / KANOČA
 kantălēna *Solen capensis* / KATALENA
 kântar *Spondyliosoma cantharus* / KANTAR
 kântar *Spondyliosoma cantharus* / KANTAR
 kântar *Spondyliosoma cantharus* / KANTAR
 kântara *Spondyliosoma cantharus* / KANTAR
 kântor *Spondyliosoma cantharus* / KANTAR
 kântor *Spondyliosoma cantharus* / KANTAR
 kănj *Serranus cabrilla* / KANJ
 kănj *Serranus cabrilla* / KANJ
 kântj *Serranus cabrilla* / KANJ
 kănja *općenito veliki morski pas* / KANJA
 kănja *Squalus acanthias* / KANJA (2)
 kănja *Prionace glauca* / KANJA (3)
 kănja *općenito veliki morski pas* / KANJA
 kănjac *Serranus cabrilla* / KANJ
 kănjac *Serranus hepatus* / KANJ (■)
 kântjac *Serranus cabrilla* / KANJ
 kântjac *Serranus hepatus* / KANJ (■)
 kănjac *Serranus cabrilla* / KANJ
 kănjăc *Serranus cabrilla* / KANJ
 kântjăc *Serranus cabrilla* / KANJ
 kanjčič *Serranus hepatus* / KANJ (■)

kanjîč *Serranus hepatus* / KANJ (■)
 kârlo *Homarus gammarus* / KARLO
 kârlo *Homarus gammarus* / KARLO
 katâlêna *Solen capensis* / KATALENA
 kàvala *Sciaena umbra* / KAVALA
 kàvala *Umbrina cirrosa* / KAVALA (2)
 kàvâla *Sciaena umbra* / KAVALA
 kàvâla *Umbrina cirrosa* / KAVALA (2)
 kàvâla *Sciaena umbra* / KAVALA
 kâvala *Sciaena umbra* / KAVALA
 kâvala *Umbrina cirrosa* / KAVALA (2)
 kâvala *Sciaena umbra* / KAVALA
 kâvala *Umbrina cirrosa* / KAVALA (2)
 kavâla *Sciaena umbra* / KAVALA
 kavâla *Umbrina cirrosa* / KAVALA (2)
 kavâla *Sciaena umbra* / KAVALA
 kavâla *Umbrina cirrosa* / KAVALA (2)
 kavâla *Sciaena umbra* / KAVALA
 kavâla *Umbrina cirrosa* / KAVALA (2)
 kapalônga *Solen capensis* / KAPALONGA
 kapelônka *Solen capensis* / KAPALONGA
 kapesânta *Pecten jacobus* / KAPESANTA
 kâpica *Ruditapes decussatus* / KAPICA
 kapošânto *Pecten jacobus* / KAPESANTA
 kapûn *Triglidae* / KAPUN
 karkâja *Triglidae* / KRKAJA
 kavalîn *Hexaplex trunculus* / KAVALIN
 kavalîn *Bolinus brandaris* / KAVALIN (2)
 kénjac *Serranus hepatus* / KANJ (□)
 kénjica *Scorpaena notata* / KENJICA
 kênjušice *manje Labridae* / HINJUŠA
 kêrna *Epinephelinae* / KIRNJA
 kêrnja *Epinephelinae* / KIRNJA
 kiêrnja *Epinephelinae* / KIRNJA

kîinka *Dipturus oxyrinchus* / KLINKA
 kinjüşe *manje Labridae* / HINJUŠA
 kîrna *Epinephelinae* / KIRNJA
 kîrnja *Epinephelinae* / KIRNJA
 kjêrna *Epinephelinae* / KIRNJA
 kjûnčica *Dipturus oxyrinchus* / KJUNČICA
 klàbük *Scyphozoa* / KLOBUK
 klabük *Scyphozoa* / KLOBUK
 kläp *Homarus gammarus* / HLAP
 klebük *Scyphozoa* / KLOBUK
 klîinka *Dipturus oxyrinchus* / KLINKA
 klîinka *Blenniidae* / SLINKA
 klîinka *Blennius ocellaris* / SLINKA (2)
 klobučârka *Scyphozoa* / KLOBUK
 klòbuk *Scyphozoa* / KLOBUK
 klòbük *Scyphozoa* / KLOBUK
 klobük *Scyphozoa* / KLOBUK
 klobûk *Scyphozoa* / KLOBUK
 knèginja *Coris julis* ♀ / KNEZ (2)
 knegînja *Coris julis* ♀ / KNEZ (2)
 knêz *Coris julis* / KNEZ
 knêz *Coris julis* ♀ / KNEZ (2)
 knêz *Coris julis* / KNEZ
 knèzica *Coris julis* / KNEZ
 knèzica *Coris julis* ♀ / KNEZ (2)
 knîêz *Coris julis* / KNEZ
 kniêz *Coris julis* / KNEZ
 kniêz *Coris julis* ♀ / KNEZ (2)
 knjèginja *Coris julis* ♀ / KNEZ (2)
 knjêz *Coris julis* / KNEZ
 knjêz *Coris julis* ♀ / KNEZ (2)
 knjüşica *manje Labridae* / HINJUŠA
 k°ântar *SpondylIOSoma cantharus* / KANTAR
 k°anjäc *Serranus cabrilla* / KANJ

k°arlo *Homarus gammarus* / KARLO
 kòcka *Palaemon serratus* / KOZICA
 kòcka *Squilla mantis* / KOZICA (2)
 kòcka břka *Palaemon serratus* / KOCKA BRKA
 kòckica *Palaemon serratus* / KOZICA
 kòcměj *Eriphia verrucosa* / KOSMEJ
 kòjkoza *Palaemon serratus* / KOZICA
 kòjska *Palaemon serratus* / KOZICA
 kòkica *Clibanarius erythropus* / KOKICA
 kokòšica *Mytilus galloprovincialis* / KOKOŠICA
 kòkot *Triglidae* / KOKOT
 kòkot *Triglidae* / KOKOT
 kòkot *Blennius ocellaris* / KOKOT²
 kòkòt *Triglidae* / KOKOT
 kokòtān *Blennius ocellaris* / KOKOT²
 kòmārca *Sparus aurata* / KOMARČA
 kòmārčica *nedorasla komarča* / KOMARČA (2)
 kòmārča *Sparus aurata* / KOMARČA
 komârča *Sparus aurata* / KOMARČA
 kòmārčica *nedorasla komarča* / KOMARČA (2)
 komârčica *nedorasla komarča* / KOMARČA (2)
 kòmârča *Sparus aurata* / KOMARČA
 kòmârča *Sparus aurata* / KOMARČA
 kòmârča *nedorasla komarča* / KOMARČA (2)
 kòmârča *Sparus aurata* / KOMARČA
 komârča *nedorasla komarča* / KOMARČA (2)
 komârča *Sparus aurata* / KOMARČA
 komârča *nedorasla komarča* / KOMARČA (2)
 komârčica *nedorasla komarča* / KOMARČA (2)
 kòmârčica *nedorasla komarča* / KOMARČA (2)
 komârčica *nedorasla komarča* / KOMARČA (2)
 komějuša *nedorasla komarča* / KOMARČA (2)
 komějušica *nedorasla komarča* / KOMARČA (2)

komôrca *Sparus aurata* / KOMARČA
komôrča *Sparus aurata* / KOMARČA
komôrča *Sparus aurata* / KOMARČA
komôrčica *nedorasla komarča* / KOMARČA (2)
kôn *Hippocampus hippocampus* / KONJ
kônka *Palaemon serratus* / KOZICA
kônška *Palaemon serratus* / KOZICA
kôntar *Spondyliosoma cantharus* / KANTAR
kônter *Spondyliosoma cantharus* / KANTAR
kôntor *Spondyliosoma cantharus* / KANTAR
kôntra *Spondyliosoma cantharus* / KANTAR
kônj *Hippocampus hippocampus* / KONJ
kônj *Hippocampus hippocampus* / KONJ
kônjac *Serranus cabrilla* / KANJ
kônjac *Serranus cabrilla* / KANJ
kônjãc *Serranus cabrilla* / KANJ
kônjãc *Serranus hepatus* / KANJ (■)
kônjata *Prionace glauca* / KONJATA
kônjîc *Hippocampus hippocampus* / KONJ
konjîc *Hippocampus hippocampus* / KONJ
konjîc *Hippocampus hippocampus* / KONJ
kônjîc *Hippocampus hippocampus* / KONJ
kônjîc *Hippocampus hippocampus* / KONJ
konjîc *Hippocampus hippocampus* / KONJ
kônjîc *Hippocampus hippocampus* / KONJ
kônjîc *Hippocampus hippocampus* / KONJ
kônjîc *Hippocampus hippocampus* / KONJ
kônjîc *Hippocampus hippocampus* / KONJ
kônjîc *Hippocampus hippocampus* / KONJ
kônjîc *Hippocampus hippocampus* / KONJ
kônjîc *Syngnathus acus* / KONJ
kônjîc *Hippocampus hippocampus* / KONJ
konjîc *Hippocampus hippocampus* / KONJ
konjîc *Hippocampus hippocampus* / KONJ
konjîc *Syngnathus acus* / KONJ
konjîc *Hippocampus hippocampus* / KONJ
kônjka *Ruditapes decussatus* / KUNJKA (4)

kônjska *Palaemon serratus* / KOZICA
 kòpāč *Mullus barbatus* / KOPAČ
 kopāč *Mullus barbatus* / KOPAČ
 kopâč *Pagellus acarne* / KOPAČ (2)
 kòpitārka *Spondylus gaederopus* / KOPITO
 kòpitnjak *Spondylus gaederopus* / KOPITO
 kòpitnjāk *Spondylus gaederopus* / KOPITO
 kopìtnjak *Spondylus gaederopus* / KOPITO
 kopìtnjāk *Spondylus gaederopus* / KOPITO
 kòpito *Spondylus gaederopus* / KOPITO
 kòpito *Ostrea edulis* / KOPITO (2)
 kopìto *Spondylus gaederopus* / KOPITO
 kopìto *Ostrea edulis* / KOPITO (2)
 kopôč *Pagellus acarne* / KOPAČ (2)
 kòraj *Anthozoa* / KORAJ
 kòrāj *Anthozoa* / KORAJ
 korāj *Anthozoa* / KORAJ
 korāj *Anthozoa* / KORAJ
 korāj *Anthozoa* / KORAJ
 korāja *Anthozoa* / KORAJ
 kòrāl *Anthozoa* / KORAJ
 kòrāl̄j *Anthozoa* / KORAJ
 kòrāl̄j *Anthozoa* / KORAJ
 korāl̄j *Anthozoa* / KORAJ
 korāl̄j *Anthozoa* / KORAJ
 korâl̄j *Anthozoa* / KORAJ
 kòrnjača *Caretta caretta* / KORNJAČA
 kornjāča *Caretta caretta* / KORNJAČA
 kòrnjača *Caretta caretta* / KORNJAČA
 kornjāča *Caretta caretta* / KORNJAČA
 kornjāča *Caretta caretta* / KORNJAČA
 kor^oāj *Anthozoa* / KORAJ
 korōlj *Anthozoa* / KORAJ
 kòsīr *Dasyatis pastinaca* / KOSIR

kôska *Palaemon serratus* / KOZICA
kòska *Palaemon serratus* / KOZICA
kosmâč *Eriphia verrucosa* / KOSMEJ
kosmâč *Eriphia verrucosa* / KOSMEJ
kosmâć *Eriphia verrucosa* / KOSMEJ
kosmāj *Eriphia verrucosa* / KOSMEJ
kòsmēč *Eriphia verrucosa* / KOSMEJ
kòsmēj *Eriphia verrucosa* / KOSMEJ
kosmēj *Eriphia verrucosa* / KOSMEJ
kosmēj *Eriphia verrucosa* / KOSMEJ
kosmiēj *Eriphia verrucosa* / KOSMEJ
kosmiēj *Eriphia verrucosa* / KOSMEJ
kosmiēj *Eriphia verrucosa* / KOSMEJ
kòsmēlj *Eriphia verrucosa* / KOSMEJ
kosm^oáč *Eriphia verrucosa* / KOSMEJ
kòstej *Squalus acanthias* / KOSTEJ
kòstēj *Squalus acanthias* / KOSTEJ
kostēj *Squalus acanthias* / KOSTEJ
kostēj *Squalus acanthias* / KOSTEJ
kòstelj *Squalus acanthias* / KOSTEJ
kostēlj *Squalus acanthias* / KOSTEJ
kostēlj *Squalus acanthias* / KOSTEJ
kòstrēj *Squalus acanthias* / KOSTEJ
kòstrēj *Mustelus mustelus* / KOSTEJ (2)
kòstrēj *Squalus acanthias* / KOSTEJ
kostûj *Squalus acanthias* / KOSTEJ
kostûlj *Squalus acanthias* / KOSTEJ
kostūr *Squalus acanthias* / KOSTEJ
kòška *Palaemon serratus* / KOZICA
kośmēj *Eriphia verrucosa* / KOSMEJ
koščenjâk *Carcinus maenas* / KOŠĆENJAK
koščenjôk *Squalus acanthias* / KOSTEJ
koščurîn *Squalus acanthias* / KOSTEJ
koščūrâc *Squalus acanthias* / KOSTEJ

kóška *Palaemon serratus* / KOZICA
kòšnja *Palaemon serratus* / KOZICA
košmêj *Eriphia verrucosa* / KOSMEJ
kovãč *Zeus faber* / KOVAČ
kovâč *Zeus faber* / KOVAČ
kovôc *Zeus faber* / KOVAČ
kòza *Hexaplex trunculus* / KOZA
kòza *Bolinus brandaris* / KOZA (2)
kózica *Palaemon serratus* / KOZICA
kòzica *Palaemon serratus* / KOZICA
kòzica *Pachygrapsus marmoratus* / KOZICA (3)
kôzica *Palaemon serratus* / KOZICA
kòzica *Palaemon serratus* / KOZICA
kòzica *Squilla mantis* / KOZICA (2)
kozìca *Palaemon serratus* / KOZICA
kozmač *Eriphia verrucosa* / KOSMEJ
kragūjāk *Hexaplex trunculus* / KRAGUJAK
kragūjāk *Bolinus brandaris* / KRAGUJAK (2)
krāj rība *Acipenser sturio* / KRALJ RIBE
krāj rībe *Acipenser sturio* / KRALJ RIBE
kràljica srčanka (*Cardiidae*) općenito / KRALJICA
kräva *Carcinus maenas* / KRAVA
krävica *Bolinus brandaris* / KRAVICA
kr̂b *Umbrina cirrosa* / KRB
križic *Asteroidea* / KRIŽ
kr̂ž *Asteroidea* / KRIŽ
križalina *Asteroidea* / KRIŽ
križälina *Asteroidea* / KRIŽ
križanica *Asteroidea* / KRIŽ
križela *Asteroidea* / KRIŽ
križnjak *Asteroidea* / KRIŽ
križnjok *Asteroidea* / KRIŽ
križol *Asteroidea* / KRIŽ
križôvnica *Asteroidea* / KRIŽ

krkaja *Triglidae* / KRKAJA
 krkaja *Triglidae* / KRKAJA
 krlatûn *Myliobatis aquila* / KRLATUN
 krlatûn *Dasyatis pastinaca* / KRLATUN (2)
 krñja *Epinephelinae* / KIRNJA
 krojáč *Maja crispata* / KROJAČ
 kr̕p *Umbrina cirrosa* / KRB
 kr̕pjáč *Maja crispata* / KR̕PJAČ
 kùcica *Scyllarus arctus* / KUSICA
 kucîn *općenito morski pas* / KUCIN
 kucîn *Squalus acanthias* / KUCIN (3)
 kucîn *Mustelus mustelus* / KUCIN (4)
 kucîn sa dr̕acon *Squalus acanthias* / KUCIN (3)
 kuculîn *Mustelus mustleus* / KUCIN (4)
 kúčak *općenito morski pas* / KUČAK
 kùčār *Eriphia verrucosa* / KUČAR
 kùčica *Ruditapes decussatus* / KUĆICA
 kučîn *općenito veliki morski pas* / KUCIN (2)
 kùčica *Ruditapes decussatus* / KUĆICA
 kudīja *Cerithium vulgatum* / KUDIJA
 kûinka *Arca noae* / KUNJKA
 kûinka srčanka (*Cardiidae*) *općenito* / KUNJKA (3)
 kûinka *Ruditapes decussatus* / KUNJKA (4)
 kûinka *Callista chione* / KUNJKA (5)
 kûinka školjka iz pijeska *općenito* / KUNJKA (7)
 kùmbaba *Maja crispata* / BABA² (4)
 kumpār *Hexaplex trunculus* / PUMPAR
 kûnka *Arca noae* / KUNJKA
 kûnka srčanka (*Cardiidae*) *općenito* / KUNJKA (3)
 kûnka *Ruditapes decussatus* / KUNJKA (4)
 kûnka *Callista chione* / KUNJKA (5)
 kûnka *Venus verrucosa* / KUNJKA (6)
 kûnka školjka iz pijeska *općenito* / KUNJKA (7)
 kúnjak *Arca noae* / KUNJAK

künjak *Arca noae* / KUNJAK
 künjka *srčanka (Cardiidae) općenito* / KUNJKA (3)
 künjka *Ruditapes decussatus* / KUNJKA (4)
 künjka *Venus verrucosa* / KUNJKA (6)
 kûnjka *Arca noae* / KUNJKA
 kûnjka *Mytilus galloprovincialis* / KUNJKA (2)
 kûnjka *Ruditapes decussatus* / KUNJKA (4)
 k^uôska *Palaemon serratus* / KOZICA
 kuôska *Palaemon serratus* / KOZICA
 kurãja *Anthozoa* / KORAJ
 kùrcěj *Holothuroidea* / MORSKI KURAC
 kurcěj *Holothuroidea* / MORSKI KURAC
 kûrčevina *Holothuroidea* / MORSKI KURAC
 kûrčina *Holothuroidea* / MORSKI KURAC
 kûrčina *Holothuroidea* / MORSKI KURAC
 kùrdela *Cepola rubescens* / KURDELA
 kurdëla *Cepola rubescens* / KURDELA
 kùrdelica *Cepola rubescens* / KURDELA
 kùsmej *Eriphia verrucosa* / KOSMEJ
 kùsměj *Eriphia verrucosa* / KOSMEJ
 làkirka *Callista chione* / LAKIRKA
 làkîrka *Callista chione* / LAKIRKA
 làkîrka *Callista chione* / LAKIRKA
 lakîrka *Callista chione* / LAKIRKA
 lakîrka *Callista chione* / LAKIRKA
 lakîrnjača *Callista chione* / LAKIRKA
 lakîruša *Callista chione* / LAKIRKA
 lamprùga *Coryphaena hippurus* / LAMPUGA
 làmpuga *Coryphaena hippurus* / LAMPUGA
 làmpùga *Coryphaena hippurus* / LAMPUGA
 lampùga *Coryphaena hippurus* / LAMPUGA
 lančëska *Coryphaena hippurus* / LANČESKA
 lančûra *Pinna nobilis* / LOSTURA
 lãp *Homarus gammarus* / HLAP

lásta *Triglidae* / LASTAVICA
 lästavica *Triglidae* / LASTAVICA
 läščura *Pinna nobilis* / LOSTURA
 laščùra *Pinna nobilis* / LOSTURA
 lèp *Symphodus tinca* / LEP
 lepéza *Pecten jacobeus* / LEPEZA
 lepéza *Pinna nobilis* / LEPEZA (2)
 lepèza *Pecten jacobeus* / LEPEZA
 lepéza svêtog jäkova *Pecten jacobeus* / LEPEZA
 lèpiçi *manje Labridae* / LEP (■)
 lepirica *Raja miraletus* / LEPTIRICA
 leptirica *Raja miraletus* / LEPTIRICA
 lïc *Lichia sp.* / LICA
 lïc *Euthynnus alletteratus* / LUC
 lïca *Lichia sp.* / LICA
 lïga *Callista chione* / LIGA
 lïganj *Loligo vulgaris* / LIGNJA
 lïganj *Loligo vulgaris* / LIGNJA
 lïgna *Loligo vulgaris* / LIGNJA
 lïgna *Loligo vulgaris* / LIGNJA
 lignün *Todarodes sagittatus* / LIGNJUN
 lïgnja *Loligo vulgaris* / LIGNJA
 lïgnja *Loligo vulgaris* / LIGNJA
 lïgnjün *Todarodes sagittatus* / LIGNJUN
 lïgnjun *Todarodes sagittatus* / LIGNJUN
 lïgnjün *Todarodes sagittatus* / LIGNJUN
 lïgnjün *Todarodes sagittatus* / LIGNJUN
 lïgnjün *Todarodes sagittatus* / LIGNJUN
 lïgnjur *Todarodes sagittatus* / LIGNJUN
 lïgnjür *Todarodes sagittatus* / LIGNJUN
 lïgnjûr *Todarodes sagittatus* / LIGNJUN
 ligötac *Todarodes sagittatus* / LIGNJUN
 lingòc *Todarodes sagittatus* / LIGNJUN
 lïnzura *Blenniidae* / LINZURA

lìnzura *Blennius ocellaris* / LINZURA (2)
lìpor *Patella* / LUPAR
lìpōr *Patella* / LUPAR
lisëta *Lichia sp.* / LICA
lìst *Solea solea* / LIST
lìst *Platichthys flesus* / LIST (2)
lìst *Scophthalmidae* / LIST (3)
lōjka *Alosa fallax* / LOJKA
lòkarda *Scomber japonicus* / LOKARDA
lòkārda *Scomber japonicus* / LOKARDA
lòkârda *Scomber japonicus* / LOKARDA
lòkārda *Scomber japonicus* / LOKARDA
lokârda *Scomber japonicus* / LOKARDA
lokârda *Scomber japonicus* / LOKARDA
lok°ârda *Scomber japonicus* / LOKARDA
lokôrda *Scomber japonicus* / LOKARDA
lòmbrāk *Symphodus tinca* / LUMBRAK
löpī manje *Labridae* / LEP (■)
lòstura *Pinna nobilis* / LOSTURA
lostùra *Pinna nobilis* / LOSTURA
lòščura *Pinna nobilis* / LOSTURA
lòščùra *Pinna nobilis* / LOSTURA
loščùra *Pinna nobilis* / LOSTURA
loštùra *Pinna nobilis* / LOSTURA
lùbin *Dicentrarchus labrax* / LUBIN
lùbīn *Dicentrarchus labrax* / LUBIN
lùbîn *Dicentrarchus labrax* / LUBIN
lùbin *Dicentrarchus labrax* / LUBIN
lùb'ìn *Dicentrarchus labrax* / LUBIN
lubîn *Dicentrarchus labrax* / LUBIN
lùc *Euthynnus alletteratus* / LUC
lùčërna *Triglidae* / LUČERNA
lumbrāg *Symphodus tinca* / LUMBRAK
lumbrâg *Symphodus tinca* / LUMBRAK

lumbr^oâg *Symphodus tinca* / LUMBRAK
lùmbrāk *Symphodus tinca* / LUMBRAK
lùmbrāk *Labrus bimaculatus* / LUMBRAK (2)
lumbrāk *Symphodus tinca* / LUMBRAK
lumbrāk *Symphodus tinca* / LUMBRAK
lumbrāk *Symphodus tinca* / LUMBRAK
lumbrāk *Symphodus tinca* / LUMBRAK
lumbrèla *Sabella spallanzanii* / LUMBRELA
lumbrèlīn *Sabella spallanzanii* / LUMBRELA
lumbrōk *Symphodus tinca* / LUMBRAK
lumbrōk *Symphodus tinca* / LUMBRAK
lùmpār *Patella* / LUPAR
lùmpār *Patella* / LUPAR
lùmpar *Patella* / LUPAR
lùmpor *Patella* / LUPAR
lùmpor *Platichthys flesus* / RUMPUL (2)
lùpār *Patella* / LUPAR
lùpār *Patella* / LUPAR
lùpar *Patella* / LUPAR
lùpār *Patella* / LUPAR
lùpār *Patella* / LUPAR
lùpor *Patella* / LUPAR
lùstura *Pinna nobilis* / LOSTURA
lustùra *Pinna nobilis* / LOSTURA
luštùra *Pinna nobilis* / LOSTURA
lùščura *Pinna nobilis* / LOSTURA
lùščura *Pinna nobilis* / LOSTURA
ljustùra *Pinna nobilis* / LOSTURA
ljustùra *Pinna nobilis* / LOSTURA
ljustùra *Pinna nobilis* / LOSTURA
ljustùra *Pinna nobilis* / LOSTURA
māca *Cepola rubescens* / MAČ
māč *Cepola rubescens* / MAČ
māčica *Scyliorhinus canicula* / MAČKA (2)

màčìnac *Cepola rubescens* / MAČ
 mačìnac *Cepola rubescens* / MAČ
 màčka *Scyliorhinus stellaris* / MAČKA
 màčka *Scyliorhinus canicula* / MAČKA (2)
 màčka *Scyliorhinus stellaris* / MAČKA
 màčka *Scyliorhinus canicula* / MAČKA (2)
 màčkìca *Scyliorhinus canicula* / MAČKA (2)
 màčk'ica *Scyliorhinus canicula* / MAČKA (2)
 màla kòmārča *nedorasla komarča* / KOMARČA (2)
 màli kánjac *Serranus hepatus* / KANJ (■)
 màma od ùgora *Gaidropsarus mediterraneus* / UGOROVA MAJKA
 mànda *Atherina boyeri* / MANDA
 marìna *Muraena helena* / MURINA
 màrmar *Lithognathus mormyrus* / MARMAR
 màrmolìca *Trisopterus minutus* / MARMOLICA
 màrmorìca *Trisopterus minutus* / MARMOLICA
 màška *Scyliorhinus stellaris* / MAČKA
 màška *Scyliorhinus canicula* / MAČKA (2)
 màšinār *Maja crispata* / MAŠINAR
 màška *Scyliorhinus stellaris* / MAČKA
 màška *Scyliorhinus stellaris* / MAČKA
 màška *Scyliorhinus canicula* / MAČKA (2)
 màška od fānga *Scyliorhinus canicula* / MAČKA (2)
 màška od kāmèna *Scyliorhinus stellaris* / MAČKA
 màška ol fānga *Scyliorhinus canicula* / MAČKA (2)
 màška ol sarbūnà *Scyliorhinus canicula* / MAČKA (2)
 màška ol škrāpe *Scyliorhinus stellaris* / MAČKA
 màška ol šporkēga *Scyliorhinus stellaris* / MAČKA
 màška prlava *Scyliorhinus stellaris* / MAČKA
 màška tìgrasta *Scyliorhinus stellaris* / MAČKA
 màter od ùgora *Gaidropsarus mediterraneus* / UGOROVA MAJKA
 màtulič *Pagellus acarne* / MATULIČ
 medúza *Scyzophoa* / MEDUZA
 mèdvid *Monachus monachus* / MEDVID

medvîd *Monachus monachus* / MEDVID
 medvîd *Monachus monachus* / MEDVID
 mèdvidica *Monachus monachus* / MEDVID
 mèdvidica *Monachus monachus* / MEDVID
 medvîdica *Monachus monachus* / MEDVID
 mèdvjedica *Monachus monachus* / MEDVID
 međèd *Monachus monachus* / MEDVID
 mekinja *Venus verrucosa* / MLEKINJA
 mèkîš *Mustelus mustelus* / MEKIŠ
 mèkiš *Mustelus mustelus* / MEKIŠ
 mènula *Spicara flexuosa* / MENULA
 mènula *Pagellus acarne* / MENULA (2)
 mênulica *Spicara flexuosa* / MENULA
 mènjula *Spicara flexuosa* / MENULA
 merîna *Muraena helena* / MURINA
 merluc *Merluccius merluccius* / MURLUC
 mezàrbùn *Pagellus acarne* / MEZARBUN
 mezopêrka mezokánjac *Serranus hepatus* / MEZOPIRKA MEZOKANJAC
 mezopìrak *Serranus hepatus* / MEZOPIRKA MEZOKANJAC
 mičûn *Engraulis enchrasicolus* / MINĆUN
 mičûn *Engraulis enchrasicolus* / MINĆUN
 mičûn *Engraulis enchrasicolus* / MINĆUN
 mìnčûn *Engraulis enchrasicolus* / MINĆUN
 minčûn *Engraulis enchrasicolus* / MINĆUN
 minčûn *Engraulis enchrasicolus* / MINĆUN
 minčûn *Engraulis enchrasicolus* / MINĆUN
 minčûn *Engraulis enchrasicolus* / MINĆUN
 mînjula *Pagellus acarne* / MENULA (2)
 mînjula *Spicara flexuosa* / MENULA
 mîsec *Haliotis tuberculata* / MISEC
 mîsēc *Haliotis tuberculata* / MISEC
 mîskra *Clibanarius erythropus* / ISKRA
 mîskra *Cerithium vulgatum* / ISKRA (2)
 mîš *Serranus hepatus* / MIŠ¹

mīš *Myliobatis aquila* / MIŠ²
 mīš *Gaidropsaurus mediterraneus* / MIŠ³
 mīš *Lophius piscatorius* / MIŠ⁴
 mīšič *Serranus hepatus* / MIŠ¹
 mīšič *Serranus hepatus* / MIŠ¹
 mīšič *Serranus hepatus* / MIŠ¹
 mīšič *Serranus hepatus* / MIŠ¹
 mīšič *Serranus hepatus* / MIŠ¹
 mīšič *Serranus hepatus* / MIŠ¹
 mlacìc *Cepola rubescens* / MAC
 mlèkinja *Venus verrucosa* / MLEKINJA
 mlíko *Atherina boyeri* / MLIKO
 môdrak *Spicara maena* / MODRAK
 môdrāk *Spicara maena* / MODRAK
 mòdruj *Prionace glauca* / MODRUJ
 mòdrūj *Spicara maena* / MODRAK
 mòdrūj *Prionace glauca* / MODRUJ
 modrūj *Prionace glauca* / MODRUJ
 modrūj *Prionace glauca* / MODRUJ
 modrūj *Prionace glauca* / MODRUJ
 modrūj *Bolinus brandaris* / MODRUJAK
 modrūjak *Bolinus brandaris* / MODRUJAK
 modrūjak *Hexaplex trunculus* / MODRUJAK (2)
 modrūjak *Bolinus brandaris* / MODRUJAK
 modrūjak *Hexaplex trunculus* / MODRUJAK (2)
 modrūjāk *Bolinus brandaris* / MODRUJAK
 mòdrūlj *Prionace glauca* / MODRUJ
 mòdrūlj *Spicara maena* / MODRAK
 mòdrūlj *Prionace glauca* / MODRUJ
 modrūlj *Prionace glauca* / MODRUJ
 mójak *Microcosmus sabatieri* / MOJAK
 mōjāk *Microcosmus sabatieri* / MOJAK
 mōl *Merluccius merluccius* / MOL
 mōl *Marlangius merlangius* / MOL (2)
 mòleta *Trisopterus minutus* / MOL

mòleta *Marlangius merlangius* / MOL (2)
 molèta *Marlangius merlangius* / MOL (2)
 mòlica *Trisopterus minutus* / MOL
 mòlo mãška *Scyliorhinus canicula* / MAČKA (2)
 molùda *Blenniidae* / MOLUDA
 molùda *Blennius ocellaris* / MOLUDA (2)
 mòluša *Trisopterus minutus* / MOL
 mordûj *Prionace glauca* / MODRUJ
 mòrina *Muraena helena* / MURINA
 mòrîna *Muraena helena* / MURINA
 morîna *Muraena helena* / MURINA
 môrmolica *Trisopterus minutus* / MARMOLICA
 mòrskā žèna *Monachus monachus* / MORSKA ŽENA
 môrski bahïc *Microcosmus sabatieri* / BAHIĆ (◊)
 mòrski còvik *Monachus monachus* / MORSKI ČOVİK
 mòrskî cvît *Sabella spallanzanii* / CVIT
 mòrski cvît *Sabella spallanzanii* / CVIT
 morskî cvît *Sabella spallanzanii* / CVIT
 mòrskî còvik *Monachus monachus* / MORSKI ČOVİK
 mòrski còvik *Monachus monachus* / MORSKI ČOVİK
 mòrski còvik *Monachus monachus* / MORSKI ČOVİK
 morskî còvik *Monachus monachus* / MORSKI ČOVİK
 morskî còvik *Monachus monachus* / MORSKI ČOVİK
 morskî gudân *Microcosmus sabatieri* / MORSKI GUDAN
 mòrskî kônj *Hippocampus hippocampus* / KONJ
 morskî kônj *Hippocampus hippocampus* / KONJ
 mòrski konjîc *Hippocampus hippocampus* / KONJ
 mòrskî kùrac *Holothuroidea* / MORSKI KURAC
 mòrskî kùrac *Holothuroidea* / MORSKI KURAC
 morskî vrâg *Microcosmus sabatieri* / MORSKI VRAG
 morskî vrâg *Microcosmus sabatieri* / MORSKI VRAG
 mòrskō jâje *Microcosmus sabatieri* / JAJE
 mòrsko jâje *Microcosmus sabatieri* / JAJE
 mòrsko jâje *Microcosmus sabatieri* / JAJE

mòrskō jâje *Microcosmus sabatieri* / JAJE
 mòrsko jâje *Microcosmus sabatieri* / JAJE
 morskô j°âje *Microcosmus sabatieri* / JAJE
 morskô jôje *Microcosmus sabatieri* / JAJE
 m^uôl *Merluccius merluccius* / MOL
 mrdūjāk *Bolinus brandaris* / MODRUJAK
 mrdūjāk *Hexaplex trunculus* / MODRUJAK (2)
 mrîna *Muraena helena* / MURINA
 mùrina *Muraena helena* / MURINA
 mùrîna *Muraena helena* / MURINA
 murîna *Muraena helena* / MURINA
 murlùc *Merluccius merluccius* / MURLUC
 murlüs *Merluccius merluccius* / MURLUC
 mùskavac *Eledone moschata* / MUZGAVAC
 mùšula *Arca noae* / MUŠULA
 mùšja *Mytilus galloprovincialis* / MUŠULA (2)
 mùškādîn *Eledone moschata* / MUŠKARDIN
 mùškâ lignja *Todarodes sagittatus* / LIGNJA (2)
 mùškardîn *Eledone moschata* / MUŠKARDIN
 mùškovac *Eledone moschata* / MUZGAVAC
 mùšlja *Mytilus galloprovincialis* / MUŠULA (2)
 muštrâvenat *Scomberesox saurus* / MUŠTRAVENAT
 mùšula *Arca noae* / MUŠULA
 mùšula *Mytilus galloprovincialis* / MUŠULA (2)
 mùšula *Pinna nobilis* / MUŠULA (3)
 mùšula pr^oâva *Arca noae* / MUŠULA
 mùzgâč *Eledone moschata* / MUZGAVAC
 muzgâč *Eledone moschata* / MUZGAVAC
 muzgâč *Eledone moschata* / MUZGAVAC
 múzgavac *Eledone moschata* / MUZGAVAC
 mûzgavac *Eledone moschata* / MUZGAVAC
 mÿzgavac *Eledone moschata* / MUZGAVAC
 muzgêj *Eledone moschata* / MUZGAVAC
 mùzgovac *Eledone moschata* / MUZGAVAC

mûzgovac *Eledone moschata* / MUZGAVAC
 mûžgovac *Eledone moschata* / MUZGAVAC
 múžgavac *Eledone moschata* / MUZGAVAC
 müžgavac *Eledone moschata* / MUZGAVAC
 nänar *Phorcus turbinatus* / NANAR
 nänār *Phorcus turbinatus* / NANAR
 nänara *Phorcus turbinatus* / NANAR
 nänāra *Phorcus turbinatus* / NANAR
 nänjūr *Phorcus turbinatus* / NANAR
 nōpr̥stak *Mytilus galloprovincialis* / (+)PRST/+ (■)
 njänjar *Phorcus turbinatus* / NANAR
 òbadnica *Octopus vulgaris* / HOBOTNICA
 òbatnica *Octopus vulgaris* / HOBOTNICA
 objāk *Spicara smaris* ♂ / OBJAK
 òblica *Spicara smaris* / GIRA OBLICA
 oblìca *Spicara smaris* / GIRA OBLICA
 òbodnica *Octopus vulgaris* / HOBOTNICA
 òbotnica *Octopus vulgaris* / HOBOTNICA
 òbotnìca *Octopus vulgaris* / HOBOTNICA
 obòtnica *Octopus vulgaris* / HOBOTNICA
 òčāda *Oblada melanura* / OČADA
 očāk *Spicara smaris* ♂ / OBJAK
 očāk *Spicara smaris* ♂ / OČAK
 očōk *Spicara smaris* ♂ / OČAK
 ogārc *Phorcus turbinatus* / OGRC
 ògrc *Phorcus turbinatus* / OGRC
 ògrc *Phorcus turbinatus* / OGRC
 ogřc *Phorcus turbinatus* / OGRC
 òiga *Atherina boyeri* / OLIGA
 oīga *Atherina boyeri* / OLIGA
 oïga *Atherina boyeri* / OLIGA
 òjiga *Atherina boyeri* / OLIGA
 òjiga *Atherina boyeri* / OLIGA
 ojïga *Atherina boyeri* / OLIGA

òjuga *Atherina boyeri* / OLIGA
 òkan *Pagellus acarne* / OKAN
 òkân *Pagellus acarne* / OKAN
 ökan *Pagellus acarne* / OKAN
 ökân *Pagellus acarne* / OKAN
 okân *Pagellus acarne* / OKAN
 okàn *Pagellus acarne* / OKAN
 òliga *Atherina boyeri* / OLIGA
 òliganj *Loligo vulgaris* / LIGNJA
 òliganj *Todarodes sagittatus* / LIGNJA (2)
 olîganj *Todarodes sagittatus* / LIGNJA (2)
 olîgnja *Todarodes sagittatus* / LIGNJA (2)
 òljiga *Atherina boyeri* / OLIGA
 opîrak *Serranus scriba* / PIRKA
 òrâda *Sparus aurata* / ORADA
 orâda *Sparus aurata* / ORADA
 orâda *nedorasla komarča* / ORADA (2)
 òrâdica *nedorasla komarča* / ORADA (2)
 ôrhan *Seriola dumerili* / ORHAN
 ôrhan *Seriola dumerili* / ORHAN
 ôrhân *Seriola dumerili* / ORHAN
 òštrîga *Ostrea edulis* / OŠTRIGA
 öštriga *Ostrea edulis* / OŠTRIGA
 öštriga *Spondylus gaederopus* / OŠTRIGA (2)
 òštri pàs *Squalus acanthias* / PAS (3)
 òštruj *Spicara flexuosa* / OŠTRUJ
 òštrûj *Spicara flexuosa* / OŠTRUJ
 oštrûj *Spicara flexuosa* / OŠTRUJ
 oštrûj *Spicara flexuosa* / OŠTRUJ
 òštruja *Spicara flexuosa* / OŠTRUJ
 oštrùja *Spicara flexuosa* / OŠTRUJ
 òštrûlj *Spicara flexuosa* / OŠTRUJ
 òštrulja *Spicara flexuosa* / OŠTRUJ
 ôvcica *Lithognathus mormyrus* / OVČICA

ovčica *Lithognathus mormyrus* / OVČICA
 óvčica *Lithognathus mormyrus* / OVČICA
 óvč'ica *Lithognathus mormyrus* / OVČICA
 òvčica *Lithognathus mormyrus* / OVČICA
 òvč'ica *Lithognathus mormyrus* / OVČICA
 òvč'ica *Lithognathus mormyrus* / OVČICA
 òvč'ica *Lithognathus mormyrus* / OVČICA
 òvč'ica *Lithognathus mormyrus* / OVČICA
 òvč'ica *Lithognathus mormyrus* / OVČICA
 òvč'ica *Lithognathus mormyrus* / OVČICA
 òvrata *Sparus aurata* / OVRATA
 òvrata *nedorasla komarča* / OVRATA (2)
 ovràta *Sparus aurata* / OVRATA
 òvratica *nedorasla komarča* / OVRATA (2)
 pāgar *Pagrus pagrus* / PAGAR
 pāgar *Pagrus pagrus* / PAGAR
 pāgār *Pagrus pagrus* / PAGAR
 pāgār *Pagrus pagrus* / PAGAR
 palàmida *Sarda sarda* / PALAMIDA
 palàmīda *Sarda sarda* / PALAMIDA
 palàmîda *Sarda sarda* / PALAMIDA
 palamîda *Sarda sarda* / PALAMIDA
 palàstura *Pinna nobilis* / PALASTURA
 pantaléna *Patella* / PANTALENA
 pantalêna *Patella* / PANTALENA
 pàntalīn *Patella* / PANTALENA
 pápak *Arca noae* / PAPAK
 papalīn *Sprattus sprattus* / PAPALINA
 papàlina *Sprattus sprattus* / PAPALINA
 papàlīna *Sprattus sprattus* / PAPALINA
 papàlīna *Sprattus sprattus* / PAPALINA
 papalīna *Sprattus sprattus* / PAPALINA
 papàlōnga *Solen capensis* / KAPALONGA

pàrica *srčanka (Cardiidae) općenito* / PARICA
 parstàc *Lithophaga lithophaga* / (+)PRST/+
 partizàn *Clibanarius erythropus* / PARTIZAN
 pàs *općenito morski pas* / PAS
 pàs *općenito veliki morski pas* / PAS (2)
 pàs *Squalus acanthias* / PAS (3)
 pàs *Mustelus mustelus* / PAS (4)
 pàs *Prionace glauca* / PAS (5)
 pasàra *Citharus linguatula* / PAŠARA (■)
 pàs sa dràčon *Squalus acanthias* / PAS (3)
 pàstrva *Labrus viridis* / PASTRVA
 pàšarica *Raja miraletus* / PAŠARA (■)
 pàšār *Platichthys flesus* / PAŠARA
 pàšara *Platichthys flesus* / PAŠARA
 pàščina *općenito veliki morski pas* / PAS (2)
 pàšōr *Platichthys flesus* / PAŠARA
 patalēna *Patella* / PANTALENA
 patarāca *Citharus linguatula* / PATARAČA
 patàrača *Citharus linguatula* / PATARAČA
 patàrača *Citharus linguatula* / PATARAČA
 patarāča *Citharus linguatula* / PATARAČA
 patarāča *Citharus linguatula* / PATARAČA
 pàuk *Trachinidae* / PAUK
 pàuk *Trachinidae* / PAUK
 pàuk *Uranoscopus scaber* / PAUK (2)
 pàūk *Trachinidae* / PAUK
 pàūk *Uranoscopus scaber* / PAUK (2)
 pāvak *Trachinidae* / PAUK
 pāvuk *Trachinidae* / PAUK
 pèdača *Mytilus galloprovincialis* / PEDOČ
 pedòč *Mytilus galloprovincialis* / PEDOČ
 pèdoč *Mytilus galloprovincialis* / PEDOČ
 pedòč *Mytilus galloprovincialis* / PEDOČ
 pedòč *Mytilus galloprovincialis* / PEDOČ

pèdoča *Mytilus galloprovincialis* / PEDOĆ
 pèdoča *Mytilus galloprovincialis* / PEDOĆ
 pedòča *Mytilus galloprovincialis* / PEDOĆ
 pedòča *Mytilus galloprovincialis* / PEDOĆ
 pèčmeg *Uranoscopus scaber* / BEŽMEK
 pelègrīna *Pecten jacobeus* / PELEGRINA
 pempèzalo *Scyllarus arctus* / ZEZALO
 pèna *Squalus acanthias* / PENA
 pèna *općenito morski pas* / PENA (2)
 pèna *općenito veliki morski pas* / PENA (3)
 pèna *Mustelus mustelus* / PENA (4)
 pèndi zèzalo *Scyllarus arctus* / ZEZALO
 pepèljara *Pecten jacobeus* / PEPELJARA
 pèriskā *Pinna nobilis* / PERISKA
 pèriskā *Pinna nobilis* / PERISKA
 perīskā *Pinna nobilis* / PERISKA
 pērka *Serranus scriba* / PIRKA
 pērka *Palaemon serratus* / PERKA
 péstej *Holothuroidea* / PISTEJ
 péstěj *Holothuroidea* / PISTEJ
 pèstěj *Holothuroidea* / PISTEJ
 pestěj *Holothuroidea* / PISTEJ
 péstoj *Holothuroidea* / PISTEJ
 péstoja *Holothuroidea* / PISTEJ
 pèstojak *Holothuroidea* / PISTEJ
 péstonja *Holothuroidea* / PISTEJ
 pešešpōda *Xiphias gladius* / PEŠEŠPADA
 pèš *Gobiidae* / PEŠ
 pešakōnt *općenito veliki morski pas* / PEŠEKAN
 peškaēna *općenito veliki morski pas* / PEŠEKAN
 peškaēna *Prionace glauca* / PEŠEKAN (2)
 pešekān *općenito veliki morski pas* / PEŠEKAN
 pešekān *Prionace glauca* / PEŠEKAN (2)
 pešekānja *općenito veliki morski pas* / PEŠEKANJA

pešekänja *općenito veliki morski pas* / PEŠEKANJA
 pešekänja *Prionace glauca* / PEŠEKANJA (2)
 pešelûna *Mola mola* / PEŠELUNA
 pešespâda *Xiphias gladius* / PEŠEŠPADA
 pešespôda *Xiphias gladius* / PEŠEŠPADA
 pešetambûro *Mola mola* / PEŠETAMBURO
 pešibûtac *Mola mola* / BUCAT
 pešikân *općenito veliki morski pas* / PEŠEKAN
 pešikânt *općenito veliki morski pas* / PEŠEKAN
 pešikânj *općenito veliki morski pas* / PEŠEKANJA
 pešikanja *općenito veliki morski pas* / PEŠEKANJA
 pešikänja *općenito veliki morski pas* / PEŠEKANJA
 pešikänja *općenito veliki morski pas* / PEŠEKANJA
 pešikänja *Prionace glauca* / PEŠEKANJA (2)
 pešikônt *općenito veliki morski pas* / PEŠEKAN
 pešikônt *Prionace glauca* / PEŠEKAN (2)
 pešitambürlo *Mola mola* / PEŠETAMBURO
 pëtrovo üho *Haliotis tuberculata* / PETROVO UHO
 pëtrovo üvo *Haliotis tuberculata* / PETROVO UHO
 petròvo üvo *Haliotis tuberculata* / PETROVO UHO
 pìc *Diplodus puntazzo* / PIC
 picamôrta *Diplodus puntazzo* / PIC
 picigamôrt *Spondylisoma cantharus* / KANTAR
 pìcigamôrte *Spondylisoma cantharus* / KANTAR
 picigamôrti *Spondylisoma cantharus* / KANTAR
 pìča *Spicara smaris* ♂ / PIČA
 pìčac *Diplodus puntazzo* / PIC
 pìdoč *Mytilus galloprovincialis* / PEDOČ
 pidöč *Mytilus galloprovincialis* / PEDOČ
 pìkolo *Serranus hepatus* / PIKOLO
 pilingrîna *Pecten jacobeus* / PELEGRINA
 pînta *Raja miraletus* / PINTA
 pîrak *Serranus scriba* / PIRKA
 pîrak *Serranus cabrilla* / PIRKA (■)

pìrak *Serranus hepatus* / PIRKA (■)
 pìrāk *Serranus scriba* / PIRKA
 pîrka *Serranus scriba* / PIRKA
 pîrke manje *Labridae* / PIRKA (■)
 pîrula *Cerithium vulgatum* / PIRULA
 pìskavica *Delphinus sp.* / PISKAVICA
 pistêj *Holothuroidea* / PISTEJ
 pìstej *Holothuroidea* / PISTEJ
 pìstêj *Holothuroidea* / PISTEJ
 pistêj *Holothuroidea* / PISTEJ
 pistiêj *Holothuroidea* / PISTEJ
 pistiêj *Holothuroidea* / PISTEJ
 pist'êj *Holothuroidea* / PISTEJ
 pistiêj *Holothuroidea* / PISTEJ
 pistùrela *Bolinus brandaris* / PISTURELA
 pišikônt *općenito veliki morski pas* / PEŠEKAN
 pišikônt *Prionace glauca* / PEŠEKAN (2)
 pištêj *Holothuroidea* / PISTEJ
 pišakônt *općenito veliki morski pas* / PEŠEKAN
 pišakônt *Prionace glauca* / PEŠEKAN (2)
 pišinbùtac *Mola mola* / BUCAT
 pišikàna *općenito veliki morski pas* / PEŠEKAN
 pišikàna *Prionace glauca* / PEŠEKAN (2)
 pišikànja *općenito veliki morski pas* / PEŠEKANJA
 pišikônt *općenito veliki morski pas* / PEŠEKAN
 pišikônt *Prionace glauca* / PEŠEKAN (2)
 piškino pokrívce *Platichthys flesus* / PIZDIN POKRIVAC
 piškin pòkriv *Platichthys flesus* / PIZDIN POKRIVAC
 piškin pokrívac *Solea solea* / PIZDIN POKRIVAC (2)
 piškin pokrívac *Platichthys flesus* / PIZDIN POKRIVAC
 piškin pokrívac *Raja miraletus* / PIZDIN POKRIVAC (■)
 pištêj *Holothuroidea* / PISTEJ
 pišmôl *Merlangius merlangus* / PIŠMOLJ
 pišmõj *Merlangius merlangus* / PIŠMOLJ

pišmôj *Merlangius merlangus* / PIŠMOLJ
 pišmol *Merlangius merlangus* / PIŠMOLJ
 pišmōl *Merlangius merlangus* / PIŠMOLJ
 pïšmol *Merlangius merlangus* / PIŠMOLJ
 pïšmōl *Merlangius merlangus* / PIŠMOLJ
 pišmōl *Merlangius merlangus* / PIŠMOLJ
 pišmolj *Merlangius merlangus* / PIŠMOLJ
 pišmōlj *Merlangius merlangus* / PIŠMOLJ
 pišmōlj *Merlangius merlangus* / PIŠMOLJ
 pišmōlj *Merlangius merlangus* / PIŠMOLJ
 pišm^uol *Merlangius merlangus* / PIŠMOLJ
 piš mōl *Merlangius merlangus* / PIŠMOLJ
 pitomâč *Eriphia verrucosa* / PITOMAC̆
 pívac *Blennius ocellaris* / PIVAC
 pívac *Mytilus galloprovincialis* / PIVAC²
 pívčenj^{ak} *Blennius ocellaris* / PIVAC
 pívčina *Blennius ocellaris* / PIVAC
 pìzdēj *Holothuroidea* / PISTEJ
 pìzdēj *Holothuroidea* / PISTEJ
 pìzdèjica *Anemonia viridis* / PIZD/+
 pìzdejìca *Anemonia viridis* / PIZD/+
 pìzdìčj *Holothuroidea* / PISTEJ
 pìzdica *Mytilus galloprovincialis* / PIZDICA
 pìzdica *Patella* / PIZDICA (4)
 pìzdica *Ruditapes decussatus* / PIZDICA (3)
 pìzdìca *Mytilus galloprovincialis* / PIZDICA
 pìzdìca *Microcosmus sabatieri* / PIZDICA (5)
 pìzdìca *Anemonia viridis* / PIZD/+
 pìzdina *Anemonia viridis* / PIZD/+
 pìzdìno pokrívce *Platichthys flesus* / PIZDIN POKRIVAC (2)
 pìzdìno pokrívce *Solea solea* / PIZDIN POKRIVAC
 pìzdin poklòpac *Solea solea* / PIZDIN POKRIVAC
 pìzdìn pòklopac *Platichthys flesus* / PIZDIN POKRIVAC (2)
 pìzdin pokrív^{ac} *Solea solea* / PIZDIN POKRIVAC

pízdin pokrívac *Platichthys flesus* / PIZDIN POKRIVAC (2)
 pízdin pokrívac *Citharus linguatula* / PIZDIN POKRIVAC (3)
 pīzdin pokrīvāc *Platichthys flesus* / PIZDIN POKRIVAC (2)
 pīzdīn pokrívāc *Solea solea* / PIZDIN POKRIVAC
 pīzdīn pokrívāc *Platichthys flesus* / PIZDIN POKRIVAC (2)
 pīzdīn prilīpak *Platichthys flesus* / PIZDIN POKRIVAC (2)
 pízdin zálistak *Platichthys flesus* / PIZDIN POKRIVAC (2)
 pízdin zálistak *Citharus linguatula* / PIZDIN POKRIVAC (3)
 pīzdācina *Scyzophoa* / PIZD/+ (■)
 pīzdūn pokrīvāc *Platichthys flesus* / PIZDIN POKRIVAC (2)
 pjêrak *Serranus scriba* / PIRKA
 pjêrka *Serranus scriba* / PIRKA
 plāšivāc *Pachygrapsus marmoratus* / PLAŠIVAC
 plašivāc *Pachygrapsus marmoratus* / PLAŠIVAC
 plāvica *Spondyliosoma cantharus* / KANTAR
 plāvuša *Pagellus acarne* / PLAVUŠA
 pljūcavāc *Scorpaena notata* / PLJUCAVAC
 pòdlanica *nedorasla komarča* / PODLANICA
 podlānica *nedorasla komarča* / PODLANICA
 pòdstanar *Clibanarius erythropus* / PODSTANAR
 pòdūjke *manje Labridae* / PODUJKA
 pòlānda *Sarda sarda* / POLANDA
 polānda *Sarda sarda* / POLANDA
 polāndra *Sarda sarda* / POLANDA
 policijot *Coris julis* / POLICJOT
 policijot *Coris julis* ♀ / POLICJOT (2)
 pol°ānda *Sarda sarda* / POLANDA
 pòlōnda *Sarda sarda* / POLANDA
 polōnda *Sarda sarda* / POLANDA
 parāpnjok *Gobiidae* / PORAPNJAK
 porstāc *Lithophaga lithophaga* / (+)PRST/+
 pòskok *Scomberesox saurus* / POSKOK
 pòskōk *Scomberesox saurus* / POSKOK
 postārc *Lithophaga lithophaga* / (+)PRST/+

postàrc *Lithophaga lithophaga* / (+)PRST/+
 pràsac *Serranus hepatus* / PRASAC
 pŕč *Spicara smaris* ♂ / PRČ¹
 pŕč *Solen capensis* / PRČ²
 prdēj *Carcinus maenas* / PRDEJ
 prìlipak *Patella* / PRILJEPAK
 prìlipak *Patella* / PRILJEPAK
 prìlipak *Patella* / PRILJEPAK
 prìlipak *Solea solea* / PIZDIN POKRIVAC
 prišìkanja *općenito veliki morski pas* / PEŠEKANJA
 pròstac *Lithophaga lithophaga* / (+)PRST/+
 pŕpōr *Hexaplex trunculus* / PUMPAR
 pŕpōr *Bolinus brandaris* / PUMPAR (2)
 pŕstac *Lithophaga lithophaga* / (+)PRST/+
 pŕstac *Lithophaga lithophaga* / (+)PRST/+
 pŕstàc *Lithophaga lithophaga* / (+)PRST/+
 pŕstavac *Lithophaga lithophaga* / (+)PRST/+
 pŕstavac *Solen capensis* / (+)PRST/+ (■)
 pŕstavac *Solen capensis* / (+)PRST/+ (■)
 pŕstič *Lithophaga lithophaga* / (+)PRST/+
 pŕstič *Lithophaga lithophaga* / (+)PRST/+
 pŕstič *Lithophaga lithophaga* / (+)PRST/+
 pŕšnjâk *Lithophaga lithophaga* / (+)PRST/+
 pŕšnjâk *Lithophaga lithophaga* / (+)PRST/+
 pùh *Serranus hepatus* / PUH
 pulicìjot *Coris julis* / POLICJOT
 pulicjòt *Coris julis* / POLICJOT
 pulicjòt *Coris julis* ♀ / POLICJOT (2)
 pûmpar *Hexaplex trunculus* / PUMPAR
 pûmpor *Hexaplex trunculus* / PUMPAR
 pûmpor *Bolinus brandaris* / PUMPAR (2)
 pùž *Cerithium vulgatum* / PUŽ
 pùžič *Phorcus turbinatus* / PUŽ (2)
 pùžič *Phorcus turbinatus* / PUŽ (2)

pùžva *Spongia officinalis* / SPUŽVA
 rācič *Pachygrapsus marmoratus* / RAK (2)
 rāđa *Raja clavata* / RAŽA
 rācić *Carcinus maenas* / RAK
 rācić *Carcinus maenas* / RAK
 rācić *Pachygrapsus marmoratus* / RAK (2)
 rāčica *Cerithium vulgatum* / RAČICA
 rācič *Carcinus maenas* / RAK
 rācič *Pachygrapsus marmoratus* / RAK (2)
 rācič *Carcinus maenas* / RAK
 rācič *Pachygrapsus marmoratus* / RAK (2)
 rācič *Clibanarius erythropus* / RAK (3)
 rācič *Carcinus maenas* / RAK
 rācič *Clibanarius erythropus* / RAK (3)
 rācič *Carcinus maenas* / RAK
 rācič *Pachygrapsus marmoratus* / RAK (2)
 rācić *Carcinus maenas* / RAK
 rācić *Carcinus maenas* / RAK
 rācić *Pachygrapsus marmoratus* / RAK (2)
 rāk *Carcinus maenas* / RAK
 rāk *Pachygrapsus marmoratus* / RAK (2)
 rāk *Carcinus maenas* / RAK
 rāk *Pachygrapsus marmoratus* / RAK (2)
 rāk *Clibanarius erythropus* / RAK (3)
 rāk crnēj *Pachygrapsus marmoratus* / RAK (2)
 rāk od mātē *Eriphia verrucosa* / RAK (◇)
 rāk od stīniē *Carcinus maenas* / RAK
 rāžina *Raja clavata* / RAŽA
 ražina *Raja clavata* / RAŽA
 rāža *Raja clavata* / RAŽA
 rāža *Raja clavata* / RAŽA
 rāža *Raja miraletus* / RAŽA (2)
 rāža *Raja clavata* / RAŽA
 rāžina *Raja clavata* / RAŽA

ražina *Raja clavata* / RAŽA
 ražina *Raja miraletus* / RAŽA (2)
 ražina *Dipturus oxyrinchus* / RAŽA (3)
 ražun *Dipturus oxyrinchus* / RAŽUN
 ričasta srčanka (*Cardiidae*) općenito / RICASTA
 rògáč *Bolinus brandaris* / ROGAČ
 ròguja *Bolinus brandaris* / ROGAČ
 rōmb *Scophthalmidae* / ROMB
 rōmb *Scophthalmidae* / ROMB
 rōmpo *Scophthalmidae* / ROMB
 ròšpo *Lophius piscatorius* / ROŠPO
 rūmb *Scophthalmidae* / ROMB
 rumb *Scophthalmidae* / ROMB
 rumbáč *Scophthalmidae* / ROMB
 rūmbo *Scophthalmidae* / ROMB
 rūmp *Scophthalmidae* / ROMB
 rünac *Eriphia verrucosa* / RUNJAVAC
 rünp *Scophthalmidae* / ROMB
 rūmpul *Scophthalmidae* / ROMB
 rünjavac *Eriphia verrucosa* / RUNJAVAC
 rünjavac *Maja crispata* / RUNJAVAC (2)
 rusèt *Scyliorhinus canicula* / RUSËT
 sãbja *Xiphias gladius* / SABJA
 sãbljarka *Xiphias gladius* / SABJA
 sálak *Palaemon serratus* / ŠAL
 sãlãk *Palaemon serratus* / ŠAL
 sald°âr *Coris julis* / SALDAR
 sãlmača *Symphodus tinca* / SONJAČA
 sãlmača *Symphodus tinca* / SONJAČA
 sãlpa *Sarpa salpa* / SALPA
 sãlpa *Sarpa salpa* / SALPA
 sãpa *Sarpa salpa* / SALPA
 sãpa *Sarpa salpa* / SALPA
 sãmac *Clibanarius erythropus* / SAMAC

sàmar *Spicara smaris* ♂ / SAMAR
 sàmār *Spicara smaris* ♂ / SAMAR
 samār *Spicara smaris* ♂ / SAMAR
 samâr *Spicara smaris* ♂ / SAMAR
 samâr *Spicara smaris* ♂ / SAMAR
 samâ̄r *Spicara smaris* ♂ / SAMAR
 samarüşa *Spicara smaris* / SAMAR (■)
 samarüşa *Spicara smaris* ♂ / SAMAR
 sam^oâr *Spicara smaris* ♂ / SAMAR
 samô̄r *Spicara smaris* ♂ / SAMAR
 samô̄r *Spicara smaris* ♂ / SAMAR
 sampijêro *Zeus faber* / ŠAMPJER
 sampjêro *Zeus faber* / ŠAMPJER
 sanpjêro *Zeus faber* / ŠAMPJER
 sânjevača *Labrus viridis* / SONJAČA (■)
 sârag *Diplodus sargus* / ŠARAG
 sârak *Diplodus sargus* / ŠARAG
 saràklina *Sprattus sprattus* / SARAKLINA
 sarbunjăča *Callista chione* / SARBUNJAČA
 sàrdela *Sardina pilchardus* / SRDELA
 sardèla *Sardina pilchardus* / SRDELA
 sardèlîna *Sprattus sprattus* / SRDELINA
 sardelîna *Sprattus sprattus* / SRDELINA
 sardelûn *Alosa fallax* / SRDELUN
 sàrdila *Sardina pilchardus* / SRDELA
 sàrdûn *Alosa fallax* / SARDUN
 sàrûn *Trachurus trachurus* / SARUN
 sârûn *Trachurus trachurus* / SARUN
 sarûn *Trachurus trachurus* / SARUN
 sarûn *Trachurus trachurus* / SARUN
 sîdrenača *Scyliorhinus stellaris* / SIDRENJAČA
 sîdrenjača *Scyliorhinus stellaris* / SIDRENJAČA
 sîdrovača *Scyliorhinus stellaris* / SIDRENJAČA
 sîč *Uranoscopus scaber* / SIČ

sĭpa *Sepia officinalis* / SIPA
 sĭpica *Sepiola rondeletii* / SIPICA
 sĭpĭca *Sepiola rondeletii* / SIPICA
 sĭtnĭš *manje Labridae* / SITNIŠ
 sĭvac *Mustelus mustelus* / SIVAC
 sĭvac *Squalus acanthias* / SIVAC (2)
 skarpĕna *Scorpaena scrofa* / ŠKRPINA
 skitùša *Symphodus tinca* / SKITUŠA
 sklâc *Squatina squatina* / SKLAT
 sklât *Squatina squatina* / SKLAT
 sklât *Squatina squatina* / SKLAT
 sklôt *Squatina squatina* / SKLAT
 skomârĉa *Sparus aurata* / KOMARĈA
 skom^oârĉa *Sparus aurata* / KOMARĈA
 skûša *Scomber scombrus* / SKUŠA
 skušaĭca *nedorasla skuša* / SKUŠA (■)
 skušèica *nedorasla skuša* / SKUŠA (■)
 skušèica *nedorasla skuša* / SKUŠA (■)
 skušĕj *nedorasla skuša* / SKUŠA (■)
 skušĕj *nedorasla skuša* / SKUŠA (■)
 skušĕj *nedorasla skuša* / SKUŠA (■)
 skušĕjiĉ *nedorasla skuša* / SKUŠA (■)
 skušĕlj *nedorasla skuša* / SKUŠA (■)
 slâk *Squatina squatina* / SKLAT
 slâp *Squatina squatina* / SKLAT
 slât *Squatina squatina* / SKLAT
 slinguja *Blenniidae* / SLINKA
 slinguja *Blennius ocellaris* / SLINKA (2)
 slingura *Blenniidae* / SLINKA
 slingura *Blennius ocellaris* / SLINKA (2)
 slĭngurica *Blennius ocellaris* / SLINKA (2)
 slĭnka *Blenniidae* / SLINKA
 slĭnka *Blennius ocellaris* / SLINKA (2)
 slĭnka bĕba *Blenniidae* / BABASLINKA

slinkura *Blenniidae* / SLINKA
 slinkura *Blennius ocellaris* / SLINKA (2)
 småčina *Phycis sp.* / SMAČINA
 smödūt *Dicentrarchus labrax* / SMUDUT
 smökva *Labrus bimaculatus* / SMOKVA
 smökvarica *Labrus bimaculatus* / SMOKVA
 smökvica *Labrus bimaculatus* / SMOKVA
 smökvica *Symphodus tinca* / SMOKVA (■)
 smökvice *manje Labridae* / SMOKVA (■)
 smüdūt *Dicentrarchus labrax* / SMUDUT
 smüdut *Dicentrarchus labrax* / SMUDUT
 smüdūt *Dicentrarchus labrax* / SMUDUT
 s°älpa *Sarpa salpa* / SALPA
 sökol *Dipturus oxyrinchus* / SOKOL
 sökol *Dasyatis pastinaca* / SOKOL (2)
 sokôl *Dasyatis pastinaca* / SOKOL (2)
 sokôl *Squatina squatina* / SOKOL (3)
 sôlnjača *Symphodus tinca* / SONJAČA
 sôlnjaka *Symphodus tinca* / SONJAČA
 sôlpa *Sarpa salpa* / SALPA
 sôlja *Solea solea* / ŠVOJ
 somâr *Spicara smaris* ♂ / SAMAR
 sônjača *Symphodus tinca* / SONJAČA
 sônjača *Symphodus tinca* / SONJAČA
 sônjačice *manje Labridae* / SONJAČA (■)
 sôpa *Sarpa salpa* / SALPA
 sôrnjaca *Symphodus tinca* / SONJAČA
 spâr *Diplodus annularis* / ŠPAR
 spâr *Diplodus annularis* / ŠPAR
 spâram *Diplodus annularis* / ŠPAR
 spênga *Spongia officinalis* / SPENGA
 spôl *Mytilus galloprovincialis* / SPOL
 spôr *Diplodus annularis* / ŠPAR
 sportâc *Lithophaga lithophaga* / (+)PRST/+

spôž *Cerithium vulgatum* / PUŽ
 spùga *Spongia officinalis* / SPUGA
 spũž *Cerithium vulgatum* / PUŽ
 spûž *Cerithium vulgatum* / PUŽ
 spûž *Phorcus turbinatus* / PUŽ (2)
 spužica *školjka iz pijeska općenito* / SPUŽICA
 spùžič *Phorcus turbinatus* / PUŽ (2)
 spùžič *Phorcus turbinatus* / PUŽ (2)
 spùžič *Cerithium vulgatum* / PUŽ
 spùžva *Spongia officinalis* / SPUŽVA
 srčika *srčanka (Cardiidae) općenito* / SRČIKA
 srdela *Sardina pilchardus* / SRDELA
 srdèla *Sardina pilchardus* / SRDELA
 srdèla *Sardina pilchardus* / SRDELA
 srdèlica *Sprattus sprattus* / SRDELINA
 srdelîn *Sprattus sprattus* / SRDELINA
 srdèlina *Sprattus sprattus* / SRDELINA
 srdelîna *Sprattus sprattus* / SRDELINA
 srdelûn *Alosa fallax* / SRDELUN
 srdjèla *Sardina pilchardus* / SARDILA
 srdèla *Sardina pilchardus* / SARDILA
 srdèlica *Sprattus sprattus* / SARDILA
 starnjãča *Torpedo torpedo* / TRN/+
 storiûn *Acipenser sturio* / ŠTRLJUN
 strançôn *Eledone moschata* / TRAJÇON
 strgãš *manje Labridae* / STRGÁC
 stríja *Acipenser sturio* / ŠTRLJUN
 strjûn *Acipenser sturio* / ŠTRLJUN
 stîmarîn *Holothuroidea* / STRMARIN
 svêtega antôna ùho *Haliotis tuberculata* / PETROVO UHO
 svêtega pètra ùho *Haliotis tuberculata* / PETROVO UHO
 svêtega pètra ùho *Haliotis tuberculata* / PETROVO UHO
 svêtog ánte ùvo *Haliotis tuberculata* / PETROVO UHO
 svêtog pètra ùvo *Haliotis tuberculata* / PETROVO UHO

svêtoġa pètra ùvo *Haliotis tuberculata* / PETROVO UHO
 svíča *Sabella spallanzanii* / SVIČA
 šâlpa *Sarpa salpa* / SALPA
 šârġag *Diplodus sargus* / ŠARAG
 šardèla *Sardina pilchardus* / SRDELA
 šasûrka *Haliotis tuberculata* / ŠAŠURKA
 šîlo *Syngnathus acus* / ŠILO
 šîpa *Sepia officinalis* / SIPA
 škâram *Sphyræna sphyraena* / ŠKARAM
 škarpîna *Scorpaena scrofa* / ŠKRPINA
 škarpûn *Scorpaena porcus* / ŠKRPUN
 škarpuncič *Scorpaena notata* / ŠKRPUN (2)
 šklât *Squatina squatina* / SKLAT
 škûša *Scomber scombrus* / SKUŠA
 šlînka *Blenniidae* / SLINKA
 šlînka *Blennius ocellaris* / SLINKA (2)
 šnjûr *Trachurus trachurus* / ŠNJUR
 šôlnjaca *Symphodus tinca* / SONJAČA
 šôlpa *Sarpa salpa* / SALPA
 špôr *Diplodus annularis* / ŠPAR
 špûġa *Spongia officinalis* / SPUGA
 štoriûn *Acipenser sturio* / ŠTRLJUN
 štrjûn *Acipenser sturio* / ŠTRLJUN
 švôj *Solea solea* / ŠVOJ
 švôġa *Solea solea* / ŠVOJ
 šâġa *Palaemon serratus* / ŠAL
 šâġak *Palaemon serratus* / ŠAL
 šâkan *Monachus monachus* / ŠAKAN
 šâl *Palaemon serratus* / ŠAL
 šâmbrk *Palaemon serratus* / ŠAMBRK
 šâmpjêr *Zeus faber* / ŠAMPJER
 šâmpjêr *Zeus faber* / ŠAMPJER
 šâmpjêr *Zeus faber* / ŠAMPJER
 šâmpjêro *Zeus faber* / ŠAMPJER

šàmpjêro *Zeus faber* / ŠAMPJER
šampjêro *Zeus faber* / ŠAMPJER
šànpêr *Zeus faber* / ŠAMPJER
šànpêro *Zeus faber* / ŠAMPJER
šànpjîr *Zeus faber* / ŠAMPJER
šànpjer *Zeus faber* / ŠAMPJER
šànpjêr *Zeus faber* / ŠAMPJER
šànpjêr *Zeus faber* / ŠAMPJER
šànpjêr *Zeus faber* / ŠAMPJER
šànpjero *Zeus faber* / ŠAMPJER
šànpjêro *Zeus faber* / ŠAMPJER
šànpjêro *Zeus faber* / ŠAMPJER
šànjača *Symphodus tinca* / SONJAČA
šàrak *Diplodus sargus* / ŠARAG
šàrag *Diplodus sargus* / ŠARAG
šàrag *Diplodus sargus* / ŠARAG
šàrag *Diplodus sargus* / ŠARAG
šàrāg *Diplodus sargus* / ŠARAG
šàrāg *Diplodus sargus* / ŠARAG
šàrag *Diplodus sargus* / ŠARAG
šàrak *Diplodus sargus* / ŠARAG
šàrāk *Lithognathus mormyrus* / ŠARAK
šarorëpac *Diplodus vulgaris* / ŠAROREPAC
šarùja *Labrus bimaculatus* / ŠARUJA
šarùje *manje Labridae* / ŠARUJA (■)
šarùjke *manje Labridae* / ŠARUJA (■)
šarūn *Trachurus trachurus* / SARUN
šašūrka *školjka iz pijeska općenito* / ŠAŠURKA (2)
šušūrka *školjka iz pijeska općenito* / ŠAŠURKA (2)
ščâp *Solen capensis* / ŠČAP
ščëpa *Alosa fallax* / ČEPA
ščëpa *Alosa fallax* / ČEPA
šëlovka *Pecten jacobeus* / ŠELOVKA

šělōvka *Pecten jacobeus* / ŠELOVKA
 šempjerîn *Zeus faber* / ŠAMPJER
 šība *Dasyatis pastinaca* / ŠIBA
 šīj *nedorasla bukva* / ŠIJ
 šilo *Syngnathus acus* / ŠILO
 šilo bādalo *Syngnathus acus* / ŠILO
 škādēnta *manje Labridae* / ŠKADENTA
 škākaj *Clibanarius erythropus* / ŠKATLA
 škākanj *Clibanarius erythropus* / ŠKATLA
 škāram *Sphyraena sphyraena* / ŠKARAM
 škāram *Sphyraena sphyraena* / ŠKARAM
 škāram *Scorpaenopsis scorpaenoides* / ŠKARAM (2)
 škārām *Sphyraena sphyraena* / ŠKARAM
 škārāmb *Sphyraena sphyraena* / ŠKARAM
 škāran *Sphyraena sphyraena* / ŠKARAM
 škārān *Sphyraena sphyraena* / ŠKARAM
 škārān *Sphyraena sphyraena* / ŠKARAM
 škārānj *Sphyraena sphyraena* / ŠKARAM
 škārpīna *Scorpaena scrofa* / ŠKRPINA
 škārpīna *Scorpaena scrofa* / ŠKRPINA
 škārpīnica *Scorpaena notata* / ŠKRPINA (2)
 škārpīnica *Scorpaena notata* / ŠKRPINA (2)
 škārpūja *Lophius piscatorius* / ŠKARPUJA
 škārpūn *Scorpaena porcus* / ŠKRPUN
 škārpūn *Scorpaena notata* / ŠKRPUN (2)
 škārpūn *Scorpaena porcus* / ŠKRPUN
 škārpūn *Scorpaena porcus* / ŠKRPUN
 škārpūn *Scorpaena porcus* / ŠKRPUN
 škārpūnāda *Scorpaena notata* / ŠKRPUN (2)
 škārpūncîn *Scorpaena notata* / ŠKRPUN (2)
 škārpūnič *Scorpaena notata* / ŠKRPUN (2)
 škārpūnič *Scorpaena notata* / ŠKRPUN (2)
 škārpūnič *Scorpaena notata* / ŠKRPUN (2)
 škārpūnič *Scorpaena notata* / ŠKRPUN (2)

škätala *Cerithium vulgatum* / ŠKATLA
 škätala *Clibanarius erythropus* / ŠKATLA
 škätar *Cerithium vulgatum* / ŠKATLA
 škätar *Clibanarius erythropus* / ŠKATLA (2)
 škätār *Cerithium vulgatum* / ŠKATLA
 škätār *Clibanarius erythropus* / ŠKATLA (2)
 škätara *Clibanarius erythropus* / ŠKATLA (2)
 škätara *Cerithium vulgatum* / ŠKATLA
 škätara *Clibanarius erythropus* / ŠKATLA (2)
 škätla *Cerithium vulgatum* / ŠKATLA
 škätla *Clibanarius erythropus* / ŠKATLA
 škëram *Sphyraena sphyraena* / ŠKARAM
 škëram *Scomberesox saurus* / ŠKARAM (2)
 škêranj *Sphyraena sphyraena* / ŠKARAM
 škëranj *Sphyraena sphyraena* / ŠKARAM
 šklât *Squatina squatina* / SKLAT
 šklât *Squatina squatina* / SKLAT
 šklât *Squatina squatina* / SKLAT
 škl°ât *Squatina squatina* / SKLAT
 šklôt *Squatina squatina* / SKLAT
 šklôt *Squatina squatina* / SKLAT
 šköjak *Arca noae* / ŠKOJAK
 šköjāk *Arca noae* / ŠKOJAK
 škôjka *školjke iz pijeska općenito* / ŠKOJKA
 škôjka bŕka *Palaemon serratus* / KOCKA BRKA
 škôlka *školjke iz pijeska općenito* / ŠKOJKA
 šköljak *Arca noae* / ŠKOJAK
 škôljka *školjke iz pijeska općenito* / ŠKOJKA
 škòmārča *Sparus aurata* / KOMARČA
 škrpîn *Scorpaena porcus* / ŠKRPIN (2)
 škrpîn *Scorpaena scrofa* / ŠKRPIN
 škrpîna *Scorpaena scrofa* / ŠKRPINA
 škrpîna *Scorpaena notata* / ŠKRPINA (2)
 škrpîna *Scorpaena scrofa* / ŠKRPINA

škrpîna *Scorpaena scrofa* / ŠKRPINA
 škrpîna *Scorpaena scrofa* / ŠKRPINA
 škrpîn cîni *Scorpaena porcus* / ŠKRPIN (2)
 škrpînica *Scorpaena notata* / ŠKRPINA (2)
 škrpînica *Scorpaena notata* / ŠKRPINA (2)
 škrpînič *Scorpaena notata* / ŠKRPIN (■)
 škrpîn o dubinê *Scorpaena notata* / ŠKRPIN (■)
 škrpûn *Scorpaena porcus* / ŠKRPUN
 škrpûn *Scorpaena notata* / ŠKRPUN (2)
 škrpun *Scorpaena porcus* / ŠKRPUN
 škrpûn *Scorpaena porcus* / ŠKRPUN
 škrpûn *Scorpaena porcus* / ŠKRPUN
 škrpûn *Scorpaena porcus* / ŠKRPUN
 škrpûn *Scorpaena notata* / ŠKRPUN (2)
 škrpûnčic *Scorpaena notata* / ŠKRPUN (2)
 škrpunič *Scorpaena notata* / ŠKRPUN (2)
 škrpunič *Scorpaena notata* / ŠKRPUN (2)
 škrpunič *Scorpaena notata* / ŠKRPUN (2)
 škrpunič *Scorpaena notata* / ŠKRPUN (2)
 škrpunič *Scorpaena notata* / ŠKRPUN (2)
 škrpunič *Scorpaena notata* / ŠKRPUN (2)
 škûša *Scomber scombrus* / SKUŠA
 škušejâča *nedorasla skuša* / SKUŠA (■)
 šlânak *Solen capensis* / ŠLANAK
 šnajderica *Maja crispata* / ŠNAJDERICA
 šnjûr *Trachurus trachurus* / ŠNJUR
 šnjûr *Trachurus trachurus* / ŠNJUR
 š°âlpa *Cepola rubescens* / ŠALPA
 šörnjača *Symphodus tinca* / SONJAČA
 špâda *Coryphaena hippurus* / ŠPADA
 špâlmic *Diplodus annularis* / ŠPAR
 špâr *Diplodus annularis* / ŠPAR
 špâr *Diplodus annularis* / ŠPAR
 špâr *Diplodus annularis* / ŠPAR
 špâr *Diplodus annularis* / ŠPAR

špära *Diplodus annularis* / ŠPAR
 špäram *Diplodus annularis* / ŠPAR
 špïc *Diplodus puntazzo* / PIC
 špîrka *Serranus scriba* / PIRKA
 špîrke manje *Labridae* / PIRKA (■)
 šp°âr *Diplodus annularis* / ŠPAR
 špôr *Diplodus annularis* / ŠPAR
 špôr *Diplodus annularis* / ŠPAR
 štîrijûn *Acipenser sturio* / ŠTRLJUN
 štrîjun *Acipenser sturio* / ŠTRLJUN
 štrjûn *Acipenser sturio* / ŠTRLJUN
 štrljûn *Acipenser sturio* / ŠTRLJUN
 štrômbul *Cerithium vulgatum* / ŠTRUMBUL
 štrômbul *Hexaplex trunculus* / ŠTRUMBUL (2)
 štrômbul *Bolinus brandaris* / ŠTRUMBUL (3)
 štrômbul *Clibanarius erythropus* / ŠTRUMBUL (4)
 štrômbula *Cerithium vulgatum* / ŠTRUMBUL
 štrûj *Spicara flexuosa* / OŠTRUJ
 štrûmbul *Cerithium vulgatum* / ŠTRUMBUL
 štrûmbul *Hexaplex trunculus* / ŠTRUMBUL (2)
 štrûmbul *Bolinus brandaris* / ŠTRUMBUL (3)
 štrûmbula *Cerithium vulgatum* / ŠTRUMBUL
 štükavac *Squilla mantis* / ŠTUKAVAC
 šturjûn *Acipenser sturio* / ŠTRLJUN
 šušnjâk *Eriphia verrucosa* / ŠUŠNJAK
 švôj *Solea solea* / ŠVOJ
 švøj *Solea solea* / ŠVOJ
 švøj *Platichthys flesus* / ŠVOJ (2)
 švôja *Solea solea* / ŠVOJ
 švôja *Platichthys flesus* / ŠVOJ (2)
 švôja *Citharus linguatula* / ŠVOJ (■)
 švøjica *Platichthys flesus* / ŠVOJ (2)
 šv^uôj *Solea solea* / ŠVOJ
 švuôj *Solea solea* / ŠVOJ

švuôj *Platichthys flesus* / ŠVOJ (2)
 tàbina *Phycis sp.* / TABINJA
 tàbina *Gaidropsarus mediterraneus* / TABINJA (2)
 tàbīna *Phycis sp.* / TABINJA
 tàbinja *Phycis sp.* / TABINJA
 tàbinja *Gaidropsarus mediterraneus* / TABINJA (2)
 tàbìnja *Phycis sp.* / TABINJA
 tàbìnja *Gaidropsarus mediterraneus* / TABINJA (2)
 tàbìnja *Phycis sp.* / TABINJA
 tàblina *Phycis sp.* / TABINJA
 tàblina *Gaidropsarus mediterraneus* / TABINJA (2)
 tàrānta *Trachinidae* / TARANTA
 tàrānta *Trachinidae* / TARANTA
 tarânta *Trachinidae* / TARANTA
 tarnùja *Torpedo torpedo* / TRN/+
 tarnjāca *Torpedo torpedo* / TRN/+
 tarnjāca *Torpedo torpedo* / TRN/+
 tarnjāča *Torpedo torpedo* / TRN/+
 tarnjāča *Torpedo torpedo* / TRN/+
 tarnjôvka *Torpedo torpedo* / TRN/+
 tèbinja *Phycis sp.* / TABINJA
 tènera *Trisopterus minutus* / TENERA
 tìbinja *Phycis sp.* / TABINJA
 tìbinja *Gaidropsarus mediterraneus* / TABINJA (2)
 tibìnja *Phycis sp.* / TABINJA
 tibìnja *Gaidropsarus mediterraneus* / TABINJA (2)
 tìkva *Pagrus pagrus* / TIKVA
 tòpuša *Venus verrucosa* / TOPUŠA
 tôt *Todarodes sagittatus* / TOTAN
 töt *Todarodes sagittatus* / TOTAN
 tòtān *Todarodes sagittatus* / TOTAN
 tôtan *Todarodes sagittatus* / TOTAN
 tôtan *Todarodes sagittatus* / TOTAN
 tötan *Todarodes sagittatus* / TOTAN

tötān *Todarodes sagittatus* / TOTAN
 tōtanj *Todarodes sagittatus* / TOTAN
 tōtanj *Todarodes sagittatus* / TOTAN
 tōtanj *Sepiola rondeletii* / TOTAN (2)
 tòvar *Merluccius merluccius* / TOVAR¹
 tòvār *Merluccius merluccius* / TOVAR¹
 tòvâr *Uranoscopus scaber* / TOVAR²
 tovâr *Merluccius merluccius* / TOVAR¹
 tovâr *Trisopterus minutus* / TOVAR (2)
 tòvarac *Uranoscopus scaber* / TOVAR²
 tovôr *Merluccius merluccius* / TOVAR¹
 trâg *Spicara maena* / TRAGAJ
 tràg *Spicara maena* / TRAGAJ
 trâgaj *Spicara maena* / TRAGAJ
 tràgaj *Spicara maena* / TRAGAJ
 tràgāj *Spicara maena* / TRAGAJ
 tràgāj *Spicara maena* / TRAGAJ
 tràgāj *Spicara maena* / TRAGAJ
 tràgāj *Spicara maena* / TRAGAJ
 trāgal *Spicara maena* / TRAGAJ
 tràgal *Spicara maena* / TRAGAJ
 tràgāl *Spicara maena* / TRAGAJ
 tràgalj *Spicara maena* / TRAGAJ
 trāganj *Spicara maena* / TRAGAJ
 tràganj *Spicara maena* / TRAGAJ
 tràganj *Spicara maena* / TRAGAJ
 tràgānj *Spicara maena* / TRAGAJ
 tràgja *Spicara maena* / TRAGAJ
 tràjčān *Eledone moschata* / TRAJČON
 tràjčon *Eledone moschata* / TRAJČON
 tràska *Symphodus tinca* / TRASKA
 tràske manje *Labridae* / TRASKA (■)
 tràške manje *Labridae* / TRASKA (■)
 tràvāš *Maja crispata* / TRAVAŠ
 tràškavica *Torpedo torpedo* / TRESKAVICA
 trīgja *Mullidae sp.* / TRIGJA

trīgja *Mullus surmuletus* / TRIGJA (2)
 trīgja *Mullus barbatus* / TRIGJA (3)
 trīgja fānguja *Mullus barbatus* / TRIGJA (3)
 trīgja mārčana *Mullus surmuletus* / TRIGJA (2)
 trīgja od fānga *Mullus barbatus* / TRIGJA (3)
 trīgja od kāmēna *Mullus surmuletus* / TRIGJA (2)
 trīgja od sarbūnā *Mullus barbatus* / TRIGJA (3)
 trīgja od zōdīva *Mullus surmuletus* / TRIGJA (2)
 trīja *Mullidae sp.* / TRIJA
 trīja *Mullus surmuletus* / TRIJA (2)
 trīja *Mullus barbatus* / TRIJA (3)
 trīja blātarica *Mullus barbatus* / TRIJA (3)
 trīja glībarica *Mullus barbatus* / TRIJA (3)
 trīja iz mīgavice *Mullus barbatus* / TRIJA (3)
 trīja iz pōponice *Mullus surmuletus* / TRIJA (2)
 trīja kamēnjārka *Mullus surmuletus* / TRIJA (2)
 trīja kamenjōrka *Mullus surmuletus* / TRIJA (2)
 trīja od blāta *Mullus barbatus* / TRIJA (3)
 trīja od fānga *Mullus barbatus* / TRIJA (3)
 trīja od_kamēna *Mullus surmuletus* / TRIJA (2)
 trīja od kāmēna *Mullus surmuletus* / TRIJA (2)
 trīja od kōče *Mullus barbatus* / TRIJA (3)
 trīja od sēke *Mullus surmuletus* / TRIJA (2)
 trīja od stīne *Mullus surmuletus* / TRIJA (2)
 trīja o fānga *Mullus barbatus* / TRIJA (3)
 trīja o kāmēna *Mullus surmuletus* / TRIJA (2)
 trīja o škrāpe *Mullus surmuletus* / TRIJA (2)
 trijūn *Mullus barbatus* / TRIJUN
 trijunīč *Mullus barbatus* / TRIJUN
 trīlja *Mullidae sp.* / TRIJA
 trīlja *Mullus surmuletus* / TRIJA (2)
 trīlja *Mullus barbatus* / TRIJA (3)
 tīja *Mullidae sp.* / TRIJA
 tīja *Mullus surmuletus* / TRIJA (2)

tĭja *Mullus barbatus* / TRIJA (3)
 tĭja bàduša *Mullus surmuletus* / TRIJA (2)
 tĭja blätarica *Mullus barbatus* / TRIJA (3)
 tĭja òd_bāda *Mullus surmuletus* / TRIJA (2)
 tĭja od kāmēna *Mullus surmuletus* / TRIJA (2)
 tĭja ò_fānga *Mullus barbatus* / TRIJA (3)
 tĭja pūjoglavica *Mullus barbatus* / TRIJA (3)
 tĭja pujoĝlāvica *Mullus barbatus* / TRIJA (3)
 tĭlja *Mullidae sp.* / TRIJA
 tĭlja *Mullus surmuletus* / TRIJA (2)
 tĭlja *Mullus barbatus* / TRIJA (3)
 tĭlja blätarica *Mullus barbatus* / TRIJA (3)
 tĭlja kāmēnka *Mullus surmuletus* / TRIJA (2)
 tĭlja kamenjārka *Mullus surmuletus* / TRIJA (2)
 tĭlja òd_kamēna *Mullus surmuletus* / TRIJA (2)
 tĭlja od kāmēna *Mullus surmuletus* / TRIJA (2)
 tĭlja od pūriča *Mullus surmuletus* / TRIJA (2)
 tĭlja o_fānga *Mullus barbatus* / TRIJA (3)
 tĭmulja *Torpedo torpedo* / TRN/+
 tĭnak *Torpedo torpedo* / TRN/+
 tĭnavāča *Torpedo torpedo* / TRN/+
 tĭnina *Torpedo torpedo* / TRN/+
 tĭnka *Torpedo torpedo* / TRN/+
 tĭnovača *Torpedo torpedo* / TRN/+
 tĭnuja *Torpedo torpedo* / TRN/+
 tĭnùja *Torpedo torpedo* / TRN/+
 tĭnjāča *Torpedo torpedo* / TRN/+
 tĭnjača *Torpedo torpedo* / TRN/+
 tĭnjāfkina *Torpedo torpedo* / TRN/+
 tĭnjevāča *Torpedo torpedo* / TRN/+
 tĭnjèvača *Torpedo torpedo* / TRN/+
 tĭnjèvāča *Torpedo torpedo* / TRN/+
 tĭnjevāča *Torpedo torpedo* / TRN/+
 tĭnjuša *Torpedo torpedo* / TRN/+

trôg *Spicara maena* / TRAGAJ
 trôgal *Spicara maena* / TRAGAJ
 trözak *Labrus viridis* / DROZD
 trpavica *Torpedo torpedo* / TRPAVICA
 trùp *Auxis rochei* / TRUP
 trúpac *Auxis rochei* / TRUP
 trūpàc *Auxis rochei* / TRUP
 trùpāč *Auxis rochei* / TRUP
 trupāč *Auxis rochei* / TRUP
 trùpāč̣ *Auxis rochei* / TRUP
 trupāč̣ *Auxis rochei* / TRUP
 trupāč̣̣ *Auxis rochei* / TRUP
 trupāč̣̣̣ *Auxis rochei* / TRUP
 trupāš *Auxis rochei* / TRUP
 trùpič *Auxis rochei* / TRUP
 trùpič̣ *Auxis rochei* / TRUP
 trùt *Auxis rochei* / TRUP
 tucavice manje *Labridae* / TUCAVICA
 tūn *Thunnus thynnus* / TUNJ
 tūn *Thunnus thynnus* / TUNJ
 túna *Thunnus thynnus* / TUNJ
 tūnà *Thunnus thynnus* / TUNJ
 tūnj *Thunnus thynnus* / TUNJ
 tūnj *Thunnus thynnus* / TUNJ
 tūnja *Thunnus thynnus* / TUNJ
 tubāš *Sabella spallanzanii* / TUBAŠ
 ùbòtnica *Octopus vulgaris* / HOBOTNICA
 ubòtnica *Octopus vulgaris* / HOBOTNICA
 ùčič̣ *Sphyraena sphyraena* / UČIČ
 ùgarc *Phorcus turbinatus* / OGRC
 ugãrc *Phorcus turbinatus* / OGRC
 ugàrc *Phorcus turbinatus* / OGRC
 ùgor *Conger conger* / UGOR
 ùgōr *Conger conger* / UGOR
 ùgorova májčica *Gaidropsarus mediterraneus* / UGOROVA MAJKA

ùgorova májka *Cepola rubescens* / UGOROVA MAJKA (3)
 ùgorova mājka *Gaidropsarus mediterraneus* / UGOROVA MAJKA
 ùgorova mājka *Gaidropsarus mediterraneus* / UGOROVA MAJKA
 ùgorova mājka *Gaidropsarus mediterraneus* / UGOROVA MAJKA
 ùgorova mājka *Phycis sp.* / UGOROVA MAJKA (2)
 ùgorova mājka *Cepola rubescens* / UGOROVA MAJKA (3)
 ùgorova mäter *Gaidropsarus mediterraneus* / UGOROVA MAJKA
 ùgorova mätēr *Gaidropsarus mediterraneus* / UGOROVA MAJKA
 ùgorova māti *Gaidropsarus mediterraneus* / UGOROVA MAJKA
 ùgorova māti *Gaidropsarus mediterraneus* / UGOROVA MAJKA
 ùgorova pùnica *Gaidropsarus mediterraneus* / UGOROVA MAJKA
 ùgota *Trisopterus minutus* / UGOTA
 ugòta *Trisopterus minutus* / UGOTA
 ùgot'ca *Trisopterus minutus* / UGOTA
 ùgotica *Trisopterus minutus* / UGOTA
 ùgòtica *Trisopterus minutus* / UGOTA
 ugòtica *Trisopterus minutus* / UGOTA
 ùgrc *Phorcus turbinatus* / OGRC
 ugřc *Phorcus turbinatus* / OGRC
 ugvät *Gobiidae* / UGVAT
 ùho svêteg pètra *Haliotis tuberculata* / PETROVO UHO
 ùho svêtega antônija *Haliotis tuberculata* / PETROVO UHO
 ùho svêtega pètra *Haliotis tuberculata* / PETROVO UHO
 ùho svêtega pètra *Haliotis tuberculata* / PETROVO UHO
 ùho svêtog pètra *Haliotis tuberculata* / PETROVO UHO
 ùkjata *Oblada melanura* / UKJATA
 ukjäta *Oblada melanura* / UKJATA
 uncün *Engraulis enchrasicolus* / INCUN
 uncün *Engraulis enchrasicolus* / INCUN
 uräk *Carcinus maenas* / RAK
 uräk *Pachygrapsus marmoratus* / RAK (2)
 ušäta *Oblada melanura* / UŠATA
 ùšata *Oblada melanura* / UŠATA
 ùšatā *Oblada melanura* / UŠATA

ušāta *Oblada melanura* / UŠATA
 ũšāta *Oblada melanura* / UŠATA
 ũšata *Oblada melanura* / UŠATA
 ušāta *Oblada melanura* / UŠATA
 ušenāk *Squilla mantis* / UŠENAK
 ũvo svētog ánte *Haliotis tuberculata* / PETROVO UHO
 ũvrata *Sparus aurata* / OVRATA
 vĕntula *Pecten jacobeus* / VENTULA
 viĕntula *Pecten jacobeus* / VENTULA
 viĕntula *Pecten jacobeus* / VENTULA
 vištica *Raja miraletus* / VIŠTICA
 viža *Dasyatis pastinaca* / VIŽA
 vīža *Dasyatis pastinaca* / VIŽA
 vlādika *Coris julis* ♀ / VLADIKA
 vladīka *Coris julis* ♀ / VLADIKA
 vlāsača *Anemonia viridis* / VLAS/+
 vlāsinica *Anemonia viridis* / VLAS/+
 vlāsinica *Anemonia viridis* / VLAS/+
 vlasjĕnica *Anemonia viridis* / VLAS/+
 vlāsuja *Anemonia viridis* / VLAS/+
 vlāsuja *Anemonia viridis* / VLAS/+
 vlasŭja *Anemonia viridis* / VLAS/+
 vlāsul'ja *Anemonia viridis* / VLAS/+
 vlāsulja *Anemonia viridis* / VLAS/+
 vlāsulja *Anemonia viridis* / VLAS/+
 vlasŭlja *Anemonia viridis* / VLAS/+
 vlašīnica *Anemonia viridis* / VLAS/+
 vòjiga *Atherina boyeri* / OLIGA
 vólak *Hexaplex trunculus* / VOLAK
 vólak *Bolinus brandaris* / VOLAK (2)
 vōlak *Hexaplex trunculus* / VOLAK
 vōlak *Bolinus brandaris* / VOLAK (2)
 volāk *Hexaplex trunculus* / VOLAK
 volāk *Bolinus brandaris* / VOLAK (2)

vōlāk *Hexaplex trunculus* / VOLAK
 vōlāk *Bolinus brandaris* / VOLAK (2)
 vōlak bōdljāš *Bolinus brandaris* / VOLAK (2)
 vōlak govñjār *Hexaplex trunculus* / VOLAK
 vōlica *Bolinus brandaris* / VOLAK (2)
 vōlina *Dipturus oxyrinchus* / VOLINA
 vōlina *Dasyatis pastinaca* / VOLINA (2)
 vōl'na *Dipturus oxyrinchus* / VOLINA
 volīna *Dipturus oxyrinchus* / VOLINA
 vol·jāk *Hexaplex trunculus* / VOLAK
 vol·jāk *Hexaplex trunculus* / VOLAK
 vol·jōk *Hexaplex trunculus* / VOLAK
 vōl·jōk *Hexaplex trunculus* / VOLAK
 vōl·jōk *Bolinus brandaris* / VOLAK (2)
 volkêra *Bolinus brandaris* / VOLAK (2)
 volōk *Hexaplex trunculus* / VOLAK
 volōk *Bolinus brandaris* / VOLAK (2)
 vōngola *Ruditapes decussatus* / VONGOLA
 vrāna *Labrus merula* / VRANA
 vrāna *Labrus merula* / VRANA
 vrāna *Labrus bimaculatus* / VRANA (2)
 vrāna *Symphodus tinca* / VRANA (3)
 vrāna *manje Labridae* / VRANA (4)
 vrānac *Labrus merula* / VRANA
 vrāna od kāmēna *Coris julis* / VRANA (◊)
 vrāna od kāmēna *Coris julis* ♀ / VRANA (◊)
 vřđūga *Anemonia viridis* / VRĐUGA
 vretenō *Cerithium vulgatum* / VRETENO
 vřnut *Scomber scombrus* / VRNUT
 vřnūt *Scomber scombrus* / VRNUT
 vřnut *Scomber scombrus* / VRNUT
 vřnūt *Scomber scombrus* / VRNUT
 vřnūt *nedorasla skuša* / VRNUT (2)
 vřnūt *Scomber scombrus* / VRNUT

vrnutič *nedorasla skuša* / VRNUT (2)
vřnutič *nedorasla skuša* / VRNUT (2)
vrnùtič *nedorasla skuša* / VRNUT (2)
vrnutič *nedorasla skuša* / VRNUT (2)
vřsa *Pachygrapsus marmoratus* / VRSA
vřšica *Pachygrapsus marmoratus* / VRSA
vučič *Serranus hepatus* / VUK
vùčič *Serranus hepatus* / VUK
vûk *Serranus hepatus* / VUK
vuôca *Lithognathus mormyrus* / OVČICA
zavijáč *Cerithium vulgatum* / ZAVIJAČ
zdrče *manje Labridae* / ZDRČE
zelëntura *Labrus bimaculatus* / ZELENTURA
zelëntura *Symphodus tinca* / ZELENTURA (2)
zënzalo *Scyllarus arctus* / ZEZALO
zénzo *Scyllarus arctus* / ZEZALO
zëzalo *Scyllarus arctus* / ZEZALO
zëzalo *Squilla mantis* / ZEZALO (2)
zëzālo *Scyllarus arctus* / ZEZALO
zëzalica *Squilla mantis* / ZEZALO (2)
zëzavac *Scyllarus arctus* / ZEZALO
zëzavac *Squilla mantis* / ZEZALO (2)
zëzavica *Palaemon serratus* / ZEZALO (■)
zëzgālo *Scyllarus arctus* / ZEZALO
zīzalo *Scyllarus arctus* / ZEZALO
zīdra *Coris julis* / ZIDRA
zīdra *Coris julis* ♀ / ZIDRA (2)
zjêzda *Asteroidea* / ZVIZDA
zlatàrica *Haliotis tuberculata* / ZLATUJA
zlatùja *Haliotis tuberculata* / ZLATUJA
zlatùja *Cepola rubescens* / ZLATUJA²
zlātuša *Haliotis tuberculata* / ZLATUJA
zlatùša *Haliotis tuberculata* / ZLATUJA
zmijača *Cepola rubescens* / ZMIJAČA

zmijica *Syngnathus acus* / ZMIJICA
 zùbatac *Dentex dentex* / ZUBATAC
 zùbätac *Dentex dentex* / ZUBATAC
 zübatac *Dentex dentex* / ZUBATAC
 zubätac *Dentex dentex* / ZUBATAC
 zubätac *Dentex dentex* / ZUBATAC
 zubätāc *Dentex dentex* / ZUBATAC
 zubâtac *Dentex dentex* / ZUBATAC
 zviêzda *Astroidea* / ZVIZDA
 zvízda *Astroidea* / ZVIZDA
 zvĩzda *Astroidea* / ZVIZDA
 zvîzda *Astroidea* / ZVIZDA
 zvĩzdà *Astroidea* / ZVIZDA
 zvizdôč *Bolinus brandaris* / ZVIZDOČ
 zvjèzdača *Astroidea* / ZVIZDA
 žlostūra *Pinna nobilis* / LOSTURA
 žubätac *Dentex dentex* / ZUBATAC
 žutüga *Dasyatis pastinaca* / ŽUTUGA
 žutüja *Dasyatis pastinaca* / ŽUTUGA
 žäba *Caretta caretta* / ŽABA
 žäba *Caretta caretta* / ŽABA
 žäba *Lophius piscatorius* / ŽABA²
 žäba *Caretta caretta* / ŽABA
 žäba kornäča *Caretta caretta* / ŽABA KORNJAČA
 žäba kòrnjača *Caretta caretta* / ŽABA KORNJAČA
 žäba kornjächä *Caretta caretta* / ŽABA KORNJAČA
 žäba škòrnjača *Caretta caretta* / ŽABA KORNJAČA
 žäbica *Cerithium vulgatum* / ŽABICA
 žändar *Coris julis* / ŽANDAR
 žbírac *Eriphia verrucosa* / ŽBIRAC
 žbìrəc *Pachygrapsus marmoratus* / ŽBIRAC (2)
 žbīrəc *Pachygrapsus marmoratus* / ŽBIRAC (2)
 ždrönj *Labrus viridis* / DROZD
 žèguja *Anemonia viridis* / ŽEGUJA

žěžalo *Scyllarus arctus* / ZEŽALO
žmāk *Eriphia verrucosa* / ŽMAK
žùtiga *Dasyatis pastinaca* / ŽUTUGA
žutîga *Dasyatis pastinaca* / ŽUTUGA
žùtuga *Dasyatis pastinaca* / ŽUTUGA
žutùga *Dasyatis pastinaca* / ŽUTUGA
žùtuja *Dasyatis pastinaca* / ŽUTUGA
žùtùja *Dasyatis pastinaca* / ŽUTUGA
žutùja *Dasyatis pastinaca* / ŽUTUGA
žùtulja *Dasyatis pastinaca* / ŽUTUGA
žuvïca školjka iz pijeska / ŽUVICA
žvïrac *Eriphia verrucosa* / ŽBIRAC

LITERATURA

- AIS = Jaberg, Karl / Jud, Jakob. 1928–1940. *Sprach- und Sachatlas Italiens und der Südschweiz*, I–VIII. Zolfigen: Ringier.
- ALE = Razni autori 1983–. *Atlas Linguarum Europae*. I/1–4. Assen / Maastricht : Van Gorcum. – I/5–7. Roma: Istituto Poligrafico e Zecca dello Stato. I/8–9. București: Editura Universității din București.
- ALF = Gilléron, Jules / Edmont, Edmond. 1902–1910. *Atlas linguistique de la France*, I – X. Paris: Champion.
- ALM = Atlante Linguistico Mediterraneo, rukopisna građa.
- ALM I = *Atlante Linguistico Mediterraneo I*. 2023. Crevatin, Franco; Giovanni Ruffino; Tullio Telmon (ur.). Andrea Barbon, Valentina Retaro (sur.). Palermo: Centro di studi filologici e linguistici siciliani / Venezia: Fondazione Giorgio Cini Onlus.
- AURREKOETXEA, Gotzon. 2002. *El Atlas Lingüístico Vasco (EHHA)*. 1. M. Aurnague, M. Roché (ur.). Editions Atlantica. str. 63–71. URL: <https://artxiker.ccsd.cnrs.fr/artxibo-00071353>
- AURREKOETXEA, Gotzon et al. 2016. „Diatech: tool for making dialectometry easier“. *Dialectologia*. 17. Barcelona: Universitat de Barcelona. 1–22.
- AURREKOETXEA, Gotzon; John Nerbonne; Jesus Rubio. 2020. „Unifying analyses of multiple responses“. *Dialectologia*. 25. Barcelona: Universitat de Barcelona. 59–86.
- BARBIĆ, Ante. 2011. *Rječnik Pitava i Zavale*. Zagreb: IHJJ.
- BAZINA, Hrvoje. (2023). „Etimološke bilješke iz srednjodalmatinskoga leksika morske faune“. *Croatica et Slavica Iadertina*. XIX (I). Zadar: Sveučilište u Zadru.
- BENČIĆ, Radoslav. 2015. *Rječnik govora grada Hvara*. Hvar: Muzej hvarske baštine.
- BACHE, Stefan Milton; WICKHAM, Hadley. 2022. magrittr: *A Forward-Pipe Operator for R_*. *R package version 2.0.3*. URL: <https://CRAN.R-project.org/package=magrittr>
- BOERIO, Giuseppe. 1856. *Dizionario del dialetto veneziano*. Venezia: Giovanni Cecchini.
- DULČIĆ, Jure; DULČIĆ, Pere. 1985. „Rječnik bruškoga govora“. u: Moguš, Milan (ur.). *Hrvatski dijalektološki zbornik*. 7. sv. 2. Zagreb: JAZU.
- CUGNO, Federica; MASSOBRIO, Lorenzo. 2010. *Gli atlanti linguistici della Romània. Corso di Geografia linguistica*. Alessandria: Edizioni dell’Orso.
- EMBLETON, Sheila. 1991. „Multidimensional Scaling as a Dialectometrical Technique: Outline of a Research Project“. U: Reinhard Köhler, Burghard B. Rieger (ur.) *Contributions to Quantitative Linguistics*. Trier: Springer Science / Business Media. 267–276.

- EMBLETON, Sheila; Dorin Uritescu; Eric. S. Wheeler. 2013. „Defining dialect regions with interpretations: Advancing the multidimensional scaling approach“. *Literary and Linguistic Computing*. 28(1). Oxford: Oxford University Press. 13–22.
- ERHJ I = Matasović, Ranko; Tijmen Pronk; Dubravka Ivšić; Dunja Brozović Rončević. 2016. *Etimološki rječnik hrvatskoga jezika*. 1. svezak. A – Nj. Zagreb: IHJJ.
- ERHJ II = Matasović, Ranko; Tijmen Pronk; Dubravka Ivšić Majić. 2021. *Etimološki rječnik hrvatskoga jezika*. II. svezak. O – Ž. Zagreb: IHJJ.
- ERHSJ = Skok, Petar. 1971 – 1974. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. Zagreb: JAZU. 4 sv.
- FILIP, Goran. 1994. *Istarska ornitonomija: etimologijski rječnik pučkog nazivlja*. Rijeka: Izdavački centar Rijeka.
- FILIP, Goran; BURŠIĆ GUIDICI Barbara. 2013. *Lingvistički atlas pomorske terminologije istarskih govora*. Zagreb – Pula: Dominović – Znanstvena udruga Mediteran – Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
- GEIĆ, Duško. 2015. *Rječnik i gramatika trogirskoga čakavskoga govora*. Split: Književni krug Split / Trogir: Združeni artisti Trogir.
- GILLIÉRON, Jules Louis; MONGIN, Jean. 1905. *Scier dans la Gaule romane*. Paris: Honoré Champion.
- GOEBL, Hans. 1983. „Parquet polygonal et treillis triangulaire. Les deux versants de la dialectométrie interponcutelle“. *Revue de linguistique romane*. 47. 353–412.
- GOEBL, Hans. 1984. *Dialektometrische Studien: Anhand italoromanischer, rätoromanischer und galloromanischer Sprachmaterialien aus AIS und ALF*. Tübingen: Niemeyer. 3 sv.
- GOEBL, Hans. 2006. „Recent advances in Salzburg dialectometry“. *Literary and Linguistic computing*. 21(4). 411–435.
- GOEBL, Hans. 2010. „Dialectometry and quantitative mapping“. U: Lameli, A. / Kehrein, R. / Rabanus S. (ur.). *Language and Space. An international Handbook of Linguistic Variation, vol 2. Language Mapping*. Berlin: De Gruyter. 433–457.
- GRASSI, Corrado. 2001. „La geografia linguistica“. *Lexikon der Romanistischen Linguistik*, I (1), str. 207–235. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
- GRMEK, Mirko Dražen; BALABANIĆ, Josip. 2000. *O ribama i školjkašima dubrovačkog kraja. Korespondencija Jakov Sorkočević – Ulisse Aldrovandi (1580. – 1584.)*. Zagreb: Dom i svijet.
- HEERINGA, Wilbert Jan. 2004. *Measuring dialect Pronunciation Differences using Levenshtein Distance*. Groningen: University of Groningen. [doktorska disertacija] URL: <https://pure.rug.nl/ws/portalfiles/portal/9800656/thesis.pdf>

- HEERINGA, Wilbert Jan; Keith Johnson; Charlotte Gooskens. 2009. „Measuring Norwegian dialect distances using acoustic features“. *Speech Communication*. 51(2). 167–183.
- HIRTZ, Miroslav. 1938 – 1947. Rječnik narodnih zoologičkih naziva. Knjiga druga: ptice (aves). Zagreb: JAZU.
- HIRTZ, Miroslav. 1956. Rječnik narodnih zoologičkih naziva. Knjiga treća: ribe (pisces). Zagreb: JAZU.
- JABERG, Karl. 1936. *Aspects géographiques du langage (avec 19 cartes)*. Paris: Librairie E. Droz. 45–46.
- JABERG, Karl. 1955. „Grossräumige und kleinräumige Sprachatlanten“. *Vox Romanica*. 14. 1 – 61. URL: <http://doi.org/10.5169/seals-14830>
- JABERG, Karl; JUD, Jacob. 1987 [1928]. „Come nasce un atlante linguistico“. U: Glauco Sanga (ur.). *AIS: L'atlante linguistico come strumento di ricerca. Fondamenti critici e introduzione*. Milano: Unicopoli. 227–250. [Izvorno u: Jaberg, Karl; Jud, Jacob. 1928. *Der Sprachatlas als Forschungsinstrument : kritische Grundlegung und Einfuehrung in den Sprach- und Sachatlas Italiens und der Suedschweiz*. Halle: Max Niemeyer Verlag].
- JaFa = Vinja, Vojmir. 1986. *Jadranska fauna. Etimologija i struktura naziva*. Split. JAZU/Logos. 2 sv.
- JAPRK = *Jezični atlas pomorske i ribarske kulture Dalmacije i Kvarnera*, rukopisna građa.
- JE = Vinja, Vojmir. 1998 – 2016. *Jadranske etimologije. Jadranske dopune Skokovu etimologijskom rječniku*. Zagreb: HAZU / Školska knjiga. 4 sv.
- KALOGJERA, Damir. 2008. *Rječnik govora grada Korčule*. Zagreb: Novi Liber.
- KASSAMBARA, Alboukadel; MUNDT, Fabian. 2020. *_factoextra: Extract and Visualize the Results of Multivariate Data Analyses_*. R package version 1.0.7. URL: <https://CRAN.R-project.org/package=factoextra>
- KONDRAK, Grzegorz. 2002. *Algorithms for language reconstruction*. Toronto: University of Toronto. URL: <https://webdocs.cs.ualberta.ca/~kondrak/papers/thesisnew.pdf>
- KÖNIG, Werner. 2010. „Investigating language in space: Methods and empirical standards“. U: Auer, P. / Schimdt, J. E. (ur.). *Language and Space. An international Handbook of Linguistic Variation, vol 1. Theories and Methods*. Berlin: De Gruyter. 494–511.
- KOVAČEC, August. 2001a. „Lingvistička geografija i srodne metode“. *Uvod u lingvistiku*. Priredila: Zrinjka Glovacki-Bernardi. Zagreb: Školska knjiga. 53–74.
- KOVAČEC, August. 2001b. „Uz osamdeseti rođendan akademika Vojmira Vinje“. *Folia onomastica Croatica*. (10). 261–264. URL: <https://hrcak.srce.hr/180370>

- KRAAK, Menno-Jan; ORMELING, Ferjan. 2010³. *Cartography: Visualization of Geospatial Data*. Harlow: Pearson Education Limited.
- LIGORIO, Orsat; VULETIĆ, Nikola. 2013. „Dopune Jadranskim etimologijama Vojmira Vinje: treći prilog“. *Croatica et Slavica Iadertina*. IX/1. Zadar: Sveučilište u Zadru. 51–62.
- LIGORIO, Orsat. 2014. *Problem leksičke stratifikacije u adrijatistici*. Zadar: Sveučilište u Zadru. [neobjavljena doktorska disertacija]
- LORINI, Petar. 1903. *Ribanje i ribarske sprave pri istočnim obalama Jadranskoga mora*. Beč: Naklada školskih knjiga.
- MAHULJA, Ivan. 2006. *Rječnik omišaljskoga govora*. Rijeka: Riječki nakladni zavod / Omišalj: Općina Omišalj.
- MATOKOVIĆ, Berezina. 2004. *Ričnik velovareškega Splita*. Split: vlastita naklada.
- MEYER, Karl. 1996. *Čakavština otoka Krka*. Prevela: Marija Turk. Rijeka: Izdavački centar Rijeka.
- MIKALJA, Jakov. 1649–1651. *Blago jezika slovinskoga illi Slovník ù komu izgovarajuse rjeci slovinske Latinski, i Diacki / Thesaurus lingvae Illyricae sive Dictionarium Illyricum, in quo verba Illyrica Italicè, & Latinè redduntur*. Labore P. Jacobi Micalia societ. Jesu collectum. Laureti: Apud Paulum & Io. Baptistam Seraphinum.
- MILA = Vuletić, Nikola; Hrvoje Bazina; Dunja Brozović Rončević. 2024. *Mali istarski leksički atlas*. Zadar: Sveučilište u Zadru.
- MOISL, Hermann. 2015. *Cluster Analysis for Corpus Linguistics*. Berlin/Munich/Boston: Walter de Gruyter.
- NERBONNE, John; Wilbert Jan Heeringa; Peter Kleiweg. 1999. „Edit distance and dialect proximity“. *Time Warps, String Edits and Macromolecules: The Theory and Practice of String Edits*. Stanford: CSLI. 5–15. URL: <https://shorturl.at/FtM3y>
- NERBONNE, John; HEEERINGA, Wilbert Jan. 2010. „Measuring dialect differences“. U: Auer, P. / Schimdt, J. E. (ur.). *Language and Space. An international Handbook of Linguistic Variation, vol 1. Theories and Methods*. Berlin: De Gruyter. 550–566.
- NERBONNE, John. 2010. „Mapping aggregate variation“. U: Lameli, A. / Kehrein, R. / Rabanus S. (ur.). *Language and Space. An international Handbook of Linguistic Variation, vol 2. Language Mapping*. Berlin: De Gruyter. 476–494.
- NERBONNE, John; Wilbert Heeringa; Jelena Prokić; Martijn Wieling. 2019. „Dialectology for computational linguists“. U: Marcos Zampieri; Preslav Novak (ur.). *Similar Languages, Varieties and Dialects: A Computational Perspective*. Cambridge: CUP. 96–117.

- REW = Meyer-Lübke, Wilhelm ³1935. *Romanisches Etymologisches Wörterbuch*. Heidelberg: Winter.
- ROKI, Andro. 1997. *Libar vīškiga jazika*. Toronto: Libar Publishing.
- ROUSSEEUW, Peter. 1987. „Silhouettes: a graphical aid to the interpretation and validation of cluster analysis“. *Journal of Computational and Applied Mathematics*. 20. 53–65. URL: [https://doi.org/10.1016/0377-0427\(87\)90125-7](https://doi.org/10.1016/0377-0427(87)90125-7)
- SCHERRER, Yves; STOECKLE, Philipp. 2016. „A quantitative approach to Swiss German – Dialectometric analysis and comparisons of linguistic levels“. *Dialectologia et linguistica*. 24(1). 92–125.
- SEILER, Guido. 2010. „Investigating language in space: Questionnaire and intervju“. U: Auer, P. / Schimdt, J. E. (ur.). *Language and Space. An international Handbook of Linguistic Variation, vol 1. Theories and Methods*. Berlin: De Gruyter. 512–527.
- OKSANEN, Jari. 2022. *_vegan: Community Ecology Package_*. R package version 2.6-4. URL: <https://cran.r-project.org/package=vegan>
- SCIARRETTA, Antonio. 2024. „Dialectometry-based classification of the Central-Southern Italian dialects“. *Journal of Linguistic Geography*. URL: <https://doi.org/10.1017/jlg.2024.7>
- SÉGUY, Jean. 1973. „La dialectométrie dans l'Atlas linguistique de la Gascogne“. *Revue de Linguistique Romane*. 37. 1–24.
- SHIM, Ryan Soh-Eun; NERBONNE, John. 2022. „dialectR: Doing Dialectometry in R“. *Proceedings of the Ninth Workshop on NLP for Similar Languages, Variates and Dialects*. 20–27 URL: <https://aclanthology.org/2022.vardial-1.3/>
- SKOK, Petar 1934. „Zum Balkanlatein IV“. *Zeitschrift für romanische Philologie*. 54. Halle: Max Niemeyer. 175–424.
- SUJOLDŽIĆ, Anita; Lajos Szivovicza; Petar Šimunović; Božidar Finka; Derek F. Roberts; Pavao Rudan. 1983. „Lingvističke udaljenosti na Hvaru“. *Rasprave*. 8–9. Zagreb: IHJJ. 197–214.
- SUJOLDŽIĆ, Anita; Petar Šimunović; Božidar Finka; Pavao Rudan. 1984. „Bazični vokabular otoka Korčule kao pokazatelj jezične mikroevolucije“. *Filologija*. 14. Zagreb: JAZU. 313–328.
- SUJOLDŽIĆ, Anita; Božidar Finka; Petar Šimunović; Pavao Rudan. 1990. „Lingvističke udaljenosti otoka Paga“. *Filologija*. 18. Zagreb: JAZU. 7–37.
- ŠIMUNOVIĆ, Petar. 2006. *Rječnik bračkih čakavskih govora*. Supetar: Brevijar.
- TANZLINGHER, Ivan. 1699. *Vocabolario di tre nobilissimi linguaggi: Italiano, Illirico e Latino*. [rukopisni rječnik] URL: <https://phaidra.cab.unipd.it/detail/o:499192>
- TELMON, Tullio. 2016 [1989]. „Principi di geolinguistica regionale: l'esempio dell'ALEPO“. Sabina Canobbio; Monica Cini; Stella Peyronel; Riccardo Regis (ur.). Tullio Telmon. *Pagine*

- scelte. Alessandria: Edizioni dell'Orso. 93–111. [Izvoru u: *Atlanti regionali: aspetti metodologici, linguistici e etnografici. Atti del XV Convegno del CSDI* (Palermo 7-11/101985). Pisa: Pacini. 573–592].
- TERRACINI, Bevenuto; FRANCESCHI, Temistocle (ur.). 1964. *Saggio di un atlante linguistico della Sardegna in base ai rilievi di Ugo Pellis. II. Testo*. Torino: Stamperia editoriale Rattero.
- VINJA, Vojmir. 1959. „La préparation des catalogues des noms de poissons et la méthode de la géographie linguistique“. *Bollettino dell'Atlante Linguistico Mediterraneo* 1. 403–407.
- VUKOVIĆ, Siniša. 2001. *Ričnik selaškega govora: rječnik dijalekta Selaca na otoku Braču*. Split: Laus.
- VULETIĆ, Nikola. 2006. „Etimološke crtice o našem malakonimu kunjka i varijantama“. *Čakavska rič*. XXXIV/1 – 2. 185–190.
- VULETIĆ, Nikola. 2007. „Dopune Jadranskim etimologijama Vojmira Vinje. Prvi prilog.“ *Croatica et Slavica Iadertina II*. Zadar: Sveučilište u Zadru. 135–144.
- VULETIĆ, Nikola. 2016. „Appunti sui nomi di alcuni molluschi nelle isole della Dalmazia Settentrionale“, u: Vuletić, Nikola; Xosé Afonso Álvarez Pérez; José Enrique Gargallo Gil (ur.) *Mari romanzi, mari del contatto: lessico e paremiologia*. Zadar: Sveučilište u Zadru. 187–201.
- VULETIĆ, Nikola; SKRAČIĆ, Vladimir. 2018. *Leksik morske faune u sjevernoj Dalmaciji*. Zadar: Sveučilište u Zadru.
- VULETIĆ, Nikola; SKRAČIĆ, Vladimir. 2020. „Specifični južnočakavski leksik morske faune (s posebnim osvrtom na sjevernu Dalmaciju)“. *Dijalekti, jezična povijest i tradicija*. Josip Bratulić; Gordana Čupković; Josip Galić (ur.). Zadar: Sveučilište u Zadru; Ogranak Matice hrvatske u Zadru / Zagreb: Matica hrvatska. 799–818.
- VULETIĆ, Nikola; Hrvoje Bazina; Vladimir Skračić. 2022. „Projekt JAPRK (Jezični atlas pomorske i ribarske kulture Dalmacije i Kvarnera)“. *Hrvatski dijalektološki zbornik*. 26. Zagreb: HAZU. 197–215.
- WIELING, Martijn; NERBONNE, John. 2008. „Bipartite spectral graph partitioning for clustering dialect varieties and detecting their linguistic features“. *Computer Speech and Language* 25(3). 700–715.
- WIELING, Martijn; NERBONNE, John. 2015. „Advances in dialectometry“. *Annual Review of Linguistics*. 1. 243–264. URL: <https://doi.org/10.1146/annurev-linguist-030514-124930>
- WIELING, Martijn; MONTEMAGNI, Simonetta. 2016. „Tracking linguistic features underlying lexical variation patterns: a case study on Tuscan dialects“. Marie-Hélène Côté; Remco Knooihuizen; John Nerbonne (ur.). *The Future of Dialects*. Berlin: Language Science Press (Language Variation). 117–134.

WoRMS = *World Register of Marine Species*. URL: <https://shorturl.at/cvLQ3>

Sažetak

AREALNA DISTRIBUCIJA LEKSIKA MORSKE FAUNE U SREDNJOJ DALMACIJI

Unatoč bogatoj dijalektnoj leksikografiji, u hrvatskoj dijalektologiji nedostaju sustavne leksikološke studije, napose kada je riječ o kulturnom leksiku. Iznimku u tome smislu čini leksik morske faune, koji je zavidno dobro dokumentiran te semantički i etimološki opisan. Međutim, ovaj dio leksika dosad u našoj dijalektologiji nije primjereno valoriziran, možda i zato što ne omogućuje usporedbu hrvatskih jadranskih govora s onima u unutrašnjosti. No, kako je riječ o specifičnome kulturnom leksiku, koji uostalom odražava iskustvo života obalnih zajednica (usp. Vuletić/Skračić 2020: 800), može se reći da je leksik morske faune najpodatniji za istraživanje odnosa među našim jadranskim govorima. U novije vrijeme pristupa mu se metodama lingvističke geografije, a rezultati u sjevernoj Dalmaciji pokazali su s jedne strane postojanje leksičkih tipova koji su karakteristični za određene leksičke zone, a s druge da se neki tipovi poklapaju s prostiranjem dijalektnih blokova (usp. Vuletić/Skračić 2020). U ovom se radu metodama lingvističke geografije analizira prostorna distribucija leksika morske faune u srednjoj Dalmaciji. U tu svrhu terenskim je radom prikupljena građa, koja je zatim tipizirana i kartirana, a karte prati primjerena geolingvistička interpretacija. Analiza je pokazala: (1) da se određeni leksički tipovi šire iz referentnih ribarskih i gradskih središta; (2) da postoji nekoliko otočko-podbiokovskih izoglosa; (3) da postoji nekoliko dominantno otočkih izoglosa; (4) da se prostiranje određenih leksičkih zona poklapa s povijesnim cjelinama (hvarska komuna, trogirski općina, splitska općina, Poljička Republika, Dubrovačka Republika itd.). Kvalitativna analiza potkrijepljena je kvantitativnom dijalektometrijskom analizom. Premda su metode dijalektometrije u hrvatskoj dijalektologiji prisutne još od osamdesetih godina prošloga stoljeća (usp. Sujoldžić et. al. 1983, 1984), dosad nisu korištene za analizu kulturnoga leksika, a njihov je interpretativni potencijal danas prilično zanemaren. U ovom su radu na temelju usporedive leksičke građe iz jednoga semantičkog polja primijenjene metode salzburške škole dijalektometrije (Goebel 2010), koje obuhvaćaju izradu karata sličnosti, parametarskih karata i hijerarhijskoga klasteriranja.

Ključne riječi: leksik morske faune, lingvistička geografija, dijalektometrija, srednja Dalmacija.

Summary

AREAL DISTRIBUTION OF THE LEXICON OF MARINE FAUNA IN CENTRAL DALMATIA

Despite the rich dialectal lexicography, Croatian dialectology lacks systematic lexicological studies, particularly regarding the cultural lexicon. An exception is the lexicon of marine fauna, which is envially well-documented, both semantically and etymologically. However, this part of the lexicon has so far not been properly valued within Croatian dialectology, perhaps because it does not facilitate direct comparisons between Croatian Adriatic dialects and those of the interior. Lexicon of marine fauna, as a specific cultural lexicon, reflects the life of coastal communities (cf. Vuletić/Skračić 2020: 800), so we can say that it represents one of the most relevant semantic fields for examining relationships among Adriatic dialects. A recent geolinguistic study in the Northern Dalmatia reveals two key insights: (1) areal distribution of some lexotypes is specific to certain lexical zones; (2) some lexotypes align with the distribution of dialect groups (Vuletić/Skračić 2020). In this dissertation, we analyze the areal distribution of the lexicon of marine fauna in Central Dalmatia using geolinguistic methods. For this purpose, the data was collected through fieldwork, then typized and mapped. These maps are accompanied by geolinguistic interpretations. The analysis yielded several findings: (1) certain lexotypes originate from prominent fishing and urban centers; (2) there are notable isoglosses between island dialects and sub-Biokovo dialects (3) there are several dominantly island isoglosses; (4) the distribution of specific lexical zones aligns with historical entities (old Hvar commune, Trogir municipality, Split municipality, Republic of Poljica, Republic of Dubrovnik etc.). The qualitative findings are further supported by quantitative dialectometric analysis. While dialectometric methods have been part of Croatian dialectology since the 1980s (cf. Sujoldžić et. al. 1983, 1984), they have not yet been applied to the cultural lexicon. Furthermore, their interpretative potential has been somewhat overlooked. In this dissertation we apply methods of the Salzburg school of dialectometry (Goebel 2010) on a comparable set of lexical data from one semantic field. These methods include similarity maps, parameter maps and hierarchical clustering.

Key words: lexicon of marine fauna, linguistic geography, dialectometry, Central Dalmatia.

Životopis autora

Hrvoje Bazina rođen je 19. veljače 1993. godine u Splitu. Na Sveučilištu u Zadru 2016. god. završava preddiplomski, a 2019. god. i diplomski studij kroatistike. Po završetku studija radi kao grafički dizajner kod različitih poslodavaca, a 2020. god. zapošljava se kao asistent u Centru za jadransku onomastiku i etnolingvistiku Sveučilišta u Zadru. Doktorand je na projektu HRZZ-a „Projekt razvoja karijere mladih istraživača – izobrazba novih doktora znanosti“ voditelja prof. dr. sc. Nikole Vuletića. Stručno se usavršavao u *Forschungszentrum Deutscher Sprachatlas* u Marburgu, pod mentorstvom prof. dr. sc. Alfreda Lamelija. Surađivao je na projektu *Lingvistička geografija Hrvatske u europskome okružju* (LinGeH), voditeljice prof. dr. sc. Dunje Brozović Rončević. S prof. Nikolom Vuletićem i prof. Vladimirom Skračićem radi na prikupljanju građe i izradi *Jezičnoga atlasa pomorske i ribarske kulture Dalmacije i Kvarnera* (JAPRK). Dosad je samostalno i u koautorstvu izlagao na više međunarodnih i domaćih znanstvenih skupova te objavio šest znanstvenih radova. Bio je član organizacijskoga odbora međunarodne znanstvene konferencije *Linguistic Geography in Croatia and Beyond: Experiences, challenges, models. International Geolinguistic Conference* (Zadar, 25. – 27. 4. 2024.). U akad. god. 2022./2023. sudjelovao je u izvođenju nastave iz kolegija *Lingvistička antropologija* na Odjelu za etnologiju i antropologiju, a u akad. god. 2024./2025. sudjeluje u izvođenju nastave iz kolegija *Lingvistička geografija* na Odjelu za lingvistiku Sveučilišta u Zadru.